

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN
OPERE
COMPLETE

46

TRADUCEREA ÎN LIMBA RÖMÂNĂ
APARE ÎN URMA HOTÂRIRII C.C.
AL P.C.R. EA A FOST ÎNTOCMITA
DUPÂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ
ED. A V-A

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P. C. U. S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDITIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI—1967

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. A L P. C. U. S.

V. I. LENIN

VOL.

46

Scrisori

1893—1904

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI—1967

P R E F A T Ą

Volumul 46 al Operelor complete ale lui V. I. Lenin inaugurează seria de volume care cuprind scrisori, telegrame și bilete scrise între 1893 și 1923.

ACESTE DOCUMENTE REPREZINTĂ O PARTE ESENȚIALĂ ȘI INSEPARABILĂ A MOȘTENIRII LITERARE A LUI LENIN. ELE CONSTITUIE O COMPLETARE PREȚIOASĂ LA LUCRărILE INCLUSE ÎN VOLUMELE ANTERIOARE ȘI OGLINDESC VASTA ACTIVITATE DEPUŚĂ DE V. I. LENIN PENTRU CREAREA ÎN RUSIA A UNUI PARTID MARXIST REVOLUȚIONAR — PARTID PROLETAR DE TIP NOU, ÎN CONDUCEREA LUPTEI CLASEI MUNCITOARE ȘI A TUTUROR OAMENILOR MUNCII PENTRU VICTORIA REVOLUȚIEI DEMOCRATICE, IAR APOI A REVOLUȚIEI SOCIALISTE, PENTRU INSTAURAREA DICTATORII PROLETARIATULUI ȘI CONSTRUIREA NOIİ SOCIETĂȚI. SCRISORILE OFERĂ O IMAGINE VIE A ACTIVITĂȚII TEORETICE ȘI POLITICE A LUI V. I. LENIN, ÎNVĂȚĂTOR ȘI CONDUCĂTOR AL PROLETARIATULUI DIN RUSIA ȘI AL PROLETARIATULUI INTERNAȚIONAL.

ÎN EDIȚIA DE FAJĂ A OPERELOR LUI V. I. LENIN CORESPONDENȚA LUI ESTE CEL MAI COMPLET REPREZENTATĂ. DACĂ ÎN EDIȚIILE A DOUA ȘI A TREIA CORESPONDENȚĂ REPREZENTA DOUĂ VOLUME, ÎN EDIȚIA A PATRA — TREI VOLUME, ÎN OPERELE COMPLETE ALE LUI V. I. LENIN EA ÎNSUMEAZĂ ZECE VOLUME. NU TREBUIE OMIS FAPTUL CĂ VOLUMUL CORESPONDENȚEI LUI V. I. LENIN DUPĂ VICTORIA REVOLUȚIEI DIN OCTOMBRIE ESTE DEOSEBIT DE MARE : NUMĂRUL SCRISORILOR, BILETELOR, TELEGRAMELOR SCRISE DE LENIN DIN NOIEMBRIE 1917 PÂNĂ ÎN 1923, CARE AU FOST PUBLICATE, SE RIDICĂ LA CÎTEVA MII ȘI DE ACEEA NU POT FI INCLUSE TOATE ÎN VOLUME.

PENTRU O PARTE DIN ELE NU S-A PĂSTRAT EXCLUSIV DECÎT TEXTUL DACTILOGRAFIAT, COPIA DACTILOGRAFIATĂ SAU MANUSCRISĂ, FOR-

mularul de telegramă sau un text scris de o mînă străină. Ele au fost incluse în Operele complete, întrucât s-a dedus din conținutul și din stilul lor, precum și după alte date că au fost scrise de V. I. Lenin.

Scrisorile, biletetele, telegramele lui V. I. Lenin sunt dispuse în ediția de față în ordine cronologică, ca și lucrările sale. Criteriul care a stat la baza împărțirii lor pe volume a fost acela al periodizării istoriei P.C.U.S. Limitele cronologice ale diferitelor volume de corespondență au fost determinate și de volumul corespondenței rămase dintr-o perioadă sau altă.

Primul volum de corespondență, volumul 46 din ediția de față, cuprinde scrisorile scrise din 1893 pînă în 1904.

În volumul 47 sunt incluse scrisorile scrise din 1905 pînă în noiembrie 1910.

Volumul 48 cuprinde scrisorile scrise din decembrie 1910 pînă în august 1914.

În volumul 49 figurează scrisorile scrise din august 1914 pînă în 24 octombrie (7 noiembrie) 1917.

Volumele 50 și 51 cuprind scrisorile scrise din noiembrie 1917 pînă în noiembrie 1920.

Volumele 52, 53 și 54 cuprind scrisorile scrise din noiembrie 1920 pînă în martie 1923.

Volumul 55 cuprinde scrisorile lui V. I. Lenin adresate familiei sale: Mariei Aleksandrovna, Annei Ilinicina, Mariei Ilinicina și lui Dmitri Ilici Ulianov, lui Mark Timofeevici Elizarov, soțul Annei Ilinicina, și soției sale, Nadejda Konstantinovna Krupskaia, credincios prieten și tăvarăș de luptă.

La secțiunea Anexe a volumelor sunt publicate unele documente colective, semnate de V. I. Lenin împreună cu alte persoane, precum și materiale cu caracter biografic legate de corespondența lui V. I. Lenin. Un mare număr de scrisori și telegrame directivă din perioada sovietică, întocmite în diferite comisariate ale poporului sau departamente, erau apoi semnate de V. I. Lenin. Asemenea documente, pentru care nu avem suficiente elemente să afirmăm că au fost scrise, dictate sau redactate de V. I. Lenin, sunt incluse, ca excepție, în Anexe, în cazurile cînd sunt de mare impor-

tanță sau sănătatea unor probleme de care s-a ocupat în mod special V. I. Lenin.

Scrisorile trimise de V. I. Lenin din Rusia (înainte de introducerea stilului nou) sănătatea sunt date după stilul vechi, iar cele trimise din străinătate sunt date după stilul nou. Denumirile de ziare, numele geografice, diferite cuvinte, formulele de politețe de la începutul scrisorilor și sfîrșitul scrisorilor scrise prescurtat de V. I. Lenin sunt scrise în volum cu cuvinte întregi.

Până în prezent n-au fost găsite o serie întreagă de scrisori de-ale lui V. I. Lenin în legătură cu care există date mai mult sau mai puțin precise. Fiecare volum de corespondență cuprinde o listă de scrisori negăsite, unde se indică izvoarele în care este menționată existența lor.

Aparatul științific și informativ al volumelor de corespondență cuprinde o prefăță, adnotări, indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin, precum și un indice de nume. Întrucât volumele de corespondență cuprind un mare număr de scrisori nepublicate și ele nu pot fi enumerate în prefăță, documentele publicate pentru prima oară sunt însemnate la cuprins printr-un asterisc. Caracteristic pentru volumele de corespondență este numărul deosebit de mare de note și date biografice referitoare la persoanele menționate în ele; de aceea adnotările și notele biografice sunt, de regulă, sumare; unele note explicative sunt date la subsol.

La sfîrșitul fiecărui volum figurează o listă de scrisori incluse în volumele de Opere din perioada respectivă.

Volumul al patruzeci și săselea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde scrisorile din 1893—1904, perioadă de maturizare a crizei revoluționare în Rusia și de luptă a marxiștilor revoluționari, sub conducerea lui V. I. Lenin, pentru crearea partidului proletar de tip nou.

Din punct de vedere cronologic, scrisorile cuprinse în volumul de față corespund volumelor 1—8 și parțial volumului 9 din Opere complete. Ele completează lucrările lui Lenin, conțin idei dezvoltate în lucrările sale și oferă o

imaginie vie a activității sale revoluționare din perioada șederii la Petersburg, apoi din perioada deportării și a emigrăției. Scrisorile sunt o vie mărturie că V. I. Lenin a întreținut strînse legături cu proletariatul din Rusia, iar multe din lucrările sale se adresează cititorului de masă. „Nimic nu mi-am dorit mai mult, la nimic n-am visat decât să am puțință de a scrie pentru muncitorii”, scria V. I. Lenin în scrisoarea către P. B. Akselrod din 16 august 1897 (vol. de față, p. 12). Scrisorile conțin un bogat material biografic. Pe lîngă problemele importante de muncă, care formau obiectul scrisorilor sale, V. I. Lenin era întotdeauna atent cu prietenii, cunoșcuții și rudele sale, interesîndu-se de traiul și de sănătatea lor și fiind întotdeauna gata să le vină în ajutor.

Din corespondența lui V. I. Lenin din 1893—1896, în volumul de față se publică șase scrisori; trei dintre ele sunt adresate lui P. P. Maslov, două lui P. B. Akselrod și una lui L. F. Milovidova. Volumul se deschide cu scrisorile adresate lui P. P. Maslov, căruia V. I. Lenin îi trimisese spre citire una din primele sale lucrări — „Noi schimbări economice în viața țărănească”. În aceste scrisori V. I. Lenin subliniază cât de absurde și dăunătoare sunt concepțiile naționaliste asupra dezvoltării economice a Rusiei, menționând că tezele expuse în acest articol constituie pentru el „o bază pentru concluzii mult mai importante și mai largi decât cele trase acolo” (p. 1).

Scrisorile către P. B. Akselrod înfățișează activitatea revoluționară dusă de V. I. Lenin la Petersburg și dovedesc că el conducea mișcarea muncitorească din Moscova, Orenbuhovo-Zuevo și din alte centre industriale.

V. I. Lenin a purtat o intensă corespondență în perioada deportării în Siberia (1897—1899). Scrisorile erau adresate în special rудelor (cele mai multe mamei sale, Maria Aleksandrovna Ulianova). Aceste scrisori sunt incluse într-un volum separat. Din cele 7 scrisori incluse în volumul de față, patru au fost adresate lui A. N. Potresov, una lui P. B. Akselrod și două lui S. M. Arkanov. Aceste scrisori arată cât de intens lucra V. I. Lenin în deportare. Scrisorile adresate lui A. N. Potresov ne arată ce probleme politice, de partid, științifice și literare-publicistice îl preocupe-

pau pe V. I. Lenin în anii deportării. Ele constituie o completare la lucrările sale „La ce moștenire renunțăm?”, „Încă o dată cu privire la teoria realizării”, „Capitalismul în agricultură” și la alte lucrări scrise în această perioadă. De pildă, în scrisoarea adresată la 26 ianuarie 1899 lui A. N. Potresov, V. I. Lenin îl denumește pe N. G. Cernîșevski principal succesor al „moștenirii” ideologice a democraților revoluționari din deceniul al 7-lea, ceea ce n-a putut face din motive de cenzură în lucrarea „La ce moștenire renunțăm?”. În aceste scrisori, V. I. Lenin se ridică categoric împotriva narodnicilor liberali și a „marxiștilor legali”, condamnă oportunismul vest-european, în fruntea căruia în 1896 se afla E. Bernstein, care încerca în articolele sale revizioniste să substituie marxismului o doctrină liberală reformistă.

În scrisorile sale, V. I. Lenin critică aspru neokantianismul, care reînvia tezele idealiste ale filozofiei lui Kant și lupta împotriva marxismului, împotriva materialismului dialectic și materialismului istoric, aducînd mari prejudicii mișcării muncitorești. În scrisoarea către A. N. Potresov din 27 iunie 1899 V. I. Lenin scrie „într-adevăr trebuie să ne răfuim serios cu neokantianismul” (p. 31). În deportare V. I. Lenin a studiat intens principalele opere filozofice clasice, lucrările neokantienilor și a întreținut o vastă corespondență în probleme de filozofie cu F. V. Lengnik; din păcate, această corespondență nu a fost găsită.

Principalul conținut al volumului de față îl formează scrisorile lui V. I. Lenin din 1900—1904. Ele reflectă activitatea multilaterală depusă de V. I. Lenin pentru crearea în Rusia a unui partid marxist cu adevărat revoluționar, pentru elaborarea programului acestui partid, a principiilor sale politice, organizatorice și tactice. În scrisori se reflectă lupta dusă de V. I. Lenin împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească din organizațiile social-democrate din Rusia și din străinătate; ele atestă legătura dintre centru, pe care-l constituia redacția „Iskrei”, și organizațiile sau diferenți social-democrați, precum și lupta dusă de V. I. Lenin împotriva oscilărilor oportuniste din cadrul redacției „Iskrei”.

O mare parte din scrisorile din 1900—1903 (pînă la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.) au fost adresate organizațiilor social-democrate din Rusia și diferiților social-democrați din Rusia și din străinătate, precum și agenților și membrilor redacției „Iskrei“. În scrisori este fundamentat planul leninist de construire a partidului ; ele sănt consacrate concentrării forțelor revoluționare, editării unui ziar politic pe întreaga Rusie, ziarul „Iskra“, și revistei „Zarea“, convocării Congresului al II-lea al P.M.S.D.R.

În iulie 1900, V. I. Lenin a plecat în străinătate pentru a organiza în mod practic editarea unui organ de presă. S-a hotărît ca „Iskra“ să fie tipărită la München, unde V. I. Lenin a sosit la 6 septembrie 1900. Scrisorile din această perioadă arată dificultățile întâmpinate în organizarea muncii de editare a ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“, arată ce demersuri a trebuit să facă V. I. Lenin pentru a asigura mijloacele bănești și materialele publicistice necesare pentru apariția lor ; aceste scrisori reflectă tratativele cu reprezentanții organizațiilor social-democrate din Rusia pentru trimiterea de corespondențe, stabilirea de legături, de întâlniri conspirative, organizarea transportului. Ele arată în mod concret cum era pregătit fiecare număr din ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“, cîtă muncă redațională efectua V. I. Lenin, cît de minuțios își pregătea articolele pentru „Iskra“, cum el redacta și articolele celorlalți autori și cît de exigent era față de sine și față de colaboratorii ziarului. Scrisorile atestă atitudinea consecventă prinicipială a lui V. I. Lenin în aprecierea articolelor și alegera autorilor.

În această epocă social-democrația din Rusia trăea o perioadă de disensiuni și oscilații ideologice. Grupul oportunist, revizionist al „economiștilor“, care sprijinea ideile bernsteinismului, s-a ridicat împotriva creării unui partid politic independent al proletariatului, îndemnînd pe munitorii să se limiteze la luptă economică. Lupta începută de V. I. Lenin și aderanții săi împotriva „economiștilor“ la sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut și care a luat forme deosebit de acute în anii 1900—1902 în coloanele „Iskrei“ se reflectă și în scrisorile lui Lenin din acea perioadă. „Și nu trebuie să ne temem prea tare de luptă : ca

va provoca, poate, iritare la cîteva *persoane* — scria la 26 octombrie 1900 V. I. Lenin lui A. A. Iakubova —, dar în schimb va purifica atmosfera, va duce la o delimitare precisă și directă a raporturilor, va preciza care divergențe sînt esențiale și care de ordin secundar, va stabili unde se află oamenii care urmează cu totul altă cale și unde tovarășii de partid între care există divergențe în chestiuni de amânunt“ (p. 56). În scrisorile din această perioadă V. I. Lenin acordă multă atenție cărții „Ce-i de făcut?“, care a însemnat zdrobirea ideologică a „economismului“.

Intr-o serie de scrisori adresate lui G. V. Plehanov și P. B. Akselrod se oglindestă lupta de principii dusă de V. I. Lenin în problemele legate de program, care ulterior a fost adoptat la Congresul al II-lea al partidului.

Aceste scrisori completează substanțial lucrările „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului“, „Problema agrară și «criticii lui Marx»“, „Programul agrar al social-democrației ruse“, „Către sărăcimea satelor“, la care lucra V. I. Lenin în acea perioadă.

După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. situația din partid s-a complicat. Înfrînti la congres, menșevicii au intensificat ofensiva împotriva centrelor de partid. În noiembrie 1903 menșevicii, sprijiniți de G. V. Plehanov, au acaparat O.C., Consiliul partidului a căzut și el în mîna menșevicilor. A început o luptă intensă pentru acapararea Comitetului Central. Minoritatea discredită C.C., atacându-l în manifestările publice și presă. Menșevicii au pornit pe calea sciziunii.

În volum sînt incluse 111 scrisori ale lui V. I. Lenin, scrise în septembrie 1903—1904; ele caracterizează situația creată în partid după Congresul al II-lea, acuta luptă internă de partid dintre bolșevici și menșevici. Lenin manifestă multă neliniște pentru destinele partidului, insistînd pentru o conducere cu adevărat marxistă a mișcării revoluționare.

Scrisorile lui V. I. Lenin din această perioadă sînt trimise în special în Rusia: Comitetului Central, organizațiilor locale de partid și tovarășilor de partid. În aceste scrisori V. I. Lenin explică perseverent și cu răbdare membrilor de partid și activiștilor de partid cu munci de răs-

pundere sarcinile momentului și tactica față de menșevici, subliniază importanța cărții „Un pas înainte, doi pași înapoi”, în care este amănunțit analizat întregul mers al luptei de la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. și după congres, duce o luptă activă pentru convocarea Congresului al III-lea al partidului.

În scrisoarea adresată în februarie 1904 Comitetului Central al P.M.S.D.R. (p. 374—375), analizând starea de lucruri din partid, V. I. Lenin cheamă pe adepții vechii „Iskre” să acționeze hotărît împotriva tendonțelor scisioniste și dezorganizatoare ale menșevicilor. V. I. Lenin formulează mari exigențe față de membrii C.C., îi cheamă să mobiliizeze toate forțele majorității pentru a vizita toate organizațiile din Rusia, a uni pe oameni și le cere să nu fărâmîzeze activitatea prin organizarea unor acțiuni de mai mică importanță, ca transporturile de literatură etc. În scrisoarea adresată în mai 1904 lui G. M. Krjjanovski (p. 380—381), V. I. Lenin arată că masa membrilor de partid este nedumerită șidezorientată, neputîndu-se adapta la noua situație. „Trebuie să înțelegem cu orice preț situația de față și să elaborăm un plan de luptă principală consecventă, dar intransigentă, în numele partinității împotriva spiritului de cerc, în numele principiilor de organizare revoluționare împotriva oportunismului” — scria tot atunci V. I. Lenin lui L. B. Krasin (p. 379).

V. I. Lenin demască în scrisori pe împăciuitoriști, care urmăreau estoniparea divergențelor principiale dintre bolșevici și menșevici, și critică aspru atitudinile împăciuitoriste față de menșevici ale diferenților activiști de partid din organizațiile locale.

După convingerea lui V. I. Lenin, numai Congresul al III-lea al partidului ar fi putut să pună capăt nesupunerii permanente a menșevicilor față de hotărîrile Congresului al II-lea al partidului, să pună capăt activității lor scisioniste și să unească strîns partidul pe baza programului P.M.S.D.R. În scrisorile adresate organizațiilor locale de partid, V. I. Lenin i-a chemat pe bolșevici să intensifice munca pentru convocarea Congresului al III-lea cu toată rezistență îndîrjită opusă de menșevici. Din scri-

sori reiese că imensa majoritate a comitetelor s-a pronunțat pentru convocarea Congresului al III-lea al partidului.

O serie din scrisorile lui V. I. Lenin sînt consacrate organizării Centrului din Rusia și a organului de presă din străinătate al bolșevicilor, ziarul „Vpered“. „Principalul în momentul de față este tocmai acest organ, fără de care mergem spre o moarte sigură, lipsită de glorie“ — a scris V. I. Lenin la 3 decembrie 1904 lui A. A. Bogdanov, R. S. Zemleacika și M. M. Litvinov (p. 439).

În scrisoarea către Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. (p. 450—451), Lenin a formulat următoarele sarcini de bază care cereau o rezolvare urgentă : organizarea Biroului Comitetelor Majorității, căruia urmau să-i fie transmise toate problemele în legătură cu congresul și întreaga conducere a comitetelor ; sprijinirea organului bolșevicilor „Vpered“ ; publicarea rezoluției și a Înștiințării cu privire la Biroul care organizează Congresul. Scrisorile lui V. I. Lenin înederează profunda lui convingere că în urma străduințelor și eforturilor bolșevicilor situația din partid se va îndrepta. La 24 decembrie 1904, V. I. Lenin îi comunica lui M. M. Essen : „Oamenii de aici au acum un moral ridicat și sîntem cu toții foarte ocupați : ieri s-a publicat Înștiințarea cu privire la apariția ziarului nostru «Vpered». Toată majoritatea triumfă și este mai plină de curaj ca oricînd. În sfîrșit am scăpat de aceste intrigi murdare și vom începe o muncă rodnică împreună cu cei ce vor să muncească, iar nu să se țină de certuri !... Comitetele majorității se unesc, au și ales un birou, iar acum organul de presă îi va uni întru totul. Ura ! Nu vă descurajați, acum începem cu toții să ne înviorăm și ne vom veni în fire cu totul“ (p. 455—456). La începutul revoluției din 1905, bolșevicii au fondat într-adevăr ziarul „Vpered“, care a pregătit convocarea Congresului al III-lea.

În volum sînt incluse 128 de scrisori care n-au figurat în edițiile precedente ale Operelor, dintre care 21 de scrisori care se publică pentru prima oară. Sînt scrisori scrise în special în 1900—1904. O mare parte dintre ele sînt adresate lui G. V. Plehanov, P. B. Akselrod, L. I. Akselrod, V. D. Bonci-Bruevici și altor persoane, precum și unor organizații social-democrate. Ele înfățișează mai con-

cret și mai pregnant activitatea de partid și publicistică a lui V. I. Lenin, principialitatea și perseverența lui în rezolvarea sarcinilor propuse.

De un deosebit interes sunt scrisorile care se publică pentru prima oară. Ele sunt adresate comitetelor din Tver și din Caucaz ale P.M.S.D.R., redacției ziarului „Iskra” și unor social-democrați din Rusia și din străinătate (P. P. Maslov, G. D. Leiteizen, P. B. Akselrod, I. S. Viłenski, I. P. Goldenberg, R. S. Zemleacika, A. I. Isaenko, M. N. Leadov, V. P. Noghin).

În anexe se publică „Scrisoarea deschisă către membrii Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare”, la întocmirea căreia a participat V. I. Lenin, precum și materiale cu caracter biografic: „Interogatoriile luate lui V. I. Ulianov (Lenin) în timpul detențunii sale în închisoarea din Petersburg. 1895—1896” și „Petițiile lui V. I. Ulianov (Lenin) 1896—1900”.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lingă C.C. al P.C.U.S.*

1893

1

CĂTRE P. P. MASLOV

Am primit alătăieri scrisoarea dv. * și v-am scris chiar ieri, anunțîndu-vă că articolele despre reforma țărănească¹ v-au fost trimise. Comunicați-mi dacă articolul asupra lui Postnikov e la dv. ** Dacă îl aveți, trimiteți-l cît mai repede lui N. E., cu rugămintea să-l citească și apoi să mi-l expedieze imediat, căci am nevoie de el.

Îmi pare foarte rău că nu m-ați găsit la Samara *** ; nu intenționați să vă duceți în capitală de sărbători ? — în caz că ați veni, ne-am putea întîlni.

Aștept de la dv. o analiză cît mai minuțioasă și o critică a articolului meu asupra lui Postnikov ; ați remarcat, sper, că pentru mine materialul expus în acest articol constituie o bază pentru concluzii mult mai importante și mai largi decât cele trase acolo. Eu consider că descompunerea păturii micilor producători de la noi (țărani și meșteșugari) este faptul fundamental și principal care explică capitalismul orășenesc și marele capitalism de la noi, care spulberă mitul că gospodăria țărănească este o formăție aparte (de fapt aceeași formăție burgheză, cu deosebirea că poartă lanțuri feudale și mai grele) și ne obligă să constatăm că așa-zisii „muncitori“ nu constituie un grup mic de oameni cu o situație specială, ci doar păturile superioare ale imensei mase de țărani, care a început să

* Adresa mea o puteți afla la consiliul baroului de aici.

** Vedi V. I. Lenin, „Noi schimbari economice în viața țărănească“ (Opere complete, vol. I, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 1—67). — Notă red.

*** și nu i-ați cunoscut pe prietenii mei de acolo.

trăiască mai mult din vînzarea forței sale de muncă decât de pe urma gospodăriei proprii. Apreciez atât de mult cartea lui Postnikov tocmai fiindcă oferă materialul necesar pentru o analiză precisă a acestei situații, fiindcă demonstrează efectiv că ideile curente despre caracterul de „obște“ al satului nostru săt sînt absurde și că, în fond, stările de lucruri de la noi nu se deosebesc de cele vest-europeene.

M-am adresat cu acest articol la „Russkaia Mîsl“², care nu s-a arătat însă dispusă să mi-l publice. Mă gîndesc dacă n-ar fi bine să-l public în broșură, după ce-i voi fi făcut unele completări și modificări.

M-ar interesa să aflu care este părerea dv. în această privință, ceea ce se poate face foarte bine prin corespondență.

Observațiile mele la lucrările tratînd despre reformă pornesc de la principiul esențial că reforma este produsul dezvoltării economiei de mărfuri și că tot sensul și importanța ei au constat în faptul că a distrus lanțurile care împiedicau și frînau dezvoltarea acestei orînduiri. Vom discuta mai amănunțit despre asta : poate voi reuși să fac să vă parvină direct observațiile trimise de mine autorului ; ar fi mai simplu și mai bine.

Răspundeți-mi cît mai repede, chiar imediat, căci altfel scrisoarea riscă să nu mă mai găsească aici.

*Scrisă în a două jumătate a lunii
decembrie 1893
Expediată din Petersburg la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1940,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXIII*

Se tipărește după manuscris

1894

2

CĂTRE P. P. MASLOV

³⁰
V 1894. Am primit alătăieri scrisoarea dv. Aproape că uitasem și de corespondența noastră și de referat, dar sănătatea bucuros să reiau corespondența pe marginea problemelor pe care le suscitată referatul meu, cît și pe marginea altora.

Mă mir de un singur lucru — de ce a trebuit să mă „căutăți“? N.M.A.* nu s-a întâlnit cu dv. la întoarcerea sa de la Petersburg la Tiflis și nu v-a transmis (așa cum îl rugasem) că am o adresă stabilă, cel puțin pe timpul iernii, și anume: consiliul baroului, avocat stagiar N. N.?

În legătură cu observațiile dv. ** pot spune următoarele: în primul rînd, în ceea ce privește prudența excesivă în concluzii, trebuie să țineți seama că acest defect [sunt perfect de acord că este un defect] se explică prin intenția de a-mi publica articolul într-o revistă liberală. Am avut chiar naivitatea să-l trimit la „Russkaia Mîsl“ și am fost, bineînțeles, refuzat; motivele mi-au devenit cît se poate de clare citind în „Russkaia Mîsl“ nr. 2 un articol despre Postnikov al d-lui V. V., „vestitul nostru“ liberal de duzină. Trebuie să posezi o mare dexteritate, ca să poți mutila în așa hal un material admirabil și să faci ca toate faptele să dispară în dosul unei frazeologii goale!

În fond, din aceste date eu trag concluzii importante. Anume, ele demonstrează, după mine, caracterul burghez al relațiilor economice din cadrul țărănimii. Aceste relații dez-

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Notă red.

** Vezi scrisoarea anterioară. — Notă red.

văluie evident existența unor *clase* antagoniste în sinul acestei țărănimii „organizate în obști“, și anume a unor clase care sănătă propria numai organizării capitaliste a economiei. Aceasta este concluzia cea mai importantă, care poate fi extinsă pe de-a-ntregul și asupra celeilalte părți a țărănimii ruse. O altă concluzie: de pe acum, o mare cantitate din cerealele produse de țărăname (probabil nu sub $\frac{1}{2}$, ci peste) intră pe piață, iar principalul producător al acestor cereale este grupul de sus al satului de astăzi, burghezia țărănească*.

Apoi, personal acord o deosebită importanță unei legi a cărei valabilitate pentru întreaga Rusie a fost demonstrată de Postnikov, anume că în grupurile superioare ale țărănimii productivitatea e de 2— $2\frac{1}{2}$ ori mai mare. Aceasta, împreună cu calcularea suprafeței *comerciale* a gospodăriei (punct atât de primejdios pentru neaoșitii din Rusia, încît îl înțeleg foarte bine pe d-l V. V., care a ocolit cu grija problema) prezintă o mare importanță sub raport teoretic.

Trec la cea de-a doua observație a dv., aceea cu privire la norma economiei naturale. Mărturisesc că aici nu v-am înțeles prea bine.

După părerea mea, noi putem acorda importanță problemei „normei“ numai în sensul următor: ne interesează să știm cât de mare trebuie să fie gospodăria agricolă a unui țăran (mijlociu) pentru a putea acoperi toate nevoile lui (atât pe cele de producție, cât și pe cele personale) și pentru a-l scuti de necesitatea de a căuta cîștiguri laterale.

Este un lucru important de știut, deoarece toate gospodăriile situate sub această normă fac parte direct din cele ce-și vînd forța de muncă, iar mărimea gospodăriei poate arăta destul de precis cât de mare este importanța acestei surse de venit. Gospodăriile situate peste normă fac parte dintre cele prin excelență mic-burgheze.

În ceea ce privește caracterul „natural“ al economiei, consider că el va fi cel mai pronunțat întotdeauna în grupul

* Gurvici nu are dreptate cînd afirmează că Rusia viitorului va fi o țară a burgheziei țărănești. Acesta nu este viitorul, ci prezentul.

O carte foarte bună: Howiwich, „The Economics of the Russian Village“ 1892, New York.

de mijloc al țărănimii, dar nici acolo nu vom găsi gospodării naturale fără ca o bună parte din produs să fie destinată pieței (aproximativ 40% din buget trebuie să fie sub formă bănească). Gospodăriile din grupul inferior și din cel superior întotdeauna vor avea un caracter mai comercial, întrucât primele vînd forță de muncă, iar ultimele — surplusurile de cereale.

Pe baza acestui plan se face analiza grupurilor în articolul despre Postnikov.

Dv. vorbiți separat de „norma economiei naturale“ și de „norma economiei de mărfuri“. Dacă v-am înțeles bine, cea de-a doua normă este tocmai norma mea medie [17—18 des. de arătură, după Postnikov], în care este important, firește, *de separat și de calculat precis partea naturală și cea bănească*. O „normă“ ca atare a „economiei naturale“ eu nu concep: economia noastră țărănească actuală nu poate fi complet naturală, oricare ar fi dimensiunile ei.

De altfel, în această privință trebuie să aştept explicații mai amănunțite de la dv.

În ceea ce privește critica lucrării lui N. K. Mihailovski, nu cred să se găsească vreo redacție s-o publice, atât din considerente de cenzură (se aude că cenzura va izgoni marxismul rus după tărăboiul făcut de „Russkoe Bogatstvo“³), cât și pentru că nu sunt de acord cu dv. și se tem de acest „grangur“ înfumurat și obraznic. În această privință am oarecare experiență. [[De altfel, cred că nici *n-ar fi posibil* și *n-ar merita să-i răspundem* în presa noastră.]] Mi-ar face placere să-nii răspundetă.

Eu voi rămâne aici pînă pe la 12 iunie, poate chiar mai mult. Cînd voi pleca, vă voi comunica noua mea adresă. Deocamdată îmi puteți scrie (după 12 iunie) prin M.G.G.: de acolo e mai lesne de expediat.

CĂTRE P. P. MASLOV

$\frac{31}{V}$ 1894.

Am primit acum cea de-a doua scrisoare a dv. și mă grăbesc să vă răspund: dacă nu întîrziati cu răspunsul, s-ar putea ca scrisoarea dv. să mă mai găsească aici (până la 12. VI. voi fi sigur aici).

În principiu, propunerea dv. îmi surîde. Firește, necunoșcînd articolul dv., nu pot judeca în amănunt. În ceea ce privește articolul meu *, nu cred că în forma lui actuală (un simplu referat asupra cărții lui V. E. Postnikov) ar putea fi dat la tipar **.

(În ceea ce privește costul publicației, cred că, dacă ar fi de proporții mai reduse, ar ieși mult mai ieftin.)

Pe cît se vede, va trebui să amînăm treaba asta pînă-n toamnă ***, deoarece chiar dacă ați apucă să trimiteți articolul aici, pînă la apariția publicației mai e. Va trebui să stabilim prin scrisori toate amânuntele. și mai bine ar fi să ne întîlnim ****; dacă aveți mijloace (și dorință) de a scoate o publicație, dacă sănăteți dispus să scrieți și dacă suntem solidari, atunci s-ar putea și ar trebui să organizăm *****.

Expediată din Petersburg la Samara

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE L. F. MILOVIDOVA⁴

Am primit „Contribuțiile” ***** și m-am apucat de lucru. Dv. ați lăsat lucrul pe juinătate. Cînd ne-am apucat să citim manuscrisul „curat”, am constatat o mulțime de gre-

* Vezi „Noi schimbări economice în viața țărănească” (Opere complete, vol. 1, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—67). — Notă red.

** Asupra amanuntelor vom mai discuta.

*** Nu mai e mult pînă atunci.

**** Intrucît scrisorile, după cum vedem din experiență, se grăbesc mult prea incet.

***** Aici manuscrisul se întrerupe. — Notă red.

***** Lucrarea lui F. Engels „Contribuții la problema locuințelor”. — Notă red.

șeli (pînă și schițele, după cum m-am convins, sănt încurcate). Și cunoștințele noastre comune, citind lucrarea, au spus că traducerea e foarte proastă. De aceea, deși sănt sătul pînă-n gît de ea, a trebuit să mă apuc s-o revizuiesc și, ca urmare, manuscrisul curat s-a transformat într-unul murdar.

Nu mi-ați putea trimite *... a lui Engels cu postfață din 1894? Așa ca și pînă acum. La aceeași adresă pînă în jurul lui 15 august, iar apoi la cea de iarnă.

În scrisoarea dv. nu faceți o distincție netă între germani și German. Lipsa de „interese teoretice“ la primii o înțeleg (deși ea mă întristează), dar se poate spune același lucru și despre cel de-al doilea? Dacă o problemă este prezentată prin prisma unei anumite concepții, nu ne putem sustrage de la analiza ei. E drept că am avut de curând prilejul să constat chiar o incapacitate de a intui problema și importanța ei, dar aş vrea să cred că aici nu e cazul.

*Scrișă la 21 iulie 1894
Expediată din Nijni Novgorod
în Elveția*

*Publicată pentru prima oară în 1961,
în revista „Istoria SSSR“ nr. 2*

*Se tipărește
după o copie dactilografiată.
obișnuită prin perlustrare*

* În copia dactilografiată, lipsă din text. — Notă red.

1895

5

CĂTRE P. B. AKSELROD

Trebuie să fiți tare supărat pe mine din pricina întîrzierii cu care vă răspund. Dar asta se întîmplă din cauze bine înțemeiate.

Vă voi relata totul în amănunțime. Am fost întîi la Vilno*. Am discutat acolo despre culegere⁶. Cei mai mulți sînt de acord că o asemenea publicație este necesară și promit să ne sprijine și să ne dea material. În genere, sînt neîncrezători (mi-am amintit, cu acest prilej, de expresia dv. în legătură cu provinciile pal. **): să vedem, zic ei, dacă o să concorde cu tactica agitatorică, cu tactica luptei economice. Am subliniat cu osebire că asta depinde de noi.

Am fost apoi la Moscova. N-am văzut acolo pe nimeni, căci „dascălul vietii“ parcă ar fi intrat în pămînt. O fi sănătos? Dacă știți ceva despre el și aveți adresa lui, scrieți-i să ne-o comunice și nouă, altfel nu vom găsi nici o legătură acolo. Au fost acolo pogromuri⁷ monstre, dar, pe cît se pare, au mai rămas câte unii și activitatea nu s-a întrerupt. Avem de acolo ceva material: descrierea cîtorva greve. Dacă nu l-ați primit, scrieți-ne și vi-l vom trimite.

De acolo am plecat la Orehovo-Zuevo. Asemenea locații, pe care le întîlnesci des în regiunea industrială centrală, sînt deosebit de originale: un adevărat orășel industrial, cu cîteva zeci de mii de locuitori care trăiesc numai din munca în fabrică. Administrația fabricilor este aici

* Mă folosesc de cîrful știut⁸.

** Cuvîntul n-a putut fi desciifrat. — Nota red.

singura autoritate. Orașul este „administrat“ din birourile fabricilor. Scindarea populației în muncitori și burghezi este foarte vizibilă. De aceea, starea de spirit a muncitorilor este destul de opoziționistă, dar în urma pogromului care a fost nu de mult în orașel au rămas puțini oameni de-a noștri și toți sănt atât de strict supravegheați, încât legăturile se stabilesc anevoie. Totuși ne vom putea procura material publicistic.

Mai departe. Întîrzierea a fost provocată de unele necazuri de pe aici. Așa se explică de ce s-a trimis un material atât de sărac.

Nu-mi place adresa din Zürich. N-ați putea găsi alta — în Germania, nu în Elveția? Ar fi mult mai bine și mai puțin riscant.

Mai departe. Când ne veți răspunde — trimișindu-ne o carte de tehnologie, pe adresa : Petersburg, turnătoria de fontă „Aleksandrovski“, laboratorul de chimie, d-lui Lucinski —, adăugați, dacă încap, și alte materiale : broșuri apărute la Geneva, tăieturi interesante din „Vorwärts“⁸ etc. Scrieți-ne ceva mai amănunțit despre culegere : ce material aveți ; ce materiale sănt în stadiu de proiect, când va apărea primul volum, ce anume vă lipsește pentru al doilea. Bani vă vom trimite, cred, dar mai tîrziu. Răspundeți-ne repede, ca să știm dacă acest mijloc este bun sau nu.

Dați-i polonezului adresa, ca să vină el personal. Ar fi de dorit să sosească cât de curînd, căci avem dificultăți cu transportul. Adresa : același oraș, Institutul tehnologic, studentul Mihail Leontievici Zakladnîi ; să întrebe de Ivanov. Banii pentru editarea în limba rusă a cărții lui „Geschichte etc.“ * ne-au fost promisi.

Vă fac și o rugămintă : avem mare nevoie de vopsea, de ce fel de vopsea o să aflați de la Mögli, care are aşa ceva. Nu se poate găsi o cale să ne trimiteți? Nu aveți vreo ocazie? Gîndiți-vă, vă rog, sau încredințați această treabă „practicienilor“ dv. Apropo, ne-ați cerut să ne adresăm direct lor. Așadar, comunicați-ne : 1) dacă ei cunosc pro-

* „Istoria etc.“. Nu s-a putut stabili despre cine și despre ce carte este vorba.
— Nota red.

cedeul și cifrul nostru ; 2) dacă știu de la cine vin aceste scrisori.

Acum vă trimitem 1) o comunicare în legătură cu expulzarea duhoborilor * ; 2) o notă referitoare la muncitorii agricoli din sud și 3) o descriere a fabricii Thornton ; din aceasta deocamdată numai începutul, cam un sfert.

Trebuie scris cu tuș chinezesc. Ar fi mai bine să se adauge un mic cristal de *bicromat de potasiu* ($K_2Cr_2O_7$) : atunci nu se va mai șterge. Trebuie folosită hîrtie *cît mai fină*. O strîngere de mînă. Al dv. ...

Salutări tovarășului dv.

*Scrisă la începutul lunii
noiembrie 1895
Expediată din Petersburg la Zürich*

*Publicată pentru prima oară
partial în 1923, în „Buletinul
Institutului V. I. Lenin de pe lingă
C.C. al P.C. din Rusia” nr. 1*

Se tipărește după manuscris

*Publicată în întregime în 1924,
în „Operele lui N. Lenin
(V. Ulianov), vol. I*

6

CĂTRE P. B. AKSELROD

Am primit raportul⁹ de la Breslau. L-am dezlipit cu multă greutate, o bună parte din el s-a rupt (scrisoarea însă, fiind scrisă pe hîrtie bună, a rămas intactă). Pe cît se vede, n-ai primit încă cea de-a doua scrisoare. Trebuie folosit un pap foarte subțire : nu mai mult de o lînguriță de scrobeală (și aceasta să fie din făină de cartofi, iar nu de grîu, căci astfel e prea tare) la un pahar de apă. Numai pentru foaia de deasupra și pentru hîrtia colorată e nevoie de un pap obișnuit (bun), pe cînd hîrtia pusă la presă se ține bine și cu un pap oricînt de subțire. În orice caz, metoda e bună și trebuie folosită.

Vă trimite sfîrșitul descrierii fabricii Thornton. Avem material despre grevele de la 1) Thornton, 2) Laferme, 3) Ivanovo-Voznesensk, 4) Iaroslavl (o scrisoare, foarte

* — membrii unei secte religioase. — Notă trad.

interesantă, din partea unui muncitor), despre fabrica de încălțăminte din Petersburg¹⁰. Nu vi-l trimit, fiindcă n-am avut încă vreme să-l copiez și nu cred că ar putea ajunge la timp util pentru primul volum al culegerii. — Am intrat în legătură cu o tipografie a narodovoliștilor¹¹, care a mai publicat trei lucrări (nu de-ale noastre) și care a luat una de-a noastră *. Ne propunem să scoatem un ziar¹² în care va intra materialul. Chestiunea asta se va lămuri definitiv într-o lună și jumătate—două luni. Comunicați-mi urgent dacă credeți că materialul va ajunge la timp pentru primul volum.

Al dv., *Ilin*

Reușiți să vă descurcați cu ceea ce vă trimitem noi? Trebuie să îmbunătățim, de comun acord, metoda.

*Scrisă la mijlocul lunii
noiembrie 1895
Expediată din Petersburg la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1923,
în „Buletinul Institutului
V. I. Lenin de pe lingă C.C.
al P. C. din Rusia” nr. 1*

Se tipărește după manuscris

* Trimiteți-ne, dacă aveți, material pentru brosuri destinate muncitorilor. Așa ceva publică bucuroși.

1897

7

CĂTRE P. B. AKSELROD

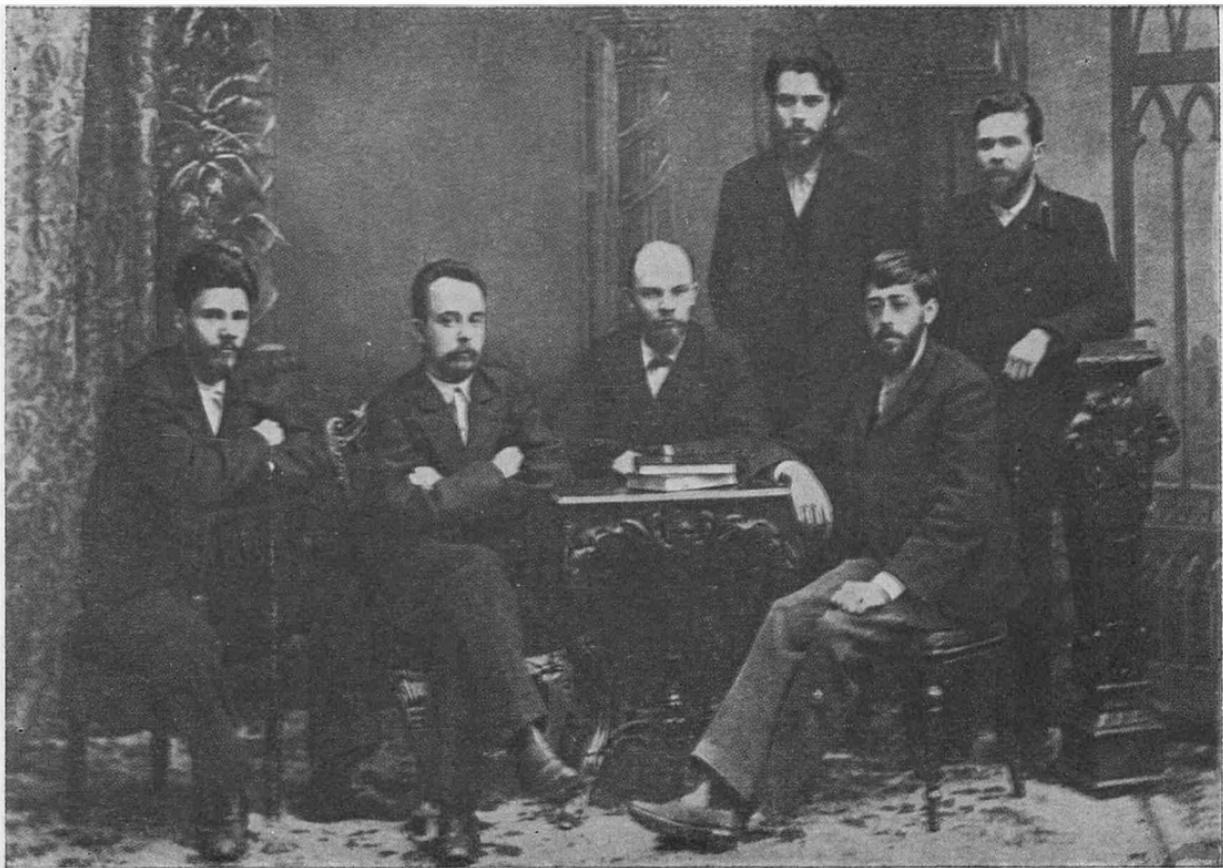
Dragă Pavel Borisovici ! Sînt foarte bucuros că am reușit, în sfîrșit, să primesc o scrisoare de la dv. (am primit-o ieri, 15 august) și vești despre dv. și despre G. V. Aprecierile dv. și ale d-sale cu privire la încercările mele publicistice * (pentru muncitorii) sînt cît se poate de încurajatoare pentru mine. Nimic nu mi-am dorit mai mult, la nimic n-am visat decît să am puțină de a scrie pentru muncitori. Dar cum să fac asta aici ? Este cum nu se poate mai greu, dar nu imposibil, aşa socot eu. Cum o duce V. Iv. cu sănătatea ?

Nu cunosc decît un singur procedeu, pe care-l și folosesc : scriind aceste rînduri ¹³. Totul este să găsești un copist, care ar avea destul de lucru. După cîte îmi dau seama, dv. considerați acest lucru imposibil, și, în general, socotați procedeul neindicat. Dar eu nu știu altul... Oricît aș regreta, totuși nu disper : dacă nu reușește acum, poate să reușească mai tîrziu. Deocamdată ar fi bine dacă ați scrie din cînd în cînd, chiar aplicînd același procedeu ca și în corespondența cu vechea dv. prietenă **. Astfel am reuși să nu întrerupem legăturile, ceea ce este principalul.

Despre mine vi se vor fi relatat, desigur, multe lucruri, aşa că nu mai am ce adăuga. Dacă aici o viață izolată. Sînt

* Vezi „Explicarea legii amenziilor aplicabile muncitorilor din fabrici și uzine” (Opere complete, vol. 2, București, Editura politica, 1963, ed. a două, p. 15—61). — Notă red.

** A. I. Ulianova-Elizarova. — Notă red.

Grupul de conducere a „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“
din Petersburg, în frunte cu V. I. Lenin – februarie 1897

perfect sănătos și mă ocup câte puțin de revistă¹⁴ și de o lucrare a mea mai mare *.

O caldă strîngere de mină. Salutări cordiale lui V. Iv. și lui G. V. Pe Raicin nu l-am mai văzut de o lună și mai bine. Sper să merg să-l văd în curînd la Minusinsk.

Al dv., V. U.

16. VIII.

*Scrisă la 16 august 1897
Expediată din satul Šujskoe
la Zurich*

*Fu elicită pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

*Se tipărește după copia scrisă
de A. I. Ulianova-Elizarova*

* V. I. Lenin lucra în acel timp la carte sa „Dezvoltarea capitalismului în Rusia” (vezi Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1963, ed. a două). — *Nota red.*

1898

8

CĂTRE S. M. ARKANOV

10. V. 1898

Mult stimate Semion Miheevici,

Mă grăbesc să vă comunic, după cum am promis, rezultatele tratativelor mele cu persoana căreia intenționați să-i dați o misiune. Această persoană a refuzat și ea, după cum mă așteptam de altfel. Așadar, va trebui să vă adresați unei alte persoane.

Al d-voastră,

Vladimir Ulianov

P. S. M-ar bucura foarte mult dacă, venind în satul Şušenskoe, ați mai trece și pe la noi.

*Expediată din satul Şušenskoe
în satul Ermakovskoe*

*Publicată pentru prima oară
în 1929, în revista „Proletarskaiia
Revoluția“ nr. 1*

Se tipărește după manuscris

9

CĂTRE A. N. POTRESOV

2. IX. 1898

Am primit ieri scrisoarea dv. din 11. VIII, împreună cu lista de cărți și, în banderolă, „Archiv“¹⁵. Articolul „remarcabilului economist“ este extrem de interesant și admi-

rabil scris. Se vede că autorul a avut la dispoziție un material foarte bogat, care, din fericire, i-a căzut în mâna. În genere, el se dovedește în publicistică poate chiar mai bun decât în domeniul pur economic. „Archiv“ este o revistă interesantă și am să mă abonez negreșit la ea pe anul viitor. Aș vrea să mă abonez și la o publicație periodică engleză, la o revistă sau la o gazetă săptămânală; n-ați putea să-mi recomandați una? Nu sunt de loc informat asupra a ceea ce este mai interesant în publicistica engleză și în același timp mai ușor accesibil în Rusia.

Cât privește articolul lui Struve, în aprecierea căruia părerile noastre diferă, trebuie să vă spun că numai din lectura lui nu-ți poți da seama exact de concepțiile autorului. Eu, bunăoară, am crezut și persist în a crede că el și-a propus tocmai „sarcini generale de clasificare“ (însuși titlul o indică), în timp ce dv. găsiți că „nu și-a propus de loc aşa ceva“... Că „trebuie să combatem ideea că meșteșugurile noastre constituie aşa-zisa producție populară“, cu asta, firește, sunt de acord întru totul și fără rezerve și consider că este o sarcină care a rămas încă nerezolvată de „discipolii“¹⁶ de la noi. În articolul lui Struve eu am întrezărit planul rezolvării ei.

Ați văzut articolele lui N. G. din „Russkoe Bogatstvo“ (din ultimele două numere) împotriva „materialismului și a logicii dialectice“? Sunt deosebit de interesante, bineînțeleș în sens negativ. Trebuie să recunosc că nu sunt competent în problemele ridicate de el și mă surprinde că autorul lucrării „Beiträge zur Geschichte des Materialismus“* nu și-a spus părerea în publicistica rusă și nu ia poziție categorică împotriva neokantianismului, lăsând pe Struve și pe Bulgakov să polemizeze asupra unor chestiuni particulare ale acestei filozofii, de parcă ea ar fi fost înglobată în sistemul de concepții al discipolilor ruși¹⁷. Nu numai că astfel de articole filozofice și-ar găsi loc în paginile multor reviste de la noi, dar ele ar putea să apară chiar într-un volum. Polemica lui cu Bernstein și Konrad Schmidt mă interesează că se poate de mult și tare fără rău că nu

* — G. V. Plehanov. — *Nota red.*

pot face rost pe nici o cale de „Die Neue Zeit“¹⁸. V-aș fi extrem de recunoscător dacă mi-ați putea fi de ajutor. Aș fi desigur mulțumit să capăt revista fie și pentru scurt timp. N-aveți cumva numărul din „Die Neue Zeit“ în care a apărut (acum cîțiva ani) un articol al aceluiași autor despre Hegel (cu ocazia comemorării a 30 de ani de la moartea lui — sau aşa ceva)?¹⁹ Nici eu și nici unul dintre tovarășii de aici nu primim „Die Neue Zeit“, deși de la Petersburg ni s-a promis că ni se va trimite! Să-i ia dracu pe toți cei care promit și nu se țin de cuvînt!

Interesant este în „Russkoe Bogatstvo“ (din iulie) și articolașul lui Ratner despre „Capitalul“. Cel mai mult mă indignează acești adepti ai liniei de mijloc, ai liniei de aur, care nu au curajul să se ridice fățuș împotriva doctrinelor ce nu le sănătățează pe plac și ezită, vin cu tot felul de „corijări“, ocolește punctele principale (ca teoria luptei de clasă) și se învîrtesc într-oarecare în jurul problemelor secundare.

Articolele unui alt autor din „Die Neue Zeit“ despre curentele sociale din Rusia se vede că sănătățează și ele extrem de interesante²⁰; mi-ați făcut necaz vorbindu-mi de ele. „Ochii văd, inima cere...“ Dacă v-am înțeles bine, acest autor exprimă păreri pe care le-a mai expus și în alt loc (despre primejdia einer politischen Isolierung des russischen Proletariats *). Mi se pare că „izolare de societate“ în nici un caz nu înseamnă neapărat o asemenea „izolare“ **, căci există societate și societate: luptând împotriva narodnicismului și a tuturor avortonilor lui, discipolii se apropiie de aceia dintre gauches *** care înclină să ajungă la o ruptură totală cu narodnicismul și să-și susțină în mod consecvent concepțiile. Este îndoieful că discipolii ar evita cu tot din dinsul pe acești oameni. Mai degrabă dimpotrivă. Atitudinea „conciliantă“ (sau, mai bine zis, de alianță) față de acești oameni este, după părerea mea, pe deplin compatibilă

* — unei izolări politice a proletariatului rus. — Nota trad.

** Că o asemenea „izolare“ nu este în nici un caz admisibilă, aici autorul are după parerea mea, de o mie de ori dreptate, în special împotriva acestor așa de limitați adepti ai „economismului“.

*** — cei de stanga. — Nota trad.

cu războiul împotriva narodnicismului în toate manifestările sale.

Scrieți-mi. O strîngere de mînă. V. Ulianov

Ei, dar vă războiți atîta — cu ciomegele etc. —, că și de aici, de departe, te ia groaza ! Din fericire, Siberia răsăriteană se vede că a rămas în urma guberniei Veatka în ceea ce privește înclinațiile războinice²¹.

*Expediată din satul Ŝusenskoe
la Orlov, gubernia Veatka*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

1899

10

CĂTRE A. N. POTRESOV

26. I. 1899

Am primit scrisoarea dv. cu data de 24. XII. Mă bucură foarte mult că, în sfîrșit, ați scăpat de boală. Vestea că sănătatea bolnav a ajuns pînă la noi : eu am aflat încă de sărbători, cînd am fost la Minusinsk, și mă gîndeam cum și de la cine aș putea avea știri. (Să vă scriu direct m-am gîndit că nu-i potrivit, deoarece se spunea că e o boală destul de gravă). Dar ați înviat tocmai la timp, cînd învie și o inițiativă publicistică. Ați și aflat, desigur, despre „Nacealo“, care va apărea începînd de la jumătatea lunii februarie²². Sper că sănătatea dumneavoastră va fi complet restabilită — doar a trecut o lună de cînd mi-ați scris ultima dată — și că veți putea lucra. În ceea ce privește cărțile, cred că sănătatea dumneavoastră de bine aprovizionat : vă procurați principalele noutăți ? Dacă nu o duci rău cu banii și ai posibilitatea să-ți comanzi cărți, cred că se poate lucra și într-un fund de provincie ; eu judec, cel puțin, după mine, făcînd comparație între traiul de la Samara de acum 7 ani, cînd citeam aproape numai cărți împrumutate, și cel pe care-l duc acum, cînd fac comenzi de cărți în mod curent.

În privința „Moștenirii“, trebuie să mă declar de acord cu dv. că a o considera un tot unitar înseamnă a urma tradiția nefericită a unor ani nefericiți (1880—1890). Într-adevăr nu cred că ar trebui să abordez teme de istorie și literatură... Singura mea justificare este că nicăieri nu propun ca moștenirea să fie preluată tocmai de la Skaldin. Evident că alții sănătatea și cărora moștenire trebuie să o pre-

luăm. Cred că pot invoca în apărarea mea (împotriva unor eventuale atacuri ale adversarilor) textul notei de la p. 237, în care am în vedere anume pe Cernîșevski și indic motivele pentru care nu este potrivit să-l iau pe el ca termen de comparație*. Tot acolo se fac afirmații că Skaldin este un liberalkonservativ **, că el „nu e tipic“ pentru anii 1860—1870, că „nu este indicat“ să luăm autori „tipici“; nu am avut la dispoziție articolele lui Cernîșevski și nici nu le am, iar cele mai importante dintre ele n-au fost încă reeditate, și de altfel e puțin probabil că aş fi știut să ocoleșc stîncile submarine. Apoi, aş mai putea spune, în apărarea mea, că n-am făcut decât să dau o definiție exactă a ceea ce înțeleg eu prin „moștenirea“ despre care vorbesc. Firește că dacă articolul lasă totuși impresia că autorul propune ca moștenirea să fie preluată tocmai de la Skaldin, această lacună nu are cum să fie remediată. Am mai omis un lucru, cel mai important poate, pentru „apărarea“ mea: dacă Skaldin constituie o „raritate“, liberalismul burghez, mai mult sau mai puțin consecvent și curățat de narodnicism, nu este o raritate, ci un curent foarte larg în anii 1860—1880. Dv. obiectați: „De la coincidență pînă la succesiune e o mare distanță“. Dar articolul susține în esență ideea că liberalismul burghez ar trebui curățat de narodnicism. Dacă acest lucru este just și este realizabil (condiție deosebit de importantă!), atunci rezultatul curățirii, ceea ce rămîne după curățire va fi tocmai un liberalism burghez, care nu numai că coincide cu cel al lui Skaldin, dar îl și succede. Așadar, dacă se vor găsi unii care vor încerca să mă compromîtă susținînd că *eu* preiau moștenirea lui Skaldin, voi fi în drept să le răspund că nu-mi iau decât obligația *de a o curăța* de impurități, iar în ce mă privește voi sta deoparte, căci mai am și alte ocupații, mai plăcute și mai pozitive decât curățirea diverselor grajduri ale lui Augias... Dar m-am lăsat antrenat, închipuindu-mi că sătăcășit încă de adevăr „în apărare“!

Corespondența noastră a lăncezit atîta, încît mărturisesc sincer că am și uitat când anume v-am scris ultima dată în

* Vezi „La ce moștenire renunțăm?“ (Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 499—544; v. nota la p. 513—514). — Nota red.

** conservator moderat. — Nota trad.

legătură cu articolele „Die historische Berechtigung“ *. Am impresia că v-am scris înainte de a le fi primit. Acum știu despre ce-i vorba în ele și cred că ideea fundamentală a autorului merită să fie adoptată total (în special sfîrșitul, unde este vorba de cele două extreme sau stînci submarine care trebuie evitate). În motivare însă ar fi trebuit, într-adevăr, să se arate mai precis în ce constă Klassencharakter-ul ** acelei Bewegung *** la care se referă autorul (el a vorbit despre ea, dar succint și cu totul în treacăt), și apoi nu trebuie să se manifeste atîta bunăvoință față de fronderii agrarieni : în liberalismul lor este mai mult spirit de frondă și „mînie“ pentru einundsechzig **** decît dorința de a se ajunge la „o cît mai rapidă industrializare“ a țării. E suficient să ne amintim ce atitudine au avut față de muncile sezoniere, față de colonizări etc. Autorul ar fi trebuit să formuleze mai precis sarcina : a curăța toate fortschrittliche Strömungen ***** de vechiturile narodnicismului și agrarianismului și să le utilizeze pe toate în această formă purificată. După mine, „a utiliza“ este un cuvînt mai exact și mai potrivit decît Unterstützung und Bundesgenossenschaft *****. Această din urmă expresie indică egalitatea în drepturi a acestor Bundesgenossen ***** , pe cînd ei trebuie (și aici sînt cu totul de acord cu dv.) să meargă în coadă, uneori chiar „scrîșind din dinți“ ; ei n-au ajuns de loc la această egalitate în drepturi și nu vor ajunge niciodată dată fiind lașitatea lor, fânmișarea lor etc. Unterstützung nu va vezi în nici un caz numai de la Intelligenz und fortschrittliche Grundbesitzer ***** , ci și de la mulți alții, și de la semiți și fortschrittliche Kaufleute und Industrielle ***** (în zadar i-a ocolit autorul : se pune totodată întrebarea dacă ei reprezintă un procent mai mic în mediul lor decît în acela al Grundbesitzer-ilor), și de la acei Bauern ***** , care tind să reprezinte Urteil, și nu

* — „Justificare istorică“. — Nota trad.

** — caracterul de clasă. — Nota trad.

*** — mișcari. — Nota trad.

**** — saizeci și unu (pentru 1861). — Nota trad.

***** — curente progresiste. — Nota trad.

***** — sprijin și alianță. — Nota trad.

***** — aliați. — Nota trad.

***** — intelectuali și moșieri progresiști. — Nota trad.

***** — comercianți și industriași progresiști. — Nota trad.

***** — țărani. — Nota trad.

Vorurteil, Zukunft, și nu Vergangenheit * al clasei lor, și mulți, mulți alții. În două privințe autorul a alunecat în extrema cealaltă : în primul rînd, luptînd împotriva economiștilor, el a trecut cu vederea praktische Forderungen ** imediate, importante pentru industriellen Arbeiter, ca și pentru Hausindustrielle și pentru Landarbeiter *** etc. În al doilea rînd, el s-a războit cu atitudinea abstractă, disprețuitoare față de elementele gemässigten fortschrittlichen **** (este drept că ele nu trebuie în nici un caz să fie disprețuite, ci utilizate), estompînd parcă astfel poziția independentă și mai categorică pe care o deține acea Bewegung prezentată de el. Sub aspect istoric-filosofic, este indiscutabilă situația prezentată de el (și prezentată și mai înainte de Inorodzew în „Soziale Praxis“²³) că printre Genossen ***** ai noștri de azi sînt destui verkleideten Liberalen *****. Pînă la un anumit punct, același lucru se poate spune și despre Deutschland versus England *****. Această situație este, ca să zic așa, norocul nostru ; ea ne dă posibilitatea să contăm pe un început mai ușor și mai rapid, ne obligă să folosim pe toți acești verkleideten. Or, formularea autorului poate duce la o anumită interpretare greșită (un marxist ortodox mi-a spus : asta-i de fapt o minimalizare și o depersonalizare...), pe de o parte, și la anumită neîncredere și confuzie în rîndurile Genossen-ilor, pe de altă parte. În această privință, nici formularea lui Inorodzew nu este, după părerea mea, reușită.

Dar în ceea ce privește fondul problemei eu nu sunt în divergență cu autorul.

În privința lui Parvus, nu am nici cea mai vagă idee despre el ca om și nu contest de loc că e un mare talent. Din păcate, am citit puține din lucrările lui.

Aveți vreo speranță să procurați „Die Agrarfraze“ ***** a lui Kautsky, apărută de curînd ?

* — judecata, și nu prejudecata, viitorul, și nu trecutul. — Nota trad.

** — revendicările practice. — Nota trad.

*** — și pentru muncitorii industriali, și pentru meșteșugari, și pentru muncitorii agricoli. — Nota trad.

**** — moderat-progresiste. — Nota trad.

***** — tovarăși. — Nota trad.

***** — liberali deghizați. — Nota trad.

***** — Germania în comparație cu Anglia. — Nota trad.

***** — „Problema agrară“. — Nota trad.

Referitor la Verta, Evg. Soloviev și M. Filippov, trebuie să vă spun că despre primul nu știu absolut nimic, iar pe ceilalți doi i-am citit prea puțin. Nu mă îndoiesc că tu de puțin că se produce și mai ales se va produce o „aerisire“. Tocmai de aceea e neapărată nevoie nu numai de o verkleidete Literatur *...

O strîngere de mînă, V. U.

*Expediată din satul Ŝušenskoe
la Orlov, gubernia Veatka*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

11

CĂTRE A. N. POTRESOV

27. IV. 1899

Dragă A. N.,

Scrisoarea dv. din 27. III, care, în sfîrșit, pune capăt unei lungi și persistente tăceri, m-a bucurat mult. S-au adunat o sumedenie de chestiuni ce se cer discutate, și aici nu reușesc să dezbat mai amănunțit unele teme cu un caracter publicistic mai pronunțat. Și acum să revin la revistă **, căci, dacă nu discut cu colegii, mă simt prea izolat și nu pot scrie. Aici numai Iuli se ocupă cu tragere de inimă și *activ* de toate acestea, dar păcătoasele de „distanțe ne-sfîrșite“ care se pun între noi ne împiedică să discutăm atât de amănunțit pe cât ar trebui.

Încep cu ceea ce mă interesează și mă frâmîntă mai mult acum, și anume cu articolul lui Bulgakov din nr. 1—2 și 3 din „Nacealo“. Aflînd din cele ce-mi scrieți părerea dv. despre el, m-am bucurat nespus de mult să constat că, în esență, avem același punct de vedere, și bucuria mi-a fost cu atât mai mare, cu cât, evident, nu prea am motive să sper că redacția îmi va împărtăși părerea... Dacă dv. articolul lui Bulgakov v-a produs un sentiment de „silă“ și „dez-

* — literatură deghidată. — *Nota trad.*

** Este vorba de revista „Nacealo“. — *Nota red.*

gust“, pe mine m-a scos de-a dreptul din sărite. Deși l-am citit și l-am răscrit pe Bulgakov, nici pînă acum n-am reușit să înțeleg cum de a putut scrie un articol atât de absurd și pe un ton atât de necuviincios și cum redacția n-a găsit cu cale să se desolidarizeze, măcar printre-o notă, de o asemenea „critică“ la adresa lui Kautsky. Ca și dv., „sînt convins că cititorii sînt complet (întocmai !) deruatați și nedumeriți“. Și cum să nu fie total nedumeriți cînd află, din partea unui reprezentant al „științei moderne“ (nr. 3, p. 34), că în cartea lui Kautsky totul e eronat, arbitrar, o monstruozitate socială, că în ea găsești „pe cît de puțină agro-nomie pe atât de puțină economie veritabilă“ (nr. 1—2) etc. ; totodată, ideile lui Kautsky nu sînt expuse, ci pur și *simplu denaturate*, iar propriile concepții ale lui Bulgakov nu apar de loc într-un sistem cît de cît constituit. Dacă omul acesta ar avea cît de puțin simț partinic, dacă ar fi conștient de răspunderea pe care o are față de toți Genossen *-ii, precum și față de întregul lor program și de întreaga lor activitate practică, n-ar cuteza „să se năpus-tească“ (cum bine spuneți) astfel, fără ca el însuși să dea nimic, ci numai promițînd... un studiu savant despre „re-giunea de la răsărit de Elba“ !! Se vede că el se consideră liber de orice obligație și răspundere tovărășescă, un reprezentant „liber“ și individual al științei profesorale. Nu uit, firește, că în condițiile din Rusia nu putem pretinde unei reviste să adăpostească în paginile ei numai pe Genossen-i și să-i respingă pe ceilalți, dar, oricum, o revistă ca „Nacealo“ nu este un almanah care tolerează marxismul numai fiindcă e la modă (à la „Mir Bojii“²⁴, „Naucinoe Obozrenie“²⁵ etc.), ci un organ de îndrumare. De aceea o asemenea revistă trebuie, într-o anumită măsură, să pună frîu criticaștrilor savanți și, în genere, tuturor „nechimațiilor“. Marea succes al revistei „Novoe Slovo“ se explică tocmai prin faptul că redacția a făcut din ea un organ de îndrumare, iar nu un almanah.

Am citit cartea lui Kautsky încă înainte de apariția articolului lui Bulgakov și n-am găsit la acesta din urmă *nici o obiecție mai judicioasă împotriva lui Kautsky, în schimb*

* — tovarășii. — Nota trad.

am găsit o sumedenie de *denaturări* ale ideilor și ale tezelor lui. Cât de absurde sănt, de pildă, afirmațiile lui Bulgakov că Kautsky ar confunda tehnica cu economia, că el ar încerca să dovedească „pieirea agriculturii“ (nr. 3, p. 31. Or, Kautsky afirmă *tocmai* contrarul: S. 289), că el ar contesta existența unei tendințe de dezvoltare a agriculturii (nr. 3, p. 34) etc. !

Eu am scris și am trimis la redacție, încă de acum două săptămâni, prima parte a articolului meu „Capitalismul în agricultură (Despre cartea lui Kautsky și despre articolul d-lui Bulgakov)“, iar acum mă apuc să scriu partea a doua, în legătură cu sfîrșitul articolului lui Bulgakov *. Tare mă tem că P. B. îl va respinge, pretextând că e prea lung (e mai lung decât acela al lui Bulgakov, pentru că a trebuit, în primul rînd, să combat argumentat unele sentințe cu totul nefondate și aruncate la întîmplare, cum e, bunăoară, afirmația că Marx se însăla atunci când arată că în agricultură raportul $\frac{v}{c}$ descrește; în al doilea rînd, pentru că *trebuia să expun* ideile lui Kautsky) sau că nu ar fi de dorit o polemică (eu n-am folosit, evident, în articolul meu nici o expresie tare, de felul celor de mai sus, și, în general, am căutat să evit orice atacuri personale la adresa lui Bulgakov. În general, tonul nu este cu nimic mai vehement decât cel din articolul meu împotriva lui Tugan-Baranovski în legătură cu teoria piețelor **). Tare aş vrea să vă aud părerea după ce veți citi cartea lui Kautsky și veți termina de citit articolul lui Bulgakov: ce anume găsiți dv. „valabil“ la Bulgakov și dacă credeți că articolul lui apărut în revistă poate fi lăsat fără răspuns.

În general, întreg acest „nou curent critic“ din cadrul marxismului, care-i pasionează atâtă pe Struve și pe Bulgakov (căci P. B. e, și el, cu siguranță *de partea* lui Bulgakov), mie mi se pare căt se poate de suspect: fraze răsunătoare despre „critica“ împotriva „dogmelor“ etc. și nici un fel de rezultate pozitive de pe urma acestei critici. De altfel, pentru a scrie un articol à la Bulgakov e nevoie, în afară

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 91—145. — Notă red.

** Vezi op. cit., p. 45—54. — Notă red.

de „criticism“ și de simpatie față de „știința modernă“ profesorală, de o lipsă de tact pînă la nec plus ultra.

Lui Struve i-am trimis un răspuns la articolul său cu privire la piețe*. Sora mea ** îmi scrie că acest răspuns va fi publicat în „Naucinoe Obozrenie“ și că P. B. intenționează să răspundă, și el, în aceeași revistă. Nu pot fi de acord cu d-ta că „centrul de greutate al problemei este imposibilitatea realizării concrete a unui principiu conceput în mod abstract“, și principala obiecție pe care i-o aduc eu lui P. B. este că el confundă problemele teoretice abstracte cu cele istorice concrete. „Concret imposibilă“ este nu numai realizarea aşa cum o descrie Marx, ci și renta funciară aşa cum o descrie el, ca și profitul mijlociu și egalitatea salariului cu valoarea forței de muncă, și multe altele. Dar imposibilitatea realizării în formă *pură* nu poate fi în nici un caz o obiecție. Eu nu văd nici o contradicție între afirmațiile mele din „Studii“²⁶ și cele din „Naucinoe Obozrenie“, după cum nu văd nici „apologetica burgheză“ cu care Struve și-a însășimîntat atât de tare cititorii. Ceea ce nu mi-a plăcut îndeosebi în articolul lui este că el apelează aici fără rost la filozofia critică, după cum nu mi-a plăcut nici observația sa că teoria valorii și teoria profitului ale lui Marx „sînt *indiscutabil* contradictorii“. P. B. știe doar prea bine că această contradicție este *discutabilă*; ce rost are atunci să provoace confuzie în capetele oamenilor, cărora deocamdată *nu li se face*, de către nici unul dintre reprezentanții „noului curent critic“, o demonstrație sistematică a acestei contradicții și nu li se arată cum trebuie îndreptată ea?

Dar atacul lui Bulgakov (nr. 3, nota de la p. 34) împotriva teoriei *Zusammenbruch* ***-ului !! — fără nici o referire la Bernstein și pe un ton „savant“ sentențios, fără drept de apel! Știu că a apărut o nouă carte a lui Bernstein și am comandat-o, dar mă îndoiesc că mi-o vor trimite. Din articolul despre această carte, apărut în „Frankfurter Zeitung“²⁷ și în „Jizn“²⁸ (o revistă destul de bună! Mate-

* Vezi „Încă o dată cu privire la teoria realizării“ (Opere complete, vol. 4, p. 66—84). — Nota red.

** A. I. Ulianova-Elizarova. — Nota red.

*** — crah, prăbușire (a capitalismului). — Nota trad.

rialul beletristic este chiar bun, mai bun decât toate cele-lalte!), m-am convins pe deplin că am înțeles greșit articolele disparate ale lui Bernstein și că el îndrugă minciuni de-a dreptul insuportabile, aşa că trebuie să fie *begraben**, după cum s-a exprimat autorul lucrării „Beiträge zur Geschichte des Materialismus” în scrisoarea deschisă adresată lui Kautsky. Obiecțiile — noi pentru mine — ridicate de Bernstein împotriva concepției materialiste a istoriei ** și altele (după „Jizn”) sănt grozav de șubrede. Dacă P. B. este un apărător atât de înfocat al lui Bernstein, încât mai că e gata „să se ia la bătaie” pentru el, e foarte trist, căci „teoria“ acestuia îndreptată împotriva Zusammenbruch-ului este cît se poate de limitată pentru Europa occidentală și cu totul nepotrivită și *periculoasă* pentru Rusia. Știi că de această teorie se folosesc de pe acum „tinerii” (ultraeonomiștii) noștri, care într-o publicație a lor au prezentat în așa fel dezbatările de la Stuttgart, încât Bernstein, Peus și alții au apărut ca susținători „ai economiei, și nu ai politiciei”? Ce părere are P. B. despre asemenea „aliați”? Dacă prin succesele ultraeonomiștilor dv. Înțelegeți plecarea lui Volgin și a tovarășilor săi apropiati, atunci știu despre ce este vorba³⁰; toate acestea m-au uluit și nu știu acum cum stau lucrurile acolo și ce ne va aduce viitorul. Este cît se poate de pagubitor, după părerea mea, că această discuție cu ultraeonomiștii n-a apărut *integral* în presă: ar fi fost singurul mijloc serios de lămurire a chestiunii și de stabilire a unor teze principiale exacte. Pe cînd acum domnește un haos total!

Cartea mea a apărut ***; am cerut să v-o trimită și dv. (eu n-am primit-o încă). Am auzit că P. S. a întîrziat cu prefată; se pare că a încăput pe mîinile cenzurii preventive și „a avut de suferit”. Aștept cu mult interes observațiile dv.

* — îngropat. — Notă trad.

** Apropo. Iți amintești cum, în „frumoasele vremi de altădată”, un cunoscut de-al nostru²⁹ m-a ironizat teribil și m-a criticat vehement fiindcă am denumit concepția materialistă a istoriei o „metodă”? Iată că și Kautsky a căzut în acest păcat grav, folosind același cuvînt: „metoda” („Jizn”, ianuarie, II, p. 53.) Ai vreo stire despre acest cunoscut al nostru? O duce mai bine cu sănătatea? Sunt speranțe să scrie ceva?

*** Vezi „Dezvoltarea capitalismului în Rusia” (Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1963, ed. a doua). — Notă red.

Cartea lui Karelín am comandat-o și am citit-o înainte de a o primi de la dv. Mi-a plăcut mult; păcat, mare păcat, că a fost mutilată! Ce-ar fi să-i faceți o recenzie?

Un cunoscut mi-a trimis și „Notele de ziar“ ale lui A. P. (despre „moștenire și moștenitorii“). M-ar interesa să știu dacă articolul următor prevede continuarea polemicii cu mine. Acest articol al lui A. P. mi-a plăcut în mod deosebit.; numărul a avut însă mult de pierdut de pe urma tăieturilor operate în articol. Eu, drept să vă spun, nu văd nici o divergență între noi: dv. luați o altă problemă, nu aceea a atitudinii discipolilor față de democratismul rus în general — renunță ei sau nu la democratism (eu am scris *exclusiv* despre asta *) —, ci aceea a naturii relațiilor dintre democrații de diferite nuanțe în frumoasele vremi de altădată. Pe mine m-a interesat numai greșeala pe care o comite Mihailovski afirmînd că noi renunțăm la democratism în general, pe cînd dv. luați în discuție o altă greșeală a lui — „estomparea“ unor deosebiri de importanță esențială în cadrul „moștenirii“. Am văzut în „Naucinoe Obozrenie“ nr. 3 nota lui Maslov împotriva mea, dar, drept să vă spun, nu mi s-a părut interesantă. În treacăt fie zis: ciuntirea articoului lui A. P. mi-a confirmat părerrea (tristă confirmare !!) că e „incomod“ să iei un moștenitor mai proeminent decât Skaldin. Și, în general, după părerea mea, tonul revistei este de-a dreptul „agonizant“. Ceea ce înseamnă că sfîrșitul și moartea ei sănt numai o chestiune de timp. Căci totul nu este decât speculație pe tema lui Ratlosigkeit ** și a tăărăgănelilor din departamentul care etc. La urma urmelor, s-ar putea să ne ținem gura fără prejudicii pentru cauză, ba chiar aducîndu-i un anume folos. Ce-i drept, față de tonul care se adoptă acum, „Materialele“³¹ noastre ar putea constitui un exemplu de „moderație“ și de „seriozitate“...

O strîngere de mînă, V. U.

Scrieti-mi cât mai des, dacă nu vi-e lene, căci altfel n-am de la cine afla noutățile publicistice.

* Vezi „La ce moștenire renunțăm?“ (Opere complete, vol. 2, p. 499—544).
— Nota red.

** — nepuțință. — Nota trad.

Vă trimit recomandat „Historische Berechtigung“*. Să nu vă închipuiți cumva că nu sînt punctual în restituirea cărților ; dar dv. nu mi-ați fixat un termen și, de aceea, nu i-am refuzat pe tovarășii care m-au rugat să le-o dau și lor s-o citească. V-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ați trimite și ultimul volum din carteia lui Karelín.

N-aveți cumva recenzii germane despre Kautsky ? Eu nu am citit decît una — în „Frankfurter Zeitung“ — furibundă și searbădă, à la Bulgakov.

Numerele revistei ** îmi plac mult. Sînt excelent redactate. Ați citit carteia lui Gvozdev ? Ce părere aveți despre ea ?

*Expediată din Sušenskoe
la Orlov, gubernia Veatka*

*Publicată pentru prima oară în
1925, în revista „Bolșevik“ nr. 16*

Se tipărește după manuscris

12

CĂTRE A. N. POTRESOV

27. VI. 1899

Am primit vineri, 18, scrisoarea dv. cu data de 2. VI., dar *nu am primit* nici Mehring-ul și nici Karelín-ul despre care îmi scrieți că mi le veți trimite. La început am așteptat gîndind că s-a produs o întîrziere la poștă, dar acum trebuie să cred că pachetul s-a pierdut sau că ați amînat expedierea. În caz că prima ipoteză e cea justă, faceți imediat reclamație.

Părerea dv. despre carteia mea *** m-a bucurat nespus de mult. Totuși cred că în ceea ce privește traducerea ei ați cam exagerat : mă îndoiesc că germanii s-ar apuca să citească o lucrare plină de fapte mărunte și, ca să spun așa, de interes pur local. Este adevărat că l-au tradus și pe N.—on³² (dar el avea deja o reputație bine stabilită și, pe cît se pare, recomandații din partea lui Engels, deși acesta,

* — „Justificare istorică“ — Notă trad.

** „Die Neue Zeit“ — Notă red.

*** „Dezvoltarea capitalismului în Rusia“ (Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1963, ed. a doua). — Notă red.

după cum afirmă monistul, intenționa să-i desființeze lucrarea). Ați găsit aprecieri asupra acestei cărți în publicistica germană? Dacă nu mă înșel, a fost tradusă și în limba franceză. M-au mirat întrucâtva cuvintele dv. că „în sfîrșit, ați reușit să vă procurați“ cartea mea... N-ați primit-o de la Moscova sau Petersburg? Am cerut să vi se trimită, ca și tuturor celorlalți cunoscuți ai mei, și ei au primit-o cu toții. Dacă nu v-a venit încă, comunicați-mi, și voi mai scrie o dată la Moscova. Până acum n-am dat peste nici o recenzie a ei în coloanele presei și nici nu mă aştept la aşa ceva până la toamnă; de altfel, dintre toate ziarele, eu nu citesc decât „Russkie Vedomosti“, care continuă „să păstreze o tacere diplomatică“...

Am citit articolul lui Bulgakov din „Archiv“. Nu intenționez să scriu un răspuns la acest articol, și încă pentru cititorii germani: în primul rînd, mi-e greu să scriu în limba germană; în al doilea rînd — și acesta este principalul, căci un traducător din limba rusă aș mai fi găsit —, pentru publicul german nu merge în nici un caz un articol scris ca pentru publicul rus, adică un articol care să conțină o expunere amănunțită a cărții lui Kautsky. La indicațiile speciale ale lui Bulgakov (după datele statistice germane) nu pot să răspund, întrucât nu am materialele necesare. Despre punctul lui de vedere general (kantian și... bernsteinian, dacă mă pot exprima astfel) de asemenea nu mă apuc să scriu *pentru germani*. Cred că într-adevăr e cazul să căutăm să schimbăm părerea germanilor despre discipolii ruși, dar pentru asta (dacă nimeni nu s-a apucat încă să scrie un articol special) ar fi de ajuns o simplă notă despre articolul meu împotriva lui Bulgakov, atunci cînd acest articol va fi publicat într-o revistă rusească*. Dacă el nu va apărea de loc... în urma stingerii din viață a lui „Nacealo“ și a refuzului lui „Jizn“ sau al cenzurii... atunci, da, va fi cu totul altceva.

Sînt din ce în ce mai indignat de „uluitoarele descoperiri“ ale discipolilor ruși și de neokantianismul lor. Am citit articolul lui Tugan-Baranovski din „Naucinoe Oboz-

* Vezi „Capitalismul în agricultură“ (Opere complete, vol. 4, p. 91—145).
— Notă red.

renie“ nr. 5... Ce baliverne stupide și pretențioase ! Fără nici un fel de studiu istoric al doctrinei lui Marx, fără nici un fel de cercetări noi, pe baza unor greșeli din scheme (schimbarea arbitrară a ratei plusvalorii), pe baza ridicării la rangul de regulă generală a unui caz excepțional (ridicarea productivității muncii *fără* micșorarea valorii produsului : este absurd chiar și numai să se ia aceasta ca un fenomen general), pe o asemenea bază să faci afirmații despre „o nouă teorie“, despre greșeala lui Marx, despre reorganizare... Nu, nu pot da crezare afirmației dv. că Tugan-Baranovski devine din ce în ce mai mult un Genosse *. A avut dreptate Mihailovski cînd l-a numit „omul ecou“ : articolașul lui din „Mir Bojii“ („după Bel托v“, îți amintești ? în 1895) și acest articol constituie o confirmare a aprecierii atît de severe făcute de criticul cel părtinititor. Cele aflate de mine despre el ca om de la dv. și de la Nadia constituie o confirmare. Se înțelege că toate acestea nu sunt încă suficiente pentru o concluzie definitivă și s-ar putea să mă însel. M-ar interesa care e părerea dv. despre articolul lui.

Și mai este și ideea asta a deosebirii dintre categoriile „sociologice“ și cele „economice“, lansată de Struve (în „Naucinoe Obozrenie“ nr. 1) și reluată de P. Berlin (în „Jizn“) și de Tugan-Baranovski. După părerea mea, ea nu promite altceva decît să se transforme într-un joc cu totul gol și scolastic de-a definițiile, căruia kantienii îi dau răsunătoarea denumire de „critica noțiunilor“ sau chiar de „gnoseologie“. Hotărît lucru, eu nu înțeleg *ce sens* poate avea această deosebire ?? Cum poate exista economicul în afara socialului ??

Apropo de neokantianism. Dv. de partea cui vă situați ? Eu am citit și am recitat cu multă plăcere „Beiträge zur Geschichte des Materialismus“, am citit în „Neue Zeit“ articole ale aceluiași autor împotriva lui Bernstein și a lui Konrad Schmidt (în „Neue Zeit“ nr. 5, 1898—1899 : numerele următoare nu le-am avut în mînă), l-am citit pe

* — tovarăș. — Notă trad.

Stammler („Wirtschaft und Recht“) *, atât de lăudat de kantienii noștri (P. Struve și Bulgakov), și m-am situat definitiv de partea monistului. Îndeosebi m-a indignat Stammler, la care nu văd și pace ceva mai proaspăt și mai consistent... Curată erkenntnistheoretische Scholastik ** ! „Definiții“ idioate ale unui jurist de duzină în sensul cel mai rău al acestui cuvânt și „concluzii“ tot atât de idioate. După Stammler am citit și articolele lui Struve și Bulgakov din „Novoe Slovo“ și am ajuns la concluzia că într-adevăr trebuie să ne răfuim serios cu neokantianismul. Nu m-am putut abține și am introdus câteva observații și atacuri împotriva lui și în răspunsul dat lui Struve (la articolul lui din „Naucinoe Obozrenie“ ***). De ce și cine tergiversează publicarea acestui răspuns nu știu. Mi s-a spus că va apărea în „Naucinoe Obozrenie“ nr. 6. Nu l-am văzut nici în acest număr. Iar tăcerea mea în tot acest timp îmi creează situații penibile: de pildă, articolul lui Nejdanov din nr. 4 al revistei „Jizn“, cît și în răspunsul dat lui Bulgakov. Spun „nu m-am putut abține“, deoarece sunt conștient de lipsa mea de pregătire filozofică și n-am intenția să scriu pe aceste teme pînă ce nu voi face studiile necesare. Cu asta mă și îndeletnicesc acum: am început cu Holbach și Helvétius și mă pregătesc să trec la Kant. Cele mai importante opere ale marilor clasici ai filozofiei am reușit să le am, dar nu am cărțile neokantienilor (am comandat numai ceva de Lange). Scrieți-mi, vă rog, dacă nu aveți cumva asemenea cărți, dv. sau tovarășii dv., și dacă nu mi le-ați putea împrumuta.

În legătură cu această problemă m-a interesat în mod deosebit recenzia din „Nacealo“ nr. 5 (din mai, un număr oficos în ultimul grad) pe marginea cărții lui Bogdanov. Nu pricep cum de mi-a scăpat anunțul în legătură cu apariția acestei cărți. Am comandat-o abia acum. Încă de la prima carte a lui Bogdanov am bănuit în el un monist, iar titlul și conținutul celei de-a doua cărți îmi întăresc presupunerile. Cît de lipsită de conținut și de aragonă

* — „Economie și drept“. — Nota trad.

** — scolastică în materie de teorie a cunoașterii. — Nota trad.

*** Vezi „Încă o dată cu privire la teoria realizării“ (Opere complete, vol. 4, p. 66—84). — Nota red.

pînă la necuvîință este această recenzie ! Nici un cuvînt despre fondul problemei și... o admonestare pentru ignorarea kantianismului, deși rezultă chiar din cuvintele recenzentului că Bogdanov nu *ignorează* kantianismul, ci îl *respinge*, situîndu-se pe un alt punct de vedere în filozofie... Cred (dacă nu m-am înselat în privința lui Bogdanov) că această recenzie nu va rămîne fără răspuns. Un lucru nu înteleg : cum de *a putut* Kamenski să lase fără răspuns articolul lui Struve și al lui Bulgakov din „Novoe Slovo“, îndreptat împotriva lui Engels ? N-ai putea să-mi explici d-ta ?

Ceea ce-mi spui despre reacțiunea declanșată la Petersburg împotriva marxismului este un lucru nou pentru mine. Nu mă dumiresc : este vorba de o reacțiune printre marxiști ? Si printre care marxiști anume ? Același P.B. ? Nu cumva el și compania săt cei care dezvoltă o tendință de unire cu liberalii ? Aștept cu multă nerăbdare explicațiile dv. Că „criticii“ săt numai niște încurcă-lume, *care nu dau absolut nimic*, cu asta săt perfect de acord, cum săt de acord și cu faptul că împotriva lor (în special în legătură cu Bernstein) va trebui să ducem o luptă grea (dar vom avea unde să ne războim ?...). Dacă P.B. „va înceta cu totul să fie Genosse“, cu atît mai rău pentru el. Va fi, desigur, o mare pierdere pentru toți Genossen-ii, deoarece este un om foarte talentat și instruit, dar, se înțelege, „drujba-i drujbă, și slujba-i slujbă“, și asta nu face să dispară necesitatea luptei. Înțeleg prea bine și îți împărtășesc întru totul „furia“ (provocată de epitetul „dezugstător“ (sic !!!) aplicat monistului. Pentru ce ? Pentru articolul din „Neue Zeit“ ? Pentru scrisoarea deschisă către Kautsky despre cine de cine va fi begraben * ?) și mă interesează foarte mult care *a* fost răspunsul lui la scrisoarea d-tale în care îți descarci furia. (Cartea lui Bernstein n-am văzut-o încă.) O „grundliche Auseinandersetzung ** este, firește, necesară, dar în „Nacealo“ sau „Jizn“ nu va apărea și nu va putea să apară : vor apărea numai articole de importanță secundară împotriva „criticilor“ marxismu-

* — îngropat. — Notă trad.

** — delimitare radicală. — Notă trad.

lui. Pentru aceasta este nevoie de publicații de-al treilea gen * și de o platformă (dacă v-am înțeles bine). Numai atunci Genossen-ii se vor delimita, în sfîrșit, de „criticaștrii“ „nechemați“ și numai atunci nici un fel de capricii personale și de „descoperirii“ teoretice „uluitoare“ nu vor mai da naștere la zîzani și anarchie. Numai afurisita dezorganizare din Rusia e de vină aici.

Nu mi-e de loc clar în ce fel articolul dv. despre moștenire (nu l-am citit decât pe primul) a fost îndreptat împotriva celor din Petersburg. Articolul „O problemă neactuală“ nu l-am văzut. Trimiteti-mi-l.

În privința Blitzableiter-ului ** aş vrea foarte mult să stăm de vorbă mai pe îndelete și mai amănunțit. Dar, pe cît văd, va trebui să lăsăm asta pentru altă dată. Termenul meu de deportare se împlinește la 29.I.1900. Numai de nu s-ar prelungi! Căci această mare nenorocire lovește destul de des pe cei deportați în Siberia răsăriteană. Mă gîndesc să plec la Pskov. D-ta ce intenții ai?

Nadia îți trimit salutări.

O caldă strîngere de mâină, V. U.

P. S. — Recitind acum, în ciornă, sfîrșitul articolului meu îndreptat împotriva lui Bulgakov... observ că am adoptat acolo un ton împăciuitor: ...sînt, spuneam eu, un adversar „ortodox“ și categoric al „criticilor“ (asta o afirm deschis), dar nu trebuie să exagerăm aceste divergențe [aşa cum face d-l Bulgakov] în fața dușmanilor comuni. Se prea poate ca acest ton „împăciuitor“ [m-am străduit din răsputeri să fiu blind și să polemizez ca un Genosse] să apară deplasat sau chiar ridicol dacă se lansează expresii ca... „dezgustător“, dacă „criticii“ sînt pe cale să provoace delimitare totală. Atunci aş fi un „vinovat fără vină“: fără să văd carteia lui Bernstein, fără să cunosc *toate* părerile „criticilor“ și afîndu-mă la o „distanță respectabilă“, am privit încă lucrurile [atunci cînd am scris acest articol] întocmai „ca înainte“, pur și simplu ca un colaborator al revistei „Nacealo“... Afirmația

* literatură marxistă ilegală. — Notă red.

** — paratrănsnet. — Notă trad.

mea că teoria luptei de clasă nu e atinsă de „critică“ este, pare-se, eronată? ³³

*Expediată din satul Šušenskoe
la Orlov, gubernia Veatka*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

13

CĂTRE S. M. ARKANOV

31. X. 1899

Stimate d-le doctor,

Dacă obligațiile d-voastră de serviciu vă permit, v-aș ruga să fiți atât de bun și să treceți seara pe la un tovarăș de-al meu bolnav, și anume: Oskar Aleksandrovici Engberg (care stă la Ivan Sosipatov Ermolaev). De trei zile stă la pat, având dureri abdominale mari, vărsături și diaree, încît ne gîndim să nu fie o intoxicație.

Primiți asigurarea sincerului meu respect,

Vladimir Ulianov

*Expediată din satul Šušenskoe
în satul Ermakovskoe*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în revista „Proletarskaia Revoliuția“ nr. 1*

Se tipărește după manuscris

1900

14

CĂTRE N. K. KRUPSKAIA

De mult intenționam să-ți scriu despre treburile noastre, dar tot felul de împrejurări m-au împiedicat să-o fac. Dacă o viață agitată, foarte agitată chiar, și asta (N. B.) în ciuda măsurilor drastice, extraordinare, luate pentru a evita o astfel de viață! Deși trăiesc într-o izolare aproape totală, s-ar putea spune, mă agit cît vrei! Trebuie să admitem însă că agitația asta este inevitabilă în orice situație nouă și ar fi păcat să mă întrebi pe Dumnezeu; bine că nu-s nici pe departe atât de nervos ca dragul nostru librар*, pe care zarva de aici l-a făcut să cadă într-o neagră melancolie și într-o stare de prostrație trecătoare. Totuși, în afară de asta mai sunt și lucruri bune. Să-ți relatez ce se petrece în „Liga social-democraților ruși“ din străinătate: o fac bazându-mă pe fapte și pe relatările celeilalte părți...

În primul rînd, sub influența celor debitate de adeptii lui „Raboce Delo“, în Rusia domină o opinie cu totul eronată despre „Vademecum“. Dacă ai sta să-i asculti pe ei, Vademecum nu este decât un atac la diferite persoane, o întruchipare a spiritului de comandă, exagerarea unor fleacuri pentru a putea acoperi cu insulțe anumite persoane, abuz de metode „inadmisibile“ etc. În realitate, în Vademecum predomină — într-o măsură considerabilă — aspectul *principial*, iar atacurile la persoane nu constituie decât un apendice, inevitabil în relațiile încurcate și extrem de încordate pe care și-au dat silința să le creeze „tinerii“.

* Probabil, A. N. Potresov. — Notă red.

El este un strigăt, un strigăt de protest împotriva economismului vulgar, împotriva „rușinii și dezonoarei” democrației. „N-am crezut vreodată că am să ajung să pat o asemenea rușine!“ — exclamă Plehanov în încheierea prefeței cu care însoțește documentele publicate de el. „Trebuie să ieșim cu orice preț din această stare de haos și rușine. Vai de partidul care rabdă o asemenea situație confuză!“ Și, în ciuda tuturor acuzațiilor ce se aduc lui Plehanov, trebuie, în primul rînd, să stabilim în mod categoric că *tot fondul* broșurii lui îl constituie declarația de război împotriva principiilor „dezonorante“ ale „credoismului“ și „kuskovismului“, delimitarea principală, și că sciziunea și „încăierarea“ din „Ligă“ nu sunt decât un rezultat *accesoriu* al divergențelor de principii.

Dacă sciziunea principală a fost însoțită de o asemenea „încăierare“ (la Congresul din aprilie (1900) al „Ligii social-democraților ruși“ din străinătate s-a ajuns *literalmente* la încăierare, la isterie etc. etc., ceea ce l-a făcut pe Plehanov să părăsească congresul), de vină că s-a ajuns la o asemenea situație sunt numai *tinerii*. Ei s-au situat anume pe pozițiile economismului când și-au dus, în cursul anului 1898, lupta lor sistematică, înverșunată și necinstită împotriva grupului „Eliberarea muncii“, — „necinstită“ pentru că nu și-au arborat drapelul *în văzul tuturor* și pentru că au dat toată vina, fără nici un temei, pe „Rusia“ (trecînd sub tăcere social-democrația anti-„economistă“ de acolo), pentru că s-au folosit de legăturile și de resursele practice pe care le aveau spre a înlătura grupul „Eliberarea muncii“, încercînd să explică refuzul acestui grup de a propaga idei „dezonorante“ și inepții dezonorante prin aceea că el nu voiește din principiu să promoveze nici un fel de „forțe tinere“. Această luptă împotriva grupului „Eliberarea muncii“, această tentativă de înlăturare a lui a fost făcută pe tăcute, în surdină, pe cale „particulară“, prin scrisori „particulară“ și prin discuții „particulară“ sau, spus mai pe șleau: prin *intrigi*, deoarece chestiunea rolului grupului „Eliberarea muncii“ în social-democrația rusă nu a fost, nu va fi și nu poate fi niciodată o chestiune *particulară*. *Tinerii*, care și-au proclamat „noile“ concepții împotriva bătrânilor, și le-au ascuns cu atită abilitate și

diplomație (dovedind astfel că pînă și chestiunea concepțiilor este pentru ei o chestiune *particulară*), încît *expunerea* controverselor a căzut în sarcina *bâtrînilor*. „Am trimis la Petersburg o expunere a controverselor noastre cu tinerii“ — scrie Plehanov (*Vademecum*, p. XLVII). Prin urmare, încă în 1898 grupul „Eliberarea muncii“ a dovedit că pentru el întreaga problemă o constituie nimic altceva decât oscilările principiale ale tinerilor, care sunt în stare să ajungă la totala negare a socialismului, încă în 1898 el a lansat un *apel* către social-democrația rusă, chemînd-o la luptă împotriva oscilărilor pe plan ideologic³⁴, dar acest apel a fost glasul celui ce predică în pustiu, întrucît în urma arestărilor din vara anului 1898 militanții cei mai de seamă ai partidului au fost scoși de pe câmpul de luptă, și ca răspuns la acest apel nu s-a auzit decât glasul „*economistilor*“.

Nu-i de mirare că, în urma situației create, grupul „Eliberarea muncii“ a ieșit din redacție; nu-i de mirare că războiul deschis împotriva „economismului“ a devenit din ce în ce mai stringent și mai inevitabil. Dar atunci în ajutorul celor din currențul „economic“ au sărit oameni pe care îi legă de acești economisti o veche ură împotriva grupului „Eliberarea muncii“, și acești oameni nu s-au dat în lături să trateze cu indulgență „economismul“ și să spele rufele murdare în familie, să dea „economismului“ posibilitatea să-și continue — și încă în condiții cu mult mai favorabile — tactica propagării „în particular“ a ideilor sale sub steagul social-democratismului și îndărătul declarățiilor echivoce ale noii redacții, care face pe mielul blînd ce suge de la două ori.

Încă din primul număr al lui „Rabocee Delo“, noua redacție a declarat că „nu știe despre ce tovarăși tineri vorbește P. B. Akselrod“ atunci cînd se ridică împotriva „economistilor“ și a făcut această declarație în ciuda faptului că lupta împotriva „tinerilor“ a format în ultimii ani întreaga istorie a Ligii din străinătate și că o persoană din chiar redacția lui „Rabocee Delo“ *apărținea și ea* currențului „economist“ (d-l V. I.—n). Unuia care se ține deoparte de toate acestea, unuia care nu reflectează mai

atent la istoricul din ultimii ani ai social-democrației ruse și ai Ligii social-democrate din străinătate i s-ar părea ciudat și cu totul de neînțeles cum de o remarcă măruntă ca aceasta („nu știm despre ce tovarăși tineri vorbește P. B. Akselrod“) și (*în aparență*) făcută în treacăt de redacția „Raboceee Delo“ a putut fi scîntea din care a izbucnit incendiul, a putut declanșa o polemică atât de pasionantă și a făcut ca lucrurile să se sfîrșească prin scindarea Ligii din străinătate și destrămarea ei. Și totuși în această situație aparent ciudată nu e nimic ciudat. O mică remarcă a redacției în legătură cu articolele d-lui V. I.—n publicat de ea a scos în evidență într-un mod cît se poate de clar *deosebirea radicală dintre cele două concepții asupra sarcinilor imediate și a revendicărilor imperioase ale social-democrației ruse*. Prima concepție ar putea fi exprimată printr-o atitudine de laissez faire, laissez passer față de „economism“, ea reprezintă tactica atitudinii conciliante față de el, a camuflării „extremismelor“ sale, a apărării economismului de lupta directă împotriva lui, a „criticii libere“, adică a criticii libere a marxismului de către tot felul de ideologi fățiș sau deghiizați ai burgheziei. Cealaltă concepție cere lupta necruțătoare împotriva economismului, un protest fățis împotriva banalizării și mărginirii care amenință marxismul, cere o ruptură totală cu „critica“ burgheză.

*Scrisă în jurul datei de 24 august 1900
Expediată din Elveția la Uja*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

15

CĂTRE I. M. STEKLOV³⁵

Scrisoare către Nahamkis

1. Vom publica articolul.
2. + + articole [Notele cu privire la mișcarea de masă și mișcarea social-democrată de masă, cu privire la faptul că social-democrații nu pot renunța nici un moment la

principiile lor strict social-democrate, cu privire la propagandă și agitație, la corelația dintre drepturile politice și libertatea politică. Cu privire la faptul că nu trebuie diminuată însemnatatea zilei de 1 Mai etc.].

3. — ar fi de dorit să se facă în articol unele modificări de mică importanță; propunem un proiect al acestor modificări, sperînd că, examinîndu-le împreună, ne vom pune în totul de acord.

În primul rînd, trebuie trase concluziile din cele spuse, e nevoie de un rezumat, de o încheiere, așa cum arătați și dv. În al doilea rînd, în legătură cu aceasta, ar fi de dorit ca restul articolului (care în total *nu trebuie să depășească ocoală de tipar*) să fie puțin prescurtat (de pildă, ar putea fi prescurtate următoarele pasaje: p. 3 (N.B. 2); p. 39 (N. B. 16) și alte cîteva), iar unele pasaje modificate. Credem că modificarea ar trebui să consteă în următoarele: ca formă, articolul sfîrsează întrucîtva („scrioare deschisă“, se adresează cu „d-voastră“ etc.), ceea ce, firește, nu e de dorit. Chiar dv. ați atras atenția asupra unor excese în polemica actuală („gealații d-lui G.“³⁶ etc.) și *ați avut perfectă dreptate*; de vreme ce au fost exagerări, trebuie să fim acum mai precauți: nu în sensul de a renunța cumva la principii, ci în sensul de a nu irita, *fără nevoie*, oamenii care lucrează, așa cum se pricep ei, pentru socialdemocrație. Poate că o critică a programului revistei „Rabocee Delo“ care să vorbească despre ei la persoana a treia ar fi preferabilă sub acest aspect?

Din aceleași considerente ar fi indicată o oarecare „îngăduință“ față de latura formală a programului revistei „Rabocee Delo“, care nu este doar un program de partid și nici măcar un proiect de program de partid, așa că nu e cazul să fie comparat cu programul social-democrației franceze sau germane (cel puțin cînd comparația se face fără nici un fel de rezerve, așa cum faceți dv. la p. 42 (N.B. 17)). Critica laturii *formale* a programului ar putea fi restrînsă (chiar d-ta ți-ai exprimat dorința (p. 2) „de a fi lăsate la o parte“ deficiențele de ordin formal), reducînd deficiențele de ordin formal, deficiențe *de amânunt*, la defectul principal *general* al programului. Noi credem că ar fi de dorit să fie modificate în acest sens observațiile

critice făcute la p. 45 (N.B. 20), p. 39 (N.B. 16), p. 20 (N.B. 9), p. 6 (N.B. 6). Tonul vehement pe care sănt formulate, pe alocuri, aceste observații ar putea da motiv publicului să vorbească de anumite șicane (și nu cu totul fără temei) *. S-ar putea ca indicarea — superfluă din punct de vedere strict teoretic — a necesității de a se ține seama de condițiile locale etc. să se datorească nu faptului că redacția nu și-a însușit socialismul științific, ci că ea a ținut să sublinieze un lucru de la sine înțeles tocmai acum cînd a considerat necesară o asemenea subliniere. Si nu e oare necesar uneori să se sublinieze și un lucru de la sine înțeles? Noi *nu negăm cîtuși de puțin* că în cazul de față această „necesitate“ se reduce în proporție de *trei pătrimi* la „necessitatea“ de a face reverențe în fața celor de la „Raboceaia Mîsl“, dar numai în proporție de trei pătrimi. Dacă am trece cu vederea cealaltă pătrime, am da motiv publicului să ne acuze de intenții șicanatoare, pe cînd dacă am reduce aceste deficiențe de ordin formal, *deficiențe de amânunt*, la defectul principal general, am atenua tonul șicanator al observațiilor noastre și am da mai multă greutate argumentării noastre.

Și acum cîteva observații mai de detaliu:

P. 17 (N. B. 8), nota 1. Nu e clară remarcă „Ce înseamnă acest vis?“

P. 24 (N.B. 11). Nu se poate spune că social-democrația „nu se preocupă prea mult de posibilitatea realizării revendicărilor ei“. Noi înțelegem ideea d-tale și săntem de acord cu ea, dar trebuie exprimată mai precis, mai prudent: „criteriul suprem nu este posibilitatea realizării imediate“ și prin revendicările sale arată calea care *trebuie* urmată, și nu posibilitatea unui succes practic imediat sau ceva de genul acesta.

P. 32 (N.B. 13) — „după propria-i expresie“ — nu e prea tare?

P. 33 (N.B. 14) — „să acapareze etc.“ este o frază stîngace, imprudentă din pricina expresiei „să acapareze“.

P. 35 (in fine, nota). (N.B. 15.)

* Restul textului pînă la sfîrșitul paragrafului este șters de V. I. Lenin. — Nota red.

„Jandarmii“ etc. N-ar fi mai bine ca aceste cuvinte să fie scoase sau înlocuite?

P. 43 (N.B. 18). Prea tare. Nu se poate renunța la termenul „țărăname“.

P. 44 (N.B. 19). Prea vehement și transant. Problema: ce poate da țărănamea e departe de a fi fost rezolvată de social-democrații ruși (vezi nota la programul grupului „Eliberarea muncii“ 1885³⁷) și e puțin probabil că va fi rezolvată în sensul că rolul politic al țăranilor e egal cu zero. (Cf. „Der 18. Brumaire“³⁸.)

Sper să primesc răspuns de la dv., și nu numai o scrișoare, ci și articolul (de dorit peste două, cel mult trei săptămâni).

G. V. a văzut articolul și s-a pronunțat și el pentru publicare, semnalând doar pasajul de la p. 24 (cu privire la posibilitatea realizării).

P. S. Cei care își zic „noi“ în această scrișoare sunt interlocutorii dv. de la Bellerive³⁹. Deocamdată nu putem vorbi în mod absolut categoric în numele întregii redacții, sperăm însă să nu avem neplăceri din această pricina nici noi, nici dv.

*Scrisă în jurul datei
de 4 septembrie 1900*

Expediată din Nürnberg la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

16

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT

5 septembrie 1900. Nürnberg.

Stimate tovarășe! După toate semnele, nu vom reuși să ne vedem, întrucât nu intenționăm să venim nici la Mainz, și nici la Paris, iar măne vom pleca de aici⁴⁰. Îmi pare foarte rău, dar va trebui să ne resemnăm și să ne mulțumim cu o discuție prin corespondență.

În primul rînd, mă grăbesc să aduc o îndreptare la o observație făcută de dv. în prima scrișoare, îndreptare pe care v-aș ruga să-o transmită și persoanei care v-a relatat

despre o pretinsă „promisiune“ a mea de a avea o întîlnire. *Faptul nu corespunde adevărului.* Nu am promis aşa ceva, ci am declarat că vom lua legătura oficial (în numele grupului nostru⁴¹⁾ cu Uniunea* cînd vom fi în străinătate, dacă acest lucru se va dovedi necesar. Dar G. a omis această condiţie, după cum a omis să adauge că eu am vorbit cu el în numele meu personal și, prin urmare, *nu puteam* promite nimic singur, căci nu puteam anticipa o hotărîre a grupului nostru. Ascultînd aici și cealaltă parte** și aflînd despre confiatură și despre sciziune, ne-am dat seama că în clipa de față nu se simte necesitatea stabilirii de relații oficiale. Astă-i tot. Așadar, Uniunea nu are *absolut nici un drept* să formuleze pretenții față de mine, în schimb eu am de obiectat lui G. că a făcut cunoscut și altora conținutul discuției noastre, deși îmi promisese *formal* că, pînă ce grupul nostru nu va lua legătura cu Uniunea, nu va comunica nimic *nimănuia*, cu excepția persoanei arestate. Din moment ce îmi transmîte pretențiile sale, sper că nu veți refuza, atunci cînd veți fi la Paris, să-i transmiteți și lui această pretenție a mea. Dacă „umblă vorba din gură-n gură”***, vinovat de asta nu este nimeni altul decît G.****

Să trecem acum la fondul chestiunii. O fuziune este imposibilă. O federație este, de asemenea, imposibilă, dacă luăm acest cuvînt în sensul lui real, adică subînțelegînd prin el un acord, o convenție, obligații reciproce etc. „Străduința de a acorda unul altuia ajutor după puteri“ nu este, cred eu, legată numai de o federație, asta se poate și fără ea, și se poate în general, deși nu știu cît e de lesne de înfăptuit. Dacă Uniunea ar fi năzuit sincer la aşa ceva, nu cred că ne-ar fi dat, chiar din capul locului, un ultimatum și ne-ar fi amenințat cu boicotul (tocmai acesta era sensul cuvintelor transmițătorului scrisorii dv.) ;

* „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. — Nota red.

** Grupul „Eliberarea muncii“. — Nota red.

*** Este vorba de pregătirile în vederea editării ziarului „Iskra“. — Nota red.

**** În al doilea rînd, încă o mică abatere de la fondul chestiunii : eu l-am ascultat astă pe G., cu care m-am întîlnit mereu în decurs de cîteva zile, cît și partea cealaltă. Dv. n-ătă ascultat decât numai și numai pe membrii Uniunii, și nu și pe reprezentanții suficient de influenți și autorizați ai celeilalte părți. De aceea cred că mai degrabă dv. sănseți cel care ați încălcat principiul „audietur et altera pars“ („trebuie ascultată și partea cealaltă“). — Nota trad.).

o asemenea atitudine nu e de natură să servească la îmbunătățirea relațiilor.

Noi suntem un grup de publiciști independenți. Si vrem să rămînem independenți. Noi nu considerăm posibil să ne desfășurăm activitatea fără forțe ca Plehanov și grupul „Eliberarea muncii“, dar *nimeni nu e în drept să conchidă de aici că ne-am pierde într-o măsură cît de mică independentă*. Astă-i tot ce putem spune *deocamdată* celor ce doresc să știe, în primul rînd, care este atitudinea noastră față de grupul „Eliberarea muncii“. Cui nu se declară mulțumit cu asta, nu-i putem spune decât: judecați-ne după fapte, dacă nu dați crezare vorbelor noastre. Dacă e să vorbim însă nu de *ziua de azi*, ci de un *viitor* mai mult sau mai puțin apropiat, se înțelege că nu vom refuza să comunicăm celor cu care ne vom afla în relații strînsse și unele date mai amănunțite despre *forma* relațiilor noastre cu grupul „Eliberarea muncii“. Mă veți întreba: care vor fi atunci relațiile noastre cu Uniunea? *Deocamdată nu vor fi de nici un fel*, deoarece hotărîrea noastră *nestrâmutată* este de a rămîne un grup independent, care beneficiază de o strînsă colaborare cu grupul „Eliberarea muncii“, iar această hotărîre trezește suspiciuni Uniunii, care se teme că nu vom ști să ne apărăm independenta noastră deplină și vom ajunge la un „*insuportabil*“ (expresia vă aparține) ton polemic. Dacă prin activitatea noastră vom reuși să spulberăm această neîncredere a Uniunii, se vor putea statornici relații bune între noi; în caz contrar — nu. *Voilà tout* *. Ne scrieți: „Privirile Uniunii sunt așintite asupra dv.“; este însă evident că noi am putea ajuta Uniunea nu numai pe plan publicistic, dar tot atât de evident este și că în momentul de față, cînd trebuie să ne cheltuim toată seva noastră vitală spre a hrăni pruncul pe care trebuie să-l aducem pe lume **, nu ne putem apuca să hrănim copiii altora.

Dv. scrieți că 1) nu există divergențe principiale și că 2) Uniunea este oricînd gata să dovedească prin fapte hotărîrea ei de a lupta împotriva „curentului economist“.

* — Astă-i tot. — Nota trad.

** Ziarul „Iskra“. — Nota red.

Sîntem convingi că vă înselați în ambele puncte. Convingerea noastră se întemeiază pe materiale publicistice, ca postfața la Anti-Credo⁴², răspunsul la Vademe-cum, „Rabocce Delo“ nr. 6, prefața la broșura „Un punct de cotitură în mișcarea muncitorească evreiască“ s.a. Înțenția noastră este să dezmințim, tot pe cale publicistică, părerea că nu există divergențe principiale (astfel încât tot vom avea anume relații cu Uniunea, relații ca între polemiști).

Acum ultima problemă și *cea mai însemnată*: avem sau nu dreptate să spunem că observăm la dv. „o bruscă, foarte bruscă schimbare de păreri“? Să ne amintim ce a fost în Rusia: dv. știați că vrem să întemeiem o întreprindere publicistică *independentă*. Știați că ne situăm de partea lui Plehanov. Așadar, aveați cunoștință de *toate acestea*, și nu numai că n-ați refuzat să colaborați, dar ați folosit singur expresia întreprinderea „noastră“ (vă amintiți de ultima noastră discuție en trois la dv. acasă?), dându-ne temei să ne așteptăm la o strânsă colaborare cu dv. Acum constatăm însă că *nu pomeniști nici o vorbă* de o colaborare, că ne trasați „sarcina“ „aplanării cu orice preț a conflictului din străinătate“, sarcină pe care noi nu ne-am asumat-o și *nu ne-o vom asuma*, fără a ne pierde, desigur, speranța că întreprinderea *independentă* fondată de noi cu colaborarea grupului „Eliberarea muncii“ poate crea o bază pentru aplanarea conflictului. Acum, pe cît se vede, vă îndoîți că ar fi rațional ca grupul nostru să înființeze o întreprindere *independentă*, întrucât — scrieți dv. — existența a două organizații, „fiecare lăsând pe celaltă să acționeze cum o duce capul“, ar fi dăunătoare cauzei. Pentru noi este neîndoilenic că v-ați schimbat brusc punctul de vedere. Noi v-am expus acum cu toată sinceritatea cum stau lucrurile la noi și am fi bucuroși ca schimbul nostru de păreri în privința „sarcinilor ce ne stau în față“ să nu se limiteze la atât.

Adresa : Nürnberg, Ph. Rögner.

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT

Mult stimate tovarășe,

Am primit scrisoarea dv. și ne grăbim să vă răspundem.

Dacă considerați că a transmite spusele mele lui G. este o „revanșă“, o obligație neplăcută, sănătatea, firește, să-mi retrag această rugămintă. Dacă nu vă este neplăcut, atunci transmiteți-i cuvintele mele, dacă veți avea prilejul, în cursul vreunei conversații, nu ca o pretenție, ci ca o îndreptare. În orice caz, aveți în vedere că eu *nu insist*.

Noi *nu apărem* sub firma „organizația revoluționară Soțial-Demokrat“⁴³, ci, aşa cum v-am scris și am subliniat, sănătem pe cale să înființăm o întreprindere publicistică independentă *.

Dacă vom avea sau nu o polemică „insuportabilă“, e o chestiune asupra căreia ne-am pronunțat în scrisoarea precedentă.

Nu intenționăm cîtuși de puțin să renunțăm la relațiile personale cu cutare sau cutare membru al Uniunii, dar în momentul de față nu vedem utilitatea unor relații speciale între Grupul de publiciști ** și Uniune, deoarece, repet, neîncrederea manifestată de Uniune față de noi nu poate fi risipită decît de publicațiile ca atare, și orice discuții în prealabil ar fi inutile.

N-a fost și nici nu poate fi vorba „să considerați obligatorie pentru dv. atitudinea Grupului de publiciști față de Uniune“.

Dacă nu poate fi vorba în nici un caz de un refuz din partea dv. de a colabora cu noi, sănătem bucurosi că nu v-am înțeles tocmai bine și ne grăbim să vă trimitem adresa la care ar putea fi expediate diverse materiale din Rusia (adresa care v-a fost dată — Rögner — poate fi folosită numai din străinătate și vă rugăm să n-o mai dați și altora). Comunicați-ne, vă rugăm, ce anume intenționați să trimiteți

* Vezi volumul de față, p. 43. — *Nota red.*

** V. I. Lenin, I. O. Martov și A. N. Potresov. — *Nota red.*

pentru revistă și pentru ziar, dacă aveți ceva gata scris, iar dacă nu, pînă cînd credeți că veți putea scrie?

*Scrisă la München între 6 și 15
septembrie 1900*

*Publicată pentru prima oară în 1921,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

18

CĂTRE S. M. STEKLOV

Lui Nahamkis

Răspund la întrebările dv.: 1) Rezerva cu privire la „noi” și „redacție” am făcut-o în legătură cu articolul despre programul revistei „Rabocei Delo” și atît*. 2) Interlocutorii de la Bellerive sănsem doi: Potresov și cu mine, noile dv. cunoștințe. 3) Dacă înainte v-am scris că nu aveți dreptate, iar apoi am scris și am subliniat că aveți dreptate, aceasta înseamnă că mi-am schimbat opinia și am ajuns la una apropiată de a dv.

Sperăm că într-un viitor foarte apropiat vă vom putea comunica dv. și lui Goldendah (ne punem mari speranțe în apropiata colaborare a dv., a amîndurora) forma definitivă a relațiilor (redaționale) dintre noi (cei doi interlocutori de la Bellerive + 1 din Rusia) și grupul „Eliberarea muncii”.

Vă mulțumim pentru articolul „Pregătirea istorică a social-democrației ruse”, ne face plăcere să-l publicăm și sănsem convinsă că revista noastră ** va cîștiga mult dacă va publica cât mai frecvent astfel de articole. Articolul va fi trimis grupului „Eliberarea muncii”, de aceea vă rugăm să nu vă supărați dacă apariția lui va mai întîrziă.

Colegul meu face o observație de fond: meritul primelor legături cu muncitorii nu revine grupurilor pe care le-ați menționat, ci ceaikoviștilor“⁴⁴.

*Scrisă la 25 septembrie 1900
Expediată din München la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, p. 38—41. — Notă red.

** „Zarea”. — Notă red.

19

CĂTRE D. B. REAZANOV

Lui Goldendah

Ne bucură foarte mult că aveți intenția să trimiteți atât de curînd articolul. Răspunsurile dv. la întrebările noastre ne-au satisfăcut pe deplin, demonstrînd că suntem perfect solidari în toate problemele esențiale și întărindu-ne speranța că între dv. și noi se vor stabili legături mai trainice și că ne vom bucura de permanenta dv. colaborare.

O caldă strîngere de mînă. Salutări tovărășești din partea mea și a lui Potresov.

Petrov

*Scrisă la 25 septembrie 1900
Expediată din München la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

20

CĂTRE P. B. AKSELROD

10. X. 1900

Dragă P. B.,

Am primit scrisoarea dv. împreună cu anexele. Vă mulțumesc pentru ele.

Despre revista englezescă (în care erau cele două corespondențe), sora * mea spune că nu-și amintește titlul ei — „Family Pictures”⁴⁵ sau aşa ceva —, o revistă ilustrată cu coperta galbenă cu desene în roșu, de format mai mare decît al lui „Neue Zeit”, și având aproximativ 10 coli de tipar, și că v-a dat-o pentru mine în prezența soției dv.

Alexei e teafăr, ne scrie, se ocupă cu stabilirea de legături. Se va elibera abia peste o lună jumătate sau două luni, mai devreme e puțin probabil. Fratele ** se mai află aici, își amînă mereu plecarea.

* A. I. Ulianova-Elizarova. — Nota red.
** A. N. Potresov. — Nota red.

Comunicatul va fi gata zilele acestea și firește că vi-l voi trimite⁴⁶. Pentru ziar avem deja o mulțime de corespondențe, păcat însă că predomină problemele strict muncitorești, greve și iar greve, și iar relatarea situației muncitorilor. Nimic despre problemele interne în general.

Dietz s-a angajat să ne editeze revista. Literele au fost cumpărate, dar nu avem încă un girant responsabil⁴⁷; o combinație a eşuat; avem în vedere altele. Dacă nu vom găsi un girant responsabil, vom muta tipografia în altă parte.

Cum o duceți cu sănătatea? Lucrați cu spor? Probabil că Parisul v-a istovit. Scrieți-mi în privința articolului despre Liebknecht⁴⁸ pentru revistă și pentru ziar, — ce se aude cu el și pe cînd putem conta să-l avem?

O călduroasă strîngere de mâină. Vă doresc multă sănătate și mai mult timp liber.

Al dv., Petroff

Iată cea mai bună adresă:
Herrn Dr. Med. Carl Lehmann,
Gabelsbergerstrasse, 20a.
München.

În interior, pe un al doilea plic: pentru Petrov.
(Iertați-mi scrisul neglijent!)

P. S. Am primit acum de la Nahamkis o scrisoare din care rezultă că în privința temei congreselor de la Paris⁴⁹ s-a produs o încurcătură. Dv. i-ați propus lui Gurevici să scrie un articol pe această temă, ceea ce este foarte bine. Kolțov ne-a scris că intenționează să scrie pe aceeași temă și chiar i-a comunicat lui Nahamkis că noi „l-am însărcinat” să facă, ceea ce nu corespunde realității. N-ați putea să-i scrieți lui Kolțov să ia mai bine altă temă? Faceți, vă rog, acest lucru, cu atât mai mult cu cît noi nu știm precis unde se află el acum. Noi îi vom scrie lui Nahamkis să împartă munca cu Gurevici.

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE V. P. NOGHIN

10. X. 1900

Dragă Vasili Petrovici,

De-abia ieri am primit de la P. B. (Akselrod) adresa dv. și rezoluția celor 23⁵⁰ împotriva „Credo“-ului. Aleksei mi-a scris de mult că veți pleca în străinătate, dar eu nu v-am putut găsi (rău a făcut că nu v-a dat adresa mea ca să-mi scrieți!). Vă rog să ne scrieți amănunțit și să ne dați vești cum o duceți, de cât timp sănțeți la Londra, cu ce vă ocupați, cum e lumea pe acolo, ce planuri aveți, cînd intenționați să plecați? De ce ați ales Londra?

Parola n-a fost stabilită; o schimb (deoarece nu mă cunoașteți. Cum v-a zis Aleksei că mă cheamă? Din cele relatate de el vă este clar cu ce ne îndeletnicim?) aşadar, schimb parola cu inițialele persoanei pe adresa căreia îi scriu lui Aleksei. Aleksei îmi scrie: dacă nu reușiți să descifrați adresa, întrebați de Novoselov. Iată inițialele adresei: K.A.G.G. * — introduceți celelalte litere și „legătura“ între noi va fi stabilită.

O strîngere de mâină,
Petrov

Răspundeți pe adresa:

Herrn Philipp Rögner, Cigarrenhandlung, Neue Gasse,
Nürnberg.

În 2 plicuri, pe al doilea: pentru Petrov.

P. S. Vă rog să ne indicați 2—3 adrese de oameni siguri (nerevoluționari, din afară), pentru ca venind la Poltava să-l putem găsi pe Aleksei.

*Expediată din Munchen la Londra**Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII**Se tipărește după manuscris*

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Nota red.

22

CĂTRE I. M. STEKLOV *

- 1) *Nahamkis.* Pentru ziar despre congresul internațional + congresul național francez aproximativ 6 000 de semne.
 2) *Pentru revistă :* Pentru a-l despărți pe Nahamkis de Gurevici

Unde se face primirea ?

Când va fi luat ? (balotul)

Adresa de predare e aici.

Să scrie mai precis, au nevoie de depozit ?
 (Au unde depune ?)⁵¹

În Rusia sperăm să găsim oameni, dar nu prea aproape de graniță. (Primirea nu s-ar putea face la Riga sau la Pskov ?)

Dacă totul este *bine aranjat*, vom da misiuni *precise* pentru Rusia.

Articolul să fie înapoiat.

Scrisă la 10 octombrie 1900

*Publicată pentru prima oară în 1930,
 în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

23

CĂTRE P. B. AKSELROD

18. X. 1900

Dragă P. B.,

Ieri am primit lunga și amabilă dv. scrisoare din 15. X. — pentru care vă mulțumesc mult. Ne-am bucurat nespus aflând că vă simțiți mai bine și lucrați cu spor. Articolul dv. pentru ziar a început să fie transcris ! După cum se vede, ne-o luați înainte ; noi n-am reușit încă să găsim pe cineva care să transcrie materialele care trebuie să fie tri-

* Concept de scrisoare, scrisă cu creionul pe pagina albă a scrisorii lui I. M. Steklov : în partea de sus a scrisorii lui Steklov este scris de mână unui necunoscut : „primit 10. X., răspuns 10. X., conceptul a fost returnat” — Nota red.

mise. Zagorskaia n-a sosit nici pînă acum, iar munca de ținere a corespondenței se intensifică. Mă simt uneori extenuat și ajung să mă dezobișnuiesc cu totul de munca mea.

N-am înțeles prea bine aluzia dv. că „vom avea de lucru“ cu parizienii⁵². Firește că vă vine greu să scrieți despre toate, dar v-aș ruga să explicați Verei Ivanovna, care sperăm să sosească curînd aici, despre ce e vorba.

Girant-responsabil tot nu avem... Înștiințarea este gata și a fost expediată în Rusia (vi-o vom trimite în curînd), în curînd vom putea da ziarul la cules. Am primit o corespondență amplă (aproximativ 50 000 de litere), intitulată „Zilele de mai la Harkov“, pe care intenționăm s-o publicăm în broșură⁵³, iar în ziar să publicăm un scurt extras, căci n-o să ocupăm 3/4 de coală cu un singur articol! (Ziarul va avea câte 3 coloane pe o pagină, aproximativ câte 6 000 de litere sau, mai bine zis, „semne“ într-o coloană.) (Vrem să scoatem primul număr al ziarului în 8 pagini.) Dv. ce părere aveți?

Vă mulțumim pentru sfatul referitor la corespondență, vom încerca fără îndoială să-l urmăram, căci fizionomia ziarului nu va avea, desigur, decît de cîștigat de pe urma acestui lucru⁵⁴.

Sînt întru totul de acord cu părerea dv. în privința plecării fratelui*. Dar ce să ne facem cu el? Prîmim de pretutindeni avertismente — și din Paris (că cei veniți din Rusia îi știu pe toți trei pe nume), și din Rusia (că am fost urmărit în cursul călătoriei mele încoace⁵⁵ și că într-o capitală de județ a fost arestat un om complet nevinovat și care *nu m-a văzut* niciodată, o rudă îndepărtată, și a fost întrebat ce însărcinări i-am dat! !), și mă străduiesc din răsputeri să-l conving pe fratele să nu plece sau să se repeadă numai pentru două săptămîni; caut să-l conving, îl ridiculizez și-l ocărăsc (niciodată nu l-am ocărît atît de tare) — dar totul e în zadar, o ține una și bună: vreau acasă! Iar acum nu s-a lăsat pînă ce înștiințarea n-a fost trimisă în Rusia — prin urmare (în caz că înștiințarea va ajunge la destinație, ceea ce e sigur) va exista un indiciu

* A. N. Potresov. — Nota red.

direct că apare o nouă publicație. Și n-ar mai fi aşa mult de așteptat pînă la sosirea lui Aleksei ! Acum trebuie să vină „oponentul“ meu, și îi voi da să citească cele de mai sus — să poftescă „să dezmintă“ dacă are îndrăzneala !

Sîntem amîndoi perfect sănătoși, însă foarte nervoși, și asta mai ales din cauza acestei incertitudini chinuitoare *, afurisităi ăstia de nemți ne poartă cu vorba — ah ! nu știu ce le-aș face !...

Era să uit ! (vă rog să mă iertați că vă scriu în grabă !) — cu Buchholz s-au dus tratative — a refuzat, a refuzat net. Vrea să ne impună un Vermittlerrolle ** și basta !

O caldă strîngere de mâină. Vă rog să transmiteți salutări întregii dv. familii.

Al dv., Petrov

Acum a sosit Zagorskaia. Mîine mă văd cu ea.

*Expediată din München la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

24

CĂTRE P. B. AKSELROD

19. X.

Dragă P. B.,

O mică completare la scrisoarea de ieri, ca să nu vă pun în situația de a răspunde la niște chestiuni care sunt deja erledigt ***.

Am primit acum o scrisoare de la parizieni și am înțeles imediat ceea ce ieri vă scriam că nu prea înțeleg ****, și anume : avertismentul dv. de a fi „înțelept ca șarpele“ (ușor de zis !) și de a mă ține la o parte de „emigație“.

* Întîrzierea apariției ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. — Nota red.

** — rol de mijlocitor. — Nota trad.

*** — elucidate. — Nota trad.

**** Vezi volumul de față, p. 51. — Nota red.

Tonul scrisorilor constituie un excelent comentariu la observația dv., care acum îmi este cît se poate de clară.

Al dv., Petrov

*Scrisă la 19 octombrie 1900
Făptuată din München la Zürich*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

25

CATRE P. B. AKSELROD

21. X. 1900

Dragă P. B.,

Abia ieri m-am văzut cu Zagorskaia, care mi-a transmis unele lucruri din partea dv.

Vă rog să trimiteți articolul (despre Liebknecht) de îndată ce va fi transcris. Din cele spuse de Zagorskaia nu mi-am putut da bine seama de dimensiunile articolului; dar nu dimensiunile interesează: ne putem restrîngeoricind și ne vom restrînge cu plăcere pentru a face loc unui articol al dv.

În ceea ce privește persoana din Paris care pleacă peste o lună în sudul Rusiei și dorește o recomandație. Cred că cel mai bine e să facem aşa: să i se facă cunoștință cu sora mea, care se află la Paris și va mai rămâne acolo trei săptămâni, dacă nu mai mult. Dacă sunteți de acord cu acest plan, comunicați-mi numele și adresa acestei persoane și trimiteți-mi și un biletel cu care sora mea să se prezinte la ea din partea dv. (dacă va fi cazul), trimiteți-mi-l ori mie, ori surorii mele (Rue de la Glacière, 103. M-lle Loukachevitsch, Paris. Pentru Blanc).

Am auzit că ați trimis aici perna și revista englezescă. Pe ce adresă? și pe numele cui, dacă le-ați trimis postlagernd *? Zagorskaia n-a putut să mă lămurească.

O călduroasă strîngere de mînă. Al dv., Petrov

P. S. Vă trimit un exemplar din înștiințarea noastră pentru America⁵⁶. Nu vrem să-o difuzăm aici, în orice caz, atâtă

* — post-restant. — Vota trad.

temp cît nu va fi apărut în Rusia încr-un număr suficient de exemplare (iar din Rusia nu avem încă ştiri în această privinţă). De aceea ne-am gîndit ca acum să vă trimitem însătiinţarea numai dv. și lui G. V.; dacă însă găsiţi *necesar* să-l trimiteţi în America fără a mai aştepta ştiri din Rusia, trimiteţi-l, fireşte, și acolo.

Al. dv., Petrov

*Expediată din München la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

26

CĂTRE A. A. IAKUBOVA

26. X.

Am primit ieri scrisoarea dv. din 24. X. și, aşa cum mi-ați cerut, vă răspund imediat.

Scrisoarea nu o pot trimite acum: la adresa pe care o am n-o pot trimite în copertele de carte, ci numai scrisă cu mijloace chimice, și nu am timp s-o transcriu. I-am comunicat ieri în scris adresantului * esențialul din ea și sper că într-un viitor apropiat să i-o comunic în întregime. Sau o copiați, poate, dv. Într-o carte nelegată, și atunci o voi trimite imediat.

Am să comunic surorii mele adresa dv.; ea n-a fost în septembrie la Paris, aşa că nu cred ca să fi fost acolo în același timp. Sper că i-ați scris cîteva cuvinte pe adresa pe care v-am dat-o.

Și acum să trecem la chestiunile de fond.

Scrisoarea dv. îmi dă un sentiment ciudat. Dacă lăsăm la o parte comunicările de adrese și diversele comisioane, nu mai rămîn decît reproșuri — reproșuri neîntemeiate, neînsoțite de nici un fel de explicații concrete. Reproșurile astea ajung chiar pînă la un ton incisiv („sînteți încredințat că ați făcut aceasta în folosul mișcării muncitorești din Rusia, și nu în folosul lui Plehanov?”), dar se înțelege că n-o să recurg și eu la un asemenea procedeu.

* G. V. Plehanov. — Notă red.

Îmi reproşați că „l-am deconsiliat”⁵⁷. Dv. reproduceți cu totul inexact cuvintele mele. Îmi amintesc foarte bine că nu mi-am exprimat nici atît de categoric și nici necondiționat : „Ne vine greu să dăm un sfat în momentul de față“, scriam eu, adică condiționam de-a dreptul hotărîrea noastră de o lămurire prealabilă a lucrurilor. În ce trebuia să constea această lămurire reiese limpede din scrisoarea mea : era necesar să ne dăm bine seama dacă la „Raboceaia Mîsl“ a survenit într-adevăr o „cotitură“ (așa cum ni s-a comunicat și cum eram îndreptăți să deducem din faptul că i-ați propus la Plehanov să colaboreze) și ce cotitură anume.

Despre această problemă principală, fundamentală, nu amintiți nici un cuvînt.

Dv. știați de mult că noi considerăm „Raboceaia Mîsl“ drept un organ de orientare aparte, cu care sănsem în serioase divergențe. În urmă cu cîteva luni, atît eu cît și adresantul lungii dv. scrisori am refuzat pur și simplu să colaborăm la un organ de asemenea orientare și, evident că din moment ce noi însine am procedat astfel, nu puteam să nu sfătuim și pe alții să facă la fel.

Dar știrea despre „cotitura“ survenită la „Raboceaia Mîsl“ ne-a pus în derută. O cotitură *reală* ar putea schimba radical lucrurile. De aceea, cum era și firesc, în scrisoarea mea eu mi-am exprimat în primul rînd dorința de a afla toate amănuntele în legătură cu *cotitura*, iar dv. nu mi-ați răspuns la aceasta cu nici un cuvînt.

Dar poate considerați că ați dat răspuns întrebării mele cu privire la cotitura în scrisoarea dv. adresată prietenului nostru ? * S-ar putea să fie așa dacă v-ați adresat lui Plehanov în numele redacției „Raboceaia Mîsl“, iar scrisoarea dv. către prietenul nostru poate fi considerată drept expresia autentică a punctului de vedere al redacției ? Dacă *da*, înclin să trag concluzia că nu e nici o cotitură. Dacă mă însel, vă rog să-mi explicați unde anume greșesc. Acum cîteva zile mi-a mai scris un adept apropiat al lui Plehanov despre cotitura survenită la „Raboceaia Mîsl“. Dar fiind în corespondență cu dv., nu pot, desigur, să dau cre-

* Probabil, I. O. Martov. — *Nota red.*

zare unor asemenea „zvonuri” cât timp dv. nu le confirmăti prin nimic.

Eu, iarăși, mai bine voi spune din capul locului (fie și cu riscul de a-mi atrage încă alte reproșuri) că, fiind întru totul solidar cu prietenul meu (căruia îi scrieți), mă alătur spuselor sale: „Va trebui să luptăm împotriva dv.” dacă nu s-a produs cotitura. Iar dacă s-a produs, trebuie să ne explicați în mod amănunțit în ce anume constă ea.

Dv. scrieți prietenului meu: „luptați dacă nu vă e rușine”. El vă va răspunde negreșit la toate astea, dar vă rog să-mi permiteți să vă răspund și eu. Nu e de loc rușinos să lupti, din moment ce divergențele au ajuns să se extindă la problemele esențiale, din moment ce s-a creat o atmosferă de neînțelegere și neîncredere reciprocă, de totală discordie (nu vorbesc *numai despre „Raboceaia Mîsl”*: vorbesc despre tot ce am văzut și am auzit, și *nu atât* aici, cât acasă), din moment ce *s-au și produs „sciziuni”* pe această bază. Pentru a ne elibera de această atmosferă sufocantă, putem (și trebuie) să salutăm chiar o furtună năpraznică, și nu *numai* o polemică în presă.

Și nu trebuie să ne temem prea tare de luptă: ea va provoca, poate, iritate la cîteva *persoane*, dar în schimb va purifica atmosfera, va duce la o delimitare precisă și directă a raporturilor, va preciza care divergențe sunt esențiale și care de ordin secundar, va stabili unde se află oamenii care urmează cu totul altă cale și unde tovarășii de partid între care există divergențe în chestiuni de amănunt.

Scrieți că în „Raboceaia Mîsl” au fost greșeli. Greșeli comitem, desigur, cu toții. Dar cum am putea fără luptă să facem o distincție între aceste greșeli de amănunt și *orientarea* care se conturează limpede în „Raboceaia Mîsl” și atinge punctul culminant în „Credo”? * Fără luptă di-

* Notă. De pildă, scrisoarea dv. către prietenul meu trădează atât neînțelegeri, cât și o orientare „economistă”. Aveți dreptate să subliniați că lupta economică este necesară, că trebuie să știm să folosim asociațiile legale, că trebuie să ripostăm în tot felul etc., să nu întoarcem spatele societății. Toate aceste obiectivă sunt reale și imtemeiate. Dacă credeți că revoluționarii privesc lucrurile altfel, înseamnă că la mijloc e o neînțelegere. Revoluționarii declară doar că trebuie depuse toate eforturile pentru ca asociațiile legale etc. să nu separe mișcarea muncitorească de social-democrație și de lupta politică revoluționară, ci, dimpotrivă, să le unească strâns într-un tot indisolubil. În scrisoarea dv. nu numai că nu se remarcă tendința de a lega, ci există chiar tendință de a separa, adică există „economism” sau „bernești-

vergențele nu pot fi clarificate, iar fără clarificarea divergențelor nu poate exista mișcare încununată de succes, nu poate exista nici *unitate trainică*. Si cei ce încep lupta în momentul de față nu *distrug*, în nici un caz, unitatea. Unitate nu mai există, ea a fost distrusă, distrusă pe toată linia. Marxismul rus și social-democrația rusă sănătate edificii năruite, iar lupta directă este una dintre condițiile necesare pentru *refacerea unității*.

Da, pentru *refacerea ei!* O astfel de „unitate“, cînd ascundem de tovarăși documentele „economiste“ întocmai ca pe o boală secretă, cînd ne supărăm că au fost date publicității asemenea concepții propagate sub steagul social-democrației, — o astfel de „unitate“ nu face nici două parale, este un adevărat cant*, ea nu face decît ca boala să se agraveze, să devină malignă, cronică. Si nu mă îndoiesc nici un moment că o luptă fățișă, cinstită va vindeca această boală și va crea o social-democrație cu adevărat unită, viguroasă și puternică.

Este, poate, cam nepotrivit faptul că tocmai într-o scrisoare *adresată dv.* aduc atât de des vorba despre luptă (în presă). Dar cred că vechea noastră prietenie ne obligă în primul rînd la o *sinceritate totală*.

O strîngere de mînă, Petroff

P. S. Peste două săptămîni voi avea altă adresă : Herrn Philipp Rögner Cigarrenhandlung. Neue Gasse, Nürnberg (numai pentru scrisori, și tot în două plicuri). [Vă rog să nu folosiți în scrisorile dv. nici un fel de inițiale, căci dumnezeu știe dacă poșta de aici e destul de sigură.]

*Scrisă la 26 octombrie 1900
Expediată din München la Londra
Publicată pentru prima oară în 1937,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

nism", de pildă în afirmația : „In Rusia, problema muncitorească, așa cum se prezintă ea în realitate, a fost pusă pentru prima oară de •Raboceaia Mîsl•, în rationamentele dv. despre lupta pentru ordinea de drept etc.

Vă rog să mă iertăți dacă referirea mea la scrierea dv. către prietenul meu nu vă va fi pe plac : am vrut numai să-mi ilustrez ideea.

* — ipocritie. Aluziile la articolul lui G. V. Plehanov, „Cant împotriva lui Kant“ (vezi Opere filozofice, vol. II, p. 303—326). — Nota red.

CĂTRE A. A. IAKUBOVA *

Și în scrisoarea adresată de dv. prietenului meu constat clar 2 orientări : întii — dv. subliniați pe bună dreptate că lupta economică este necesară, că trebuie să știm să folosim și asociațiile muncitorești legale, să „răspundem variat la cerințele cotidiene și vitale ale muncitorilor“ etc. Toate acestea sunt lucruri întemeiate și adevărate. Este o neînțelegere să crezi că revoluționarii „au o atitudine negativă față de asociațiile legale“, că „le detestă“, că „întorc spatele societății“ etc. Și revoluționarii recunosc că lupta economică este necesară, că trebuie să răspundem și la cerințele cotidiene și vitale, să știm să ne folosim și de asociațiile legale. Revoluționarii nu numai că n-au dat nici-odată *sfatul* de a întoarce spatele societății, ci, dimpotrivă, au subliniat că este necesar ca social-democrația să se pună în fruntea mișcării sociale și să unească toate elementele democratice sub conducerea partidului social-democrat revoluționar. Trebuie însă să avem grija ca asociațiile legale și organizațiile pur economice să nu separe mișcarea muncitorească de social-democrație și de lupta politică revoluționară, ci, dimpotrivă, să le lege într-un tot *cît mai strîns și indisolubil*. În scrisoarea dv. există însă și o a doua orientare (dăunătoare și, după convingerea mea, profund reacționară) — spre *separarea* mișcării muncitorești de social-democrație și de lupta politică revoluționară, spre trecerea pe planul al doilea a sarcinilor politice, spre înlocuirea noțiunii de „luptă politică“ prin noțiunea de „luptă pentru drepturi“ etc. **

Cum să delimităm orientarea sănătoasă și binefăcătoare de cea dăunătoare ? Că nu ne putem limita la logomahie, cred că nu trebuie să vă demonstrez dv., care ați băut din cupa „adunărilor din străinătate“. Și cred că e ridicol să ne

* Variantă a unei părți din scrisoare. — Nota red.

** Despre aceasta V. I. Lenin vorbește și în scrisoarea către A. A. Iakubova (vezi volumul de față, p. 56—57. (Nota). — Nota red.

temem de o analiză a problemei în presă, din moment ce ea este de mult analizată în scrisori și discuții. De ce ar fi permis să discuți în adunări și să scrii scrisori, dar ar fi „un lucru foarte rău, bun numai (?)?) să înveselească pe dușmanii noștri“, să elucidezi problemele litigioase în presă? Asta n-o mai înceleg. Numai printr-o polemică în presă se poate ajunge la delimitarea de care vorbesc, deoarece persoanele izolate vor cădea adesea și în mod inevitabil în exagerări. Firește, lupta în coloanele publicațiilor va mai provoca unele supărări, va da destule ghionturi, dar nu suntem chiar atât de gingești încât să ne fie teamă de ghionturi! Să vrei luptă fără ghionturi, divergențe fără luptă, astea-s naivități de domnisoară de pension, iar dacă lupta va fi dusă deschis, ea va fi de o sută de ori mai bună decât „gubarevismul“ din străinătate și din Rusia și, repet, va duce de o sută de ori mai repede la o *unitate* trainică.

Scrisă la 26 octombrie 1900

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

28

CĂTRE V. P. NOGHIN

2. XI. 1900

Dragă Novoselov,

Vă cer iertare că am întârziat nepermis de mult cu răspunsul la scrisoarea dv. din 17. X.: tot timpul am fost absorbit de treburi și de diverse „nimicuri“ și, în afară de aceasta, am așteptat un răspuns de la Aleksei, pe care trebuia să-l aștept ca să pot clarifica chestiunea înștiințării din partea redacției noastre. Aleksei a hotărît să n-o difuzeze deocamdată, astfel încât vă trimit un exemplar, dar vă rog foarte mult să-l țineți în secret, să nu-l arătați *nimeniui* (în afară doar de prietenul dv. apropiat *), care are împuñericiri din partea grupului din Petersburg⁵⁸ și despre

* S. V. Andropov. — Notă red.

care ne scrieți) și nu cumva să-l dați cuiva. Noi am hotărît să nu difuzăm acest material în străinătate înainte de a-l fi difuzat în Rusia și, din moment ce Aleksei nu-l răspîndește încă nici acolo, este foarte important pentru noi să avem grija să nu circule aici. Cum sper că veți participa îndeaproape la acțiunea noastră, am hotărît să fac o excepție și să vă dau posibilitatea de a cunoaște înștiințarea. Când o veți citi, să aveți în vedere că ne propunem să scoatem și un ziar, și o revistă (sau culegere), dar, din considerente speciale, legate de planul editării revistei⁵⁹, în înștiințare nu se spune nimic despre ea. De aceea, unele pasaje de acolo trebuie raportate *nu numai* la ziar.

Scrieți, vă rog, ce impresie v-a făcut înștiințarea, dv. și prietenului dv.

Ce fel de „revistă de agitație“ intenționează să scoată membrii grupului „Rabocei znamea“ (la ei v-ați referit, nu?)? Ce caracter va avea și ce colaboratori?

În ceea ce privește trecerea peste graniță în Rusia, cred că asta se poate aranja ușor oricind: avem legături cu cîteva grupuri care se ocupă cu această treabă; în afară de aceasta, unul dintre membrii grupului nostru a primit de curînd promisiunea (după toate seminete, o promisiune serioasă) că va putea fi trecut oricine în Rusia fără pașaport. Asta, cred, e ușor de aranjat.

În ceea ce privește pașaportul rus, lucrurile stau mai prost. Deocamdată n-avem nimic, și „perspectivele“ sunt vagi de tot. S-ar putea să se aranjeze și asta pînă în primăvară.

Probabil că voi rămîne aici destul de mult, așa că vom putea continua să corespondăm fără inconveniente.

Ne întrebați: ce însărcinări am voi noi să vă propunem? Cred că de o deosebită importanță pentru noi vor fi (la primăvară sau la toamnă, cînd credeți că veți pleca) următoarele munci 1) trecerea literaturii peste graniță; 2) transportarea ei în cuprinsul Rusiei; 3) organizarea unor cercuri de muncitori pentru difuzarea ziarului și pentru obținerea de informații etc. etc., în general organizarea difuzării ziarului și organizarea unor legături strînse și regulate între ziar și diferitele comitete și grupuri. Ne punem mari spe-

ranțe în colaborarea dv., în special în ceea ce privește stabilitarea de legături directe cu muncitorii din diverse localități. V-ar plăcea o asemenea muncă? Ați avea ceva împotriva deplasărilor? — e o muncă care ar necesita, desigur, deplasări permanente.

Mai există grupul din Petersburg, care a dat împuterniciri prietenului dv.? Dacă da, n-ar putea să ne dea o adresă conspirativă la Petersburg și parola ca să le poată fi predată înștiințarea noastră? Întrețin ei legături cu muncitorii în general și în special cu „Organizația muncitorească din Petersburg”⁶⁰?

O caldă strîngere de mâină. Vă doresc să scăpați cât mai curînd și mai lesne de carantina străinătății.

Al dv., Petroff

P. S. Am scris bine adresa?

Înștiințăți-mă de primirea acestei scrisori.

Expediată din München la Londra

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

29

CATRE P. B. AKSELROD

3. XI.

Dragă P. B.,

Am primit ieri scrisoarea dv. și astăzi am și trimis surorii mele bilețelul. N-am predat scrisoarea lui V. I.

Să nu uit: comunicați-mi, vă rog, pe numele cui ați trimis aici perna și revista englezescă. Nu le-am primi în nici pînă acum. Dacă le-ați trimis postlagernd *, precizați cum anume, simplu postlagernd, Bahnhof-postlagernd ** sau altfel? V. I. nu m-a putut lămuri, și am tot așteptat scrisoarea dv., dar văd că nu amintiți nimic despre asta. Dacă nu știu pe numele cui a fost trimis coletul, nu mă pot interesa de el. Rugați-o pe Vera Pav-

* — post-restant. — Notă trad.

** — post-restant la oficiul poștal de la gară. — Notă trad.

lovna să-mi scrie câteva cuvinte în legătură cu aceasta și vă rog să mă scuzați că vă plictisesc mereu cu astfel de nimicuri.

Cu articolul despre Liebknecht nu știm de loc cum să procedăm. Articolul dv. are dimensiuni de articol *de revistă*: 8 pagini (după cum spune V. I., ca acelea ale revistei „Nakanune”⁶¹, cu corp de literă mic, adică aproximativ 8 000 de semne pe pagină) fac 64 000 de semne; chiar dacă am lua corpul de literă mare din „Nakanune”, ar fi *aproximativ 50 000 de semne!* Formatul ziarului nostru va fi acela al ziarului „Vorwärts”, tot pe 3 coloane. O coloană va însumă aproximativ 6 000 de semne, prin urmare *jumătate* din articolul dv. ar ocupa o pagină întreagă + o coloană! Asta n-ar fi de loc indicat pentru un ziar, ca să nu mai spun că n-ar fi potrivit să fărâmățăm un articol cum este articolul dv. despre Liebknecht.

Voi calcula mai exact toate acestea când voi primi articolul. Vom face tot posibilul să-l publicăm în ziar, dar în cazul când, din cauza dimensiunilor, acest lucru n-ar fi cu putință, n-ați vrea să fiți atât de bun să ne permiteți să-l publicăm în broșură, ca supliment la ziar? (în cazul când pentru revistă veți scrie un alt articol despre Liebknecht). Acum se culege broșura „Zile de mai la Harkov” (50 000 de semne), apoi se va culege ziarul și după aceea broșura dv. despre Liebknecht, iar pentru ziar, dacă va fi necesar, se va scrie o notă necrolog cu referiri la broșură. Ce părere aveți?

Repet: toate acestea sunt doar sugestii, trebuie să calculez exact, și după ce o voi face, atunci când voi primi articolul dv., vă voi scrie imediat.

O călduroasă strîngere de mâină. Vă doresc din toată inima să vă restabiliți complet cât mai degrabă. Multe salutări familiei dv.

Al dv., Petrov

*Scrisă la 3 noiembrie 1900
Expediată de la München la Zürich*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE P. B. AKSELROD

8. XI.

Dragă P. B.,

Am primit scrisoarea dv. din 5, precum și articolul *, pentru care vă mulțumesc mult. Transformarea articolului v-a dat, probabil, mult de lucru și n-a fost de loc plăcută, deoarece a te restrânge într-o asemenea temă trebuie să fie prea puțin interesant. Cu atât mai mult prețuim faptul că v-ați asumat o asemenea sarcină. Scuzați-ne că nu vă trimitem articole: din păcate, „secretara“ noastră este împovărată de griji familiale, și de aceea face față destul de greu corespondenței. Vă trimitem articolul „Noii prieteni ai proletariatului rus“, pe care vrem să-l publicăm în nr. 1 ca foileton **. Scrieți-ne, vă rog, care este părerea dv. — puteți face chiar pe manuscris note marginale cu creionul —, iar apoi fiți bun și trimiteți-l lui G. V.

Față de parizieni am hotărît să urmăram întocmai tactica pe care ne-o recomandați: pe de o parte, „să nu-i ațîțăm“, pe de altă parte, „să ne reținem“. Ei sănt, desigur, nemulțumiți de faptul că ne reținem, și nu de mult am dat (am fost nevoiți să-o facem) o ripostă atât de categorică manifestărilor lor de nemulțumire, încît ne-am temut să nu survină o „răceală“ (ne-am temut nu e bine spus, deoarece am hotărît să dăm această ripostă chiar dacă ea ar fi dus la o ruptură sigură). Ieri am primit un răspuns din partea „secretarului“ grupului format de ei la Paris⁶²; judecînd după acest răspuns, riposta noastră n-a avut urmări nefaste și „totul e în regulă“. Să sperăm că aşa va fi și pe viitor. Că mai tîrziu va trebui, probabil, să ne gîndim la „statut“ și la celealte lucruri plăcute și interesante despre care ne vorbiți, e foarte adevărat, dar atî făcut bine fixînd pentru aceasta un termen de aproximativ o jumătate de an. Cît timp treaba nu va fi „pusă pe roate“, aşa ceva ar fi prematur; în această privință săntem întru totul de acord cu dv.

* Articolul lui P. B. Akselrod „Wilhelm Liebknecht“. — Nota red.

** Articol scris de L. Martov. — Nota red.

Nu pot fi însă de acord cu dv. că ar trebui să începem să ne manifestăm aici deschis. Și nici nu pot crede încă că „legalitatea a fost pierdută“. După părerea mea, ea n-a fost pierdută *deocamdată*, iar acest deocamdată mai poate dura oîteva luni, în cursul cărora se vor lămuri multe. (Fratele a ajuns în Rusia; deocamdată totul e în regulă. Drumețul *, de asemenea, călătoarește deocamdată cu bine). Și chiar dacă legalitatea ar fi pierdută total și definitiv, tot s-ar putea invoca considerente serioase împotriva unor manifestări deschise (legate, de pildă, de plecările acasă). De aceea, pînă la apariția primelor numere și pînă cînd ne vom întîlni cu toții (cu Aleksei și cu fratele), eu voi continua, în orice caz, să rămîn în ilegalitate. Dacă acțiunea noastră va avea succes, se poate reveni repede asupra acestei hotărîri, dar vechiul meu „optimism“ în privința acestei condiții a fost serios zdruncinat de „proza vieții“⁶³.

În ceea ce privește revista, probabil că în curînd se va lămuri dacă o vom edita aici sau dacă vom pleca să ne căutăm adăpost în alte țări. Vă voi scrie îndată ce lucrurile se vor lămuri.

Mie îmi vine peste mînă să scriu în America, deoarece nu cunosc pe nimeni acolo, și nimeni nu mă cunoaște, aşa că tot ar trebui să recurg la mijlocirea dv.; n-ar fi deci mai bine să scrieți dv. direct și să trimiteți Înștiințarea, menționînd că ea vine din partea grupului rus, față de care dv. aveți următoarea atitudine, că în prezent se culege în aceeași tipografie broșura „Zile de mai la Harkov“ și că după aceea se va culege ziarul, că, din considerente de ordin tehnic-conspirativ, în Înștiințare nu se pomenește nimic despre revistă (sau culegere), că pentru nr. 1 se pregătesc (sau sunt deja pregătite) cutare articole ale lui G. V., ale dv., ale lui Kautsky (*Erinnerungen* ** — o lucrare interesantă, pe care V. I. a și început s-o traducă) etc. Cred că prin scrierea dv. se vor realiza mult mai direct și mai bine toate țelurile despre care ne scrieți, și, dacă dv. ați trimite Înștiințarea în America, n-ar mai exista acum (aşa cred) primejdia unei nedorite publicități, mai ales dacă

* I. O. Martov. — *Nota red.*

** — Memorii. — *Nota trad.*

ați trimite un singur exemplar pentru a fi citit de secretarul de acolo al asociației la o adunare a acesteia.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., Petroff

P. S. Am primit perna și revista.

Scrisă la 8 noiembrie 1900

Expeditată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culeger” din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

31

CĂTRE G. V. PLEHANOV

9. XI.

Dragă Gheorghe Valentinovici,

Am primit azi scrisoarea dv. și v-am trimis imediat în banderolă, recomandat, 1) articolul lui Puttman „Ce s-a întâmplat ?“ ; 2) articolul lui Bîvalîi și 3) articolul lui D. Kolțov despre congresul de la Paris ⁶⁴.

Vera Ivanovna consideră acest din urmă articol cu totul necorespunzător, și eu mă raliez pe deplin la părerea ei ; este neinteresant și nu se potrivește de loc pentru revistă (cu atât mai mult cu cât despre Millerand veți scrie dv. ⁶⁵), iar pentru ziar este prea lung. Are 22 000—27 000 de semne, iar pentru ziar este nevoie de o notă de 6 000—9 000 de semne sau ceva mai mult. De aceea ne-am gândit să-i cerem lui Racovski să scrie un asemenea articol pentru ziar și să respingem articolul lui Kolțov. Am hotărît să vi-l trimitem dv., cu atât mai mult cu cât aveți intenția să-i răspundeți lui Racovski. Faceți cum credeți că e mai bine : ori respingeți articolul lui Kolțov și-i comandați altul lui Racovski, ori îl însărcinați pe Kolțov să refacă și să surteze articolul, sub îndrumarea dv. Ni se pare mai probabil că vă veți opri la prima soluție, și în acest caz vă puteți referi, desigur, față de Kolțov la noi ; putem să-i scriem chiar noi, de îndată ce vom fi primit răspunsul dv.

Vă trimit articolul lui Bîvalîi, ca să-l mai șlefuiți și să-l modificați în sensul în care ați propus dv. Puteți face, fără îndoială, modificări — și vă rog să procedați așa cu toate

articolele —, fie direct pe manuscris cu creionul, fie pe foi separate. În privința acestor modificări, dacă doriți, îi pot scrie eu lui Bîvalîi, care probabil că nu se va încăpățâna. Dacă se va încăpățâna totuși, va trebui să discutăm chestiunea și să alegem : sau acceptăm articolul aşa cum l-a scris el, sau nu-l acceptăm. Nu pot fi însă de loc de acord cu propunerea dv. de a elimina mențiunea despre broșura lui Baharev, și nu aștăpentru că ar fi cît se poate de neplăcut pentru autor, ci pentru că socotesc că broșura lui Baharev este utilă (cu toate deficiențele ei), întrucât ridică o problemă într-adevăr importantă și, în linii mari, o rezolvă just. Bîvalîi scrie nu numai despre lucruri vechi, ci și despre lucruri noi ; dacă în perioada 1870—1880 revoluționarii serioși nu aveau nevoie de asemenea broșuri, astăzi avem, fără îndoială, nevoie de ele, și ne-am gîndit să publicăm neapărat (poate în ziar, dar nu în nr. 1) o notă critică, dar aprobativă. Atragerea în mișcare a maselor tineretului muncitoresc și intelectual aflat la vîrsta adolescenței, faptul că acest tineret a uitat aproape complet sau, mai bine zis, nu știe ce era și cum era înainte, lipsa unei organizații de revoluționari „versați“ — toate acestea împun publicarea de broșuri despre normele de comportare a socialiștilor. Polonezii au scos o astfel de broșură *, mult mai substanțială, pare-se, decât a lui Baharev. Vera Ivanovna este și ea de părere să nu se scoată mențiunea cu privire la Baharev. Nu credeți că, în anumite condiții și dacă veți considera util, ar fi indicat să se discute în revistă importanța unor asemenea broșuri ?

Articolul lui Bîvalîi l-am destinat revistei, și nu ziarului. Vera Ivanovna spune că, ținînd seama de nivelul cititorilor cărora li se adresează, ziarul nostru se află cu o treaptă mai jos decât presupuneți, probabil, dv. În general, Vera Ivanovna este foarte nemulțumită de ziar : spune că ar fi de *tipul* lui „Rabocee Delo“, doar ceva mai literar, mai îngrijit... L-am trimis lui Pavel Borisovici un articol, cu rugămintea de a vîl transmite. N-ar fi de loc potrivit ca un articol despre rezoluția lui Kautsky să fie comprimat și redus la dimensiunile unui articol de ziar, și de aceea am dori să publicăm în revistă articolul sau nota dv. despre

* Nu s-a putut afla despre ce broșură este vorba. — Nota red.

această rezoluție. Sau poate intenționați să vă limitați la foarte, foarte puțin? Chiar și o notă despre această rezoluție ar avea, probabil, 10 pagini de tipar, adică circa 20 000 de semne, dacă nu mai mult.

Drept să vă spun, eu mi-am imaginat că veți fi dispus să scrieți o notă despre Soloviov. Nu cred că Puttmann să-și asume această sarcină. Îi voi scrie, dar nu am mari speranțe.

Despre decembriști ar fi dispusă să scrie Vera Ivanovna⁶⁶, dar ce facem cu materialele? Vom scrie imediat să ni se trimită tot ce se poate. Ne veți indica, poate, și dv. ce ar fi mai important să avem pentru această lucrare. Cred că deosebit de importante ar fi revistele istorice, pe care nu ni le putem procura aici.

Gurevici scrie pentru revistă un amplu articol despre situația din Franța, iar pentru ziar un articol despre congresul național. Despre congresul internațional a vrut să scrie Goldendah sau Nahamkis, dar n-au mai scris.

Trimiteți-ne, vă rog, articolul dv. „Socialismul și lupta politică“ (îl puteți trimite în banderolă, recomandat, *tot pe adresa lui Lehmann*) ; nu cred că, din cauza unei critici tovărășești, articolul ar putea să nu-i placă lui Aleksei, care, după cîte îmi amintesc, mi-a declarat că recunoaște justitia obiecțiilor lui Pavel Borisovici.

Vom renumerota unele foi (dacă n-au fost renumerotate) și este puțin probabil ca zețarii să le rătăcească, căci ei lăzează întotdeauna cu foi separate, așa este cazul și cu ziarul nostru, și pînă acum n-au rătăcit nimic. Chestiunea „giran-tului responsabil“ se va rezolva, probabil, mîine-poimîine, în mod favorabil (astăzi am fost informat că sunt două persoane care ar accepta : aştept pe mîine informații mai concrete) și credem că totuși nu ne vom putea dispensa (la început cel puțin) de ajutorul lui Blumenfeld, pe care Dietz s-a declarat de acord să-l primească ca zețar și care ar pune lucrurile la punct, i-ar mai învăța cîte ceva pe nemți etc. De îndată ce toate se vor lămuri definitiv, îi voi scrie sau îi voi telegrafia. Am dori foarte mult să avem cît mai curînd articolul dv. „Încă o dată“ etc., deoarece s-ar putea să fie nevoie să-l dăm imediat la cules.

Împotriva ziarului „Raboceaia Mîsl“ — propriu-zis numai împotriva articolului „Realitățile de la noi“, apărut

În „Suplimentul special“ — am scris încă acum un an articolul „O orientare retrogradă în social-democrația rusă“^{*}; acum articolul mi-a fost trimis aici și am de gînd să-l refac pentru revistă, cu un adaus îndreptat împotriva revistei „Raboceee Delo“.

Nu prea înțeleg despre care „ultimul număr“ al ziarului „Raboceaia Mîsl“ vorbiți. Ultimul număr al ziarului a fost nr. 8 („începînd cu pagina 5“ e o nouă redactare), în care, printre altele, este publicată *renunțarea* la vestitele *parallele* de la sfîrșitul articolului despre Cernîșevski, publicat în „Suplimentul special“. La asta vă referiți?

Cred că nota „Ce enormități au ajuns să spună“⁶⁷ ar fi utilă, deși mă îndoiesc că ziarul „Raboceaia Mîsl“ ar fi *acum „belicos“*: ei vor să facă totuși anumiți pași „spre noi“ (passez moi le mot ***) și ar trebui să încercăm să-i considerăm verbesserungsfähig ***. Totuși atacul *trebuie* dat, fără îndoială: dacă nu-i vom ataca, vor rămîne incorigibili. De curînd am avut un schimb de scrisori cu vechea mea tovarășă din Uniune⁶⁸ Vetrinskaia și i-am declarat că mă raliez la cuvintele lui Aleksei: „va trebui să luptăm împotriva dv.“. Luptați dacă nu vă este rușine, i-a răspuns ea lui Aleksei. I-am scris că nu mi-e rușine de loc ****.

Aș fi vrut să vă scriu și despre curentul economist și despre concepțiile lui Aleksei, dar este foarte tîrziu, și de aceea mă voi limita la cîteva cuvinte. Curentul economist a fost întotdeauna o eroare; dar curentul acesta este foarte tînăr, iar *pasiunea* pentru agitația „economică“ a existat (și mai există pe alocuri) și fără el și — în situația în care se afla mișcarea noastră în Rusia la sfîrșitul penultimului deceniu sau la începutul ultimului deceniu — ea trebuia în mod legitim și inevitabil să însotescă *pasul făcut înainte*. Această situație era atît de îngrozitoare, cum nici nu vă puteți închipui, și nu pot fi condamnați niște oameni care, căutînd să iasă din această situație, se poticneau. O oarecare îngustime era firească și

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 235—267. — Nota red.

** — iertăți-mi expresia. — Nota trad.

*** — incorigibili. — Nota trad.

**** Vezi volumul de fajă, p. 56. — Nota red.

necesară în vederea acestei ieșiri — era, însă atunci cînd au început s-o ridice la rangul de teorie și s-o lege de bernsteinism, lucrurile s-au schimbat, desigur, radical. Caracterul firesc al pasiunii pentru agitația „economică” și pentru slujirea mișcării „de masă” l-ați recunoscut, pe cît îmi aduc aminte, și dv. În articolul „Noua campanie”, scris în 1896, cînd economismul de la Vilno era deja à l'ordre du jour, iar cel de la Petersburg se năștea și se închega.

O călduroasă strîngere de mînă. Vă rog să nu vă supărăți că scrisoarea e cam dezliniată.

Votre, Petroff

*Scrisă la 9 noiembrie 1900
Expediată din Munchen la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist” nr. 16*

Se tipărește după manuscris

32

CĂTRE P. B. AKSELROD

16. XI.

Dragă P. B.,

Am primit observațiile dv. pe marginea articolului „Sarcinile vitale” * și vă mulțumesc mult pentru ele. Ce părere aveți despre faptul că articolul nu este scris într-un limbaj popular? Nu va fi oare disonant?

Vă trimitem prefața la broșura „Zile de mai la Harkov” ** (în manuscrisul care se află la dv. s-au făcut unele îndrepătări, fără importanță însă). Vă rog să vă spuneti părerea asupra acestei prefețe și să faceți observații, fără nici o jenă, cu tocul sau cu creionul chiar pe marginea ei.

Vă mai trimitem un document primit din Rusia cu privire la fuziunea Organizației muncitorești din Petersburg cu „Uniunea de luptă” ⁶⁹. Se zice că cei din Petersburg fac mare cauz de asta, că la Kiev programul ar fi fost deja adoptat.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964 ed. a doua, p. 363—368. — Notă red.

** Op. cit., p. 356—362. — Notă red.

Trebuie să scriem ceva despre el. N-ați fi dispus să-o faceți? (După ce veți citi acest „document” — acest „rod”, cum spune fratele —, trimiteți-l, vă rog, dacă nu mai aveți nevoie de el, lui G. V.)

În sfîrșit, am găsit un girant : Ettinger a acceptat să semneze în orice caz primele două numere, renunțând la orice pretenții cu privire la „ton” etc. și rezervându-și dreptul ca, după ce vor fi apărut aceste două numere, să declare în presă că nu este de acord cu conținutul etc. Să sperăm că va îndeplini această condiție (ea insistă ca deocamdată, pînă la apariția revistei, să nu afle nimeni de asta), iar între timp fie că vom găsi o altă persoană, fie că ne vom aranja altfel. Cu Ettinger am tratat, prin intermediul lui Buchholz, care a ieșit din Uniune cu scopul de a face unii pași spre împăciuire. Despre acești pași vă voi scrie mai amănunțit altă dată, cu atât mai mult cu cât nu prezintă prea mare interes.

Sperăm să dăm zilele acestor revista la cules.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., Petroff

*Scrisă la 16 noiembrie 1900.
Expediată din München la Zürich*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tiparește după manuscris

33

CĂTRE P. B. AKSELROD

19. XI. 1900

Dragă P. B.,

Am primit acum scrisoarea dv. din 17. XI. și am citit cu mare interes observațiile dv. Desigur că vom depune toate strădaniile să vă trimitem oît mai multe articole, deoarece acest lucru este util pentru publicații din toate punctele de vedere, ca să nu mai vorbim de interesul dv. firesc pentru ele. Păcat numai că secretara noastră este überarbeitet * ; e însă o stare de lucruri ce se va schimba curînd, deoarece în problema Kinderpflege ** se întreprind reforme serioase⁷⁰.

* — surmenata. — Nota trad.

** — grijii pentru copii. — Nota trad.

Danevici ne-a trimis pentru ziar un articol de vreo 12 000 de semne despre congresul național al francezilor, dar nu pot să-mi dau seama dacă acest articol este indicat întru totul sau nu. Se prea poate ca, primind cronica dv., să renunțăm la el : o aşteptăm cu nerăbdare. Pentru revistă Danevici scrie un articol mare despre situația din Franță⁷¹.

Scrisoarea alăturată este pentru Rolau : colegul meu îi scrie despre „ceaiul“ nostru, deoarece noi presupunem că Skubik, corespondentul meu, nu se află în oraș⁷². Fiți bun, vă rog, să transmiteți scrisoarea lui Rolau, rugîndu-l să ne răspundă imediat (iertați-mă că vă deranjez cu această rugămintă ; sper că veți putea ruga pe Gurevici, de pildă, să facă). Dacă însă Rolau nu este în oraș, vă rog, fiți atât de bun și citiți scrisoarea adresată lui și discutați conținutul ei măcar cu soția lui Skubik : căci trebuie să obținem un răspuns precis cât mai curînd, și dacă nici Rolau, nici Skubik nu se află acolo, n-am putea ajunge la un rezultat decît dacă dv. ați discuta personal cu cineva din grupul lor.

În ceea ce privește articolul lui L. Akselrod *, sînt în totul de acord cu dv. că trebuie trimis mai întîi lui G. V.

O călduroasă strîngere de mâină. Vă rog să mă iertați că vă scriu în așa grabă.

Al dv., *Petrov*

Expediată din München la Zurich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

34

CĂTRE P. B. AKSELROD

26. XI. 1900

Dragă P. B.,

Am primit acum o scrisoare de la prietenul nostru comun, care scrie că totul a fost pus la punct. În sfîrșit, treaba a fost pusă pe roate cum trebuie ! Vă roagă mult să trimiteți cât mai curînd (mi-l trimiteți mie) un pașaport pe

* „De ce nu vrem să mergem înapoi“. — *Nota red.*

numele de Nusperli * (ori Husperli? Nu e clar, dar dv. știți, desigur) ⁷³.

Mâine, 27. XI., începe culesul și putem spera deci că aproximativ în două săptămîni (sau două săptămîni și ceva) totul va fi gata. De aceea ar fi foarte important ca într-o săptămînă să avem tot materialul, inclusiv cronică dv. externă. Sper că acest termen nu vă va pune în situația să întrerupeți vreo altă lucrare, întrucât, probabil, nu v-a mai rămas mult de scris. V. I. îi scrie azi lui G. V. să zorească pe cel care scrie despre congresul de la Paris **. Referirile la articolul lui le puteți face, evident (dacă le veți face), și înainte de a-l primi. O călduroasă strîngere de mînă și multe urări de sănătate.

Al dv., Petrov

P. S. Voi trimite chiar astăzi la Dietz manuscrisul (lui G. V.) ***. Poate că o să înceapă și acolo să meargă bine treaba. Ar fi timpul!

Expediată din Munchen la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

35

CĂTRE P. B. AKSELROD

7. XII. 1900

Dragă P. B., iertați-mă că nu v-am răspuns în scrisoarea către Bainova; nu m-am simțit bine. Acum însă, sfătuindu-mă cu V. I., văd că situația este foarte serioasă: este absolut nevoie de o cronică externă, prima pagină din ziar se și tipărește, iar a doua e gata, cu excepția cronicii. Pentru cronică se prevede un spațiu de circa 26 000 de semne ****. În cel mai rău caz vom scoate alt material.

* El scrie: „Îl voi înapoia de îndată ce mă voi înregistra aici”.

** C. Racovski, autorul articolului „Congresul socialist internațional de la Paris”. — *Nota red.*

*** Unul din articolele lui G. V. Plehanov, publicat ulterior în revista „Zarea” nr. 1. — *Nota red.*

**** Împreună cu articolul lui Racovski, căruia i s-a acordat un spațiu de aproximativ 10 000 de semne.

De aceea, vă rog, trimiteți *imediat* ce aveți și ce puteți. Aștept cu nerăbdare răspunsul.

Adresa :

Herrn Georg Rittmeyer.

Kaiserstrasse 53. o.

München (înăuntru : für Meyer).

O caldă strângere de mînă.

Al dv., *Petroff*

Iertați-mă că insist atâtă. Dar ce să fac? Sper că veți rezolva și cu acest articol la fel ca și cu articolul despre Liebknecht.

*Expediată din München la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

36

CĂTRE P. B. AKSELROD

11. XII.

Dragă P. B.,

Vă mulțumesc mult că v-ați grăbit să-mi trimiteți observațiile dv. În legătură cu nota despre sciziune⁷⁴. Am introdus modificările dorite de dv., însă n-am putut să scoț cu totul cele spuse despre meritele revistei „Raboce Delo“, ca să nu fim nedrepti cu adversarul, care nu are numai păcate față de social-democrație.

Poletaev mi-a dat o veste care m-a bucurat mult, anume că ați mai terminat cu iaurtul * și ați putea veni pentru câțiva timp la noi. Ce bine ar fi! Cred că vă vom putea aranja aici fără nici o dificultate, se găsesc camere cu săptămâna. Doar aveți pașaport elvețian. Aștept totuși (spun totuși, pentru că aștept de mult, dar în zadar) ca în curînd

* P. B. Akselrod ținea o iaurerie, din veniturile căreia trăia. — Notă trad.

să sosească amândoi amicii. Aleksei ne scrie că „arde de dorință“ de a veni, dar va mai fi reținut câțiva timp de diferite împrejurări. Celălalt amic nu ne-a scris cam de mult, dar nu cred că putem deduce de aici că i s-ar fi întîmplat ceva rău. Până la sosirea lor, va apărea, probabil, și „Iskra“ (într-o săptămînă-două), și „Zarea“ (Dietz a angajat încă un zețar și-i dă zor, ne grăbește și pe noi. Apropo. Ne trimiteți ceva pentru numărul acesta al revistei * ?) ; se vor mai lămuri lucrurile și în privința transportului (complicată problemă !), și în privința materialelor, și după aceea ar fi cît se poate de nimerit să se organizeze o consfătuire generală. Doresc foarte mult acest lucru.

Ce se aude cu articolul lui Adler junior ⁷⁵ ? Îl scrie ? Cînd va fi gata ? Scrieți-i, vă rog, să se grăbească, iar dacă vă vine prea greu să țineți corespondență sau dacă ar fi să se piardă prea mult timp din cauza Umweg **-ului München—Zürich—Viena, dați lui Adler adresa lui Lehmann (Herrn Dr. Med. Carl Lehmann, Gabelsbergerstrasse 20a. München. Pe plicul interior : für Meyer), iar nouă să ne dați adresa lui, și noi îi vom cere să răspundă.

Vrem să scoatem „Zarea“ în 1 000 de exemplare pentru Rusia și 500 pentru străinătate.

Aștept cu nerăbdare cronică, iar apoi întîlnirea noastră.

Al dv., Petroff

Pentru Gurevici :

Vă rog să vă ocupați de următorul lucru : avem nevoie de o adresă bună la Zürich, prin care Efimov (zețar la Dietz) să poată coresponda cu Geneva, adică de o adresă intermedieră, de transmitere. Dacă puteți, trimiteți-mi-o, vă rog, cît mai repede și în orice caz răspundeți-mi imediat, chiar și în cîteva cuvinte.

* N-ai putea face un articol din ceea ce ați scris despre Liebknecht și n-a intrat în ziari?

** — drum ocolit. — Nota trad.

O călduroasă strîngere de mînă. Transmiteți, vă rog, salutări Verei Pavlovna.

Al dv., Petroff

*Scrisă la 11 decembrie 1900
Expediată din München la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

37

CĂTRE P. B. AKSELROD

14. XII. 1900, ora 12 noaptea

Dragă P. B.,

Iertați-mă că v-am deranjat degeaba cu telegrama mea. Văzînd dimineața că articolul n-a sosit, m-am gîndit că (după telegrama dv. de ieri) s-a întîmplat ceva și m-am decis să vă cer lămuriri printr-o telegramă, asta mai ales sub impresia unei scrisori desperate primite de la tipografie. Iar peste cîteva ore a sosit articolul dv.! Mă grăbesc, aşa cum m-ați rugat, să vă anunț imediat sosirea lui, rugîndu-vă încă o dată să mă scuzați pentru telegramă.

Sînt nespus de bucuros că ne vom vedea în curînd; „fratele” * va sosi și el, probabil, în cîteva zile, iar peste vreo 2—3 săptămîni s-ar putea să sosească și Aleksei.

Nici pînă acum n-am primit de la Paris articolul despre congresul internațional, am trimis astăzi o telegramă.

S-ar putea să trebuiască să plec pentru cîtva timp înainte de apariția ziarului pentru a face mici schimbări în aranjamentul materialului (ne-am înșelat rău de tot în calcule, socotind mii de semne în plus, și acum trebuie să reducem mult din material!), dar asta nu-mi va lua decît 3—4 zile.

Scrieți-mi dacă să vă închiriez sau, deocamdată, mai bine să mă interesez numai de o cameră. Îl voi întreba pe V. I. ce fel de cameră vreți și voi începe să caut.

* A. N. Potresov. — Nota red.

Iertați-mă că vă scriu atât de scurt, sănătatea obosită și grăbit.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., Petroff

Expeditată din Munchen la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

38

CĂTRE P. B. AKSELROD

24. XII. 1900

Dragă P. B.,

Am fost plecat cu treburi⁷⁶ și abia ieri, cînd m-am întors, am primit scrisoarea dv. Ziarul trebuie să fie gata astăzi: de îndată ce-l vom primi, vi-l voi trimite, dacă nu veți fi aici pînă atunci.

Fratele sosește deseară.

Aleksei nu va scăpa de piedicile care-i stau în cale și nu va pleca de acolo înainte de 20. XII. st. v.

Mi-a fost *cu totul* imposibil să vă trimit șpalturile, nici eu nu le-am putut căpăta și am fost nevoit să plec acolo ca să mai bag niște materiale pentru pagina a 8-a. Oricît mi-a fost de neplăcut, a trebuit să împart în două articolul dv. și să las a doua jumătate pentru numărul următor*: altfel nu intra tot ce trebuia, pentru că (din considerente de ordin tehnic) s-a cules cu borghis, și nu cu petite.

Așadar, de la Vasiliev — ? de la Adler, nimic ? Nu-mi scrieți despre Adler.

Revista merge: G. V. a trimis un articol despre Struve **, în total ne-au fost trimise 6 articole.

O călduroasă strîngere de mâină. Vă doresc din toată inima să scăpați cît mai repede de gripă, care bîntuie anul acesta pretutindeni.

Al dv., Petroff

* „Bilant al social-democrației internaționale”. — Notă red.

** „Critica critiștilor noștri. Partea I. D. I. P. Struve în rolul de critic ai teoriei marxiste a dezvoltării sociale. Articolul I”. — Notă red.

P. S. Citesc acum în scrisoarea lui Gurevici că ați primit articolul despre Austria. Foarte bine. Aveți un traducător foarte bun? Dacă nu, trimiteți-ne nouă articolul, se va traduce aici.

Pentru Gurevici

Vă mulțumesc pentru știri. Ar fi de dorit, firește, să avem știri amănunțite despre tovarășul de la Riga: ce muncă ar dori și ar putea să facă? De ce timp și de ce mijloace dispune etc.

Transmiteți-i, vă rog, lui Skubik că i-am primit scrisoarea, dar nu i-am răspuns pentru că am fost plecat, iar acum pot să-i spun doar atât: că *omul nostru se află deja „acolo”* și are o adresă, aşa încât chestiunea despre care am corespondat cu Skubik este lichidată.

O caldă strîngere de mâină, *Petrov*

*Expediată din München la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

1901

39

CĂTRE V. P. NOGHIN

3 ianuarie 1901

Dragă tovarășe,

Am primit „Revoluția și contrarevoluția“⁷⁷ și vă mulțumesc mult că mi-ați trimis această broșură. În ceea ce privește trecerea peste graniță, în momentul de față nu ne putem lua nici un fel de obligații precise. Transportul se organizează în prezent și se pare că va fi pus la punct, dar nu se știe încă cum va funcționa. După toate probabilitățile, peste 2—3 săptămâni cel mult vom fi în măsură să vă dăm un răspuns absolut precis și, dacă vom putea, ne vom angaja cu plăcere să transportăm broșura. Despre Max Menkus nu știm nimic și nu-l folosim. Am primit scrisorile și corespondențele dv. Am și folosit unele din ele pentru ziar. Nr. 1 urmează să fie gata zilele acestea, și atunci v-i vom trimite. Îl aşteptăm aici pe curînd pe prietenul nostru din Poltava. Cu bine. Ah, încă ceva. Aflînd că avem gata o traducere a cărții lui Kautsky „Bernstein și programul social-democrat“, un membru al grupului „Rabocee Zna-me“ a făcut unui membru al grupului nostru din Rusia oferta de a o publica⁷⁸. Noi am vrea însă s-o publicăm sub firma noastră. De aceea am dori să știm dacă persoanele care au făcut oferta n-ar fi dispuse să ne dea nouă bani pentru editarea ei, cel puțin o anumită sumă. Scrieți-mi,

vă rog, dacă aveți posibilitatea și dacă ați vrea să luați legătura cu ei în această chestiune.

Al dv., *Petrov **

Articolul lui Hyndman intenționăm să-l publicăm în cînd, cu mențiunea că „ne-a fost trimis în manuscris, prin intermediul unui membru al grupului „Raboce Znamea“ din Petersburg“⁷⁹. Vă rugăm să ne comunicați imediat dacă aveți ceva de spus în legătură cu cuvintele subliniate.

O strîngere de mâină, *Petrov*

Expediată din Munchen la Londra.

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

*Se tipărește după textul
dactilografiat, cu îndreptările
și adaosul lui V. I. Lenin*

40

CĂTRE V. P. NOGHIN

24. I. 1901

Dragă tovarășe,

Primind scrisoarea dv. cu privire la pașapoarte, am scris prietenului meu (de aici), care ar putea, cred, să dea o mâină de ajutor în această chestiune; acum aştept răspunsul său. Cred că un pașaport străin (de intrare în Rusia) s-ar putea procura (unul bulgar sau unul german); în ce privește însă un pașaport rus sau fie chiar numai un formular, adică un pașaport necompletat, nu prea săt speranțe. S-ar putea să se facă și asta, dar eu v-aș sfătuî să întreprindeți imediat cele necesare pentru a obține un pașaport străin, altfel riscați să rămîneți fără pașaport. Un pașaport rus, dacă se poate procura, se poate mai degrabă în Rusia.

Dacă e să nu pomenim în notă de grupul „Raboce Znamea“, dați-ne o idee ce altă mențiune să facem? De pildă,

* Adaos făcut de mîna unui necunoscut: „Adresa: Herrn Philipp Rögner. Cigarrenhandlung. Neue Gasse, Nürnberg.“ — *Nota red.*

de la (sau prin intermediul) un membru al grupului „Raboce znamea“ care a activat la Petersburg în 1897, sau ceva de genul acesta. După mine, ar fi mai bine să menționăm, într-un anume mod, prin intermediul cui a fost primit articolul; dacă sănțeți însă de altă părere, îl vom publica, firește, fără a declara de la cine l-am primit.

Mi s-a comunicat numele tovarășului din Petersburg care (undeva într-un orășel îndepărtat de provincie) a făcut oferta de a publica traducerea cărții lui Kautsky. Mă tem să vă comunic prin poștă numele lui, așa că v-i transmit iată cum. Scrieți prenumele, numele tatălui (pe rusește) și numele de familie al lui Aleksei și notați-vă în ordine toate cele 23 de litere prin cifre. Numele de familie al acestui tovarăș din Petersburg e format din următoarele litere: 6, 22, 11, 22 (în locul acesteia luați litera următoare din alfabet), 5, 10 și 13⁶⁰.

În ceea ce privește desfacerea broșurii „Revoluție și contrarevoluție“, vom cere relații organizațiilor din străinătate cu care întreținem legături.

La noi problema cea mai acută este acum transportul, care, organizat recent, ne înghețe o mulțime de bani. De aceea, nu vă pot da un răspuns precis în privința ajutorului bănesc pentru confectionarea de pașapoarte, atât timp cât nu se va stabili de căți bani e nevoie și care sunt șansele de a dispune de toate cele necesare (în afară de bani) în acest scop. Aleksei a dat bani încă în primăvară (sic!) unei organizații influente pentru cumpărarea unor pașapoarte în alb (promise de ei), dar n-a primit nimic pînă acum.

N-ați fi dispus să vă asumați în viitorul apropiat sarcina de a lucra permanent în domeniul transportului, adică să locuiți în apropierea graniței, să călătoriți, să intrați în legătură cu contrabandistii etc.? Cunoașteți limba germană sau altă limbă în afară de limba rusă? *

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., Petrov

* Nu cunoașteți un tovarăș care ar putea îndeplini acest rol și care să știe idis? Încă ceva: nu știți un tovarăș zețar în care se poate avea toată încrederea?

Vă trimit ziarul * ; vă rog să nu-l arătați *nimănuia* în afara de prietenul dv. și să-mi comunicați ce impresie v-a făcut. Nr. 2 e sub tipar.

Scrieți-mi pe adresa :

Herrn Georg Rittmeyer

Kaiserstrasse 53 I.

München.

(Fără nici o altă mențiune dacă scrisoarea e pe rusește)

Expedită din München la Londra.

*Publicată pentru prima oară în 1928.
in „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tiparește după manuscris

41

CĂTRE G. V. PLEHANOV

30. I. 1901

Dragă G. V., am primit scrisoarea dv. chiar acum. Tocmai mă întorc de la o discuție „definitivă” cu Iuda⁸¹. Lucrurile s-au aranjat, dar sunt foarte nemulțumit de felul în care s-au aranjat. Mă grăbesc să vă scriu ca să nu mi se steargă impresiile.

În privința „opozitionei democratice”, Iuda nu a făcut nici o obiecție : el nu este un romantic și nu-l sperii cu vorbele. Dar în ceea ce privește „punctul 7” (folosirea materialului care vine la „Sovremennoe Obozrenie” în „Iskra”), el i-a jucat pe degete cu multă abilitate pe ai noștri, care, cu toții, P. B. y compris, au trecut de partea lui, împotriva mea. El, Iuda, vedetă dv., se aștepta ca „Iskra” să fie mai populară, mai „muncitorească” și consideră că dacă noi folosim liber materialul care vine la „Sovremennoe Obozrenie”, se poate ajunge la concurență... El cere „Iskrei” să nu folosească acest material decât *de comun acord* cu reprezentantul lui „Sovremennoe Obozrenie”, acordul cade numai în cazul cînd nu ar exista posibilitatea de a lăua legătura cu acest reprezentant, ceea ce se poate întîmpla foarte rar, căci Iuda declară deschis că intenționează fie să găsească un repre-

* Nr. 1 al „Iskrei”. — Nota red.

zentant im Auslande* („la o distanță nu mai mare de 12 ore de München“), fie să întrețină o corespondență foarte regulată. El ar voi să scoată *cinci* coli *lunar*, adică circa 200 000 de semne, tocmai cît intră în două coli ale „Iskrei“. Și este neîndoelnic că el va reuși să procure atîta material, căci el are existența asigurată, scrie mult și are relații solide. Un lucru e limpede: concurența e îndreptată nu atît împotriva revistei „Zarea“, cît împotriva „Iskrei“: aceeași preponderență a materialului politic, același caracter de ziar — *cronica* evenimentelor curente, articole scurte (cu mult tact, Iuda acordă o deosebită importanță apariției frecvente a unor broșurele care să conțină articole mici). Vom fi supraîncărcați cu materiale de tot felul, vom alerga tot timpul să aducem la îndeplinire însărcinările date de Iuda, care, ca stăpîn la „Sovremennoe Obozrenie“ (e evident că stăpîn, și încă pe deplin stăpîn, acolo va fi el, fiindcă dispune de bani și de 99% din materiale, iar noi nu vom fi în stare decît să dăm din cînd în cînd cîte ceva acolo), va face o excelentă carieră liberală și va încerca să desființeze nu numai greoaia „Zarea“, dar și „Iskra“. Noi vom alerga, ne vom agita, vom face corectură, vom transporta, iar luminăția sa, d-l Iuda, va fi rédacteur en chef al celei mai influente (în cadrul unei largi so genannten ** „opinii publice“) reviste. Iar acestor rechtgläubigen *** li se poate da o consolare „romantică“: să-i dea numele de „Supliment la revista social-democrată «Zarea»“, să se mîngîie cu vorbe, pînă una alta eu voi lua totul în mâna mea. Se pune întrebarea: cum se poate ca faimoasa „hegemonie“ a social-democrației să nu fie de data asta decît un simplu cant****? Prin ce se va exprima ea în afară de cuvintele: „Supliment la revista social-democrată“? Că el ne va trimite maldăre de materiale e un fapt neîndoelnic, căci noi nici pentru „Zarea“ și „Iskra“ nu reușim să scriem.

Una din două: ori „Sovremennoe Obozrenie“ este un *supliment la revista „Zarea“* — (așa cum s-a convenit) —

* — în străinătate. — Notă trad.

** — așa-zisă. — Notă trad.

*** — drept-credincioși. — Notă trad.

**** — fătârnice. — Notă trad.

și atunci ea nu trebuie să apară mai des decât „Zarea“ și să existe libertate *deplină* de a folosi materialul pentru „Iskra“, ori vindem dreptul nostru de prim-născut pentru un blid de linte și ne lăsăm genasführt* de Iuda, care ne amăgește cu vorbe.

Dacă ne este dat și avem posibilitatea să obținem o hegemonie reală, o vom obține numai printr-un ziar politic (întărit cu un organ științific), și atunci cînd ni se declară, cu o revoltătoare impertinență, că rubrica politică a ziarului nostru nu trebuie să concureze cu o întreprindere politică a d-lor liberali, rolul nostru jalnic devine limpede ca lumina zilei.

O copie după scrisoarea de față o anexez la „Procesul verbal“ al ședinței de azi, ca protest al meu și ca „opinie separată“, și vă invit și pe dv. să ridicăți steagul revoltei. Mai bine o ruptură decât această supunere de fapt în fața programului Credo sub masca unor fraze sfărăitoare împotriva credo-ismului.

Dacă majoritatea se va pronunța pentru, eu mă voi supune, firește, dar numai după ce, în prealabil, m-am spălat pe mîini.

*Expediată din München la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

*Se tipărește după copia
dactilografiată, cu adânsurile
făcute de mîna lui Lenin*

42

CĂTRE GRUPUL „BORBA“ 82

3. II. 1901

Dragi tovarăși,

Scrisoarea prin care ne aduceți la cunoștință refuzul dv. de a colabora ne-a produs o mare mîhnire. Scrisoarea noastră către Nevzorov (scrisoare la care au fost anexate special pentru dv. „Înștiințarea“, „Iskra“ nr. 1 și o corectură a articolului lui Reazanov) și scrisoarea prin care ne anunțați refuzul dv., fiind expediate în același timp, s-au încrucișat.

* — duși de nas. — Notă trad.

Chiar de aici vă puteți da seama cît de departe de noi a fost gîndul de a vă îndepărta de la muncă. Vă rugăm să ne iertați de întîrziere, aici sănsem cu adevărat vinovați, dar nu uitați că și noi suferim de pe urma „instabilității relațiilor“ tot atât de mult ca și dv. Am respectat cu strictețe hotărîrea grupului nostru de a nu difuza ziarul în străinătate înainte de a-l fi difuzat în Rusia, făcînd excepție numai pentru persoanele cele mai apropiate, printre care vă numărăți și dv. Pînă în ultima clipă n-am avut nici o certitudine că ziarul va fi difuzat în Rusia (nici astăzi nu putem garanta asta), iar bătaia de cap pe care ne-au dat-o unele tratative noi (cu liberalii democrați, ceea ce deocamdată e *un mare secret*) ne-a ocupat tot timpul și de aceea am întîrziat cu îndeplinirea hotărîrii luate acum două săptămîni de a vă trimite primul număr al „Iskrei“.

Înștiințarea noastră nu a fost încă difuzată în Rusia, ci a fost doar arătată acolo cîtorva persoane.

Cele întîmplate, repet, nu se dătoresc nicidcum unei lipse de atenție, ci situației confuze și agitate din care nu am ieșit încă. Am fi foarte bucuroși dacă neînțelegerile generate de această situație ar fi lichidate și ați continua să aveți aceeași atitudine de mai înainte față de cauza noastră comună.

Cu salutări tovărășești, *Petrov*

Expediată de la München la Paris
Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Colecții din Lenin“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

43

CĂTRE D. B. REAZANOV

5. II. 1901

Dragă tovarășe,

Am făcut corectura la articolul dv., iar între timp, probabil, a și fost tipărit, așa încît modificări nu se mai pot face. Tăietura a fost făcută de noi. Firește, nu ne-am fi

considerat în drept să facem modificări care să afecteze ideile esențiale ale autorului fără a-i cere în prealabil conștiință. Tăietura respectivă a fost dictată exclusiv de conștiințe tehnice-redacționale, și nici o redacție nu poate renunța la dreptul de a opera scurtări de genul acesta. Am fost perfect convinși că și dv. ați fi recunoscut că tăieturile făcute nu afectează cîtuși de puțin nici raționamentul autorului, nici ponderea argumentelor sale. Am dori mult să nu interpretați greșit cele întîmplate și să continuați colaborarea dv., atît de prețioasă pentru noi.

Acordul cu liberalii, la care făceam aluzie în scrisoarea trecută *, a fost încheiat. Întreprindem și editarea unui supliment de politică generală la revista „Zarea“, în care vom publica și o parte din materialele noastre curente. Sperăm că grupul dv.⁸³ ne va da concursul și la acest supliment. Vom trimite în curînd însărcinarea cu privire la apariția lui.

Ați mai auzit ceva despre istoriile de la Kiev⁸⁴? Se zice că ar fi fost ucise 18 persoane. Comunicați-mi, vă rog, ce știți.

O caldă strîngere de mînă, *Petrov*

Expediată de la München la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XII*

Se tipărește după manuscris

44

CĂTRE V. P. NOGHIN

5. II. 1901

Vă mulțumim pentru scrisoare și pentru analiza amănunțită a „Iskrei“. Aprecierile cuprinzătoare și motivate, precum și arătarea unor deficiențe (inevitabile într-o întreprindere atît de grea) sunt atît de rare, încît le prețuiesc și îndoit, iar atenția pe care o acordați „Iskrei“ îmi întărește speranța că vom lucra împreună pentru ea.

* Vezi volumul de față, p. 84. — Notă red.

Sînt încruxitul de acord că cronica internă e sărăcăcioasă. Pentru numărul doi ea e mai amplă, și totuși continuă să fie nesatisfăcătoare: e una dintre cele mai dificile rubrici, și abia cu încetul vom ajunge să devină satisfăcătoare.

În ceea ce privește corespondențele, aprecierea dv. nu mi se pare pe deplin justificată. Coïncidența cu nr. 10 al revistei „Raboceaia Mîsl“ [de altfel, nu l-am văzut, vă rog să mi-l trimiteți] nu mă sperie.

Ea dovedește că avem și noi legături cu Uniunea de la Petersburg *, ceea ce este foarte bine.

După părerea mea, dv. dați îndemnului de „a se feri“ o interpretare greșită și forțată în nota despre criză⁸⁵. Din context rezultă clar că oamenii sînt avertizați exclusiv în legătură cu *grevele*, și cum mai departe se spune că greva nu este singurul mijloc de luptă, că tocmai această perioadă grea trebuie folosită pentru alte mijloace de luptă, pentru propagandă („lămurire“) și agitație („pregătire la o luptă mai hotărîtă — N. B.“), protestez categoric împotriva calificării îndemnului „de a se feri“ drept rabocemîslism. Sfatul de „a se feri“ de greve și a se pregăti pentru o luptă mai hotărîtă este diametral opus celor propagate de „Raboceaia Mîsl“. Este just ceea ce ați spus despre demonstrații, dar, în primul rînd, aceasta se potrivește foarte bine cu noțiunea mai largă „de luptă mai hotărîtă“, în al doilea rînd, nu era potrivit să dăm acestui îndemn o formă mai concretă, mai precisă, pentru că nu avem un motiv direct și toată situația nu putea fi apreciată în amănunt. Cu ocazia unei greve și a notei apărute în „Iujnîi Rabocii“⁸⁶, în nr. 2 se încearcă să se vorbească mai la obiect.

Nu sînt de acord că revendicarea asigurărilor de stat în caz de șomaj trebuie să fie o revendicare stimulativă. Mă îndoiesc că este justă din punct de vedere principal: într-un stat împărțit în clase, este îndoialnic că asigurările pentru caz de șomaj pot fi altceva decît o prostire a oamenilor. La noi, în Rusia, ar fi cît se poate de neindicată din punct de vedere tactic, pentru că statului nostru îi plac experiențele de „etatizare“, îi place să facă reclamă „binelui general“ la care se ajunge în urma acestor experiențe, iar

* Este vorba de grupul „Raboce znamea“. — Nota red.

noi trebuie să fim categoric împotriva lărgirii funcțiilor statului *actual*, dar pentru mai multe posibilități de manifestare a inițiativei sociale. Pentru ajutorarea șomerilor, pentru ca ei să primească subvenții, asta da, dar pentru „asigurări de stat“?

Observația dv. că articolul despre Zubatov se încheie prea brusc este justă⁸⁷.

Că n-am scris nimic despre împlinirea a 75 de ani de la răscoala decembriștilor e, într-adevăr, o lacună⁸⁸.

Dacă vreți, vă pot face rost de un pașaport bulgăresc. *Scrieți-mi dacă aveți nevoie și, în caz afirmativ, trimiteți semnalamentele.*

Cu transportul stăm mai bine și poate nu va trebui să mai apelăm la alte persoane.

Vă rog să ne trimiteți „Raboceiaia Mîsl“, precum și „Biloe“⁸⁹ și alte publicații din Londra. V-aș mai ruga să trimiteți catalogul publicațiilor lui „Fabian Society“ * și al altor firme socialiste. Ce ziar englez m-ați sfătui să citesc? N-ați putea trimite câteva numere ca să-mi fac o idee? Am fost abonat la „Justice“⁹⁰, dar am rămas nemulțumit.

În prezent n-am 4 exemplare din „Iskra“. Le voi avea în curînd. De altfel, la ce vă trebuie? Nu uitați că în nici un caz nu trebuie difuzate în străinătate. Exemplarul pe care l-am trimis este exclusiv pentru dv. și pentru prietenul dv. **, în general însă apariția ziarului trebuie ținută strict secret.

O caldă strîngere de mâină, *Petrov*

Vă mai trimit o broșurică de-ale noastre***. Deocamdată tot *numai* pentru dv. și *secret*.

Vă rog să ne comunicați toate impresiile dv.

Când proiectați să plecați în Rusia? Ar trebui să ne întîlnim atunci. N-ați putea trece, în drum, pe aici pentru

* — „Societatea fabienilor“. — *Nota trad.*

** Probabil, S. V. Andropov. — *Nota red.*

*** Probabil, broșura „Zile de mai la Harkov“, cu o prefată scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 355—362). — *Nota red.*

vreo săptămână⁹¹? Cum stați cu veniturile și în general cu finanțele?

Încă o dată vă strâng mîna.

Al dv., Petroff

Expediată de la München la Londra

*Publicată pentru prima oară în 1958,
în revista „Voprosi Istorii KPSS“ nr. 3*

Se tipărește după manuscris

45

CĂTRE GRUPUL „BORBA“

21. II. 1901

Dragi tovarăși,

Ne surprinde că insistați atât asupra „precizării relațiilor“ și, spre marea noastră părere de rău, nu vă putem satisface această dorință. Activitatea noastră de-abia începe, mașina de-abia s-a pus, încet, în mișcare și depinde de colaborarea noastră energetică ca ea să meargă cum trebuie, iar dv., în loc să vă puneti imediat pe treabă, nu găsiți altceva mai bun de făcut decît să vă ocupați de „precizarea relațiilor“ cu o totală exactitate! Noi credem că o colaborare strânsă și permanentă (care și-a și găsit expresia în faptul că ne-ați trimis două articole și pe care contăm și de aici înainte) este o relație destul de precisă și că de aici rezultă clar și dreptul colaboratorilor de a vorbi în numele publicației, de a atrage noi colaboratori, de a stabili legături, de a procura fonduri, de a furniza articole etc. Că această colaborare va duce în mod firesc și la o apropiere între colaboratori și redacție, că stabilirea unor acorduri definitive (în legătură cu o acțiune oarecare sau cu conducerea unei rubrici sau cu o funcție) va reclama legături direcțe între redacție și colaboratori — asta, de asemenea, rezultă de la sine din natura relațiilor între colaboratorii apropiați și redacție.

Sperăm că relațiile dintre noi se vor transforma, cu timpul, dintr-o simplă colaborare într-o cooperare, în ca-

drul căreia să fie repartizate anumite rubrici și să fie organizate periodic consfătuiri redacționale.

Apoi, noi nu contestăm nicidcum faptul că organizarea celor din străinătate va reclama (peste trei sau șase luni) crearea de noi forme, organe și funcții, și în această privință am contat și pe dv., dar nu ne putem apuca de toate acestea acum, imediat, cînd „Zarea“ și „Iskra“ nu sînt de loc consolidate.

Sperăm că veți întelege situația noastră și veți fi de acord că „precizarea relațiilor“ pe viitor nu este cu puțină în momentul de față.

O strîngere de mînă *.

Expediată din München la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

46

CĂTRE V. P. NOGHIN

21. II. 1901

Mulțumesc pentru ziarele trimise. Zilele acestea vă voi trimite nr. 2 al „Iskrei“, pe care tot nu trebuie să-l arătați nimănui.

N-ați putea să vă interesați ce s-a întîmplat la „Nakannu“? Încă în ziua de 31 octombrie s-au trimis acolo (din partea d-lui K. Lehmann) bani și 3 timbre pentru expedierea ziarelor. De atunci, nici un semn de viață!

Vă rog să trimiteți copia protestului împotriva încorporării studenților. Este interesantă o comparație cu articolul din „Iskra“ nr. 2 care tratează aceeași temă **.

Aleksei a promis că va reveni curînd.

Al dv., Petrov

Expediată din München la Londra

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

*Se tipărește după manuscris
— amai*

* Inițial figura: „Cu salutări tovarășești. Petrov“. — Nota red.

** Vezi V. I. Lenin. „Încorporarea celor 183 de studenți“ (Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 382—387). — Nota red.

CĂTRE P. B. AKSELROD

27. II. 1901

Dragă P. B.! Am primit ambele dv. scrisori și i-am expediat lui V. I. scrisoarea din Italia. Încă nu cunosc conținutul acestei scrisori, deoarece am transmis-o prin Blumenfeld. Măine plec împreună cu acesta; el pleacă prin Viena mai departe, eu, prin Viena, la Praga după treburi⁹². Iertați-mă că din cauza întâlnirilor și a preparatiilor de plecare vă scriu pe scurt.

Dietz ne-a trimis o scrisoare prin care ne anunță că *nu va tipări* declarația (despre alianța cu liberalii), că ar fi periculos („uniune“, grupuri etc.) și se întreabă dacă, în general, nu ar fi potrivită pentru noi o tipografie secretă! Am rămas înmărmuriți de cele comunicate de scrîntitul și idiotul de Dietz. Am hotărît (provisorisch^{*}) ca *deocamdată* să mai tipărim la el „Zarea“ (deocamdată), iar restul să tipărim la Geneva.

Cu parizienii au fost reluate, *pare-se*, relațiile diplomatice.

Molotov a scris *deja* (pentru „Iskra“ ** nr. 3) articolul cu privire la finanțe. A promis o cronică externă.

Pentru nr. 3 al „Iskrei“ nu prea avem pînă acum material.

Iuda (vițelul) n-a plecat încă. Se pare că zilele astea o să se care, slavă domnului! Cu el e „totul în regulă“.

Din țară ni se scrie mereu despre tulburările studențești. Fratele ne anunță că sosește în curînd.

Numărul doi n-a ajuns încă în Rusia.

O caldă strîngere de mînă. Cînd mă voi înapoia (am să

* — provizoriu. — *Nota trad.*

** Articolul „Absolutismul și finanțele“ a fost publicat în „Iskra“ nr. 4. — *Nota red.*

lipsesc 4—7 zile) și voi intra în normal, vă voi scrie neapărat mai deslușit.

Al dv., *Petrov*

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

48

CĂTRE P. B. AKSELROD

11. III. 1901

Dragă P. B.,

Am primit astăzi scrisoarea dv. (cu o copie a aprecierilor prea laudative făcute de parizieni⁹³) și mă grăbesc să vă trimit încă un exemplar din nr. 2. Cum de n-am băgat de seamă că exemplarul pe care vi l-am trimis a fost atât de prost? De altfel, atunci n-am avut din ce alege.

După părerea mea, articolul lui Leitezen nu e prea grozav... dar totuși cred că o să meargă. Se vede că alții l-au găsit mai bun decât mine.

Despre Schower nu știu nimic. O să-i întreb pe ceilalți.

Vă trimit cîteva numere din revista „Weltpolitik”⁹⁴. Dacă aveți nevoie de toate numerele consecutive, va trebui, probabil, să vă adresați chiar autorului, care a reînceput să-și tipărească, foarte prevenitor, adresa.

Am terminat corecțura la ultima coală a revistei „Zarea”. În curînd...

Despre împlinirea a 20 de ani de la 1 martie intenționa să scrie Aleksei. Nu știu dacă a scris. Îl aştept să vină.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., *Petrov*

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE P. B. AKSELROD

20. III. 1901

Dragă P. B.,

Am primit toate scrisorile dv. și am transmis mătușichii vești din partea vechiului ei prieten*. V-ați făcut zadarnic griji în legătură cu adresele, crezînd că au survenit schimbări. Eu locuiesc tot acolo și trebuie să-mi scrieți la aceeași adresă :

Herrn Georg Rittmeyer, Kaiserstrasse 53/0. München.
Înăuntru : für Meyer.

Pe soția mea n-o aştept atît de curînd ; termenul ei de deportare se încheie abia duminică, dar după aceea va trebui să mai plece în diferite locuri, aşa încît e puțin probabil să fie aici înainte de a doua jumătate a lunii aprilie. Dar și după ce va veni ea îmi veți putea scrie tot la Rittmeyer, deoarece el mi-a predat întotdeauna scrisorile, iar eu, la rîndul meu, vă voi comunica din timp orice schimbare de adresă.

Cu „Zarea“ avem neplăceri. Acest boier mofturos pe nume Dietz a refuzat categoric editorialul dv., se teme de referirile la „Iskra“, pretinde că miroase a „grup“ etc. și invocă motivul că Bebel și Singer (comandanții lui la G. m. b. H. ***) se tem și ei⁹⁵ etc. Spre marele nostru regret, am fost nevoiți să renunțăm la articolul dv. și să-l înlocuim prin câteva cuvinte „către cititorii“. Neplăcută mai e și această nouă cenzură ! Si coperta a avut de suferit : au fost sterse pînă și cuvintele „cîțiva social-democrați ruși“. O să scăpăm noi o dată și o dată de sub „tutela“ acestor Dreck-Genossen *** ?

Cu vițelul (Iuda) avem, de asemenea, neplăceri : a sosit o scrisoare de la prietenul lui (=presupusă sursă de bani=gol-

* C. Dobrogeanu-Gherea. — *Nota red.*

** „Gesellschaft mit beschränkter Haftung“ — editura Dietz, — *Nota red.*

*** — rahați de tovarăși. — *Nota trad.*

dene Wanze *), în care se declară, pe un ton foarte iritat, că cele 200 (două sute !) de ruble sănt trimise pentru „*Sovremennoe Obozrenie*“ și ni se pune în vedere că acești bani *nu* sănt pentru întreprinderea noastră, ci anume pentru această întreprindere. Sântem revoltăți cu toții și am luat hotărîrea : 1) să nu publicăm declarația de coalizare, 2) să trimitem vițelului și „prietenului“ un *ultimatum* în care să-i avertizăm că ori finanțează solid întreprinderea noastră, ori renunțăm la ei, 3) să terminăm articolul în legătură cu memoriu lui Witte⁹⁶.

Nu vă dați seama că am fost iar prostiți de Iuda ??

Avem o singură consolare : nr. 2 al „*Iskrei*“ a ajuns cu bine în Rusia, are succes, iar corespondențe ne sosesc berechet. Dumnezeu știe ce se petrece acolo : demonstrații la Petersburg, Moscova, Harkov, Kazan ; la Moscova e stare de asediul (au fost arestați sora mea cea mică și chiar cuninatul meu, care n-a participat niciodată la nici o acțiune !), încăierări, închisorile gem de lume etc.

Așteptăm să sosească zilele acestea fratele ** și prietenul nostru comun, Feld, care au plecat deja (în sfîrșit !) Feld a îndeplinit cu bine (*pînă acum*) tot ce i s-a cerut.

Vom tipări un manifest de 1 Mai *** și apoi ne vom apuca de nr. 3 al „*Iskrei*“ și, poate, concomitent, și de nr. 4, căci material avem din belșug.

„Zarea“ va apărea sîmbătă, așa se zice, și vi se va trimite direct la Stuttgart.

Cu finanțele stăm foarte prost. De aceea va trebui, *deocamdată*, să renunțăm la absolut toate cheltuielile (pentru a-l aduce pe cel propus de dv. să se ocupe de transport).

O caldă strîngere de mînă. Al dv., Meyer

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

Nota red. ★ — „ploșniță de aur“, sacul cu aur (pseudonimul lui D. Jukovski). —

★★ I. O. Martov. — *Nota red.*

★★ Manifestul „*Iskrei*“ „Înții Mai“, tipărit în aprilie 1901. — *Nota red.*

50

CĂTRE F. I. DAN

22. III. 1901

Vă mulțumesc mult pentru scrisoarea din 2. III. trimisă pe adresa Rittmeyer. Sîntem foarte bucuroși că, în sfîrșit, am început să corespondăm (aşa cum v-am scris încă la 15 iulie !! *). Vă rog să continuați a-mi scrie regulat, ca să fim întotdeauna siguri, ori de câte ori avem o chestiune importantă, că scrisoarea ajunge la destinație. Adresa la care mi-ați scris ultima oară este una dintre cele mai bune, o puteți folosi.

Strîngeți bani. Nu mai avem aproape nici un ban, și obținerea unei sume importante este pentru noi o chestiune de viață și de moarte. Zilele acestea vă voi trimite „Zarea“. Așadar, depuneți toate eforturile în privința finanțelor **.

Cum stau lucrurile cu grupul doctorului *** ? Atitudinea de astă-vară a reprezentantului lor echivală cu o ruptură (a venit cu niște pretenții idioate), ulterior însă unul din grupul lui a reluat legăturile cu reprezentantul nostru la Berlin ****. Căutați să obțineți un răspuns precis : sînt dispuși să ne ajute ori ba ?

Trimiteți o adresă conspirativă la care să fie adus geamantanul ⁹⁷ și o adresă mai sigură pentru scrisori și cărți.

Al dv., *Bătrînul*

Ce se aude cu transportul prin Finlanda ⁹⁸. Nu știm nimic și n-am primit de la dv. nici o scrisoare în legătură cu aceasta. Scrieți-ne.

Dacă aducătorii geamantanului nu au o scrisoare din partea organizației, nu le divulgați *absolut nimic*.

*Expediată din München la Berlin**Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII**Se tipărește după manuscris*

* Scrisoarea nu s-a găsit. — Nota red.

** Banii pot fi trimiși prin banca, printr-un cec expediat într-o scrisoare recomandată pe adresa doctorului în medicină Carl Lehmann (a treia literă este un „h“ german), Gabelsbergerstrasse 20a. Rețineți adresa, poate să folosita și pentru bani, și pentru scrisori, și pentru cărți.

*** Nu se știe despre ce grup este vorba. — Nota red.

**** M. G. Veceslov. — Nota red.

51

CĂTRE V. I. NOGHIN

23. III. 1901

Vă trimit 5 exemplare din nr. 2 al „Iskrei“ pentru a fi difuzate și vîndute. Dacă veți putea aduna ceva bani astfel, ne veți face un mare serviciu. Avem mare nevoie de bani. Poate ați întreprinde ceva și prin intermediul Londrei pentru difuzarea ziarului și colectarea de bani?

Zilele acestea îl aştept pe Alexei. El a căpătat pașaport și urma să plece la sfîrșitul săptămînii trecute.

„Zarea“ urmează să vă fie expediată zilele acestea din Stuttgart.

O caldă strîngere de mâină. Al dv. ...

*Expediată din München la Londra
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

52

CĂTRE V. P. NOGHIN

6. IV. 1901

Chiar acum am primit, eu și Aleksei, scrisoarea dv. despre „Zarea“. Vă mulțumim foarte mult pentru aprecierile dv. sincere și amănunțite: asemenea aprecieri sunt cu atât mai prețioase pentru noi, cu cît sunt foarte rare. Observația dv. că în „Zarea“ nu sunt suficiente cronică și articole politice este întru totul justă. Ne dăm perfect de bine seama de acest neajuns și vom depune toate eforturile pentru a-l înlătura.

O strîngere de mâină. Al dv. ...

*Expediată din München la Londra
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

53

CĂTRE G. V. PLEHANOV *

Am primit culegerea „*Lă postul de onoare*”⁹⁹, dedicată lui Mihailovski. Este necesar ca în nr. 2 din „Zarea” să-i facem praf și pulbere: eu o să mă ocup de Cernov, care-l aranjează pe Kautsky și la Bulgakov. Ar fi bine dacă dv. v-ați ocupa de Rafailov, Iujakov și de ceilalți „sociologi”. Va fi o revanșă împotriva lui Mihailovski.

Al dv., *Petrov*

*Scrisă la 15 aprilie 1901
Expediată din München la Geneva*

*Publicată pentru prima oară
la 7 septembrie 1956, în ziarul
„Smena” (Leningrad) nr. 210*

Se tipărește după manuscris

54

CĂTRE K. H. BRANTING¹⁰⁰

19 aprilie 1901

Stimate tovarășe,

Din însărcinarea noastră, tovarășul nostru de la Berlin v-a scris deja că am voi să stabilim legături mai strînse cu tovarășii din Suedia și Finlanda.

Acum îmi permit să vă adresez, în numele redacției revistei social-democrațe ruse „Zarea” (J. H. W. Dietz Verlag, Stuttgart), următoarea rugăminte.

Noi considerăm foarte important să informăm pe ruși în general, și pe muncitorii ruși în special, despre situația politică din Finlanda și asuprirea Finlandei, precum și despre lupta dîrzhă dusă de finlandezii împotriva despotismului. De aceea v-am fi foarte recunoscători dacă ați transmite tuturor tovarășilor finlandezii pe care-i cunoașteți rugămintea noastră insistență de a ne sprijini în această chestiune.

* Aceste rânduri sunt adăugate la o scrisoare a lui I. O. Martov. — Notă red.

Ar fi, desigur, foarte bine dacă am putea găsi un colaborator finlandez permanent, care să ne trimită, în primul rînd, note lunare de (4 000—8 000 de semne) și, în al doilea rînd, din timp în timp articole mari și cronică. Acestea din urmă ne trebuie pentru „Zarea“, iar primele pentru ziarul ilegal rus „Iskra“, a cărui redacție ne-a adresat această rugămintă.

Dacă socotiți util, vă voi trimite revista „Zarea“ și primele două numere ale ziarului „Iskra“.

Articolele pot fi scrise în suedeza sau în finlandeză; traducător găsim noi.

Vă rog mult să-mi comunicați dacă ne puteți îndeplini această rugămință.

Cu salutări social-democrate,

I. Petrov

P. S. Vă rog să mă scuzați pentru germana mea aproxi-mativă.

Adresa mea este : Herrn J. H. W. Dietz Verlag.

Furthbachstr. 12.

Stuttgart.

Pe un plic interior :

An die Redaktion der Morgenröte — für Herrn Petroff.

*Expediată de la München
la Stockholm*

*Publicată pentru prima oară
în limba suedeza la 8 mart.e 1901,
în ziarul „Morgon-Tidningen“ nr. 65*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană*

*Publicată pentru prima oară
în limba rusă în 1901, în ed. a 4-a
a Operelor lui V. I. Lenin, vol. 36*

55

CATRE G. V. PLEHANOV

21. IV. 1901

Dragă G. V.,

Sîntem nespus de bucuroși că peripețiile prin care ați trecut s-au sfîrșit cu bine¹⁰¹. Vă aşteptăm, avem multe de vorbit : despre chestiuni publicistice, chestiuni organizatorice, despre „Iskra“ (numărul 3 trebuie să fie gata pînă

la 1. V. După aceea vrem să tipărim imediat numărul 4) și despre „Zarea“. Adresa o cunoașteți — Velika Dmitrievna. Iată, pentru orice eventualitate, și o altă adresă (a lui Aleksei) : Occamstr. (Schwabing) 1a, III, rechts bei Frau Kraft, unde veți întreba de Herr Vernet ; numai că la această adresă ar fi mai bine să scrieți în prealabil cînd anume veți veni, deoarece altfel riscați să nu găsiți pe nimeni acasă.

Vă trimit „Promîslennîi Mir“ nr. 1—11¹⁰². Cartea lui Frank o avem, vă voi trimite-o dacă aveți nevoie de ea încă înainte de a veni aici.

Culegerea „La postul de onoare“ o avem aici într-un singur exemplar ; vom mai comanda unul, căci e foarte căutată.

Sîntem în totul de acord cu dv. că în momentul de față organizarea are prioritate față de agitație. „Manifestul «Iskrei»“ este doar foarte prudent în ceea ce privește apelul direct, sau dv. socotîți totuși că și aşa ar fi primedios ?

Pe curînd.

Al dv., *Petrov*

Vă rog, trimiteți-ne sau aduceți cu dv. „Narodnoe Hozeastvo“¹⁰⁴.

*Expediată din München la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1928,
în culegerea „Grupul «Eliberarea
muncii»“ nr. 6*

Se tipărește după manuscris

56

CĂTRE M. G. VECESLOV *

22 aprilie

Pentru Iuriev

Manifestele roșii trebuie să ajungă la Petersburg, de aceea geamantanul cu aceste manifeste trebuie trimis în direcția aceea (la Pskov, dar nu la Smolensk sau la Poltava).

* Scrisoarea a fost scrisă împreună cu N. K. Krupskaia. — Notă red.

Trimitem grupului de la Berlin¹⁰⁵ 100 de mărci *cu împrumut*. Este de dorit ca banii pentru transportul geamantanelor să fie adunați pe loc, iar „Iskra” să fie absolvită de această cheltuială. Procurați bani pentru transport prin orice mijloace, deoarece situația noastră financiară este proastă.

În ceea ce privește ieșirea dv. din grupul neutru, dv. vă dați mai bine seama ce aveți de făcut. Cred că ar fi bine să mai amânați această hotărîre, dată fiind posibilitatea de a atrage pe cineva de partea noastră.

Stampila a fost comandată. Repetați adresa de la Viena pe care ne-ați trimis-o, nu o prea înțelegem.

În ceea ce privește transportul prin intermediul social-democratului polonez, acceptați propunerea lui și faceți tot ce puteți pentru a-i da cât mai repede un pud sau două de literatură, de încercare. Câtă literatură aveți la dispoziție? Vă vom trimite pentru completare exemplare din „Zarea” și (după 1. V.) nr. 3 al „Iskrei“.

N-ați mai scris câtă literatură legală ați primit. Trimiteți un raport amănunțit.

*Scrisă la 22 aprilie 1901
Expediată din München la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

57

CĂTRE P. B. AKSELROD

25. IV. 1901

Dragă P. B.,

E cam mult de când n-am mai corespondat cu dv., însă n-am reușit să-mi fac timp, și apoi v-a scris Aleksei despre treburile curente*; dar nevoia ce o simt de a face un schimb de idei cu dv. a devenit prea presantă ca să mai pot amâna. Vreau să vă cer sfatul în legătură cu tovarășii de la Paris și cu cei de la Zürich¹⁰⁶ și, în general, în legătură cu treburile noastre.

* Am avut și gripă o săptămână.

Ştiți că tovarășii de la Paris „au dizolvat (încă mai de mult, acum 2—3 săptămâni) grupul de sprijinire a «Iskrei» și au refuzat (pentru a doua oară) să colaboreze cu noi, sub cuvînt că noi „am încălcat neutralitatea organizatorică“ (sic ! am fost neleali față de Uniune * și am atacat-o fără motiv în „Zarea“). Așa scrie autorul ** „Notelor la programul grupului de la «Raboce Delo», făcînd în același timp aluzii fără echivoc la faptul că „Raboce Delo“ se îndreaptă (în „Listok“¹⁰⁷ nr. 6 ea s-a îndreptat chiar prea mult, după părerea noastră !) și, prin urmare,... prin urmare... Vivrons verrons ***, încheie acest „drag tovarăș“. Pe cît se vede, el țintește (ca și unele „forțe tinere“, despre care a scris G. V.) să capete un locșor mai bun la „Raboce Delo“. Acest lichelism ne-a indignat atît de tare, încît nici nu le-am răspuns. În nr. 4 al „Iskrei“ (nr. 3 va fi gata, după cum ni s-a promis, la 1. V. și vrem să ne apucăm imediat de nr. 4) intenționăm să-l ocărîm nițel pe „Raboce Delo“ pentru nestatornicie.

Nu mai știu ce să fac : să-i las în plata domnului pe acești intriganți sau... să mai fac o încercare ? Sînt oameni capabili, fără îndoială, au scris, au dat (amîndoi) materiale (și Danevici la fel), au făcut colecte cu mult succes (350 frs în cap ; nicăieri în străinătate nu s-au strîns încă atîția bani pentru „Iskra“). Și, în fond, sănsem și noi nițel vinovați față de ei : nu le-am dat destulă atenție, nu le-am trimis nici un articol să-l citească și să ne dea un „sfat tovărășesc“, nu le-am propus nici o „rubrică“ (nici măcar o cronică externă în „Iskra“ sau note pe anumite probleme la cronica socială). Pe cît văd, în relațiile din străinătate nu se poate, și nu se poate, fără așa ceva. Iată că și cei de la Berlin (Arseniev a fost de curînd pe acolo) vor și ei o anumită poziție : să ajute „Iskra“, asta, spun ei, poate să facă și un student, dar nouă sau tov. *Dvinskaiā* (ea și cu soțul ei ies din Uniune, unde, atunci cînd membrii ei au fost consultați numai trei din ei — *Grișiny*

* „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. — Nota red.

** D. B. Rezanov. — Nota red.

*** — Vom trăi și vom vedea. — Nota trad.

*com pris**! —, s-au pronunțat pentru conferință. Vive camarade G.!***) trebuie să ni se dea cu totul altceva, știți... .

Ce pacoste! Trebuie să născocim o organizație; fără aşa ceva es geht nicht ***.

M-am gîndit dacă n-am putea să încercăm următorul plan de organizare: organizația „Sozial-Demokrat“, redacția revistei „Zarea“ și grupurile cutare și cutare (tovarășii de la Berlin, de pildă, și, *poate*, cei de la Paris etc.) sau cutare și cutare persoane să se grupeze, să zicem, într-o *Liga*¹⁰⁸. Organizarea activității publicistice să se desfășoare pe trei căi: grupul „Eliberarea muncii“ să dispună de tipografia sa, „Zarea“ de a sa, iar Comisia de publicistică care va fi aleasă să fie colaboratorul cel mai apropiat, să participe la consfătuirile redacționale periodice și să publice (sub semnătura Comisiei de publicistică) broșuri etc. În tipografia ziarului „Sozial-Demokrat“ și a revistei „Zarea“, eventual și într-o a treia tipografie dacă *Liga* va înființa o asemenea tipografie (sînt unele perspective în această privință). *Instanța supremă în rezolvarea problemelor de publicistică din cadrul Ligii* să fie o conferință alcătuită din *trei membri*: unul din partea grupului „Eliberarea muncii“, unul din partea revistei „Zarea“ și unul din partea Comisiei de publicistică. Administrația să fie comună și electivă.

Iată în esență proiectul meu („Iskra“, fiind o publicație rusă, se înțelege că *n u va face parte* în mod formal din *Liga*). Cei de aici, inclusiv sora cea mare, sînt în principiu de acord cu acest proiect. Eu cred că o asemenea „constituție“ („austriacă“, cum îi zice, în glumă, Aleksei) nu prezintă nici cel mai mic pericol pentru noi, și avem neapărată nevoie de ceva în genul acesta, căci altfel oamenii sînt cu toții nemulțumiți și te pomenești că or să dea bir cu fugiții. În felul acesta noi ne luăm toate măsurile de siguranță împotriva oricăror discordii și certuri, păstrîndu-ne integral tipografiile și redacțiile noastre, și lăsăm acestor oameni un teren liber de acțiune, fără de care ei nu sînt de acord să ne ajute.

Scrieți-mi, vă rog, cum vi se pare această idee și vorbiți

* — inclusiv — *Nota trad.*

** — Trăiască tovarășul G.! — *Nota trad.*

*** — nu merge, — *Nota trad.*

și cu G. V. (căruia nu-i scriu, fiindcă urmează să vină în curînd aici, și în drum se va opri, desigur, și pe la dv.). Las deoparte amânuntele : ele sunt ușor de aranjat. Dacă noi toți (adică toți cei de la „Soțial-Demokrat“) vom ajunge la un acord în această chestiune, sunt multe șanse ca tovarășii din Berlin (care au o tipografie și ard de dorință de „a lucra“ de pe o anumită „poziție“) să ni se alăture, și atunci vom putea opune Uniunii o „Ligă“ unită, care să desfășoare o vastă activitate.

N-am de ce ne teme de o administrație aleasă, deoarece ea nu se va ocupa decît de transport și de colecte de bani în străinătate ; banii vor fi împărțiți, într-o anumită proporție, între „Soțial-Demokrat“, „Zarea“ etc. ; pe „Iskra“ nu o privește această chestiune, „Iskra“ se va afla neformal în spatele revistei „Zarea“ și împreună cu ea. Formal putem declara Liga drept aliatul din străinătate al organizației „Iskrei“ din Rusia, pe cale de a se constituie.

Nici n-am de ce ne teme că s-ar putea publica materiale inadecvate, întrucât (1) publicarea independentă, de către Comisia de publicistică, poate fi îngădătită prin statut ; (2) ceea ce publică comisia apare sub semnătură proprie, astfel că grupul „Eliberarea muncii“ și „Zarea“ nu se confundă cu ea ; (3) din comisie pot face parte și oameni de-a noștri ; (4) ea este subordonată conferinței, în care noi avem majoritatea.

Nu știu, bineînțeles, dacă în felul acesta vor fi mulțumiți tovarășii de la Paris, care se țin atât de mîndri că nici nu ne vine să ne mai adresăm lor. N-ăști vrea dv., dacă sănțeți de acord cu acest plan, să le scrieți și să sondați terenul : ei v-au vorbit, doar, încă la Paris despre situația lor tristă, aşa încît acum propuneți-le această soluție. Dacă aprobați ideea, ne vom adresa lui Koltov și îl vom ruga să elaboreze un proiect de statut al „Ligii“ *.

Acum despre letonii din Zürich. Nu știu dacă ați auzit că transportul aranjat cu ajutorul lor s-a dus pe copcă : 3 000 de exemplare din „Iskra“ (nr. 1) au fost confiscate de poliție, care a pus mâna și pe contrabandist. Apoi unul

* Ar fi bine să prezentam publicului un proiect comun al ziarului „Soțial-Demokrat“ și al revistei „Zarea“.

dintre ei ne-a scris, cerîndu-ne încă bani de drum. I-am răspuns că nu-i mai putem da bani pentru un transport pe aceeași cale, nu ne putem asuma această răspundere în fața organizației noastre; dar dacă el se obligă să transporte în mod special 1 pud (după cum s-a obligat într-o discuție avută cu mine), poate veni.

N-am primit nici un răspuns. Nu știți, nu cumva să fi simțit jigniți? Cum stau lucrurile la ei și ce planuri au? Dacă vedeți pe careva din ei, vă rog să-i vorbiți și să lămurîți lucrurile.

Începem să ne gîndim la nr. 2 al revistei „Zarea“; e și timpul. Articolul în legătură cu memoriu lui Witte va fi terminat în curînd *, peste 2—3 săptămîni (Dietz tărăgănează îngrozitor — pînă acum nu sunt gata decît 9 coli). Materiale deocamdată *nu avem*, în afară de articolul lui Nevzorov despre pregătirea pe plan istoric a social-democrației ruse, pe care-l cunoașteți. Sperăm să primim din partea lui G. V. un articol de fond despre noile evenimente și un articol contra lui Struve, precum și un articol al dv. (la notele redacționale), nu-i aşa? Ni s-a promis un articol de R. Luxemburg (o nouă introducere la articolele ei „Die sozialistische Krise in Frankreich“ **, pe care intenționăm să le traducem); Kautsky ne-a promis un mic articol despre academicici și proletari.

Cronici externe nu avem. Cum stăm cu articolul „austriac“? America, Elveția nu ne dă nimic? Am auzit că Danevici e bolnav. Despre Germania n-avem pe cine rugă să scrie; doar pe Parvus, care a promis (?) o cronică externă, dar nu asta ne trebuie.

În nr. 4 al „Iskrei“ sperăm să publicăm un articol despre teroare (al lui Aleksei); avem: „Absolutismul și zemstva“ (continuare), „Absolutismul și finanțele“ (al lui Parvus), câte ceva pentru o cronică socială (există o completare despre demonstrații) și pentru rubrica mișcării muncitorești. Ne gîndim să tipărim nr. 4 într-o singură coală (nr. 3 s-a

* Vezi V. I. Lenin, „Prigonitorii zemstvelor și hanibali liberalismului (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1961, ed. a două, p. 21—71).
— Notă red.

** — „Criza socialistă din Franță“. — Notă trad.

umflat pînă la 2 coli, de cîte 8 pagini (7 din ele sînt gata), ca și nr. 1, dar și așa a trebuit să scoatem o parte din material !). Trebuie să depunem toate eforturile pentru a grăbi apariția „Iskrei“, să facem ca ea să apară lunar.

Vă las cu bine ! O caldă strîngere de mînă și salutări la toți ai dv. din partea mea și a soției mele.

Al dv., *Petrov*

P. S. Scriești-mi pe adresa lui Rittmeyer.

Să nu uit : din însărcinarea surorii celei mari vă comunic că cei 250 frs s-au primit. Despre primirea lor se publică în nr. 3 al „Iskrei“ („Din America prin Akselrod“). Vă trimite prin Stuttgart 10 exemplare din „Zarea“ ; trimiteți-le lui Ingerman, Mokrievici etc. Articolul despre demonstrații pentru germani îl scrie sora cea mare.

Expeditată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

58

CĂTRE M. G. VECESLOV

Pentru Iuriev

25 aprilie

Am primit scrisoarea dv.

Trimiteți-ne, vă rog, cît mai urgent, un raport precis, arătînd cîte și ce fel de geamantane ați primit, cîte ați trimis și cîte v-au mai rămas. Avem nevoie de el pentru a întocmi, la rîndu-ne, un raport și bugetul nostru. Si în primință publicațiilor v-am rugat mai de mult să-mi scriești ce anume și cîte exemplare ați primit, cum le-ați folosit, unde le-ați trimis.

Manifestul de 1 Mai (N. B.) *nu-l avem*.

Banii (100 Mr.) au fost trimiși ; vă rog din nou să depuneți mai multe eforturi pentru a procura bani la Berlin și în alte locuri pentru geamantane ; ne veți da astfel un

ajutor cît se poate de important și de necesar. Cîți bani ai organizației voastre aveți în casă? La cît se cifrează lunar în mod obișnuit (și în momentul de față) totalul intrărilor și ieșirilor?

Ar fi foarte important să trimitem cît mai curînd broșura „Zile de mai la Harkov“ în sud, unde este foarte căutată.

În ceea ce privește buletinul, nu v-am înțeles tocmai bine. 1) Cine vrea să-l editeze, „Grupul de sprijinire a «Iskrei»“ sau „Grupul neutru“¹⁰⁹? 2) E vorba de un buletin ca cele de mai înainte sau de altfel de buletin? Noi socotim că ar fi cu totul nerățional să se cheltuiască bani pentru un buletin de tipul celor vechi și, în ce ne privește, ne-ar fi greu să promitem material brut, deoarece acum ducem o muncă intensă în vederea transformării „Iskrei“ într-o gazetă lunară¹¹⁰ și nu avem nici timp, nici fonduri pentru a transcrie și a expedia materialul brut. Ceea ce trebuie să ne preocupe nu este să fărâmățăm pentru buletine materialul existent și să scădem, difuzându-l în formă brută în străinătate, atât însemnatatea lui, cît și impresia pe care ar putea-o produce în străinătate, ci, dimpotrivă, să concentrăm întregul material în „Iskra“ și să grăbim apariția ei cu un material prelucrat și pus la punct. A folosi o altă tactică ar însemna să nu luptăm împotriva actualelor șovăieli și disensiuni ideologice, ci să le sprijinim.

Nu-i de mirare că „Grupul neutru“, cu componența și programul lui absurd, a editat asemenea buletine, dar de la „Grupul de sprijinire a «Iskrei»“ ne-am fi așteptat să desfășoare o activitate mai rațională și de comun acord cu noi. Faceți cunoscute grupului dv. aceste considerente (nu le citiți scrisoarea în întregime, căci scrisoarea e numai pentru dv.), să-l convingeți și să ne comunicați hotărîrea lui.

Un buletin în care s-ar trece în revistă cele scrise despre Rusia în presa din străinătate ar fi altceva. Un asemenea buletin ar fi, fără îndoială, util. Trimiteți-ne tăieturi din ziarele rusești. În afară de aceasta, nu s-ar putea ca revistele rusești, după ce vor fi citite la Berlin, să fie trimise

redacției „Iskrei“? Dacă este posibil, comunicați-ne ce reviste am putea primi (mai avem noi câte ceva, dar e prea puțin).

*Scrisă la 25 aprilie 1901
Expediată din München la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

59

CĂTRE S. I. RADCEŃKO

Am primit scrisoarea dv. Sîntem încă totul de acord cu sistemul dv. de difuzare a publicațiilor și vă sfătuim să-l aplicați cu strictețe, fără a ține seama de sfaturile sau calomniile nimănui.

Ar fi de dorit însă să acordați o anume atenție *grupului „Socialistul“*¹¹¹ și, dacă e cazul, să-i faceți, în limita posibilităților, unele înlesniri (de pildă, să-i acordați credit), deoarece acest grup încearcă să se apropie mai mult de noi și promite să facă agitație în favoarea noastră. Drept plată pentru literatură ne-au propus o cotă-partea din veniturile lor; vă împunem să acceptați propunerea dacă veți găsi de cuviință, dacă veți considera că *nu e dezavantajosă* din punct de vedere financiar. (De ce se plinge „Socialistul“ că *nu-i dați literatură?*)

Pe gratis să nu le dați, dar contra plată dați-le cît mai repede *posibil*.

Nu dați bani lui Grigoriev, ci trimiteți-ne totul nouă. Grigoriev, care are multe publicații, trebuie să-și procure bani din vînzarea lor.

Nr. 3 e sub tipar, urmează nr. 4. Au apărut manifestul de 1 Mai și un manifest separat al „Iskrei“¹¹².

Depuneți toate eforturile ca să fie trimiși oameni la Berlin pentru a lua geamantanele (*a d r e s a*)... * parola: **d i n p a r t e a l u i P e t r o v**.

* În manuscris este lăsat loc gol pentru adresă. — Notă red.

Dacă din broșura „Zile de mai la Harkov“ au mai rămas 100—200 de exemplare, trimiteți-le imediat *c u u n o m p e a d r e s a...**

Luați legătura cu Pskovul. Noi vom trimite geamantanele lui Lepešinski, iar dv. le veți lua de la el.

Scrisă la sfîrșitul lunii

aprilie 1901

Expeditată din München la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

60

CĂTRE GRUPUL „BORBA”

12. V. 1901

Stimați tovarăși,

Fiind și în momentul de față, ca și mai înainte, din principiu partizani ai unirii, ne dăm pentru a doua oară consimțământul în ceea ce privește reluarea tratativelor referitoare la unire și primim cu recunoștință propunerea grupului „Borba“ de a lua asupra sa inițiativa și a fi mijlocitor în fază preliminară a tratativelor. Sîntem de acord cu o conferință preliminară a organizațiilor social-democrate menționate de dv.

Considerăm util să adăugăm, ca de la sine înceles, că polemica de principii pe care am început-o cu „Rabocee Delo“, n-o putem suspenda.

Cu respect, în numele grupului „Iskra“...

Vă rugăm să ne răspundeți cât mai repede dacă toată lumea e de acord cu convocarea conferinței¹¹³. Dacă s-ar ține în mai, am putea participa în mod sigur, mai tîrziu participarea noastră se va lovi de unele dificultăți.

Expeditată de la München la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipărește după copia făcută
de A. I. Ulianova-Elizarova*

* În manuscris este lasat loc gol pentru adresă. — Nota red.

CĂTRE M. G. VECESLOV
Ciorna scrisorii din 18. V. 1901

Sîntem, desigur, încruxtonat de acord cu planul dv. de a începe imediat editarea buletinelor. Trebuie însă să perfecționăm acest plan sub raport organizatoric, adică să rezolvăm unele probleme preliminare care se pun inevitabil. De pildă : problema dacă aceste buletine le va edita și redacta întregul grup de sprijinire a „Iskrei“ de la Berlin (dacă nu mă înșel, nu era vorba să le comunicăm deocamdată planul nostru de organizare) sau numai o parte din acest grup, sau numai cîteva persoane ? dacă din titlul buletinelor va rezulta sau nu legătura lor cu „Iskra“ ? De asemenea, ar fi de dorit ca programul buletinelor să corespundă programului elaborat de noi în proiectul nostru și ca redacția să aibă grijă de repartizarea secțiilor (traduceri de materiale poloneze, finlandeze etc.) între persoanele care simpatizează cu „Iskra“ și sînt solidare cu ea. În sfîrșit, este necesar să fie hotărît (se înțelege că o astfel de hotărîre nu ar fi publicată) că grupul care editează și redactează buletinele se apucă de această treabă în mod provizoriu, pentru ca s-o predea Comisiei publicistice elective atunci cînd va fi oficial constituită organizația din străinătate a „Iskrei“ pe care proiectăm s-o întemeiem. Mai sînt și alte probleme de care, desigur, vă veți da seama și le veți rezolva atunci cînd veți proceda la elaborarea definitivă sub raport organizatoric și la concretizarea planului dv.

În ceea ce ne privește, vom alege anumite materiale din cele pe care le avem și vi le vom trimite. Comunicați-ne cînd intenționați să scoateți primul număr. Proiectați să scoateți buletine identice (ca format și mărime) cu cele vechi sau altele ?

62

CĂTRE TIPOGRAFIA ZIARULUI „ISKRA”

Va trebui să schimbăm neapărat ordinea articolelor. Culegeți cît aveți litere, dar păstrați zatul.

Sperăm că măne-poimăne vom trimite articolele.

Vă trimit :

- 1) Corectura
- 2) Harkov
- 3) Kovno etc.
- 4) Samara
- 5) Răzvrătirea ş.a.m.d.
- 6) 2 poezii
- 7) Nijni Novgorod *.

Trimiteți cerneală de tipar, noi nu știm cum s-o procurăm.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă între 22 mai și 1 iunie
1901 la München (loco)*

*Publicată pentru prima oară la 5 mai 1931,
în ziarul „Pravda” nr. 122*

Se tiparește după manuscris

63

CĂTRE N. E. BAUMAN

24. V. 1901

Am primit scrisoarea dv. împreună cu darea de seamă pe ianuarie, februarie, martie și aprilie. Vă mulțumesc pentru precizia șimeticulozitatea cu care ati ântocmit nota de venituri și cheltuieli. În ceea ce privește însă activitatea dv. în general, nu suntem bine lămuriri în ce constă ea propriu-zis și care sunt rezultatele ei. Ați scris că nu mai prididiți cu treburile și că nu aveți pe nimeni care să vă înlocuiască, dar tot nu v-ați ținut de promisiunea de a ne scrie în ce constă această activitate. Munca dv. se limitează la transmiterea de ziare și broșuri la punctele indicate în darea de seamă ? Sau vă ocupați de organizarea unui grup, respectiv a unor grupuri ? Dacă da, unde și ce fel de grupuri, ce s-a

* Materialele enumerate au fost publicate în parte în nr. 5 al ziarului „Iskra”.
— Nota red.

făcut pînă acum și pentru ce sunt organizate aceste grupuri : pentru activitate locală, pentru a le trimite la noi după publicații sau pentru altceva ?

Vă punem aceste întrebări, deoarece problema este foarte importantă. La noi treburile merg cam prost. Cu finanțele o ducem greu de tot ; din Rusia nu mai primim aproape nimic. Transportul este, ca și pînă acum, complet neorganizat și se face la întîmplare. În aceste condiții, toată „tactica“ noastră trebuie să urmărească în întregime, ca : 1) suma de bani colectată în Rusia în numele „Iskrei“ să fie trimisă aici pe cât posibil integral, reducînd la minimum cheltuielile locale ; 2) banii să fie cheltuiți aproape exclusiv pentru *transport*, deoarece pentru recepție avem deja, la Pskov și Poltava, agenți relativ ieftini, care nu împovărează casa.

Gîndiți-vă bine la asta. Pîinea noastră cea de toate zilele, cu care abia ne ajungem, o constituie, ca și pînă acum, geamantanele. Plătim pentru două geamantane circa o sută de ruble, și, din cauză că oamenii trimiși sunt aleși la întîmplare, survin o mulțime de întîrzieri, tărăgăneli, pierderi etc. Organizarea trimiterii de geamantane din Riga (care, după spusele lui Raznochetov și lui Ernst, este posibilă) nu progresază de loc. De la Leopold * nici o știre. În Finlanda nu s-a organizat nimic, deși și acest lucru e posibil, după cum suntem încredințați din diferite părți. Așa stînd lucrurile, este rațional să cheltuiești în patru luni 400 de ruble pentru recepționarea locală și pentru mijlocirea difuzării publicațiilor ?

După părerea noastră, ar trebui să vă mutați ** în apropierea frontierei ca să puteți transporta măcar 2—4 geamantane pe lună și în plus 10—20 de funzi sub haine.

Expediată din München la Moscova

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul. Probabil, acest nume desemna grupul de transport cu care ținea legătura N. E. Bauman. — *Nota red.*

** Textul inițial suna astfel : „Pîna acum ați pus în practică două planuri de acțiune : 1) organizarea unei porțiuni întinse de graniță sau a mai multor pentru transporturi mari. N-ați avut rezultate ; 2) difuzarea de literatură și colecte bănești într-o anumita regiune. Nici acolo roadele n-au fost pe masura strădaniilor și a cheltuielilor. Ar fi cazul să treceți la un al treilea plan : mutarea dv.“. — *Nota red.*

CĂTRE P. D. LEITEIZEN

24. V. 1901

Dragă Leiteizen,

În ceea ce-l privește pe „muzicant“, considerăm că, întrucât el se metă notre disposition * și este un om descurăcat, trebuie, desigur, să facem astfel, încât să-l trimitem imediat *chiar* la graniță, ca să se apuce direct și personal de conducerea transportului și nu numai de conducerea, ci chiar de efectuarea lui (să treacă personal cu contrabandistii).

Întrucât este de acord cu aceasta, trebuie să i se dea 200 frs (adică 100+100 despre care scrieți) și, pe cît se vede, va trebui să fie trimis *la noi*. Am stat și ne-am tot gîndit dacă trebuie să treacă și pe aici sau numai pe la Berlin, ca să stea de vorbă acolo cu reprezentantul nostru, și am ajuns la concluzia că trebuie să treacă neapărat și pe aici, întrucât noi avem la graniță și în împrejurimi o serie de legături mai mult sau mai puțin bine aranjate, și fără să ne sfătuim cît mai amănunțit posibil cu acela care pleacă, nu putem hotărî unde anume să plece și de unde s-o înceapă.

Acum avem bani puțini și de aceea trebuie să fim foarte economi, nu putem cheltui pentru altceva decît pentru transport. Dar dacă muzicanțul cu acești 200 de franci va ajunge la destinație și se va întreține un timp, atunci el va putea, cu ajutorul legăturilor pe care le avem, să se apuce și de transportul materialelor.

Cu o caldă strîngere de mâină

Al dv., *Lenin*

P.S. În prezent aici se află Reazanov, cu care discutăm proiectul organizației noastre. La început el a respins proiectul nostru în mod categoric și chiar s-a simțit ofensat, dar mai tîrziu, punându-se ipoteza că toate acestea sunt *temporare*, doar pentru 1 an, personal a acceptat *ipotetic*,

* — se pune la dispoziția noastră. — Notă trad.

susținînd că Nevzorov nu va accepta *pentru nimic în lume* (?). Pentru orice eventualitate, am schițat și un alt proiect : o federație între „*Social-Demokrat*“ , „*Zarea*“ și „*Borba*“ ; aceasta din urmă editează exclusiv broșuri (și nu un organ de presă), are drept de vot *consultativ* la „*Zarea*“ și „*Iskra*“, varsă, ca oricare dintre federați, o anumită cotă din veniturile sale în casa federală și încasează exclusiv pentru sine banii de la seratele pe care le organizează etc. Cum vi se pare proiectul ? Mie nu mi se pare drept — oferă prea mult grupului „*Borba*“ — și nu-mi vine să cred că va fi acceptat de toată lumea.

Noi credem că putem ajunge la un acord și cu „*Borba*“ ; se pare că și ei vor fi gata să facă unele concesii cînd se vor convinge că nu intenționăm să cedăm din pozițiile noastre.

Al dv., Lenin

Expediată din München la Paris

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

65

CĂTRE P. B. AKSELROD

25. V. 1901

Dragă P. B.,

Ați aflat, desigur, de la G. V. despre proiectul organizației noastre și despre noua încercare „de împăcare“ întreprinsă de Nevzorov, Danevici și Reazanov (care și-au luat denumirea de grupul „*Borba*“). La întrebarea lor (dacă suntem de acord să se țină în prealabil o conferință între „*Social-Demokrat*“, Uniune și „*Zarea*“, adică între reprezentanții acestora) am răspuns *afirmativ*. G. V. a declarat aici că va trebui, firește, să consimțim și că v-a scris și dv. despre asta. Astăzi Reazanov (care este aici de două zile) mi-a comunicat că a primit o scrisoare de la Gurevici, care îl anunță că un consimțămînt oficial nu s-a primit decît de la noi, că din partea grupului „Eliberarea muncii“ nu s-a primit pînă acum nimic, că el s-a văzut cu Kricevski și cu Ivanșin și este aproape sigur că aceștia vor fi de acord cu

convocarea conferinței, că s-au făcut propunerî pentru Bruxelles și a fost stabilită și data — în jurul lui 4 iunie —, că organizația din străinătate a Bundului vrea să participe și ea la conferință.

Scrieți-le, vă rog, *cît mai degrabă* că grupul „Eliberarea muncii“ (ca reprezentant al ziarului „Sozial-Demokrat“) își dă *în mod oficial* consimțămîntul la ținerea conferinței și arătați-le care este părerea dv. În ceea ce privește locul și data *. În privința locului, noi am scris că optăm pentru Zürich sau pentru o localitate din împrejurimile lui (și pentru grupul „Eliberarea muncii“ Elveția este, fără doar și poate, locul cel mai indicat) și că dorim ca data conferinței să fie *cît mai apropiată*, dacă se poate în mai, căci în iunie vom fi ocupați și nu vom avea timp. (Dorința noastră de a grăbi ținerea conferinței se explică în realitate prin faptul că pentru noi este mai avantajos să avem *cît mai curînd* mâna liberă, pentru a trece mai repede la organizarea noastră și pentru a avea timp să ne pregătim pentru o luptă decisivă împotriva Uniunii în cazul unei rupturi. Iar în vară lupta va trebui extinsă, probabil, și în Rusia.)

Vă rog să sprijiniți dorința noastră de a grăbi ținerea conferinței ** (invocînd un motiv oarecare) și alegerea, în acest scop, a Elveției. Cred că le-ar fi greu să obiecțeze împotriva Elveției; în primul rînd, două părți din patru („Zarea“ și „Sozial-Demokrat“ împotriva Uniunii și a grupului „Borba“) sunt pentru Elveția; în al doilea rînd, locul conferinței reprezentanților din partea grupurilor elvețiene, germane și franceze e firesc să fie Elveția. Poate să acceptăm și Basel, de pildă, dacă nu Zürich. Vă rog să mă anunțați când veți trimite consimțămîntul oficial.

Acum să vă povestesc despre Reazanov. În legătură cu organizația *noastră* (organizația din străinătate a „Iskrei“), la început, el s-a cam îmbufnat afînd că noi nu avem în nici un caz intenția să lărgim redacția și că le propunem numai o participare consultativă. A vorbit cu mult patos despre Nevzorov, despre trecutul lui mare și despre meritele lui deosebite (tot aşa a vorbit în vară Nevzorov despre

* Repet, pentru orice eventualitate, adresa lui Gurevici : Mr. E. Gourevitsch.
38 bis. Rue Gassendi, 38 bis. Paris.

** Se spune că ei ar vrea cam pe la 10. VI. și aşa e bine.

Reazanov !), s-a indignat, a făcut ironii etc. etc. Dar puțin după aceea, văzînd că toate astea nu ne impresionează de loc, a început să fie concesiv, declarînd că el va accepta, poate, și proiectul nostru („Nevzorov nu-l va accepta pentru nimic în lume“), dar că cel mai bun lucru ar fi o federație între „Soțial-Demokrat“, „Zarea“ și „Borba“, că grupul „Borba“ este gata să renunțe la a edita un organ propriu (de altfel, noi nici n-am crezut vreodată că ei ar putea fonda un organ al lor) și să se limiteze la o serie de broșuri.

În general, pe cît se vede, cu ei se va putea lucra : se vor încăpățina oleacă, dar pînă la urmă vor accepta propunerile noastre.

În ceea ce privește apropierea de Uniune, la început Reazanov a declarat că el nu-și pune nici o speranță în conferință, că numai Gurevici nutrește o asemenea idee etc. Dar, aflînd că moi nu punem ca o condiție sine qua non desființarea Uniunii, că sănsem gata să admitem existența unei culegeri populare sau a unei reviste pentru muncitori („Raboceee Delo“) alături de aceea a unui organ științific („Zarea“) și a unui ziar politic („Iskra“), și-a schimbat numai de cît poziția, declarînd că i-a vorbit încă de mult despre asta lui Kricevski, că el consideră acest proiect ca un sfîrșit firesc al divergențelor și că acum este și el gata să ajute la înfăptuirea lui. Să ajute ! Poate că se va realiza, într-adevăr, o uniune sau o federație pe această bază, ceea ce ar fi un mare pas înainte.

Adaug că optăm pentru Zürich, fără îndoială, și fiindcă Aleksei ar dori foarte tare să aibă ceva mai mult timp pentru a discuta cu dv. despre o serie întreagă de probleme.

Dacă consultarea tuturor membrilor „Soțial-Demokratului“ (în vederea răspunsului oficial către grupul „Borba“) ia mult timp, încercați, vă rog, pe cît posibil să scurtați acest timp. O tăărăganare a convocării conferinței ar fi cu totul de nedorit.

În ceea ce privește participarea la conferință a organizației din străinătate a Bundului, noi ne gîndim să dăm un răspuns negativ (fără să facem din asta, la rigoare, un

casus belli *), pe baza paragrafului 1 al hotărîrilor Congresului din 1898 al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Potrivit celor stipulate în acest paragraf, Bundul este autonom numai în problemele care privesc în mod special proletariatul evreiesc și, prin urmare, nu poate acționa ca o parte independentă în tratative.)

Ce se aude cu articolul dv. pentru „Iskra“? Intenționați să dați ceva pentru nr. 2 al revistei „Zarea“, despre care v-a vorbit, desigur, G. V.?

O cordială strîngere de mâna și calde salutări din partea tuturor.

Al dv., Petrov

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

66

CĂTRE L. M. KNIPOVICI **

Cum ați vrea să tipăriți „Iskra“ în Rusia? Într-o tipografie ilegală sau într-una legală? Dacă e vorba de o tipografie legală, scrieți-ne imediat dacă aveți în perspectivă ceva concret; suntem gata să ne agățăm cu amândouă mâinile de acest plan (care este posibil în Caucaz, după cum am fost încredințați); de altfel, nici nu ne-ar cere fonduri multe ***. Dacă e vorba de o tipografie ilegală, atunci trebuie să aveți în vedere că în ziarul nostru (de patru pagini) intră pînă la 100 000 de semne [și astă lunar]: va fi în stare să facă față acestei cerințe o tipografie ilegală? Nu prezintă ea pentru noi un risc prea mare de a pierde o

* — caz de razboi. — Nota trad.

** Scrisoarea este un adaos la o scrisoare a lui N. K. Krupskaia. — Nota red.

*** Dacă aveți bune legături cu tipografiile legale, discutați neapărat cu ele această chestiune și scrieți-ne; noi avem un plan al nostru, foarte practic (și încercat) în această privință ¹¹⁴.

mulțime de bani și de oameni ? ? N-ar fi mai bine să folosim acești bani și aceste forțe pentru transporturi, de care Rusia oricum, nu se va putea dispensa ?

*Scrisă la 28 mai 1901
Expediată din München la Astrahan
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

67

CĂTRE R. E. KLASSON *

Grupul care editează și redactează ziarul „Iskra” și revista „Zarea” vi se adresează, ca unuia care ați luat parte împreună cu noi la una dintre primele întreprinderi editoriale marxiste¹¹⁵, care întotdeauna ați manifestat simpatie pentru activitatea politică a social-democrației, cu rugămintea de a sprijini bănește această operă. În prezent, de acest sprijin depinde în mare măsură soarta întregii opere, deoarece fondul inițial a fost cheltuit în întregime pentru organizarea întreprinderii, iar pentru ca aceasta să fie rentabilă, are nevoie de încă cel puțin un an de activitate intensă. În primăvara trecută (1900), unul dintre noi a stat de vorbă cu prietenul dv. (pe care acum îl întâlniști, probabil, des), care, la rîndul său, și-a exprimat convingerea că nu veți refuza să ne ajutați. Sperăm că, date fiind legăturile dv., ați putea aduna o sumă frumoasă, organizația noastră însă mai are nevoie și de depuneri periodice.

*Scrisă la 28 mai 1901
Expediată din München la Baku
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Această scrisoare a fost anexată la scrisoarea din 28 mai 1901 (vezi volumul de față, p. 115—116). — Nota red.

68

CĂTRE P. B. AKSELROD

1. VI. 1901

Dragă P. B.,

Am primit chiar azi scrisoarea dv. împreună cu materialele și scrisorile lui Deb.* Multe mulțumiri. Urmează să descifrăm materialul.

În ce privește propunerea lui Deb., suntem, firește, de acord să-i dăm 300 de exemplare și sperăm că rezervele formulate de el nu vor constitui nicidcum o piedică pentru publicarea amintirilor lui în revista noastră. Partea care urmează să apară în „Zarea“ nr. 2 trebuie să fie predată cel mai tîrziu pînă într-o lună, adică pînă la 1 iulie, și să nu treacă de două coli, două coli și jumătate maximum. Sperăm că el va împărți cele patru-cinci coli ale articolului său pe capitole, aşa ca să poată încăpea în nr. 2 și 3 din „Zarea“.

Despre conferință nu știm încă nimic. Vă rog să convingeți pe Kolțov și pe încă cineva din organizația „Soțial-Demokrat“ să accepte. Asta nu ne obligă doar la nimic și, în schimb, ar face să dispară odium **-ul care planează asupra noastră că n-am dori să punem capăt discordiei. Firește, nu suntem nicidcum înclinați să facem concesii esențiale nici grupului „Borba“, nici publicației revistei „Rabocce Delo“, „Listok“ (ce slab este „Listok“ nr. 7 ! Noi am depășit această publicație chiar și în ceea ce privește partea tehnică : rapiditatea informării).

Nr. 5 al „Iskrei“ se află sub tipar. Editorialul (scris de Starover) este intitulat „Visuri absurde“. Numărul inai cuprinde și un foileton de G. V. — „Vin nou în butoaie vechi“ — despre manifestul socialiștilor-revolutionari și despre cotitura lor spre social-democrați. Apoi un articol (sau chiar două) despre măcelul care a avut loc în zilele de 4—7 mai la Petersburg (în cartierul Viborg și la uzinele „Obuhov“). Avem material și pentru cronica socială și pentru rubrica mișcarea muncitorească, precum și pentru

* Scrisoarea lui o vom păstra, firește ***.
** — acuzatia. — Nota trad.

rubrica „1 Mai în Rusia“ — de pildă, o scrisoare impresionantă din partea unei muncitoare din Petersburg care relatează cum a fost ucis la 4 mai un muncitor (rudă de-a ei) care se afla în mulțimea care demonstra pe Nevski¹¹⁷. Apoi o scrisoare de la un bun prieten al nostru — un muncitor din Ivanovo-Voznesensk — cu privire la starea de spirit de acolo, la încercările de a serba ziua de 1 Mai și la succesul „Iskrei“.

Numai cu finanțele stăm prost, încolo totul merge bine și ne dă speranțe de viitor.

Cum o duceți cu sănătatea? Merge mai ușor acum cu Erwerbsarbeit? * Aveți suficient timp de odihnă? Ce intenționați să faceți la vară?

O călduroasă strîngere de mâină. Vă rog să transmiteți salutări întregii familii.

Al dv., *Petrov*

*Expediata din Munchen la Zurich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III* *Se tipărește după manuscris*

69

CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI ȘI P. A. KRASIKOV

2a 3b — r — —

1. VI. 1901

Am fi foarte bucuroși să lucrăm cu — r — —. El ar fi deosebit de util în prezent, cînd în genere mulți oscilează și cînd în străinătate în special se urzesc tot felul de intrigi. Din păcate, stăm foarte prost cu finanțele și ne este absolut imposibil să-i dăm bani de drum și de întreținere. De asemenea, este foarte greu să găsești aici o posibilitate de cîștig (despre Franța și Elveția franceză nu putem spune nimic, deoarece nu știm cum stau lucrurile acolo. În această privință — r — — este mai bine informat decît noi). În-

* — muncă pentru a-ti cîștiga existența. — Nota trad.

tr-un singur caz am putea să-i acordăm lui — r — sprijin bănesc : dacă ar fi de acord să vină în străinătate, să-și procure aici un pașaport francez, cu care să treacă de două-trei ori diferite granițe, luând cu el cîte două geamantane. Oricum noi tot plătim pentru asemenea transporturi și am preferat să-i plătim mai degrabă lui decât altciva, unui străin. Cunoscînd limba și fiind un om ingenios, ar putea, fără îndoială, să facă această muncă, iar în drum ar mai găsi, poate, pe cineva în același scop. Dacă este de acord, să ne scrie imediat — citiți-i această scrisoare în întregime — și să ne comunice cît se poate de amănunțit semnalamentele sale. Vom cere imediat să ni se procure un pașaport francez cu semnalamentele sale, și de îndată ce îl vom primi îl vom scrie să vină. Lucrul cel mai important în întreaga noastră activitate este acum transportul, și iar transportul. Cine vrea să ne ajute trebuie să-și îndrepte *toate* eforturile în această direcție.

Acum, despre cele 125 de ruble. Ne-am ars de mai multe ori împrumutînd bani altor organizații : am dat o grămadă de bani, iar rezultatele au fost cu totul neînsemnante, aproape egale cu zero. De aceea ne temem să mai dăm avansuri bănești. Mai departe : pentru noi este mai important transportul rapid al unei cantități mici (chiar al unei jumătăți de pud într-o lună) decât transportul a 10—20 de puduri în trei-patru luni, deoarece noi punem pe primul plan editarea și transportul lunar al „Iskrei“. Deocamdată suntem aproape cu totul absorbiți de problema trimiterii geamantanelor. Așadar, analizați în amănunțime chestiunea ; vedeti dacă aveți o propunere serioasă, ce fel de organizație a făcut-o, despre ce tip de transport e vorba, dacă nu am putea introduce acolo un om de-al nostru pentru a controla și a participa și apoi comunicați-ne. Dacă suntem de acord să facă un transport de probă fără plată anticipată, luați măsurile cuvenite. Dacă însă trebuie să dăm imediat o sumă mare de bani, suntem datori să cîntărim și să analizăm bine *toate* datele.

Expediată din München la Pskov

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

70

CĂTRE GRUPUL DE SPRIJINIRE A „ISKREI“ *

Doctorul ** va trebui să se stabilească la graniță, bunăoară la Polangen (în aceste locuri noi avem legături cu partea nerusă și dispunem și de un depozit al nostru), să studieze condițiile locale (acolo ar trebui să știe letona și germana, dar poate se va descurca și fără), să-și caute o ocupație onorabilă (ni se spune că acolo se poate trăi și profesind în particular), să-și facă bune relații cu micii funcționari din localitate și să-i obișnuiască cu ideea că trebuie deseori granița. Acolo pentru trecerea graniței nu e nevoie de pașaport, ci de Grenzkarte *** (care se eliberează pe termen de 28 de zile). Cu prilejul acestor treceri frecvente se va putea transporta (sub haine sau în geamantan, după metoda noastră, pentru care este nevoie de o mică valiză, dintre acelea în care se țin instrumentele medicale) câte puțină literatură, cîțiva funzi. Pentru noi este deosebit de important să se facă transporturi regulate și dese, fie și mici. Celui care va organiza această treabă și va lucra *el însuși*, va transporta *el însuși* și vom da noi bani de drum și de întreținere pe o lună-două, pînă ce se va aranja.

*Scrisă la 5 iunie 1901
Expediată din München la Berlin
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

71

CĂTRE G. V. PLEHANOV

12. VI. 1901

Vă scriu, dragă G. V., cîteva cuvinte pentru a vă înștiința că astăzi a fost trimis la tipografie articolul lui Ortodox împotriva lui Berdeaev. Acest articol va ocupa locul *doi*,

* Scrisoarea reprezintă un ados la o scrisoare a lui N. K. Krupskaia.
— Notă red.

** Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Notă red.
*** — permis de trecere a graniței. — Notă trad.

adică va veni după editorialul scris de d-voastră. *Trimiteți cît mai repede un titlu* pentru el, fiindcă „nu are cap”.

Ne-am cam certat din cauza acestui articol cu Arseniev și cu Velika... cărora atacurile la adresa lui Kisteakovski ($2 \times 2 = 5$) și sfîrșitul cu privire la „burghezismul” lui Berdeaev li s-au părut plump *...

O strîngere de mînă.

Al d-voastră, *Petrov*

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

72

CATRE M. G. VECESLOV

17. VI. 1901

Am primit scrisoarea prin care mă rugați să vă trimit 100 de mărci. Cu tot regretul, nu vă pot îndeplini rugămîntea înainte de a fi primit de la dv. „informațiile cele mai recente” pe care ni le-ați promis. În nici un caz nu pot lăua singur hotărîrea de a vă elibera această sumă (atât din motive de ordin formal, deoarece acest lucru este de competență colegiului, cît și din motivele pe care vi le-am expus cînd ne-am întîlnit), iar să convoc acum colegiul nu pot, din cauză că unele persoane sînt plecate. Încă o dată, vă rog să nu fiți zgîrcit cu informațiile, să ni le trimiteți pe cele mai recente și cît mai amănunțite: altfel relațiile dintre noi nu se vor aranja *niciodată*. Informații de genul „deocamdată totul e în regulă” produc mai curînd o impresie negativă asupra colegiului, care hotărăște în această chestiune. Înțeleg foarte bine că adeseori se poate întîmpla ca cele mai susținute eforturi să rămînă infructuoase din cauza unor împrejurări independente de voința noastră și că în asemenea cazuri ar fi absurd să vi se facă o vină.

* — greoaic. — Nota trad.

Dar și dv. trebuie să întelegeți că dacă nu avem informațiile cele mai amănunte și mai precise din care să rezulte ce eforturi s-au făcut, dacă nu știm ce anume a reușit (respectiv nu a reușit) și de ce, cum stau lucrurile și ce planuri aveți în prezent, *nu putem* să facem noi demersuri și să impunem iarăși mandatarilor noștri noi sacrificii, de care *noi* săntem răspunzători.

Expeditată din München la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

*Se tipărește după o copie
făcută de N. K. Krup'kaia*

73

CĂTRE L. E. GALPERIN

În Persia abia s-a trimis de curînd prin Viena, aşa că e prematur să se vorbească despre un insucces. S-ar putea chiar să reușească. Anunțați-l pe destinatar, la Trebizonda, că trebuie să primească niște cărți de la Berlin și scrieți-ne cînd le va primi.

În ceea ce privește tipărirea „Iskrei” în Caucaz, noi i-am și trimis lui X un chestionar *a mănumițit*, dar nu am primit încă răspuns. Trebuie să știm precis în ce constă planul (tipografie legală sau ilegală), cât de „aproape de realizare” este acest plan, ce cantitate de material tipărit prevede el (e posibil ca „Iskra” să apară lunar ?), de ce sumă de bani e nevoie la început și de ce sumă lunar. În prezent stăm foarte prost cu finanțele și nu putem promite nimic cât timp nu avem date cât se poate de amănunte. Trimiteți-le imediat.

Depuneți toate strădaniile pentru a procura bani : noi am mai scris în legătură cu această chestiune, prin X, unui cunoscut de-al dv. și vă sfătuiesc să-l rugați și pe ZZ, cu care unul dintre membrii grupului „Iskra” a vorbit deja despre bani la începutul anului trecut (amintiți-i de convorbirea avută la un teatru din capitală¹¹⁸), să facă demersuri în această privință.

Căutați neapărat căi spre țărmul răsăritean al Mării Negre. Îndreptați-vă atenția în special asupra vapoarelor franceze; noi sperăm să găsim aici o legătură cu ele.

*Scrisă între 18 și 22 iunie 1901
Expediată din München la Baku*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

74

CĂTRE N. E. BAUMAN

Ciorii

Am primit astăzi de la Nikolai (=Ernst) știrea că la el s-au transportat și se află la loc sigur 4 puduri și jumătate; aceasta în primul rînd. În al doilea rînd, că el are *întotdeauna* posibilitatea să treacă peste graniță pe omul nostru împreună cu un contrabandist și că e nevoie de asemenea oameni. Iată dar ce vă propunem noi: mergeți imediat la fața locului, duceți-vă cu unul dintre pașapoartele dv. la Nikolai la Memel, aflați totul de la el, apoi treceți granița cu Grenzkarte sau cu un contrabandist, luați publicațiile care se află de celalătă parte (adică în Rusia) și duceți-le peste tot. Evident că pentru reușita acestei acțiuni *e nevoie* — ca să-l ajutați pe Nikolai și să-l controlați — de încă un om din partea rusă, care să fie totdeauna gata să treacă granița clandestin și care să se ocupe mai ales cu recepționarea publicațiilor în partea rusă și cu transportul lor la Pskov, Smolensk, Vilno, Poltava. [Noi ne-am pierdut cu totul încrederea în Nikolai & Co, *am hotărît să nu le mai dăm nici un ban*, și numai atunci cînd un om cu totul al nostru va participa direct la transport ne putem pune speranțe în folosirea acestei căi.] Dv. ați fi potrivit pentru această treabă, căci 1) ați mai fost o dată la Nikolai și 2) aveți două pașapoarte. Este un lucru dificil și serios, care cere schimbarea domiciliului, dar este totodată de cea mai mare importanță pentru noi. Gîndiți-vă bine și răspundeți-mi imediat, fără nici o amînare. Dacă nu vă asumați

această misiune, va trebui să-o încredeam altcuiva. De aceea, încă o dată vă rugăm insistent să ne răspundeți imediat.

*Scrisă la 25 sau 26 iunie 1901
Expediată din München la Moscova*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

75

CĂTRE G. V. PLEHANOV

7. VII. 1901

Dragă G. V.,

Cum merge cu lucrul ? Eu tot nu mi-am putut face timp să vă scriu în legătură cu sfîrșitul articolului lui Ortodox, adică cu adaosul, trimis mai tîrziu, despre articolul lui Berdeaev din „Mir Bojii“ nr. 6. Struvefreundliche Partei¹¹⁹ al nostru a respins acest sfîrșit cu o majoritate de $2\frac{3}{4}$ voturi contra $1\frac{1}{4}$ (ăsta-i Aleksei, care „s-a împărțit“ în $\frac{3}{4}$ și $\frac{1}{4}$) ; eu am rămas în minoritate cu „pentru“ al meu. Nu le-a plăcut nici nota despre amorul romantic și nici caracterul general al adaosului. După părerea mea însă, acest adaos, într-o formă concisă, răspicată, clară și concretă, i-a închis gura acestui domn ; în special versurile finale sănt excelente !

Din Rusia ni se scrie iarăși că se fac pregătiri pentru congresul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia ; într-un oraș s-a primit chiar o invitație. Este extrem de important să ne grăbim cu programul. Scrieți-mi, vă rog, dacă intenționați și dacă puteți să vă apucați de el. Căci, în afară de dv. și de P. B., n-are cine să-l facă ; toate formulările trebuie să fie bine gîndite, iar în învălmășeala de aici este absolut imposibil să te concentrez și să chibzuiești. Vechile proiecte de program și articole (adică un proiect și un articol), pe care vi le-a adus Aleksei și pe care nu trebuia să le ia înapoi, nu știu dacă v-ar folosi. Ce

credeți ? Dacă aveți totuși nevoie de ele, vi le vom trimite imediat.

Cărțile lui Šahovskoi și Tezeakov le-am comandat. Vă trebuie pentru program ? Intenționați cumva să întocmiți pe baza lor revendicările în folosul muncitorilor agricoli ? Care e părerea dv. despre revendicările în folosul țărănimii ? Admiteți, în genere, posibilitatea de a include aceste revendicări într-un program social-democrat rus, sau nu ?

Şpalturile articolului dv. n-au sosit încă. În „Zarea“ nr. 2 va apărea : Starover — despre „Russkoe Bogatstvo“, V. I. — despre Berdeaev, eu am scris un articol în legătură cu memoriul lui Witte și am criticat prefața * (mă gîndesc să vă trimit articolul pentru a vă cere sfatul, dar nu știu dacă mai e timp), Aleksei are un referat : „Sarcinile intelectualității socialiste“ ; dv. știu că l-ați citit, cum îl găsiți ? Eu am să mai scriu împotriva lui Cernov **. Dv. ne veți da recenzia la culegerea „La postul de onoare“ ?

Pentru „Iskra“ (nr. 6 se culege și va apărea în iulie ; nr. 7 trebuie să apară în august) așteptăm de la dv. articole în legătură cu scrisoarea unui muncitor și despre „Re-nașterea revoluționarismului în Rusia“.

Parvus tot mai insistă cu „organizarea“ lui !!

Kautsky a fost pe aici, în trecere. Pleacă în vacanță și nu promite să scrie nimic așum.

Nevzorov a trimis la „Iskra“ un articol „abject“ (după părerea lui V. I. și a lui Puttman) împotriva articolului „Cu ce să începem ?“¹²⁰ — ridică în slăvi comitetele, apără (în termeni evazivi) pe „Raboce Delo“ etc. I-l vom restitu autorului (vom face o copie și, dacă doriți, v-o trimitem).

Referitor la proiectul unei federații sau unei fuziuni cu Uniunea, ați văzut, sper, contraproiectul nostru. Dacă nu, rugați-l pe Kolțov să-l ia de la Dvinskaia. Nu cred să iasă nimic din toate astea.

O caldă strîngere de mâna. Al dv. ...

* „Prizonierii zemstvelor și hanibalii liberalismului“ (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 21—71). — Nota red.

** „Problema agrară și «criticii lui Marx»“ (op. cit., p. 95—268). — Nota red.

Și acum în legătură cu banii trimiși de belgieni pentru mișcarea noastră. Părerea mea e să se acorde o treime lui „Raboceee Delo“; nu merită să dăm prilej de discuții pentru 50—100 de franci.

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în culegerea
„Grupul «Eliberarea muncii» nr. 4*

Se tipărește după manuscris

76

CĂTRE P. B. AKSELROD

9. VII. 1901

Dragă P. B.,

Vă trimit articolul lui Nevzorov, pe care noi l-am respins. Citiți opera acestui individ (am auzit că v-ați interesat de ea) și, după ce ați citit-o, trimiteți-o, vă rog, imediat lui G. V., care se interesează și el de parizieni. Sîntem de părere să păstrăm o copie ca document.

Nr. 6 al „Iskrei“ se află la cules — va avea probabil 6 pagini, deoarece avem destul de mult material pentru cronică socială și cu privire la mișcarea muncitorească. Pentru nr. 2 din „Zarea“ am primit 1) editorialul, intitulat „Și acum?“ — scris de G. V., și 2) un articol de L. I. — „De ce nu vrem să mergem înapoi?“ semnat Ortodox. Mai scriu Arseniev și Velika Dmitrievna, apoi avem referatul lui Aleksei (cum și-a părut? Velika Dm. n-a fost mulțumită). Eu am scris un articol în legătură cu memoriu lui Witte și cu prefața la acest memoriu, în care l-am ocărit, firește, pe d-l R. N. S.*; Velika Dmitrievna este foarte nemulțumită și va trebui să trimitem articolul lui G. V. etc.: acest domn R. N. S. e un punct nevralgic!

Cum stați cu lucrul și cum o duceți cu sănătatea? Veți lua o vacanță mai lungă anul acesta? unde intenționați să petreceți? Aș dori foarte mult să veniți aici, să mai vorbim ba de una, ba de alta; mă tem însă să vă chem, ca

* Vezi volumul de față, p. 125. — Nota red.

nu cumva să vă faceți iar nervi în loc să vă odihniți. Dacă această perspectivă nu vă însășimăntă, veniți, zău.

Din Rusia ni se scrie că se vorbește tot mai insistent despre congres. Asta ne obligă să fim mereu cu gîndul la program. Publicarea proiectului de program este *extrem* de necesară și ar fi de o deosebită importanță¹²¹. Dar, în afară de dv. și de G. V., nu are cine să se ocupe de asta : pentru aceasta e nevoie să te concentrezi și să gîndești în liniște. Vă rog să ne dați o mînă de ajutor, dacă treburile și starea sănătății vă permit. Sau poate că vă veți întîlni cu G. V. și veți fi împreună o bucată de vreme, în acest caz n-ați putea folosi acest timp ?

Kautsky a fost în trecere pe aici (s-a dus să-și petreacă vacanța în Tirol), am uitat însă să vorbim cu el despre Erfurter Programm * (pe care-l studiază acum Aleksei). A promis o prefată specială ?

Despre ce cărți i-ați spus surorii lui Aleksei că au fost trimise ?

În privința cronicii externe pentru „Zarea“, nu prea avem speranțe : Parvus vrea să scrie numai despre organizare, Rosa Luxemburg și Danevici vor da (poate) ceva despre Franța, asta-i tot ; *nimic* despre Germania, nici despre Austria... Stăm prost !

Și acum, la revedere ! Iertați-mă că vă scriu rar : în forfota de aici nu-ți mai rămîne timp de aşa ceva. Acum sînt aici londonezii **, mie îmi plac. Dar dv. ?

O călduroasă strîngere de mînă. Vă rog să transmiteți salutări întregii familii. Al dv. ...

Adresa lui Leiteisen : 52, Faubourg du Temple, *Mr. Gouman. Paris* ; pe plicul interior : pour Mr. Basile.

[Cît privește reeditarea primului număr al „Iskrei“, deocamdată trebuie să mai aşteptăm : în curînd se va lămuri cum stau lucrurile cu *mia* de exemplare din „Iskra“, care s-a dovedit că n-au fost confiscate, și cu încercarea ce se face în prezent de a transporta această mie de exemplare.]

* — Programul de la Erfurt. — *Nota trad.*
** V. P. Noghin și S. V. Andropov. — *Nota red.*

Nota despre Adler va putea fi publicată încă în nr. 6 al „Iskrei”¹²² dacă ne va parveni cel mai tîrziu pînă într-o săptămînă.

Despre proiectul de acord cu Uniunea n-am ce să vă scriu : n-a intervenit nimic nou, iar despre cele vechi știți, desigur, de la sora lui Aleksei.

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tiparește după manuscris

77

CĂTRE G. V. PLEHANOV

13. VII. 1901

Am primit scrisoarea dv. din 11. În ce privește post-scriptumul lui Ortodox¹²³, părerea majorității o să v-o expună chiar astăzi Aleksei. Eu nu săn de acord cu această părere și (personal) m-ar interesa să cunosc și opinia dv. În legătură cu acest P.S., precum și cu părerea că, de vreme ce articolul a fost acceptat în întregime, post-scriptumul ar putea fi respins pentru „deficiențe de stil”. Iar „salvarea” P.S.-ului despre care îmi scrieți n-ar fi posibilă decât dacă Pavel Borisovici ar fi categoric pentru, și nici în acest caz nu este sigur : voturile se vor împărți pe din două, căci Aleksei este acum aproape total împotrivă.

În general, cred că în orice problemă care atinge cât de cât punctele „controversate” ar trebui să vă interesați la sursă de motivația părerilor pe care le susțin Struve-freundliche * ai noștri : asta se poate face prin scrisori trimise pe adresa aceluiasi Lehmann (în general, acum trebuie să scrieți *pe adresa lui Lehmann*) cu mențiunea für Meyer și „pentru Puttman”. Căci eu n-aș putea, în nici un caz, să expun părerile lor. Aceasta se referă, de exemplu, și la articolul meu împotriva lui R. N. S. **

* — amicilor lui Struve. — *Nota trad.*

** „Prigoniitorii zemstvelor și hanibalii liberalismului” (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 21—71). — *Nota red.*

Vă mulțumesc mult pentru că v-ați oferit să-mi trimiteți material împotriva lui Cernov. Am început acum să mă ocup de el* și mi-ar fi, cred, utile și unele materiale referitoare la Franța și la Belgia (Vandervelde et Destrée. „Le socialisme en Belgique”, lucrare citată de Cernov, precum și noua lucrare a lui Vandervelde **). Trimiteți-mi însă materialul numai în cazul când nu aveți nevoie de el și numai dacă mi-l puteți lăsa pentru cîteva săptămâni. Aș avea mare nevoie de lucrarea lui Liebknecht: „Zur Grund- und Bodenfrage” ***, pe care n-am găsit-o aici nici la Parvus, nici la bibliotecă. Dacă o aveți, vă rog să mi-o trimiteți pentru scurt timp.

Cernov citează pe un oarecare Gerolamo Gatti: „Le nuove correnti dell'economia agricola” (Milano—Palermo, 1900) ****, care se războiește fățuș cu marxiștii. Nu cumva știți cine e individul acesta și dacă merită să fie citit? Nu există o traducere franceză? (nu cunosc limba italiană, doar dacă m-ar putea ajuta sora mea).

O caldă strîngere de mâină. Scrieți-mi despre articolul meu.

Al dv., *Petrov*

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist” nr. 16*

Se tipărește după manuscris

78

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT *****

18. VII.

Am primit scrisoarea dv. Comunicați cînd anume, indicați precis data, dacă puteți pleca personal sau puteți

* V. I. Lenin lucra la studiul „Problema agrară și criticii lui Marx” (op. cit., p. 90—268). — Nota red.

** Vandervelde, E. „La propriété foncière en Belgique”, Paris, 1900. — Nota red.

*** Liebknecht, W. „Cu privire la problema funciară”. — Nota trad.

**** Gerolamo Gatti. „Agricoltura e socialismo. Le nuove correnti dell'economia agricola” (Milano—Palermo, 1900). — Nota red.

***** Scrisoarea a fost scrisă împreună cu N. K. Krupskaja. — Nota red.

trimite pe cineva (la Königsberg sau Berlin) să ia geamantanul. Atunci literatura primită va trebui să fie transportată la X, la adresa : ... * Cunoașteți măcar puțin limbă germană ? Veți avea de-a face cu un neamț. Calculați de ce sumă aveți nevoie pentru fiecare călătorie la Königsberg și comunicați cît de dese pot fi aceste călătorii. Pentru eventualitatea că va pleca cineva la Berlin, vă dăm o adresă (și parola) ca să puteți lua geamantanul. Trebuie să aveți lucruri cu care să umpleți geamantanul.

Scrisă la 18 iulie 1901

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

79

CĂTRE L. N. RADCEŃKO

Lui Pașa. De ce n-am primit scrisori de atîta vreme ? Cum stați cu tehnica ? De ce nu trimiteți niciodată corespondențe ? Aveți în vedere că în curînd veți primi o scrisoare semnată Iablocikov, cheia cifrului este „Pe plaiu-ntins sub geana mării“ (sau „Școlar“). S-ar putea întîmpla ca acest om să vină el la dv. E de-al nostru trup și suflet. Căutați să-i faceți legături în... ** cu muncitorii și intelectuali ***.

Am primit prin cineva de la dv. și de la... **** un biletel cu o adresă. Pe această adresă v-am trimis o scrisoare în care am scris cu cerneală simpatică ceea ce trebuia să vă comunicăm. N-am primit răspuns. Probabil ca dv. să nu fi primit scrisoarea noastră. Răspundeți urgent la această scrisoare și stabiliți corespondența cu noi. Vă trimitem adresa *****.

*Scrisă între 18 și 27 iulie 1901
Expediată de la München la Harkov*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* În manuscris a fost lasat loc liber pentru adresa. — Nota red.
** Aici nu s-a reușit să se descifreze un cuvînt șters din manuscris. — Nota red.

*** Acest alineat a fost scris de N. K. Krupskaia. — Nota red.

**** Aici nu s-a reușit să se descifreze un cuvînt șters din manuscris. — Nota red.

***** În manuscris nu se indică nici o adresă. — Nota red.

CĂTRE P. B. AKSELROD

21. VII. 1901

Dragă P. B.,

Intenționam de mult să vă răspund la scrierea, dar am tot amînat, așteptînd să primesc întîii articolul. Nu vă grăbiți cu el dacă vă e prea greu, sau chiar nu-l mai citiți, ca să vă repauzați și să vă tratați cum se cuvine. G. V. mi-a scris destul de amănușit în privința modificărilor pe care el le socoate utile, iar eu mă voi strădui, bineînțeles, să le fac pe *toate*¹²⁴ (numai în ceea ce privește schimbarea de *ton*... nu știu dacă voi reuși). Nu mă cred în stare să scriu pe un ton diplomatic despre un domn care mă scoate din sărite. Și nu știu dacă G. V. are întrutotul dreptate afirmînd că cititorul nu-mi va înțelege „ura“: aș putea să mă refer, cu titlu de exemplu, la *Parvus*, care, citind prefața, fără să știe cine este autorul, a simțit aversiune față de acest „gotcan“, cum s-a exprimat el, dar asta în paranteză fie zis). Sînt foarte nemulțumit că v-am încărcat cu aceste două treburi (să citiți articolul meu* și pe cel al lui Ortodox) tocmai când ați plecat în vacanță și la tratament. Încercați să întrebuiușați profitabil timpul de cură și în nici un caz să nu vă obosiți prea mult cu examinarea manuscriselor.

Vă rog să-mi scrieți (și să-mi trimiteți manuscrisele și toate celelalte) *numai* pe adresa :

Herrn Dr. Med. Carl Lehmann.

Gabelsbergerstrasse 20 a/II.

München (în interior : *für Meyer*).

Adresa lui Rittmeyer *nu mai e bună* (dacă ne-ați trimis ceva pe adresa lui Rittmeyer încă înainte de primirea acestei scrisori, ne va mai parveni).

Nu cumva aveți cartea lui Liebknecht „Zur Grund- una Bodenfrage“ (Leipzig, 1876) ? sau poate oare vreunul din Genossen-ii ** din Zürich ? Am *mare nevoie* de ea pentru

* „Prigonitorii zemstvelor și hanibali liberalismului“. — *Nota red*

** — tovarășii. — *Nota trad.*

un articol pe care-l scriu împotriva lui Cernov *, iar aici nu se găsește nici la bibliotecă, nici la Parvus, nici la Lehmann.

Și acum, la revedere ! Vă strîng mîna și vă doresc o vacanță plăcută și să vă restabiliți *complet*.

Al dv., Petrov

P. S. Încă o rugămintă : n-aveți cumva dv. (sau Greulich) *procesele verbale ale congreselor Internaționalei* ? sau „Vorbote”¹²⁵ (în care au apărut, după cîte știu, dări de seamă amănunțite) ? Acest Cernov nu-mi dă pace, fiindcă, nemernicul de el, *denaturează* evident lucrurile referindu-se la procesele verbale ale congreselor Internaționalei și categorisind drept „marxism dogmatic” pînă și „obștile solidarizate” (ale lui Rittinghausen)¹²⁶. V-aș fi foarte recunoscător dacă m-ăți putea ajuta să-mi procur aceste materiale.

[Dacă cercetarea acestor materiale vă dă bătaie de cap, renunțați, vă rog, am să mă descurc eu].

Și încă o rugămintă. (Simt că mă obrăznicesc cerîndu-vă atîtea, dar m-am pornit și nu mă mai pot opri. *Dar vă conjur*, dacă vă dau bătaie de cap, dacă trebuie să alergați după cărți, nu mă luați în seamă și nu dați curs cererilor mele. O să văd eu ce fac. Pe Cernov tot îl desființez.) Iată ce vă rog. Dobitocul ăsta de Cernov citează articolul lui Engels „Tăranul german” (apărut în „Russkoe Bogatstvo”, 1900, nr. 1). Caut articolul și văd că este o traducere a articolului lui Engels „Die Mark” (Anhang la broșura „Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft”)¹²⁷ (eu nu am decît ed. a 4-a a acestei broșuri, din 1891). La sfîrșitul traducerii sănt însă adăugate *pe rusește două tirade care nu figurează în original* și care cuprind expresii cît se poate de dubioase : „restaurarea (sic !) mărcii” etc.

Ce-i asta ? O „adaptare” a lui „Russkoe Bogatstvo” ? În cazul ăsta trebuie făcuți de două parale. Dar înainte de

* „Problema agrară și «critică» lui Marx”. — Notă red.

asta trebuie să fac cercetări amănunțite : într-o notă la articolul în limba rusă se menționează că articolul lui Engels „a apărut în deceniul al 9-lea într-o revistă germană, fără semnătură. Dar într-un extras trimis de Engels unuia dintre prietenii săi, el este semnat cu inițiale“. Nu știi : 1) Care este această „revistă germană“ ? „Die Neue Zeit“ ? 2) Nu aveți una din primele ediții ale broșurii „Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie etc.“ cu Anhang „Die Mark“ ? Trebuie să verific dacă nu cumva tiradele care lipsesc în ed. a 4-a au figurat în primele trei ediții (deși lucrul e puțin probabil).

Mai am nevoie pentru confruntare de broșura : W. Wolff „Die schlesische Milliarde“¹²⁸, pe care n-am găsit-o la biblioteca de aici și nu este nici la Buchhandlung * „Vorwärts“ — e epuizată **.

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară,
parțial, în 1925, în „Culegeri
din Lenin“, vol. III*

*Să tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris*

81

CĂTRE G. V. PLEHANOV

25. VII. 1901

Dragă G. V.,

Am primit ieri cărțile în problema agrară și vă mulțumesc pentru ele. Acum sunt înfundat în articolul meu „agrar“ împotriva lui Cernov (în parte și împotriva lui Hertz și Bulgakov). Cred că acest Cernov trebuie desființat fără milă ***.

A fost adineauri pe aici Velika și mi-a citit părți din scrisoarea pe care i-ați trimis-o. În ceea ce privește șpalturile, am făcut „tot ce trebuie“, adică am trimis lui Dietz corecturile să le introducă în text dacă nu e prea tîrziu ;

* — librărie. — Notă trad.

** Ultimale trei paragrafe se publică pentru prima oară. — Notă red.

*** Vezi „Problema agrara și criticii lui Marx“. — Notă red.

dacă e prea tîrziu, vom face *neapărat* o mențiune la sfîrșitul volumului, aşa că nu va fi o nenorocire prea mare. řpalturile au fost la soția mea, care le-a confruntat cu manuscrisul (acolo unde dv. ați făcut observația: „La mine n-a fost asta!“ a fost greșeala dv., căci la dv., după cum am văzut chiar acum în manuscris, este scris „insurecția din mai“. Am corectat și asta). Întrucît greșelile corectorului sănt inevitabile, de acum înainte vom adopta efectiv „tactica“ propusă de dv.: vom trimite autorului *p r i m a* corecțură (a doua ar fi prea tîrziu), ca să îndrepte nu litere și semne — asta-i treaba corectorului și nici nu prezintă mare importanță —, ci *numai* fraze sau cuvinte omise sau un *cuvînt* pus în locul altuia și care *d e n a t u r e a ză s e n s u l.*

Am primit de la P. B. articolul meu * împreună cu o scrisoare: este și dînsul de părere să atenuez unele expresii. Am și *introdus*, bineînțeles, toate atenuările care mi-au fost indicate în mod concret de dv. și de P. B. În ceea ce privește schimbarea de ton a întregului articol, respectiv înlocuirea tuturor atacurilor printr-un ton didactic, caustic și condescendent, deși acest plan al dv. îmi place, mă îndoiesc însă că *aș putea* face una ca asta. Dacă n-aș fi fost „pornit“ împotriva autorului, n-aș fi scris aşa. Dar dacă sănt „pornit“ (ceea ce este de înțeles nu numai pentru noi, ci și pentru orice social-democrat care va citi prefața), nu pot ascunde asta și nu mă pot preface. Voi încerca să mai atenuez tonul și să fac unele rezerve: poate că voi reuși cât de cât.

Voi comunica lui Aleksei părerea dv. despre referatul lui (pe care o așteaptă de mult și cu nerăbdare). Aleksei a uitat, pesemne, să vă comunică că i-a propus *personal* lui Reazanov tema sa despre Mihailovski (și că acesta a și început să scrie). *Eu* înțelesesem că dv. veți face o recenzie la articolul „La postul de onoare“, pe care vi l-am trimis.

O caldă strîngere de mâină. Al dv. ...

* „Prigonitorii zemstvelor și hanibalii liberalismului“. — *Nota red.*

Dacă-l vedeți pe Kolțov, transmiteți-i multe mulțumiri din partea mea pentru „Volnoe Slovo“¹²⁹.

Era să uit. Aș vrea să vă cer un sfat în următoarea chestiune. Dobitocul de Cernov citează un articol al lui F. Engels — „Tăranul german“ —, apărut în „Russkoe Bogatstvo“, 1900, nr. 1, în care la sfîrșit Engels spune că trebuie „restaurată marca“. Am găsit articolul. Este o traducere a anexei (Anhang) la „Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft“ — „Die Mark“¹³⁰; în „Russkoe Bogatstvo“ figurează la sfîrșit două paragrafe (18 rânduri) care nu există în original. Am verificat tot restul traducerii paragraf cu paragraf, dar aceste două paragrafe dumnezeu știe de unde au fost luate. Această neobrăzare trebuie dată în vileag numai... numai să nu fie o neînțelegere aici. Să nu existe cumva un *alt text* al acestui articol al lui Engels. În nota la traducerea rusă, redacția revistei „Russkoe Bogatstvo“ afirmă :

„Articolul de față (al lui Engels) a apărut în deceniul al 9-lea [în 1882? prefața la „Entwicklung“ poartă data de 21. IX. 1882] într-o revistă germană [?? „Die Neue Zeit“? sau „Der Sozialdemokrat“ din Zürich¹³¹? Dv. nu știți unde anume?] fără semnătură [??]. Dar într-un extras trimis de Engels unuia dintre prietenii săi [sic !! lui Danielson? N-ați auzit de la Engels ceva despre asta?], el s-a semnat cu inițiale“. În afara de asta, pretind ei, partea istorică a articolului este identică cu prefața la „Schlesische Milliarde“ și cu un articol din „Neue Rheinische Zeitung“ (aprilie—martie 1849).

N-ați vrea să mă ajutați să mă descurc? N-a apărut cumva în „Neue Rheinische Zeitung“ sau altundeva *un alt text* al articolului „Die Mark“? E posibil ca Engels să fi renunțat *ulterior* la sfîrșitul cu privire la „restaurarea mărcii“?

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925.
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE P. B. AKSELROD

26. VII. 1901

Dragă P. B.! Am primit scrisoarea dv., pe care am citit-o cu toată atenția (ca și Aleksei, de altfel). M-am bucurat mult că ați făcut observații¹³² atât de minuțioase. Dar n-aveți dreptate socotindu-mă „încăpăținat“ peste măsură („de-a binelea“). Am luat în considerație *t o a t e* indicațiile dv. de a atenua unele pasaje (ca și toate indicațiile lui G. V.), și am schimbat peste tot. „O copeică la rublă“ unește pe toți muncitorii: am adăugat, în paranteză, „după părerea economiștilor“. În loc de „limitarea absolutismului“ am pus „lichidarea“, aşa cum ați propus. P. 82—83, imprudente în expunerea vederilor noastre în ceea ce privește utilizarea liberalilor (conținând idei exprimate imprudent), *le-am suprimit*, după cum m-ați sfătuit. Am dat, de asemenea, o notă cu o trimitere la broșura dv. „Situația istorică“, menționând că dv. ați analizat amănunțit problema atinsă în treacăt de mine. Am pus cîteva cuvinte despre faptul îmbucurător că liberalii (prin R.N.S.) vădesc mai multă înțelegere pentru mișcarea muncitorească. Am suprimit „regretul“ că memoriu lui Witte a apărut însoțit de o asemenea prefăcă. Am mai scos încă cîteva expresii tari, atât din prima cît și din a doua jumătate a articoului. Nu sînt chiar atât de îndărătnic în ceea ce privește atenuările parțiale, dar nu pot renunța principal la ideea că avem dreptul (și datoria) să-l criticăm aspru pe R.N.S. pentru jongleriile lui politice. Căci el nu e decît un jongler politic, lucru de care m-am convins definitiv citind și recitind prefăcă, și am pus în critica mea tot ce acumulasem în ultimele luni (*Verhandlungen* * cu „vițelul“, încercările de a ajunge la un acord etc. **); ca să zic aşa, mi-am ușurat sufletul răfuindu-mă cu acest individ. Eu am considerat că lămurirea caracterului constituțional al zemstvei constituie centrul de greutate al întregului articol.

* — tocmelele. — *Nota trad.*

** Vezi volumul de față, p. 81—83. — *Nota red.*

Liberalismul „zemstvei“ este în domeniul influenței asupra opiniei publice ceea ce este economismul în domeniul influenței asupra muncitorilor. Trebuie să combatem atât prima limitare, cât și pe cea de-a doua.

Cu articolul *vom rezolva*, probabil, mâine. Dacă îl vom trimite acum la tipar, voi căuta să vă trimit un exemplar din prima corectură : poate ne mai dați unele indicații, și atunci vom avea timp să facem îndreptările (în prima și a doua corectură).

O caldă strîngere de mînă. Vă doresc o vacanță plăcută și să vă refaceți complet. Poate ar fi mai bine să nu vă trimit nimic o vreme, ca să nu vă tulbur vacanța și tratamentul ?

Al dv., *Petrov*

Scrieți-mi pe adresa : Herrn Dr. Med. Carl Lehmann
Gabelsbergerstrasse 20 a/II
München (înăuntru *f ü r M e y e r*).

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

83

CĂTRE P. B. AKSELROD

30. VII. 1901

Dragă P. B. !

Am primit de la dv. pe „Liebknecht“ și „Vorbote“. Multe, multe mulțumiri !

Mai întîi despre o chestiune specială. Am hotărît să organizăm o întîlnire cu autorul articolului „Renașterea revoluționarismului în Rusia“ *, dar în nici un caz la München. Ne-am gîndit la Zürich, (pentru ca delegatul nostru (intenția este să mă trimită pe mine), cu ocazia

* L. Nadejdin. — Nota red.

acestei călătorii, să se întâlnească și cu dv. Întâlnirea se proiectează pentru 8—10 (pînă la 12) august st.n.

Vă rugăm răspundeți dacă ne putem folosi de locuința dv. pentru această întâlnire și dacă atunci veți fi la Zürich ca să ne putem întâlni (mai bine zis, dacă pot veni la dv., pentru că, fiind la cură, n-are rost să vă deplasați dv., iar eu o pot face mult mai ușor).

Acest domn va veni la dv. (așa îi scriu acum surorii lui Aleksei la Geneva, care va transmite indicațiile noastre acestui domn, dacă dv. nu veți da alte dispoziții), se va prezenta drept *Sokolovski* și vă va spune (dv. sau soției dv.) că dorește să-l vadă pe reprezentantul „*Iskrei*“. În același timp, sora lui Aleksei îmi va trimite o telegramă că domnul respectiv a plecat, și eu voi ajunge la timp la Zürich, fără să-i comunic locul meu de domiciliere (ni-e teamă să fim prea sinceri cu el!).

Am văzut revista narodovolistă „*Vestnik Russkoi Revoluției*“¹³³ (ne-a arătat Reazanov un exemplar), dar, în pofida promisiunilor, noi nu am primit-o încă. M-am uitat numai prin articolul de fond și am văzut o recenzie asupra „*Iskrei*“ (care dovedește că revista are simpatie față de „*Iskra*“, dar este *pentru* teroare). Probabil, în curînd o vom primi și noi și dv.

Am primit prefața scrisă de Kautsky. Observațiile dv. la articolul meu * din scrisoarea de astăzi adresată surorii mele mi-au explicat într-o anumită măsură atitudinea dv. Sper să mai discutăm aceste lucruri și — au revoir!

Al dv., Petroff

G. V. ne scrie că-l veți vizita. Când intenționați să vă duceți la el? Dacă vă grăbiți cu plecarea, noi putem grăbi venirea noastră la Zürich pentru a ne întâlni cu *Sokolovski*.

*Expediată din München
la Niedelbad (Elveția)*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

* Vezi „Prizonierii zemstvelor și hanibalii liberalismului“. — Nota red.

CĂTRE G. V. PLEHANOV

30. VII. 1901

Dragă G. V.,

Am primit scrisoarea dv. din vilegiatură și cărțile noi („Final Report”, Blondel et Vandervelde et Destrée). Multe mulțumiri.

Cartea lui Tezeakov nu am primit-o și cred că nici n-am s-o primesc, deoarece a fost comandată la depozitul Kalmikova¹³⁴, care este expulzată pentru trei ani din Petersburg și și-a închis depozitul (după ultimele știri, absolut precise!).

Vă trimit chiar azi pe Kuleman.

În ceea ce privește falsul din „Russkoe Bogatstvo” în legătură cu Engels*, voi lua toate măsurile.

Cu recenziile nu prea ne-am lămurit. Toți sănt ocupați acum cu articolele lor (Velika — împotriva lui Berdeaev; Puttmann — cu note de jurnal = împotriva revistei „Russkoe Bogatstvo”; eu — cu un articol agrar ** etc.). De altfel, cu recenziile nu-i nici o grabă.

Am trimis la tipar articolul meu împotriva lui R.N.S., după ce am atenuat o serie de expresii prea tari ***. I-am adăugat o postfață în care am făcut o paralelă între un articol al lui Dragomanov („Bate și și se va deschide”) și articolul lui R.N.S., conchizînd în favoarea primului. Voi atenua și aici (la insistențele Velikăi) unele expresii. Dar tonul general al criticii mele nu poate fi schimbat în mod radical.

Din Rusia mi se scrie că acolo lumea se pasionează teribil după Berdeaev. Uite cine ar trebui desființat, și nu numai în domeniul filozofiei! E drept că Velika scrie un articol pe marginea ultimului lui articol din „Mir Bojii”.

Mă bucură mult știrea că vă veți întâlni cu P. B. și că vă veți ocupa de program. Va fi un mare pas înainte dacă

* Vezi volumul de față, p. 135. — Nota red.

** „Problema agrară și «criticii lui Marx»”. — Nota red.

*** „Prizonierii zemstvelor și hanibali liberalismului”. — Nota red.

vom veni în fața oamenilor cu un astfel de proiect cum e al dv. și al lui P. B. Si e un lucru imperios necesar.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Petrov*

*Expediată din München
în cantonul Vaud (Elveția)*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

85

CĂTRE L. E. GALPERIN *

Am trimis o telegramă, sensul ei e clar — suntem de acord. Dar aveți în vedere că legăturile telegrafice sunt foarte primejdioase, după telegrame se fac copii. Străduți-vă să vă limitați la legăturile poștale. Nu e nevoie să veniți pentru a discuta probleme de amănunt. Totul poate fi lămurit prin corespondență. Aveți un zețar experimentat? Dacă aveți, atunci putem folosi matrițele, care sunt ușor de expediat (în reviste etc.). Avantajele acestei metode: 1) nu e nevoie de litere, 1a) e mult mai rapidă, 2) e nevoie de mai puțini oameni — prin urmare, e mai sigură în ceea ce privește conspirația, 3) ziarul va părea că vine din străinătate, ceea ce e iarăși avantajos sub aspectul conspirației. Zilele acestea vă vom trimite pe adresa lui K. ... **, cu titlu de experiență, matrițe în scoarțele unei cărți. Scoateți-le cu băgare de seamă, faceți toate experiențele cu ele și comunicați-ne urgent rezultatele. Un „aparat universal pentru stereotipie”, necesar pentru a turna litere după matrițe, costă aproximativ 300 de mărci, dar nu știm dacă poate fi cumpărat în Rusia. Comunicați ce format are mașina voastră. Puteți tipări în formatul „Iskra” noastre? Trimiteți cît mai repede posibil măcar un model de-al vostru.

Dacă stați bine cu partea tehnică, încercați să tipăriți cît mai repede, integral, măcar un număr din „Iskra” (dacă e greu să scoateți un număr în 8 pagini, cum e nr. 6,

* Serisoarea a fost scrisă împreună cu N. K. Krupskaja. — Nota red.

** Pseudonimul nu a putut fi descifrat. — Nota red.

atunci scoateți măcar nr. 5, care e de 4 pagini). Pentru noi e foarte important ca pînă la conferința de aici¹³⁵, adică peste o lună (maximum o lună și jumătate), să avem un exemplar al „Iskrei“ scos în Rusia.

De cînd se socotește datoria de 800 de ruble? Acum stăm prost cu banii, și această datorie ar putea fi achitată numai dacă cu mijloacele voastre tehnice puteți scoate măcar 3 000—5 000 de exemplare din „Iskra“ (de 4—8 pagini) lunar. Dar dacă veți reuși, vom avea venituri.

Unde ați trimis pachetele primite? De ce să trimitem la Ekaterinoslav 5 puduri? Nu cîtezăm să trimitem de prima dată mai mult de 1—2 puduri, mai bine să coste mai mult. Pentru Ekaterinoslav se poate face mențiunea „Bücher“*. Cît timp va dura transportul? Este foarte important. Adresele scrieți-le în aşa fel, încît cuvintele să fie separate, pentru că altfel nu se înțelege care e numele, care e denumirea orașului sau a străzii.

Scrisă între 31 iulie

și 12 august 1901

Expediată din München la Baku

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

86

CĂTRE L. I. GOLDMAN

I.u.i Akim

Dragă tovarășe,

Ne-ați făcut o mare bucurie cu pachetul pe care ni l-ați trimis! E făcut minunat, a spus-o chiar Tvetov. Ne-ați înțeles greșit. Nu am fost cătuși de puțin împotriva editării „Iskrei“ în Rusia, dimpotrivă, noi considerăm că în urma acestui fapt cauza n-are decît de cîstigat și întotdeauna am dorit-o, dar, recunoaștem, nu prea am avut încredere în reușită. Acum dv. ne-ați făcut să căpătăm această încredere. Vă trimitem articolul lui X, care este destinat pentru nr. 2 din „Zarea“; după părerea noastră însă, ar fi foarte util să-l publicați în broșură. Dupa ce îl veți citi, veți fi, credem, de acord cu noi. Tipăriți-l în 1 000 de exemplare. Nu vom mai întîrzi cu materialele,

* — cărți. — Notă trad.

fixați termenul pentru broșura următoare. După aceea vom trimite materiale pentru ziar*. Repetăm, ne-ați produs o mare bucurie.

Despre istoria cu Veto va apărea o notă în nr. 7, e curată prostie.

Aveți perfectă dreptate atunci cînd scrieți că „Iskra“ trebuie să se organizeze. Dar nu aveți dreptate atunci cînd afirmați că trebuie să lăsăm o organizație în Rusia.

Să facem asta cu anticipație, ca să spunem aşa, ar fi fost imposibil; numai atunci cînd lucrurile sănt puse pe roate ne poate deveni clar care trebuie să fie profilul organizației. Acum — aveți dreptate — e un haos (provocat în parte de modalitatea de transportare), despre aceasta ne scriu cei mai mulți dintre reprezentanții noștri. Ne gîndim să procedăm în felul următor: să trimitem în Rusia la 2—3 persoane un proiect de organizare elaborat de noi și cu ajutorul acestor persoane să elaborăm un statut al organizației. Nu avem manifeste de la Odesa. Trimiteți-ne.

[Noua cunoștință cu care v-ați întîlnit aici vă transmite din partea ei personal de trei ori ura pentru acest mare succes !!] ★★

Scrisă între 31 iulie

și 12 august 1901

Expediată de la München la Chișinău

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

87

CĂTRE S. O. ȚEDERBAUM

Am primit chiar acum scrisoarea cu planul alcătuit de fratele lui Pahomie, Iablocikov și Bruskov. Nu vă ascundem că nu numai că nu putem fi de acord cu nici una dintre părțile acestui plan (deși în legătură cu prima parte ar mai fi de discutat), dar pur și simplu ne-a surprins, mai ales partea a doua: 1) să meargă cu toții la Petersburg, 2) să organizeze un organ regional al organizației din Rusia a „Iskrei“. Am fost atât de uimiți, încît ne cerem scuze cu anticipație pentru vreun cuvînt tare care ne-ar putea scăpa în cele ce urmează.

E de necrezut! După un an de eforturi desperate, abia-abia s-a reușit ca, în vederea îndeplinirii acestei sarcini mari și extrem de actuale, să se formeze un stat-major

* E foarte important pentru noi să avem cît mai curînd ediția rusa a ziarului „Iskra“. Dacă nu puteți altfel, editați articole separate din „Iskra“.

** Post scriptumul este al lui N. K. Krupskaja. — Nota red.

de conducători și de organizatori în Rusia (acest stat-major este încă mic, căci, în afară de cele 3 persoane pe care le-am amintit, mai avem încă vreo 2—3; or, pentru un organ pe întreaga Rusie e nevoie de zeci de asemenea colaboratori energici, *nu numai* în sensul publicistic al cuvântului), și deodată să dărâmăm tot edificiul și să ne reîntoarcem la vechile metode meșteșugărești! O tactică mai funestă pentru „Iskra“ nici că se poate! A înființa un organ regional ca fostul „Iujnii Rabocii“ înseamnă a cheltui din nou o mulțime de bani și forțe pentru redacție, tehnică, expediție etc., și pentru ce? Pentru 5 numere într-un an și jumătate! Dar acum n-ar atinge nici măcar această cifră, în nici un caz, într-un an și jumătate, căci „Iujnii Rabocii“ avea avantajul de a fi fost înființat de un comitet deja format, care era la apogeul dezvoltării sale, adică de o întreagă organizație. Voi sănțeți, deocamdată, numai trei. Dacă în loc de a duce lupta împotriva îngustimii care-l face pe petersburghez să uite de Moscova, pe moscovit să uite de Petersburg, pe kievlean să uite de tot ce nu e Kiev, dacă în loc de a deprinde oamenii (și e nevoie de ani de zile pentru ca ei să capete asemenea deprindere dacă vrem să formăm un partid politic care să-și merite denumirea) cu conducerea mișcării pe întreaga Rusie, dacă în loc de toate acestea vom încuraja din nou metodele de muncă meșteșugărești, îngustimea locală și dezvoltarea unei social-democrații provinciale în locul uneia pe întreaga Rusie, asta nu va fi decât provincialism și nimic altceva. Ne-am convins din experiență că avem puține forțe pentru a înființa un organ cu adevărat politic, puțini colaboratori, reporteri, puțini oameni cu legături politice, puțini practicieni în tehnică și expediție.

Ei sănțeți *puțini* în întreaga Rusie, iar noi sănțem sfătuți, de dragul înființării unui nou ziar local, să-i mai fărâmătem și să abandonăm ziarul pe întreaga Rusie, care a și început să apară și care necesită un sprijin sub toate aspectele! În cel mai bun caz, în cazul unui succes strălucit al acestui nou plan, se va ajunge la minimalizarea tipului social-democrației ruse, la minimalizarea însemnatății ei politice, căci un ziar politic nu poate fi un ziar „local“; într-un organ local rubrica de politică generală va avea

întotdeauna de suferit. Dv. scorieți : organ „de masă“. Nu înțelegem ce-o mai fi și asta ? Nu cumva și fratele lui Pahomie a început să creadă că trebuie să ne coborîm de la cei înaintați la masă, să scriem mai simplu și mai apropiat de viață ? ? Care este scopul nostru : să ne apropiem de „masă“, sau să ridicăm această masă, care a și început să se frămînte, la nivelul unei mișcări politice organizate ? De scrisori din fabrici și uzine ducem noi lipsă sau de materiale care să cuprindă demascări politice, cunoștințe politice, generalizări politice ? Iar pentru largirea și profundarea generalizărilor noastre politice să ne apucăm să divizăm problema generală în probleme regionale ? Si în afară de minimalizarea politică, în caz că s-ar realiza planul în legătură cu organul regional, ziarul ar avea de suferit inevitabil și sub raport tehnic. Dacă ne *unim* toate forțele pentru „Iskra“, putem organiza (fapt dovedit după un an de experiență) o gazetă lunară cuprinzînd un material cu adevărat politic, pe cînd în cazul unui organ regional nu am putea conta, în momentul de față, nici pe 4 numere anual. Iar dacă nu te avînți, plin de nerăbdare, de la un plan la altul și dacă nu te descurajează insuccesele vremelnice și dezvoltarea înceată a ziarului pe întreaga Rusie, s-ar putea foarte bine să ajungi, în șase luni sau într-un an, să ai un organ bilunar (la care ne gîndim mereu). Presupunem, bineîntîles, că fratele lui Pahomie, Iablocikov și Bruskov se situează pe aceeași poziție, că ei aproba atît orientarea, cît și planul de organizare a „Iskrei“ ; dacă însă ei și-au schimbat punctul de vedere în aceste probleme, atunci e altă poveste. Nu pricepem în ruptul capului de ce și-au pierdut ei încrederea în acest plan și de ce atît de repede ? (fiindcă nu se poate ca ei să nu-și dea seama că noul plan îl dă peste cap pe cel vechi). Din pricina transportului ? Dar pînă acum n-am încercat decît o *singură dată* să găsim o cale, și această încercare n-a dus încă la un eșec total ; iar de abandonat nu trebuie să abandonăm nici după 2—3 *insuccese*. Nu cumva acești oameni au început să încleine mai mult spre editarea în Rusia decît în străinătate ? Dar ei știu doar că s-a făcut *totul* pentru editarea ziarului în Rusia și că

s-a cheltuit în acest scop vreo 1 000 de ruble, și rezultatele încă nu se văd. Trebuie să spunem că noi considerăm orice plan de editare a unui organ regional sau local de către organizația din Rusia a „Iskrei“ cu totul greșit și dăunător. Organizația „Iskrei“ există pentru a sprijini și a dezvolta acest organ și pentru a *uni* astfel partidul, iar nu pentru *a-i fărîmița* forțele; fărîmițarea este destul de mare și fără această organizație. În ceea ce privește plecarea tuturor la Petersburg, vom spune numai că avem puțini ca P., B. și fratele lui Pahomie, și de aceea trebuie să-i ferim. Dacă ei ar sta cu toții în aceeași localitate, pericolul unei căderi generale ar fi de o sută de ori mai mare. Dacă ei consideră că un singur om acolo e puțin (ei își dau mai bine seama de asta), atunci să i se alăture și cel care se va elibera la toamnă (fratele lui Pahomie), dar nu amîndoi. Apoi, atât în interesul securității lor cât și în scopul muncii de unificare, să nu uite că este foarte recomandabil să-și schimbe domiciliul din timp în timp. Dacă vom reuși, în sfîrșit, să atragem de partea noastră Comitetul din Petersburg, atunci va trebui neapărat să-l facem să se ocupe în mod foarte serios de „Iskra“, de apariția ei mai frecventă, și să lupte împotriva oricăror noi încercări de muncă meșteșugărească. Metodele de muncă meșteșugărești sunt un dușman mult mai rău decât „economismul“, deoarece tocmai în metodele meșteșugărești se află, după profunda noastră convingere, rădăcinile *vitale* cele mai trainice ale economismului. Si nu va exista niciodată o mișcare politică (politică nu numai în vorbe, ci și în fapte, o mișcare care să exercite o influență directă asupra cîrmuirii și să pregătească un asalt general), cât timp nu vom fi biruit aceste metode meșteșugărești și nu le vom fi discreditat total. Dacă Petersburgul cumpăra 400 de exemplare din „Iujnii Rabocii“, grupul „Soțialist“ s-a angajat să difuzeze 1 000 de exemplare din „Iskra“. Să organizeze deci difuzarea acestui număr de exemplare și să aranjeze lucrurile astfel ca în acest ziar să fie o rubrică amănunțită cu știri din Petersburg (dacă va fi nevoie, se va putea face un supliment special), și atunci va fi realizată sarcina care umbrește în ochii dv. toate celealte sarcini de cucerire a Petersburgului. Socotim ne-

cesar să amintim că în ceea ce privește accesibilitatea pentru muncitori, toți „practicienii“ sunt de acord că „Iujnii Rabocii“ nu este superior „Iskrei“, aşa că și acest argument cade de la sine. Ar fi absurd și criminal să se fărimiteze forțele și fondurile; „Iskra“ duce lipsă de bani, și nici unul din agenții din Rusia nu-i trimite o lețcaie, iar în timpul acesta fiecare face planuri să scoată o nouă publicație, care reclamă noi fonduri. Toate astea înseamnă nestatornicie. Trebuie mai multă răbdare; cu planul nostru ne vom atinge scopul, chiar dacă asta nu va fi aşa de curind. La ce ne putem aștepta dacă s-ar pune în aplicare planul propus se vede din trista experiență a lui „Rabocee Znamea“. Cunoșcuții noștri au trecut atât de grabnic la înfăptuirea planului lor, încât Iablocikov, în pofida convenției stabilite, a părăsit Odesa, unde era necesară prezența unui agent de-al nostru, și a plecat la Petersburg. Cerem ca noul plan să fie abandonat. Dacă argumentele noastre nu par convingătoare, să se amîne orice alte planuri pînă la congresul nostru, pe care, dacă va fi necesar, îl vom convoca atunci cînd lucrurile se vor aranja într-un fel oarecare. În ceea ce privește literatura de popularizare, se prevede doar extinderea editării de broșuri de popularizare. Această scrisoare exprimă nu numai părerea grupului nostru, ci și pe aceea a grupului „Eliberarea muncii“.

*Scrisă în a doua jumătate
a lunii iulie 1901
Expediată din München la Vilno*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în revista „Krasnaia Letopis“ nr. 4*

*Se tipărește după copia
dactilografiată
obținută prin perlustrare*

CĂTRE P. B. AKSELROD

4. VIII. 1901

Dragă P. B.,

Am primit scrisoarea dv. din 30, iar astăzi scrisoarea dv. de la Niedelbad, în care ne comunicăți că se poate aranja o întîlnire la dv. Asta mă bucură mult. Sper să ne întîlnim

săptămîna aceasta și vom vorbi pe săturate, de aceea mă limitez la cîteva rînduri, în legătură cu o chestiune.

Chiar astăzi am trimis prin Stuttgart o scrisoare la Zürich, adresată unui oarecare Finn : scrisoarea conține o recomandație către dv. Pe acest Finn l-au cunoscut (*p u t i n*) în Rusia (*înainte de a fi arestat*) soția mea și sora mea. Făcea impresia unui om superficial, dar n-am avut motive să ne îndoim de corectitudinea lui. Cînd cu arestările de la Moscova¹³⁶ a fost ridicat împreună cu vestitul agent provocator Ruma și deportat la Astrahan. Deportații din Astrahan (pe care îi cunoaștem foarte bine) nu se îndoiau nici ei de corectitudinea lui Finn, cu atît mai mult cu cît Finn a fost *unul dintre primii* care au recunoscut că Ruma e un trădător.

După expirarea termenului de deportare, Finn a venit în străinătate și s-a stabilit la Berlin, unde la început reprezentanții noștri au fost, se pare, prieteni cu el, iar apoi relațiile s-au răcit : iar *i e r i* ne sosește de-odată o scrisoare de la un berlinez, cu un conținut cu totul neașteptat, și anume că „Finn nu respectă etica de partid“, că „face o proastă impresie“, că „a știut că Ruma are legături cu Zubatov“, că nu este considerat spion, dar ni se recomandă să fim precauți față de el.

Uluiți de această scrisoare, am exagerat cu precauția pînă acolo, încît nici *nu m-am întîlnit* cu Finn * (Aleksei i-a indicat numai locul de întîlnire, fără să fi arătat cîtuși de puțin că are vreun amestec în toată treaba asta), s-a întîlnit cu el numai soția mea, care i-a spus că *locuiesc* la Stuttgart și în prezent mă aflu acolo.

Iată de ce i-am trimis scrisoarea prin Stuttgart și vă rog să-l lăsați să creadă acest lucru.

Finn face publicistică și cred că Aleksei și cu mine am greșit că nu ne-am întîlnit cu el și n-am lămurit lucrurile personal. Pe cît se vede, Finn s-a certat cu berlinezii pentru că a refuzat să îndeplinească cererea lor de a expune pentru „Iskra“ *toate peripețiile* afacerii Ruma, ceea ce i-a făcut pe ei să-l considere suspect. Finn i-a spus soției că nu poate satisface cererea lor, pentru că atunci Ruma va

* (Pe Finn nu l-am cunoscut și nici nu l-am vîzut vreodată).

avea dovada că el, Finn, are legături cu presa ilegală. În schimb, i-a oferit soției mele cîteva rînduri în care se relatează pe scurt despre *legătura indubitabilă dintre Rumă și Zubatov*.

Pentru a lămuri mai bine cum stau lucrurile, îi voi scrie imediat surorii mele, care l-a cunoscut pe Finn înainte de arestare și s-a întîlnit cu el la Moscova. Am să-o rog să-mi răspundă și mie și *dv. direct*. Pe *dv.* vă rog să stați de vorbă cu el și să tatonăți terenul, și, dacă se va putea, să-l mai rețineți două-trei zile la Zürich pentru ca să mă pot întîlni și eu cu el (e mult mai bine să mă întîlnesc acolo decât aici) și să încerc să repar greșeala făcută în urma uluitoarei scrisorii a berlinezilor.

Finn pleacă mai departe, la G. V. Dați-i cîteva rînduri pentru G. V. și, în același timp, trimiteți lui G. V. această scrisoare a mea, pentru ca el să știe cum stau lucrurile.

Încă o dată, rămîneți cu bine.

Al *dv.*, *Petrov*

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din: Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

89

CĂTRE P. B. AKSELROD

24. VIII. 1901

Dragă P. B.,

Vă trimit articolul lui Nevzorov refăcut de el. În primăna acestui articol avem următoarea dilemă: să-l publicăm în „*Zareea*”, ori să nu-l publicăm de loc. Voiturile s-au împărțit pe din două (Aleksei și Arseniev pentru, Velika Dmitrievna și cu mine *contra*). Vă rog să vă dați și *dv.* votul în această chestiune. Trebuie să spun că mă indigneză îndeosebi faptul că toți (pînă și Arseniev!) declară că articolul este „*abject*”, „*trădător*” (aşa l-a calificat și G. V.), și totuși vorbesc de publicarea lui! După părerea mea, este o tactică foarte proastă, o tactică

de îngăduință și de prea mare toleranță. În apărarea articolului se invocă: „Este o scrisoare a unui colaborator către redacție. *E neplăcut să-l refuzăm*“. Eu, dimpotrivă, socot că dacă un colaborator adoptă *asemenea* maniere, noi nu trebuie să le admitem. Ducă-se cu dumnezeu la „Rabocee Delo“ (Nevzorov ne-a scris chiar, întrebîndu-ne dacă nu suntem împotriva acestui lucru ! ? sic !), în felul acesta „vom demonstra“ mult mai bine care îi e fizionomia și îl vom putea combate mai în voie decât dacă i-am publica articoul în revista noastră „Zarea“. (Unul dintre argumentele *pentru*: să publicăm articoul ca să avem prilejul să răspundem la argumentele publicate.)

Așadar, hotărîți dv.

Cum e cu articoul lui Finn ? Dacă e bun (așa cum ati scris), n-ar fi nimerit să-l publicăm în „Zarea“ ? N-ar fi cazul să mi-l trimiteți ?

Cum o duceți cu sănătatea ? Am auzit că vă aflați în apropiere de Thun, sper însă că scrisoarea vi se va transmite.

Când credeți că veți fi la G. V. ? Ne punem mari speranțe în dv. în privința programului.

Și acum, rămâneți cu bine ! O călduroasă strîngere de mînă. Vă doresc o refacere grabnică.

Al dv., *Petrov*

Nr. 7 al „Iskrei“ va apărea zilele acestea. Articolul lui G. V. (al doilea articol împotriva lui Struve) a fost trimis la „Zarea“. Urmează articole scrise de Nevzorov, Aleksei, Velika Dmitrievna, Arseniev, un articol în problema agrară (îl scriu eu) * și unul al lui G. V. împotriva lui Bernstein (o recenzie la traducerea rusă a cărții acestuia). Cronică externă nu avem. Poate că o va scrie Danevici ? El a trimis a doua scrisoare pentru „Iskra“ (va intra în nr. 8).

*Expediată dm München
la Heiligenschwende (Elveția)*

*Publicată pentru prima oară în 1915,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

* „Problema agrară și criticii lui Marx“. (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 95—269). — Ne'a red.

CĂTRE P. B. AKSELROD

30. VIII. 1901

Dragă P. B.,

Am primit astăzi scrisoarea dv. și tot astăzi i-am trimis lui Dietz corectura articolului meu.*. Am făcut modificarea indicată de dv. — i-am separat în final pe liberali de revoluționari, cu care erau înglobați în același „noi“. Cu „lapsusul providențial“ n-am mai putut face nimic: modificarea acestui pasaj ar fi necesitat intervenții prea mari și, în afară de aceasta, spiritul întregului articol nu permite modificarea lui în sensul înlăturării „unilateralității“ (aveți dreptate, desigur, că problema este tratată în mod „unilateral“; dar într-un articol polemic consacrat unui atac pe unul dintre flancurile adversarilor noștri cum aş mai fi putut să respect cerința multilateralității? Vreau să spun că deficiența este prea profundă pentru a putea fi înlăturată printr-o modificare izolată, și nicidcum că ea n-ar exista).

Am primit toate scrisorile dv. Nu știu ce-i cu sora mea, fiindcă n-am cam de mult nici o veste de la ea.

Cred că ați primit scrisoarea lui Aleksei în care vi se relatează despre piedicile ce stau în calea conferinței **. Așteptăm să vedem cum veți rezolva dv. și Danevici problema.

A apărut numărul șapte, pe care vi l-am trimis imediat. În numărul opt va intra articolul lui Reazanov „Cîrciuma țarului“ (despre monopolul alcoolului), apoi s-a preconizat un articol despre noua lege (din 8 iunie) prin care se repartizează nobililor pămînturi în Siberia ***. Pentru cronica socială avem o informație despre congresul liberalilor ****, precum și materiale despre tratamentul scandalos

* „Prigoniitorii zemstvelor și hanibali liberalismului“. — Nota red.

** Conferința „de unificare“ (Zürich, 4—5 octombrie 1901) (vezi adn. 135). — Nota red.

*** Vezi V. I. Lenin, „Jobăgiștii la lucru“ (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 86—91). — Nota red.

**** Vezi V. I. Lenin, „Congresul zemstvelor“ (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 92—93). — Nota red.

aplicat deportaților în Siberia, despre adîncile frămîntări dintr-o provincie periferică cum este Kursk, despre revolta unor elevi de liceu și de școală normală. Apoi am primit un articol foarte interesant al unui muncitor — un răspuns lui Dadonov, care a insultat în „Russkoe Bogatstvo“ pe muncitorii din Ivanovo-Voznesensk¹³⁷. Se spune că e un articol foarte bun (eu nu l-am citit încă), aşa că nu ştim unde ar fi mai bine să-l publicăm, în „Iskra“ sau în „Zarea“. Pentru „Iskra“ nr. 8 avem o scrisoare a lui Danevici din Franța.

Iar pentru „Zarea“ tot n-avem încă cronică externă! Nici cronică internă nu ştiu dacă vom avea¹³⁸. Mare pa-coste! Ce proporții ia această „Zarea“! Avem deja 6 coli + încă 4 (Plehanov „Critică“) + 2 (același împotriva lui Bernstein) + 2 (Nevzorov + Aleksei) + 2—3 (Velika Dmitrievna și Starover)... Eu m-am împotmolit de tot cu problema agrară.

Sper să ne vedem în curînd.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Petrov*

*Expediată din München
la Heiligenschwende (Elveția)*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

91

CĂTRE G. V. PLEHANOV

18. IX. 1901

Dragă G. V.,

Acum am făcut introducerile pe care mi-ați cerut să le fac în articolul dv. împotriva lui Bernstein, de asemenea l-am împărțit pe capitole. Tare mă tem că n-am făcut bine împărțirea (și nota despre Kautsky). Dar le veți putea schimba ușor în corectură.

Vă mai atrag atenția asupra introducerii pe care am făcut-o la p. 77 din manuscris (verso), care nu mi se pare prea bună, și asupra a ceea ce am șters (la p. 78). Nu credeți că toate acestea s-ar putea atenua?

Articolul dv. împotriva lui Bernstein e dat la cules. Corectura v-o trimitem împreună cu manuscrisul, ca să vedeți ce introduceri am făcut.

Anexez o scrisoare pentru Racinski.

N-am avut de mult știri de la dv. Sînteți sănătos? Intenționați să-i faceți o vizită lui Pavel Borisovici și cînd anume?

Eu lucrez asiduu la articolul meu „agrar“ *, care devine prea stufoas.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., Petrov

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în culegerea
„Grupul «Eliberarea muncii» nr. 4*

Se tipărește după manuscris

92

CĂTRE L. I. AKSELROD

Mult stimată L. I.,

Vă rog foarte mult să puneți *imediat* pe cineva să transcrie principalele documente ale conferinței noastre și să le trimiteți de îndată pe adresa

Herrn Dr. Med.
Carl Lehmann
Gabelsbergerstrasse 20 a
München.

Avem mare nevoie *acum imediat* de aceste documente, deoarece trebuie să le vadă prietenii care pleacă zilele acestea în Rusia. De aceea vă rog foarte mult să puneți urgent 2—3 domnișoare să transcrie documentele de mai jos :

- 1) Rezoluțiile de la Geneva.
- 2) Cele 2 chestiuni ridicate de Frei în cuvîntarea sa.
- 3) Declarația uniunii cu privire la Bund și răspunsul nostru prin care Bundul este recunoscut, dar restul „nu ne privește“.

* „Problema agrară și criticii lui Marx.“ (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 95—268). — Nota red.

- 4) Amendamentele uniunii la rezoluțiile de la Geneva.
 - 5) Declarația grupului „Borba“.
 - 6) *Declarația noastră că părăsim conferința*¹³⁹.
- Intr-un cuvînt, toate documentele prezentate biroului.
Răspundeți, vă rog, cît mai repede la München (noi plecăm chiar astăzi).

O caldă strîngere de mâină.
Frei

*Scrisă la 5 sau 6 octombrie 1901
la Zurich (loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

93

CATRE GRUPUL ISKRIST DE LA PETERSBURG *

Comunicați-ne numai decât și informați-ne în continuare în mod regulat ce orientări există în cadrul Uniunii de la Petersburg, în ce măsură sunt ele reprezentate în Uniune în general și în organul său central în special, dacă respectivii sunt oameni activi și de prestigiu etc. Este absolut necesar să fim întotdeauna informați în modul cel mai precis cu privire la situația din cadrul Uniunii de la Petersburg¹⁴⁰.

*Scrisă după 15 octombrie 1901
Expediată din München*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

94

CATRE G. V. PLEHANOV

21. X. 1901

Dragă G. V.,

V-am trimis zilele acestea nr. 1 din „Neue Zeit“, în care e publicat anticul lui Engels despre program¹⁴¹. Cred că nu e lipsit de interes pentru lucrarea dv., adică

* Scrisoarea reprezintă un adăos la o scrisoare a lui I. O. Martov. — Nota red.

pentru întocmirea proiectului de program. Astăzi v-am trimis corecturile: după ce le veДЕti, vă rog să le trimiteți cît mai repede direct la Dietz cu mențiunea „Druckfertig!“ *.

Am găsit unele materiale pentru o cronică internă **, și zilele acestea mă voi apuca serios de ea (acum nu prea mă simt bine, din călătoria făcută¹⁴² m-am ales, pesențe, cu o gripă). Dat fiind că după această lucrare va trebui să mă ocup de „Iskra“, iar apoi de o broșură pe care o tot amîn ***, pentru program nu-mi va mai rămâne timp, și dv. sînteți singura noastră speranță.

Nu ne-ați putea indica pe cineva din Franța pentru corespondență? (Danevici, probabil, va refuza.)

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscr.s

95

CĂTRE L. I. AKSELROD

22. X. 1901

Mult stimată L. I.,

Iertați-mă că nu v-am răspuns imediat și că vă scriu atât de puțin, dar am făcut iarăși un fel de gripă și nu sănt bun de nimic. Părerea mea este că dacă nu se poate face o dare de seamă asupra conferinței, ar trebui să procedăm în felul următor: să tipărim în ordine toate documentele și declarațiile prezentate biroului la conferință (rezoluțiile de la Geneva ****, amendamentele la aceste rezoluții, declarația uniunii și declarația noastră cu privire la Bund, declarația noastră că părăsim conferința etc.), cuvîntările însă nu trebuie să le tipărim (nu

* — bun de tipar. — Nota trad.

** Vezi „Cronică internă“ (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 297—348). — Nota red.

*** V. I. Lenin se referă la „Ce-i de făcut?“ (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—190). — Nota red.

**** În manuscris „de la Londra“ (evidenț, o greșală). — Nota red.

numai că nu trebuie să le rezumăm amănunțit, ci nu trebuie să le tipărim de loc), ci să punem numai cîteva cuvinte *de legătură* între documente. Ele mi se par în sine atît de elocvente și pline de semnificații, încît este suficient să le tipărim (indicînd numai cum, în ce ordine și cu ce ocazie au fost prezentate sau citite) — pentru a explica în întregime tuturor oamenilor cu cap plecarea noastră¹⁴³.

Dacă nu aveți propunerile făcute de Frei, întrebați-i pe Leitzen și pe Dan, s-ar putea să le aibă ei.

Încercați să vă limitați la o astfel de expunere a documentelor și trimiteți cît mai repede totul la Geneva : acolo se vor tipări și se vor face, dacă va fi cazul, mici modificări.

O strîngere de mâină. Al dv. ...

Expediată din München la Berna

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

96

CĂTRE G. V. PLEHANOV

2. XI.

Dragă G. V.,

Am primit scrisoarea dv. Articolul dv. l-am prevăzut să intre în nr. 10 al „Iskrei”. Nr. 9 apare în cîteva zile : a întîrziat din cauză că a crescut la 8 pagini.

Ați primit nr. 1 și 3 din „Neue Zeit” (vă rog să mi le înapoiati cînd nu veți mai avea nevoie de ele)? Vi le-am trimis pentru articolele lui Engels și Kautsky despre program, care s-ar putea să vă fie de folos. Cînd credeți că veți termina cu programul?

Nu ne scrieți nimic despre recenzia la Operele lui Marx¹⁴⁴. Vrem să credem că ne-o veți trimite totuși, căci avem absolută nevoie de ea pentru „Zarea” nr. 2—3. La 4. XI va apărea vol. IV : scrisorile lui Lassalle către Marx, dar nu face să mai scriem o recenzie despre acest volum, ca să nu întîrziem apariția.

Eu sănătatea aproape gata cu cronica internă *. Aleksei a scris despre Lübeck. Avem următoarele recenzii : a dv. despre Franck, trei ale lui Aleksei + a dv. despre Opere Marx †, poate, una a Velikai Dmitrievna despre „Svoboda“. Atîtea sănătatea ajuns.

Also ** nr. 2—3 din „Zarea“ este gata ; nu ne-a mai rămas decît tipăritul ; la jumătatea lunii noiembrie ar putea să apară.

O caldă strîngere de mâină. Al dv. ...

P. S. Întreb cu atîta insistență despre program, deoarece trebuie să știm dacă imediat după apariția nr. 2—3 din „Zarea“ vom avea material pentru nr. 4, ca să-l dăm la cules. Dietz mă pisează într-o.

Dacă n-ați trimis încă articolul lui Reazanov, trimiteți-l *i mediat*, că, de nu, îl mănușcă de viu pe Aleksei. Reazanov (și o dată cu el și din pricina lui și Parvus) este teribil de ofensat de amînarea articolului și îmi pare că vrea să se retragă. „Habă n-aveți ce înseamnă să fii redactor !“ — ne-a declarat Parvus.

Ce ziceți de asta ?

*Scrisă la 2 noiembrie 1901,
Expeditată din München la Geneva*

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în culegerea
„Grupul «Eliberarea muncii»“ nr. 4*

Se tipărește după manuscris

97

CĂTRE E. L. GUREVICI

3. XI. 1901

Dragă tovarășe,

În discuția pe care am avut-o aici înainte de plecarea dv., ne-ați declarat că, oricum ar evoluă relațiile dintre noi — chiar dacă am ajunge la divergențe —, dv. veți continua în orice caz că colaborați la publicațiile noastre. Ulterior, după tristul rezultat cu care s-au soldat tratativele noastre de ordin organizatoric, ne-am făcut din nou

* Vezi volumul de față, p. 154. — Nota red.

** — Așadar — Nota trad.

Asigurări reciproce că nu înțelegem „să ne declarăm război“ și că, deși temporar au intervenit divergențe între noi, rămînem aliați politici.

De aceea sperăm că veți continua să trimiteți scrisori din Franța la „Iskra“. Din păcate, noi n-am reușit să obținem un răspuns precis de la omul de aici din grupul dv. Comunicați-ne, vă rog, dacă mai intenționați să colaborați la publicațiile noastre.

Știți, desigur, cât de mult prețuim noi colaborarea dv. publicistică, și dacă acum, după constituirea „Ligii“, în raporturile organizatorice dintre noi și grupul dv. au intervenit unele complicații, în orice caz, noi nu vom crea impedimente în calea continuării legăturilor dintre noi pe tărîm publicistic. Noi am dori continuarea acestor legături.

Cu salutări tovărășești...

P. S. Din spusele lui Reazanov am dedus că declarațiile mele în sensul că divergențele noastre s-ar putea răsfrînge asupra acordului nostru pe tărîm publicistic au fost greșit înțelese. Eu m-am referit doar la acordul cu privire la broșuri („Liga“ a înființat o redacție specială pentru broșuri), dar relațiile pur publicistice dintre redacția publicațiilor „Zarea“ și „Iskra“ și colaboratori nu au fost afectate de întemeierea „Ligii“.

Expediată din München la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

*Se tipărește după o copie
făcută de N. K. Krupskaiă*

CĂTRE G. V. PLEHANOV

3. XI. 1901

Dragă G. V.,

Velika Dm. a venit astăzi la noi cu „o mină gravă“, declarînd că are o misiune „diplomatică“. Ne-am și mirat, căci aici n-are ce căuta diplomația, este un lucru *de la sine înțeles*, dar Velika Dm. făcuse o glumă. Vă trimit 50

de ruble. Dacă nu vă ajung aceste 50 de ruble și cei 292 de franci care v-au rămas, scrieți-ne neapărat și cât mai repede; vă vom trimite și alți bani, căci acum situația noastră financiară s-a îmbunătățit. (Nu știu dacă vi s-a spus sau vi s-a scris că în prezent avem perspective frumoase, sperăm adică să primim periodic sume destul de mari — de exemplu, zilele acestea am primit suma de 1 000 de ruble¹⁴⁵ —, aşa încât cu ceea ce ni se trimite din Rusia sperăm să ne menținem minimum 2—3 ani, deși cheltuielile generale cresc.) Vă rugăm să ne scrieți, fără a vă jena, ori de câte ori aveți nevoie.

V-am scris ieri despre diverse lucruri*. Ați primit scrierea?

O caldă strângere de mâină. Al dv., *Petrov*

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

99

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

10. XI. 1901

Dragă Leitezen,

M-am întîlnit cu domnul căruia i-ați divulgat un secret al Ligii și care e furios.

Trebuie să vă spun că ați făcut o greșală destul de mare chiar.

În primul rînd, de ce ați vorbit despre acest domn ** lui Leibov și Wasserberg, care *n u s i n t* membri ai Ligii? Domnul se plânge în special de asta și are dreptate. Attitudinea Ligii față de terțe persoane trebuie să fie cunoscută *n u m a i* membrilor Ligii. Cred că ar fi cazul să-i faceți de două parale pe acești Leibov și Wasserberg și pe viitor să nu le mai acordați atîta încredere; dacă d-voastră ați găsit de cuviință să le spuneți unele lucruri, ei trebuiau să-și țină gura.

* Vezi volumul de față, p. 155—156. — Nota red.

** A. I. Finn-Enotaevski. — Nota red.

În al doilea rînd, dacă ați fi lichidat toată istoria de la început, *ați fi prevenit* vizita acestui domn la G. V. și la noi. Doar sănăteți o persoană oficială, faceți parte din administrație. De aceea trebuia să luati de la acest domn o declaratie, oricare ar fi fost ea, să-o discutați în colegiu și să-i dați răspunsul colegiului. Trebuia să-i spuneți acestui domn că el poate avea legături cu Liga *exclusiv* prin intermediul dv. și, de aceea, *orice* pretenție față de Ligă în general sau față de unul dintre membrii ei în special este obligat să v-o prezinte dv. și că nu este în drept să se adreseze în acest sens altora (lui G. V. sau nouă).

După părerea mea, dv. ați încălcăt statutul (care obligă direct administrația să cerceteze toate pretențiile) și vă faceți vinovat de indiscreție și de pasivitate pe deasupra.

Acum s-a terminat. Nu vă supărați de sinceritatea mea. Acum l'incident est clos *. Firește, i-am spus acestui domn că nu-l sfătuim să se adreseze Ligii cerîndu-i socoteală (adică să-o întrebe dacă are sau nu încredere în el. §.a.m.d.). N-ar avea nici o rațiune. Liga nu este datoare să-i răspundă. Iar Finn ar trebui să facă următoarele : să ia *toate* măsurile pentru a elucida cazul Ruma (cu *toute* implicațiile *lui*), să adune *toate* mărturiile posibile și să se adreseze Ligii cu rugămintea de a cerceta chestiunea și de a publica rezultatele cercetării (acuzațiile aduse lui Ruma și, eventuallement, scoaterea din cauză a celorlalți).

El a recunoscut că e singura ieșire din situație și s-a apucat să-și scrie depozitia. Dacă mai cunoașteți încă un martor, luati măsuri pentru a căpăta depozitia de la el.

Prin urmare, în prezent tactica noastră este : în cadrul Ligii — deocamdată o atitudine *rezervată* față de acest „domn“. Dar *nici un cuvînt* despre asta nici celor din afara Ligii și *nici chiar* membrilor îndepărtați ai Ligii. N'est ce pas ? **

Al d-voastră, *Frei*

Expediată din München la Paris

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

* — incidentul este închis. — Nota trad.

** — Nu-i aşa ? — Nota trad.

100

CĂTRE G. V. PLEHANOV

11. XI. 1901

Dragă G. V.,

Am primit corectura dv. pentru „Iskra“ în *ultimul* moment. Numărul zece apare peste o săptămână.

Bonci-Bruevici ne-a trimis prin Dietz o scrisoare în care ne comunică că *v-a trimis* articolul „Victimele țarismului rus“ și că dv. i-ați fi spus că articolul ne-a fost trimis nouă.

Ce-i cu asta? Nu-mi amintesc absolut *n i m i c.*

Aleksei a auzit ceva de asta *acum un an*, dar spune că noi nu l-am primit.

Răspundești, vă rog, *cît mai repede* despre ce este vorba. *Ar trebui să înapoiem articolul imediat.* Bonci-Bruevici ne roagă insistenț să-l înapoiem.

Al dv., *Lenin*

P. S. Așteptăm recenziile.

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în culegerea
„Grupul „Eliberarea muncii“ nr. 4*

Se tipărește după manuscris

101

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

14. XI. 1901

Dragă Leiteizen,

Mă grăbesc să răspund la scrisoarea dv., pe care am primit-o chiar acum.

Credeti-mă, nu ați fost chiar atât de imparțial în chestiunea „incidentului“. Divulgând un secret unei persoane care n-a știut să-l țină, este clar că ați comis o indiscreție. Fișește că oricui i se poate întâmpla aşa ceva și vă rog să mă credeți că nu revin asupra faptelor decât pentru a lichida definitiv incidentul. Trebuie totuși să recunoașteți că am

fost puși în situația de a avea momente și explicații *penibile* nu din vina noastră, pentru că nu noi i-am spus lui Leibov, ceea ce nu putea să nu-l însurje pe „domnul“ în cauză !

Acum să venim la fondul chestiunii. De îndată ce „domnul“ a aflat (nu importă de unde) de o hotărâre adoptată de Ligă împotriva lui (sau că unul dintre membrii Ligii și-a exprimat părerea că trebuie să fim rezervați față de el *), ceea ce este același lucru), *Liga a fost implicată* în această afacere. Aici nu mai putem schimba nimic, aşa cum nu poți lăsa înapoi un cuvînt scăpat.

Și, pentru numele lui dumnezeu, nu mai adăugați la prima greșală încă una : nu spuneți *acum* — „Liga n-are nici un amestec“ !

Liga a fost implicată, și acum *totul* este s-o scoatem din încurcătură.

„Domnul“ a vrut să se adreseze Ligii pentru a-i cere socoteala în legătură cu atitudinea față de *el* (cred că nu m-ați înțeles prea bine !), adică s-o întrebe pe ce bază membrii Ligii au făcut să planeze bănuielii asupra lui.

L-am convins că nimeni n-a făcut să planeze nici o „bănuială“ asupra lui, iar Liga nu este obligată să răspundă dacă are rezerve față de cineva anume.

Cu asta am terminat problema *personală* a „domnului“. Mai rămîne însă o problemă socială, cazul Ruma, despre care ni se scrie de mult că trebuie elucidat.

Rezervele față de „domn“ au fost determinate tocmai de faptul că și el a fost „implicat“ în acest caz.

De aceea a trebuit să-l sfătuim pe „domn“ să facă „investigații și cercetări“ în afacerea Ruma și toate implicațiile ei.

Întrucât „domnul“ a acceptat, e de datoria noastră să-l ajutăm : în primul rînd, pentru a elucida sub toate aspectele procedeele și rețeaua agentului provocator Ruma, ceea ce este obligatoriu și în interesul *mișcării* ; în al doilea rînd, pentru că noi, membrii Ligii, sănsem căm vinovați pentru faptul că Liga i-a pricinuit „domnului“ o mare neplăcere, pe care, *poate, nu o merita*.

* Veri volumul de față, p. 158—159. — Nota red.

Trebuie să admiteți că avem dreptul și suntem datori să avem rezerve față de X.Y.Z., dar nu trebuie să vorbiim despre ele acestor X.Y.Z. Dacă s-a întîmplat, trebuie să împărțim „păcatul“ pe din două.

Nu trebuie ca la prima greșeală să mai adăugăm una, spunând *acum* că asta nu ne privește, după ce tot noi am început...

Al dv., *Frei*

P. S. Salutări lui Efron ! El este mulțumit de rezultatele conferinței și de organizarea Ligii ?

Expediată din München la Paris

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

102

CĂTRE G. V. PLEHANOV

19. XI. 1901

Dragă G. V.,

Vă cam inopertunez cu scrisorile mele. Vă bombardez aproape *zilnic* cu scrisori.

V-am trimis articolul „Actuala criză industrială“ *. După părerea mea, articolul nu e rău și ar putea fi tipărit, cu mici modificări, în nr. 4 al revistei „Zarea“. Vă rog să-l citiți *cât mai repede*, într-un moment de răgaz, și să vă pronunțați asupra lui. Dacă îl veți găsi bun, îl vom da *repede* la cules (peste vreo săptămână și jumătate), pentru că tipografia Dietz să nu stea fără lucru. Poate ar vrea Koltov să facă unele îndreptări, dacă va fi cazul ?

În problema tipăririi documentelor conferinței, majoritatea s-a pronunțat *pentru* tipărirea lor imediată (Vel. Dm., Blumenfeld, doi membri de la Berlin și eu, adică cinci din nouă căci suntem — șase redactori și trei administratori). Prin urmare, s-a hotărât. Dacă se poate, B. Abr. să se grăbească.

* Articol scris de A. I. Finn-Enotaevski. Nu a fost publicat. — Nota red.

Nu aveți un exemplar în plus din ediția rusă a articolelui „Și acum ?“ Noi nu mai avem. Vă rugăm să ne trimiteți unul.

Al dv., *Frei*

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

103

CĂTRE L. I. AKSELROD

27. XI. 1901

Mult stimată L. I.,

Vă mulțumesc pentru cartea dv.¹⁴⁶, pe care mi-a arătat-o V. Iv. Regret, dar nu reușesc să-mi fac timp să-o citesc : în primul rând, de un timp încocace am fost foarte ocupat cu broșura (împotriva revistei „Raboce Delo“) *, iar în al doilea rând, sufăr iarăși de o boală „nelămurită“. Treaba stă și nu știu dacă voi putea să mă apuc iarăși de lucru prea curând ! Si am treburi urgente.

În ce privește recomandația către Popova, spre marea mea părere de rău, nu sînt de loc potrivit pentru așa ceva. Personal n-o cunosc și n-am cunoscut-o vreodată pe Popova. Am avut de-a face cu ea *numai prin Struve* (pe care înțelegeți, cred, că nu-l pot ruga în nici un caz să recomande cartea dv. Or, el este șeful redacției publicațiilor Popovei ! !). Așadar, dacă m-aș adresa Popovei, rezultatul ar fi mai curând negativ.

Dar nu numai atât. Nu de mult (acum o lună sau o lună și jumătate), i-am scris Popovei, rugînd-o — *era prima oară* cînd o rugam ceva — să-mi trimită un exemplar din traducerea volumului al II-lea al lui Webb, redactat de mine și apărut de curînd¹⁴⁷, și n-am primit nici un răspuns, nici cartea pînă în ziua de azi !

Cu Vodovozova am fost cîndva în corespondență, ca să zic așa, „amabilă“. Dar la ultima mea scrisoare (*de afaceri*)

* „Ce-i de făcut ?“ — *Nota red.*

(trimisă încă în primăvară !) *nu mi-a răspuns.* După cum veДЕti, nici în acest caz nu sînt omul potrivit.

Trebuie sau să căutați pe cineva cu legături mai solide în cercurile publicistice și editoriale, sau să vă adresați direct cîtorva editori, trimișîndu-le cartea dv. [Poate vă ajută Filipov ? Doar ați mai tipărit la el ! Eu am rupt legăturile cu el.]

Berg vă va scrie sau va sta de vorbă personal cu dv., vrea să plece în curînd.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Frei*

*Expediată din München la Berna
Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Să tipărească după manuscris

104

CĂTRE G. V. PLEHANOV

1. XII. 1901

Dragă G. V.,

Am citit scrisoarea dv. despre articolul lui Finn. Văd că sănătei mult mai sever decît mine. Mie articolul mi s-a părut acceptabil. Dar argumentele dv. m-au convins pe deplin și sînt de acord că se impune o amputare. *I-am și spus* autorului că vor fi necesare unele modificări și prescurtări. El nu s-a opus categoric, dar și-a exprimat „dezideratul“ de a nu se tăia prea mult, spunînd că, în caz contrar, ar prefera să-și publice articolul în altă parte.

Vom încerca să-i scriem autorului : avem adresa lui, dar nu prea ne vine la înțelegere să-i scriem.

Nu mă angajez însă să modific articolul. Va trebui să faceți dv., dacă ne vom hotărî să-l publicăm.

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., *Frei*

Critica făcută de dv. articolelui lui Finn m-a făcut încă o dată să mă gîndesc cît de săracă este rubrica economică a „Iskrei“, lucru despre care mi-ați vorbit la Zürich. De ce nu trimiteți nimic pentru această rubrică ? De la note de o

jumătate de coloană (4 000 de semne, 4—6 pagini de-ale dv.) pe marginea evenimentelor zilei, cum ar fi, de pildă, congresul cooperativelor, date noi despre sindicate, cronicile economice din „Economist”¹⁴⁸, greve mari, noi date statistice etc. etc. și până la articole de o coloană și jumătate sau două și foiletoane de circa 20 000—25 000 de semne (circa 30 de pagini de-ale dv.), toate ar fi extrem de importante!! Se știe că dv. urmăriți mai asiduu decât oricine literatura economică și v-ar veni mai ușor decât oricui să scrieți, măcar din cînd în cînd, astfel de note! Dați-ne, zău, o mînă de ajutor, altfel „Iskra” va deveni monotonă. Desigur că nici prin gînd nu-mi trece să vă distraj de la munca de elaborare a programului, care trebuie făcut *urgent* și în primul rînd, dar cred că printre picături ați putea scrie note și mici articole pe marginea ultimelor numere ale revistelor economice etc.

Și rubrica istorică a „Iskrei” este slabă: foiletoane despre revoluțiile din Europa etc. Cred că la această rubrică s-ar putea face și traduceri. Trimiteți-ne, vă rog, material potrivit: ați spus o dată că aveți ceva în vedere.

Al dv., *Frei*

Sînt mereu suferind și „mă canonesc” cu broșura * pe care o scriu împotriva revistei „Rabocee Delo” și care merge ca racul.

Expediată din München la Genera

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tiparește după manuscris

105

CATRE L. I. AKSELROD

17. XII. 1901

Mult stimată L. I.,

Am primit cele trei scrisori ale dv. și mă grăbesc să vă răspund. Nu pot veni în nici un caz¹⁴⁹. Acum trebuie să

* „Ce-i de facut?” (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—190). — Nota red.

mă ocup numai eu de tot ziarul, iar treburile administrative s-au complicat din cauză că transporturile nu merg bine, și în Rusia e haos; broșura am lăsat-o în părăsire. Sînt în mare întîrziere! și nici pregătit nu sînt: chiar și o notă pentru nr. 13 al „Iskrei“ l-am rugat pe Berg să o scrie, pentru că de multă vreme n-am mai citit nimic în legătură cu istoria mișcării noastre revoluționare. Cred că nu aveți dreptate susținînd că nu sînteți potrivită cu starea de spirit a oamenilor. Jubileul lui Plehanov este o festivitate cu un caracter atîț de *precis*, încît, desigur, vor veni oameni de o anumită orientare și cu o anumită stare de spirit.

Adresa pentru scrisorile destinate lui Tvetov (Blumenfeld).

Herrn Dittrich Buchbinder.
Schwanthalerstrasse 44.
München.

Vă comunic această adresă, deoarece în caz că trimiteți pe adresa mea scrisorile pentru el, pot întîrzia cu *două* zile. El locuiește în celălalt capăt al orașului și noi ne întîlnim rar.

„Ciudata“ scrisoare cu întrebările referitoare la d-na D. nu trebuia trimisă lui Blumenfeld, ci la adresa anexată la scrisoare.

O strîngere de mâină. Al dv., *Frei*

Expediată din München la Berna

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE ORGANIZAȚIILE DIN RUSIA ALE „ISKREI“

- 1) Lui Iakov
- 2) Comitetului Moscova
- 3) Petersburg + Nijni
- 4) Lui Bakunin?
- 5) „Scrisoare către organele social-democrate ruse“¹⁵⁰.

Am aflat acum că membrii Uniunii intenționează să organizeze o conferință a comitetelor mai importante pentru rezolvarea conflictului din străinătate¹⁵¹.

Trebuie să depunem *toate* eforturile pentru ca un număr cât mai mare de comitete și grupuri să accepte următoarele propuneri :

1) Conferința trebuie amînată fără discuție, cel puțin pînă în primăvară (pînă la paște etc.). Motivele : a) trebuie să participe delegați și din partea „*Iskrei*”, și din partea Ligii din străinătate, iar asta cere timp și bani. O conferință fără delegați din partea „*Iskrei*” și a Ligii nu este legală și nu are nici o rațiune. b) Trebuie să așteptăm apariția unor broșuri din partea ambelor părți în care să fie expusă esența divergențelor. Pînă ce nu vor apărea aceste broșuri, conferința nu va putea aprecia situația cu toată competența, și, de aceea, deliberările ei ar rămîne în aer. În nr. 12 (din 5 decembrie 1901), „*Iskra*“ face promisiunea categorică de a publica foarte curînd (cam într-o lună și jumătate) această broșură, în care vor fi analizate foarte amănunțit toate divergențele. Vom demonstra în ea *cît de dăunătoare* este orientarea grupului „*Raboce Delo*“, vom da în vîleag rușinoasa lui nestatornicie și neputința lui în fața bernsteinismului și economismului. Broșura este terminată în parte și în curînd va fi gata. Apoi, în momentul de față (la jumătatea lunii decembrie st. n.), în străinătate un reprezentant al grupului „*Raboce Delo*“ și un reprezentant al Ligii în referate despre divergențe. Aceste referate vor apărea și ele foarte curînd în presă ; a convoca conferința fără a aștepta apariția lor înseamnă a arunca banii în vînt și a face sacrificii inutile.

2) La conferință, dacă ea se va ține, vom trimite un reprezentant *special*. De aceea să ni se comunice *neapărat* și urgent (1) dacă data conferinței a fost fixată ; (2) unde anume ; (3) cînd și (4) parola și casa conspirativă unde se va ține conferința. Trebuie să se ceară *în mod formal* comitetelor și grupurilor să comunice aceste date, sub amenin-

țarea că vom declara conferința nelegală și vom aduce imediat la cunoștința oamenilor că se urmărește soluționarea cazului fără a asculta ambele părți.

3) Dacă comitetele sau grupurile vor alege la conferință reprezentanți care simpatizează cu „Raboce Delo“, trebuie să protestăm imediat și *formal* împotriva acestui lucru și să cerem reprezentanți aleși *atât* dintre partizanii lui „Raboce Delo“, *cât și* dintre aceia ai „Iskrei“ (adică din partea majorității și a minorității).

4) În cazul când conferința se va pronunța împotriva „Iskrei“, va trebui să ieşim din comitetele și din grupurile care nu vor fi de acord să protesteze în mod public împotriva acestui fapt, să ieşim și să scriem imediat în „Iskra“ despre ieșirea noastră și motivele care au determinat-o. Oamenii noștri trebuie să înceapă încă de pe acum să se pună de acord în vederea acestei acțiuni.

5) Să ni se comunice fără întârziere rezultatul și să fim înștiințați pe loc de *toate* acțiunile întreprinse. Să se depună *toate eforturile* pentru ca partizanii „Iskrei“ să se pună pretutindeni de acord și să fie solidari în acțiune.

*Scrisă înainte de 18 decembrie 1901
Expediată din München*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

107

CĂTRE I. G. SMIDOVICI

Am primit știrea că Akim tipărește „Vpered“¹⁵². Refuzăm să credem aşa ceva și vă rugăm să ne explicați dacă nu cumva e o neînțelegere la mijloc. Nu ne vine să credem că niște oameni care au strâns sute și mii de ruble în numele „Iskrei“ pentru tipografia „Iskrei“, care fac parte din organizația din Rusia a „Iskrei“ să treacă într-ascuns la alt ziar, și asta tocmai în momentul cel mai critic pentru noi, când transporturile s-au întrerupt, când întregul Nord și centrul (ba chiar și Sudul ! !) ne asaltează cu plângeri că

nu primesc „Iskra“ și cînd singura salvare era retipărirea „Iskrei“ în Rusia, — că acești oameni pot face aşa ceva, și încă printr-o înselătorie, căci Akim ne-a scris că tipărește nr. 10 și eram încredințat că o face, iar Frumosul n-a suflat o vorbă despre planurile sale mărețe, — nu ne vine să credem că este cu puțină o asemenea faptă, care încalcă nu numai toate regulile organizației, dar și alte reguli mai elementare.

Dacă această știre de necrezut este totuși adevărată, cerem să avem imediat o întrevedere pentru a pune capăt acestui nemaipomenit dezmat, și, în ceea ce ne privește, rugăm insistent pe Iakov și pe Orșa să facă rost de bani de unde vor ști și să-și pună imediat în aplicare planul lor de a veni aici.

*Scrisă la 18 decembrie 1901
Expediată din München la Kier*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

108

CĂTRE G. V. PLEHANOV

19. XII. 1901

Dragă G. V.,

Am primit astăzi scrierea dv. din 17 și mă grăbesc să vă răspund. În privința plecării la Bruxelles¹⁵³ v-am răspuns acum o săptămînă și mai bine, i-am trimis lui P. B. această scrioare lungă (deoarece cuprinde și planul numărului 4 al revistei „Zarea“), rugîndu-l să v-o transmită imediat. Dacă scrierea nu s-a pierdut, e scandalos din partea d-sale că a reținut-o !! Îi voi scrie chiar acum.

Mă raliez la părerea lui Aleksei că trebuie să faceți acest drum. Kricevski ne poate face rău, iar acum, cînd pornim lupta hotărîtoare împotriva lui, trebuie să fim ca niciodată cu ochii în patru. N-o să putem duce casă bună cu ei.

Vă trimit 230 de mărci, 80 de mărci=100 frs., pe adresa Biroului internațional și 150 de mărci pentru drum. Nu e puțin?

Luați un *bilet circuit* (valabil 2 luni) cu oprire la München (dacă e imprudent să-l luați de la Geneva, comandați-l la Zürich). La Zürich convingeți-l și pe P. B. să vină. Așa la începutul lunii ianuarie ne vom afla cu toții laolaltă și vom termina și cu programul (lucru foarte important), și cu nr. 4 al revistei „Zarea“ etc.

Aștept să primesc „Zarea“ din zi în zi. În scrisoarea despre care am vorbit mai sus i-am comunicat lui P. B. sumarul.

Scrieți pentru „Iskra“ o scurtă dare de seamă sau o notă despre ședințele Secretariatului internațional.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., Frei

Scrieți-mi dacă veniți la noi.

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

109

CĂTRE P. B. AKSELROD

19. XII. 1901

Dragă P. B.,

Am primit chiar astăzi o scrisoare de la G. V., care-mi scrie că n-a primit scrisoarea aceea mare, adresată de mine dv. și d-sale și trimisă pe adresa dv. acum o săptămână. Să se fi pierdut oare? ? *

Scrisoarea conținea planul nr. 4 din „Zarea“ și multe alte lucruri!

Răspundeți-mi tout de suite s'il vous plaît **.

Al dv., Frei

* Dacă s-a pierdut, trebuie să facem gălăgie la poștă.
** — imediat. — Nota trad.

G. V. pleacă pe 29 la Bruxelles. Îl rugăm să vină și pe la noi. Veniți și dv.! Pînă atunci programul și nr. 4 din „Zarea“ vor fi gata. Veniți, zău aşa!

O călduroasă strîngere de mâină. Al dv. ...

Expediată din München la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1975,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

110

CĂTRE G. V. PLEHANOV

20. XII. 1901

Dragă G. V.,

Am uitat să vă rog să căutați la d-voastră scrisoarea trimisă de soția mea în legătură cu articolul „Partidul muncitoresc și tărârimea“ * (două sau trei foi de scrisoare scrise îndesat, fără titlu și semnatură).

Nu ne-ați dat nici un răspuns în legătură cu tipărirea acestui articol în „Zarea“. Vă reamintesc să nu uitați să ni-l trimiteți negreșit înainte de plecare (sau să-l luați cu dv.).

Vă rugăm să ne scrieți, după ce veți hotărî definitiv, cînd intenționați să plecați și cînd proiectați să veniți la noi.

Se vorbește că Berg a avut succes la Paris. Iar în Rusia aliații n-au făcut nici pe dracul. Acum e momentul să-i zdrobim.

Scriu împotriva lor o broșură **, și pe măsură ce scriu îmi crește furia. E prost că broșura prea ia proporții!

Al dv., *Frei*

Expediată de la München la Geneva

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în culegerea
„Grupul «Eliberarea muncii»“ nr. 4*

Se tipărește după manuscris

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 421—429. — Nota red.

** Vezi „Ce-i de facut?“ (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—190). — Nota red.

111

CĂTRE P. B. AKSELROD

23. XII. 1901

Dragă P. B.,

Scrisoarea am trimis-o nerecomandata pe adresa d-voastră în urmă cu două săptămâni *. Dacă este posibil, faceți un demers la poșta anexând un plic cu scrisul meu, în caz că v-ar putea fi de folos.

Firește că e mai bine ca G. V. să ne viziteze la întoarcere. I-am trimis bani de drum. Sper că ați primit revista „Zarea“.

Ați putea să vedeți acum broșura (cartea ?) mea împotriva economiștilor ? Dacă puteți, v-aș trimite zilele acestea sau la începutul săptămînii viitoare jumătate din manuscris, pentru că aș vrea să mă sfătuiesc cu d-voastră. Răspundeți-mi.

Pe curînd.

Al dv., Frei

*Expediată din München la Zürich**Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III**Se tipărește după manuscris*

112

CĂTRE L. I. GOLDMAN

...Am susținut întotdeauna că funcțiile se repartizează de la sine ; noi, cei de aici, edităm publicații și scriem articole pentru ziar etc. Cei din Rusia difuzează publicațiile și stabilesc legături. De transport se ocupă anumite persoane, desemnate de comun acord de cei de aici și de cei de acolo, și care țin legătura și cu unii și cu ceilalți. Așa ar fi ideal...

...De multă vreme ne roade mîhnirea că în Rusia organizarea (fapt de importanță primordială) merge greu și

* Vezi și scrisoarea lui V. I. Lenin către P. B. Akselrod din 19 decembrie 1901 (vezi volumul de față, p. 170—171). — Notă red.

— vă amintiți? — astă-vară v-am trimis chiar un „plan”¹⁵⁴ (din păcate, nu am păstrat copia scrisorii în care era expus acest „plan”), dv. însă mi-ați răspuns: „Nu avem oameni“. Acum, după cîte văd, socotați că se poate porni la această muncă, iar noi sănsem cu toții gata să vă dăm ajutor tuturor, în măsura în care acest lucru depinde de noi. Dar rolul nostru este cu totul secundar aici. Dv. aveți legături cu X.Y.Z.¹⁵⁵, prin urmare toate „sursele“ de literatură converg spre dv. Stabiliti legătura între dv. și dispuneți de aceste surse: dacă găsiți oameni potriviti pentru treaba asta și care v-au cîștigat toată încrederea, formați din ei, cu consimțămîntul tuturor, un comitet de organizare, iar noi vom scrie, firește, oriunde vom putea să se dea ascultare acestui comitet. Numai că acest comitet de organizare trebuie să se gîndească numai decît la toată Rusia, și nu la o singură regiune, deoarece întreg viitorul „Iskrei“ depinde de faptul dacă ea va fi în stare să învingă metodele meșteșugărești locale și regionalismul și să devină efectiv un ziar pe întreaga Rusie...

*Scrisă în decembrie 1901
Expediată din München la Chișinău*

*Publicată pentru prima oară
în 1928, în revista
„Proletarskaia Revoluția“ nr. 1*

*Se tipărește după manuscrisul
„Raportului organizației «Iskra»
pentru Congresul al II-lea
al P.M.S.D.R.«, copiat de
N. K. Kruțskaya*

1902

113

CĂTRE L. I. GOLDMAN

Dv. considerați că este necesar să ținem în secret existența unei tipografii a „Iskrei“ în Rusia*, adică să întețî împotrivă să popularizăm pe scară largă în străinătate exemplarul tipărit în Rusia¹⁵⁶?

Cât despre faptul că în general treaba merge prost, lucru de care vă plîngeți amarnic, după cum mi-a relatat cel cu care v-ați întîlnit de curînd **, aici vă putem ajuta prea puțin. Membrii din Rusia ai organizației „Iskra“ trebuie să alcătuiască un nucleu solid și să facă totul pentru a realiza o bună difuzare a „Iskrei“ în întreaga Rusie. Aceasta este exclusiv sarcina organizației din Rusia. Dacă vom reuși s-o îndeplinim, buna desfășurare a muncii noastre va fi asigurată. Iar dacă nu, e inevitabil ca lucrurile să meargă prost ***. Pentru o bună difuzare și din motive de *prestigiul* ar fi foarte important să tipărim în Rusia unul din 2—3 numere ale „Iskrei“, alegîndu-le pe acelea care prezintă un interes permanent. De pildă, poate, nr. 13¹⁵⁷.

Dar, din moment ce ați început tipărirea, căutați să scoațeți un număr *mult* mai mare de exemplare: să încercăm

* Primele cuvinte sunt scrise de N. K. Kruskaia. — *Nota red.*

** Probabil, I. B. Basovski. — *Nota red.*

*** Credeți că Dementiev ar putea face munca de difuzare?

măcar o dată să satisfacem întreaga Rusie. Vă amintiți cum vă plângеаtі chiar dv. că „Iskra“ e prea puțin răspîndită.
Încă o dată salutări și felicitări pentru succes !!

*Scrisă la 3 ianuarie 1902
Expediată din München la Chișinău
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

114

CĂTRE V. N. KROHMAL

3. I. Am primit de la Kiev o corespondență în care se critică acțiunile comitetului. În corespondență se afirmă (1) că comitetul nu este la curent cu situația (în noaptea de 1 spre 2 decembrie s-au operat arestări, dar comitetul nu poate afla cine a fost arestat și de ce), că nu este operativ. (2) Trebuie scos un manifest adresat muncitorilor, în care să se vorbească despre mișcările studențești și să se arate cum trebuie să acționeze muncitorii. Comitetul a fost de acord că este necesar un asemenea manifest, dar nu l-a scos la timp. Ne pregătim să publicăm această corespondență în nr. 14, care va apărea peste 10 zile. De aceea, la primirea acestei scriitori, răspundeți *i m e d i a t* dacă aveți de spus ceva în legătură cu aceste două cazuri sau trimiteți o relatare amplă în legătură cu ele. Corespondența, în general, nu este lipsită de interes, dar noi n-am vrea să publicăm o critică la adresa unui comitet prieten fără să știm care este părerea lui. Vă rugăm să vă grăbiți cu răspunsul *.

*Scrisă la 3 ianuarie 1902
Expediată din München la Kiev
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

115

CĂTRE G. V. PLEHANOV

7. II. 1902

Dragă G. V.! Vă trimit dv. proiectul de program ** cu modificările lui Berg. Vă rog să-mi scrieți dacă veți intro-

* Adaos la o scrisoare scrisă de N. K. Krupskaia. — *Nota red.*
** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 201—207. — *Nota red.*

duce modificările sau veți prezenta un contraproiect. Aș vrea să știu, totodată, care pasaje nu v-au satisfăcut.

În ceea ce privește religia, am citit în scrisoarea lui K. Marx asupra Programului de la Gotha o critică vehementă a revendicării Gewissensfreiheit* și afirmația că social-democrații trebuie să declare război fățis oricărui religiosem Spuk **¹⁵⁸; considerați posibil acest lucru și în ce formă? În ceea ce privește religia, noi avem mai puține motive de prudență decât germanii, ca și în ce privește „republica“, de altfel.

Vă rog să-i dați lui Kolțov să transcrie exemplarul dv., n-o să-i ia prea mult timp.

Ce se aude cu articolul dv. (în cazul în care v-ați apucat să scrieți articolul pentru „Zarea“, aşa cum presupunem noi)? Când credeți că-l veți termina?

Tot nu mi-ați trimis „Neue Zeit“ (nr. 1 și 3) și scrierea în legătură cu programul agrar!! Vă rog să mi le trimiteți sau să-mi scrieți de ce ați întârziat cu trimiterea lor.

V-am abonat, pe 1902, la „Conrad's Jahrbücher“¹⁵⁹. „Wirtschaftliche Chronik“ pe 1901 va apărea, pe cît se aude, în februarie, și atunci vi se va trimite. V-ați abonat la „Torgovo-Promišlennaia Gazeta“¹⁶⁰ și ați început să primiți?

Ce se mai aude la dv. despre rabocedeliști? Noi nu mai știm nimic despre ei.

Broșura mea este la cules ***.

„Vorwärts“ a refuzat să publice măcar un răspuns preșcurtat, și chestiunea a ajuns la Vorstand ****. Bebel e, zice-se, de partea noastră. Să vedem.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., Frei

Expediată din München la Geneva

*Publicată pentru prima oară
în 1928, în culegerea
„Grupul «Eliberarea muncii» nr. 6*

Se tipărește după manuscris

* — libertății conștiinței. — Nota trad.

** — opiu al religiei. — Nota trad.

*** „Ce-i de facut?“ — Nota red.

**** — C.C. (al social-democrației germane) — Nota trad.

116

CATRE L. I. AKSELROD

18. II. 1902

Mult stimata L. I.,

Ca raspuns la scrisoarea dv., mă grabesc să vă comunic că articolele lui Struve și Bulgakov au aparut în *m a i* 1897 în revista „Novoe Slovo“ (nr. 8, după numerotația lor specială)¹⁶¹.

Ne bucură ca în curînd veți termina articolul; vă rog să-mi trimiteți o dată cu el și articolele lui Struve și Bulgakov.

Ați utilizat articolele lui Vl. Cernov despre metoda subiectivă, Berdeaeu etc., apărute în ultimele numere din „Russkoe Bogatstvo“? Ce bine ar fi dacă ați pune la punct măcar în cîteva rînduri pe acest flescar! În „Sozialistische Monatshefte“¹⁶², numărul 2 (pe februarie), un oarecare Lozinski îngroapă și el materialismul și ridică în slăvi pe Berdeaeu.

De la Vologda (unde se află deportați Berdeaeu și Bogdanov) ni se comunica că deportații poartă aprinse discuții filozofice și se pare că Berdeaeu, fiind cel mai bine pregătit dintre ei, „are victoria“.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv. ...

*Expediată din Munchen la Berna**Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XI**Se tipărește după manuscris*

117

CATRE P. B. AKSELROD

3. III. 1902

Dragă P. B.,

Berg vă adresează o misivă cu caracter operativ, pe care am citit-o în colectiv. Nu-mi rămîne decât să adaug că propun următoarele amendamente la proiectul meu *

* Vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p 201—207. — Nota red.

(amendamente în sensul dorit de G. V.) : — vedeți fila următoare*. Din aceste amendamente veți vedea că nu mai poate fi vorba de divergențe „principiale“.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., Lenin

Trimisă din München la Zürich

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

118

CĂTRE P. B. AKSELROD

22. III. 1902

Dragă P. B.,

Cum vă simțiți de cînd v-ați întors? V-ați revenit în urma vieții în aer liber și a „reacției“ la care vă așteptați cînd ați plecat de aici?

Velika Dmitrievna v-a trimis programul lui G. V. și proiectul nostru „de aranjare a chestiunii într-o comisie“¹⁶³, o comisie de arbitraj sui-generis. Se pare că proiectul va cădea din cauză că G. V. nu accepă, dar nu știu încă precis. M-ar interesa să știu ce impresie v-a făcut noul proiect al lui G. V. și către care dintre aceste două proiecte înlănuți acum?

Broșura dv.¹⁶⁴ a început să fie transcrisă *abia acum*: pînă acum tovarășa care transcrie a fost ocupată cu transcrierea materialului pentru „Iskra“ (din cauza plecării lui Tvetov, [treburile] ** „Iskrei“, care mergeau ca pe roate, se urningeau acum foarte greu: în martie va apărea un singur număr). E clar că dacă broșura va fi editată aici, apariția ei va întîrziă inevitabil; dacă țineți mult să nu întîrzie, comunicați-ne; în acest caz am putea trimite broșura la Geneva. Dacă urgența nu vă preocupă prea tare, vom da broșura la cules după ce se va termina transcrierea și după sosirea lui Tvetov.

* Vezi „Trei amendamente la proiectul de program“ (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 208). — Notă red.

** Cuvîntul a fost introdus după sens. — Notă red.

Încă ceva în legătură cu programul. Noi socotim că n-ar fi de loc de dorit ca programul să fie pus la vot în cadrul *întregii Ligi* (și nu exclusiv în cadrul redacției), cu alte cuvinte n-ar fi de dorit să ajungem la polemică între noi (deși, dacă încercările de a ne pune de acord n-ar da rezultate, n-ar fi un lucru ușor de evitat). Care este părererea dv.?

O calduroasă strîngere de mâină. Vă doresc multă sănătate.

Al dv. ...

Lăpadiata din München la Zurich

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. II*

Se tipărește după manuscris

119

CATRE G. D. LEITEIZEN

Încă o dată zur Frage (în problema) Kricevski. G. V. declară că în colonia de la Paris s-a afirmat sus și tare că menționatul Boris Kricevski a primit o scrisoare *de mulțumire* de la Millerand (pentru corespondențele sale publicate în „*Vorwärts*“) și chiar s-a lăudat atunci cu ea. Acum, cînd s-a pornit polemica între „*Vorwärts*“ și „*Zarea*“¹⁰⁵ și problema se pune tranșant, este necesar să depunem *imediat toate eforturile* pentru a proceda la o cercetare riguroasă („pasionată“) a chestiunii. Vă rog să treceți imediat la această treabă. Adunați mărturii de la toți martorii, atît de la aceia care au văzut ceva, cît și *de la aceia care au auzit* ceva în legătură cu această chestiune, și, după ce le veți aduna, scrieți-ne o scrisoare în care să enumerați pe toți acești martori și mărturiile lor. În ultimă instanță, ar trebui să vă adresați lui Petit, dar ar fi mai bine să-i luați „ca din oală“.

Așadar, la acțiune! Cu toată energia!

Așteptăm răspuns!

Al dv., Frei

*Scrisă înainte de 23 martie 1902
Expediată din München la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

120

CĂTRE P. B. AKSELROD

27. III. 1902

Dragă P. B.,

Am primit scrisoarea dv. și mă grăbesc să vă răspund. Ideea dv. de a publica articolul în „Zarea”, și nu în broșură (supliment la „Iskra”) îmi place foarte mult, atât în general, cât și în special, având în vedere planurile noastre de mutare la Londra (despre care vă scrie Evgheni) ¹⁶⁶. Din articolul dv. s-a transcris aproape jumătate și vi-l voi trimite atunci cînd va fi transcris în întregime: transcrierea merge repede acum. Va fi foarte bine dacă vom publica în „Zarea” acest articol, care are tocmai caracter de articol de revistă. Chiar dacă vor fi necesare unele modificări, scrisoarea este „către «Iskra»”, ele vor fi minime.

După cîte știu, nimeni nu s-a apucat să scrie și nu intenționează să scrie o recenzie asupra publicației „Kanun revoluției” ¹⁶⁷. Vă rog să scrieți dv.: „Zarea” duce mare lipsă de recenzii.

În ceea ce privește programul, vă voi trimite zilele acestea observațiile mele la proiectul lui G.V.* (acum ele se află la prietenul nostru bolnav) **; le-am arătat prietenilor de aici și ei m-au sfătuit să nu le trimit lui G. V., întrucît acum se agită ideea instituirii unei comisii „de arbitraj, sau de coordonare”. Mi-ar fi plăcut însă să vă trimit aceste observații dv. personal, ca să vedeți Bedenken *** ale mele expuse acolo în mod sistematic. În ceea ce privește adunarea ¹⁶⁸, nu cred că în momentul de față ea ar putea duce lucrurile la bun sfîrșit. Nu știu ce va hotărî colegiul în planul său (îi vom aduce la cunoștință chiar astăzi planul dv.), dar tare mă tem că, întrucît nu s-a pregătit un al treilea proiect, întrucît votanții au rămas aceiași, întrucît nu există un acord ferm în privința sistemului de vot, în favoarea cui să se voteze și ce semnificație să se

* Vezi „Observații la al doilea proiect de program al lui Plehanov” (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 209–232). — Nota red.

** A. N. Potresov. — Nota red.

*** — considerente. — Nota trad.

atribuie votului, nici adunarea noastră de la Zürich nu va duce la nimic. În ceea ce privește însă importanța publicării programului, aveți *de o mie de ori* dreptate.

Ați văzut „Calendarul”¹⁶⁹ grupului „Borba”? V-a plăcut?

A apărut „Revoluționnaia Rossiia”¹⁷⁰ nr. 4. Lucrează oamenii.

Iertați-mă că vă scriu atât de puțin și pe apucate. Sînt foarte grăbit.

Al. dv. ...

Expediata din München la Zurich

*Publicata pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. II*

Se tipărește după manuscris

121

CĂTRE A. A. BOGDANOV

Dragi tovarăși,

Ne bucură mult propunerea voastră de a publica broșuri. De broșuri tocmai se simte lipsă și am putea să edităm lesne și în orice cantitate. (În ceea ce privește transportul, *nu garantăm* că acum am putea transporta en masse în mod regulat, sperăni însă că și asta se va aranja din ce în ce mai bine.) V-am rugă însă foarte mult să nu insistați asupra condiției de a accepta sau a respinge broșurile en bloc, fără modificări parțiale. Această condiție ne stînjenește mult și ar împiedica mult toată treaba. Un exemplu: chiar primul articol — despre organizare (despre sarcinile de ordin tehnic ale organizării) — pe care ni l-ați trimis. După părerea generală a redacției, acest articol (interesant și valoros în fond) *nu merge în forma actuală*, deoarece conține unele lucruri cu totul deplasate și lipsite de tact (de pildă, „conducerea unipersonală” și „dictatura unui membru al comitetului” etc.) și are și unele mici lipsuri care se cer corectate. N-ar fi de loc complicat să ne punem de acord în privința acestor modificări, care nu sunt esențiale din punctul de vedere al autorului (dar sunt absolut necesare).

Gîndiți-vă bine la aceasta și nu zădărnicîți o treabă importantă din dorința de a ne pune condiții care ne-ar incomoda.

Repetăm: în linii mari e un articol interesant și valoros; în general *sîntem de acord și cu condiția* de a accepta sau a respinge integral articolele, fără modificări de amânunt. Dar dacă am porni de la această condiție, am fi *nevoiți* să respingem chiar primul vostru articol, ceea ce ar fi în detrimentul cauzei. În privința unor modificări *de amânunt* însă, putem, fără îndoială, să ajungem la un acord cu dv. Încercați măcar o dată și permiteți-ne să facem aceste modificări cu titlu de experiență. Dacă doriți, vă vom comunica ulterior mai amânunțit ce anume trebuie schimbat.

Scrisă între 28 martie

și 19 aprilie 1902

Expediată din Londra la Vologda

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

122

CĂTRE G. V. PLEHANOV

4. IV. 1902

Dragă G. V.,

Vă trimit articolul meu despre otrezki *. După ce-l citiți, vă rog să-l trimiteți lui P. B. Împreună cu această scrisoare, căci *dacă* dv. acceptați planul pe care l-am propus inițial (cu alte cuvinte, ca acest articol să fie, ca să zic așa, o susținere în comun a proiectului nostru comun), trebuie să convenim asupra modificărilor ce se impun. Dacă însă nu veți fi de acord cu el, va trebui să găsim o altă soluție.

Eu am citat în cîteva locuri partea generală a programului (declarația de principii) după proiectul meu; e de la sine înțeles că voi face modificările respective în cazul cînd proiectul meu va fi respins. (În acest caz, aş putea

* „Programul agrar al social democrației ruse” (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 297—340). — Notă red.

lua citate din Programul de la Erfurt¹⁷¹ dacă n-aveți nimic împotrivă.)

Velika Dmitrievna a făcut pe alocuri unele observații marginale, fără să propună întotdeauna modificări concrete. Scrieți-mi, vă rog, care e părerea dv. În legătură cu aceste puncte. Referitor la unul dintre ele, aş vrea să spun cîteva cuvinte în apărarea mea. Velika Dmitrievna propune să scoatem paginile 79—82 * ; eu nu țin cu tot dinadinsul ca ele să rămînă. Dar ea a văzut acolo și „o încurajare a corupției“, întrucît proiectul nu acordă prioritate micilor arendași (ai pămîntului naționalizat), ci preconizează arendarea pămîntului în mod egal marilor și micilor arendași, *c u c o n d i t i a respectării legilor agrare și (N. B.) culturii raționale a pămîntului și creșterii vitelor.*

Ea obieectează : asta ar fi o „crimă“, căci „totul ar fi acaparat de cei bogăți“, iar agrotehnica mai perfecționată va lipsi de lucru pe $\frac{9}{10}$ dintre muncitori, cărora nu le vor fi de ajutor nici un fel de legi agrare.

Această obiecție mi se pare neîntemeiată, întrucît (1) ea presupune o societate burgheză foarte dezvoltată și în care țăranul care se poate lipsi de muncitori angajați este o raritate ; (2) în aceste condiții, „bogătașii“ pot primi pămînt numai în cazul cînd marea gospodărie este „pusă la punct“ sub aspectul tehnic și economic ; cum asta nu se poate face dintr-o dată, o trecere bruscă, de care se teme Velika Dmitrievna, nu se poate produce ; (3) înlăturarea muncitorilor de către mașini este, fără îndoială, un rezultat inevitabil al marii producții, dar se știe că noi nu ne punem speranțele în frînarea dezvoltării contradicțiilor capitaliste, ci în deplina lor dezvoltare ; agrotehnica perfecționată presupune totodată o creștere substanțială a industriei și părăsirea ocupățiilor agricole de către populație pe scară largă ; (4) măsura propusă nu numai că nu va folosi unor „criminali“, dar, dimpotrivă, este *singura care se poate concepe* în societatea burgheză și care se opune „crimei“, căci ea îngrädește de-a dreptul și *exploatarea*

* Vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politica, 1964, ed. a doua, p. 332—333. — Nota red.

muncitorului, și irosirea pământului, și degradarea șeptelui. În societatea burgheză micul producător este acela care irosește în mod special forța omului, a pământului și a animalelor.

Dacă credeți de cuvîntă să fie scoase p. 79—82, sfătu-i-mă, vă rog, cum să schimb nota de la p. 92*.

Ce părere aveți : se poate publica partea agrară a programului (și comentariile la ea) separat de întregul program și înaintea publicării lui ?

Am primit ieri șpalturile articolului lui V. I. și le-am trimis lui Dietz. Tot ieri am trimis pe adresa dv., în continuare, șpalturile acestui articol. (Pentru ca treaba să meargă mai repede, V. I. ar putea trimite șpalturile corectate direct lui Dietz.)

Sînt trei săptămîni de când nu se mai știe nimic de biețul Tvetov. S-o fi prăpădit. Ar fi o mare pierdere pentru noi !

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Frei*

5. IV. P. S. Chiar acum am primit scrisoarea dv. Am predat-o tovarășilor. Vă vom răspunde zilele acestea.

Vă rog să ne trimiteți *imediat* proiectul lui Berg (ceea ce dv. numiți proiectul comisiei) pe adresa *Franz Kiroff, Schraudolfstrasse, 29, III 1. bei Taurer. Extrem urgent*, căci ei *nu au o copie* și nu înțeleg observațiile dv. (Personal, aş prefera să se publice ambele proiecte, sub forma „celei de-a treia căi“, propusă de toți, dar văd că majoritatea este acum de altă părere.) Cărțile în probleme de agricultură vi le voi trimite. Pe cît se pare, Velika Dmitrievna este gata să mai renunțe la „hulirea“ marxiștilor legali.

Expediată din München la Genera

*Publicată pentru prima oară
în 1928, în culegerea
„Grupul „Eliberarea muncii“ nr. 6*

Se tipărește după manuscris

* Vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politica, 1964, ed. a două, p. 331—332. — Notă red.

123

CĂTRE G. V. PLEHANOV

17. IV. 1902

Dragă G. V.,

Mai am o rugămintă. Scrieți, vă rog, o scrisoare lui Quelch și rugați-l să ne ajute în chestiunea în care i s-a adresat prietenul meu (cu o scrisoare din partea Velikăi Dm.), iar astăzi mă voi adresa și eu : să facă tot ce e posibil și tot ce depinde de el, căci e o chestiune foarte importantă. Îi puteți scrie și în franceză. O scrisoare a dv. mi-ar fi de mare folos într-o chestiune care a început să fie aranjată, dar trebuie dusă pînă la capăt.

Pentru orice eventualitate, vă dau adresa lui :

M-r. H. Quelch.
37 A. Clerkenwell Green.
London E. C.

Deocamdată scrieți-mi pe adresa lui Alekseev, care stă la doi pași de mine. Sper să mă aranjez definitiv într-o săptămînă.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv. ...

P. S. Vel. Dm. are perfectă dreptate : la început Londra îți face o impresie detestabilă !!

Zețarul vostru e hotărît să vină la noi ?

Unde-s Berg și Velika Dm.? Nu ne-ați putea spune cînd pornește primul dintre ei?

Cărțile în probleme agrare vi le-am trimis prin Vel. Dm. Le-ați primit ?

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

124

CĂTRE P. B. AKSELROD

18. IV. 1902

Dragă P. B.,

Profit de ocazie pentru a vă scrie câteva cuvinte : Scrisorile care s-au primit chiar acum pentru B. N. trebuie să-i parvină cât mai repede cu putință. Dacă el nu e la dv., trimiteți-i scrisorile cât mai repede.

Dacă Berg se află la dv., rugați-l să-mi scrie câteva rînduri despre planurile lui : unde și când pleacă, pe câte zile. Si principalul : dacă a primit cele 2 scrisori pe care i le-am trimis sămbătă (12) dimineața de la oficiul poștal central ?

Noi ne aranjăm acum și avem o mulțime de treburi. Deocamdată scrieți-ne pe adresa lui Alekseev, el îmi dă scrisorile imediat (Mr. Alexejeff. 14. Frederickstr. 14. Gray's jun. Road. London W. C.). Sper că ați primit scrierea mea trimisă din Köln *.

Cum merge articolul d-voastră ?

O strîngere de mînă.

Al dv. ...

(Prima impresie la Londra e detestabilă. Si toate sunt atât de scumpe !)

*Expediată din Londra la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1923,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

125

CĂTRE P. B. AKSELROD

23. IV. 1902

Dragă P. B.,

Vă dau noua mea adresă (pe care v-aș ruga să n-o dați nimănui, nici măcar membrilor Ligii, în afară de perso-

* Este vorba de „Observații la proiectul de program al comisiei” (Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 238—249). O parte din aceste „Observații” Lenin le-a scris la Köln, unde s-a oprit în cursul călătoriei de la München la Londra. — *Nota red.*

nele cele mai apropiate, ca L. Gr. sau B. N.; ceilalți să continue să-mi scrie pe adresa lui Alekseev, iar cei mai străini — pe adresa lui Dietz. Dacă se poate, v-aș ruga ca și atunci când vorbiți de noi să ziceți München în loc de Londra și să ne numiți cei de la München, nu cei de la Londra).

Mr. Jacob Richter (Holford)
30 Holford Square. Pentonville. London W.C.

Probabil că Berg a și plecat: am primit astăzi de la el o scrisoare în care comunică că va pleca joi. Dacă mai e la dv., transmiteți-i că dacă nu-l găsește pe Alekseev, să meargă la Richter, care locuiește la doi pași de el.

Dacă „fosta economistă” (persoana care v-a plăcut atât de mult) e la dv., întrebați-o, sau mai bine-zis interogați-o, dacă a expediat la München scrisorile recomandate ce i-au fost înmînate la 11. IV. 1902. Dacă le-a expediat, să ne trimită imediat recipisele. Dacă nu le-a expediat, luați-o la rost și întrebați-o unde sunt scrisorile sau, mai bine, spuneți-i să ne scrie (pe adresa lui Alekseev).

Vă trimit chiar azi în banderolă (nerecomandat) un lucru de mare interes pentru L. Gr.: să-i acorde toată atenția.

A scris G. V. editorialul promis pentru nr. 20 al „Iskrei”? Dacă da, l-a trimis la tipografie? S-a mai trimis la tipografie ceva din partea dv.? Dacă nu, cum rămnîne cu editorialul? Chiar ne-ați lăsat cu toții descoperiți? Berg nu scrie nimic despre asta!?!?

O caldă strîngere de mâină.

Al d-voastră ...

*Expediată din Londra la Zürich
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE P. B. AKSELROD

3. V. 1902

Dragă P. B.,

Zilele trecute v-am trimis o „scrisoare pentru K.” *, fără să adaug un rînd pentru dv., pentru că erau extrem de ocupat. Mă iertați, sper ?

Aș vrea să vă scriu acum câte ceva în legătură cu articolul despre otrezki **. L-am îndreptat, ținând seama de *toate* indicațiile și cerințele înaltului colegiu. Acum el este trimis lui G. V. *spre a vă fi transmis dv.*, nu uitați să i-l cereți dacă îl ține mult (căci tipografia Dietz n-are de lucru !). Berg este mulțumit de îndreptările mele, dar mi-a comunicat că în special dv. ați făcut obiecții împotriva articolului. Dacă nu vă ia prea mult timp, vă rog să-mi scrieți ce anume nu vă satisfacă. Mă interesează mult. (Dacă scrieți un articol, vă rog să nu vă întrerupeți lucrul, căci discuția nu este de loc de „actualitate”, ci în mare măsură post festum.)

Nu înțeleg bine, de pildă, nici adaosul dv. „...care apasă ca un jug greu asupra țărănimii...“ (rămășițele iobăgici). În primul rînd, el este de prisos, căci nu aduce nimic în plus *ideii*. În al doilea rînd, nu e exact (nu numai asupra țărănimii) apasă ele greu, și ele sunt dăunătoare nu numai pentru că apasă ca un „jug“ greu asupra unei pături sociale sau alteia).

Programul a fost trimis la transcris și va apărea ca editorial în nr. 21 al „Iskrei“. Încă nu m-am hotărît să scriu o critică (aprobată de înaltul colegiu), căci aș vrea să mai recitesc de câteva ori „în tihă“ programul după ce va fi apărut în presă ; și încă nu mi-am revenit complet după zăpăceala de la Londra ***.

Ce mai fac L. Gr. și Boris Nikolaevici ? Cum o duce L. Gr. cu munca ? Dar Boris Nikolaevici cu sănătatea ? *Noi (probabil) vom conta pe el cît de cu-*

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Notă red.

** „Programul agrar al social-democrației ruse“. — Notă red.

*** Mutarea redacției „Iskrei“ de la München la Londra. — Notă red.

rînd; de aceea, să caute să se întrețemeze mai repede și cât mai bine.

O caldă strîngere de mâină și urări de sănătate.

Al dv. ...

P. S. Comunicați-i lui B. N. că la Voronej au fost arestate 40 de persoane (așa se aude), în scrisoarea de azi se dau următoarele nume: „Karpov, Liubimov, Korostenev, Kardașev, Butkovski, Mahnoveț și Gubareva; ultimii patru au fost eliberați fără a fi anchetați. La Ufa au fost operate opt perchezitii și două arestări: Boikov și Sazonov, studenți“. Tovarășii din Voronej ar fi fost arestați (1. IV), „din ordin venit de la Petersburg-Kiev“ (sic!). Astă-i tot ce se spune într-o scrisoare adresată nouă *direct*.

S-au făcut o mulțime de arestări! *E aproape sigur* că a fost arestat și cel în care ne pușesem atîtea speranțe, pe care l-ați văzut și l-ați cunoscut la Zürich și la noi; chiar el! Astă-i cât se poate de prost!

N. B. L. Gr. să-mi trimită numai decît numărul din „Pridneprovskii Krai“¹⁷² cu spațiile albe pe care l-ați primit dv.

Expediată din Londra la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

127

CĂTRE A. I. KREMER

Lui Aleksandr

4. V. 1902

Stimate tovarășe,

Avem motive serioase să credem că delegatul nostru (la conferință) a fost arestat curînd după conferință și n-a avut vreme să-și transmită funcția¹⁷³. De aceea, vă rugăm să ne comunicați: 1) cine a mai fost ales, în afară de delegatul nostru, în comitetul de pregătire (sau de orga-

nizare etc.) și 2) cum să stabilim legătura cu aceste persoane (adresa, cîfrul, parola etc.)?

Răspunsul l-ați putea scrie, dacă e nevoie, și cîfrat cu cerneală simpanică, comunicînd cheia cîfrului aducătorului personal. În general, este mai comod de întreținut legături prin aducător, care în cazuri urgente ar putea să telegrafeze, iar în cazuri de mare urgență sau de forță majoră să decidă pe loc.

Expediată din Londra la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

128

CĂTRE UNIUNEA SOCIAL-DEMOCRAȚILOR RUȘI DIN STRĂİNATATE

Pentru Uniune

4. V. 1902

Datorită unor împrejurări cu totul neașteptate și neprevăzute pentru noi, am primit abia ieri scrisoarea dv. și deci n-am putut răspunde mai înainte. De la delegatul nostru n-am primit nici o indicație cu privire la „locul convenit“. De aceea, ar fi mai nimerit să luati chiar dv. măsuri ca manifestul să ajungă la comitete¹⁷⁴. Probabil că unul dintre ai noștri a fost arestat. Deocamdată nu publicăm nimic despre arestările de la Belostok. Vă rugăm insistent să faceți toate comunicările *importante* prin tovarășul de la Paris (Leiteizen), ca să ne parvină mai repede, trimițîndu-ne (pe adresa : Herrn Philipp Rögner. Cigarenhandlung. Neue Gasse. 44. Nürnberg) o copie sau o scurtă expunere a celor transmise parizianului.

Pentru redacția „Iskrei“, Frei

Expediată din Londra la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

129

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

5. V. 1902

Dragă Leiteizen,

De-abia acum am primit scrisoarea în care ne înștiințați de sosirea dv. Mă grăbesc să vă comunic că *ieri* v-am trimis o scrisoare *foarte importantă* pe adresa 130 Mont Parnasse 130 (pentru dv.). Luați *neapărat* toate măsurile ca această scrisoare să vă parvină și execuția sarcina urgentă expusă în scrisoare. Pe aceeași adresă a mai fost trimisă și înainte o scrisoare, care trebuie de asemenea să vă parvină.

Săptămâna viitoare vom fi în mod sigur aici și ne bucurăm mult că veți veni și dv. Luați un tren de dimineață și veniți la domnul (tovarășul) pe a cărui adresă scrieți dv. N-aș putea să vă spun categoric să nu luați bilet aller-retour : *deocamdată* nu se întrevede necesitatea de a vă reține aici în mod special.

Nu aveți nevoie de indicații și ghiduri pentru drum și pentru a vă putea orienta la început la Londra ?

Pe curînd !

Al dv., *Lenin**Expediată din Londra la Paris**Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

130

CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI ȘI I. I. RADCEŃKO *

Am primit statistica. Multe mulțumiri. Vă mai rog să trimiteți materiale în legătură cu evaluarea pămînturilor în gubernia Vladimir, vol. V, nr. III, 1901 (jud. Gorohovaia), și celealte volume.

*Scrisă la 5 mai 1902
Expediată din Londra la Pskov*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Scrisoarea este un adaos la o scrisoare a lui N. K. Krupskaja. — Nota red.

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI

6. V.

Am primit o scrisoare. Se pare că Copacul a fost arestat. Claire trebuie să se salveze cu orice preț, și de aceea trebuie să treacă imediat în ilegalitate. Întrevederea cu Saşa * (despre care Copacul a mai apucat să ne scrie) s-a soldat cu desemnarea unei comisii însărcinate cu convocarea congresului peste cinci luni.

Acum sarcina noastră *principală* este să pregătim acest congres, adică toți oamenii care sunt ai noștri *trup și suflet* să pătrundă într-un număr cât mai mare de comitete și să caute să submineze C.C. din Sud al comitetelor din Sud (= titirezul). Acest „titirez“, pe care Genosse (acuzat de unii că e agent provocator, ceea ce nu e încă dovedit) îl învîrte între degete, este principala piedică (la care se mai adaugă și Petersburgul). — De aceea, sarcina imediată este : Kurț + Embrion să intre amândoi imediat în comitete. Apoi, Claire și Hoinarul să le urmeze exemplul. Aceasta este principala sarcină, căci altfel vom fi inevitabil înlătuраți : subordonați totul acestei sarcini, nu uitați deosebita importanță a Congresului al II-lea ! La aceasta adaptați... ** și pregătiți bine atacul împotriva centrului, Ivanovo etc., Uralului și Sudului. Aspectul formal capătă acum o deosebită importanță.

Hoinarul bănuiește că la mijloc e o provocare. Aici nu poate fi vorba de aşa ceva, sănsem doar la Londra. E foarte probabil ca de la unii dintre oamenii noștri arestați să se fi aflat multe fire ; aşa se explică totul. Pazește-te cu strășnicie, de dragul „sarcinii principale“ ***. Dacă noi (adică *voi*) nu veți face față acestei sarcini, e jale.

* Denumire consecretivă pentru Conferința comitetelor P.M.S.D.R. de la Belostok. — *Nota red.*

** În manuscris urmează un cuvânt sters, care n-a putut fi descifrat. — *Nota red.*

*** Pregătirea Congresului al II-lea al partidului. — *Nota red.*

Trimite-i imediat această scrisoare în întregime Hoinarului și spune-i să ne scrie neapărat și mai des; toate scrisorile lui au ajuns cu bine aici.

Dacă se confirmă căderea Copacului, trebuie să avem cît de curînd o întrevedere cu Claire sau cu Hoinarul ori să convenim în amanunțime prin scris, dacă există adrese bune (?), pentru a vă comunica *toate* amanuntele despre Sașa (trimite cît mai repede adresa pentru scoarțe).

În privința pașaportului, faceți singuri demersurile, nu vă bizuiți pe noi. N-ar fi bine să-l schimbați pe Claire cu Hoinarul, din moment ce pe primul îl cunoșc toți?

Cine va fi delegat din partea Moscovei? Este un tovarăș sigur? Are un înlocuitor bun? Așadar, încă și încă o dată: intrați în comitete. Nijni este sigur?

*Scrisă la 6 mai 1902
Expediată din Londra la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

132

CĂTRE G. V. PLEHANOV

Am primit articolul cu observațiile dv.* Constat că aveți o concepție cu totul originală despre tactul în relațiile cu colegii de redacție! Nu vă jenați de loc cînd e vorba să alegeți expresiile cele mai jignitoare, ca să nu mai vorbesc de „votarea“ propunerilor, pe care nici măcar nu v-ați dat osteneala să le formulați, și chiar de „votarea“ în legătură cu stilul. Aș vrea să știu ce ați spune dv. dacă aș răspunde și eu în felul acesta la articolul dv. despre program? Dacă v-ați pus drept scop să faceți imposibilă munca noastră în comun, pe calea aleasă de dv. veți putea

* „Programul agrar al social democrației ruse” (Opere complete, vol. 6, București, Editura politica, 1964, ed. a doua, p. 297—340). — Notă red.

ajunge repede de tot la un astfel de rezultat. Cît despre relațiile personale — nu cele de muncă —, le-ați stricat definitiv, sau mai exact: ați reușit să le puneti capăt definitiv.

N. Lenin

Scrisă la 14 mai 1902

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

Se tipărește după manuscris

133

CĂTRE F. V. LENGNIK

Așadar, sarcina dv. este acum să vă constituhiți în comitet pentru pregătirea congresului¹⁷⁵, să primiți în acest comitet pe bundist * (cîntărindu-l pe toate fețele. — N.B.!), să introduceți oameni de-ai noștri în majoritatea comitetelor, păzindu-vă pe dv. și păzindu-i și pe ei cu strășnicie pînă la congres. Luați aminte la acest lucru, extrem de important! Aici fiți cît mai curajos, mai cutezător și mai inventiv, iar în rest cît mai liniștit și mai precaut.

Fiți înțelept ca șarpele și blînd (cu comitetele: Bundul și Petersburgul) ca porumbelul.

Al. dv., *Bătrînul*

Scrisă la 23 mai 1902

Expediată din Londra la Samara

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* K. Portnoi. — Nota red.

134

CĂTRE L. I. AKSELROD

14. VI. 1902

Mult stimată L. I.,

Fiți bună și trimiteți lui Arseniev (L. Gr.) scrisoarea alăturată.

Cum o mai duceți? Cum merg lucrările? Vă sfătuiesc să vă faceți vacanța vara. Vă invidiez teribil, eu nu-mi pot face timp de odihnă, și stau prost de tot cu nervii.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., *Lenin*

Trimisă din Londra la Zurich

*Publicată pentru prima oară în 1929
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

135

CĂTRE I. I. RADCENKO

I s-a dat acum *bundistului* adresa dv. conspirativă pentru a se prezenta la dv. Asta în legătură cu congresul. Dv. împreună cu el (+ biroul sau încă cineva) trebuie să formați în Rusia comitetul pentru pregătirea congresului. Trebuie să fiți mai *autoritari* și *precauți*. Luati asupra dv. un număr cât mai mare de regiuni în care să vă angajați cu pregătirea congresului, invocați biroul (denumindu-l altfel), într-un cuvînt, faceți în aşa fel, încît să aveți toată acțiunea în mâină, iar Bundul să-și vadă deocamdată numai de treburile lui. Noi vom angaja aici o serie de tratative în vederea realizării unei apropieri și vă vom înștiința imediat.

Așadar, deocamdată *schitați* o componență a „comitetului din Rusia pentru pregătirea congresului”, care să fie cât mai avantajoasă pentru noi (poate că ar fi bine să declarați că ați și organizat acest comitet și că sănțeți foarte bucurosi de *participarea* Bundului, sau aşa ceva). Asumați-vă *ne-*

apărat funcția de secretar în acest comitet. Aceștia sunt primii pași. Pe urmă vom vedea.

Spun „schițați“ componența, ca să aveți mai multă libertate de acțiune: nu vă legați chiar de la început mîinile în fața Bundului (ați putea spune, de pildă, că a fost stabilită legătura cu regiunea Volgăi, cu Caucazul, cu centrul — avem un om de acolo — și cu Sudul, unde pleacă doi oameni de la noi) și faceți astfel încât să fiți stăpîn pe acțiune. Si totul cît mai precaut, fără a vă atrage reproșuri.

Scrieți-mi dacă vă e clar rolul dv. Poate că vom mai avea timp să ne mai scriem.

Trimiteți-ne neapărat în mod *regulat* gazeta săptămînală pe adresa lui Rögner: avem nevoie de o corespondență cît mai regulată. Si noi am vrea să trimitem o revistă săptămînală specială: comunicați-ne cît mai curînd adresa unui medic, a unui tehnician, a unui biciclist, a unui actor etc. etc.

Al dv. devotat ...

*Scrisă la 22 iunie 1902
Expediată din Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tiparește după manuscris

136

CĂTRE L. I. AKSELROD

23. VI. 1902

Mult stimată L. I.,

Cu tot regretul, nu vă pot îndeplini în nici un caz rugămintea și nu pot veni la Berna. Stau foarte prost cu sănătatea și nu știu zău dacă voi putea să-mi țin referatul la Paris, căci nu am avut timp să mă pregătesc. Sunt într-o Arbeitsunfähigkeit * aproape totală și stau foarte prost cu nervii. Dacă aş putea, m-aș sustrage și de la obligația de la Paris, dar ar fi prea necinstit să-i duc¹⁷⁶. Dacă n-o să mă

* — incapacitate de muncă. — Notă trad.

fac de rîs la Paris și o să reușesc să mă repauzez după aceea, voi căuta (poate la toamnă) să vin neapărat la d-voastră, acum însă nu pot.

O caldă strîngere de mâină și mulțumiri că ne dați vești despre dv.

Al dv., *Lenin*

P. S. Soția mea mă roagă să întreb dacă s-a primit scrisoarea pentru L. Gr. și scrisoarea ei cu privire la bani (cu rugămintea de a cere banii înapoi sau de a-i transfera pe numele lui Richter).

*Expediată din Londra la Berna
Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Se tiparește după manuscris

137

CĂTRE G. V. PLEHANOV

23. VI. 1902

Dragă G. V.,

Parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă primind scrisoarea dv., care pune capăt gîndurilor de „război intestin”. Cu cît acest război ni se părea inevitabil, cu atît era gîndul mai greu de suportat, încruciș el ar fi avut consecințe dintre cele mai triste asupra vieții de partid...

Voi fi bucuros să discutăm, atunci cînd ne vom întîlni, despre începutul „istoriei” de la München¹⁷⁷, nu pentru a dezgropa trecutul, ci pentru a mă lămuri ce v-a putut irita atunci. Vă dați seama, cred, că nici nu mi-a trecut prin gînd să vă supăr.

V. I. mi-a arătat scrisoarea dv. În legătură cu articolul, adică cererea dv. de a vi se da posibilitatea să vă expuneti părerea în articolul dv. programatic. Personal găsesc că e o decizie foarte bună și cred că posibilitatea de a releva o deosebire de 25% (atunci cînd se consideră absolut necesar să fie relevată) o are și a avut-o întotdeauna fiecare membru al redacției (așa cum a fost cazul cu problema națio-

nalizării, pe care dv. ați formulat-o oarecum diferit în același articol, sau cu problema liberalilor în recenzia din „Zarea“ nr. 2—3). Sînt gata și acum să discut încă o dată cu dv. modificările care ar fi de dorit să le fac în articolul meu * și să vă trimît șpalturile în acest scop. Alegeți soluția care vi se pare mai convenabilă. Trebuie să terminăm cît mai repede „Zarea“, căci tratativele tărgănează din cale-afară. În orice caz, eu voi comunica imediat propunerea dv. lui A. N. și lui Iuli.

Nu am încă șpalturile articolului dv. și de aceea nu vă pot răspunde la întrebarea cu privire la pasajul despre Marx.

După părere mea, scrisoarea socialistului-revolutionar nu prea face să fie publicată; ei au un organ de presă, n-are decît să polemizeze acolo (căci articolul e curată polemică). Despre Belgia ar fi bine să publicăm articolul Rosei Luxemburg, dacă asta s-ar putea face repede.

O caldă strîngere de mâină, *N. Lenin*

P. S. Zilele acestea plec în Germania să-mi văd mama și să mă odihnesc¹⁷⁸. Sînt într-o stare de epuizare nervoasă și mă simt foarte rău. Sper că în curînd ne vom întîlni la Londra.

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tiparește după manuscris

138

CĂTRE G. V. PLEHANOV

2. VII. 1902

Dragă G. V.,

Iertați-mă că vă scriu în pripă. Am venit în vacanță aici, în Bretagne (unde îi aştept pe ai mei). Cînd eram în trecere prin Paris, Berg mi-a dat o notă a sa și am primit articolul trimis de dv., semnat Veteran.

* „Programul agrar al social democrației ruse“ (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 279—340). — Notă red.

Sînt în totul de acord cu Veteran. În chestiunea publicării unei note despre Leckert în „Iskra“ am avut de dat o mică luptă cu Berg și cu Velika Dmitrievna, care, aşa cum se întimplă de obicei, s-au enervat amîndoi și au început să vorbească de inevitabilitatea terorii și să susțină că noi trebuie să exprimăm (într-un fel sau altul) această idee. Nota din „Iskra“ a fost deci un compromis: e tot ce am putut *o b t i n e*¹⁷⁹.

Acum Berg însuși se pronunță mai categoric împotriva actelor teroriste, chiar dacă sînt săvîrșite de oameni ca Leckert.

Se pune însă problema: e nimerit să publicăm articoul dv. semnat Veteran? *Dacă țineți, îl vom publica neapărat* (și va mai putea intra în numărul viitor), dar n-ar fi mai bine să-l transformați în articol de fond pentru nr. 22, îmbinîndu-l (ca să zic aşa) cu articoul lui Berg „Cum să luptăm“? Vă trimît alăturate acest articol, în care, după părerea mea, sînt pasaje ce necesită unele modificări, pasaje supărător de evazive în problema Leckert.

Anexez și o notă în legătură cu scrisoarea popii. Care e părerea dv.?

Deci, dragă G. V., vă rog să-mi răspundeți cât mai curînd și să-mi înapoiați toate aceste trei materiale direct la Londra (J. Richter, 30. Holford Sq. 30. Pentonville: London W. C.). Scrieți-mi tot pe această adresă.

După mine, cel mai bine ar fi să vă expuneți părerea *într-un articol de fond*: aşa ziarul nostru va avea de cîstigat în fondul chestiunii (eventualele „*obiectii*“ *împotriva „Iskrei“* vor fi atenuate), iar impresia pe care o va face în mase va fi mai puternică. Pentru dv. e simplu și ușor să transformați acest articol în articol de fond, *substituindu-l* astfel articolului „Cum să luptăm“. După mine, această substituire ar fi cea mai bună soluție.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., Lenin

Expediată din Loguivy (Coasta de nord a Franței) la Geneva

*Publicată pentru prima oară
în 1928, în culegerea
„Grupul „Eliberarea muncii.“ nr. 6*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE I. I. RADCENKO

Lui Arkadi din partea lui Lenin

Dragă prietene,

În primul rînd, vă felicit din inimă pe dv. (și pe prietenii dv.) pentru marele dv. succes : trecerea la reorganizarea comitetului local. Această acțiune poate marca un punct de cotitură în toată mișcarea noastră și, de aceea, ducerea ei pînă la capăt este sarcina cea mai importantă și cea mai imperioasă. Păziți-vă strășnic ca să reușiți s-o îndepliniți.

Trec la chestiunea care ne interesează. Mă rugați să vă ajut „cu un concept de plan concret de activitate locală coordonat cu activitatea pe întreaga Rusie“. Pentru a vă îndeplini neînțîrziat rugămintea, vă scriu numai eu (ca să nu zăbovesc încercând să stabilesc legătura cu ceilalți membri ai redacției, în prezent împrăștiati în toate părțile ; s-ar putea ca ulterior să adauge și ei ceva la scrisoare). Nu sunt convins că am înțeles bine rugămintea dv. În prezent sursele mele de informare sunt : scrisoarea dv. din 21 VI și scrisoarea lui 2a 3b cu privire la cele două întîlniri (a dv., a lui 2a 3b și Krasikov) cu Vanea (Uniunea din Petersburg)¹⁸⁰. Judecînd după aceste surse (în special după cea de-a doua), Vanea „se dovedește în prezent un tovarăș de idei de-al nostru, care recunoaște sincer deficiențele vechii lui poziții“. Pornind de la toate acestea, voi continua să scriu adresîndu-mă dv. și lui Vanea și lăsînd cu totul la latitudinea dv. hotărîrea de a transmite lui Vanea (*și lui Manea = organizația muncitorească*) scrisoarea mea acum sau mai tîrziu, de a o transmită în întregime sau cu unele modificări, pe care, în caz de nevoie, să las să le faceți tot dv. (comunicîndu-ni-le nouă pe toate pe cât posibil).

La drept vorbind, în momentul de față nu vă pot da „un concept de plan concret de activitate locală coordonat cu activitatea pe întreaga Rusie“ ; e o sarcină pe care n-o pot îndeplini fără a avea o serie de consultări *a mănumițite*, atât cu Vanea cât și cu Manea. Tot ce vă pot da e un con-

cept din care să rezulte ce acțiuni practice urmează să întreprindă Vanea, dacă a devenit un alt Vanea sau vrea de facto să devină. Acțiunile pe care le-ați inițiat în comun la cea de-a doua întâlnire cu Vanea (înfățișate în scrierea lui 2a 3b) mi se par cu totul juste. Sunt perfect de acord că, „în primul rînd, trebuie să te declari deschis adept al unor anume concepții“. Asta în primul rînd, și e un lucru care nu se poate face decât printr-o declarare publică¹⁸¹. Știu prea bine că în rîndurile majorității sau ale multora dintre tovarășii lui Vanea (comitetele și membrii lor) dăinuie o puternică prejudecată împotriva unor astfel de declarații sau, cel puțin, ei nu au deprinderea lor. Nu este un lucru greu de înțeles dacă luăm în considerare un stadiu al mișcării pe care l-am depășit și greșeli pe care le-am lichidat acum. Dar tocmai pentru că Vanea ocupă o poziție atât de importantă, tocmai pentru că și în trecut își declara deschis vechile sale concepții, cu totul opuse celor „iskriste“, i-aș sfătui insistent pe tovarăși (pe Vanea) să-și învingă această lipsă de deprindere și această prejudecată. Activitatea noastră locală suferă pînă acum cel mai mult de îngustime și izolare, de lipsă de dorință a activiștilor din organizațiile locale de a trece cu hotărîre la studiul *activ* al problemelor care privesc întregul partid. De aceea, Vanea, trecînd în rîndurile partizanilor social-democrației revoluționare, trebuie să se desprindă din capul locului de această tradiție și să-și proclame *în auzul tuturor principalele sale concepții teoretice și idei organizatorice* și să declare că pornește imediat el însuși la înfăptuirea acestor idei, invitînd și celelalte comitete să-l urmeze. Această declarare va fi de mare importanță atât pentru Vanea, cât și pentru întreaga Rusie, ea va fi de mare importanță chiar luată ca atare. Sa nu ne temem că vom supăra pe vechii prieteni ai lui Vanea, care au împărtășit alte concepții. Orice supărare va trece fără urmă tocmai fiindcă Vanea va recunoaște *personal*, deschis și sincer că, aşa cum l-au convins evenimentele și experiența, vechile lui concepții teoretice, principii tactice și planuri organizatorice, legate într-un fel sau altul de economism, au fost eroante. El nu se va deda aici la nici un atac împotriva aces-

tor concepții vechi, ci și va recunoaște pur și simplu evoluția. Sinceritatea unei asemenea recunoașteri va avea o influență de zece ori mai mare asupra unificării efective a tuturor social-democraților ruși și a încetării totale a „polemicii“ dintre ei decât o sută de proteste împotriva „polemicii“.

Prin urmare, în primul rînd, și cel mai important, este o declarație deschisă în presă (într-un organ local sau în „Iskra“, cel mai bine și într-o parte și în alta). Această acțiune nu trebuie amînată nici măcar cu o săptămână, pentru că fără ea toate celelalte acțiuni pot rămîne foarte ușor fără rezultat (un eșec etc.), iar în cazul în care va fi îndeplinită, imediat ne vom consolida pe calea cea nouă.

Ce ar urma să figureze în această declarație? Dacă Vanea mi-ar fi cerut un sfat tovărășesc în acest sens, i-aș fi răspuns (*dar nu înainte de a mi-l fi cerut*): 1) recunoașterea renunțării la vechile concepții (teoretice, tactice, organizatorice) și o caracterizare cît mai generală (de dorit în câteva cuvinte) a acestor concepții. 2) Recunoașterea trecerii în rîndurile partizanilor „Iskrei“, ai concepțiilor ei teoretice, tactice și organizatorice, recunoașterea ei drept organ *conducător* (N.B. — ceea ce nu înseamnă cîtuși de puțin că urmează să fie obligatoriu de acord în toate privințele cu el. Înseamnă numai a fi solidar cu principiile *călăuzitoare* ale unui astfel de organ. Această recunoaștere este *pe deplin* compatibilă cu existența unor divergențe în probleme particulare, în cazul că ele există, indicînd că eu doresc cutare și cutare schimbări și, ca partizan de astăzi al „Iskrei“, mă voi strădui să le obțin, voi lupta în cadrul „Iskrei“ pentru înfăptuirea lor). 3) Punerea pe primul plan a unificării, mai bine zis a *refacerii* efective a partidului muncitoresc social-democrat unic pe întreaga Rusie *printr-o* activitate comună, care trebuie să înceapă cu gruparea în jurul „Iskrei“ spre a o transforma într-un instrument de agitație efectiv pe întreaga țară. Această activitate trebuie să ducă la formarea unei organizații de luptă pe întreaga Rusie, capabilă să dea un atac hotărîtor împotriva absolutismului. 4) Recunoașterea (pe care Vanea a făcut-o, dar care n-a fost dată publicității) necesitării de a reorganiza

structura și activitatea lui Vanea și a lui Manea (a relațiilor lor etc.), preconizarea revizuirii structurii (ca să spunem aşa). 5) Recunoașterea necesității de a se apropiă cât mai mult de organizația din Rusia a „Iskrei“ și de a fuziona cu ea pentru înfăptuirea sarcinilor, comune de aici înainte pentru Vanea și pentru această organizație. 6) Desemnarea unuia sau a mai multor membri ai Comitetului organizației din Petersburg (poate din partea lui Vanea și a lui Manea etc.) care să treacă imediat la înfăptuirea practică a celor expuse mai sus, a *fuzionării* cu „Iskra“ și a *unificării* partidului *.

Se înțelege că din aceste 6 puncte, al 6-lea nu va fi dat publicitatea sub nici un motiv, dar, poate, nici alte puncte. Declarația ar putea să conțină puncte de suspensie sau pur și simplu să menționeze că punctele cutare (sau „urmarea“) nu pot fi publicate din motive conspirative. Repet, dacă Vanea a devenit într-adevăr partizanul nostru, el nu trebuie să amîne această declarație *nici cu o săptămână*.

La o asemenea consfătuire a delegaților Comitetului din Petersburg cu Sonea (organizația din Rusia a „Iskrei“) și cu redacția „Iskrei“ (din străinătate) va fi elaborat un veritabil plan concret nu numai de reorganizare a activității la Petersburg, ci și direct de unificare a partidului, de constituire a Comitetului de organizare în vederea pregătirii congresului partidului etc. etc.

Apoi, la cea de-a doua consfătuire a voastră se preconiza ca, „înainte de executarea proiectului menționat (trimiterea în iulie a unor delegați în străinătate), delegații să ia cunoștință de starea de lucruri din diferite regiuni ale întinsei noastre patrii pentru a avea o bază de discuții la consfătuire“. E o hotărâre pe care (sincer vorbind) o consider greșită și v-aș sfătui să renunțați la ea. Asta înseamnă să tărăgănezi lucrurile și să alergi după doi iepuri. Să prindem mai întâi pe unul : să ne înțelegem între noi (noi și Vanea), *ceea ce va duce* la o solidaritate deplină a lui Vanea cu Sonea. Iar dacă această solidaritate va fi obținută, *următoarea* sarcină practică (vizitarea diferitelor regiuni

* § 6 a și fost hotărît de *facto* la cea de a două consfătuire a voastră : trimiterea unor delegați în străinătate pentru a încheia un acord definitiv

din Rusia) va fi ușor îndeplinită de Vanea + Sonea (+ sau = ?). Acum însă n-are rost să ne fărâmășăm forțele: mai întii (1) să-i *convingem* definitiv pe Vanea și Manea, apoi (2) să *expunem* sus și tare punctul nostru de vedere, mai departe (3) să ne întelegem imediat cu „*Iskra*“ (în străinătate, unde „*Iskra*“ deține o întreagă arhivă de date în ceea ce privește situația din diferite regiuni ale întinsei noastre patrii: nu subapreciați această arhivă, tovarăși !) și (4) cu Sonea, și atunci vom trece la vizitarea diferitelor regiuni din Rusia cu scopul practic de a unifica efectiv activitatea (și de a convoca un congres general al partidului).

Iată, dacă vreți, „un concept de plan concret“ al sarcinilor imediate. Dacă § 2 presupune dificultăți, putem trece pe primul loc § 3 (se înțelege că asta va provoca o oarecare întârziere, dar o întârziere inevitabilă în anumite condiții). Trebuie însă să obținem cu orice preț și 2 și 3. În același timp este extrem de important ca membrii lui Vanea care vin aici să aibă împăterniciri cât mai largi posibil, să fie pe cât posibil 2, și nu 1 (asta depinde întru totul de condițiile locale, și dv. sănăteți în măsură să hotărîți).

Cu asta cred că am terminat. Comunicați-mi, vă rog, cât mai repede, părerea dv. dacă am înțeles bine ce mi-ați cerut, dacă „planul“ meu „concret“ este realizabil etc. Mă tem că lucrurile nu stau chiar atât de bine, că Vanea nu a trecut încă total de partea noastră. Mi se pare foarte suspect că nu i s-a dat încă Manei „Ce-i de făcut?“ *. N-ar strica să repetăți confiștuirea cu Vanea în pleno (cu Comitetul din Petersburg *în plenul său*), ceea ce ar fi foarte important pentru a stabili cu exactitate dacă există adversari, cine anume și care sunt punctele principale pe care le susțin ei. Tot atât de importantă ar fi și o întâlnire a dv. directă cu Manea. *Urgentăți pe cât posibil* venirea lui Vanea aici (bine ar fi să vină și Manea !) și să vină neapărat (să plece *direct* la Londra: dați-le adresa de la Londra și, pentru orice eventualitate, și adresa lui Meșcereakov din Belgia). Dacă veți face asta, veți avea un mare succes, care va garanta roadele muncii dv., chiar

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6. București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—195. — Notă red.

dacă pe moment veți avea un eșec total, și să nu uitați că un asemenea eșec este foarte posibil și că, de aceea, este obligatoriu să fie asigurată cât mai repede și fără cea mai mică întîrziere prima acțiune *reală* (declarația, plecarea la Londra).

Dacă Vanea va deveni *în fapt al nostru* trup și suflet, peste cîteva luni vom ține cel de-al doilea Congres al partidului și vom transforma „*Iskra*” în organ de presă al partidului, bilunar sau chiar săptămînal. Încercați să-l convingeți pe Vanea că nu intenționăm cîtuși de puțin să-l distragem de la activitatea *locală*, că Petersburgul este o „localitate” care are și o importanță *generală* pentru Rusia, că fuziunea lui Vanea cu Sonea va întări în mare măsură activitatea locală și că în același timp va face imediat ca partidul să nu mai fie o semifantomă, ci să ajungă la o existență reală și să devină o forță de prim ordin.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

*Scrisă între 9 și 16 iulie 1902
Expediată din Loguvy la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoluția” nr. 3*

Se tiparește după manuscris

140

CATRE G. V. PLEHANOV

12. VII. 1902

Dragă G. V.,

Am primit articolul dv. * Multe mulțumiri pentru modificările făcute. Acum l-am trimis la Londra. În ceea ce privește articolul lui Berg, V. I. crede că poate merge alături de celălalt, eu însă cred că e mai bine să-l amînăm. Îl vom ruga pe Berg în acest sens.

Seriești-mi la Londra, pentru că nu știu sigur cât voi mai sta aici. Oricum, voi mai sta minimum o săptămînă și în cazul în care îmi veți scrie în acest răstimp, vă dau adresa :

* „Critică criticiilor noștri”, articol publicat ulterior în „*Zarea*” nr. 4. — Notă red.

M-me Leguen (pour M. Olinoff)
Loguivy (par Ploubazlanec).
 Côtes du Nord.
 France.

De ce n-ați mai plecat la Bruxelles ?¹⁸² Nu se mai ține conferință ? În orice caz, sper să ne întâlnim la Londra. Planul lui L. Gr. de a înlocui această întâlnire cu o călătorie în Elveția, unde să plec eu și cu Berg pentru 10—12 zile (sic !) pentru a ne întâlni acolo cu cîțiva ruși veniți din țară, nu mi se pare de loc izbutit. Ce se poate face în 10—12 zile ? Doar trebuie să facem cunoștință cu fiecare în parte din cei veniți din Rusia și să ne dăm seama bine ce sănt ei, în plus ar mai trebui să avem multe con vorbiri și cu alții. Și nu putem sta mult timp în Elveția (nu ne putem lăsa treburile). În sfîrșit, cei veniți din Rusia trebuie să studieze întreaga corespondență cu Rusia (sau o parte din ea) (dacă acești tovarăși veniți din Rusia sănt iskriști), ceea ce nu se poate face deoît la Londra. Fără a studia această corespondență, întâlnirea noastră nu numai că nu-și va atinge scopul, dar va fi aproape fără sens. Din aceste trei motive țin foarte mult ca ea să aibă loc la Londra.

O caldă strîngere de mâină. Al dv. ...

P. S. După părerea mea, nu are rost acum să ne unificăm cu „membrii Uniunii”, căci sănt tare insolenți și l-au supărat rău pe Berg la Paris¹⁸³. El vă va transmite, probabil, scrisoarea mea, unde motivez amănunțit necesitatea de a fi severi și mai precauți cu ei. În prezent, în Rusia activitatea noastră a luat mare avînt, iar „membrii Uniunii” amenință să se manifeste independent ! Doamne ferește...

„Zarea” zace încă. Dietz se amuză : nu-i e dat ei să apară !

*Expediată din Loguivy la Geneva
 Publicată pentru prima oară în 1925,
 în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE N. K. KRUPSKAIA

16. VII. 1902

Îți trimit alăturat o scrisoare pentru Arkadi *.

Am primit astăzi scrisoarea ta, corecturile și banii. Merci.

Cu „consfatuirea“ din Elveția¹⁸¹ e o încurcătură nemai-pomenită. În primul rînd, cine a avut ideea convocării acestei „consfatuiri“? *Noi nu*. Probabil e o năzdravănie a lui B. N., care ar trebui luat la rost serios pentru ușurința lui (călătoria prin străinătate, flecăreală cu Korenevski despre congres etc.) ; te rog să-l cerți rău, dacă n-ai făcut-o pînă acum. M-am gîndit s-o fac eu, dar cred că e mai bine s-o faci tu, căci eu sănătatea furios.

Nimeni nu poate aranja o „consfătuire“ : ca să se întânească o consfătuire, trebuie să fie toată lumea (iar despre Arkadi și Sonea ** nu știm nimic precis). Ca să se întânească „consfătuirea“, e nevoie să fie de față și unii dintre cei din străinătate (de pildă, Dimka, bătrînii, poate Alcksandrovă etc.), și *nici vorbă n-a fost despre asta*. Nimeni n-a pregătit nici măcar programul consfătuirii și nimeni nu știe ce trebuie să spună acolo : despre organizația din Rusia a „Iskrei“ ? fără delegații acestei organizații ? ? E nemaipomenit cît de pripiți și nechibzuiți pot fi unii !!

Acum însuși L. Gr. vrea să amîne asta pentru „la toamnă“. Te rog străduiește-te și tu să se termine cu năzbîția asta cu „consfătuirea“. Trebuie să te vezi imediat cu Opincă : el se va întîlni și cu cei din Elveția și va veni și *personal* la noi. Nu e de ajuns ? Apoi, se pare că Bucătarul trebuie să mai învețe ; să învețe la Zürich ; asta e foarte bine. S-ar putea ca el, ca și B. N., să mai rămînă luni de zile în străinătate ? ! ? Atunci de ce atîta zor să ne întîlnim ? Cînd va voi să plece, el însuși va trebui să vină la noi, aşa că n-are rost să-l aducem acum. Si ce mai e și prostia asta pe care B. N. și V. V. i-o scriu lui Berg : „nu se poate discuta fără P. B.“ Cu cine ? Cu

* Vezi volumul de față, p. 208—211. — *Nota red.*

** Numele conspirativ al centrului iskrist din Samara. — *Nota red.*

Bucătarul? El e acolo unde este și P. B. Cu cele trei persoane? Și ele sănt tot acolo la P. B. Cu Opincă? El va fi tot acolo. Sfătuiește-l pe Berg să-i certe rău pe V. V. și pe B. N. pentru această prostie și scrie-mi care este părerea lui Berg și dacă putem spera că le va răspunde în aşa fel, încit să le taie pofta de a se mai ține de năzdrăvăni. Și apoi P. B. a venit la München, va veni și la Londra. Nimeni nu s-a îndoit că venirea lui G. V. (*v a j i*) necesară.

I-am scris lui G. V. că nu știu nimic despre „confidatuiră” și că trebuie să avem o *înțrevedere de lucru* (cu Opincă etc.) la Londra, unde, firește, va fi și el. Dacă e nevoie, îi voi mai scrie o dată.

Depune *toate* insistențele pe lîngă L. Gr. să-l convingi să renunțe: el nu-și imaginează clar din *cine* va fi alcătuită, *în ce scop* se va întâlni și *ce caracter* va avea această „confidatuire”.

Al tău...

Cred că nu e nevoie să înapoiez corecturile? N'est-ce pas?

Ce-i cu articolul lui V. I., n-a fost cules încă?
 {{ Te rog nu uita: în articolul meu referitor la problema agrară este un citat din Bulgakov: vol. ? p. ? Nu se poate să rămînă aşa, și dacă nu voi sosi la timp și nu voi apuca să văd corecturile, să scoți tu nu toată nota, ci numai: „vol. — p. — “¹⁸⁵.

*Expediată din Logizy la Londra
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

142

CĂTRE I. I. RADCEŃKO

Scrisoare către Arkadi

Dragă prietene,

Am recitit lunga dv. scrisoare din 6 iunie și aş dori să mai adaug unele lucruri la scrisoarea mea precedentă*.

* Vezi volumul de față, p. 200—205. — Nota red.

M-a bucurat foarte mult ceea ce-mi scrieți despre convorbirea cu muncitorii. Prîmim rar asemenea sorisori, care ne insuflă mult optimism. Transmiteți neapărat asta muncitorilor dv. și spuneți-le că-i rugăm să ne scrie chiar ei, *nu numai pentru preșă*, ci și aşa, în vederea unui schimb de păreri, ca să păstrăm legătura dintre noi și înțelegerea reciprocă. Totodată, personal mă interesează îndeosebi ce părere au muncitorii despre „Ce-i de făcut?“ *, căci n-am primit încă aprecieri de la muncitori.

Așadar, puneți în legătură directă cu noi cercul dv. de muncitori, precum și pe Manea ** : e foarte important, căci astfel se vor consolida atât legăturile lor cu „Iskra“, cât și poziția dv. în mediu lor. Apoi, dacă printre conducătorii lui Manea sunt într-adevăr oameni capabili, ar fi bine ca unul dintre ei să vină la noi ; dați-le această idee și vedeți care e părerea lor.

Apoi încă trei puncte.

1) Dacă Vanea *** e de-al nostru, cum ar trebui să vă definiți atitudinea față de el ? Ce credeți ? Dacă Vanea și Manea sunt ai noștri *trup și suflet* (și dacă vor publica declarația de care v-am scris — lucru extrem de important), nu s-ar putea să vă primească în Comitetul lor Central¹⁸⁶ și, *în afară de aceasta*, să vă însărcineze în mod formal cu funcția specială de unificare pe întreaga Rusie ? (adică „C.C. încredințează lui N. N., membru al C.C. și al organizației «Iskra» din Rusia, organizație cu care C.C. este întru totul solidar, încredințează lui N. N. conducerea muncii de pregătire a unificării partidului în spiritul «Iskrei»“).

Eventual, s-ar putea și aşa (eu, bineînțeles, nu fac decât să simple sugestii, și atât) : „C.C. al Comitetului din Petersburg, declarîndu-se pe deplin solidar cu organizația «Iskrei» din Rusia, primește cu plăcere în comitet, cu consimțămîntul unanim al acestuia, un grup de persoane care

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—195. — Notă red.

** Denumirea conspirativă a Organizației muncitorești din Petersburg. — Notă red.

*** Denumirea conspirativă a Comitetului din Petersburg. — Notă red.

fac parte din această organizație și care se ocupă în mod special cu transportarea «Iskrei» și cu difuzarea ei în întreaga Rusie. C.C. detașează pe lîngă acest grup, spre a-i da ajutor, pe cutare membri și alocă atîtea fonduri, iar unul dintre membrii acestui grup (Arkadi) va intra în C.C. al Comitetului din Petersburg, rămînind și membru al organizației «Iskra» din Rusia, și se va ocupa în mod special de pregătirea unificării întregului partid în spiritul «Iskrei». Prin grup înceleg persoanele pe care le-ați trimis după pește¹⁸⁷ etc. Repet: eu nu fac decît să sugerez diverse variante acceptabile și posibile, îndeplinind rugămințea dv. de a vă da o „schiță concretă de plan”, dv. urmînd să folosiți sugestiile mele după cum veți crede de cuviință. Scrieți-mi neapărat cum stau lucrurile în prezent și în ce direcție le orientați. Bateți fierul cât e cald și nu uitați că în privința planului cuceririi definitive și irevocabile a „diapazonului” (= a Comitetului din Petersburg = a lui Vanea), trebuie să ne punem de acord în cele mai mici amănunte. Și trebuie să fiți încelept ca șarpele față de tinerii dv. prieteni!

Dacă e posibil aşa, ar fi cel mai bine. În acest caz, dv. ați intra în Comitetul de organizare (pentru pregătirea lui Saşa *) ca delegat din partea lui Vanea, iar din partea lui Sonea ar mai intra încă o persoană dintre ai noștri. Răspundeți-mi cât mai curînd cum priviți dv. această problemă; ați discutat-o cu Vanea și cu Manea?

2) Este neapărat necesar ca dv. să organizați C.O. în Rusia și să-l luați în mînă: dv. din partea lui Vanea, Claire din partea Sonei + încă unul dintre ai noștri din Sud — aşa ar fi ideal. Cu Bundul trebuie să fiți foarte precaut și rezervat, să nu vă dați cărțile pe față; să nu-i permiteți să-si bage nasul în treburile din Rusia — să-si vadă numai de treburile lui; nu uitați că nu e un prieten de nădejde (*b a p o a t e n e e c h i a r d u s m a n*).

3) Explicați pretutindeni tuturor că afirmația că redacția „Iskra” ar vrea să devină C.C. al partidului din Rusia este o calomnie. E o absurditate. C.C. nu poate să existe

* Denumirea conspirativă a Congresului al II-lea al partidului. — *Nota red.*

decît acolo unde se desfășoară acțiunea, și visul nostru este ca el să se formeze din C.O. și din muncitorii revoluționari. Relațiile dintre redacția „Iskrei“ și C.C. ar putea fi așezate pe baza principiului împărțirii funcțiilor (conducere ideologică și *conducere practică*), iar în ceea ce privește unificarea ar putea servi consfătuirile convocate regulat sau, eventual, prezența aici a unui delegat permanent dintr-acestă calomnie, răspîndită de „Borba“. Nu vrem să răspundem în presă acestor nemernici : mai bine să pedepsim prin tăcerea „Iskrei“.

Poate că și îndoielile lui Vanea (despre care ne-ați scris) se explică prin faptul că el are o idee nebuloasă despre acest lucru ? Încercați să-i lămuriți pe deplin pe Vanea și mai ales *pe Manea*.

O călduroasă strîngere de mâină. Vă doresc înainte de toate să vă țineți bine.

Al dv., *Lenin*

[P. S. Dacă lui Vanea îi va da în gînd să ceară o determinare precisă a relațiilor dintre el și Manea, dintre membrii lui și membrii Manei care fac parte din C.C. din Petersburg, cred că cel mai bine ar fi să *amînați* asta pînă la întîlnirea care va avea loc aici și să-i declarați *deschis* lui Vanea : „Una din două — ori suntem pe deplin solidari, și atunci, lucrînd împreună timp de o lună, vom ajunge la un acord atât de deplin, că nu va râmâne nici urmă de neînțelegere, întrucît toți vom fi iskriști. Ori vor apărea disensiuni, și atunci ne vom despărți în pace. Dar nu vrem să ne facem iar de rîs ticluind acorduri etc. !“ Din scrierea dv. din 6 iunie rezultă că aşa le-ați răspuns din capul locului și bine ați făcut.]

*Scrisă la 16 iulie 1902
Expediată din Loguivă la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoluția“ nr. 3*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE I. I. RADCEŃKO

Dragă prietene,

Știrea primită recent de la dv. că prietenii lui Vanea — „aliații“ (= partizanii grupului „Raboce Delo“) — au fost eliberați ne face să avem iarăși dubii. Va rezista Vanea * acum? În orice caz propuneți chestiunea pe tapet, căutați să obțineți un răspuns categoric, iar în cazul în care acest răspuns este negativ, să-l faceți de două parale și, în orice caz, să ne comunicați imediat care este situația. Dacă Vanea din nou ne-a scăpat din mână (sau e gata să ne scape), este și mai imperios necesar să acordați o atenție de trei ori mai mare Manei, dacă e posibil direct, iar dacă nu prin intermediul noilor dv. prieteni, cu care ați avut o con vorbire, pe care ne-ați relatat-o atât de amănunțit și de interesant.

Trebuie să vă propuneți drept sarcină (în cazul în care Vanea dă cel mai mic semn de nesiguranță sau caută să se eschiveze) să porniți un război necruțător al iskriștilor din Petersburg împotriva rămășițelor economismului **. Fără să n-are rost să le vorbiți lor de acest război, dar trebuie să depuneți toate eforturile pentru a-l pregăti și, pe cât posibil, trebuie să-l pregătiți pe două fronturi. Adică, în primul rând, străduiți-vă să mențineți legăturile personale pe care le-ați stabilit cu prietenii noștri din partea intelectuală a organizației Vanea, să vă întâlniți cu ei, să-i influențați, să-i rușinați, să vă întâlniți cu tineretul lor, să pregătiți delimitarea iskriștilor de oamenii nestatornici. Al doilea flanc, un flanc mult mai important, îl constituie muncitorii. Ceroul dv. reprezintă un teren admirabil, iar dv. trebuie să faceți în primul rând ca acest cerc să intuiască, să concretizeze și să dea amploare ostilității sale față de Vanea. Să dați acestui cerc să citească „Ce-i de făcut?“ și să ajungeți (ceea ce nu-i de loc greu, după cum rezultă din scrierea dv.) la o solidaritate *deplină*, subliniind în

* Vanea — denumirea conspirativă a Comitetului din Petersburg. — Nota red.

** În manuscris textul de mai sus a fost șters cu creion roșu. — Nota red.

mod deosebit și foarte insistent că „Ce-i de făcut?“ este îndreptată tocmai și în mod special împotriva tipului de „petersburghez“. Puneți punctul pe i în con vorbirile cu ei, invocați-l mereu pe Vanea ca pe un exemplu negativ, un exemplu de ceea ce nu trebuie făcut. Sînt dispus să vă ajut cu tot ce pot în această direcție, de pildă cu o serie de scrisori către cerc. De la început acest cerc trebuie să devină conștient și totalmente iskrist, conștient și *necondiționat* ostil întregului spirit vechi „petersburghez“, atât celui de la „Raboceaia Mîsl“ și „Raboceea Delo“, cât și oricărei nestatornicii. *Atunci (și numai atunci)* vom face următorul lucru: declarația pe care l-ați sfătuit pe Vanea să-o facă și despre care v-am scris amănunțit*, această declarație are să-o facă cercul, într-o formă modificată, desigur. Cercul va ridica „steagul revoltei“ împotriva economiștilor lui Vanea și va declara deschis că pornește o campanie cu scopul de a atrage de partea sa pe toți ai Manei.

Nu mă îndoiesc nici un moment că această campanie se va încheia cu o victorie rapidă și deplină și consider că principala dificultate nu este această campanie, ci necesitatea de a-i face pe oameni să accepte o campanie deschisă, fără să se abată iarăși pe calea compromisurilor cu Vanea, pe calea unor mici concesii, a tergiversărilor etc. *Absolut* nici un fel de compromisuri, o luptă *necruțătoare* împotriva tuturor rămășițelor de economism și primitivism, iată ce trebuie să vă propuneți, după părerea mea, să obțineți în cercul dv. E mai bine să pierdem pentru pregătiri trei luni sau o jumătate de an, dar să obținem crearea unui cerc iskrist *combativ*, decât să unim niște oameni care n-au o poziție fermă cu diplomații și Cunctatorii lui Vanea.

Profilăți de faptul că aveți mînă liberă în cerc și căutați să vă impuneți linia fără să lăsați să se apropie de cerc oameni care nu sunt trup și suflet cu noi.

Dacă veți aranja astfel lucrurile, veți fi independent în ceea ce privește șovăielile și oscilările lui Vanea și veți avea un punct de sprijin *properiu*. Iar dacă vă va împinge nevoie să faceți din cînd în cînd diplomație cu Vanea,

* Vezi volumul de față, p. 201—203. — *Nota red.*

să nu faceți niciodată această diplomație în cadrul cercului, ci să fiți întotdeauna *intransigent* când e vorba de Vanea. Atunci tactica dv. va fi simplă : Vanea se apropie de noi, îl mîngîiați pe creștet, dar nu slăbiți cuțitul din mînă, adică nu-i ascundeți că asta nu-i de ajuns, că trebuie să se apropie de-a binelea și chiar să intre în rîndurile noastre, că nu vă mulțumiți cu puțin. Se îndepărtează Vanea de noi, nu-i iertați nici o greșală, nici o gafă. Una dintre principalele sarcini ale dv. trebuie să fie să-l *prindeți* cu orice gafă, pe care s-o dați în vîleag și să o veștejiți în cadrul cercului (iar în măsura posibilității, uneori chiar în „Iskra“).

Într-un cuvînt, față de Vanea trebuie să adoptați un principiu : vreau pace cu tine și, de aceea, pregătesc din toate puterile războiul împotriva ta.

În încheiere — un sfat practic. Prin firea sa, Vanea e diplomat și tipicar. El a ridicat acum chestiunea modificării colibei și nu este exclus ca sub pretextul plauzibil al acestei „revizuiri a structurii“ să caute să tărgăneze treaba, să născocească mii de compromisuri etc. Nu vă lăsați momit. Ridiculați fără cruce această pasiune pentru întocmirea de statute. Statutele nu-s totul, iar cine își închipuie că plecînd de la anumite idei tactice și organizatorice se poate scrie un statut model, n-a pricoput absolut nimic și trebuie hărțuit fără milă pentru această neînțelegere. Dacă Vanea își imaginează că vor discuta statutul sub toate aspectele lui, că vor modifica 40 de paragrafe din 50 și numai după aceea se vor pune pe treabă, că avînd un nou statut și treaba va merge altfel, dacă aşa își imaginează lucrurile (aşa rezultă), înseamnă că el s-a lepădat de vechile prejudecăți numai în vorbe, și în fapt mai nutrește încă sute de idei stupide împotriva căror trebuie să luptăm, nu șagă. Atacați tipicăria și formalismul și demonstrați că principalul nu sînt statutele, ci 1) să ne potrivim în concepții, după ce am reflectat cît se cuvine asupra lor și 2) să cădem de acord în activitatea practică.

Fiindcă acesta este punctul nostru de vedere, nu ne sinchisim că dv., Vanea, vă jucați de-a statutele și declarăm deschis că știți, e de datoria dv. să aflați cine sîntem, ce vrem și cum lucrăm noi nu numai din publicații, ci și din întîlniri personale în Rusia și în străinătate (astfel de în-

tîlniri sînt inevitabile în activitatea revoluționară). Nu vreți să mergem umăr la umăr — n-aveți decît s-o spuneți deschis, fără să vă eschivați, dar să țineți minte că împotriva tuturor eschivărilor vom lupta „ca la război“. Să nu credeți că veți ascunde de noi aceste eschivări tot revizuind statutele etc. Dacă vreți să mergeți alături de noi, puneti-vă *de îndată* pe treabă și veți vedea că această muncă pentru crearea unui ziar pe întreaga Rusie, în legătură cu ziarul și pe baza lui, însăși această muncă va arăta ce forme noi sînt necesare și va arăta, probabil (sau chiar sigur), că în cazul unei activități autentice, vii, aceste forme se conțină de la sine, fără nici un fel de statute. Atunci cînd vom fi puternici, vom organiza de patru ori pe an în Rusia și de două ori în străinătate (sau invers, depinde de împrejurări) întîlniri și conferințe, iar diferitele statute le vom stabili la aceste conferințe (cu alte cuvinte : vom da dracului toate aceste statute).

O caldă strîngere de mînă și aştept cu nerăbdare să-mi răspundeți dacă scrisorile mele își ating ținta, dacă vă dau ceea ce vă trebuie.

Al dv., *Lenin*

*Scrișă la 22 iulie 1902
Trimisă de la Loguivy la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
în 1926, în revista
„Krasnata Lichopis“ nr. 6*

Se tipărește după manuscris

144

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

24. VII. 1902

Dragă L.,

Adresa surorii mele este : M-me Elizaroff. *Loguivy* (par Ploubazlanec). Côtes du Nord. De fapt, Anei și mamei nu prea le place aici și poate că se vor muta, dar nu știu încă unde (pe scrisoare se poate pune adresa *Expédition*). Mîine eu pornesc spre casă. Pot spune că mie mi-a plăcut mult aici și am petrecut o vacanță destul de frumoasă, numai că,

din păcate, mi-am închipuit prea repede că sunt bine, n-am mai ținut dietă și acum gastrita mă supără din nou. Ei, dar astea-s fleacuri.

Veți mai sta mult în satul dv.? Ar fi bine să îmbinați plăcutul cu utilul (funcția) și să vă odihniți bine cât mai mult timp. Când vă veți întoarce să-mi dați de veste.

Sînteți mulțumit de rezultatul tratativelor cu L. Gr. și Iuriev? Ați ajuns la un acord deplin și sperați să obțineți acum rezultate mai bune?

Din Rusia avem știri bune în legătură cu cotitura comitetelor spre „Iskra“, chiar și a celui din Petersburg (sic!). Să vă povestesc un mic fapt interesant. Cineva a trimis o broșură la „Rabocee Delo“. În ea (la p. 9; nu se dă exact pagina!) figurează o notă: „vezi admirabila carte a lui Lenin *“. Partizanii de aici ai Uniunii dau alarmă și scriu la Petersburg: faceți bine și ștergeți asta, căci loviți și în voi, și în noi. Răspunsul: lăsați-ne să aranjăm lucrurile după cum ne-o cer împrejurările, iar broșura dați-o la „Iskra“.

Asta rămîne deocamdată entre nous. Si totuși, e caracteristic!

Nu știu dacă cei din Petersburg vor rezista mult pe noua poziție.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., *Lenin*

Scrieti-mi la Londra.

P. S. Era cât pe-aci să uit. „Le Socialiste“ mi-a trimis o înștiințare că abonamentul meu a expirat în decembrie 1901. Așa să fie? N-au făcut vreo încurcătură? Vă amintiți că ați fost o dată acolo cu fișa lui Iurdanov? Dacă da, n-a rămas cumva la dv. vreo hîrtie, sau nu vă mai amintiți nimic?

Expediată din Loguiv la Paris

*Publicată pentru prima oară
în 1952, în ed. a 4-a a Operelor,
lui V. I. Lenin, vol. 34*

Se tipărește după manuscris

* „Ce-i de făcut?“ — Nota red.

145

CĂTRE G. V. PLEHANOV

28. VII. 1902

Dragă G. V.,

Vă trimit 100 de mărci bani de drum. M-am bucurat foarte mult cînd am aflat că proiectați să stați aici 2—3 luni, și nu cîteva zile : probabil în acest răstimp vor veni oameni din Rusia.

Scrisoarea dv. a fost expediată în Franța, dar eu am plecat curînd de acolo și ne-am încrucișat pe drum. De aceea nu mi-a parvenit încă.

O strîngere de mâină și pe curînd.

Al dv., *Lenin**Expediată de la Londra la Geneva**Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV**Se tipărește după manuscris*

146

CĂTRE V. G. ŠKLEAREVICI

29. VII. 1902

Am primit comunicarea dv. cu privire la „moștenire”¹⁸⁸. Multe ni se par și nouă „stranii și de neînțeles” aici, în special indicația ca Tecla * să găsească un avocat. De ce să facă Tecla treaba asta, și nu moștenitorul ? Se înțelege, încercarea moarte n-are, și vom încerca poate, dar trebuie să chibzuim bine totul, fiindcă altfel ne putem face de rîs, juîndu-ne cu baloane de săpun. Prin urmare, luați toate măsurile pentru a cerceta lucrurile și comunicați-ne cum ar putea fi „pus moștenitorul la dispoziția noastră” ? Să-l trimiteți în străinătate ? Caracterizați-l amănunțit. Apoi, de

* Numele conspirativ al redacției „Iskra”. — Notă red.

ce moștenitorul „dv.“ nu s-a adresat avocaților care au avut de-a face cu comoștenitorii? (Noi, se-nțelege, nu putem cheltui bani pentru aceasta.)

Este foarte important să ne faceți o legătură trainică și stabilă cu organizația muncitorească din Sud¹⁸⁹. Aveți grija de asta și scrieți-ne cât mai amănunțit în acest sens*.

*Expediată din Londra la Coreise
Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

147

CĂTRE P. G. SMIDOVICI

2. VIII. 1902

Am primit scrisoarea dv. și vă răspund deocamdată în cîteva rînduri, deoarece mă simt foarte rău și stau la pat.

În ceea ce privește chestiunea ridicată de dv., n-am văzut nici o scrisoare. Cred că la mijloc e o neînțelegere. Cine ar fi putut să se gîndească la o „dezorganizare“ a cercurilor, grupurilor și organizațiilor muncitorești, și nu la înmulțirea și la întărirea lor? Îmi scrieți că n-am arătat cum poate o organizație strict conspirativă să întrețină legături cu masele muncitorești. Nu cred să fie așa, deoarece (deși asta vient sans dire ***) la p. 96 chiar dv. citați pasajul referitor la necesitatea de a avea „o serie întreagă (N. B.!) [o serie întreagă!]“ de alte organizații (pe lîngă organizația centrală a revoluționarilor de profesie), care să existe în număr cât mai mare (subliniat de Lenin) și să aibă funcțiile cele mai felurite***. Dar dv. greșiți văzînd un contrast absolut acolo unde eu nu stabilesc decît o gradație și indic limitele punctelor extreme ale acestei gradații. Pornind de la grupul de revoluționari de profesie, închegați într-un nucleu restrîns și conspirativ (centrul), și terminînd cu or-

* În manuscris acest alineat a fost sters. — Notă red.

** se înțelege de la sine. — Notă trad.

*** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964 ed. a doua, p. 123. — Notă red.

ganizația *de masă*, care este „o organizație fără membri“, se întinde un lanț întreg. Eu arăt doar direcția în care se schimbă forma verigilor : *cu cât o organizație este mai „de masă“, cu atât ea e mai puțin închegată, mai puțin conspirativă*, iată teza mea. Iar dv. Înțelegeți asta în sensul că între masă și revoluționari nu este nevoie de intermediari !! Dar, dați-mi voie ! Tocmai acești intermediari sunt esențialul. Si din moment ce eu arăt însușirile verigilor extreme și subliniez (*și subliniez înadins*) necesitatea verigilor intermediare, este de la sine înțeles că aceste verigi intermediare se vor afla *în tre* „organizația de revoluționari“ și „organizația de masă“, se vor afla *în tre* ele prin tipul de organizare, adică vor fi mai puțin înguste și conspirative decât centrul, dar mai mult decât „sindicatul țesătorilor“ etc. De pildă, într-un „cerc de fabrică“ (trebuie să ne străduim, *fîrște*, ca în fiecare fabrică să existe un cerc de intermediari) trebuie să găsim neapărat „punctul de mijloc“ : pe de o parte, întreaga sau aproape întreaga fabrică trebuie să cunoască pe cutare muncitorii înaintat și să aibă încredere în el, să-i dea ascultare. Pe de altă parte, „cercul“ trebuie să-și organizeze în aşa fel activitatea încît *nu toți* membrii lui să fie cunoscuți, iar acela care are cele mai multe legături cu masa să nu poată fi prins asupra faptului, să nu poată fi învinuit vreodată de ceva. Nu rezultă oare asta de la sine din cele expuse de Lenin ?

Idealul unui „cerc de fabrică“ este cât se poate de lîmpede : patru-cinci muncitori revoluționari (dau doar un exemplu) — iar masa nu trebuie să-i cunoască *pe toți* aceștia. Pe unul, să zicem, va trebui să-l cunoască, și acesta trebuie ferit de orice posibilitate de a fi dat în vîleag ; despre el să se spună : astă-i de-al nostru, e un om cu cap, *cu toate că nu ia parte la revoluție* (nu se vede). Un altul ține legătura cu centrul. Amîndoi au câte un înlocuitor. Ei înființează *cîteva* cercuri (cercuri sindicale, cercuri de studiu, cercuri de difuzare a publicațiilor, cercuri de luptă împotriva spionilor, cercuri înarmate etc. etc.) ; bineînțeles, cercul pentru identificarea spionilor sau pentru procurarea de armament va avea cu totul alt grad de conspirativitate decât cercul pentru citirea „Iskrei“ sau cercul pentru citirea

de literatură legală etc. etc. Conspirativitatea va fi invers proporțională cu numărul membrilor cercului și direct proporțională cu distanțarea scopurilor cercului de *luptă directă*.

Nu știu dacă face să se scrie în mod special de asta : dacă credeți că da, înapoiati-mi prezența scrisoare, voi reflecta asupra conținutului ei, precum și asupra conținutului scrisorii dv., ca material. Cu tovarășul din Petersburg sper să mă întâlnesc și să discut amănunțit cu el aici.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

Expeditată de la Londra la Marsilia

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

148

CĂTRE V. A. NOSKOV

4. VIII. 1902

Dragă B. N.,

Am primit ambele dv. scrisori și m-am bucurat mult aflând și dându-mi seama din ele că pretinsele „neînțelegeri” sănt de fapt niște *baloane de săpun*, așa cum i-am scris Bucătarului (în scrisoarea mea către el mi-am exprimat această convingere).

Vă plângеți de „agenții” noștri. Și eu aş dori să discut cu dv. pe această temă, care mă frământă mult și pe mine. „Agenții au fost recruatați cu prea multă ușurință”... scrieți. Știu, știu prea bine și nu uit niciodată acest lucru, dar tocmai aici e tragicul (tragicul, ăsta e cuvîntul !) situației noastre, că *sîntem* nevoiți să procedăm așa, că *nu sîntem* în stare să lichidăm marea neorînduală care domnește în activitatea noastră. Știu bine că vorbele dv. nu conțin un reproș la adresa noastră. Dar încercați să înțelegeți situația noastră și *puneți-vă* în situația de a spune nu „agenții voștri”, ci „agenții noștri”. Dv. puteți face asta și (după mine) trebuie s-o faceți ; numai în acest caz orice neînțelegeri vor fi lichidate o dată pentru totdeauna. Înlăuciți

persoana a doua cu persoana întâi, supravegheați și dv. pe agenții „noștri“, ajutați la recrutarea, la scoaterea și înlocuirea lor, și atunci nu veți mai spune cît de „antipatici“ sănăt agenții noștri (aceste cuvinte nu sănăt greu de înțeles : ele sănăt considerate ca expresie a înstrăinării dv., sănăt considerate aşa de toată lumea, și de membrii colegiului nostru de redacție, care nu au avut prilejul să se explice cu dv.), ci veți vorbi de deficiențele activității *noastre comune*. Acestea sănăt foarte numeroase, și o dată cu scurgerea timpului mă apasă tot mai tare. Acum se aproape vremea (o simt) cînd problema se va ridica acut : sau Rusia va da oamenii ei, va ridica oameni care vor veni în ajutorul nostru și vor îndrepta situația, sau... Si deși știu și văd că se ridică asemenea oameni, că numărul lor crește, această creștere este însă atât de lentă și se produce cu atîtea întreruperi, iar „scîrțitul“ mașinii te calcă atât de rău pe nervi, încît uneori și-e greu de tot.

„Agenții au fost recruatați cu prea multă ușurință“. Da, dar vedeți că noi nu ne creăm „materialul uman“, ci luăm — și nu putem să nu luăm — *ceea ce ni se dă*. Fără asta nu putem trăi. Pleacă un om în Rusia și declară : vreau să lucrez pentru „Iskra“ ; omul e cinsit și devotat cauzei. El pleacă și devine „agent“, deși *niciodată* vreunul dintre noi n-a împărtit asemenea titluri. Ce mijloace avem noi pentru a-i verifica pe „agenți“, pentru a-i conduce, pentru a-i plasa în anumite locuri ? De cele mai multe ori nu putem obține nici măcar scrisori, și *în 9 cazuri din 10* (o spun din experiență) toate supozиțiile pe care le facem noi aici în legătură cu viitoarea activitate a „agentului“ se duc de rîpă a doua zi după trecerea frontierei, iar agentul lucrează cum îl taie capul. Vă rog să mă credeți că încep să-mi pierd orice incredere în presupunerile, itinerariile, planurile etc. pe care le facem aici, deoarece știu dinainte că ele nu sănăt de nici un folos. Sîntem „siliți“ să ne zbatem ca peștele pe uscat, făcînd (*din lipsă de oameni*) o muncă pe care nu ar trebui să-o facem. Căci pentru a numi agenți, pentru a-i supraveghea, pentru a răspunde de ei, pentru a-i grupa și a-i conduce *efectiv*, pentru asta trebuie să fii peste tot, să te deplasezi peste tot, să-i vezi pe toți la treabă. Pentru asta este nevoie de un colectiv de *organizatori și conducători*

practică, pe care noi nu-i avem, adică îi avem, dar într-un număr foarte, foarte mic... Iată care e nenorocirea noastră. Când vezi lipsa de organizare care domnește în activitatea noastră practică, ești uneori atât de amărât, încât nu mai ești în stare de muncă, și un singur lucru te mai consolează: înseamnă că este viabilă cauza noastră de vreme ce *progresează*, progresează văzînd cu ochii, *în ciuda* acestei dezorganizări. Înseamnă că mustul fierbe cât fierbe și o să iasă vin bun.

Înțelegeți acum de ce chiar o simplă remarcă a unui iskrist: „cam slăbuți agenții «dv.»“ ne poate face să desperam? Treceți dv. mai repede în locul celor „slăbuți“ — i-am răspunde noi. Noi declarăm, susținem, scriem și în cărți că toată nenorocirea e că „sînt o mulțime de oameni și *oameni nus*“, și ni se scot mereu ochii cu această lipsă de oameni. Nu există decât o singură soluție, soluție *imperios* necesară și urgentă în sensul cel mai strict al cuvîntului, fără nici o exagerare — căci timpul nu așteaptă, iar dușmanii cresc și ei: și cei de la „Osvobojenie“¹⁹⁰, și socialistii-revolutionari, și tot felul de grupuri social-democrate noi, începînd cu ușuratica și fandosita „Jizn“ și terminînd cu intriganții de la „Borba“. Soluția e ca iskriștii ruși să se adune, în sfîrșit, să găsească *oameni* și să ia în mînă administrația „Iskrei“, căci o fi pămîntul nostru întins și bogat, dar n-avem nici o rînduială. Ei trebuie să găsească oameni, fiindcă oameni există, dar trebuie în același timp să-i ferească și să-i păstreze ca pe ochii din cap, nu numai în sensul propriu al cuvîntului — să-i ferească de poliție —, dar și să-i păstreze pentru această muncă urgentă, să-i ferească de a se lăsa antrenări de alte *sarcini*, folositoare poate, dar *neactuale*. Când, din lipsă totală de oameni, *sîntem nevoiți* să ne agățăm și de cei mai „slăbuți“, nu e de mirare că nu putem privi liniștită cum alții amînă activitatea noastră „pentru mai tîrziu“.

Dacă toți iskriștii existenți astăzi s-ar apuca de *îndată*, fară nici o amînare, de *administrarea „Iskrei“*, de organizarea *independentă* a transportului ei peste graniță, de transportul ei la destinație, de procurarea materialelor pentru ea etc., atunci *am avea un C. C. efectiv*, un C.C.

care să dispună de facto de „agenți“ (căci de agenți trebuie să dispună C.C., iar nu redacția) și să conducă întreaga activitate practică.

Unii spun: dacă nu sunt oameni, de unde să iei un C.C.? Iată însă că noi găsim oameni, chiar slăbuți, dar găsim. Unul bun între 10 slăbuți nu dă tonul, dar experiența nu se duce în vînt. Muncind, oamenii învață: unii se retrag, alții le iau locul și, o dată ce treaba a fost pornită, alții se vor simți atrăși de zece ori mai puternic spre această muncă organizată. Dacă am forma astăzi un C.C. (nu unul oficial), măne el va deveni oficial și va absorbi, cu o energie de zece ori mai mare decât acum, oameni capabili din fiecare organizație locală. și numai această „absorbție din organizațiile locale“ e în măsură să ducă la o astfel de organizare a muncii, încît aceste organizații locale să fie servite cum se cuvine.

Iată de ce eu și pe Semion Semionici¹⁹¹ sunt gelos, foarte gelos, și orice privire (chiar o privire) aruncată „unei persoane străine“ mă tulbură. și nu pot proceda altfel, deoarece dacă iskriștii nu vor spune: asta este munca mea, dacă ei nu vor spune aceasta cu glas tare, dacă nu se vor ține de această muncă cu ghearele și cu dinții, dacă nu vor începe să-i certe pe ceilalți pentru că nu-s destul de dirji [dv. mi-ați spus o dată: certați-i pe iskriști! iar eu v-am răspuns: nu eu, ci dv. trebuie să-i certați, căci numai cine participă la activitatea practică, și-i cunoaște toate desubturile are dreptul de a certa], dacă iskriștii nu vor face asta, înseamnă că ei vor să ne lase „numai cu oamenii slăbuți“, ceea ce ar fi începutul sfîrșitului.

E timpul să închei. Aș dori mult ca dv. și Bucătarul să vă faceți o idee cât mai concretă despre situația noastră, să vă puneți în situația noastră și să nu spuneți voi, ci noi. În tot cazul, e necesar ca Bucătarul să ne scrie cât mai des, să ne scrie direct și să ne lege mai strîns de Semion Semionici și pe acesta de noi.

Cât despre venirea dv., dacă sunteți nevoit să mai rămîneți la Zürich, lucrurile se schimbă. De ce vă simți prost? Sunteți sănătos? N-ați avea nevoie de vacanță?

Eu o duc destul de prost cu sănătatea, aşa încît nici nu poate fi vorba de o călătorie.

Scrieți-mi ce părere aveți despre Zernova și Sanin. Despre ultimul am auzit unele lucruri de la diferite persoane și am rămas cu impresia că nu e bun de activist, că prea e sălbatic („wild“). E adevărat că nici Zernovoi* nu e om de treabă. După cîte se zice, nu numai că i-ar place „aventura“ (ceea ce n-ar fi încă un păcat), dar nici n-ar fi un om sigur.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

Trimisă din Londra la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

149

CĂTRE KARTAVȚEV **

4. VIII.

1) Am mai primit 2 scrisori de la dv., dar n-am înțeles nimic din ele. Scrieți cu o soluție prea slabă. Încercați de fiecare dată soluția înainte de a începe scrisoarea. E cît se poate de neplăcut să primești o scrisoare și să n-o poți citi.

2) Ați primit scrisoarea noastră în care vă rugam sa ne trimiteți vreo trei sute de ruble din banii noștri?

3) Ce vești aveți din Închisoare?

4) Adresa lui Illg o scrieți greșit, trebuie scris ***:

5) Comunicați ce se întâmplă la dv. în comitet. Se spune că la Berlin a venit un oarecare „Leonti“ (Potemkin) ****. Se spune că el ar fi declarat tovarășului nostru de la Berlin că a) Comitetul din Kiev retrage toate împuñnicirile celor ce sunt „partizanii batrînilor“, b) că este indignat de scrisoarea „Iskrei“ și se va opune recunoașterii „Iskrei“ drept organ al partidului, c) că comitetul l-a însărcinat să stabilească legături cu grupul de la „Jizn“, pe care cei de la Kiev proiectează s-o declare organ de partid, d) că comitetul nu e în stare să-i contracareze pe socialistii-revolutionari, nu cutează să deschidă gura împotriva terorii și nu intenționează decât să se opună difuzarii unor lucrări ca „Din ce trăiesc unii“ etc. E posibil să fie o neîntelgere la mijloc și de aceea am rugat să î se transmită lui Leonti să ne scrie și să ne expună amănunțit situația. El însă nu ne scrie. Spuneți-ne despre ce este vorba.

* Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul. — Nota red.

** Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul. — Nota red.

*** În manuscris nu figurează nici o adresa. — Nota red.

**** Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Nota red.

Vă rugăm insistent ca în toate chestiunile importante să vă adresați *direct* nouă, pentru că transmiterile prin *Berlin etc.* încurcă întotdeauna lucrurile. Credem că și aici e o încurcătură la mijloc. În cazul că se dă o însărcinare cuiva care pleacă în străinătate, trebuie să i se ceară în mod obligatoriu să nu se rezume la o întâlnire cu unul dintre membrii Ligii, ci să se adreseze *neapărat* redacției fie personal, fie printr-o scrisoare scrisă de *mîna lui* (să nu pună pe alt membru al Ligii să scrie scrisoarea) (recomandările din străinătate pe adresa lui Dietz sau pe alte adrese sunt *absolut* sigure). Aceste măsuri sunt necesare, pentru că membrii Ligii și chiar membrii administrației ei sunt răstărați în toate colțurile Europei și multe fapte în ceea ce privește legăturile cu Rusia le sunt necunoscute *.

O adresă pentru o întâlnire cu dv. nu avem. Probabil că ne-ați trimis-o într-o din scrisorile pe care nu le-am putut descifra, dar aici nu putem face nimic. Așteptăm răspuns.

Faceți-ne legătura cu Vakar.

*Scrisă la 4 august 1902
Expeditată din Londra la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

150

CĂTRE I. I. RADCENKO

6) Ne e tare teamă pentru Arkadi; să se ferească și să nu facă economie la bani, mai bine să nu-i trimită Teelei.

La punctul 6. Din moment ce a fost filat, Arkadi trebuie să plece neapărat din Petersburg. Cum tot ne vom întâlni aici cu Kolea¹⁹², Arkadi poate pleca. Să nu uite că acum nu-l avem decât pe el și de aceea trebuie să se păzească *cu orice preț* **.

*Scrisă la 7 august 1902
Expeditată din Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Adaos scris de mîna lui N. K. Krupskaia. — Notă red.

** Adaosul e scris de mîna lui N. K. Krupskaia. — Notă red.

CĂTRE G. V. PLEHANOV

8. VIII. 1902

Dragă G. V.,

Ieri a venit la noi tovarășul * pe care-l aşteptam și pe care vechiul prieten care v-a adus banii¹⁹³ îl cunoaște. Prin urmare, transmiteți, vă rog, acestui vechi prieten să-o pornească, căci avem nevoie de el pentru tratative comune, iar tovarășul sosit acum nu va sta aici decât o săptămînă și jumătate — două săptămîni.

Apoi, în privința întâlnirii tovarășului sosit aici cu dv. Acest tovarăș dorește să se întâlnească cu dv., și o asemenea întrevedere ar fi cît se poate de utilă pentru munca noastră. Întrebarea este numai dacă dv. să veniți mai devreme, ca să-l prindeți aici, sau, dimpotrivă, să-l aşteptați la Geneva, căci el va pleca într-acolo. Neștiind că veți veni în curînd aici, el a și cerut ieri să-i dau o scrisoare către dv.

Trebuie să țineți seama de următorul ducru : în Elveția (la Montreux mi se pare) s-au adunat acum aproape toți rabocedeliștii (Martînov, Akimov, Olhin, pleacă și Kricevski și alții), iar oaspetele nostru se duce să se întâlnească cu ei. La prima impresie, oaspetele pare iskrist și tot așa îl prezintă și prietenii din Rusia. Și... totuși. Cine știe ce minciuni ar putea să spună membrii Uniunii (rabocedeliștii)? E bine ca *ultimii* cu care se va întîlni să fie ei? Dacă va pleca urechea la vreo nouă calomnie etc.? De aceea ne-am gîndit că ar fi mai bine ca să facă cunoștință cu dv. la Geneva și să vă întâlniți eventual de mai multe ori. Așa ați putea sta de vorbă cu el și în timpul când se va întîlni cu membrii Uniunii și după ce se va întîlni cu ei. Poate așa s-ar dezminți din capul locului o nouă bîrfeală? etc.

Discutați (împreună cu vechiul prieten) aceste considerente, hotărîți unde să vă întâlniți cu tovarășul care a venit

* V. P. Krasnusha. — Note red.

și răspundeți mai repede. Numai să nu se întâmple să plecați în direcții contrare — ar fi cel mai rău lucru.

Dacă veți hotărî să vă întâlniți la dv. (în orice caz, vechiul prieten să vină încoace), o să vă mai scriu o scrisoare amplă cu toate datele referitoare la tovarășul sosit aici.

Adresa d-voastră este sigură pentru scrisori? Sînteți convins că scrisorile nu sunt citite?

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Expediată de la Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

152

CĂTRE I. I. RADCENKO

12. VIII. 1902

Am primit astăzi scrisoarea dv. din 25. VII și am citit-o împreună cu cetățeanul. Ne miră de ce dv., care sînteți membru al Comisiei de organizare¹⁹⁴, nu puneți în aplicare vechea intenție de a coopta noi membri din rîndurile muncitorilor care sunt în afara Manei *? Cetățeanul consideră că e singura măsură care o poate schimba complet pe Manea, și această măsură trebuie aplicată cît mai iute.

Sînteți dator să-l salvați pe Arkadi; dv. răspundeți de căi și o să vă judecăm dacă n-o să-l alungați din Petersburg înainte de a fi arestat. Să nu se lase antrenat de activitatea vie și să uite că jandarmii n-au murit. Am avea mare nevoie de un om în Sud (la Harkov sau la Kiev !)? Nu l-am putea trimite pe Arkadi acolo?

Expediată din Londra la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Manea — denumirea conspirativă a Organizației muncitorești din Petersburg. — Notă red.

CĂTRE P. B. AKSELROD

19. VIII. 1902

Dragă P. B.,

Chiar în clipa asta am primit o telegramă că Columb e la dv. Mii de salutări vechiului nostru prieten! Alătur o scrisoare pentru el *. Probabil, se va odihni puțin la dv., va vedea cum stau lucrurile și apoi va veni la noi împreună cu B. N.

G. V. scrie că ar trebui să vă duceți la München¹⁹⁵. Eu sănătatea și am perfect de acord cu el, cu ceilalți n-am avut încă timp să discut, dar sănătatea și sigur că vor fi de acord și ei. Scrieți imediat dacă aveți nevoie de bani pentru călătorie. Probabil că iar va trebui să facem rost de bani, deoarece nu avem în casă decât vreo 100 de ruble. Se înțelege că o să facem noi rost.

Am să-i transmit lui L. G. — ic ceea ce m-a rugat G. V.

Cum o duceți acum cu sănătatea? V-a priut vacanța de vară?

O strângere de mâină. Al dv., Lenin

Expediată din Londra la Zürich

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE E. I. LEVIN

Dragi tovarăși,

Scrisoarea dv. prin care ne faceți cunoscute vederile și planurile actualei redacții a ziarului „Iujnii Rabocii”¹⁹⁶ ne-a făcut o mare bucurie. Ne alăturăm din toată inima propunerii dv. de a stabili cele mai strânsă legături și o vie colaborare între „Iujnii Rabocii” și „Iskra”. Trebuie să luăm imediat cele mai energice măsuri pentru ca aceste legături să devină și mai strânsă și să trecă la *acțiuni unite*, care vor decurge din unitatea noastră de vederi. În pti-

* Scrisoarea n-a fost găsită. — Notă red.

mul rînd, ne vom folosi în acest scop de propunerea dv. de a începe tratative cu Cernîșev. Dați-ne adresa lui. El nu va veni în străinătate (aşa cum am auzit) și nu va trece pe la noi *? În al doilea rînd, dați-ne și numele reprezentantului dv. oficial. Comunicați-ne imediat o adresă directă pe care să vă putem trimite scrisori din străinătate și din Rusia, precum și adresa unei case conspirative în care oamenii noștri să se poată întîlni cu dv. Noi am luat unele măsuri pentru ca membrii organizației din Rusia a „Iskrei” să se întîlnească cu dv. și să discute amănuntit toate chestiunile. Spre a nu pierde vreme, scrieți-ne mai amănuntit despre activitatea dv. Care sunt planurile practice imediate ale redacției „Iujnîi Rabocii”? Întreține ea legături cu comitetele din Sud și are relații formale cu ele? Din cele ce ne spuneți despre intenția dv. de a duce activitatea așa cum a fost dusa pînă la constituirea „Uniunii comitetelor și organizațiilor din Sud”¹⁹⁷, deducem că atîț compoñența, cît și orientarea actualei redacții a lui „Iujnîi Rabocii” diferă de compoñența și de orientarea vechii redacții din primăvară, cînd a avut loc conferința. Care este deosebirea de orientare și pe ce poziție se situează comitetele din Sud, cu alte cuvinte care din ele sunt pentru orientarea „Uniunii comitetelor și organizațiilor din Sud” și care pentru orientarea dv.? Care este părerea dv.: sunt deosebiri profunde, nu constituie ele o piedică în calea unității partidului, și ce măsuri ar putea fi luate pentru a realiza cît mai grabnic solidaritatea? Care este atitudinea celor 6 grupuri din provincie, despre care ne-ați scris, față de comitetele din Sud (și față de ambele orientări pe care le menționați dv.)? Dorim mult să ne ajutați să elucidăm pe deplin toate aceste probleme, întrucât asta ar contribui în mare măsură la apropierea între prietenii dv. și membrii organizației din Rusia a „Iskrei” care activează în Sud.

*Scrișă la 22 august 1902
Expediată din Londra la Harkov*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoluția” nr. 3*

Se tipărește după manuscris

* Să-i serie din străinătate pe adresa lui Dietz, în două plicuri rugindu-l să trimită imediat scrisoarea la redacția „Iskrei”.

CĂTRE COMITETUL DIN MOSCOVA AL P.M.S.D.R.

Lenin către Comitetul din Moscova

Dragi tovarăși,

Am primit scrisoarea dv. în care aduceți mulțumiri autorului cărții „Ce-i de făcut?“ și ne comunicați hotărîrea cu privire la reținerile de 20% în folosul „Iskrei“. La rîndul meu, vă mulțumesc călduros pentru mesajul dv. de solidaritate și simpatie. Pentru un autor care scrie ilegal, un fapt ca acesta este cu atât mai prețios, cu cât el este nevoie să lucreze rămînînd cu totul străin de cititor. Orice schimb de idei, orice comunicare cu privire la impresia produsă de cutare sau cutare articol sau broșură asupra diferitelor pături de cititori este pentru noi de o deosebită importanță și vă vom fi profund recunoscător dacă nu ni se va scrie exclusiv despre activitatea depusă, și asta nu numai în vedere publicării, ci și pentru ca autorul să nu se simtă desprins de cititor.

Noi am publicat în nr. 22 al „Iskrei“ hotărîrea dv. cu privire la reținerile de 20% în folosul „Iskrei“. Mulțumirile aduse lui Lenin am decis însă să nu le publicăm, în primul rînd fiindcă dv. le-ați trimis separat, fără a menționa că ați dori să le vedeți publicate. Iar în al doilea rînd, nici forma în care sănt adresate ele nu le făcea prea potrivite pentru publicare. Vă rog să nu credeți însă că nu este important pentru noi să dăm publicitatii declarațiile de solidarizare a comitetelor cu anumite concepții. Dimpotrivă, tocmai acum, cînd ne gîndim cu toții la unificarea social-democrației revoluționare, *acest lucru este deosebit de important*. Ar fi foarte de dorit ca Comitetul din Moscova să se solidarizeze cu cartea mea printr-o *declarație* care să apară imediat în „Iskra“. Era de mult timpul ca comitetele să-și proclame în mod deschis poziția de partid, să lichideze tactica consimțămîntului tacit, predominantă

În decursul „perioadei a 3-a“. Iată un considerent de ordin general în favoarea unei declarații fățișe. Iar în special, eu, de pildă, *am fost acuzat în presă* (de grupul „*Borba*“ în „*Listok*“¹⁹⁸ al său) că intenționez să transform redacția „*Iskrei*“ într-un Comitet Central rus, care „să comande“ „agenților“ etc. Este aici o denaturare evidentă a celor expuse în „*Ce-i de făcut?*“, dar m-am săturat să tot scriu într-una : „denaturați lucrurile“. Consider că trebuie să-și spună cuvîntul practicienii care activează în Rusia și care *știu cît se poate de precis* că „*Iskra*“ „comandă“ doar dînd sfaturi și spunîndu-și părerea, și care *văd* că ideile *organizatorice* expuse în „*Ce-i de făcut?*“ exprimă actualitatea zilei, o problemă spinoasă a *adevăratei mișcări*. Cred că acești practicieni trebuie să ceară chiar ei cuvîntul și să declare sus și tare cum văd *ei* problema, cum, din experiența muncii lor, ajung la concepții solidare cu ale noastre în ceea ce privește problemele organizatorice.

Mulțumirile pe care le aduceți pentru „*Ce-i de făcut?*“ noi le-am înțeles și nici nu puteam să le înțelegem decât în sensul că ați găsit în această carte răspunsuri la *propriile voastre* probleme, că din cunoașterea *directă* a mișcării voi *înșivă* v-ați convins de necesitatea unei activități mai temerare, mai de amploare, mai *unificate*, mai centralizate, mai strîns unite în jurul unui ziar central, convingere exprimată și în carte. Iar așa stînd lucrurile, o dată ce ați ajuns la această convingere, e de dorit ca acest lucru comitetul să-l declare sus și tare, invitînd și celelalte comitete să lucreze alături de el în aceeași direcție, ținîndu-se de același „firicel“, propunîndu-și aceleași țeluri organizatorice de partid imediate.

Sperăni, tovarăși, că veți găsi ou cale să dați citire scriitorii de față în adunarea generală a comitetului și că ne veți comunica hotărîrea dv. în legătură cu problemele ridicate în ea. (Voi adăuga, în paranteză, că și Comitetul din Petersburg ne-a comunicat că se consideră solidar cu noi și intenționează acum să dea o declarație similară.)

Ați avut suficiente exemplare din „Ce-i de făcut?“? Muncitorii au citit-o? Ce părere au avut despre carte?

O caldă strîngere de mînă tuturor tovarășilor și le urez deplin succes.

Al vostru, *Lenin*

*Scrisă la 24 august 1902
Expediată din Londra*

*Publicată pentru prima oară
în 1922, în: P. N. Lepejinski,
„La răspindire“, Petrograd*

Se tipărește după manuscris

156

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „IUJNII RABOCII“

Dragi tovarăși,

Lunga voastră scrisoare ne-a făcut tuturor o mare bucurie. Trimiteți, vă rugăm, cît mai rapid adaosurile promise și corespondență cît mai des cu noi. Sperăm să trimitem în curînd un tovarăș la voi în vederea unor tratative mai amânuști și definitive, deocamdată însă ne limităm la ceea ce este cel mai important.

Aveți de o mie de ori dreptate declarînd că trebuie să fuzionăm cît mai curînd într-o organizație unică pe întreaga Rusie, care să-și pună drept scop pregătirea unității ideologice a comitetelor și a unității practice, organizatorice a partidului. Noi am făcut, din parte-ne, pași importanți în această direcție datorită faptului că Comitetul din Petersburg a devenit pe de-a-ntregul iskrist, a dat o declarație în presă în acest sens și a fuzionat de facto (asta rămîne strict entre nous) cu organizația din Rusia a „Iskrei“, oferind membrilor ei locurile cele mai influente în grupul central al comitetului. Dacă vom reuși ca și Sudul să se solidarizeze în întregime cu noi și să fuzionăm complet, sarcina unificării efective a partidului va fi pe trei sferturi realizată. Iar noi trebuie s-o urgentăm. Vom lua imediat măsuri, în primul rînd, pentru a trimite la dv. membri ai organizației „Iskrei“ din Rusia în vederea încheierii unui

acord ; în al doilea rînd, pentru a stabili aici legătura cu Cernîșev. În ceea ce vă privește, grăbiți tipărirea (sau publicarea în „Iskra“) a declarației voastre de principii, care să precizeze total poziția voastră în partid, și luati toate măsurile pentru fuzionarea efectivă cu organizația „Iskrei“ din Rusia.

În încheiere, cîteva cuvinte în legătură cu problemele ridicate de dv. În ceea ce privește țărânamea și programul agrar, nu ne este clar ce anume vă nemulțumește în proiectul nostru de program agrar și ce modificări ați dori să facem. Precizați-le mai bine. Ați văzut articolul despre programul agrar* în „Zarea“ nr. 4 ? Observațiile voastre cu privire la deficiențele „Iskrei“ dovedesc cît de important este pentru noi să întreținem relații mai asidue și mai regulate pentru a ne întelege în toate privințele. Cu forțele îngrozitor de puține pe care le avem, numai printr-o strînsă unire a tuturor social-democraților putem asigura succesul în lupta atât împotriva „aventurierilor“, cât și împotriva guvernului. Dar, de pildă, noi n-am știut pînă acum aproape nimic despre punctul dv. de vedere, despre activitatea dv. practică — oare acest lucru este normal ? De asemenea, este normal, de pildă, ca dv. să lucrați acum singuri la organizarea transporturilor, și noi la fel ? (Scrieți-ne cît mai amănuntit cum, ce și unde întreprindeti acțiuni, de ce mijloace dispuneți etc.) De același fapt, de lipsa de forțe, trebuie să ținem seama cînd se discută problema unui organ special, a continuării apariției ziarului „Iujnii Rabocii“, a transformării lui în „Russkii Rabocii“. Trebuie să judecăm lucrurile pe toate fețele. Spuneți-ne de unde să luăm forțe pentru două organe de presă, atunci cînd știm prea bine că ele nu ne ajung nici pentru unul. Nu veți da astfel un imbold Petersburgului (elementelor neiskriste din Petersburg) să publice „Raboceaia Mîsl“ tot ca organ „de clarificare“, de popularizare etc., și asta într-un moment cînd Petersburgul se pregătește să lichideze „Raboceaia Mîsl“ și să treacă, în sfîrșit, la o adevărată activitate pentru „Iskra“ ? Nu va avea de suferit de pe urma planurilor voastre munca voastră de organizare a unei colaborări regulate din

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 297—340. — Notă red.

Rusia la „Iskra“? — iar fără această colaborare „Iskra“, se știe, nu poate deveni un adevărat organ de partid, și nu uitați că în afară de dv. putem spune că nu există alți oameni pe care să putem conta pentru asta. Iar dacă ișkriștii nu se vor apuca de acest lucru, cine să se apuce și cînd? În sfîrșit, discutați cît mai amănunțit dacă sarcinile unei literaturi de clarificare, de propagandă și de popularizare destinate „omului mijlociu“ (cum vă exprimați dv.) sunt compatibile cu sarcinile unui ziar? Că trebuie să existe o literatură specială pentru omul mijlociu și pentru masă e indiscutabil, dar ea nu poate fi reprezentată decît prin foi volante și broșuri, deoarece *nu poți explica* cum trebuie omului mijlociu *fiecare* problemă în cadrul unui ziar. Pentru asta trebuie s-o iei *de la început*, cu noțiunile elementare, și să mergi pînă la sfîrșit, disecînd o problemă sub toate aspectele ei. Un ziar nu ar fi în nici un caz în stare să facă aşa ceva chiar dacă dispune de forțe literare ideale. Nu uitați, în sfîrșit, că munca voastră va avea, cu sau fără voia voastră, importanță pentru întreaga Rusie și că vorbele, ideile, teoriile despre ziare *speciale*, „pentru intelectuali“ și „pentru muncitori“ pot avea un rol nefast nu numai independent de dorința voastră, ci chiar și în pofida rezistenței pe care ați opune-o dv. personal. Oameni ca dv. nu constituie decît un mic grup printre social-democrați, iar în masa social-democraților ruși mai persistă multă, foarte multă îngustime de vederi. Nu intenționăm, desigur, să ne limităm într-o problemă atît de importantă la aceste observații fugitive, dar vă rugăm numai să nu vă pripiți cu luarea hotărîrii și să dezbatete lucrurile sub toate aspectele. Considerăm că menținerea unui grup aparte (redacția ziarului „Iujnii Rabocii“) este chiar *de dorit*, cel puțin pînă la congresul partidului, numai că acest grup n-ar trebui să se grăbească cu publicarea unui ziar propriu.

*Scrisă la 16 septembrie 1902
Expediată din Londra la Harkov*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoliuția“ nr. 3*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. M. ȘI Z. P. KRJIIANOVSKI *

Scrieți o scrisoare Sonei ** și întrebați pe Maneașa despre ceea ce a rugat-o Columb. El i-a scris pe adresa care i-a fost dată imediat ce a venit în străinătate, dar n-a primit răspuns. S-a primit scrisoarea? Maneașa ține legătura cu domnul *** cu care Columb a rugat-o să o țină? Salutări călduroase tuturor din partea lui Columb. El a plecat la Geneva.

*Scrișă la 23 septembrie 1902
Expediată din Londra la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE V. P. KRASNUHA ȘI E. D. STASOVA

Scrisoarea către Vanea și Varvara Ivanovna este personală. Vă rugăm să le-o dați imediat numai lor.

Știrea despre „victoria” scandalagiului ne-a nedumerit cu totul¹⁹⁹. Cum, a fost de-ajuns să plece Casian și Acul pentru ca iskriștii să-și piardă orice capacitate de acțiune? Protestul lui Tokarev-scandalagiul n-ar fi trebuit să aibă altă urmăre decât propunerea voastră *de a fi supus la vot*; majoritatea să fi declarat acolo, pe loc, în primul rând că, în ceea ce privește fondul chestiunii, el nu are de partea lui decât o infimă minoritate; în al doilea rând, că plângerea lui cu privire la încălcarea statutului este o șicană absurdă (întrucât, potrivit prevederilor statutului trebuie să fie consultați toți tovarășii care se află la Petersburg, și să nu stea treaba în loc pînă ce vor fi consultați cei ce lipsesc din localitate).

* Această scrisoare e un post-scriptum la scrisoarea lui N. K. Krupskaja.
— Notă red.

** Sonea — denumirea conspirativă a centrului iskrist din Samara. — Notă red.

*** Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Notă red.

Dacă scandalagiul a pus chestiunea delimitării (dacă el a avut această îndrăzneală), majoritatea trebuie să adopte imediat o hotărîre de excludere a lui din Uniune.

Toate acestea dovedesc că el provoacă cu insolență „la război“, iar iskriștii se vor compromite pentru totdeauna dacă nu vor răspunde declarîndu-i un război înverșunat și necruțător. Nu vă temeți de nici un fel de amenințări din partea lui Tokarev-scandalagiul, nu vă speriați de publicitate, declarați imediat război, aşa cum v-am scris mai înainte*, și adoptați cît mai urgent hotărîrile pe care vi le propunem mai sus. Chiar dacă Tokarev va atrage pe unii de partea sa (chiar dacă veți rămîne jumătate sau *mai puțin*), trebuie să mergeți pînă la capăt și să cereți excluderea lui necondiționată, fără a vă teme de loc de o „scindare“ a Uniunii.

Și în fața muncitorilor trebuie să veniți cu un ultimatum: ori scindarea Uniunii și război, ori muncitorii să se pronunțe pentru condamnarea categorică a lui Tokarev și pentru excluderea lui.

În ceea ce ne privește, vom scrie imediat o scrisoare lui 2a 3b. Publicarea declarației din Petersburg în „Iskra“ se amînă²⁰⁰.

Repetăm: asta este o chestiune *de onoare* pentru iskriștii din Petersburg... Firește că toate acestea trebuie să le faceți acum numai într-o adunare generală, la care să-l invitați neapărat și pe el și să înscrieți hotărîrile adoptate în procese-verbale, pe care să ni le trimiteți imediat.

*Scrisă la 24 septembrie 1902
Expediată din Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoliuția“ nr. 3*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. M. KALMÍKOVA

27. IX. 1902

Am primit scrisoarea dv. Vă mulțumesc mult pentru acest amănunțit răspuns. Potrivit dorinței dv., pînă la sosirea

* Vezi volumul de față, p. 214—215. — Notă red.

Vicontelui nu voi ridica problema generală a finanțelor și nici *nu voi expune* conținutul scrisorii dv. decât în linii mari : nu voi vorbi de „posesorii“ indicați de dv., sau de quantumul sumei, și nu voi preciza cât de curând ne-puteți pune la dispoziție (întreaga sumă imediat sau treptat). Oricum, eu tot voi avea cu Vicantele convorbiri vertrauliche* în toate problemele importante ; aşa că mai bine îi voi arăta lui în primul rînd scrisoarea dv. și împreună vom decide amândoi limitele, ca să zic aşa, în care vom comunica mai departe conținutul acestei scrisori.

Personal sănătatea de către că ar fi mai bine ca deocamdată să nu spunem nimănui la cât se ridică suma (asta să stim numai noi) și nici să nu pomenim absolut nimănui de posibilitatea de a primi dintr-o dată întreaga sumă, deoarece acum se prevăd o *sumedenie* de „eventuale“ cheltuieli în vederea unor „eventuale“ întreprinderi. Numeroasele cazuri de evadare pun „la dispoziția“ „Iskrei“ o mulțime de oameni, cu condiția că ea să-i întrețină pe toți ; dacă însă vom face acest lucru pe scară mare, cu ușurătate și în mod nechibzuit, într-o jumătate de an sau într-un an vom rămâne „fără o lecție“. Dacă vom fi „mai strânși la mână“, multe din întreprinderile periferice „se vor descurca cu mijloace proprii“. Așa stând lucrurile, e mai bine să *puneți chestiunea ca și pînă acum* (adică să declarați în fața tuturor celor interesați) că *d.v.* mai puteți da încă *destul* de mulți bani, să zicem „peste 10 000“, dar, în primul rînd, nu pe toți o dată, și, în al doilea rînd, că *înțelegeți* să dați numai în caz de extremă necesitate, recomandîndu-le să-și caute singuri surse regulate pentru cheltuielile curente. Repet, aceasta este deocamdată părerea mea personală, iar părerea Vicontelui îl cunosc încă. Am vrut să ridic aici, împreună cu Vicantele, problema unei oarecare împărțiri „amiabile“, „amicale“ a funcțiilor, pornind de la ideea că, la urma urmelor, e mai bine să profităm de pace pentru a ajunge la un modus vivendi trainic decât să amînăm iarăși lucrurile pînă la un conflict „întîmplător“. Dar dacă vom reuși să facem toate astea, dacă vom hotărî în felul acesta, dacă va mai fi cazul să ridicăm problema — nu știu încă.

* — confidențiale. — Notă trad.

Acum stăm foarte prost cu banii și avem de acoperit cheltuieli *urgente*. De aceea vă rog să ne trimiteți imediat, dacă puteți, 2 000 de mărci : expediați imediat suma pe care o aveți disponibilă, iar restul cereți să ni se trimită și expediați-l cît mai curînd (și comunicați-ne cînd îl vom primi). După părerea mea însă, ar trebui să cereți mai mult : cereți 3 000 de ruble și păstrați-i, ca să putem primi repede bani de la dv. Altfel n-o s-o mai scoatem nicicum la capăt : și așa sîntem datori 150 de ruble și amînăm pentru săptămîna viitoare plata a 50 de ruble. Pentru plecările (necesare) avem nevoie de aproximativ 300 de ruble, pentru cei de aici vom avea în curînd nevoie de 200 etc. Scrieți-ne cît mai repede ce ați hotărît, cînd veți primi banii și ce sumă.

Îi voi transmite lui Brok cele cuvenite. La noi se află o mulțime de lume și e mare forfotă. Iar zilele acestea vor mai sosi încă mulți alții !

Nu ne scrieți nimic despre planurile dv. de a veni încecace, ne scrieți foarte vag cum o duceți cu sănătatea, spuneți numai că vă simțiți prost, dar nu și ce aveți. Sînt neliniștit și pentru că nu primesc vești de acasă.

Multă sănătate.

Al dv., Lenin

Expediată din Londra la Dresda

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

160

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

Dragă Leiteizen,

I * mi-a dat rezoluția dv. pentru consfătuirea pe marginea formulării „Comunicatul confidențial” mă satisfacă pe deplin, dar verdictul trebuie să fie, după mine, mai tare, mai categoric. În special, aş propune :

§ 3 trebuie să fie contopit cu § 4, fiindcă este netermînat și nu spune nimic.

* Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul. — Notă red.

La § 1 să se adauge : „analizând amănunțit toate datele personale ale lui Gurovici, comisia a ajuns la concluzia că trăsăturile sale morale nu au nimic comun cu ale unui revoluționar sincer și cinstit“.

La § 2 „Prin urmare, Gurovici minte sau ascunde multe lucruri în ceea ce privește sursele sale de venituri“.

§ 3. Vezi mai sus (și § 4).

§ 5. Comisia consideră că, chiar dacă în unul din aceste cazuri s-ar putea admite că jandarmii au aflat anumite lucruri dintr-o altă sursă, accidentală și necunoscută, confruntarea tuturor cazurilor face cu totul inadmisibilă o asemenea ipoteză și nu ne permite să ne îndoim de trădarea lui Gurovici.

§ 6 să fie trecut în locul lui § 5.

§ 7. Să se introducă „unanim și insistent“. Să se adauge : „Comisia consideră că această părere este confirmată pe deplin de numeroase amănunte care i-au fost comunicate și pe care nu le poate da publicitate din motive de conspirație. Ea face însă cunoscute unele dintre ele printr-o circulară confidențială către organizațiile revoluționare“.

Cuvintele „luând în considerație“ trebuie mutate din introducere la puncte la concluzie, deoarece multe puncte nu sunt legate între ele și, ca atare, nu au suficientă pondere.

Luând în considerație toate cele spuse mai sus, comisia consideră că afirmația acuzatului Gurovici că nu există probe de culpabilitate neîndoelnice și dovezi incontestabile în nici un caz nu-i poate servi drept justificare. Un delict cum e angajarea secretă în poliția politică, în genere vorbind, nu poate fi dovedit decât în cazuri cu totul rare cu probe de culpabilitate indisputabile și prin fapte concrete pe care să le poate verifica orice om. Totuși, discutând toate probele de culpabilitate și verificând minuțios numeroasele declarații ale revoluționarilor, comisia a ajuns la convingerea fermă că (mai amănunțit) Mihail Ivanovici Gurovici (de profesiune * etc. mai amănunțit) a fost *a g e n t a l o b r a n e i* și a acționat în organizațiile revoluționare din Petersburg ca agent *p r o v o c a t o r*.

* Aici ar fi bine să se adauge : vîrstă, semnalamentele etc. și să se exprime dorința ca fotografia lui să fie multiplicată.

De aceea comisia invită pe toți cetățenii cinstiți din Rusia să-i aplice lui Gurovici un boicot sever și să-l urmărească ca pe un trădător și un spion.

Iată părerea mea, dragă L. Vă rog să luați în considerație că n-am avut timp să mă gîndesc destul la formulări (pentru că I. îmi cere să-i dau imediat manuscrisul) și că n-am făcut decât să schițez modificările pe care le-aș dori. Este necesar ca impresia produsă să fie cît mai puternică * : aş insista ca sentința să fie publicată într-o foaie volantă cu fotografia lui și să fie dată o introducere din partea „Iskrei”, în care să se vorbească de necesitatea de a duce o luptă sistematică împotriva provocatorilor și spionilor, de organizarea unor detașamente pentru demasarea lor, urmărirea și persecutarea lor §.a.m.d.

Dacă „luptătorul” ** va încerca să se eschiveze, obligați-l să-și consemneze în procesul-verbal opinia separată, ca să știe că această încercare de eschivare nu trece neobservată.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

*Scrisă înainte de 5 octombrie
1902
Expediată din Londra la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE L. I. AKSELROD

Marți, Geneva

Mult stimată L. I.,

Referatul cred că trebuie să-l fixăm pentru sămbătă. Ieri am ținut referatul la Lausanne, astăzi aici, poimâine se proiectează să aibă loc aici dezbaterei²⁰¹. Vă rog să faceți tot ce trebuie pentru ca să se țină cel tîrziu sămbătă, înainte am vrut să-l fixăm pentru vineri, oamenii spun însă că e mai bine sămbătă. Pentru mine e foarte important să

* Fiind o hotărîre judecătorească, sentința trebuie să fie foarte amănunțită și să nu vă temești de loc de repetări.

** Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Notă red.

mă eliberez cât mai repede și, dacă e nevoie de discuții, mă gîndesc să le fixăm duminică, nu mai tîrziu. Trebuie să mă duc să-l prezint și la Zürich.

Aș vrea să plec vineri la 12,45 și să ajung la dv. pe la 4 și ceva. De la gară vin direct la dv. Vă rog să-mi răspundeți imediat dacă referatul a fost fixat într-adevăr pentru sămbătă.

O caldă strîngere de mâna. Al dv., *Frei*

*Scrișă la 11 noiembrie 1902
Expediată din Londra la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

162

CĂTRE P. A. KRASIKOV

Dragă prietene,

Nu găsesc înceinnările mele de la întrunirea noastră de aici²⁰², și pace. Dar ele nu folosesc la nimic. Întrunirea a fost în fond o consfătuire, iar voi doi * vă amintiți, desigur, mai bine decât mine ce s-a discutat acolo. Nu pot să reconstituï și să prezint în formă oficială cele discutate acolo, și n-aș putea-o face chiar dacă aș avea notațiile fragmentare, făcute exclusiv pentru mine, uneori nu prin cuvinte, ci prin semne. Dacă trebuie să hotărâm într-o problemă serioasă, scrieți-ne făcînd o propunere precisă, adresată nouă (la redacție) și vă vom răspunde imediat. Dacă nu aveți încă un asemenea prilej, în privința tacticii generale am căzut întru totul de acord.

M-am bucurat mult de tot aflînd că ați pus repede pe picioare C.O.²⁰³ și că l-ați constituit din șase persoane. M-a mirat doar că ați cooptat și pe alții înainte de constituirea formală, înainte de a invita Bundul. Parcă stabiliștem altfel, nu? De altfel, asta n-are prea mare importanță dacă sunteți convingi că nu veți avea vreun inconvenient.

* V. P. Krasnuna și P. A. Krasikov. — Notă red.

Fiți mai severi cu Bundul ! Scrieți și celor din străinătate (Bundului și celor de la „Rabocee Delo“) pe un ton cît se poate de sever, reducând funcția străinătății la una minimă, ca să nu poată căpăta vreodată o importanță deosebită. Cu tehnica congresului puteți însărcina delegați speciali din partea voastră sau *agenti* speciali ai voștri : nu încredințați această sarcină *n i m ă n u i* și țineți minte că cei din străinătate sănt slabii în ale conspirației.

Comunicați ordinea de zi a congresului numai în linii mari. Cereți-ne în scris să vă comunicăm care este ordinea de zi a noastră (a redacției), cine sănt referenții noștri și cîți delegați avem noi (din partea redacției). Grăbiți pe cît puteți pregătirile în vederea congresului.

Încercați să dați mandate celor plecați în străinătate, căci asta înseamnă mai puține cheltuieli.

Comunicați-ne obligatoriu și cît se poate de precis orice acțiune oficială întreprinsă de C.O. Și încă ceva : „Rabocee Delo“ trage să moară, și ar fi foarte important ca voi (în numele C. O.) să le vorbiți serios, fără să-i certați, cît de bine ar fi să fuzioneze, ce foloase aduce smerenia etc.

Așadar, grăbiți-vă ! Dacă va fi nevoie de bani, vom mai face noi rost *.

*Scrișă la 11 noiembrie 1902
Expediată de la Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
partial în 1920, în revista
„Krasnaia Letopis“ nr. 2*

Se tipărește după manuscris

*Publicată pentru prima oară
integral în 1928,
în „Culegeri“ din Lenin“, vol. VIII*

GĂTRE L. I. AKSELROD

28. XI. 1902

Mult stimată L. I.,

Vă mulțumesc pentru scrizoare și pentru bani, care au sosit astăzi.

* Ultimul paragraf a fost șters în manuscris. — Nota red.

Am primit „Krasnoe Znamea“²⁰⁴, dar n-am citit-o încă.

Am fost destul de obosit de călătorie, dar încep „să-mi revin“, deși mâine trebuie să țin referatul și aici.

Ce plăcuseală! Încă nu știu dacă voi scrie o broșură împotriva eserilor.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

Expediată din Londra la Berna

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“ vol. XI*

Se tipărește după manuscris

164

CĂTRE G. V. PLEHANOV

1. XII. 1902

Stimate Gheorghi Valentinovici,

Eram gata să vă scriu și să vă întreb care e cauza tăcerii dv., cînd am primit scrisoarea dv. Însărcinările le vom îndeplini.

De ce nu amintiți nimic nici de (1) tema pentru „Iskra“, nici de (2) foiletonul asupra lui Tarasov²⁰⁵? N-ați primit scrisoarea mea din Berna? Vă rog să-mi răspundeți cît mai curînd dacă intenționați să scrieți pentru „Iskra“ un editorial pe această temă sau pe o temă asemănătoare. [Cît mai curînd, deoarece nr. 28 este gata, iar nr. 29 a început să fie cules. Editorialul din nr. 28, scris de Vera Ivanovna, este îndreptat împotriva socialistilor-revoluționari; ea dovedește că aceștia denaturează istoria, pretinzînd că pe vremea organizației „Narodnaia volea“²⁰⁶ oamenii politici n-ar fi fost prigoziți etc. Articolul este intitulat: „Le mort saisit le vif“.]

Cum decurg discuțiile dv. cu „Vladimirov“? Ce se aude cu referatul dv.? Ce se întâmplă cu cercurile lui Laianț etc.? Dar cu cei de la „Jizn“?

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

Era să uit că Lev *

Vă rog să expediați scrisoarea anexată prin poșta centrală.

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în
1956, în revista „Komunist“ nr. 16*

Se tipărește după manuscris

165

CĂTRE E. I. LEVIN

Vă scrie Lenin. Succesele C. O. și tenacitatea de care dă el dovedă ne bucură nespus de mult. Este foarte important să faceți imediat toate eforturile pentru a duce lucrurile pînă la capăt și cît mai repede cu putință. Înlocuiți cît mai degrabă omul din partea Petersburgului (ar fi bine cu Ignat) și scrieți-ne ceva mai amănunțit despre atitudinea diferitelor organizații (comitete) față de C. O. Ignat are să se vadă curînd cu Tekla **? Trebuie s-o știm cît mai precis și mai repede.

Lista problemelor a fost întocmită aproximativ astfel (în ordinea discutării lor): 1) poziția față de Boris ***? (Dacă va fi vorba numai de federație, ar fi cazul să ne despărțim de la bun început și să ținem ședințe separate. Toată lumea să fie pregătită pentru această eventualitate.) 2) Programul. 3) Organul partidului (ziarul. Unul nou sau unul dintre cele existente. Să se insiste asupra importanței acestei probleme preliminare). 4) Organizarea partidului (principiul fundamental: două instituții centrale, nesubordonate una alteia. a) Organul Central — conducerea ideologică. În străinătate? b) Comitetul Central — în Rusia. Toate dispozițiile practice. Întrevederi regulate și frecvente între aceste instituții și anumite drepturi de participare reciprocă sau, uneori, de cooptare reciprocă. Este extrem de important să se pregătească dinainte terenul pentru adoptarea acestui principiu fundamental și toată

* Aici propoziția se întrerupe. — Nota red.

** Denumirea conspirativa a redacției „Iskra“. — Nota red.

*** Bundul. — Nota red.

lumea să-l înțeleagă pe deplin. Apoi : maximum de centralizare posibilă. Autonomia comitetelor locale în problemele locale, cu drept de veto al C.C. în cazuri excepționale. Înființarea de organizații regionale numai cu consimțământul și cu aprobarea Comitetului Central). 5) Diverse probleme de tactică : teroarea, sindicalele, legalizarea mișcării muncitorești, grevele, demonstrațiile, insurecția, politica agrară și acțiunile printre țărani și în cadrul armatei, agitația în general ; manifeste și broșuri etc. etc., pe care le menționez fără a respecta o anumită ordine. 6) Atitudinea față de celelalte partide („Osvobojdenie“, socialistii-revolutionari, polonezii, letonii etc.). 7) Rapoartele delegaților (*e foarte importante* să se prezinte rapoarte din partea fiecărui comitet și ca ele să fie cât mai complete (să fie întocmite *imediat* și, pentru mai multă siguranță, copiile să fie predate la C. O. spre a ne fi trimise nouă). În rapoarte să se încerce întotdeauna o caracterizare a *socialiștilor-revolutionari* locali și o apreciere a forței și a legăturilor lor). 8) Grupurile și organizațiile din străinătate („Rabocee Delo“, „Borba“, „Jizn“, „Svoboda“²⁰⁷. O comisie specială sau C.C. să preia sarcina de a elabora un plan al unificării lor). 9) 1 Mai. 10) Congresul din 1903 de la Amsterdam²⁰⁸. 11) Probleme organizatorice interne : finanțele, tipul de organizare a comitetelor, sarcinile C.C. în legătură cu transportul și difuzarea literaturii etc. O parte din probleme vor fi discutate probabil în comisii.

Repet, e vorba numai de o indicație aproximativă, aici s-a discutat în comun numai ordinea punctelor 1—5. Dintre membrii redacției eu am fost de părere ca punctul 3 să ocupe unul dintre primele locuri (adică chiar locul al treilea), iar un alt membru (Pahomie) a cerut ca el să fie trecut după punctul 5. Consider că e important să rezolvăm mai întâi punctul 3, pentru că dintr-o început să dăm bătălia împotriva tuturor adversarilor într-o problemă fundamentală și vastă și să avem elucidat întregul tablou al congresului (să ne despărțim pentru un motiv serios).

Comunicați-ne dacă veți avea referenți și în ce probleme anume (ad 5 — amănunțit).

Ce broșură cere Ignat să se publice? Nu cumva scrierea către Erema? *

Aveți grija ca *fiecare* comitet (și grup) să răspundă oficial, *în scris*, dacă recunoaște C. O. Și asta imediat.

Vă sfătuiesc ca începutarea cu privire la C. O. să-o tipăriți și în Rusia (adică trebuie tipărită nu numai în „Iskra”): poate fi și multiplicată la hectograf, numai să-o publicați.

Proiectul de probleme al întregii redacții și lista referenților noștri le vom trimite după ce ne vom pune de acord în această privință cu toți membrii redacției, care sunt stabiliți în momentul de față în diferite țări.

Numiți imediat membri ai C. O. în principalele centre (Kiev, Moscova, Petersburg) și indicați-ne adresele conspirative speciale unde pot fi ei găsiți, ca să putem trimite pe toți cei ce pleacă în aşa fel ca ei să fie la dispoziția totală a C. O. Acest lucru este iarăși cît se poate de important.

În sfîrșit, încă ceva: întrevederea dintre Ignat și Tekla ar trebui să aibă loc *după ce* 1) el se va întîlni, pe cît va putea, cu toți; 2) veți primi din partea tuturor recunoașterea oficială a C. O.; 3) *veți înștiința oficial și grupul „Raboce Delo”* că va fi vizitat de un împăternicit membru al C. O. Numai în aceste condiții întrevederea dintre Ignat și Tekla ar putea constitui punctul de plecare al unor viitoare acțiuni practice serioase. De aceea, Ignat trebuie să se grăbească cu aceste măsuri preliminare și să nu uite că la Tekla el trebuie să vină înarmat cu *cele mai largi împăterniciri și (notăți bine acest lucru!) încredințate oficial*.

*Scrisă în jurul datei
de 11 decembrie 1902
Expediată de la Londra la Harkov*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin” vol. VIII*

Se tipareste după manuscris

* V. I. Lenin. Scrisoare către un tovarăș cu privire la sarcinile noastre organizatorice (Opere complete, vol. 7, București, Editura politica, 1964, ed. a doua, p. 1—31). — Notă red.

CĂTRE G. V. PLEHANOV

14. XII. 1902

Stimate G. V.,

N-am mai primit de mult vești de la dv. și între timp s-au adunat o mulțime de treburi și de probleme.

În primul rînd, în legătură cu articolele pentru „Iskra“. Pentru nr. 30 (nr. 29 apare mîine sau poimîine) avem articolul lui Iuli „Bilanț de toamnă“. Ar mai fi *nevoie* de încă un articol. Ce credeți? Comunicați-ne, vă rugăm, dacă scrieți ceva și cînd ne trimiteți; la fel în legătură cu foiletonul: în nr. 30 ar fi foarte binevenit foiletonul, propus de dv., împotriva maculaturii lui Tarasov. Aștept răspuns.

Apoi în legătură cu broșura împotriva socialiștilor-revolutionari. L. Gr. mi-a spus — și v-a scris și dv. — că ar fi mai bine s-o scrieți dv., căci, pe lîngă o critică „dogmatică“, ați putea face și o *paralelă istorică* cu perioada 1870—1880. Sînt întru totul de acord cu L. Gr. că ea este foarte importantă: eu nici nu mă pot gîndi la aşa ceva. Aș fi foarte bucuros dacă v-ați apuca dv. de această broșură. Pe mine nici nu prea mă atrage s-o scriu, și apoi, în afară de tot soiul de treburi curente, mă mai așteaptă una: să pregătesc niște prelegeri pentru Paris (după cum îmi comunică Iuli, intenționează să mă invite să țin acolo 3—4 prelegeri în problema agrară). Așadar, totul pledează pentru ca scrierea broșurii să vă revină, și ea ne este necesară în lupta împotriva socialiștilor-revolutionari. Ei trebuie analizați minuțios și sub toate aspectele, deoarece ne aduc multe prejudicii și nouă și cauzei. Scrieți-ne deci ce ați decis.

Răspunsul lui L. Gr. pentru „Revoluționnaia Rossiia“ a intrat în nr. 29: înseamnă că-l veți primi la sfîrșitul săptămînii, și apoi l-ați mai văzut și în spalt.

Am aflat azi că veți merge la Bruxelles, la conferința internațională (probabil la sfîrșitul lunii decembrie sau la începutul lunii ianuarie²⁰⁹), și că veți prezenta acolo un referat. Sper că veți trece și pe la noi, nu? Pînă aici e o aruncătură de băt, și în timpul sărbătorilor drumul e ieftin

de tot. Și aici, în primul rînd, ar fi extrem de necesar un referat al dv., căci în oraș sînt mulți *muncitori* molipsiți de anarchism (m-am convins de asta cînd am ținut referatul despre socialistii-revolutionari, care nu i-a interesat pe localnici²¹⁰). Dv. însă ați avea, cu siguranță, o anumită influență asupra lor. Totodată, și asta-i principalul, la noi s-au strîns o serie de teme importante despre care trebuie să discutăm, în special în legătură cu problemele din Rusia: acolo s-a format, în cele din urmă, „Comitetul de organizare“ de mult pregătit, care poate juca un rol *important*. Și ar fi foarte bine să-i răspundem împreună la o serie întreagă de întrebări pe care el *ni le-a adresat* (cu privire la măsurile de unificare a partidului, la ordinea de zi a congresului general, la referatele ce vor fi prezentate *din partea noastră* etc. Întrebări, în general, extrem de importante și care capătă acum o însemnatate cu totul specială). Scrieți-mi, vă rog, cînd anume se va ține conferința de la Bruxelles, câte zile va dura și dacă ați putea veni pe aici. Apoi poate c-ar fi nimerit ca, într-un fel sau altul, să profităm, chiar la această conferință, de faptul că a fost alcătuit un Comitet de organizare. Scrieți-ne cît mai repede, și noi vom întreba pe cei din Rusia: poate că mai e timp să vă trimiți chiar de acolo o declarație sau o scrisoare dacă aveți, bineînțeles, nevoie de așa ceva.

Cu cei de la „Jizn“ vă vedeți? Cum merge „apropierea“ de ei și ce șanse sînt? Dar rabocedeliștii? Cred că ar fi bine să participe și ei la „cercul marxist“ condus de dv. și să începem să ne apropiem (neformal) de ei. În perioada actuală nu are rost să ne certăm cu ei și nici nu avem de ce: înlocuind „Rabocee Delo“ cu „Krasnoe Znamea“, ei au acceptat, în esență, planul nostru de „repartizare a funcțiilor publicistice“, iar în broșura lui Martînov „Muncitorii și revoluția“ nu e nimic *dăunător* (în afară de faptul că el e un *prost*, *vizonar*).

O caldă strîngere de mâna

Al dv., Lenin

Cît despre bulgar, aici e vina mea *. Îmi pare rău. N-am scris, fiindcă nu mi s-a cerut, și nu mi-am închipuit că veți fi îngrijorat.

*Expediată din Londra la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

167

CĂTRE FIT **

16. XII.

Am primit scrisoarea dv. din 15. XI.

I. Scrisoarea a fost scrisă cu un cifru necunoscut nouă, dar am reușit să descifrăm totul în afară de adrese. (Nu cifrați decît fraze întregi, căci altfel cheia este ușor de găsit.) Vă rugăm repetați adresele...

III. Trebuie să intrați neapărat în comitet și să începeți agitația dinăuntru pentru recunoașterea necesității de a adera la organizația pe întreaga Rusie. Totodată să influențați în același sens și Uniunea din Sud. Nu este normală existența a două organizații în același oraș²¹¹ și trebuie ca, pînă la urma, ele să fuzioneze și să formeze un comitet iskrist ; desigur, dv. știți mai bine cum s-o faceți.

(Se înțelege că trebuie să procedăm la fuziune numai dacă ne este asigurată victoria. În caz contrar e mai bine să așteptați, menținînd o organizație de partea „Iskrei” și descompunînd-o pe cealaltă din interior ***.)

IV. Despre Comitetul de organizare.

V. Ni s-a comunicat că la Odesa a fost interceptat un transport al „Iskrei”. Ce s-a întîmplat de fapt ?

*Scrisă la 16 decembrie 1902
Expediată din Londra la Odesa*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — *Nota red.*

** Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul. — *Nota red.*

*** Acest pasaj a fost intercalat în scrisoarea lui N. K. Krupskaia. Ulterior punctul III a fost tăiat în întregime. — *Nota red.*

CĂTRE L. I. AKSELROD

18. XII. 1902

Mult stimată L. I.,

Am primit astăzi scrisoarea dv. și mă grăbesc să răspund pentru a vă felicita că ați făcut o achiziție atât de mare și de importantă ca Stavski. În scrisorile care ne veneau de la Rostov pe Don era menționat numele lui, eu însă ștergeam acest nume de teamă să nu-l compromit*. Anexez pentru dv. și pentru el „Iskra“ nr. 29, ca să-i arătăm cît mai repede cum au fost descrise evenimentele la noi. Mai anexez și o scrisoare pentru el cu o rugămintă în privința broșurii despre evenimentele de la Rostov²¹².

Despre „zețarul Mișa“. Acest nume conspirativ nu mi-e cunoscut, însă pe Vas. Andr. Ŝelgunov, pe care l-a menționat el, îl cunosc și am lucrat cu el. De aceea, vă rog să-i transmiteți lui „Mișa“ salutări din partea mea, de vreme ce Ŝelgunov i-a vorbit de mine, și rugămintea de a ne scrie amănuntit despre toate, adică despre treburi și despre el personal, *cine* e el și ce planuri are, dacă a venit pentru mult timp în străinătate etc. De altfel, trebuie să vă ocupați o dată de acești oameni : este foarte important să-i atrageți cu totul de partea noastră. Dacă în prezent nu aveți timp să vă ocupați de ei, trimiteți-i la Zürich sau la Geneva la ai noștri. S-ar putea în curînd să reușim să vă trimitem în ajutor de aici un tovarăș tînăr, capabil și foarte energetic (i se zice „Pană“).

De altfel, „Mișa“ se însală în ceea ce privește Odesa : am primit de acolo scrisori de pe „cîmpul de luptă“. Acolo există Uniunea revoluționară a social-democraților din Sud și Comitetul. Acestea din urmă e „borbist“, antiiskrist. Uniunea e mai aproape de „Iskra“, dar deocamdată *nu cu totul* „a noastră“. Comitetul din Odesa a scos nr. 3 din ziarul „Rabocee Slovo“ (ziar tipărit). Uniunea scoate foi

* Vezi V. I. Lenin. „Evenimente noi și probleme vecchi“ (Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 56—62). — Notă red.

volante. Din ce „grup“ a făcut parte „Mișa“ ? din Uniune, Comitetul din Odesa sau din alt grup ?

Soția mea va îndeplini rugămintea cu privire la Petersburg și Moscova, adică va scrie cui trebuie.

O călduroasă strîngere de mâna. Al dv., *Lenin*

Expediată din Londra la Berna

*Publicată pentru prima oară în 1929
în „Culegeri din Lenin“, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

169

CATRE G. V. PLEHANOV

19. XII. 1902

Stimate G. V.,

Am primit scrisoarea d-voastră și mă grăbesc să vă răspund. Prin urmare, scrieți broșura. Asta mă bucură mult. La rubrica foileton a „Iskrei“ ar fi bine să publicăm unele capitole din broșură, printre care și cel menționat de dv. Îl aştept săptămîna viitoare, altfel nu va intra în nr. 30. Ar fi de dorit însă să intre, pentru ca să nu slăbim atacul împotriva eserilor.

Sper că îi veți răspunde lui Tarasov (supliment la nr. 3) ? Vă rog să nu renunțați la intenția dv. Este absolut necesar să i se dea o lecție bună.

Trimiteți-mi două rînduri — dacă scrieți ceva, ce anume și cînd credeți că veți fi gata, ca să știu cum să organizez numărul viitor.

Nu-mi pot da seama dacă deplasarea la Bruxelles e necesară, pentru că nu știu ce va fi la conferință. Bani avem acum (America a trimis 5 000 frs), prin urmare, dacă e nevoie, se poate pleca. După părerea mea, Ghinzburg ar putea să vă înlocuiască *numai ca o excepție, numai o singură dată*, dar în nici un caz permanent, pentru că s-ar prea putea ca și acolo să fie nevoie de acțiuni energice.

Dacă veți hotărî să plecați, scrieți-ne sau telegrafiati-ne în privința banilor,

Levinson ne amenință cu plecarea, pentru că Lalaianț a fost numit șef al tipografiei, iar el e certat cu Lalaianț. I-am scris lui Lalaianț rugîndu-l „să aplaneze“ lucrurile. Ajutați-ne și dv. să-l calmăm pe Levinson și să-l convingem pe Lalaianț să fie „precaut“ în relațiile sale cu el.

Trimite la cules (lui Lalaianț) începutul traducerii broșurii lui Kautsky și o broșură populară despre viața de cazarmă. Vă rugăm să vă uitați prin ele măcar în corectură.

La Petersburg *muncitorii de ai noștri* ne-au cam fost luați, au fost luați și intelectuali de-ai noștri, și atunci economiștii au așțiat o parte dintre muncitori.

Inde * bucuria lui Nadejdin. Ar trebui însă să-l săpunim pentru demagogia lui. Mizerabilul !

Lepeșinski a fost mutat în fortăreață „pînă la interogatoriu“. Este amenințat că va fi deferit curții de apel (ceea ce înseamnă o condamnare la muncă silnică). S-a găsit la el o scrisoare cu privire la C.O.

În prezent la Berna e Stavski, un muncitor de la Rostov, bun orator. L. I. a stabilit legături cu el : e iskrist. Ar trebui să ni-l apropiem mai mult.

Cei de la Tomsk au reeditat proiectul nostru de program, cu o prefată plină de ditirambi la adresa „Iskrei“ — „Zarea“ și a întregii ei activități.

În curînd vom primi știri noi despre demersurile C.O.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., Lenin

Cu transporturile stăm prost de tot ! Mare nenorocire !!

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

* — De aici. — Nota trad.

Casa din Helford Square nr. 30 din Londra în care au locuit V. I. Lenin și N. K. Krupskaia în 1902 – 1903

CĂTRE G. V. PLEHANOV

25. XII. 1902

Dragă G. V.,

Astăzi am primit scrisoarea dv. și a lui A. N. (nu înțeleg cum de mi-au adus-o în zi de sărbătoare!). Pe cît se vede, în situația dată trebuie să facem o serie de mutări forțate, cum zic sahiștii. În aceste condiții trebuie să-l aducem pe Bonci la noi, iar inițiativa dv. (de a merge la Bonci-Bruevici și a-l „invita“ să intre în Ligă) va avea, cred, aprobarea tuturor.

Dar ce facem mai departe? După mine, dacă tratativele dv. cu Bonci-Bruevici vor fi (sau au fost) încununate de succes, trebuie în primul rînd (după ce îl veți încredea că îi veți pune candidatura la Ligă și că aveți mari speranțe de succes) să-i cereți și lui să facă un pas formal. Cu alte cuvinte, să declare oficial și în mod public că în cadrul grupului de la „Jizn“ s-a produs o sciziune și că el intenționează să adere la „Iskra“.

După părerea mea, fără un astfel de pas noi *nu putem* pune *formal* candidatura lui la Ligă, pentru că formal Bonci-Bruevici nu a ieșit încă din grupul „Jizn“ și ar fi un nonsens să primim un om dintr-o altă organizație. De altfel, dacă Bonci-Bruevici se mai războiește cu Posse, mai „face împărțeala“ cu el, susținând interesele noastre, nu putem garanta de pe acum rezultatele împărțelii !! *Nu trebuie să uităm acest lucru.* Iar dacă „Bonci se orientează în mod categoric spre noi“, după cum scrie A. N., cererea noastră n-o să-l deranjeze de fel și va recunoaște chiar el că atâtă timp cît formal n-a părăsit grupul „Jizn“ și nu și-a spus ultimul cuvânt, noi, *Liga*, nu-l putem vota. Dacă sciziunea grupului „Jizn“ este o chestiune *definitiv* hotărâtă și *absolut* inevitabilă, Bonci are tot interesul și chiar este obligat să declare *cît mai repede* acest lucru în mod public, fie chiar printr-o scri-

soare * către „Iskra“. Această scrisoare o publicăm imediat în nr. 30, îi prevenim pe adversari, „îl obligăm pe Bonci“ (și pe noi, întrucât scrisoarea va fi publicată **). Așa ar fi cel mai bine și cel mai sigur, altfel am putea avea neplăceri...

Iată care e părerea mea: și eu consider necesar să se facă „anumite avansuri“ lui Bonci (despre care scrie A. N. și pe care le faceți dv.), dar dacă el nu va face un pas formal și atâtă timp cât nu-l va face, trebuie să ne limitem la avansuri, care formal nu creează încă obligații pentru Ligă, și să nu mergem mai departe.

Mai departe nu vom mai avea dificultăți. Când Bonci-Bruevici va ieși din grupul „Jizn“ făcind și o declarație, când grupul lui de transport va adera la această declarație, îi va fi ușor să primească literatură de la administrația noastră și să sănceapă transportarea. Dacă va fi nevoie să primim și acest grup de transport (cum, de altfel, presupuneți dv.), atunci ne vom lua toate informațiile de la Bonci și vom discuta pe cine și cum să primim.

[Dv. îmi scrieți: „Așteptăm instrucțiuni pentru tratativele cu grupul de transport“. Mai întâi de toate însă grupul de transport să relateze amănunțit totul, căci de unde putem ști pe cine cuprinde el ?]

P. S. Nu ne răspundeți nimic, dragă G. V., în legătură cu foiletonul dv. pentru „Iskra“? dar în legătură cu articolul despre Tarasov?

O strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

P. S. Vă rog să trimiteți sau să dați această scrisoare lui A. N.

*Expediată din Londra la Genova
Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

* Că sciziunea în cadrul grupului „Jizn“ s-a produs pentru că eu et Co. ieșim din acest grup și am dorit să lucram pentru „Iskra și Zarea“, împărășind aceleași idei sau situându-ne pe poziții apropiate... iata în ce sens trebuie scrisa scrisoarea.

** Scrisoarea n-a fost publicată în „Iskra“. — Nota red.

171

CĂTRE A. N. POTRESOV

26. XII. 1902

Vă trimis nr. 29 și „O problemă vitală“*. Celelalte două broșuri încă nu le-au găsit; „biblioteca“ de aici este într-o stare deplorabilă și, aflându-se în comună, a înprumutat ceva din dezordinea bîrlogului²¹³.

Despre „Jizn“ i-am scris ieri lui G. V. rugîndu-l să vă transmită și dv. **

Să faceți cunoștință cu Sanin (prin G. V. sau prin Lalaiană). E un mizantrop, rămas în urmă în toate privințele, se pare însă că ar putea scrie. Ar fi foarte bine să-l putem influența, să-i trezim interesul și să-l atragem în activitatea noastră. În prezent traduce pentru noi lucrarea lui Kautsky („Die sociale Revolution“).

O strîngere de mâină...

Vă mai trimis și manuscrisul: „File din viața unui tînăr revoluționar“. Vă rog să ni-l înapoiați chiar dv. (după ce îl veți arăta numai lui G. V., ca nu cumva să se piardă) și comunicăți-ne ce părere aveți și ce să facem cu el.

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

172

CĂTRE V. I. LAVROV ȘI E. D. STASOVA

27. XII.

Am primit scrisoarea lui Vlas. Vă vom ajuta pe cît ne va sta în putință. Ne-am dat seama de mult în ce situație disperată sunteți și vrem să vă venim în ajutor.

Dar dv. trebuie să ne faceți imediat un istoric exact al sciziunii de la Petersburg. Răspundeți-ne la următoarele

* Articol scris de A. I. Bogdanovici. — Nota red.

** Vezi scrisoarea anterioara. — Nota red.

puncte : 1) Comisia de organizare (din vară) a fost aleasă numai de Uniunea de luptă (= comitetul de intelectuali ?) sau și de Organizația muncitorească ? 2) Când a fost aleasă ? 3) Există un document în care să se precizeze împoternicirile ei (sarcinile ce i s-au dat) ? 4) Ce motive invocă scandalagiul & Co. atunci când susțin că alegerea ei nu e valabilă ? 5) În Comisia de organizare au fost delegați din partea Organizației muncitorești (doi ?) și cine i-a ales ? 6) De unde a fost dat afară scandalagiul : din Comisia de organizare, din comitetul de intelectuali sau din Organizația muncitorească ? 7) Ce e cu această Organizație muncitorească care scrie acum declarații ? E o organizație nouă ? Reorganizată ? De când ? Cum ? 8) De ce nu ni s-a trimis manifestul din septembrie al Comitetului Organizației muncitorești ? 9) De ce nu s-a scos măcar un manifest scris de mînă împotriva lor ? Sau să ni se fi trimis o contradeclarație. Nici una dintre acțiunile lor nu trebuie să rămînă fără răspuns. 10) Ce fel de C.C. există acum ? Mai există Comisia de organizare ? Aveți de partea voastră muncitori ? De ce nu se formează o contra-organizație din acești muncitori ? De ce nu protestează muncitorii voștri împotriva muncitorilor adepti ai scandalagiului și ai comitetului lor ?

Trimiteti-ne imediat adrese conspirative noi, absolut sigure, pentru cei ce vin acolo. Nu dați aceste adrese (ale noastre) nîmănuî. Alegeți dinaînte o locuință pentru a ascunde o anumită persoană. Căutați în special să ștergeți urmele relațiilor acesteia cu vechii membri (Barza etc.), care, fără îndoială, sînt urmăriți.

*Scrisă la 27 decembrie 1902
Expedită din Londra la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipăreste după manuscris,

CĂTRE F. V. LENGNIK

27. XII.

Am primit scrisoarea despre coup d'état * și vă răspundem îndată. Sîntem uimiți cum de a putut Zarin să lase lucrurile să ajungă pînă la un asemenea scandal !! Iată urmările greșelii lui de a nu fi intrat în comitet ! — și de cînd am stăruit noi să intre. Deocamdată nu vom publica nimic în legătură cu declarația, deoarece n-am primit nici declarația și nici scrisoarea îndreptată împotriva ei. Porniți imediat războiul, siliți-l pe Zarin să intre în luptă, întocmiți un proces-verbal despre ruptură (sau despre numărul voturilor pro și contra) și scoateți un manifest local despre cauzele scizunii (ale divergențelor). Nu are sens să publicăm o declarație fără asemenea documente oficiale despre fiecare acțiune a voastră. Consemnați fiecare acțiune a rabocedeliștilor, precum și acțiunile întreprinse de voi împotriva lor și nu dați înapoi cu nici un pas. Trebuie, cu orice preț, să-i prindeți asupra faptului și să dovediți că ei sunt împotriva C.O., iar voi sănăteți pentru. În jurul recunoașterii (sau nerecunoașterii) C.O. trebuie să dați *imediat și pretutindeni* bătălia generală : transmiteți cu mai multă insistență această directivă lui Zarin și genossenilor ** lui cei mai apropiatați.

Așadar : Zarin să lupte cu o energie întreită și să apere Kievul, iată prima lui datorie.

Literatura se află în Rusia și trebuie să-o primiți în curînd. Trimiteți *neapărat* cel puțin 2 puduri la Petersburg oamenilor noștri.

*Scrisă la 27 decembrie 1902
Expediată din Londra la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1928.
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Acapararea Comitetului din Kiev de către „eonomiștii” rabocedeliști. — Notă red.

** — tovarășilor. — Notă trad.

174

CĂTRE BIROUL ORGANIZAȚIEI DIN RUSIA
A „ISKREI“²¹⁴

În prezent principala noastră sarcină este: să întărim Comitetul de organizare, să luptăm împotriva tuturor acelora care nu vor să-l recunoască, iar apoi să pregătim congresul cât mai repede. Vă rugăm să faceți tot posibilul pentru ca toți să înțeleagă cum se cuvine această sarcină și să o înfăptuiască energetic. Ar fi timpul ca Brutus să intre în scenă! Trebuie să dăm cât mai rapid o înștiințare privitoare la C.O. *

*Scrisă la 28 decembrie 1902
Expediată din Londra la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Scrisoarea este un post scriptum la c scrisoare a lui N. K. Krupskaia. —
Note red.

1903

175

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

1. I. 1903

Dragă tovarășe,

Am primit scrisoarea dv. din 21. XII. și toate cele 19 manuscrise²¹⁵. Intenționez să inserez unele din corespondențe (în special cele despre sectanți) în numerele imediat următoare ale „Iskrei“, poate chiar în nr. 31, care va apărea cam în două săptămâni.

Nu sănt bine lămurit dacă e cazul să publicăm „din materialele rămase de la «Jizn»“. Pe de o parte, ar fi lucrul cel mai firesc, asta intră în uzul curent, și n-ar avea de ce să dea loc la nedumeriri în Rusia în special dacă le-am însoții de o notă (sau de o scrisoare a dv. către redacție) cu privire la încetarea apariției ziarului „Jizn“.

Pe de altă parte, din scrisoarea dv. reiese că n-a fost dorința organizației „Jizn“ să predea materialele sale ziarului „Iskra“, și că acest gest vă aparține dv. În acest din urmă caz, scrieți-ne dacă doriți ca materialele respective să fie publicate *fără nici o rezervă și fără a indica proveniența lor*.

Vă rog să mă lămuriți asupra acestei chestiuni și să-mi comunicați cum credeți că e mai bine să le publicăm. Vă rog să răspondeți pe adresa de mai jos, pe care v-aș ruga să n-o dați nimănui, ci s-o folosiți numai dv.: Mr. Jacob Richter.

30. Holford Square 30. Pentonville London W. C.
O strîngere de mâină, cu bine.

Lenin

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Okteabr“ nr. 8*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. N. POTRESOV

1. I. 1903

Celealte broșuri (dintre cele cerute de dv.) nu le avem, nu le-am găsit.

Manuscrisul „ținărului revoluționar“ vă rog să ni-l înapoiați după ce l-ați arătat lui Plehanov (sau chiar dacă nu i l-ați arătat).

N-ați fi dispus să scrieți pentru „Iskra“ o notă, un articol sau un foileton la a douăzeci și cincea comemorare a morții lui Nekrasov? Ar fi bine să publicăm ceva. Răspundeți-ne dacă aveți intenția să scrieți.

În ceea ce-l privește pe Bonci, dorința mi-a fost în mare măsură satisfăcută printr-o scrisoare trimisă de el aici, însosită și de 19 manuscrise rămase de la „Jizn“. Asupra unui astfel de gest formal, și nicidecum asupra „lepadării“ (și de la ce „lepadare“ ??), am dat eu sfatul să se insiste, fără a-l considera conditio sine qua.

(Intriga lui Posse însă ar fi trebuit scoasă la iveală, și am insistat să-l împingem pe Bonci la un gest public nu pentru a-l pune pe el într-o lumină proastă, ci pentru a scoate în evidență atitudinea lui Posse, pentru a-l provoca și pe Posse la același lucru.)

O strîngere de mână...

Nu am încredere în transporturile organizate de „Jizn“. Firește, avem *mare nevoie* de bani, și ar trebui să acceptăm *multe concesii* (și nu numai avansuri), dacă *a s t a* ne-ar putea aduce o sumă oarecare. Dar anume „pentru asta“ și „de dragul acestui tel“...

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE I. V. BABUŞKIN

Pentru Novîkaia din partea lui Lenin

Dragă prietenă,

În ceea ce privește „examenul”²¹⁶, trebuie să vă spun că nu putem întocmi de aici o programă de examen. Să scrie fiecare propagandist programa după care ține sau urmează să țină prelegerile, și atunci voi răspunde amănunțit. Îmi cereți să vă pun cât mai multe întrebări. Bine. Dar aveți grijă să-mi răspundeți la toate : 1) Care este statutul actual al Comitetului din Petersburg ? 2) Se duce vreo „discuție” ? 3) Cum se raportează ea la C.C. și Organizația muncitorească ? 4) Attitudinea C.C. față de organizația raională și față de grupurile muncitorești ? 5) De ce, fără să facă vreo obiecție, muncitorii iskriști au permis muncitorilor adepti ai scandalagiului să se intituleze „Comitet al organizației muncitorești” ? 6) Au fost luate măsuri pentru a se urmări pas cu pas activitatea organizației zubatoviste din Petersburg ? 7) În cercurile muncitorești se țin în mod sistematic prelegeri (sau se organizează discuții) pe tema organizării, a importanței „organizării revoluționarilor” ? 8) Se propagă pe scară largă în rîndurile muncitorilor ideea că ei, tocmai ei, trebuie să treacă cât mai frecvent și în număr cât mai mare în ilegalitate ? 9) S-au luat măsuri pentru a face să sporească înzecit numărul corespondenților din Petersburg, de unde nu ne-au mai venit scrisori de atîta amar de vreme, din păcate ? 10) Li se insuflă tuturor muncitorilor ideea că *ei* sunt aceia care trebuie să organizeze tipografia pentru manifeste și să le difuzeze cu socoteală ?

Aveți aici 10 întrebări. În aşteptarea răspunsului, o călduroasă strîngere de mâină. Fiți cu băgare de seamă și dispăreți neapărat la primul semn că sînteți urmărită.

*Scrisă la 6 ianuarie 1903
Expediată din Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. V. PLEHANOV

10. I. 1903

Dragă G. V.,

Vă rog să dați lui Liubov Isakovna scrisoarea alăturată ; d-sa mi-a dat adresa dv. Scrisoarea este foarte urgentă și foarte importantă, și dacă d-sa lipsește, trimiteți-o *imediat* ; mai întâi însă citiți-o dv. Materialele despre greva de la Rostov au întîrziat și de aceea trebuie să urgentăm broșura. Dacă cei de la Rostov se află la dv., la Geneva, *vă rugăm să-i zoriți și dv. pe ei.*

Foiletonul pentru nr. 31 a fost cules, iar șpalturile v-au fost trimise. Dacă aveți de făcut îndreptări *mari*, trimiteți *imediat* șpalturile.

Care-i situația cu broșura ? *. Când credeți că o veți termina și cam câte pagini va avea ? Informați-mă în mare ca să ne putem face planul de tipărire.

Dar urmarea articolului „Proletariatul și țărăniminea“ ? Îl veți încheia cu încă un foileton ? Îl veți trimite încă pentru nr. 32 ? (Dacă nu-l veți trimite, va trebui probabil să publicăm articolul „Problema zilei“, trimis de Iuli, tot un articol împotriva eserilor, cu referire specială la editorialul din „Revoluționnaia Rossiia“ nr. 14, un articol mare, care va apărea tot în câteva numere. De aceea ar fi foarte bine dacă am termina mai întâi articolul dv.). *Răspundeți urgent.*

Cum a mers referatul dv. din 7 ? Ce se întâmplă cu „Jizn“ ? Bonci-Bruevici mi-a trimis materialele — am reținut o parte pentru nr. 31. Ne-a trimis și o scrisoare cu privire la transporturi : ei nu au *aproape nimic* în această direcție, după cum prevăzusem. În ceea ce privește banii și tipografia, ar trebui să ne străduim să obținem de la ei dovezi materiale ale simpatiei lor nemateriale față de noi. Apropo, i-ați scris lui L. G. (care acum e la Paris) despre alegerea Boncilor în Ligă ?

O caldă strângere de mâină. Al dv. ...

* Vezi volumul de față, p. 247. — Notă red.

P. S. Aș vrea să vă mai cer un sfat în legătură cu prelegerile (în problema agrară) pe care ar urma să le țin la Școala superioară de la Paris. Ei m-au invitat, am acceptat, dar... dar ce mai societate (Cernov, Filippov, Tugan) ! ! Totuși, „ai noștri“ îmi scriu de la Paris : ce vă interesează „societatea“ ? Pentru a o contracara, e foarte important să se țină o expunere și acolo. Ce părere aveți ?

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

179

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „IUJNII RABOCII“ *

Încă o dată : îl rugăm pe Jenea²¹⁷, îl implorăm chiar să ne scrie mai des și mai amănunțit, în special să ne comunice imediat, chiar în ziua cînd se va primi scrisoarea, măcar prin cîteva rînduri, dacă a primit scrisorile noastre anterioare, ce răspuns a dat Boris și ce intenționează în legătură cu „declarația“. Nici pînă astăzi n-am primit această declarație, ceea ce e scandalos ! În sfîrșit : vă sfătuim insistent să publicați declarația cît mai urgent. Dacă Boris se încăpăținează, faceți-o fără el. Așteptăm cu nerăbdare răspuns.

*Scrisă la 10 ianuarie 1903
Expediată din Londra la Harkov*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

180

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

12. I. 1903

Dragă tovarășe, am primit toate scrisorile și materialele de la dv. Vă mulțumesc pentru ele. În ceea ce privește transportul, vom transmite totul administrației. Vă sănă re-

* Scrisoarea este un adăos la o scrisoare a lui N. K. Krupskaia. — Notă red.

cunosător pentru știrile cu privire la parizian : cu banii stăm prost.

O strîngere de mâină.

Al dv., Lenin

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Okteabr” nr. 8*

Se tipărește după manuscris

181

CĂTRE L. I. AKSELROD

15. I. 1903

Mult stimată L. I.,

Am primit materialele celor de la Rostov (mai exact numai niște aluzii la materiale !) și o scrisoare de la trei dintre ei. N-o să reușesc să-o public în nr. 31 și, după părerea mea, nici nu face să-o publicăm : nu miroase a bine această declarație de solidaritate a celor trei care au fugit în străinătate²¹⁸ !

De ce n-ar scrie ei la Rostov pe Don, pentru ca *Comitetul din regiunea Donului* (care, de altfel, îi cunoaște și va fi având încredere în ei) — 1) să trimítă o declarație de solidaritate și 2) să ne traseze în mod oficial sarcina să publicăm o broșură cu privire la evenimentele de la Rostov ? N-ar fi mai bine să aşteptăm puțin să ne vină o astfel de declarație decât să publicăm o scrisoare particulară ?

Poate nu au adrese conspirative la Rostov ? Dacă lucrurile stau așa, să ne dea toate indicațiile și noi vom încerca să trimitem pe cineva pentru refacerea legăturilor.

O strîngere de mâină.

Al dv., Lenin

Expediată din Londra la Berna

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE E. D. STASOVA

Am primit (de undeva din străinătate) un nou document de-al lui Tokarev-scandalagiul, datând din octombrie 1902 ; programul și principiile acestei organizații — un lucru confuz și periculos. Ne pare rău și suntem foarte supărați că nu ne-ați trimis imediat și direct (în două exemplare, pe adrese diferite) tot ce s-a scos la Petersburg. N-am primit pînă acum nici măcar primul manifest al oamenilor scandalagliului (din iulie — „protestul“ împotriva recunoașterii „Iskrei“) și am aflat despre el din „Otkliki“²¹⁹, ceea ce e de-a dreptul scandalos ! ! Să fie atât de greu să trimită niște manifeste când toate scrisorile ajung aici cu bine ? ? Si mai scandalos este că întîrziăți atât cu răspunsurile : Ignat ne-a comunicat că el a scris de mult de tot un manifest de răspuns la neroziile acestuia, iar voi l-ați pus bine ca să-l înlocuiți cu altul mai lung, mai plăcitos și mai siropos, și pînă la urmă n-ați mai tipărit nici unul ! ! Dacă nu l-ați putut tipări, era atât de greu să-l puneți într-un plic și să-l trimită aici ?

Explicați-mi, pentru numele lui dumnezeu, ce-i aici : o totală neprincipere a vreunui din Comitet (sau a întregului Comitet ?) sau o opoziție conștientă și intrigăraie în Comitet ?

Nu ne putem scutura de impresia pe care ne-am făcut-o inevitabil din toate astea, și anume că adeptii lui Tokarev vă înlătură în mod sistematic, vă trag pe sfoară și, dacă nu azi, mâine chiar o să „vă dea pe ușă afară“, și pentru totdeauna.

V-ași sfătu-i insistent că în locul fostului membru în C.O. din partea Petersburgului * să-l alegeți pe Bogdan : el o merită pe deplin. Si, în general, se pare că fără a avea revoluționari de profesie treburile nu se vor urni din loc.

*Scrisă la 15 ianuarie 1903
Expeditată din Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* V. P. Krasnuka, arestat în noiembrie 1902. — Nota red.

183

CĂTRE COMITETUL DIN HARKOV AL P.M.S.D.R.

15. I. (Din partea lui Lenin.)

Dragi tovarăși,

Vă mulțumesc mult pentru scrisoarea dv. amănunțită în legătură cu situația existentă: asemenea scrisori ni se scriu rar de tot, deși avem multă nevoie de ele și ne sunt necesare într-un număr de zece ori mai mare dacă vrem să creăm o legătură viabilă între redacția din străinătate și activiștii din țară și să facem din „Iskra“ o oglindă a întregii noastre mișcări muncitorești, care să o reproducă fidel atât în ansamblu, cât și cu toate particularitățile ei. De aceea vă rugăm foarte mult să continuați să ne scrieți în același spirit și, măcar din cînd în cînd, să reproduceți și con vorbiri ale dv. cu muncitorii (ce discută ei în cerc? ce doleanțe au? ce nelămuriri? ce probleme? care sunt temele discuțiilor? etc. etc.).

Planul organizației dv. este, se pare, destul de potrivit pentru o organizație rațională de revoluționari, în măsura în care se poate vorbi de un element „rațional“ cu o asemenea lipsă de oameni și în măsura în care un plan poate rezulta limpede dintr-o scurtă relatare.

Scrieți-ne mai amănunțit despre independență. Apoi încă câteva întrebări: n-au mai rămas cumva la Harkov muncitori care au trecut prin școala și tradiția de la Ivanovo-Voznesensk? Sunt chiar persoane care au făcut parte din această grupare „economistă“ și „antiintellectualistă“ sau numai succesiști de-ai lor? De ce nu ne scrieți nici un cuvînt despre „foaia volantă a caselor muncitorești de ajutor“ și nu ne-o trimiteți? Am văzut aici numai o copie manuscrisă din nr. 2. Ce asociație o scoate? Sunt economiști inveterați sau numai niște tineri necopți? Este o organizație pur muncitorească sau se află sub influența intelectualilor economiciști?

A mai rămas vreo urmă din gruparea „Harkovskii Proletarii“²²⁰?

Se citește „Iskra“ în cercurile muncitorești? Se dău explicații la articole? Ce articole se citesc mai cu plăcere și ce lămuriri se cer?

Se face propagandă în rîndurile muncitorilor pentru metodele conspirative și pentru trecerea a cât mai mulți dintre ei în ilegalitate?

Căutați să folosiți mai mult mișcarea zubatovistă din Petersburg și trimiteți-ne corespondențe din partea muncitorilor.

Al dv., Lenin

Scrisă la 15 ianuarie 1903

Expediată din Londra

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoliuția“ nr. 3*

Se tipărește după manuscris

184

CĂTRE E. D. STASOVA

16. I. 1903

Am primit chiar acum (din Geneva) „Raboceaia Mîsl“²²¹ nr. 16, iar din Petersburg „Listok «Rabocei Mîslui»“ nr. 2 și 3. Acum e limpede ca lumina zilei că adeptii lui Tokarev-scandalagiul vă înșală și vă duc cu vorba, dîndu-vă asigurări că sunt de acord cu „Zarea“ și cu „Iskra“. Lansați imediat un protest vehement (dacă nu puteți să-l tipăriți, trimiteți-l urgent aici, și în orice caz trimiteți o copie), porniți un război aprig, extinzîndu-l printre muncitori. Orice întîrziere și orice conciliere cu adeptii lui Tokarev ar fi în momentul de față nu numai o mare prostie, ci și o rușine. Atîta timp cît îl aveți acolo pe Bogdan, nu vă puteți plînge de lipsă de oameni (vi s-au trimis ajutoare). Răspundeți imediat ce intenționați să întreprindeți.

Expediată din Londra la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE I. V. BABUŞKIN

16. I.

Am primit din Geneva „Raboceaia Mîsl“ nr. 16 (pe cît se pare, tipărit și chiar scris de „Svoboda“, adică de Nadejdin), care a și început să se intituleze organ al „Comitetului din Petersburg“. Ziarul publică și o scrisoare de justificare a lui Tokarev-scandalagiu și a adeptilor lui, o justificare meschină, care în fond nu e reabilitare, ci un *compliment* făcut „Svobodei“. Dacă oamenii lui Tokarev afirmă că sunt solidari cu „Zarea“ și cu „Iskra“, asta nu-i decît o mare înselătorie și o adevărată potlogărie: ei vor să cîștige timp pentru a se întări. De aceea vă sfătuim cît se poate de insistent să publicați îndată un manifest de protest în numele Comitetului (dacă nu-l puteți publica, trimiteți-l aici) și să respingeți orice cochetării și metode împăciuitoriste, să porniți un război cumplit și distrugător împotriva lor, demascând trecerea lor de la social-democrație la „Svoboda“ „socialist-revolutionară“. Felicităm pe Novîkaia pentru atitudinea ei fermă și vă rugăm încă o dată să continuați a activa în același spirit combativ, fără nici o șovăire. Declarați război oamenilor brutei și trimiteți la dracu pe toți împăciuitorii, pe toți acești inși cu „conceptii insesizabile“ și pe toți molii!! Mai bine un peștișor mai mic decît un bărzăune mare. Mai bine să aveți 2—3 oameni energici și devotați trup și suflet decît zece molii. Scrieți-ne cît mai des și comunicați-ne *fără înțîrziere* cum se poate ajunge la muncitorii voștri (faceți-ne și o caracterizare a lor) pentru ca în cazul unor arestări să nu ne împotmolim.

*Scrisă la 16 ianuarie 1903
Expediată din Londra la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1928.
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

186

CĂTRE F. V. LENNIK

Către Kurz

17. I. 1903

Am primit ieri „Kievskii S. D. Listok“ nr. 1 din 30 *n o - i e m b r i e* (sic !) de la un particular. E scandalos că iskriștii noștri sănt întotdeauna la coadă ! De ce n-a trimis Zarin această publicație la timp ? De ce nu ne-a scris nici o vorbă despre ea ? Îl implorăm pe Zarin să ne pună în legătură directă cu unul din membrii comitetului, care să fie un om punctual, activ și să știe tot ce se întâmplă. Să ne trimiteți imediat orice publicație (indiferent cine ar scoate-o) în două exemplare, pe două adrese diferite, unul în plic, altul ambalat într-un ziar rusesc. Puneți-ne imediat în legătură cu *V a k a r*. Tare ne e teamă că iskriștii din Kiev, care se complac în rolul de simpli spectatori, vor avea din cauza inactivității lor aceeași soartă cu cei din Petersburg. Nici despre primirea și *d i f u z a r e a* (N. B.) literaturii nu ni se scrie nici un cuvînt !! Îți vine să urli !

*Expediată din Londra la Kiev**Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII**Se tipărește după manuscris*

187

CĂTRE L. I. AKSELROD

27. I. 1903

Mult stimată L. I.,

Îmi pare rău că nu vă pot trimite imediat „Problemele idealismului“, care sănt la V. I. Eu am să-i cer carteia, dar vă sfătuiesc să-i scrieți lui A. N. (Mr. Potressoff, Pension

Pilivet. Montreux) : el o are și s-ar putea să nu aibă acum nevoie de ea.

O caldă strîngere de mînă. Al dv., *Lenin*

Expediată din Londra la Berna

*Publicată în 1929, în „Culege:i
din Lenin”, vol. XI*

Se tipărește după manuscris

188

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

27. I. 1903

Dragă tovarășe,

Am primit toate materialele trimise de dv. În ceea ce privește publicarea lor, nu vă pot răspunde pe loc și detaliat, deoarece le voi vedea abia pentru nr. 33. „Asasinarea lui Sipeaghin în provincie“ va fi publicată ca foileton. Am primit și scrisoarea unui muncitor trimisă de soția dv. Multe mulțumiri.

O strîngere de mînă.

Al dv., *Lenin*

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în re istoric „Okteabru” nr. 8*

Se tipărește după manuscris

189

CĂTRE G. M. KRJIJANOVSKI

27. I.

Îți scrie Bătrînul. Îți-am citit scrisoarea plină de năduf din 3. I. și-ți răspund pe loc la ea. Despre corespondență, cătei * etc. îți răspunde, mai jos, secretara ** ; eu nu pot să știu cine este vinovat, trebuie să păstrăm o permanentă legătură. Măcar de două ori pe lună ; pînă acum n-am avut

* Denumirea conspirativă a grupului iskrist de la Baku. — *Nota red.*

** N. K. Krupskaja. — *Nota red.*

o asemenea legătură și mult timp n-am știut nimic de d-ta. Nu uita că dacă nu primim scrisori, nu putem face nimic, nu știm dacă oamenii se mai află în viață și săntem siliți să-i considerăm ca și inexistenți. Nu mi-ai răspuns la întrebarea în legătură cu mutarea lui Brutus : atâta timp cât el nu se mută, sănătatea speranțe, văd eu, ca lucrurile să se aranjeze cu bine. Acum să venim la chestiune. Certindu-ne, d-ta ne supraestimezi puterile și influența de care ne bucurăm : noi am ajuns aici la un acord în privința C.O., am insistat să se țină o consfătuire a acestuia, să fii invitat și d-ta și ți-am scris*. Mai mult decât atât nu puteam face și deci nu sănătatea răspunzători. Cauza tuturor relelor este că Brutus nu a fost la C.O., și tot ce a urmat s-a făcut fără el (și fără noi, de altfel). Noi nu am primit un membru necunoscut (unul molțu și prost, l-am cunoscut personal la Pskov, un tip legat de familie și de localitatea lui, înapoiat, care nu-i bun de nimic, l-am și certat pe Pankrat din cauza lui), noi nu am mutat biroul și nu l-am învestit pe Pankrat cu nici un fel de „puteri“. Dar dacă s-a ajuns ca Pankrat să fie singurul (N. B. N. B.) om activ din C.O., nu se putea ca el să nu-și asume, în cele din urmă, puterea. Ne scriji : oameni sănătate, dar noi nu-i avem, nu-i știm, nu-i vedem. Am ajuns la neurastenie fiindcă nu găsim nici un om pentru C.O., unde e nevoie de oameni activi, care să alerge peste tot, de oameni liberi, care să treacă la munca ilegală. Pankrat este singurul care a trecut în ilegalitate, a început să meargă, să alerge peste tot, a ajuns să știe totul și și-a autoatribuit gradul de caporal. Noi, bineînțeles, nu l-am împiedicat, căci nu puteam și nici n-am vrut să-o facem, fiindcă nu avem altul !!! Înțelege o dată acest lucru ! Pankrat e neglijent și delăsător, dar e deștept, priceput, cunoaște munca, știe să lupte și e om de înțeles. Acum s-a împotmolit [la Paris] nu se știe pe câtă vreme și ne certăm cu el, gândindu-l în Rusia, căci altfel Comitetul de organizare e egal cu zero. Curiind va veni „dumneaei“ (fratele lui Akim) ; ne vom strădui să-o facem să intre în C.O., căci pare destul de energetică „dumneaei“. „Pană“ nu vrea să plece. Nu avem

* Vezi volumul de față, p. 258. — Nota red.

pașapoarte și nici copii. Dacă Brutus se va muta într-o localitate apropiată și animată, îl vom ajuta să-și recapete biroul * și poate că totul se va aranja. Altfel toate vor merge (dacă vor merge) după voia domnului, după voia lui Pankrat și după voia „dumneaei”, și noi n-avem ce face aici.

Literatura a fost expediată. E un transport de peste 40 de puduri. Declarația C.O. o publicăm în nr. 32, care va apărea poimîine.

Unchiul stă tot deoparte (ca și Brutus) și n-a plecat nicăieri! Dacă s-ar stabili împreună cu Brutus măcar la *Poltava*, ei și-ar lua biroul.

Sînt foarte supărat pe Zarin: nu scrie nimic concret, e indolent, nu știe nimic despre Kiev, a lăsat să se producă sciziunea chiar sub nasul lui. E de-a dreptul inadmisibil să te înstrâinezi atît de tare de treburile locale!! Și cu ce sîntem noi vinovați dacă din cei 2 „membri cu drepturi egale“ ai C.O., Zarin „stă și tace“, iar Pankrat — cum, necum — tot mai mișcă? Cred (nu știu sigur) că Zarin este cam lipsit de inițiativă și prea legat de legalitate și de localitatea lui. Iar acum oamenii ăștia se țin singuri deoparte, fără ca noi să avem, crede-mă, vreo vină sau să dorim aşa ceva **.

*Scrisă la 27 ianuarie 1903
Expediată din Londra la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

190

CĂTRE A. N. POTRESOV

27. I. 1903

Am primit nota despre Bonci și o voi transmite mîine lui L. G. Pe cît se vede, din „lichidare“, în afară de „persoana“ lui Bonci (pe care mătușa îl prezintă într-o lumină

* Biroul Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al partidului. — *Nota red.*

** Ultimele două paragrafe sunt tăiate în scrisoare. — *Nota red.*

nu prea favorabilă ca *persoană*), n-am apucat absolut nimic și nici nu ne-am „pricopsit“ cu ceva. Totul a încăput pe mână d-lui Kuklin, după cum rezultă din „Jizn“ nr. 6.

Iuli este așteptat la Berna : iată ultimele noastre știri.

Cu bine, Lenin

Expediată din Londra la Montreux

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

191

CĂTRE G. V. PLEHANOV

28. I. 1903

Dragă G. V.,

Vă trimit declarația C.O. (a intrat în nr. 32) și un articol al lui Pană pentru nr. 32 ; vă rog să ni le înapoiați pe amândouă *cît mai repede posibil* — declarația C.O. trebuie păstrată (fiind un document foarte important), iar în ceea ce privește articolul lui Pană, hotărîrea trebuie luată ținînd seama de abundența articolelor împotriva eserilor. Cei de la Rostov scriu un protest. Una la mînă. Pană — nr. 2. A. N. a scris și el, probabil (nouă ne comunicase că e pe punctul de a termina), despre eseri. Trei la mînă. Articolul de fond „Pretinșii prieteni ai proletariatului“ — patru. Trebuie să vedem ce facem, căci des Guten zuviel *. Cel mai bine ar fi ca dv. să discutați această chestiune, pentru că îi aveți aproape și pe cei din Rostov și pe A.N., cu care puteți sta de vorbă. După părerea mea, dv., și numai dv., trebuie să scrieți în orice caz un articol de fond (*fulminant*) pentru că dv. ați fost acela care a dezbatut în mod public chestiunea și tot dv. v-ați întîlnit cu tovarășii din Rostov. Apoi și protestul celor din Rostov trebuie publicat tot în nr. 33, dar să fie *cît mai scurt* și *mai sachlicher* **. Și articolul lui Pană (care nu e prea mare), după părerea mea, trebuie publicat, pentru că e un răspuns serios la un gest cu

* — ce-i prea mult nu-i bun. — Notă trad.

** — la obiect. — Notă trad.

totul neserios. Articolul lui A. N. ar putea fi amînat, pentru că nici nu e un răspuns și nici nu e la ordinea zilei, ci „în general“ atacă pe părinții moderați și pe odraslele lor eseriste.

Gîndiți-vă la toate astea și răspundeți-mi cît mai repede ce ați hotărît.

Articolul despre Nekrasov va intra în nr. 33.

Mi-a venit aici de cîteva zile „Proletariatul“²²² armenesc (cu titulatura Partid. munc. soc. dem. din Rusia), precum și un manuscris (o notă despre el) : am să fac să intre în nr. 33.

Vă trimit și „Proletariatul“. Fiți bun și rugați-l pe Lalaiant sau pe altcineva să traducă integral din acest număr tot ce se referă la naționalism și la federalism și să-mi trimiță mie *urgent*. Trebuie să publicăm o notă despre aceste probleme (nota care a fost trimisă necesită îndreptări, și nu le putem face fără să avem textul).

Ce ziceți de Boncii ăștia ! ? „Ne-am ales“ numai cu această pereche, ceea ce nu e prea mult ! D-l Kuklin este acela care lichidează totul (vezi „Jizn“ nr. 6). Încercați să-l cunoașteți prin Bonci. Poate mai smulgem ceva ! Parcă l-ați mai cunoscut ? Măcar ceva pentru congresul din Rusia ? pentru C.O. (în străinătate este un membru al C.O., l-am putea trimite la Kuklin dacă este nevoie) ! Doar n-o să mânânce Kuklin tipografia. Ar trebui să le pretindem o contribuție de 10 000 pentru că nu am înjurat „Jizn“ (doar n-am apărat-o pe degeaba, afirmînd că nu trebuie luată în serios !) sau ca să n-o înjurăm de-acum înapoi...

Al dv., Lenin

P. S. Ați văzut broșurica lui Rudin („s.-r.“, „Cu privire la problema țărănească“) ? Niște nemernici și niște obraznici ! Pentru ceea ce a scris Rudin și pentru ceea ce s-a scris în nr. 15 despre socializare mă mânîncă grozav palmele. Vă rog să-mi răspundeți dacă scrieți broșura, cît de mare va fi și când credeți că veți fi gata ? Totuși n-ar trebui să umplem „Iskra“ cu astfel de broșuri ; ar fi mult mai bine să scriem o broșură în care să analizăm *toate aspectele*, acum transporturile merg bine : *i-am da gata* dacă am

avea o analiză concretă și principală în fond. Merită să scriu împotriva lui Rudin? Cum credeți? Am o idee: să scriu un articol împotriva lui Rudin²²³ și să publicăm separat niște „articole împotriva eserilor” împreună cu „Aventurismul revoluționar“.

Ce credeți?

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

192

CĂTRE E. D. STASOVA

De ce nu ne răspundeți nimic relativ la „Raboceiaia Mîsl“ nr. 16, publicată la Geneva, după toate aparențele, de Nadejin *? Nici acum n-o să protestați ?? E de-a dreptul scandalos că „Listok «Rabocei Mîslui»“ nr. 1 a fost ars; firește că acest număr necesita unele modificări, și chiar modificări serioase, dar de ce nu le-ați făcut ? e îngrozitor ce se petrece la dv. ! De ce a fost reținută foaia volantă consacrată bicentenarului presei²²⁴ ? Trimiteți-ne imediat orice publicație, scoasă de voi sau de alții, muncitorească sau studențească, trimiteți-ni-le pe toate fără excepție, menționând dacă pot fi citate și dacă au fost difuzate fiecare în două exemplare și pe două adrese, sau, mai simplu, în plicuri sau ambalate într-un ziar legal și expediate în banderolă, dar într-o banderolă solidă, în cruce.

De ce nu trimiteți „Iskrei“ dări de seamă din partea Comitetului din Petersburg cu privire la sumele pe care le colectați ? Trimiteți neapărat. Avem mare nevoie de corespondențe din partea muncitorilor din Petersburg, vă rugăm insistent să depuneți mai multe strădaniii pentru procurarea unor asemenea corespondențe, în special despre somaj, apoi despre impresia produsă de publicațiile noastre.

Modificați „Listok «Rabocei Mîslui»“ nr. 1, scriind mai sobru și mai concret, și dați publicitații istoricul sciziunii

* Vezi volumul de față, p. 267. — Nota red.

din cadrul comitetului. Cît despre „Raboceaia Mîsl“ al lui Nadejdin, *nu se poate — pricepeți ? —, nu se poate să nu protestați în mod public împotriva lui.*

*Scrisă la 28 ianuarie 1903
Expediată din Londra la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

193

CĂTRE UNIUNEA SOCIAL-DEMOCRAȚILOR RUȘI DIN STRĂINATATE²²⁵

Către Uniunea s.-d. ruși

Ca răspuns la scrisoarea Uniunii S.D.R. adresată Ligii social-democrației revoluționare ruse primită de noi la 4. II. 1903, ne grăbim să informăm Uniunea S.D.R. că împărtăşim întru totul părerea ei în ceea ce privește necesitatea constituirii în străinătate a unei secții a C.O. din Rusia. E drept, noi nu putem fi de loc de acord cu părerea „Uniunii S.D.R.“ că C.O. „atribuie în mod greșit sau inexact apariția sa unei inițiative particulare“, deoarece C.O. se referă din capul locului la hotărîrea conferinței (hotărîre în virtutea căreia s-a constituit C.O.). În afară de asta, C.O. a fost format de către organizațiile care au participat la conferință. Dacă C.O. nu se declară din capul locului — fără să consulte celelalte organizații de partid — instituție oficială de partid, asta este, după părerea noastră, o doavadă că și-a înțeles sarcinile cum se cucine, că procedează cu tact și prudent, însușire atât de prețioasă într-o serioasă problemă de partid.

De altfel ne grăbim să menționăm că noi nu acordăm prea multă importanță sus-menționatei divergențe dintre noi și Uniunea S.D.R. ; dimpotrivă, avem toate speranțele că ea va fi lesne aplanată pe măsura extinderii activității C.O.

Totodată, noi am considera irațional și nu tocmai legal din partea noastră „să se treacă imediat la constituirea unei

secții din străinătate a C.O.", atîta timp cît această constituire n-ar fi urmarea unei invitații directe din partea C.O. din Rusia. Ni se comunică că C.O. a și scris Bundului în Rusia și Uniunii S.D.R. din străinătate. Nu sîntem în posesiunea textului nici uneia dintre aceste două scrisori. Dar de aici rezultă, în orice caz, că C.O. din Rusia a început să facă anumite gesturi în direcția arătată. Nu credem că ar fi rațional din partea noastră să începem să acționăm fără a aștepta rezultatul acestor inițiative ale C.O.

Socotim că este de datoria noastră să aducem imediat la cunoștința C.O. din Rusia scrisoarea Uniunii S.D.R. și să-i comunicăm totodată că ar fi de dorit, după părerea noastră, să se constituie imediat în străinătate o secție a C.O. din Rusia. Noi am propune să așteptăm răspunsul la C.O. din Rusia. Dar dacă tovarășii din Comitetul din străinătate al Bundului și din Uniunea S.D.R. consideră util să organizăm înainte de primirea unui răspuns o *consfătuire neoficială* a reprezentanților Comitetului din străinătate al Bundului, ai Uniunii S.D.R. și ai Ligii social-democrației revoluționare ruse, noi nu am avea, firește, nimic împotrivă.

Liga social-democrației revoluționare ruse

*Scrisă la 4 sau 5 februarie 1903
Expediată din Londra la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

194

CĂTRE I. O. MARTOV

5. II. 1903

Iți trimit o copie după scrisoarea Uniunii și proiectul nostru de răspuns*. Răspunsul a fost trimis lui Plehanov, dîndu-i-se indicația să aștepte scrisoarea ta din Paris. Organizează imediat o consfătuire cu P. Andr. și cu Borisov și răspunde-i *urgent* lui Plehanov dacă ești de acord cu răs-

* Vezi volumul de față, p. 276—277. — Notă red.

punsul sau dacă necesită unele modificări. Ar fi de dorit, firește, să nu întârziem cu răspunsul către membrii Uniunii ; dacă se vor face modificări, se va produce destulă întârziere. Poate că am renunța la unele modificări fără importanță. Dacă sunt însă divergențe de fond, o să întârziem, desigur, cu răspunsul (i-am scris asta și lui Plehanov), pentru ca modificările să fie adoptate de toată lumea.

După părerea mea (cu care V. I. și L. Gr. s-au declarat de acord), lucrul cel mai important în acest caz este ca 1) secția din străinătate a C.O.²²⁶ să fie o secție a Comitetului de organizare *din Rusia*. Membrii Uniunii, se pare, vor *două* secții egale în drepturi : una în Rusia și alta în străinătate ; nu putem în nici un caz și sub nici o formă să acceptăm sau să permitem o asemenea interpretare. C.O. din Rusia trebuie să acționeze prudent (înștiințarea lui este exemplar alcătuită din acest punct de vedere), dar, în *toate* chestiunile și *ori de câte ori* i se adresează cineva, el trebuie să *adopte* un ton cît se poate de grav și de sever, astfel încât să rezulte că el conduce totul și că nimeni din partid nu poate întreprinde *nici o acțiune de partid*, nimic cu caracter general obligatoriu *decit din însărcinarea Comitetului de organizare din Rusia*.

În scrisoarea lor, membrii Uniunii recunosc totuși (sau recunosc pe trei sferturi) C.O., și cu cît el este mai mult recunoscut, cu atât trebuie să adopte o atitudine mai severă și o poziție mai fermă. Este cît se poate de important ca el să găsească din capul locului tonul just și să aibă o asemenea comportare, încât poziția partinică să fie clară : *ori* recunoașterea *acestui* C.O. și *subordonarea* față de el, *ori* război. *Tertium non datur*. Acum sunt multe sanse ca C.O. să fie recunoscut de toată lumea fără a supăra și fără a irita pe cineva, dar și fără a face *nici o concesie*.

2) C.O. trebuie să reducă la minimum funcțiile secției *sale* din străinătate. Secția din străinătate doar „administrează” treburile *din străinătate* (pregătește unificarea) și ajută secția din Rusia. În orice altă problemă care ar depăși cît de puțin aceste limite, secția din străinătate a C.O. trebuie să ceară părerea C.O. din Rusia și să

țină seama de hotărîrea lui. De aceea insist în mod deosebit ca C.O. din Rusia să scrie *urgent* o scrisoare către Uniune, Ligă și Bund, făcîndu-le cunoscută intenția sa de a forma o secție a lui care să exerceze cutarea și cutarea funcțiilor. Este necesar ca C.O. din Rusia să fie cel care să stabilească „limitele atribuțiilor” secției sale din străinătate, și eu propun mai jos un proiect de delimitare a acestor funcții la trei — și numai la trei — puncte bine precizate. Te rog foarte mult să analizezi acest proiect împreună cu P. A. și cu Boris și să-l aprobați (respectiv să puneti la vot modificările). (Vom trimite toate aceste date și lui Iuri *, rugîndu-l să aștepte venirea lui P. A. și a lui Boris, care trebuie să facă tot ce le stă în puteri pentru a-și grăbi venirea.)

(Desigur că P.A. ar putea să scrie și de aici o scrisoare către Ligă, Uniune și Comitetul din străinătate al Bundului, dar cred că ar fi prea puțin indicat, căci el ar putea fi suspectat de vreo uneltire sau ficțiune. Cel mai bine e să mai așteptăm o săptămînă-două, dar să facem în aşa fel ca scrisoarea să fie trimisă cu orice preț din Rusia.)

Cred că mai trebuie să ne gîndim să alegem din partea noastră un membru în C.O. (secția din străinătate) și să-l punem la vot dinainte, deoarece, ținînd seama că membrii colegiului sunt în localități diferite, lucrul acesta poate necesita mult timp și ar fi neplăcut să ne lăsăm așteptați din această cauză. Personal, votez pentru L. Gr.

Nu mai am timp de loc să-i mai scriu și lui Plehanov. Tu dă-i însă *imediat* scrisoarea mea și răspunsul către Uniune, iar eu îi voi scrie deocamdată numai cîteva cuvinte.

O strîngere de mînă, *Lenin*

Expediată din Londra la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

* Denumirea conspirativă a grupului „Iuñii Rabocii”. — Notă red.

195

CĂTRE G. V. PLEHANOV

5. II. 1903

Stimate G. V.,

Am primit articolul și scrisoarea dv. Încă nu știu în ce număr va intra acest articol. O să vă scriu zilele acestea, dar asta depinde și de răspunsul dv. cu privire la articolul despre Nekrasov.

Pentru a da mai repede răspuns Uniunii, am procedat astfel. Împreună cu V. I. și L. Gr. am adoptat aici un proiect de răspuns și l-am trimis lui Iuli (acolo e important să fie discutat și cu P. And.). Iuli trebuie să vă trimită *imediat* acest răspuns însotit de scrisoarea mea.

Dacă sunteți de acord cu răspunsul, transmiteți-l lui Olhin (și încelegeti-vă cu el fie să păstreze legătura prin dv., fie să-i dați adresa lui Richter. Mai bine ar fi prin dv.).

Dacă nu sunteți de acord cu răspunsul, puneți imediat la vot îndreptări precis formulate (sau un text nou), iar lui Olhin spuneți-i că va mai dura, fiindcă proiectul trebuie supus la vot într-un colegiu ai cărui membri nu se află toți în aceeași localitate.

Mă bucură mult faptul că scrieți un articol de fond intitulat „Pretinșii prieteni ai proletariatului“ și că în prefața la lucrarea lui Tun îl distrugeti pe Tarasov (o filă din istoria gîndirii socialiste). Firește că prefața la lucrarea lui Tun este locul cel mai potrivit pentru asta.

Stricarea drumului prin Austria al „Iskrei“ e o prostie. Pînă în prezent, acolo totul merge perfect pe cele *trei* căi. Dementiev lucrează de minune și scrie regulat.

(Ar fi bine să-l chemați și pe A. N. să-și dea votul în privința scrisorii către Uniune, a tacticii C.O. în general și a alegerii unor membri din partea noastră ai secției din străinătate a C.O.)

O caldă strîngere de mâna. Al dv., Lenin

P. S. Așadar, aştept zilele acestea articolul de fond !
N'est ce pas ?

P. P. S. Scrieți-ne, vă rugăm, pînă la ce punct au ajuns tratativele cu Olhin? Ați proiectat vreo acțiune de unificare, și ce anume? Ați discutat despre „Borba“, „Svoboda“, „Krasnoe Znamea“?

*Expeditată din Londra la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

196

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

8. II. 1903

Stimate tovarășe,

Am primit toate materialele. Mulțumiri. Beletristica nu știu încă dacă va merge. Materialul despre sectanții din armată aş vrea să-l dau în nr. 33. Despre cel cu greva din Galia deocamdată nu pot spune nimic, e prea mare.

În ceea ce privește colectele bănești (pentru literatura de popularizare), toată lumea trebuie să se adreseze de fapt (ca și în problemele administrative) lui Mr. Leo Alleman 26. Granville Square 26. Kings Cross Road London W.C. M-am întîlnit cu el zilele acestea și, după câte am înțeles, el este de acord cu mine că alte liste de subscripție nu și-ar avea rostul. Liga are doar liste de subscripție: ele trebuie popularizate pe scară mai largă. În ceea ce privește biblioteca „Iskrei“, aceasta depinde numai și numai de colegiul de redacție. Mai discutați cu Plehanov. Ca să fiu sincer, acum n-aș fi de acord. Pentru a iniția o „bibliotecă“, trebuie să avem un redactor special (pe care nu-l avem) sau forțe speciale (de care nu dispunem). Trebuie să avem cărți și broșuri *selectionate* după anumite criterii (ceea ce nu avem). A edita laolaltă în aceeași bibliotecă pe Kautsky, Tun etc. e cît se poate de artificial, după părerea mea.

Ce nevoie avem de „bibliotecă“? Dacă vom avea broșuri bune, le vom publica și fără bibliotecă. În prezent avem puține broșuri, iar traducători buni nu avem. (Mă chinui cumplit să îndrept o traducere), — atunci ce rost are să *promitem* în mod public o „bibliotecă“??

Dacă veți reuși să organizați traducători *b u n i* și să alegeti lucrări de valoare pentru tradus, va fi o treabă *f o a r t e* utilă, care va avea un succes sigur.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., *Lenin*

*Expediată din Londra la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Okteabr” nr. 8*

Se tipărește după manuscris

197

CĂTRE F. V. LENGNIK

*Unele idei în legătură cu scrisoarea lui 7 ț. 6 f **
(Lui Zorin de la Lenin)

Scriu sub impresia proaspătă a scrisorii dv., pe care am terminat-o de citit. Vorbăria nechibzuită din scrisoare m-a revoltat, de aceea nu mă pot abține să nu-mi spun părerea deschis. Vă rog să dați scrisoarea mea autorului și să-i spuneți că n-are sens să se supere pentru vreun cuvînt mai tare, căci nu e destinată tiparului.

Scrisoarea cred că merită răspuns, pentru că reliefeză un element caracteristic pentru mentalitatea multor revoluționari de astăzi. Să aștepte porunci, să ceară *totul* de sus, de la alții, din afară, să dea din umeri a neputință atunci când treburile locale nu merg din cauza inactivității, să vină cu plângeri peste plângeri, să descopere rețete care vindecă ușor și ieftin.

N-o să reușiți să descoperiți nimic, domnilor ! Dacă *dv.* însivă nu veți fi activi, dacă veți îngădui să se producă scizuni chiar sub nasul dv., iar apoi vă veți văicări într-ună, *nu există rețete care să vă fie de folos*. Si nu e de loc nimerit să ne bombardăți cu plângeri. Să nu credeți că ne ofensăm pentru acuzațiile și atacurile dv. : aşa ne-am obișnuit cu ele, că nu ne mai ating !

* Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul — Notu red.

Literatură „de masă“ tipărită în „zeci de puduri“ — acest strigăt războinic al dv. nu este decât o rețetă născocită pentru ca cei din afară să vă vindece de propria dv. inactivitate. Credeți-mă, asemenea rețete nu vor da rezultate *niciodată*. Dacă dv. nu veți fi energici și expeditivi, nimeni nu vă va ajuta niciodată. Nu e de loc rezonabil să tipări *d a t i - n e* cutare și cutare, *p u n e t i - n e l a d i s p o z i t i e* cutare și cutare, deoarece *dv. sănăteți aceia care trebuie să luăți și să puneti la dispoziție*. Este inutil să ne scrieți cerîndu-ne un lucru pe care noi nu-l putem face aici, iar dv. de acolo puteți și trebuie să-l faceți, mă refer la transportarea literaturii pe care o edităm și v-o punem la dispoziție.

Unii „activiști“ locali (care capătă această denumire pentru lipsă de activitate), citind numai câteva numere din „Iskra“, fără să lucreze activ pentru a o primi și răspîndi în masă, găsesc o scuză ușoară: nu e ceea ce ne trebuie. Serviți-ne o literatură *de masă*, pentru masă! Mestecați-o dv.. dati-ne-o în gură, iar noi o să încercăm s-o înghițim.

Cît de absurde apar aceste lamentări aceluia care știe și vede că ei, acești „activiști“ locali, nu știu să organizeze difuzarea nici a ceea ce au. Oare nu e ridicol să citești: serviți-ne zeci de puduri, cînd *nu sănăteți în stare să luăți și să transportați nici măcar cinci puduri?* Faceți întîi asta, stimați „visători de o oră“ (pentru că primul eșec vă dezaxează complet, vă clatină chiar toate convingerile!). Faceți asta, și atunci cînd o veți face nu o dată, ci de zeci de ori, și capacitatea de a edita literatură *va crește* în pas cu cererea.

Spun: va crește, pentru că în tipetele dv. despre o literatură de masă (preluate necritic și fără cap de la eseri și svobodiști și de la tot soiul de „inactiviști“ dezorientați) dați uitării un mic amănunt... și anume: că nu sănăteți în stare să luăți și să răspîndiți nici măcar *a sută parte* din literatura de masă pe care o edităm în prezent. Să ne uităm pe una din ultimele liste ale unuia din puținele (foarte puținele, jalnicele, rușinos de puținele) noastre transporturi. *Cuvîntările celor de la Nijni Novgorod, lupta de la Rostok,*

broșura despre greve, Dikstein * — nă limitez numai la atât. Patru, numai patru lucrări ! Foarte puțin !!

Intr-adevăr, foarte puțin ! Avem nevoie de patru sute, și nu de patru.

Dar, îmi dați voie să vă întreb, ați fost în stare să difuzeați măcar patru, dar în zeci de mii de exemplare ? N-ați fost în stare. N-ați fost în stare să difuzeați nici câteva sute de exemplare. De aceea și strigați : dați-ne zeci de puduri ! (Băgați-vă bine în cap : nimeni nu vă va da nimic niciodată dacă nu veți ști să luati.)

Ați știut să folosiți acele sute care v-au fost furnizate, aduse, puse în gură ? ? Nu, nu v-ați priceput. Nici măcar în jurul unui lucru atât de mic n-ați reușit să stabiliți o legătură între mase și social-democrație. Primim lunar zeci și sute de foi volante, înștiințări, corespondențe și scrisori din toate colțurile Rusiei, și n-am primit nici o înștiințare (gîndiți-vă bine la sensul exact al acestor cuvinte : „nici o înștiințare“ !) dacă aceste sute de exemplare au fost răspîndite în masă, ce impresie au produs asupra masei, ce părere are masa despre ele, dacă s-au ținut con vorbiri în masă în jurul lor. Ne lăsați în situația în care autorul scrie, iar cititorul (intellectual) citește, pentru ca apoi același cititor gură-cască să tune și să fulgere împotriva autorului pentru că el (autorul !!!) nu furnizează pre tutindeni „zeci de puduri“. Omul a cărui singură sarcină e să stabilizească legătura între autor și masă se umflă în pene ca un curcan și tipă : dați-ne literatură de masă, fără să fie în stare în același timp să folosească nici *a suta parte* din ceea ce are.

Veți spune, firește, că, de pildă, „Iskra“, acest produs principal al nostru, nu are cum să fie legată de mase. Știu că aşa veți spune. Am auzit de sute de ori această afirmație și întotdeauna am spus că nu este adevărat, că cei

* Astea-s vechituri ! — ne veți răspunde dv. în cor. Da. Toate partidele care au o bună literatură de popularizare difuzează vechituri : pe Guesde și Lafargue, pe Bebel, Bracke, Liebknecht etc. zeci de ani în sir. Auziți : zeci de ani ! Iar literatura de popularizare e o literatură bună, potrivită numai cînd servește zeci de ani de-a rîndul. Pentru că o literatură de popularizare înseamnă o serie de manuale pentru popor, iar manualele expun principii fundamentale, care nu se schimbă cîte o jumătate de secol. Literatura „de popularizare“, pe care o găsiți „captivantă“ și pe care „Svoboda“ și eserii o editează lunar cu pudurile, este maculatură și escrocherie. Escrocii întotdeauna se agită și fac multă galăgie, iar unii naivi își închipuie că ei sunt oameni energici.

ce spun astă încearcă să se sustragă, sănătate molii și sănătate neprincipali și așteaptă să pice pară mălaiață în gura lui nătăfleață.

Cunosc din exemple concrete că oamenii activi *au știut* „să stabilească legătura“ între „Iskra“ (această „Iskra“ ultraintellectuală, după părerea unor intelectuali săraci cu duhul) și *masa* de muncitori, atât de înapoiați, de puțin evoluati, cum sănătate din guberniile industriale din regiunea Moscovei. Am cunoscut *muncitori* care difuzau ei însăși „Iskra“ în rîndurile masei (de acolo) și nu spuneau decât că au prea puține numere. Am ascultat recent de tot pe „un soldat venit de pe câmpul de bătaie“ povestind cum într-unul din aceste colțuri industriale îndepărtate din Rusia centrală „Iskra“ este citită concomitent în numeroase cercuri, în adunări de 10—15 persoane, comitetul și subcomitetele citind în prealabil *chiar* ele număr de număr, stabilind în comun cum anume trebuie utilizat fiecare articol într-o comunicare agitatorică. Si au știut să folosească chiar și acele puține 5—8 (maximum: *opt !!*) exemplare, singurele care ajungeau la ei din cauza neîndemnării activiștilor de la graniță (care niciodată nu reușesc să organizeze nici măcar primirea transporturilor și care speră că autorul va naște pentru ei nu numai articole, ci chiar oameni înczestrați cu mîini !).

Spuneți-mi, vă rog, cu mină pe inimă, dacă mulți dintre dv. au folosit *astfel fiecare* din exemplarele „Iskrei“ (ajunse *la* dv., aduse *la* dv.)? Nu vreți să spuneți? Atunci să vă spun eu: unul *dintr-o sută* de exemplare care ajung în Rusia (din voia soartei și din lipsa de energie a „cititorilor“) este folosit în *acest fel*, fiecare notiță fiind folosită ca pretext agitatoric, fiecare notiță fiind citită într-un cerc de muncitori, în *toate* cercurile formate *din toți* muncitorii care obișnuiesc să se întâlnească în orașul respectiv. Iar sănătate oameni care nu știu să *prelucreze* nici măcar *a suta* parte din materialul care le parvive tipă: dați-ne zeci de puduri! Formula lui Šcedrin (treaba autorului e să scrie) apreciază încă prea, prea optimist pe „cititor“ !!

Cititorul de astăzi (dintre social-democrații intelectuali) a ajuns să se plângă de *autori* pentru că intelectualii locali sănătate molatici și „dau porunci“ muncitorilor fără să facă

nimic pentru ei. Plângerea e justificată, de o mie de ori justificată, dar... ați nimerit adresa? Poate că ne-ați permis să trimitem această plângere expeditorului, punându-l să plătească și o dublă amendă?? Dar dv. ce păziți, stimați domni reclamanți? Dacă prietenii voștri *nu știu* să folosească „Iskra“ pentru a fi citită în cercurile de muncitori, *nu știu* să aleagă oamenii care să aducă și să împartă literatura, *nu sunt în stare* să-i ajute pe muncitori să formeze chiar ei cercuri în acest scop, atunci de ce *n u - i a l u n g a t i* pe acești prieteni ologi?? Gîndiți-vă numai în ce situație vă puneți cînd vă plîngeți *nouă* de propria *v o a s t r ā* neîndemînare??

Este *fapt* că „practicienii“ nu folosesc nici o sută parte din ceea ce *ar putea* l u a. Și e iarăși fapt că acești practicieni stau și descoperă tot felul de literatură „de masă“ numai ca să scape ei cu asta. De pildă, în scrizoarea lui, 7^z 6f ne recomandă „nouă“ (nouă, firește) trei feluri de literatură.

1) Ziarul popular. Rumegați îndelung fiecare fapt, aşa ca el să fie de folos chiar și fără a fi digerat. Așa încît *n o i*, „activiștii“, să nu mai avem nevoie nici de stomac.

N-are a face că n-a apărut încă pe lume un astfel de „ziar“ „popular“, pentru că un ziar *răs p u n d e* la *toate* întrebările, iar literatura populară *în v a t ă* un *anumit* lucru. N-are a face că *toate* mostrele noastre de literatură de acest fel, începînd cu „Raboceaia Mîsl“, continuînd cu „Vpered“, „Raboce Delo“, „Krasnoe Znamea“ și tutti quanti, se dovedesc inevitabil niște avortoni, iar nu ziare populare. N-are a face că *toate* încercările ziarelor „muncitorești“ nu făceau decît să întrețină și întotdeauna vor întreține împărțirea în mișcare intelectuală și mișcare muncitorească (împărțire provocată de săracia de gîndire și stîngăcia intelectualilor, care ajung să-și plângă stîngăcia peste mări și țări!). N-are a face că *toate* încercările de ziare „muncitorești“ au generat pînă în prezent și întotdeauna vor genera la noi primitivism și niște teorii speciale, profunde, ca acelea enunțate la Kazan și la Harkov. N-are a face. Doar *răpitoarea* „Svobodă“ și *răpitorii* eseri scot totuși — și încă cîte! — ziare și ziare-reviste popu-

lare, de rămîi mut de admirație în fața lor !! „Narodnoe Delo“²²⁷, „Krasnoe Znamea“, „Svoboda“ — revistă pentru muncitori, „Otkliki“ — ziar-revistă pentru muncitori, „Lucina“ — pentru țărani, „Raboceiaia Mîsl“ — ziar editat la Geneva de muncitorii din Petersburg !! Chiar dacă toate sănt spanacuri, sănt spanacuri de *m a s ă*.

Iar voi nu aveți decât „Iskra“, ce plictiseală ! Numărul 31 și tot „Iskra“, în timp ce ceilalți oameni fermecători, după două numere sub un titlu (un spanac), scot imediat trei numere sub alt titlu (alt spanac). Asta înseamnă energie, nu glumă, aceasta-i amuzant, e nou ! În schimb social-democrații noștri...

2) La „ei“ și broșurile sănt mereu noi și fiecare retipărire este considerată o nouă broșură, și totul este trîmbită cu glas tare și se numără paginile (un milion de pagini : vezi „Revoluționnaia Rossiia“ nr. 16. Au bătut recordul ! Sânt campioni !).

În schimb la noi ! Retipăririle nu sănt considerate broșuri — mentalitate de intelectuali, de publiciști !! Sânt reditați niște Diksteini vechi de cînd lumea, cînd toate domnișoarele de la Paris și de la Cernigov știu că zece broșuri noi (zece spanacuri) fac de o sută de ori mai mult decât una veche, dar bună.

Numai germanii fac aşa — reeditează în 1903 pentru a *unsprezecea* oară „Telurile noastre“ a lui Bebel, scrise cu 34 de ani în urmă !! Ceea ce-i plictisitor la culme. La noi, „fermecătorii“ eseri pufnesc în rîs. Iar „activiștii“ noștri locali nu știu să se folosească nici de *v e c h i l e* broșuri ale lui Plehanov (scrise acum 20 de ani : niște vechituri ! la arhivă cu ele !), nici măcar de o broșură „oarecare“ (una singură !) despre greve și memoria lui Witte !

Nu mai vorbesc de faptul că „activistul“ local n-a mișcat un deget ca să stoarcă broșuri *b u n e* de la autorii care zac în deportare, *ca să organizeze colaborarea publiciștilor locali* la „Iskra“. Ce rost are ? E mai lesne să te plîngi decât să organizezi o treabă atît de grea ! Iar cititorul de astăzi și zice „iskrist“ fără să roșească pentru că adresează „Iskrei“ plîngeri și nu se rușinează de loc că la „Iskra“ în 99 de cazuri din 100 scriu aceiași 3 oameni și jumătate. Si nici

nu trebuie să se gîndească că apariția „Iskrei“ nu poate fi suspendată, că apariția la două săptămîni a unei publicații de 1 coală și jumătate sau de 2 coli presupune multă bătaie de cap. Și totuși el exclamă cu o ușurință de admirat: 31 de numere, iar pe teren mai sunt mulți plângăreți, nepricepuți și ologi !! Un argument zdrobitoare... numai că nu se știe pe cine zdrobește și ce ?

3) Foile volante.

Dăti-ne foi volante ! Comitetele nu pot da !! Scrieți foi volante, furnizați-ni-le, aduceți-ni-le (și difuzați-le ?).

E consecvent, nimic de zis. Eu deschid gura, iar dv. punetă-mi în gură : iată noua formulă a relațiilor dintre „autor“ și practicianul „iskrist“ ! Să ajungi să spui că organizațiile locale (formate din „activiști“ gură-cască ?) nu pot scoate foi volante de interes local, că aceste foi volante trebuie să vină din străinătate, asta depășește orice limită. E o splendidă încununare (din punctul meu de vedere) a edificiului întregii scrisori a lui 7 ț. 6 f. și nu pot să termin decât cu această „cunună“. Orice adaoșuri ori comentarii n-ar face decât să-i pălească strălucirea.

*Scrisă în jurul datei
de 12 februarie 1903
Expediată de la Londra la Kiev
Publicată pentru prima oară în 1924,
în revista „Molodaia Gvardia“ nr. 2—3*

Se tipărește după manuscris

198

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

21. II. 1903

Stimate tovarășe,

Iertați-mă că nu v-am scris de atîta timp. Sînt tare ocupat cu pregătirea referatului pe care urmează să-l țin la Paris, unde voi pleca zilele acestea²²⁸.

Toate materialele dv. s-au primit și urmează să vă răspundă un tovarăș de redacție, căruia îl le-am predat.

O caldă strîngere de mînă. Al dv. Lenin

P. S. Aici puteți scrie pe vechea adresă, iar dacă aveți ceva important de comunicat la Paris, scrieți pe adresa de mai jos :

M-r Zagorsky.
Boulevard Port Royal. 85.
Paris.

Pe plicul din interior : pentru Lenin.

*Expediată din Londra la Geneva
Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Okteabr“ nr. 11*

Se tipărește după manuscris

199

CĂTRE COMITETUL DIN NIJNI NOVGOROD

Comitetului din Nijni

În legătură cu casația, eu (Lenin) socot că hotărîrea voastră este rezonabilă²²⁹; cu tovarășii din colegiu nu am avut timp (și, într-un fel, nici nu puteam încă) să mă sfătuiesc*. Curajul muncitorilor din Nijni Novgorod, care au cerut să nu se țină seama de interesul lor personal, s-ar cuveni să fie relevat în „Iskra“, ar fi de dorit să faceți o scrisoare către redacție pe marginea acestui fapt.

Am primit, prin Berlin, o lungă „Scrisoare către redacția «Iskrei» din partea Comitetului din Nijni Novgorod“ despre teroare, scrisoare în care se susține teroarea (parțial și condiționat); (după toate aparențele) ea nu e încheiată. Scrieți-ne *imediat*:

1) dacă ea a fost trimisă oficial de Comitetul din Nijni Novgorod;

2) repetați sfîrșitul ei (scrisoarea are șapte paragrafe și se termină cu cuvintele: „Ei purifică atmosfera, adesea prea încărcată, și învață guvernul să se comporte mai prudent cu revoluționarii“).

3) Comunicați-ne dacă permiteți să facem unele îndrepătări de stil (pe alocuri stilul lasă mult de dorit, probabil

* Poate voi reuși să mai revin asupra acestei probleme.

din cauză că scrisoarea a fost copiată în grabă, cu greșeli și neciteț).

Noi credem că vom publica scrisoarea însorită de un răspuns al nostru²³⁰.

Vă rugăm *stăruitor* să ne informați în scris și *fără întârziere* asupra fiecărei acțiuni oficiale întreprinse de Comitet (trimiterea documentului pentru caractere tipografice..., lista de manifeste, răspunsuri adresate unui alt comitet sau unui grup din străinătate etc. etc.). Altfel neînțelegerile*, greșelile și tăragănelile vor fi inevitabile. Iskriștii trebuie să fie uniți și să informeze „Iskra“ rapid și multilateral.

O caldă strîngere de mână.

*Scrisă înainte de 25 februarie 1903
Expediată din Londra*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tiparește după manuscris

200

CĂTRE G. V. PLEHANOV

2. III. 1903

Propun tuturor membrilor redacției să coopteze pe „Pană“ ca membru al redacției cu drepturi depline. (Cred că pentru cooptare e nevoie nu de majoritate, ci de *unanimitate*.)

Avem *mare nevoie* de un al șaptelea membru al redacției și pentru un vot mai comod (6 e un număr cu soț), și pentru completarea forțelor.

„Pană“ scrie de luni de zile pentru fiecare număr. Lucează foarte activ pentru „Iskra“, ține referate (și are mare succes) etc.

La rubrica articole și note de actualitate el ne este nu numai foarte util, ci de-a dreptul necesar.

* De pilda, am auzit o mulțime de comentarii și vorbe reale la adre a mani festului Comitetului *impotriva* demonstrației din ziua procesului²³¹. Manifestul l-am primit de curind de la Berlin, cu totul *intimplator* și cu întârziere. Oricum, dar astă-i scandalos! și era atât de greu Comitetului să ne scrie și nouă *despre* manifest și să ni-l trimita imediat după apariție? Pentru dumnezeu, luăți tuate masurile și corectați aceste deficiențe.

Este, fără îndoială, un om dotat, convins, energetic, cu perspective de dezvoltare. Va face mult la traduceri și la literatura de popularizare.

Trebuie să antrenăm forțe tinere, asta le va stimula și le va face să se considere publiciști de meserie. Și este clar că ducem lipsă de aceștia (e suficient să ne gîndim 1) cît de greu găsim redactori de traduceri ; 2) ce lipsă ducem de cronică interne și 3) ce lipsă ducem de literatură de popularizare). „Pană“ și încearcă forțele tocmai în domeniul literaturii de popularizare.

Eventualele argumente contra : 1) tinerețea ; 2) (*o ipotecă*) plecare apropiată în Rusia ; 3) o pană (de data astă fără ghilimele) cu reminiscențe de stil de foileton și cu multe prețiozități etc.

Ad 1) — „Pană“ nu este recomandat pentru un post independent, ci pentru colegiu. În cadrul acestui colegiu, el va căpăta experiență. El are, fără îndoială, „simț“ de om de partid, de om al fracțiunii, iar cunoștințe și experiență va căpăta cu timpul. Că se ocupă și muncește este tot atât de neîndoelnic. Trebuie cooptat ca să fie definitiv atașat și stimulat.

Ad 2) Dacă „Pană“ se va pune la curent cu toate lucrările, s-ar putea să nu plece aşa curînd. Iar dacă va pleca, și în acest caz legătura organizatorică cu colegiul, subordonarea față de acesta nu e un minus, ci un mare plus.

Ad 3) Deficiențele de stil nu sunt un defect mare. Astă-s lucruri care se îndreaptă. În prezent acceptă „îndrepărările“ fără discuții (fără să-i facă prea multă plăcere). În cadrul colegiului vor fi discuții, hotărîri și atunci „indicațiile“ vor căpăta o formă mai precisă și mai consecventă.

Prin urmare, propun ca

1) toși cei șase membri ai redacției să voteze cooptarea lui „Pană“ ca membru cu drepturi *depline*.

2) dacă va fi cooptat, să se treacă apoi la precizarea definitivă a relațiilor în cadrul redacției și la reglementarea voturilor, la elaborarea unui statut cît mai precis. *Aceasta ne e necesar și nouă și are importanță pentru congres.*

P. S. Cred că n-ar fi bine *de loc*, și ar fi chiar peni-

bil, să amînăm cooptarea, căci mi-e impedită că pe „Pană“ îl roade nemulțumirea (firește, fără să spună), fiindcă tot mai stă „în aer“ și tot mai este tratat (așa i se pare lui) drept un băiețandru.

Dacă nu-l vom coopta imediat și va pleca, să zicem într-o lună, în Rusia, sănt convinț că el va interpreta asta numai drept o lipsă de dorință de a-l primi în redacție. S-ar putea să-l „ pierdem“, ceea ce ar fi tare rău.

Expediată de la Paris la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

201

SCRISOARE CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE ÎN CADRUL UNEI SCRISORI CĂTRE N. K. KRUPSKAIA

Am primit scrisoarea C. O.

Propun următorul răspuns :

„După părerea noastră, în ceea ce privește ordinea de zi, lucrurile stau în felul următor. Această problemă a ordinii de zi va fi definitiv rezolvată chiar de congres, și numai de el. Prin urmare, a vorbi de voturi deliberative la acest punct este absolut inutil. În afară de aceasta, marea majoritate a comitetelor a și recunoscut că « inițiativa » convocării congresului « aparține în exclusivitate » C. O. De aici rezultă că sarcina pregătirii prealabile a congresului, inclusiv a pregătirii prealabile (a propagandei) a ordinii de zi revine în mod exclusiv C. O. De aceea, este absolut de prisos să propunem indiferent cui să pună la vot și o ordine de zi « preliminară » ; asta nu poate avea o însemnatate hotărâtoare. Pe de altă parte, asta n-ar duce decât la tergiversări și nemulțumiri, căci unii se vor simți ofensați (comitetele care n-au fost consultate) și vor fi în mod inevitabil nemulțumiri și plângeri. Prin urmare, atât pentru a fi loiali din punct de vedere formal, cât și pentru a ne purta cu tact, nu trebuie să adoptăm nici o hotărîre formală de a aduna voturi ale comitetelor sau ale alt-

cuiva. O asemenea hotărîre nu ar face decît să submineze autoritatea C. O., care ar pierde inițiativa *exclusivă* ce i-a fost recunoscută.

Dacă însă e prea greu să fie schimbată o hotărîre adoptată (și formal ireproșabilă), atunci s-ar putea ajunge, eventual, la următoarea soluție : în loc să se ceară votul (comitetelor) să se prevadă o *consfătuire* cu ele, adică să se stipuleze că C. O. va folosi pe cât posibil întrevederile și convorbirile în vederea unei *consfătuiri*.

În concluzie, vă sfătuim să grăbiți cu congresul. Cu cât îl veți convoca mai repede, cu atât va fi mai bine. Treceți imediat la *pregătirea* mai activă a comitetelor, la desemnarea delegaților, la cucerirea comitetelor din *Nikolaev* și *Odesa*. Principalul este să insuflați convingerea totală că iskriștii fermi vor avea în mod cert majoritatea“.

Nevzorov s-a făcut ieri de rîs : și Charles Rappaport și Kricevski l-au pus la punct. Iskriști n-au fost²³².

Voi pleca, probabil, duminică. Trenul sosește nu la 6, ci la 3,45 și la 10,45. Voi veni cu unul din ele.

Al tău...

*Scrisă între 4 și 7 martie 1903
Expediată de la Paris la Harkov*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE

Scrisoare către C. O.

Am primit astăzi regulamentul congresului. Așadar, noi nu v-am ținut să vă răspunsăm în legătură cu ordinea de zi, în timp ce întrebarea dv. se referea la *regulamentul* congresului. Ne grăbim să vă comunicăm că în linii mari suntem foarte mulțumiți de proiectul dv., întocmit minuțios și rezonabil. Paragraful 19, care a dat naștere la discuțiile, nu se pare rațional : a exclude de la congres anumite organizații (iar regulamentul este, în ultimă instanță, un regu-

lament care prevede condițiile de excludere a unora și drepturile de care se bucură ceilalți) este într-adevăr pernabil, și acest lucru nu poate fi făcut fără consimțământul majorității comitetelor. Noi v-am sfătui numai să fixați un termen, formal și obligatoriu, cât se poate de scurt (cel mult o săptămână, să zicem), în care comitetele și organizațiile să fie obligate să elaboreze și să trimită modificările la proiectul de statut. Este o măsură cât se poate de necesară pentru a evita orice tergiversări, de care trebuie să ne temem mai mult ca de orice. (Probabil că Ignat a protestat temându-se de tergiversări. Noi îi înțelegem temerile, dar, dacă veți reuși să terminați repede consultările, lucrurile se pot îndrepta.)

În ceea ce ne privește, vom scrie organizațiilor iskriste, sfătuindu-le să adopte proiectul dv. imediat și în întregime. Vă rugăm insistent să puneți în mișcare toate forțele existente pentru a termina cel mai tîrziu într-o lună și cu expedierea și comunicarea proiectului (pe baza § 19), și cu „sesiunea“ comisiilor de arbitraj, și cu stabilirea componentei delegațiilor.

V-am sfătui, în mod neoficial, să recomandați, totodată, tuturor organizațiilor cu drepturi depline ca, în limita posibilului, un delegat (din cei doi) să fie desemnat dintre tovarășii cunoscuți prin activitatea lor de pînă acum și care se află în străinătate. Asta pentru a evita mărirea cheltuielilor și a dificultăților pe care le presupune trecerea delegațiilor peste graniță.

În mod oficial vă cerem : 1) să completați proiectul dv. numai cu o notă la § 19 : „Organizațiile care nu-și prezintă observațiile în decurs de o săptămână de la primirea proiectului se consideră că au adoptat proiectul de regulament al congresului“ ; 2) să desemnați persoane care să înlocuiască pe delegați în cazul cînd aceștia ar fi arestați înainte de congres.

*Scrisă între 6 și 9 martie 1903
Expediată din Paris la Harkov*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

203

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI *

Bătrînului îi vine foarte greu să dea un răspuns în privința Ursului, probabil Claire va putea răspunde mai bine. În chestiunea la care vă referiți, e greu să aranjăm aici ceva, cu atît mai mult cu cît *noi ne mutăm la Geneva*²³³, unde totul se va face legal. Bineînțeles că în străinătate se fac studii mai bune. De aici este foarte greu să vorbești de selectarea activităților locale. Repet, consider că singurul lucru cuminte pe care îl pot face este să dau votul meu lui Claire, care cunoaște totul din izvoare de prima mînă și va ști să dea cel mai bun sfat.

*Scrisă la 15 martie 1903
Expediată din Londra la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

204

CĂTRE G. V. PLEHANOV

15. III. 1903

Stimate G. V.,

Am primit scrisoarea dv. E grozav că scriești articolul „Ideile lui Marte”. *Ultimul* termen: la 25. III. 1903 articolul trebuie să fie aici. *Îl aşteptăm cu nerăbdare.*

Lucrarea lui Maslov aştept să-mi fie trimisă zilele acestea de la Paris (am să-i zoresc) și am să v-o expediez *imediat*. Veți găsi în ea date interesante în legătură cu relele pe care le aduce obștea, date pe care le-am citat la Paris.

Cartea lui David am primit-o și tocmai o citesc. Este modestă, plată și siropoasă la culme. Am s-o termin cât mai repede, ca să v-o trimit. Ați văzut articolul lui Kautsky despre acest „neoproudhonist”?

M-am apucat acum să scriu o broșură populară pentru

* Scrisoarea reprezintă un adaos la scrisoarea lui N. K. Krupskaia. — Nota red.

țărani despre programul nostru agrar *. Țin foarte mult să explic ideea noastră despre lupta de clasă la sate pe bază de date concrete în legătură cu cele patru pături ale populației satelor (moșierii, burghezia țărănească, țărânimă mijlocașă și semiproletarii împreună cu proletarii). Ce părere aveți despre acest plan ?

La Paris m-am convins că numai o astfel de broșură poate risipi nedumeririle în privința otrezkilor etc.

Despre manifestul din 26 februarie am scris un articol, care va apărea încă în nr. 34 **. Am insistat să fie neapărat publicat ca editorial, având în vedere importanța deosebită a manifestului. Dar pare-mi-se că V. I. stă în cumpănă (!) și împreună cu I. O. vor hotărî altfel : întâi articolul despre Marx.

Cred că asta-i curată prostie.

O caldă strîngere de mâină.

Al dv., Lenin

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925.
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

205

CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE

Vă sfătuim să luați imediat măsuri pentru ca C. O. să publice o declarație oficială comună cu social-democrații polonezi (dacă se poate, cât mai amănunțită și mai precisă), în care aceștia să se arate deplin solidari cu P.M.S.D.R. și să-și manifeste dorința de a intra în partid. Pe baza unei asemenea declarații publicate oficial, C. O. ar putea invita pe social-democrații polonezi la congres. Atunci desigur că nu va mai protesta nimeni ²³⁴.

Apoi (neoficial) vă rugăm insistent să pregătiți pretutindeni terenul în vederea luptei la congres împotriva Bundului. Fără o luptă îndîrjită, Bundul nu va ceda din poziții. Iar

* „Către săracimea satelor” (Vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 127—200). — Notă red.

** „Absolutismul se elatină...” (Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 121—126). — Notă red.

noi nu vom putea accepta niciodată pozițiile lui. Numai hotărîrea noastră fermă de a merge pînă la capăt, pînă la scoaterea lui din partid, îl va determina, fără îndoială, să cedeze.

Grăbiți-vă cu întocmirea listei : este un lucru foarte important și trebuie făcut cât mai repede, fără a aștepta răspunsul comitetelor. Apropo : ați fixat un termen scurt pentru răspunsul comitetelor ? Aveți o listă a delegaților care au fost desemnați pînă în prezent ? (trimiteți-ne-o nouă, pentru mai multă siguranță).

*Scrisă la 31 martie 1903
Expediată din Londra la Harkov*

*Publicată pentru prima oară
în întregime în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

206

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI

(Bătrînul.)

De data asta nu am prea multe să-ți comunic. Acum principalul este, cred, să grăbim din toate puterile congresul și să luăm toate măsurile pentru a asigura o majoritate de delegați activi (și „de-ai noștri“). Toată speranța mi-e aproape numai în Brutus. El singur trebuie să se îngrijească, pe cât posibil, *de toate*, în special de delegați, și să caute să fie aleși cât mai mulți dintre ai noștri. Sistemul cu două voturi din partea fiecărui comitet favorizează mult acest lucru. Apoi, extrem de importantă este problema Bundului. Am pus capăt polemicii cu el în chestiunea C. O., dar nu și polemicii de principii. Despre așa ceva nici vorbă. Și trebuie să se explice tuturor, mergînd la amănunt, pînă cînd le „va intra bine în cap“, că dacă vrem pace cu Bundul, trebuie să ne pregătim de război împotriva lui. Război la congres, război pînă la sciziune, fie ce-o fi. Așa și numai așa are să cedeze el. În nici un caz nu putem să acceptăm o federație absurdă și nu o vom accepta pentru nimic în lume. Putem accepta cel mult o autonomie potrivit vechiului statut

din 1898, rămînînd ca un delegat numit de C.C. să intre în C.C. al Bundului. Trebuie să pregătim oamenii, să le expli căm cît de absurdă, cît de nechibzuită a fost ieșirea Bundului împotriva Ekaterinoslavului²³⁵ etc. Scrie-mi, te rog, cît mai repede care este starea de spirit a oamenilor în această pri-vință, cum merge propaganda voastră și dacă săn speranțe ca majoritatea să adopte un punct de vedere just. Intenționăm să scoatem o broșură adresată muncitorilor evrei, în care să le vorbim de necesitatea unei uniri strînse, de absurditatea federației și a politicii „naționale” *.

*Scrisă la 3 aprilie 1903
Expediată din Londra la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

207

CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE

6. IV. 1903

Transmițînd C. O. cererea secției sale din străinătate, noi i-am recomanda în mod insistent, din partea noastră, să nu lărgescă sub nici o formă funcțiile secției din străinătate a C. O. și să nu-i permită de loc să-și extindă cadrul, aşa cum încearcă ea din răsputeri. În interesul muncii, funcțiile secției din străinătate a C. O. nu trebuie să depășească în nici un caz pregătirea părții conspirative a congresului, colectele bănești și, cel mult, discutarea condițiilor de unificare a organizațiilor social-democrate din străinătate ca pregătire prealabilă a acestei probleme. Referitor la punctul 1 a) săn tem categoric împotrivă să se dea comitetelor adresa secției din străinătate a C. O. Asta n-are nici un rost, avînd în vedere actualele funcții ale secției din străinătate a C. O. În plus, există pericolul real al tergiversărilor și al confuziilor. În ceea ce privește publicarea, declarăm din capul locului că totul va fi publicat în „Iskra” (această justificare formală echivalează cu recunoașterea ei de către majoritatea comitetelor). Celorlalte organizații ar trebui să li se reco-

* În editura „Iskra” n-a apărut o asemenea broșură. — Notă red.

mande în mod oficial să reproducă din „Iskra“ toate declarațiile C. O. În ceea ce privește legăturile dintre C. O. și secția sa din străinătate, noi am recomanda ca ele să fie stabilite precum urmează : C. O. să comunice, pe calea de care dispune, cu *D e u t s c h* (secretarul secției din străinătate a C. O., din care mai fac parte *A l e k s a n d r și L o b o v*). Cu Deutsch veți ține legătura prin noi, ca și pînă acum. Și este cît se poate de firesc să fie aşa : secția din străinătate a C. O. a ales un secretar, iar voi l-ați confirmat.

La întrebarea a 2-a v-am sfătuî să răspundeți că sunteți de acord, iar la a 3-a să explicați că ordinea de zi va fi prezentată și că ea este în curs de elaborare.

Expediată din Londra la Harkov

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

208

CĂTRE G. V. PLEHANOV

10. IV. 1903

Stimate G. V.,

Zilele acestea am fost din nou cam bolnav și de aceea nu v-am răspuns. Articolașul despre Breškovskaia s-a primit, dar prea tîrziu pentru a fi inserat în nr. curent. Va intra în numărul viitor.

Scrieți ceva despre răspunderea solidară ? (Am cerut să vi se trimită „Peterburgskie Vedomosti“²³⁶.) N-ar fi rău să avem pentru numărul viitor un articol pe această temă. Noul venit a plecat. Nu știu dacă lucrurile se vor putea aranja. În orice caz am reușit să obțin de la el să accepte medierea C. O.

O caldă strîngere de mînă. Al dv. ...

P. S. Nu ne-ați scris nimic despre broșura mea *. Vă rog

* „Catre saracimea satelor“ (Vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 127—200) — Nota red.

s-o dați cât mai repede la cules : este important să nu se întârzie. Modificări se pot face și ulterior, în corectură, dacă interesează pe cineva, dar nu în manuscris.

Expediată din Londra la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

209

CĂTRE E. M. ALEKSANDROVA

Personal din partea lui Lenin

Am citit lunga dv. scrisoare²³⁷, pentru care vă mulțumesc mult. Mai bine mai tîrziu decît niciodată. Îmi cereți să nu mă supăr prea tare. Să vă spun sincer, nu prea m-am supărât. Mai degrabă am zîmbit, amintindu-mi de ultima mea con vorbire, la ușa „bîrlogului”, cu un anume Jack, care pe atunci (pe atunci !) găsea că noi comandăm prea puțin. Știam că în cadrul C. O. lucrurile nu se vor aranja dintr-o dată, că mai este multă dezordine și anarhie și nici nu mă aşteptam la ceva mai bun. Împotriva unor asemenea fenomene nu există alt leac decît un tratament sistematic (timpul și experiența) și un singur remediu eficace (congresul general al partidului). Am scris mai de mult și repet acum : grăbiți-vă, pentru numele lui dumnezeu, cu acest remediu, altfel experiența voastră riscă să se piardă definitiv.

În legătură cu întrebările 1) despre Iuri *, 2) despre birou și 3) despre controversa dintre Ignat și bundist nu vă răspund. Ele sunt într-o anumită măsură învechite, și apoi se cer rezolvate pe loc, iar sfatul meu în legătură cu această din urmă parte (în ciuda părerii prietenului meu Jack) ar fi în cel mai bun caz inutil. Această parte trebuie s-o rezolvați voi (voi toți), trebuie nu ca sollen **, ci ca müssen ***.

Am să vă vorbesc despre Bund, P.P.S.²³⁸ și despre „erezie”.

* Numele conspirativ al grupului „Iunii Rabocii”. — Notă red.

** — obligație. — Notă trad.

*** — necesitate. — Notă trad.

În mod formal, cred că trebuie să adoptăm față de Bund o atitudine corectă și loială (să nu-i dăm direct peste gură), dar în același timp rece, rezervată și să-l hărțuim necontenit și fără cruceare pe teren legal, mergînd fără teamă pînă la capăt. Dacă vrea, n-are decît să se retragă, dar noi nu trebuie să-i dăm nici cel mai mic pretext pentru ruptură. Pînă la congres trebuie să respectăm formele, fișește, dar nu e nevoie să ne dăm cărțile pe față. Dv. îmi scrieți : bundistul știe că noi ne zbatem pentru „*Iskra*“ și tace, deși noi nu avem dreptul s-o facem în numele C. O. Nici nu cred că trebuie s-o faceți în numele C. O., ci fiecare membru să acționeze în numele său *personal*, invocînd nu C. O., ci *comitetele care au recunoscut „Iskra“*. Rezultatul va fi același și chiar mult mai bun (fără nici un fel de „agenți“) și va fi ireproșabil sub aspectul formal. Una dintre cele mai importante sarcini ale momentului este de a pregăti comitetele împotriva Bundului, ceea ce se poate face iarăși foarte bine respectînd formele.

Tot atît de inutil era să se vorbească cu P.P.S. despre „convingerile membrilor Comitetului de organizare“. Despre acest Comitet trebuie să se spună : noi pregătim congresul, iar *el* va hotărî ; în ceea ce privește „convingerile“, ele nu trebuiau să fie trecute sub tacere, dar să nu se fi invocat C. O., ci „*Iskra*“, ba chiar în *mai mare măsură* comitetele care au recunoscut-o. Apoi ar trebui să se obțină de la P.P.S. o hîrtie (scrisoare) cât de scurtă, dar oficială, și să nu le declarăm : „noi suntem antinaționaliști“ (de ce să-i speriem de pomană ?), ci să-i convingem cu calm că programul nostru (recunoașterea dreptului la autodeterminare națională) este mulțumitor și pentru ei, provocîndu-i la o contradeclaratie precisă și la o *adresă oficială* către C. O. și către congres. Principalul nostru atu împotriva P.P.S. este că noi recunoaștem în principiu autodeterminarea națională, dar în limite raționale, determinate de unitatea luptei de clasă a proletariatului.

Să nu uit : nu știu precis cine sunt reprezentanții organizației din Rusia a „*Iskrei*“ în C. O., dar nu știu de fapt de ce ar trebui să-i știu și de ce e nevoie de „reprezentanți“ ?? C. O. a cooptat de multă vreme pe toți oamenii destoinici,

dar ei nu sunt nici un fel de „reprezentanți“. Ori n-am dreptate?

Cred că e important să subliniem deosebirea dintre organizația din Rusia a „Iskrei“ și C. O. tocmai ca să nu ni se reproșeze nimic din punct de vedere formal.

Acum despre „erezie“. Ori nu v-am înțeles eu bine, ori se face o mare greșală. Scrisoarea dv. fiind cu totul laconică în legătură cu acest punct (foarte important), nu-mi rămâne decât să iau spusele dv. à la lettre. Patru delegați „organizează“ atât C.C. cât și O.C. !! Asta, iertați-mi sinceritatea, e de-a dreptul ridicol, căci dv. trebuie să știți doar că numai membrii redacției + *anumiți* oameni din afară, invitați pentru a se consulta cu ei, au competența „să organizeze“ (adică pot s-o facă *în cunoștință de cauză* și cu experiență necesară) O.C., iar pentru organizarea C.C. sunt competenți, tot aşa, numai niște practicieni cu experiență + *anumiți* oameni invitați spre consultare (dacă cunoașteți asemenea oameni). Sau, poate, știți dv. și asemenea „patru“ oameni care au și *experience*, și cunoștințele necesare pentru toate acestea ??? Dacă îi știți, spuneți-mi numele lor; nu glumesc, vorbesc serios, căci scrisoarea e din partea mea personal și pentru mine e important să mă lămuresc care e părerea dv.

Dv. vreți, dacă nu mă înșel, putere unică și regim de „mână forte“. E un lucru bun și aveți toată dreptatea spunând că de asta avem noi nevoie. Dar nimeni n-o poate obține de-a dreptul, cum vi se pare dv. Pentru $\frac{9}{10}$ din treburile curente sunt neapărat necesare două centre, și ele se formează îndată singure, chiar fără să vrem noi. Pentru desfășurarea activității în bune condiții, trebuie însă să se ajungă 1) la o cale formală de unificare a acestor 2 centre (de pildă, o comisie formată din delegați ai ambelor centre), 2) la reducerea numărului de membri în ambele centre sau la desemnarea unor comisii executive în cadrul amândurora și — ceea ce e cel mai important — 3) la o repartizare strictă și *formală* a funcțiilor între membrii centrelor, astfel ca toți membrii celor două centre să *stie* exact ce sarcină revine fiecărui, care dintre membrii lor este în drept să rezolve (și chiar să vorbească despre) problemele din fiecare domeniu și care este modalitatea de

prezentare a unei probleme în fața adunării plenare a unui sau a ambelor centre.

Sînt încredințat că vă veți modera treptat pretențiile și veți fi de acord că cele arătate constituie un maximum de deziderate imediate. Dar și asta este o treabă foarte, foarte grea, căci *eu nu văd* oameni îndeajuns de apă, de competență și cu experiență pentru o asemenea repartizare a funcțiilor. Dezorganizarea a luat și la voi, și la noi (nu vă gîndiți numai la voi, domnilor membri ai C.O., căci voi sănțeți doar aceia care trebuie „să organizați” *întregul partid*) proporții însărcinătoare, inimaginabile, și nu trebuie să tot găsim niște pia desideria, ci să luăm doar „primii pași”, *apăsați*, eficienți.

Eu mi-am expus *deschis* punctul meu de vedere și aș fi foarte bucuros să continuăm schimbul nostru de scrisori. Despre asemenea probleme *ar fi cazul* să-mi scrieți mai des și mai amănunțit. Nu am nimic împotrivă să faceți cunoscut conținutul acestei scrisori întregului C.O., și chiar aș dori-o, dar vă las pe dv. să hotărîți. Foarte bine ați făcut că ați specificat *cui* era adresată scrisoarea dv.

Cu bine. Moderați-vă pretențiile și grăbiți-vă, grăbiți-vă să folosiți „remediul cel mai eficace”. O călduroasă strîngere de mînă.

Al dv., Lenin

*Scrisă după 22 mai 1903
Expeditată din Geneva la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

210

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI

Personal, din partea lui Lenin

Dragă prietene,

Îndelunga ta tăcere mă indispune. Înțeleg perfect de bine de ce n-ai poftă să scrii și că ți-e greu, dacă nu chiar peste puțină, să scrii despre o mulțime de lucruri mărunte, totuși nu trebuie să uiți că aceste lucruri mărunte (adesea

stupide) ajung la noi pe alte căi. E absolut necesar să scrii măcar două cuvinte, măcar să ne arăți care este linia ta generală, altfel ne pui și pe noi într-o situație penibilă. Ni se împuie urechile cu știri despre *divergențele din cadrul C.O.*, despre cearta cu Iuri, despre cearta din cauza Lizei etc. Bineînțeles că nu-mi face nici o plăcere să ascult toate astea și niciodată nu le voi da curs (în ceea ce mă privește) pînă nu voi primi vreo scrisoare de la tine sau n-o să ne întîlnim, dar ar fi mult mai plăcut să primesc vreo veste. Nu mai primesc nimic de luni de zile! Deci, aştept știri, personal însă îți voi spune pe scurt: îmi face impresia (nu sunt însă sigur) că în incidentul cu Liza te-ai cam lăsat antrenat (această Liza nu prea e serioasă, se agită fără rost și nu face ceea ce trebuie), că acuzațiile aduse lui Iuri sunt exagerate și că cel mai important și mai important este să grăbiți *congresul*, să-l grăbiți din toate puterile.

Cum se simte Kurț? De curînd am aflat că n-o duce bine cu sănătatea și m-am convins că nemulțumirea mea în legătură cu el este nefondată (dacă poți, transmite-i asta, dar și el e de vină că nu ne-a comunicat nimic). Cum te-ai înțeles cu Jacques și cu Kostea? Ce absurditate mai propagă și Jacques împotriva celor două centre, dar poate că vei reuși să convingi pe acest băiat istet, însă cam neîndemnatic. Ce-i cu ursulețul? Ce l-ai sfătuit să facă? O caldă strîngere de mâină.

Al tău...

*Scrisă la 24 mai 1903
Expediată din Geneva la Samara*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

211

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

16. VII. 1903

Dragă V. D.,

G. V. mi-a spus că dv. ați putea împrumuta de la unul dintre cunoșcuții dv. dicționarul enciclopedic Brokhaus și

Efron. Dacă puteți încrătești, v-aș ruga insistent să-mi procurați volumele cu următoarele articole :

Boieresc,
Dijmă în bani,
Economie feudală,
Iobagie,
Tărani.

Aș avea mare nevoie de ele ca să mă documentez pentru articoul pe care trebuie să-l scriu de urgență *. Vă rog să-mi răspundeți dacă îmi puteți procura volumele.

Alăturastră, *Lenin*

Chiar acum am primit broșura lui Engels²³⁹ și v-o trimis. Rugați pe V. M. să traducă *toate* Vorbemerkungen ** și să mi-o înapoieze cît mai repede.

Cînd aș putea-o avea înapoi ?

Am primit raportul dv. ²⁴⁰ Mulțumiri !

Scrisă la Geneva (loco)

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Okteabr” nr. 12*

Se tipărește după manuscris

212

CĂTRE A. M. KALMÍKOVA

7. IX. 1903

Am primit adineauri scrisoarea dv. și mă grăbesc să vă răspund²⁴¹. Constat că sînteți deja informată și că știrile pe care le-ați aflat poartă — și nu puteau, firește, să nu poarte — o anumită amprentă. Și-mi dau bine seama că cele întîmpilate au de ce să vă frămînte.

Dar una e să știi, și alta să întelegi — îmi scrieți pe bună dreptate — și sănt ferm convins că cele întîmpilate nu pot fi explicate prin „influența unui teribil surmenaj nervos“. Surmenajul nervos putea să ducă la o mare iri-

* V. I. Lenin lucra la articoul „Răspuns la critica proiectului nostru de program“ (Vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 213—228). — Nota red.

** — observațiile preliminare. — Nota trad.

tare, la furie și la o atitudine nechibzuită față de rezultate, dar rezultatele ca atare erau cu totul inevitabile, și ajungerea la aceste rezultate devenise, de multă vreme, doar o chestiune de timp.

„Golănime“ și „pretorieni“, îmi scrieți. Dar nu-i chiar așa. Gruparea politică a fost, im Grossen und Ganzen*, următoarea : 5 bundiști, 3 rabocedeliști, 4 membri ai grupului „Iujnii Rabocii“, 6 „mlaștina“, sau indeciși, 9 iskriști șovăielnici (sau Zickzackkurs **) și 24 iskriști fermi : acestea sunt voturile deliberative, firește, destul de approximative. Au fost cazuri când totul se încurca, lăud un alt aspect, dar, à vol d'oiseau, în ultimă instanță așa arătau grupurile. Atunci când s-a produs cea mai mare regrupare (în problema egalității limbilor), când mulți iskriști au oscilat, au rămas de partea noastră cel puțin 23 (din numărul total de 33), și chiar printre acești 23 „martoviștii“ erau în minoritate. Știți care au fost rezultatele votului în adunarea celor 16 ? — a celor 16 membri ai organizației „Iskra“, iar nu a „golănimii“, nu a „pretorienilor“ ? Știți că și aici Martov a ajuns în minoritate atât în problema persoanei, care a constituit mărul discordiei, cît și în aceea a listelor ?

Minoritatea iskriștilor șovăielnici a înfrânt majoritatea (în problema statutului, și nu o dată) prin coalitia Bundul + mlaștina + cei de la „Iujnii Rabocii“. Iar când Bundul și „Rabocee Delo“ s-au retras, majoritatea iskriștilor și-au luat revanșa. Voilà tout. Și nimeni nu se îndoiește că dacă Bundul nu s-ar fi retras, Martov ne-ar fi învins și în problemele centrelor. Din acest final să ajungi la concluzia că ai fost jignit, insultat, să vorbești despre o scizie în partid, e curată prostie. S-a născosit că „pretorienii“ i-au alungat pe oameni pe baza acuzației calomnioase de oportunism, că au defăimat și au dat deoparte oameni capabili etc. Toate acestea sunt absurdități, rodul unei fantezii ofensate, rien de plus ***. Nimeni, absolut nimeni n-a fost „defăimat“ și scos din muncă, n-a fost împiedicat să participe la lucrări. Au fost scoase numai

* — în mare. — Nota trad.

** — urmând o linie în zigzag. — Nota trad.

*** — nimic mai mult. — Nota trad.

unele persoane din *centre*. Dar este acesta un motiv de ofensă? Este un motiv să destrami partidul, să fabrici o întreagă teorie a hipercentralismului, să te văicărești că oamenii sănt ținuți în chingi etc.? Niciodată și nici un moment nu m-am îndoit și nu m-aș putea îndoi că grupul celor trei redactori este *singurul* grup de trei într-adevăr activ, care nu distrugе nimic, ci adaptează vechea „familie” a colegiului la rolul unei instituții *reprezentative*. Tocmai familiarismul grupului de șase ne-a chinuit în toți acești trei ani. *Dv. știți doar foarte bine acest lucru*, astfel că din momentul în care „Iskra” a devenit partidul, iar partidul a devenit „Iskra”, a trebuit, am fost obligați s-o rupem cu grupul de șase, s-o rupem cu familiarismul. Tocmai de aceea am declarat și în fața congresului că voi cere alegera liberă a redacției, respectiv a unui grup de trei, care constituie singura bază pentru o cooptare rezonabilă.

În interesul muncii era absolut necesar s-o rupem cu „familiarismul”, și sănt sigur că întregul grup de șase ar fi acceptat în mod pașnic acest grup de trei dacă n-ar fi izbucnit disputele în legătură cu § 1 și cu C.C. *Numai* în urma acestor dispute grupul de trei a apărut în ochii lor în această lumină oribilă, absolut falsă. Nu este nimic oribil aici, iar oprirea Zickzackkurs-ului era necesară, lucru pe care majoritatea *iskriștilor* (atât la congres, cât și în cadrul organizației „Iskra”) l-au înțeles foarte bine.

Nu, repet, finalul nu este o „catastrofă neprevăzută”, nu este o „fărâmătare a întregului”. Asta nu-i adevărat. Nu-i adevărat că trebuie să blestemăm ziua „ridicării în rang” sau că toată vechea noastră activitate ar fi rămas pentru totdeauna un chin al lui Tantal. Si în partid, pe baza lui formală, în care *t o t u l* este subordonat statutului * (pentru care nu degeaba ne-am luptat cu înverșunare, pînă la cele mai mici amănunte, cu Martov, care aici a *invins*), într-un asemenea partid vechea familiuță a redacției (în care, timp de 3 ani, nu s-au adunat *niciodată* — acesta-i adevărul — toți cei 6 membri ai ei) *nu era posibilă*, cu atât mai mult cu cît chiar imediat au intrat în partid, și

* Iată de ce „constituțiile între noi” sănt *imposibile* acum, categoric *imposibile*, cătă din punct de vedere juridic, căt și sub aspectul moral.

cu toate drepturile, pe o bază formală, o sumedenie de neiskriști. Și aceasta necesita tocmai o linie fermă și consecventă, iar nu o politică oscilantă. O reîntoarcere la vechea stare de lucruri nu mai e cu puțință, iar un tablou în care Martov este dus la locul de osindă, iar nu la munca în comun cu tovarăși dintre care fiecare urmează o linie politică de nuanță proprie, un astfel de tablou poate fi numai rodul unei imaginații bolnave. Voi mai afirma că de facto centrul hotărîtor din punct de vedere politic (iar nu publicistic) l-a constituit și *pînă acum, în toți acești 3 ani, în 99 la sută din cazuri*, tot acest grup de trei.

Mi se par ridicolă acum lamentările „lor“ în legătură cu golânlimea și cu pretorienii, văicărilele pe tema „cristalului“ redacției „Iskrei“, după ce Martov a luptat împotriva majorității iskriștilor coalizîndu-se cu Bundul și după ce a făcut toate pregătirile pentru a-i înfrînge, cu ajutorul acestei coaliții și în problema centrelor. Eu afirm că a fost o coaliție, iar nu o tranzacție, și nici prin gînd nu-mi trece să-i acuz de o tranzacție cu mlaștina și cu Bundul, nici vorbă de una ca asta. Ori de câte ori vorbesc despre „zvonurile infamante“ (că ar fi aliați ai bundiștilor) lansate împotriva lor, „ei“ repetă obișnuita greșeală de a confunda chestiunile personale cu cele politice. O tranzacție ar fi fost în sine un lucru urât. Coaliția *nu* depindea însă de *voința lor*, ci era rezultatul greșelii lor; nu ei au mers cu Bundul + mlaștina, ci Bundul + mlaștina + „Iujnîi Rabocii“ etc. i-au urmat, întrucât și-au dat de la început seama pe care dintre iskriști trebuie să-i sprijine din punctul de vedere al antiiskriștilor. Bundul + mlaștina etc. n-au făcut deoare să scoată la iveală, sub aspectul politic, greșeala organizatorică și tactică a lui Martov.

Cine cunoaște toate faptele de la congres și îndeosebi repartizarea voturilor iskriștilor (atât la congres cât și în organizația secretă „Iskra“) nu se poate îndoia că o întoarcere înapoi nu mai este cu puțință. Între *iskriști* s-au ivit divergențe de păreri; or, „Iskra“ nu putea exista fără iskriști. Și, repet, printre iskriști Martov era în vădită minoritate, iar *sciziunea* din partid (spre care în mod fatal

Martov se îndreaptă tot mai mult pe zi ce trece) se va dovedi a fi o rebeliune a minorității, care din punct de vedere juridic și mai mult, în esență, este nefondată.

Noi nu „defăimăm“ pentru greșeala comisă nici pe Martov și nici pe alții, ci îi chemăm *pe toți* la muncă.

În ceea ce privește „mijloacele materiale“ de care amintiți, în momentul de față treburile nu merg, nici vorbă, prea strălucit, iar izvoarele californiene²⁴² au secat. Dar, la nevoie, suntem gata să îndurăm orice lipsuri, numai să nu lăsăm ca din pricina nemulțumirii provocate de componenta centrelor (căci în mod obiectiv la atât se reduce nemulțumirea „lor“) toată munca noastră de ani de zile să se ducă pe apa simbelei.

„Să împărțim și căldarea“? * — ne întrebați. La această întrebare n-am să vă pot răspunde, deoarece nu am pretenții de imparțialitate în privința „împărțelii“, iar dv. nu aveți nevoie de un răspuns părtinitor. Suntem convins că nu există „părți fărăimițate“, ci doar *încercarea* nesăbuită a unora de a fărăimița, de a distrugă, de a zdobi întregul (de a crea un nou focar, cum vă exprimați) din cauza înfrângerii într-o singură problemă, în care iskriștii înfrâni nu aveau de loc dreptate.

O strângere de mînă.

Expediată din Geneva la Dresden

*Publicată pentru prima oară în 1927,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VI*

*Să tipărește după copia
scrisă de N. K. Krupskaja*

213

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

Dragă V. D.,

Iată ce s-a întâmplat cu articolul dv. Eu am dat prima corectură și am înapoiat șpalturile fără să știu că Plehanov v-a însărcinat pe dv. să faceți același lucru. Dacă nu aveți nimic împotrivă, treceți mîine (vineri) la ora 3,45 pe la

* Mijloacele bănesti pentru „Iskra“. — *Nota red.*

tipografie și vom citi împreună articolul * dv., deja paginat.

Al dv., Lenin

P. S. Scrieți-vă observațiile.

Scrisă la 10 septembrie 1903 la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

214

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI

Mulțumesc lui Smith pentru lunga lui scrisoare. Să-i scrie lui Egor, făcând, pentru ultima oară, apel la judecata lui. Zarin, investit cu depline puteri (în general depline), să plece imediat la Egor pentru a acționa pe domeniile acestuia. Toate formele să fie făcute cât mai complet, mai strict și mai exact. Trebuie să acționați oficial; cât pri-vește pe egoriști **, trebuie să fiți pregătiți pentru un război decisiv, să folosiți toate mijloacele pentru ca încercarea lor de a se vîrî în comitete să întîmpine de la bun început o rezistență îndîrjită. Trebuie să fim cu ochii în patru și să pregătim toate comitetele. Egoriștii își continuă boicotul, căutând să-i dea *amplioare* și, în culmea furiei, își pun fantezia la lucru pentru a inventa o sumedenie de ofense și de insulте la adresa lor, își închipuie că salvează partidul de tirani și declară asta în dreapta și în stînga creînd confuzie în mintile oamenilor. Discordia provocată de ei ne-a și făcut să pierdem (nu știu pentru câtă vreme, s-ar putea chiar pentru totdeauna) două dintre cele mai importante surse bănești ale noastre. Faceți eforturi desperate pentru a obține bani, asta-i principalul.

Așadar, Smith să nu aibă față de Egor aceeași atitudine ca pînă acum. S-a terminat cu prietenia. Aici nu mai merge cu blîndețea! Pregătiți o ripostă decisivă, trimiteți-l imediat pe Zarin, desemnați înlocuitorii (în cazul morții *** lui

* „Forța clericalismului rus”. — Notă red.

** Martoviștii, menșevicii aflați la Geneva. — Notă red.

*** căderii. — Notă red.

Smith) ; pentru aceeași eventualitate pregătiți-l și pe Smith pentru o plimbare „la Egor“ *, numiți *membri în Consiliu*²⁴³, faceți totul într-o formă oficială și acționați energetic. Cu publicistica o vom scoate noi la capăt. Ne punem mari speranțe în Vadim.

*Scrisă între 10 și 14 septembrie 1903
Expediată din Geneva la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1927,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VI*

Se tipărește după manuscris

215

CĂTRE A. N. POTRESOV

Către Aleks. Nikolaevici

13. IX. 1903

Zilele acestea, când atmosfera unei apropiate sciziuni a devenit cât se poate de lăptăuă, am încercat să stau de vorbă cu I. O. și aş vrea să încerc să discut și cu dv., sperând că nici dv. și nici I. O. nu veți avea nimic împotriva unei încercări de clarificare. Dacă speranțele mele sunt neîntemeiate, îmi veți comunica acest lucru, dar eu fac totuși ceea ce cred că e de datoria mea.

Faptul că Martov a refuzat să facă parte din redacție, că el și alții publiciști ai partidului au refuzat să colaboreze, că o serie întreagă de persoane au refuzat să lucreze pentru C.C., că se propagă ideea boicotului sau a rezistenței pasive, toate acestea vor duce în mod inevitabil, vor duce chiar împotriva voinței lui Martov și a amicilor săi, la scindarea partidului. Chiar dacă Martov se va menține pe o poziție de loialitate (pe care s-a situat astăzi de ferm la congres), ceilalți nu se vor menține, și rezultatul prevăzut de mine va fi inevitabil. (Nu degeaba, în treacăt fie zis, ne scrie și mătușica despre „apariția unui nou focar“).

Și atunci mă întreb : ce motiv am avea, la drept vorbind, să ne despărțim, pe toată viața, ca niște dușmani ? Trec în revistă toate evenimentele și toate impresiile de la

* plecare în străinătate. — Notă red.

congres și recunosc că adeseori, sub imperiul unei nemai-pomenite iritări, m-am comportat și am acționat ca un „apucat”, și sănătatea să-mi recunosc bucuros *în fața oricui această vină*, dacă se poate chema vină o reacție provocată în mod firesc de atmosferă, de replici, de luptă etc. Dar acum, privind fără urmă de enervare rezultatele obținute și ceea ce s-a realizat printr-o luptă aprigă, nu pot să văd în aceste rezultate nimic, absolut nimic dăunător pentru partid și absolut nimic supărător sau jignitor pentru minoritate.

Desigur, însuși faptul de a rămâne în minoritate putea să fie supărător, dar protestez categoric împotriva ideii că noi „am fi defăimat” pe cineva, că am jignit sau am îngrijosit *intenționat* pe cineva. Nu e de loc așa. Și nu este admisibil ca divergențele politice să ducă la o interpretare a evenimentelor bazată pe acuzații aduse părții opuse că e de rea-credință, incorectă, intrigantă și alte amabilități pe care ai prilejul să le auzi mai des în atmosfera unei iminente sciziuni. Un asemenea procedeu nu este admisibil, deoarece, în cazul cel mai bun, ar fi o dovadă de nechibzuință până la nec plus ultra.

Am ajuns în divergență cu Martov pe plan politic (și organizatoric), așa cum am fost în divergență cu el de zeci de ori. Fiind învins la paragraful 1 din statut, a trebuit să lupt cu toată dîrzenia să-mi iau revanșa în ceea ce-mi mai rămânea mie (și congresului). Trebuia să tind, pe de o parte, spre un C.C. strict iskrist, iar pe de altă parte, spre o redacție formată din trei, care să rețeze din temelii vechile noastre gîlcevi fără capăt, un grup care să înmănușeze oameni cu o linie politică proprie și care hotărăsc și vor hotărî întotdeauna „fără să țină seama de persoană”, numai după propriile lor convingeri profunde.

Declaram (în convorbirea avută, înainte de congres, cu dv. și cu I. O. referitor la grupul de trei) că lucrul cel mai dăunător pentru muncă este, după părere mea, faptul că din grupul de șase face parte un membru care este mereu absent *, și încă de pe atunci m-am arătat indignat, profund indignat de atitudinea foarte părtinitoare a lui Zasulici

* P. B. Akselrod. — Nota red.

(deși I.O. a și uitat acest lucru), am spus absolut precis (atunci când dv. ați afirmat că grupul de trei are *cele mai multe șanse să fie ales*) că și eu consider că el are șanse să fie ales și nu văd nimic rău în asta, chiar dacă el *ar rămâne singur* și nu ar consimți la nici o cooptare (deși tocmai atunci am vorbit despre una dintre cooptările posibile). Iuli Osipovici a uitat și de această declarație a mea, de care eu îmi amintesc foarte bine. Dar firește că e inutil să mai discutăm despre asta. Nu asta-i important; important este că, în caz că am fi avut un asemenea grup de trei, nici una dintre gîlcevile penibile, interminabile, fără ieșire cu care ne-am început activitatea la „Iskra“ în 1900 și care s-au repetat într-una, irosindu-ne forța de muncă luni de zile, nici una dintre aceste gîlcevi nu ar fi fost posibilă. Iată de ce cred că acest grup de trei este *singurul* grup serios, *singurul* în stare să formeze o instituție responsabilă în partid, iar nu un colegiu în care să domnească familialismul și neglijența, și că este *singurul* în stare să constituie un adevărat centru, în care, repet, fiecare să-și formuleze și să susțină întotdeauna un punct de vedere partinic, și *nimic mai mult* și irrespective * de tot ce e personal, de orice supărări, amenințări cu demisia etc. etc.

Fără îndoială că după evenimentele de la congres acest grup de trei a sancționat o linie politică și organizatorică îndreptată, *sub un anumit aspect*, împotriva lui Martov. Asupra acestui lucru nu încape nici o îndoială. Dar pentru asta să ajungem la o ruptură? Să facem țăndări partidul? ? Martov și Plehanov n-au fost împotriva mea în chestiunea demonstrațiilor? Iar în chestiunea programului n-am fost eu și Martov împotriva lui Plehanov? Nu se întâmplă întotdeauna în orice grup de trei ca unul sau altul să se îndrepte împotriva unui membru al său?

Dacă majoritatea iskriștilor a găsit, atât în cadrul organizației „Iskra“ cât și la congres, că această nuanță specială a liniei organizatorice și politice a lui Martov este greșită, nu este curată prostie să încerci să explici acest fapt prin „montare“, „asmuțire“ etc. ? ? Nu e o prostie să încerci să

* — independent. — Nota trad.

ocolești faptul *insultînd* această majoritate, calificînd-o drept „golâname“ ?

Repet : asemenea majorității iskriștilor de la congres, sînt profund convins că Martov a adoptat o linie greșită și că el trebuia să fie corijat. Nu are sens să se supere pentru că am vrut să-l corijăm, să considere că-i aducem prin aceasta o ofensă etc. Noi nu „am defăimat“ și nu defăimăm cu nimic pe nimeni, nu înlăturăm pe nimeni *d e l a m u n c ă*. După părerea mea, ar fi o prostie fără margini să provoci o scizie din cauză că anumite persoane au fost îndepărtate *dintr-un centru*.

Lenin

Expediată de la Geneva la Montreux

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1904, în : V. I. Lenin.
„Un pas înainte, doi pași înapoi“,
Geneva*

Se tipărește după manuscris

*Publicată integral în 1927,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VI*

216

CĂTRE A. M. KALMÎKOVA

30. IX.

...Îmi scrieți : „am trăit și am văzut prea multe ca să nu știu că în asemenea cazuri adevărul nu e de o singură parte, ci de amîndouă“. Admit întru totul că e aşa. Păcat numai că „partea“ cealaltă nu încelege noua situație, noua bază, și cere un lucru care altădată se obținea cu ușurință (fie și după certuri care durau luni de zile), dar care acum este irealizabil. Baza a devenit *alta*, acesta este un fapt împlinit ; dar ei tot se mai lasă călăuziți de următoarele criterii : cât de jignitor a fost cutare sau cutare lucru la congres, cât de nestăpînit a fost Lenin etc. Așa a fost, nimic de zis, și eu într-o scrisoare către Starover * am recunoscut deschis lipsa mea de „stăpînire“. Dar esențial e aici tocmai faptul că rezultatele obținute printr-o luptă „nestăpînată“

* Vezi volumul de față, p. 312. — Note red.

nu au nimic nestăpînit în ele, iar partea cealaltă luptă, și, luînd drept pretext lipsa de stăpînire, luptă împotriva rezultatelor însesi, împotriva rezultatelor necesare și inevitabile. Dv. știți doar de mult cum au decurs lucrurile. Vă amintiți că ați fost ferm convinsă că unii dintre „bătrâni“ vor pune piedici și, desigur, nu vă îndoiti că acest nefericit „grup de trei“ nu este o uneltire, o lovitură de stat iacobină, ci ieșirea directă, firească și *cea mai bună*, credeti-mă, din aceste „disensiuni“ care au durat 3 ani de zile. Grupul de trei, construit din trei unghiuri, îndepărtează orice bază de disensiuni. Dv. știți unde a dus impresionabilitatea și poziția „personală“ (iar nu o poziție politică) față de unele probleme a lui Martov + Starover + Zasulici cînd, de pildă, „au condamnat“ definitiv *politicește* un om pornind de la o istorie cu caracter pur personal. Atunci dv. ați trecut fără ezitare de partea acestor „monștri și fiare sălbaticе“. Or, acesta este un caz cît se poate de tipic. Doar și de data asta esența este aceeași, aceeași confuzie între personal și politic, aceeași bănuială împotriva noastră că urmărim să defăimăm anumite persoane, deși sub aspectul politic noi le înlăturăm numai (sau le deplasăm). Si fiindcă îmi atrageți atenția spunînd: *trebuie să fie și vina dv.*, vă răspund: nu am de gînd să contest că pînă la un punct aici este și vina mea, dar acesta nu-i un motiv să ceri corective *politice*. Situația imposibilă, cu totul imposibilă care s-a creat constă tocmai în faptul că, pornind de la ofense personale, de la nemulțumiri personale, stîrnite de componența centrelor, ei cer un corectiv politic. Tout ce que vous voulez, mais pas de ça ! * Iar dacă se consideră (cum vor unii să considere) că pricina o constituie divergențele *politice*, nu-i ridicol să se ceară în acest caz, în vedere „împăcării“, cooptarea unui număr mai mare — sau cel puțin egal — de adversari *politici* ?? Ba e ridicol pînă la nec plus ultra !

Iar micul exemplu de mai sus, luat dintr-o serie întreagă de disensiuni, este tipic nu numai ca fond, ci și ca dezno-dămînt. Știți cum am biruit noi atunci ? Deși *ne aflam*

* — Tot ce doriști, dar numai asta nu ! — Notă trad.

*în minoritate, am biruit prin îndărătnicie, amenințînd că „vom face publicitate” în jurul acestei chestiuni. Acum ei cred că pot face la fel. Dar, din nefericire pentru ei, *acum* nu mai e ce a fost *atunci*. Acum există o bază formală *imposibil de înlăturat*. Dacă n-ar exista această bază formală, ei ar putea spune: de ce n-ar fi și săse, din moment ce oamenii tot au ajuns la o nemaipomenită stare de enervare? Ne-am canonit trei ani, o să ne mai canonim încă trei; dacă problema a fost rezolvată nu prin voturi, ci prin îndărătnicie, o să ne îndărătnicim și noi acum. Dar *acum* acest lucru nu e cu putință, aici e buba. Iar ei se încăpătînează să nu vadă și să nu întelegă această schimbare, ceea ce duce la o situație imposibilă. Acum dilema se pune în mod categoric: sau e o divergență în chestiunea persoanelor, și în cazul acesta e ridicol să provoci un scandal politic și să abandonezi munca, sau e o divergență de ordin politic, și în cazul acesta e și mai ridicol ca ea să fie „corijată” impunînd anumite persoane, să zicem de altă nuanță.*

Ei adoptă (așa se pare) acum a doua alternativă. În cazul acesta, Martov trebuie să intre în grupul de trei și să dovedească în fața partidului greșelile celor doi din colegiul *tău*: datele necesare pentru a dezvăluî aceste greșeli și pentru a avertiza partidul asupra lor nu le poți obține decît făcînd parte din colegiu. Altfel acuzațiile lui nu sînt decît o deșartă Parteiklatsch* pe seama viitorului.

Dacă se alege prima alternativă, atunci nu trebuie să se lase pînă într-atîta pradă supărării, încît să abandoneze munca, căci ea te leciește repede de orice lipsă de „stăpînire”. Nu există impas mai mare decît acela de a-ți abandona munca.

*Scriș la 30 septembrie 1903
Expediată din Geneva la Dresden*

*Publicată pentru prima oară în 1927,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VI*

*Se tipărește după textul copiei
scrisă de N. K. Krupskaia*

* — birseală de partid. — Nota trad.

217

CĂTRE K. L. FÜRTMILLER

30. IX. 1903

Mult stimate domn,

Redacția ziarului „Iskra“ a primit corespondență dv. despre colonelul de jandarmi Petrovski. Publicarea ei, cu unele prescurtări, ar fi poate utilă dacă redacția ar cunoaște numele d-nilor N., M., R. etc. sau ar cunoaște cel puțin de ce nu este de dorit ca ele să fie date publicitatii. De asemenea, redacția se interesează dacă s-ar putea afla exact unde funcționează în prezent d-l Petrovski, prenumele lui și data când a fost mutat din Bobruisk (?) ?

În așteptarea răspunsului, rămîn al dv. devotat.

În numele redacției, *N. Lenin*

Expeditată din Geneva la Viena

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

218

CĂTRE COMITETUL DILII ODESA AL P.M.S.D.R.

1. X. 1903

Către Comitetul din Odesa

Dragi tovarăși,

Regretăm și noi, la rîndu-ne, că tot sufletul că între Comitetul din Odesa și „Iskra“ s-a ajuns la o divergență în problema delegaților muncitorilor de fabrică²⁴⁴. Am întîrziat cu răspunsul la scrisoarea Comitetului din Odesa, în primul rînd deoarece membrii redacției lipseau în timpul acesta. În general vorbind însă, piedica a constituit-o aici (oricît ar părea de ciudat) Congresul al II-lea ordinar al partidului.

În ceea ce privește fondul chestiunii, vă comunicăm că la congres a fost adoptată, între altele, o rezoluție care

recomandă participarea la alegerea de delegați ai muncitorilor de fabrică.

[Se anexează textul rezoluției nr. 28.]

Rezoluția aceasta a fost adoptată cu o imensă majoritate și credem că lucrurile se pot îndrepta, chiar dacă nu dintr-o dată. Comitetul din Odesa ar trebui să difuzeze imediat (fără a da publicitatea) textul acestei rezoluții în rîndurile tuturor muncitorilor organizati, explicîndu-le cum trebuie ea înțeleasă. Apoi, cînd rezoluția va fi publicată, ar fi de dorit să se lanseze un manifest, semnat de Comitetul din Odesa, în care să se expună punctul de vedere al *partidului* în această problemă și să se facă apel la muncitori să urmeze tactica aprobată de întregul partid.

În fond, noi găsim că o agitație permanentă în legătură cu alegerile de delegați ar avea o importanță educativă și organizatorică mult mai mare decât agitația făcută o singură dată pe tema refuzului de a participa la alegeri. Propriile voastre informații în legătură cu metodele patriarhale întrebuințate confirmă și ele acest lucru, arătînd că este necesară o luptă permanentă împotriva legilor polițiste și împotriva metodelor polițiste.

Împărtășim întru totul dorința dv. de a trece la un schimb mai frecvent de păreri pentru a evita divergențele și dezacordurile în munca de agitație. Scrieți-ne mai des și nu numai scrisori destinate publicării și aveți grija ca adresele (pentru scrisorile adresate dv.) să ne fie comunicate cu regularitate.

Vom încerca să scriem un manifest despre legătura dintre luptă economică și cea politică, bineînțeles dacă celelalte treburi ne vor permite.

Manifestul organizației „Raboceaia volea“²⁴⁵ îl vom publica integral, aşa cum v-ați exprimat dorința.

Lenin

Trimisă din Geneva

*Publicată pentru prima oară
la 29 iulie 1928,
în ziarul „Pravda“ nr. 175*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI SI V. A. NOSKOV

Lui Claire și Boris de la Bătrînul

Dragi prieteni,

Kurț vă scrie despre adunarea de ieri²⁴⁶. Nu e nici o speranță de pace, nici una. Nu vă puteți închipui nici a zecea parte din ticăloșiiile la care se dedau acum aici martoviștii, infestând prin bîrfelile lor întreaga viață din străinătate, interceptând legăturile, *banii*, materialele publicistice etc. Războiul a fost declarat, și ei (Liuba, Kostea, Erema) pleacă în Rusia să înceapă lupta. Pregătiți-vă pentru o luptă absolut legală, dar crîncenă. Trebuie neapărat ca oamenii noștri să ocupe locuri în *toate* comitetele, fără excepție. O atenție deosebită trebuie acordată comitetelor din Harkov, Ekaterinoslav și Rostov. Este adevarat că Comitetul din Kiev a adoptat o rezoluție în favoarea minorității? E cu puțință una ca asta? De ce n-am fost informați pînă acum?

Vă sfătuiesc insistent să cooptați pe Koneaga și pe Ignat. Pe primul o să-l vedeți în curînd și o să-l cunoașteți. Iar despre al doilea vă spun că e folositor și necesar la război, credeți-mă; va fi foarte ascultător; poate fi scos din funcțiile care nu îi se potrivesc; multe bîrfeli care circulă pe seama lui sunt neîntemeiate; n-avem a ne teme că va coopta dracu știe pe cine, întrucât Kurț va mai rămîne aici și vom avea grijă de el. Repet: vă sfătuiesc insistent să-l cooptați pe Ignat, însă asta rămîne, desigur, cu totul la latitudinea voastră. Am obținut de la el promisiunea solemnă că va da ascultare șefilor (spunîndu-i deschis că trebuie să se aștepte și la eventualitatea de a nu fi cooptat).

Vă rog mult să organizați bine munca biroului, ca să putem primi săptămînal scrisori de la voi. Aș mai avea o rugămintă și mai insistenă: să-l treceți pe Brutus în ilegalitate; nu face să-l expunem degeaba. În 2—3 luni să viziteze toate organizațiile, iar apoi să vină aici să-l

înlocuiască pe Kurț. Asta e necesar, credeți-mă. L-am văzut pe Lebedev. și Ruben e aici.

Gurvici și Hinciuk sînt martoviști.

Grăbiți-vă cu răspunsul în privința Consiliului: trebuie să numiți imediat, în mod formal, încă un membru din partea voastră, care să-i dea votul lui Kurț. Vă rog să nu tărăgănați.

*Scrieră la 5 octombrie 1903
Expediată din Geneva la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1927.
în „Culegeri din Lenin”, vol. VI*

Se tipărește după manuscris

220

CĂTRE I. O. MARTOV

Tovarășului Martov din partea redacției O.C.
al P.M.S.D.R.

Stimate tovarăše,

Redacția O.C. consideră de datoria sa să-și exprime oficial regretul că d-ta refuzi să colaborezi la „Iskra” și la „Zarea” (în momentul de față nr. 5 al revistei este gata pentru tipar). În pofida repetatelor noastre invitații la colaborare, pe care îi le-am adresat imediat după Congresul al II-lea al partidului, înainte de apariția nr. 46 al „Iskrei”, și pe care le-am repetat apoi de nenumărate ori, n-am primit nici un articol de la d-ta.

Mai mult decât atât: și apariția celei de-a doua ediții a broșurii d-tale „Krasnoe Znamea” se tot amînă de săptămâni de zile din pricină că n-ai trimis sfîrșitul manuscrisului.

Redacția O.C. declară că ea consideră că n-a făcut nimic de natură să determine refuzul d-tale de a colabora.

Resentimentele de ordin personal nu trebuie, desigur, să constituie o piedică în munca d-tale la Organul Central al partidului.

Dacă însă refuzul d-tale a fost determinat de unele divergențe de păreri între d-ta și noi, considerăm că o expunere amănunțită a acestor divergențe ar fi cît se poate de utilă pentru partid. Mai mult chiar: considerăm că ar fi foarte de dorit ca profunzimea și caracterul acestor divergențe să fie lămurite cît mai curînd în fața întregului partid, și anume în paginile publicațiilor redactate de noi.

În sfîrșit, în interesul muncii, îți punem încă o dată în vedere că în momentul de față suntem gata să te cooptăm în redacția O.C. pentru a-ți da toate posibilitățile de a-ți expune și susține în mod oficial punctul de vedere în organul suprem al partidului.

Geneva, 6 octombrie 1903²⁴⁷

Lenin — Plehanov

Expediată la Geneva

*Publicată pentru prima oară
partial în 1904, în: V. I. Lenin.
„Un pas înainte, doi pași înapoi”,
Geneva*

*Se tipărește după copia
scrisă de N. K. Krupskaja*

*Publicată integral în 1927, în „Culegeri
din Lenin”, vol. VI*

221

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

10. X. 1903

Dragă Leiteizen,

Am primit scrisoarea dv. și vă răspund imediat, aşa cum m-ați rugat. Nu știu dacă va avea loc un congres și cînd anume. Am auzit că cei trei membri de aici ai administrației Ligii s-au pronunțat în majoritate împotriva convocării lui și că s-a hotărît să fie întrebați și cei doi membri absenți — dv. și Veceslov; aşadar, soluționarea problemei a fost amînată.

În ce mă privește, personal sănătatea mea nu este bună, și nu pot să particip la congres. Cu toate acestea, vă recomand să nu renunțați la organizarea congresului. Dv. considerați că Liga trebuie să se pronunțe și că scindarea rîndurilor ei este, oricum, inevitabilă; că e de preferat să existe două părți active beligerante decît o

Ligă unită, dar inactivă. Adevărul este că sciziunea Ligii nu e numai inevitabilă, ea e *aproape săvîrșită*; cele două părți active beligerante *s-au și format*, și, atât timp cât nu s-a produs sciziunea *partidului*, aceste părți beligerante vor rămâne *inevitabil* în cadrul aceleiași Ligii. Pe de altă parte, congresul partidului a răsturnat cu totul vechea bază organizatorică a Ligii: vechiul ei statut, care vă este, desigur, bine cunoscut, a căzut în fond de la sine după congresul partidului. Liga trebuie înnoită, și ea va fi înnoită pe alte baze, va fi înnoită de Comitetul Central al partidului, care e însărcinat cu organizarea comitetelor de partid și, în genere, a tuturor organelor de partid.

Prin urmare, congresului, am putea spune, nu-i rămîne, la urma urmei, decât să se *întrunească pentru a se despărți*. Să se despartă în două sensuri: în sensul gîlcevii dintre noi și „martoviști“ și în sensul lichidării vechii Ligii. Merită să ne întrunim pentru așa ceva? În felul acesta n-o să preîntîmpinați „sciziunea“ (mai exact retragerea îmbufnată) și nu veți face decât să-i întărîtați și pe unii și pe alții. Ce nevoie avem de toate astea? Ce e nevoie de o întreagă competiție retorică când încă de pe acum este aproape neîndoelnic că din cei patruzeci de membri cât numără în total Liga aproximativ 35 *și-au precizat deja poziția?*

Sau, poate, să organizăm „*o repetiție generală*“, adică să vedem cam cum ne vom răfui unii cu alții dacă se va ajunge la o sciziune în partid? Nu pot nega o *asemenea* însemnatate a congresului, dar *aici* e mai mare daraua decât ocaua.

Se poate afla mult mai simplu care e repartizarea definitivă a celorlalți cinci (sau aproximativ cinci) membri ai Ligii.

Activitatea Ligii în străinătate se va desfășura, în orice caz, pe baze noi, care vor fi create de Comitetul Central al partidului. *În momentul de față*, un congres al Ligii n-ar duce decât la certuri și nu ar contribui cu nimic la buna desfășurare a activității, a activității din străinătate.

M-am bucurat foarte mult aflînd că veți veni aici și că ne vom vedea. Anunțăți-mă din timp, căci eu mă tot pre-gătesc pentru o vacanță de 3—4 zile. Aici avem de lucru pînă peste cap.

O caldă strîngere de mâină. Al dv., *Lenin*

Expediția din Geneva la Beaumont (Franța)

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

*Publicată integral în 1929,
în ed. a II-a și a III-a
a Operelor lui V. I. Lenin, vol. VI*

Se tipărește după manuscris

222

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI

Lui Claire

Dragă prietene,

Ultimele vesti primite de la tine m-au bucurat nespus de mult, căci din ele aflu despre planul vostru de a-l face pe Căprior să năpîrlească *, căci era de mult timpul ! Dar, pe de altă parte, din scrisorile primite rezultă că Vadim și Căpriorul își fac o idee greșită despre situație și că nu ne înțelegem între noi. Este foarte regretabil că e aşa (chiar dacă nu luăm în serios ultima scrisoare a lui Vadim, în care ne dă sfaturi ultimative ; la acest capitol îi va răspunde Kol, fiindcă mie, repet, mi-e greu să iau în serios *asemenea* lucruri). Cooptarea Demonului, a Șoimului etc. este, după părerea mea, un pas greșit, căci oamenii aceștia nu au încă suficientă experiență și nu sunt destul de independenți. Repartizarea funcțiilor este și ea cît se poate de periculoasă, căci prezintă neajunsul fărîmițării. Între timp comitetele rămîn fără supraveghere ; la Kiev se fac o serie de prostii și, ciudat lucru, nici Andreevski, nici Deadin, nici Lebedev n-au intrat în comitetul de acolo ca să lupte. Harkovul, Ekaterinoslavul, Donul, Gorozavodskul sunt și ele în mîinile rebelilor **. Oamenii

* să treacă în ilegalitate. — Notă red.

** ale menșevicilor. — Notă red.

noștri trebuie să ocupe cu orice preț poziții pretutindeni. Să introducem măcar câte un om de-al nostru — al nostru trup și suflet — în fiecare comitet. În Caucaz situația începe să devină tulbure* — și acolo e nevoie de ajutorul lor noștri. Decât să repartizăm funcții, nu e mai important ca agenții noștri să intre în fiecare comitet, iar după aceea să canalizăm toate forțele spre transport și expediție?

Căci transporturile formează, la urma urmelor, întreaga esență a chestiunii și ele ne dă toată puterea. Nu trebuie să ne limităm la o singură cale, ci să folosim două-trei căi pentru a pune capăt acestor intreruperi permanente.

Este deosebit de important să publicăm cât mai curând o înștiințare²⁴⁸, s-o publicăm în Rusia și nu în altă parte, și s-o difuzăm pretutindeni. Vă rugăm insistent, grăbiți-vă cu asta și comunicați-ne cât mai urgent și cât mai precis ce ați făcut. În Consiliu trebuie ales în mod formal Brutus, iar el să-și încredeze tot în mod formal votul lui Kol. E o chestiune care nu suferă amînare.

Cred că e foarte important să-l trimiteți aici pe Căprior măcar pentru câteva săptămâni sau chiar numai pentru o săptămână. Prezența sa aici ar fi de mare folos, ne-ar permite să aruncăm o privire à vol d'oiseau asupra tuturor problemelor, să cercetăm îndeaproape cauzele frâmintărilor și să ajungem la o totală înțelegere reciprocă. Ar fi oare o pagubă aşa de mare să se sacrifice în acest scop 200 de ruble și două sau trei săptămâni? Nu se poate procura pentru Căprior un pașaport legal pentru străinătate? Reflectați bine la asta. Vă recomand stăruitor să întreprindeți acest pas, care este cît se poate de potrivit, fiind legat de planurile lui Căprior. Dacă nu cădem complet de acord, crede-mă, e greu să mergem în același pas. Iar cele spuse de Căprior despre „influențarea morală a Bătrînului” vădesc (nu vă fie cu supărare!) o totală lipsă de înțelegere reciprocă. Si de ce nu scrie Căprior nimic *despre asta*? Planul de a-l coopta pe Martov este pur și simplu ridicol și dovedește atâtă lipsă de înțelegere, încât ocaziile de a comite gafele cele mai străsnice devin de-a dreptul inevi-

* Vezi în legătură cu aceasta scrisoarea catre Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. (volumul de față, p. 325—326.). — *Nota red.*

tabile. Eu zău că nu pot vorbi serios despre cooptarea lui Martov de către voi, iar dacă voi vă gîndiți serios la asta, înseamnă că vorbim limbi diferite ! Noi cu toții (și Kol) am rîs cu lacrimi de acest „plan“ !!

Lenin

*Scrisă la 20 octombrie 1903
Expediată din Geneva la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”. vol. VII*

Se tipărește după manuscris

223

CĂTRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ

In Caucaz

Dragi tovarăși,

Am fost informați despre situația de la dv. de către Ruben personal și de către Rașid-Bek în scris. Salutăm din inimă hotărîrea dv. de a-l înlătura pentru un timp pe Isari, pînă ce problema va fi examinată de Comitetul Central. Toate datele în legătură cu comportarea lui Isari la congres pledează categoric împotriva lui. Congresul a dovedit totala lui nestatornicie ; după unele șovâieți, în momentul hotărîtor el a votat totuși pentru majoritate, ajutînd în felul acesta la alegerea actualei redacții a O.C. și a actualului C.C. Dar după aceea el a trecut brusc de partea cealaltă, iar acum luptă, prin mijloace a căror loialitate poate fi pusă la îndoială, împotriva hotărîrilor majorității !! Dumnezeu știe ce o mai fi și asta. Un asemenea activist nu merită încredere politică. În orice caz, ar trebui să avem față de el o atitudine cel puțin prudentă și să nu-l promovăm în funcții de răspundere ; iată care e convingerea noastră profundă, a mea (Lenin) și a lui Plehanov.

Tovarășii caucazieni să continue să meargă neabătut pe calea pe care au pornit. Să nu plece urechea la bîrfelile pe seama majorității. În curînd va apărea textul integral al proceselor-verbale ale congresului, și atunci lucrurile se vor lămuri pentru toată lumea. Ei să-și desfășoare mai departe,

În bună înțelegere activitatea lor, plini de încredere tovărășescă în C.C., și suntem convinși că „zîzania“ ce domnește astăzi în partid va fi lichidată curînd.

Acum medităm intens cum să organizăm aici editarea unor publicații în limbile gruzină și armeană. Tovarăși competenți s-au apucat de această treabă; bani sperăm să găsim. Avem nevoie de sprijin publicistic și finanțier.

Salutăm pe tovarășii caucazieni și le urăm din toată inima succese în muncă.

Lenin. Plehanov

*Scrisă la 20 octombrie 1903
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VII*

Se tipărește după manuscris

224

CĂTRE COMITETUL DIN REGIUNEA DONULUI

Tovarăși,

Am primit scrisoarea dv. împreună cu rezoluția *. Vă rugăm insistent să ne răspundeți la următoarele întrebări: 1) ați ascultat atât referatele minorității, cât și pe cele ale majorității (unul dintre delegații voștri, după cum vă este, probabil, cunoscut, a fost de partea majorității) sau numai pe cele ale minorității? 2) ce înțelegeți prin cuvîntul „plecare“? Plecăre unde? Înțelegeți prin acest cuvînt că cineva a fost scos dintr-o muncă sau s-a retras el singur din anume pricini, și care anume? 3) Ce numiți dv. „condițiile anormale din timpul alegerilor“? 4) Cine anume trebuie, după părerea dv., să fie cooptat în Comitetul Central? și 5) cine anume în redacția Organului Central?

*Scrisă în octombrie 1903
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară
în 1904, în: L. Martov,
„Lupta împotriva «stării de asediu»
din Partidul muncitoresc
social-democrat rus“, Geneva*

*Se tipărește după textul
apărut în carte*

* Rezoluția adoptată de Comitetul din regiunea Donului în legătură cu rezultatele Congresului al II-lea al partidului. — Nota red.

CĂTRE SINDICATUL MUNCITORILOR DIN INDUSTRIA MINIERĂ

Tovarăși,

Am primit rezoluția dv. * și vă rugăm să ne răspundeți la întrebările de mai jos. Vă rugăm să le discutați în ședință plenară a membrilor Comitetului (sau să le trimiteți tuturor membrilor dacă ei nu se află împreună) ca pe un sondaj din partea redacției O.C. al partidului.

1) A ascultat Comitetul raportul reprezentantului majorității la congresul partidului?

2) Găsește Comitetul că e normal să adopte o rezoluție în care să facă o apreciere a acțiunilor și a hotărârilor congresului înainte de apariția proceselor-verbale și chiar înainte ca el (Comitetul) să fi cerut C.C. sau membrilor majorității explicații asupra lucrurilor neclare?

3) Cum de au putut aceste divergențe în problemele organizatorice să distrugă tot ceea ce fusese realizat înainte de „Iskra“ și de Comitetul de organizare? Ce vrea să însemne *distrugere*? Ce anume a fost distrus? Acest lucru nouă nu ne e cîtuși de puțin limpede, aşa că, dacă vreți să puneti în gardă O.C. împotriva unei erori, este de datoria dv. să ne explicați în ce considerați dv. că stă greșeala noastră. Prezentați lucrurile cît se poate de amănunțit, și noi vom analiza cu atenție părerea dv.

4) În ce anume constau „divergențele acute în problemele organizatorice?“ Asta n-o mai știm. (L-am rugat pe Martov și pe foștii membri ai redacției „Iskrei“ să facă o expunere a acestei divergențe în paginile publicațiilor redactate de noi, dar pînă acum cererea noastră nu a fost luată în seamă **.)

5) Cum se manifestă atmosfera de politicianism și de neîncredere? Cine o susține? Fiți mai clari. (Dacă noi n-am fi avut încredere în Martov, nu l-am fi invitat să lucreze la „Iskra“.)

* Rezoluția adoptată de Comitetul Sindicatului muncitorilor din industria minieră în legătură cu rezultatele Congresului al II-lea al partidului. — Nota red.

** Vezi volumul de față, p. 320—321. — Nota red.

6) Dacă există încrucișările „divergențe acute în probleme organizatorice“ între noi și foștii redactori, cum am putea noi doi să-i cooptăm pe ei patru? Aceasta ar însemna fără doar și poate să facem să predomină opinia lor? Dar congresul s-a pronunțat pentru a noastră? Dv. cereți, prin urmare, ca hotărârea congresului să fie acum revizuită pe baza unui acord particular?

7) Considerați normal ca, sub amenințarea sciziunii, a boicotului etc., persoanele cu funcții de răspundere în partid (membrii redacției O.C. și ai C.C.) să fie determinate să facă altceva decât ceea ce consideră aceste centre că este necesar în interesul partidului?

8) Considerați normal și admisibil ca membrii de partid rămași în minoritate să refuze a colabora la C.C., a sprijini C.C. și a se supune lui, să refuze a sprijini partidul cu bani și așa mai departe?

*Scrisă în octombrie 1903
Expediată din Genova*

*Publicată pentru prima oară în 1904,
în: L. Martov,
„Lupta împotriva «stării de asediu»
din Partidul muncitoresc
social-democrat rus”, Genova*

*Se tipărește după textul
aparut în carte*

226

CĂTRE G. V. PLEHANOV

1. XI. 1903

Dragă Gheorghe Valentinovici,

Nu pot să-mi găsesc liniștea din pricina problemei care ne frămîntă. Această tăărăgăneală, această amînare a soluționării problemelor e îngrozitoare, e o adevărată tortură...

La drept vorbind, eu înțeleg prea bine motivele și considerentele dv. în favoarea concesiilor față de martoviști. Dar săn profund convins că în momentul de față o concesie ar însemna un pas desesperat, care ar dezlănțui furtuna și un mare tărăboi, mult mai sigur decât ar face-o un război cu martoviștii. Asta nu e un paradox. Eu nu numai că nu l-am sfătuit pe Kurç să se retragă, ci, dimpotrivă, am căutat să-l

conving să rămînă, dar el (ca și Ru) a refuzat categoric să lucreze acum la redacția martovistă. Ce o să iasă pînă la urmă? În Rusia, zeci de delegați au și colindat peste tot, pînă și din Nijni ni se scrie că C.C. a făcut multe, a organizat transportul, a desemnat agenți, *t i p ā r e s t e* însășiarea; Sokolovski a început să activeze în vest, Berg și Zemleacika la centru, și mulți alții. Acum iată și refuzul lui Kurț. Întreruperea pe timp îndelungat (a conferinței și a consfătuirii *întregului* C.C., care acum, pe cît se vede, a fost considerabil lărgit). Ceea ce va urma va fi ori lupta C.C. împotriva redacției martoviste, ori demisia *întregului* C.C. În acest caz, dv.+cei doi martoviști din Consiliu va trebui să cooptați un nou C.C., și asta fără ca el să fie ales de congres, întâmpinînd o totală dezaprobată din partea *masei* tovarășilor din Rusia, într-o atmosferă de nedumeriri, murmururi și refuz din partea agenților, care au și plecat. Dar asta va însemna o totală compromitere a congresului, va provoca o întreagă tevatură și un adevărat scandal *în Rusia*, ceea ce va fi mult mai groaznic și mai periculos decât o broșură defăimătoare apărută în străinătate.

Ne-îm saturat de această debandadă! — iată ce ni se scrie și ni se strigă din Rusia. A ceda martoviștilor nu înseamnă decât a legaliza acum debandada în Rusia, deoarece pînă acum n-a fost *în Rusia* nici urmă de nesupunere sau de răzvrătire. Nici un fel de declarații din partea mea și a dv. nu vor mai putea potoli pe delegații majoritatii la congresul partidului. Ei vor face un mare tărăboi.

Pentru unitatea, pentru trăinicia partidului — nu vă asumați această răspundere, nu vă retrageți și nu cedați totul martoviștilor.

Al dv., *N. Lenin*

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în culegerea „Grupul „Eliberarea muncii“ nr. 4*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. M. KRJIJANOVSKI

Dragă prietene,

Nici nu-ți poți închipui ce lucruri s-au petrecut aici, e ceva de-a dreptul revoltător, aşa că, te implor, fă tot posibilul și imposibilul și *vino cu Boris, asigurîndu-vă și voturile celor lalți*. Precum știi, eu am destulă experiență în treburile de partid și, de aceea, afirm categoric că orice amînare, orice tărgăneală și orice șovâială cît de mică amenință să ducă la pieirea partidului. Toate astea ti se vor fi relatat în amănunte. Fapt este că Plehanov, după scandalul de la congresul Ligii, a cotit-o brusc și s-a purtat cît se poate de rușinos, inducîndu-ne în eroare pe mine, pe Kurț și pe noi toți. Acum el s-a dus, fără noi, să se tocmească cu martoviștii, care, văzînd că el e speriat de sciziune, cer de două și de patru ori mai mult, cer nu numai grup de șase, dar și introducerea unor oameni de-ai lor în C.C. (fără să spună deocamdată cîți și pe cine), și doi oameni de-ai lor în Consiliu, și dezavuarea acțiunilor C.C. în cadrul Ligii (acțiuni care aveau consimțămîntul deplin al lui Plehanov). Aceasta s-a speriat în mod rușinos de sciziune și de perspectiva luptei! Situația este de-a dreptul desesperată, adversarii noștri jubilează, plini de impertinență, și toți ai noștri sunt furioși. Plehanov amenință că lasă totul baltă, și este în stare să facă. Repet, *trebuie să vii cu orice preț*.

*Scrisă la 4 noiembrie 1903
Expediată din Geneva la Kiev.*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Condițiile lor sunt : 1) să fie cooptate 4 persoane în redacție ; 2) să fie cooptate ? în C.C. ; 3) să se recunoască legalitatea Ligii ; 4) 2 voturi în Consiliu. Aș propune C.C. să le prezinte următoarele condiții : 1) să fie cooptate

3 persoane în redacție ; 2) status quo ante bellum în Ligă ; 3) 1 vot în Consiliu. Aș mai propune să se confirme imediat (dar deocamdată să nu se comunice părții beligerante) *un ultimatum* : 1) să fie cooptate 4 persoane în redacție ; 2) să fie cooptate 2 în C.C., la alegerea C.C. ; 3) status quo ante bellum în Ligă ; 4) 1 vot în Consiliu. Dacă ultimatumul nu va fi acceptat, război pînă la capăt. O condiție suplimentară : 5) încetarea oricăror arbitraje, dispute și discuții în legătură cu certurile care au avut loc la Congresul al II-lea al partidului și după aceea.

În ceea ce mă privește, mă voi retrage din redacție și voi rămîne numai în Comitetul Central. Am să fac *t o t p o s i b i l u l* și am să public o broșură despre lupta unor scandaluri isterici sau a unor miniștri dați la rebut *.

Scrișă la 4 noiembrie 1903 la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

Se tipărește după manuscris

229

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI ȘI V. A. NOSKOV

5. XI.

1) Ieri Lalaianț a plecat spre voi.
 2) V-am scris ieri despre scandalul de aici și despre faptul că Plehanov s-a speriat și a acceptat să ducă tratative cu ei **. Ei au pus următoarele condiții : 1) restabilirea vechii redacții, 2) cooptarea cîtorva persoane în C.C., 3) două voturi în Consiliu, 4) recunoașterea congresului Ligii ca fiind legal. Cu alte cuvinte, ei fac pace numai dacă cedăm toate pozițiile, dacă îl dezavuăm pe Wolf și „facem inofensiv” actualul Comitet Central. Părerea mea personală este că orice concesie făcută de C.C. ar fi înjosoatoare și ar discredită total actualul Comitet Central. Căprior și Nil trebuie să vină aici cît mai repede, căci totul se joacă pe o

* Cartea lui V. I. Lenin „Un pas înainte, doi pași înapoi, a apărut în mai 1904 (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 187—414). — Nota red.

** Vezi volumul de față, p. 330. — Nota red.

singură carte, și dacă C.C. nu e decis să ducă o luptă aprigă, o luptă pînă la capăt, mai bine să le cedăm de la bun început totul. A admite însă o asemenea demoralizare, a te preta la astfel de tranzacții înseamnă a da totul de rîpă. Repet, asta e părerea mea personală. În orice caz, veniți imediat ca să hotărîm împreună ce trebuie făcut.

*Scriită la 5 noiembrie 1903
Expediată din Geneva la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

*Se tipărește după o copie
scrisă de N. K. Krupskaia*

230

CĂTRE G. V. PLEHANOV

6. XI. 1903

Mult stimate Gheorghi Valentinovici,

M-am gîndit mult la cele declarate de dv. ieri că vă rezervați „deplina libertate de acțiune” în cazul cînd eu nu voi consimți să-l sfătuiesc pe Koneaghin să se retragă din Consiliul partidului. Nu pot fi de acord și pace cu această soluție. Tot așa socot că nu e cu putință să rămîn mai departe — deși mi-am dat demisia — în situația neoficială a unui redactor de fapt, din moment ce dv. declarați că înțelegeți deplina libertate de acțiune în sensul că ea nu exclude nici eventualitatea ca dv. să predăți redacția martoviștilor. De aceea, mă văd nevoit să vă remit toate legăturile oficiale ale redacției O.C. și toate materialele, pe care vi le și trimitem într-un pachet separat. Dacă va fi nevoie de vreo explicație, de orice gen ar fi ea, în legătură cu materialele, vă stau bucuros la dispoziție. Unele materiale sînt date la colaboratori (Lebedev, Schwartz, Ruben), cărora va trebui să li se comunice să vi le predea pe toate dv.

N. Lenin

P. S. Vă rog să nu interpretați predarea redacției în sensul faimosului boicot. O asemenea interpretare ar fi în contradicție cu cele afirmate în mod deschis în declarația

pe care v-am adresat-o la 1 noiembrie a.c. * Voi aduce imediat la cunoștința tovarășilor retragerea mea din redacție.

P. P. S. Vă trimit (mâine dimineață printr-un comisionar) trei pachete — aa, bb, cc — după importanța materialelor.

Nr. 52 este programat să apară la 16. XI, cu înștiințarea Comitetului Central **. Pentru aceasta trebuie să se înceapă tipărire de luni : nu e întîrziu chiar dacă se începe marți.

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în culegerea
.„Grupul «Eliberarea muncii» nr. 4*

Se tipărește după manuscris

231

CATRE G. M. KRJIANOVSKI

8. XI. 1903. Către Smith

Dragă prietene,

Încă o dată te rog insistenț să vii tu, în mod special, și apoi încă unul sau doi din C.C. Trebuie să vii neapărat, fără întîrziere. Plehanov ne-a trădat. În lagărul nostru domnește o iritare grozavă ; toată lumea este indignată că, din pricina scandalurilor din cadrul Ligii, Plehanov a permis să se modifice hotărîrile adoptate de congresul partidului. Eu m-am retras definitiv din redacție. E posibil ca „Iskra“ să-și înceteze apariția. Criza e totală și îngrozitoare. Trebuie să ai în vedere că eu lupt acum nu pentru redacția O.C., mă împac destul de bine cu gîndul că Plehanov a alcătuit grupul de cinci fără mine. Dar lupt pentru C.C., pe care martoviștii, care și-au luat nasul la purtare după lașa trădare a lui Plehanov, vor să pună mâna, cerînd să fie cooptați în C.C. oameni de-ai lor și fără să precizeze măcar cîtii !! Lupta pentru redacția O.C. a fost irevocabil pierdută din pricina trădării lui Plehanov. Există o singură sansă de pace : să încercăm să le lăsăm lor redacția O.C. și

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 66. — Notă red.

** Înștiințarea cu privire la Congresul al II-lea al partidului. — Notă red.

să păstrăm C.C. pentru noi. Nu e de loc ușor (și s-ar putea chiar să fie prea tîrziu), dar trebuie să încercăm. Aici e neapărată nevoie de Smith, și cel mai bine ar fi să vină încă doi membri din Rusia ai C.C., dintre cei mai impunători (nu domnișoare de pension) (să zicem Boris și doctorul). Plehanov amenință că se va retrage dacă C.C. nu cedează: orice ar fi, nu dați crezare amenințărilor lui; trebuie să-l strîngem cu ușa, să-l intimidăm. Trebuie ca Rusia să se ridice ferm pentru C.C., împăcîndu-se cu ideea predării redacției O.C. Aici e nevoie de oameni noi din C.C., căci altfel n-are cine să ducă tratative cu martoviștii. Smith e absolut necesar. Repet „condițiile“ martoviștilor: 1) tratative în numele redacției O.C. și al C.C., 2) 6 oameni în redacția O.C., 3) ? în C.C. Suspendarea cooptării în C.C., 4) 2 locuri în Consiliu, 5) dezavuarea de către C.C. a poziției sale în ceea ce privește Liga, recunoașterea congresului acesteia ca fiind legal. Precum vezi condiții de pace propuse de niște învingători unor îvinși ! !

Expediată din Geneva la Kiev

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VII*

Se tipăreste după manuscris

232

CĂTRE M. N. LEADOV *

10. XI. 1903

Dragă Lidin,

Aș vrea să-ți relatez „noutățile politice“ de aici.

Pentru început, cronica ultimelor evenimente. Miercuri (27. X sau 28. X?) — a treia zi a congresului Ligii. Martov, în criză de isterie, strigă în gura mare că sîntem „pătați de sîngele vechii redacții“ (expresia aparține lui Plehanov) și că Lenin a urzit nu știu ce intrigă etc. la congres. Eu, calm, îl provoc în scris (printr-o declarație depusă

* Pe scrisoare Lenin a notat: „Scrisoare neexpeditată“. — Notă red.

8/11 B. Cris. 1903.

Дорогой друг! Это же наше первое письмо из Б.К.
Ях, конечно же, не знал еще одного - друга из Б.К.
Этот парень был и наследником предыдущего. Несколько
недель назад, оправдываясь в своем блоге против Труда-
коя; я бы, конечно, не знал, что это скандал с этим
Чех. который предстал перед мною каким-то странным
и смешным образом со стороны. Но я не знал
о французском. Кроме того, я и французский. Честно говоря,
я не знал этого не до 1903, а Бенуэт написал о
том, когда Чех. скончался. Так что я знал. Но я знал
о Чех., что он скончался, однако это не было известно. и
запись Чехова, также как и я, были забыты, чудом сохрани-
лись Гуда и ее товарищи. Скажите письму!!
Бородин проиграл свою первую партию Бородину из-
за Чехова. Единственный человек, который написал
о нем был еще проф. Б.Г. и профессор из собств. Б.К. — это
не скажу (Чех. умер в 1903 году, но не помню), но надо поми-
нать. Настройщик забыл запись Чеха и лучше всего это
делал русский из Б.К., сам тоже ^{Бородин} (не знаю).
Чех. умер годами, если Б.К. не забывает; предела, то
Бородин это забыл; это предо драматург, писатель. Кадо,
члены Речи должны забыть за Б.К., училиковавшие
известия про Чех. Это настолько забытое было, что
Б.К., если честно забыл запись Чеха, не знает
что с ней делать. Скажите Чеха из Б.К. Помогите
запись Чеха. Я написал профессору из Б.К. и Б.Г. про
Чех. 3) в Б.К. Помогите помочь Чеха из Б.К. 4) Запись
Софии про Чеха, училиковавшие Чеха, не знает, что с ней
делать. Это предо драматург, писатель, который
забыл запись Чеха из Б.К. Помогите помочь Чеха из Б.К.!!!

la biroul congresului) * să-și formuleze acuzația *în mod deschis* în fața întregului partid, luându-mi obligația să dau publicitatea *totul*. Altfel, totul nu e altceva decât Skandal-sucht **. Martov, firește, operează o „retragere demnă”, cernind (continuă să ceară și acum) instituirea unei comisii de arbitraj; eu continuu să-i cer să aibă curajul de a mă acuza deschis, altfel *voi ignora* toate spusele lui, ca pe niște bîrfeli oribile.

Din cauza comportării nedemne a lui Martov, Plehanov refuză să vorbească. Zeci de oameni de-a noștri trimisă declarații biroului congresului, înfiind „comportarea nedemnă” a lui Martov, care a strămutat discuția pe terenul bîrfelilor, suspiciunilor etc. În paranteză fie zis, cuvântarea mea de două ore despre „cotitura istorică” spre Versumpfung *** „făcută de Martov” **** la congresul partidului, precum și afirmația că el a strămutat problema pe terenul bîrfelilor n-au provocat *nici* un protest, nici chiar în rîndurile martoviștilor.

Vineri. Luăm hotărîrea să introducem în Ligă 11 membri noi; seara, la o adunare neoficială cu acești „grenadieri” (cum le-am zis noi în glumă), Plehanov face o repetiție a întregii acțiuni proiectate pentru a-i zdrobi definitiv pe martoviști. E o scenă teribilă, care stîrnește aplauze furtunoase.

Sîmbătă. C.C. dă citire declarației sale că statutul Ligii nu se confirmă și că adunarea nu este legal constituită (declarație care fusese analizată în prealabil pînă în cele mai mici amănunte, cuvînt cu cuvînt, cu Plehanov). Toți ai noștri părăsesc congresul, însotiti de urletele martoviștilor: sănăti niște „jandarmi” etc.

Sîmbătă seara. Plehanov „capitulează”: nu consimte la sciziune. Cere să se înceapă tratative de pace.

Duminică (1. XI). Îi prezint lui Plehanov demisia mea în scris (fiindcă nu vreau să iau parte la un asemenea dezmat cum este modificarea hotărîrilor congresului partidului sub

* Vezi „Declarație în legătură cu raportul lui Martov” (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 55). — Notă red.

** provocație la scandal. — Notă trad.

*** mlașina. — Notă trad.
**** Vezi „Raport asupra Congresului al II-lea al P.M.S.D.R.” (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 43—45). — Notă red.

influența scandalului provocat de cei din străinătate ; nu mai vorbesc de faptul că și din punct de vedere pur strategic nu se putea alege mai prost momentul pentru concesiij *.

3. XI. Starover îi comunică în scris lui Plehanov, care a început tratativele, condițiile de pace cu opoziția ; 1) tratativele să fie duse de redacția O.C. și de C.C. ; 2) să fie restabilită vechea redacție a „Iskrei“ ; 3) să fie cooptați în C.C. un număr de membri care va fi stabilit în cursul tratativelor, această cooptare urmând să înceteze în momentul începerii tratativelor ; 4) 2 locuri (sic !) în Consiliul partidului ; 5) să se recunoască legalitatea congresului Ligii.

Plehanov nu-și pierde cumpătul. El cere ca C.C. să cedeze (! !). C.C. refuză și scrie în Rusia. Plehanov declară că se va retrage dacă C.C. nu face concesii. Îi remit lui Plehanov (la 6. XI) toate treburile redacției, convins fiind că el poate ceda martoviștilor, pe nimic, nu numai ziarul, dar și întregul C.C. **

Situația este următoarea : e îndoiefulnic ca „Iskra“ să apară la termen. „Victoria“ îi face pe martoviști să jubleze. Toți ai noștri (afară de cele două domnișoare Akselrod *** credincioase lui Plehanov pînă și în Treulosigkeit **** a lui) se îndepărtează de Plehanov, iar la adunare (6 sau 7. XI) îi spun adevăruri amare (în legătură cu „cel de-al doilea Isari“).

Frumos, nu ? Eu nu voi intra în redacție, dar de scris voi scrie. Ai noștri vor să apere, pe cât e cu putință, C.C. și să continue să desfășoare o agitație susținută împotriva martoviștilor — un plan just, după părerea mea.

Plehanov n-are decît să se retragă : în acest caz, Consiliul partidului va încredința „Iskra“ unei comisii și va convoca un congres extraordinar al partidului. Putem noi oare să permitem Ligii din străinătate să modifice cu o majoritate de 3—4 voturi hotărîrile congresului partidului ? Este oare cazul ca, după ce s-a ajuns la o luptă de cea mai largă publicitate și aproape pînă la ruptură, să batem în retragere și să acceptăm condițiile de pace dictate de martoviști ??

* Op. cit., p. 66. — Nota red.

** Vezi volumul de față, p. 332—333. — Nota red.

*** I. I. și L. I. Akselrod. — Nota red.

**** — perfidie. — Nota trad.

Aș vrea să știu care e părerea dv.

Eu cred că a proceda ca Plehanov înceamnă a submina congresul partidului și a trăda majoritatea lui. Cred că trebuie să depunem toate eforturile în vederea desfășurării unei munci de agitație și aici, și în Rusia, în sensul supunerii față de congresul partidului, iar nu față de congresul Ligii.

Boicotarea „Iskrei“ (fie ea și martovistă) este, fără îndoială, o prostie. De altfel, ea nici nu va fi martovistă, ci probabil plehanovistă, căci Zasulici și Akselrod și vor asigura repede lui Plehanov trei voturi în grupul de cinci. Și asta se cheamă redacție !! Ca o completare la spirituala dv. remarcă în legătură cu moaștele de la Sarovskaia, vă voi prezenta câteva date statistice. În cele 45 de numere ale „Iskrei“ conduse de grupul de șase, 39 dintre articole și foiletoane au fost scrise de Martov, 32 de mine, 24 de Plehanov, 8 de Starover, 6 de Zasulici și 4 de P. B. Akselrod. Asta în timp de trei ani ! *Nici un* număr n-a fost întocmit (sub aspectul tehnic-redațional) decât de Martov sau de mine. Iar acum — ca răsplată pentru scandal, ca răsplată pentru că Starover a retezat o importantă sursă bănească — ei să fie primiți în redacție ! Ei au luptat din pricina unor „divergențe principiale“, care, în scrisoarea adresată de Starover la 3. XI lui Plehanov, s-au transformat, într-un mod atât de elovent, într-un calcul al locurilor de care au nevoie. Și să legalizăm noi această luptă pentru locșoare, să încheiem noi o tranzacție cu acest partid de generali sau miniștri dați la rebut (grève générales des généraux, cum s-a exprimat Plehanov) sau cu partidul unor scandalagii isterici !! Ce rost mai au atunci congresele partidului, dacă rolul hotărîtor îl au clica din străinătate, isteria și scandalurile ? ?

Încă câteva cuvinte despre faimosul „grup de trei“, pe care isticicul Martov îl consideră drept centrul „intrigilor“ mele. Vă amintiți, desigur, încă din timpul congresului de programul congresului alcătuit de mine, precum și de comentariul meu pe marginea acestui program. Aș dori foarte mult ca *toți membrii partidului să cunoască acest document* și, de aceea, vi-l voi cita încă o dată exact. Punctul 23

(Tagesordnung *). Alegările pentru C.C. și redacția O.C. al partidului.

Comentariul meu : „Congresul alege 3 persoane în redacția O.C. și 3 în C.C. Aceste 6 persoane împreună completează, la nevoie, cu o majoritate de $\frac{2}{3}$ redacția O.C., precum și C.C. prin cooptare și prezintă în fața congresului darea de seamă corespunzătoare. După ce această dare de seamă a fost aprobată de către congres, orice cooptare ulterioară se efectuează separat de către redacția O.C. și de către C.C.“ **.

Nu rezultă destul de limpede de aici că este vorba de o înnoire a redacției, care nu este posibilă fără consimțământul C.C. (pentru cooptare e nevoie de 4 voturi din 6), problema lărgirii grupului inițial de trei sau a menținerii lui în această formă rămînind în suspensie (se cooptează „la nevoie“)? Acest proiect l-am arătat tuturor (și lui Plehanov, bineînțeles) înainte de congres. De o înnoire era, desigur, nevoie din cauza nemulțumirii provocate de grupul de șase (și în special de Plehanov, el având de fapt votul lui P. B. Akselrod, care nu participa aproape niciodată, și al Verei Zasulici, care e atât de influențabilă), și, bineînțeles, într-o con vorbire particulară avută cu Martov mi-am exprimat vehement nemulțumirea, „am ocărit“ și pe Plehanov (în special), și pe Akselrod, și pe Zasulici pentru capriciile lor și am propus să lărgim grupul de șase la șapte etc. Dar nu este o răbufnire isterică să răstălmăcești acum aceste con vorbiri particulare și să strigi în gura mare că „grupul de trei era îndreptat împotriva lui Plehanov“, că eu i-am întins lui Martov „o cursă“ etc. ?? Desigur, cînd eram de acord cu Martov, grupul de trei era împotriva lui Plehanov, iar cînd Plehanov era de acord cu Martov (în problema demonstrațiilor, de pildă), grupul de trei era împotriva mea etc. Văicărelile isterice nu fac decît să ascundă trista incapacitate de a înțelege că într-o redacție trebuie să existe numai redactori reali, iar nu fictivi, că trebuie să fie un colegiu activ, iar nu unul filistin, că în acest colegiu fiecare trebuie să-și aibă părerea sa proprie în

* — ordine de zi. — Notă trad.

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 399—400. — Notă red.

fiecare problemă (ceea ce nu s-a întâmplat niciodată cu cei trei nealeși).

Martov a aprobat planul meu cu privire la cele două grupuri de trei, dar a fost de ajuns ca acest plan să se întoarcă împotriva lui *într-o singură* problemă, pentru că el să aibă o criză de isterie și să înceapă să urle că s-a urzit o intrigă ! Pe drept cuvînt, Plehanov, vorbind despre Martov pe cunoarele congresului Ligii, l-a calificat drept o „figură jalnică“ !

Da... murdarele intrigii din străinătate, ele au prevalat asupra hotărîrii majorității activiștilor din Rusia. Si Plehanov a trădat și fiindcă s-a temut de scandalul din străinătate, și fiindcă a simțit (*poate*) că în grupul de cinci el va avea doi de partea lui...

Lupta pentru C.C., pentru un nou congres care să se țină cât de curînd (în vară) — iată ce ne rămîne.

Căutați să dați de caietul meu *. El a fost trimis de către Poletaev (Bauman) lui Veceslov personal, și *numai* lui. Sergov a putut pune mâna pe el numai printr-o îngelătorie, *numai printr-un abuz de incredere*. Citiți-l oricui vreți, dar nu-l dați nimănui, trimiteți-mi-l înapoi.

Veceslov trebuie scos de pe toate pozițiile. Luați o scrisoare din partea C.C., prezentați-vă în fața Parteivorstandului ** ca agent al C.C. și preluati în întregime în mâna dv. *toate* legăturile cu germanii.

În privința broșurii dv. mă simt foarte vinovat. Am reușit să-o citesc doar o singură dată. Are nevoie de o transformare al cărei plan încă n-am reușit să-l schițez.

Al dv., Lenin

S risă la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VII*

Se tiparește după manuscris

* Lenin se referă la lucrarea sa „Relatare despre Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.“ (Opere complete, vol. 8, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 1—21). — *Nota red.*

** — Conducerea partidului (Comitetul Central al Partidului social-democrat german). — *Nota red.*

233

CĂTRE G. V. PLEHANOV

14. XI. 1903

Mult stimate Gheorghi Valentinovici,
Soția mea v-a trimis astăzi noile materiale și v-a scris
amănunțit despre treburile noastre.

M-am apucat de articolul agrar. Sper să-l termin cam
pe marți *.

Al dv. devotat, V. Ulianov

Scrisă la Genera (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară
în 1928, în culegerea
„Grupul «Eliberarea Muncii» nr. 6*

Se tipărește după manuscris

234

CĂTRE G. V. PLEHANOV

18. XI. 1903

Mult stimate Gheorghi Valentinovici,
Îmi cer mii de scuze că am întârziat o zi cu articolul
meu *, dar ieri nu m-am simțit bine și apoi lucrez excesiv
în ultimele zile.

Articolul s-a lungit, așa că a fost nevoie să-l împart în
două părți : în partea a doua voi analiza cu de-amănuntul
pe Novobranțev și voi trage concluziile.

Cred că articolul meu trebuie să fie semnat și, ca atare,
voi folosi un pseudonim, căci, pînă la apariția Înștiințării,
nu vă va veni, probabil, la îndemînă să apară altfel.

În numărul din „Iskra“ în care se va publica Înștiințarea
cu privire la congres, vă rog să inserați și declarația mea
aici anexată **. În caz că se va statornici pace deplină în

* Articolul „Burghezia narodnicizantă și narodnicismul dezorientat“ (Opere complete, vol. 8, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 79—87). — Nota red.

** „Carte redacția C.C. al P.M.S.D.R.“ (Opere complete, vol. 8, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 881). — Nota red.

partid (lucru în care sper) și dacă dv. veți găsi necesar, printre celealte condiții de pace aş putea discuta, firește, și nepublicarea acestei declarații.

Al dv. devotat, *N. Lenin*

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1904, în : L. Martov,
„Lupta împotriva ștării de asediu
în Partidul muncitoresc
social-democrat rus”, Geneva*

Se tipărește după manuscris

*Publicată integral în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VII*

235

CĂTRE I. O. MARTOV

Declarația trimisă de mine lui Martov (refăcută aproximativ, din memorie)

Mă asociez încă totul dorinței tov. Martov, transmisă prin tov. Hans, de a lichida aspectul personal al conflictului nostru²⁴⁹ printr-un schimb de declarații și dau o astfel de declarație din partea mea.

Nu m-am îndoit și nu mă îndoiesc de sinceritatea și buna-credință a lui Martov. Dacă Martov declară că, luând cunoștință de proiectul meu de a alege două grupuri de trei și fiind de acord cu acest proiect, el a considerat întotdeauna necesară largirea componentei inițiale a redacției formate din trei membri, personal nu mă îndoiesc și nu cred să fie cineva care să se îndoiască de sinceritatea lui Martov. M-ar bucura mult să mă pot convinge că acuzațiile pe care mi le-a adus se bazează pe o neînțelegere.

29. XI. 1903

N. Lenin

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară
în 1904, în : V. V. Vorovski,
„Procesele-verbale ale celui de-al
doilea Congres al Ligii din străinătate
a social-democrației revoluționare ruse
(comentate)”, Geneva*

Se tipărește după manuscris

236

CĂTRE F. I. DAN

Copia răspunsului
Pe adresa lui Potresov (pentru Dan)

2. XII. 1903

„Stimate tovarășe,

Lichidarea conflictului personal dintre mine și Martov ar putea fi consemnată într-o anexă la procesele-verbale ale congresului Ligii. Pe mine personal asta n-ar putea, desigur, decât să mă bucure. Nimeni nu are însă nici dreptul formal, nici dreptul moral de a elimina ceva, indiferent ce anume, din procesele-verbale ale congresului, de a tăia ceva din relatarea faptelor.

Cu salutări tovărășești, *N. Lenin*“

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)
Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X

Se tipărește după manuscris

237

CĂTRE V. I. ZASULICI

Răspuns :

Către redacția O.C.

3. XII. 1903

Stimată tovarășă,

Aș fi preferat, firește, ca scrisoarea să fie publicată în nr. 53; nu am nevoie decât de o corectură pentru îndreptări stilistice. În „Iskra” proiectez să public un articol despre Novobranțev²⁵⁰ și despre „Drujeskie Reci” a lui Mešcerski²⁵¹, iar în „Zarea” — articolul despre problema agrară.

Cu salutări tovărășești, *N. Lenin*

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)
Publicată pentru prima oară în 1929
în „Culegeri din Lenin”, vol. X

Se tipărește după manuscris

238

CĂTRE V. I. ZASULICI

3. XII.

Stimată tovarășă,

Am uitat să menționez că rog ca toate articolele mele să fie semnate N. Lenin, și nu „Un colaborator“.

Dacă publicarea scrisorii către redacție *sau* a articolelui agrar *trebuie* să fie amînată, v-aș ruga ca în nr. 53 să fie inserată „scrisoarea“ și să fie amînat articolul agrar * !

Cu salutări tovărășești, *Lenin*

*Scrisă la 3 decembrie 1903
la Geneva (scrisoare loco)*

*Publicata pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“, vol. X*

Se tipărește după manuscris

239

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Dragi prieteni,

Incepînd cu nr. 53 al „*Iskrei*“, noua poziție politică s-a conturat pe deplin. Este limpede că grupul de cinci de la O.C. urmărește discreditarea lui Lenin (ajungînd să-l calomnieze că el ar fi izgonit din partid grupul „Iujni Rabocii“ și făcînd chiar aluzii perfide la Schweitzer) și a C.C. ca și a întregii majorități. Plehanov declară de-a dreptul că cei cinci de la O.C. nu se tem de nici un Comitet Central. Atacul împotriva C.C. se dă și aici și în Rusia (vezi scrisoarea din Petersburg cu privire la călătoria lui Martin). Problema a devenit acută. Dacă pierdem momentul și nu lansăm lozinci de luptă, o înfrângere totală devine inevitabilă 1) în urma războiului înverșunat dus de cei cinci în „*Iskra*“, 2) în urma căderii multor oameni ai noștri

* Despre același lucru V. I. Lenin îi scrise și lui G. V. Plehanov la 18 noiembrie 1903 (vezi volumul de față, p. 342—343.). — Nota red.

din Rusia. *Unica salvare este un congres. Lozinca lui trebuie să fie : lupta împotriva dezorganizatorilor.* Numai cu această lozincă vom demasca pe martoviști, vom atrage o masă largă și ne vom salvgarda pozițiile. După părerea mea, singurul plan posibil este următorul : *deocamdată să nu se destăinuască nimănuici nici un cuvînt despre congres, totul să rămînă absolut secret.* Să ne direcționăm *toate, absolut toate eforturile, spre comitete și vizitarea organizațiilor.* Să luptăm pentru pace, pentru a pune capăt dezorganizării, pentru subordonare față de Comitetul Central. Să luptăm din răsputeri pentru a ne întări pozițiile în comitete cu oameni de-ai noștri. Să-i dăm în vîleag fără cruceare pe martoviști și pe cei de la „Iujnii Rabocii” ca dezorganizatori, să dovedim asta cu documente, cu rezoluții împotriva dezorganizatorilor ; cît mai multe rezoluții ale comitetelor să-și ia zborul spre O.C. Apoi să introducem oameni de-ai noștri în comitetele nesigure. Să cucerim comitetele prin lozinca : lupta împotriva dezorganizării — iată sarcina noastră principală. *Congresul trebuie să se țină cel mai tîrziu în ianuarie* ; de aceea trebuie să porniți energetic la pregătirea lui, iar noi, la rîndu-ne, vom pune în mișcare toate forțele. *Scopul congresului : să întărească C.C. și Consiliul, poate și O.C., fie printr-un grup de trei (în caz că vom reuși să-l smulgem pe Plehanov, ceea ce e puțin probabil), fie printr-un grup de șase, în care voi intra și eu, dacă ni se va propune o pace onorabilă pentru noi.* În cazul cel mai rău : *O.C. rămîne al lor, iar C.C. și Consiliul rămîn ale noastre.*

Repet : ori înfrângere totală (căci O.C. o să ne dea gata), ori pregătirea imediată a congresului. *La început trebuie să-l pregătim în secret, în maximum o lună, apoi în trei săptămâni să adunăm cererile a 1/2 din comitete și să-l convocăm.* Repet încă o dată : aceasta este singura noastră salvare.

*Scrisă la 10 decembrie 1905
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris,

240

CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“ *

Către redacția O.C.

12. XII. 1903

În calitate de reprezentant al C.C., am primit azi din partea tov. Martov o scrisoare în care întreabă dacă pot fi publicate tratativele C.C. cu opoziția de la Geneva²⁵². Eu cred că da și rog foarte mult pe tovarășii din redacția O.C. să cumpănească bine încă o dată problema instaurării unei păci sincere în partid.

Încă nu e prea tîrziu pentru a asigura această pace, încă nu e prea tîrziu pentru a împiedica să fie aduse la cunoștința opiniei publice și a dușmanilor noștri amănuntele în legătură cu sciziunea și cuvîntările în care se vorbește despre incorectitudine și liste falsificate, cuvîntări care vor fi folosite, fără îndoială, pînă și de „Moskovskie Vedomosti”²⁵³. Eu vă garantez că majoritatea ar consimți bucuros să fie date uitării toate aceste joscicăi, cu condiția asigurării păcii în partid.

Total depinde acum de redacția O.C., din care fac parte și reprezentanți ai fostei opoziții, care a respins propunerea de pace a C.C. din 25. XI. 1903²⁵⁴. Vă rog să luați în considerație, tovarăși, că de atunci C.C. a mai consimțit la încă două concesii, sfătuindu-l pe tovarășul Ru să-și dea demisia și încercînd să aranjeze „cu binele” lucrurile cu Liga.

Totuși boicotarea C.C., agitația împotriva lui și dezorganizarea activității practice în Rusia continuă. Ni se scrie din Rusia că opoziția creează acolo un „infern”. Avem informații autentice că agenții minorității continuă în mod sistematic activitatea lor de dezorganizare vizitînd în acest scop comitetele. Din Petersburg ni se scrie că a venit pe acolo Martin în același scop arătat mai sus. Lucrurile au mers atît de departe, încît opoziția își organizează un

* Scrisoare scrisă în numele reprezentantului C.C. în străinătate, F. V. Leng-nik. — Nota red.

transport propriu și, prin Dan, propune C.C. să-l folosească în comun.

Consider că este de datoria mea față de partid să adresez, pentru ultima oară, redacției O.C. rugămintea de a îndemna opoziția să subscrive la pace, având la bază recunoașterea sinceră, de către ambele părți, a celor două centre și încetarea luptelor intestine, care fac imposibilă orice activitate comună.

Scrișă la Geneva (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

241

CĂTRE N. E. VILONOV

Dragă tovarășe,

Scrisoarea dv. mi-a făcut o mare bucurie, deoarece aici, în străinătate, avem rareori prilejul să auzim părerile sincere și personale ale celor care muncesc pe teren. Pentru un publicist social-democrat din străinătate este foarte important să aibă cât mai dese schimburi de păreri cu muncitorii înaintați care activează în Rusia, și cele relatate de dv. despre felul cum se reflectă în comitete discordiile noastre au fost deosebit de interesante pentru mine. Poate voi publica chiar scrisoarea dv. cînd voi avea prilejul²⁵⁵.

Îmi este cu neputință să răspund într-o singură scrisoare la întrebările dv., deoarece pentru o relatare amănunțită în legătură cu majoritatea și minoritatea ar fi nevoie de o carte întreagă. Am publicat acum, în foaie volantă, „Scrisoare către redacția «Iskrei» (De ce m-am retras din redacție?)”, în care am relatat pe scurt cauza divergențelor și am arătat cât de inexact au fost prezentate lucrurile în „Iskra” nr. 53 (începînd cu nr. 53 redacția este alcătuită din patru reprezentanți ai minorității și Plehanov). Sper că această scrisoare (în opt pagini mici) va ajunge curînd

* V. I. Lenin. *Opere complete*, vol. 8, București, Editura politică, 1962 ed. a doua, p. 99—105. — Notă red.

în mîinile dv., deoarece a și fost transportată în Rusia și, probabil, nu va fi greu de difuzat.

Repet: în scrisoare lucrurile sînt expuse foarte pe scurt. Ele nu puteau fi date mai amânunțit acum, cînd n-au apărut încă procesele-verbale ale congresului partidului și ale congresului Ligii (în „Iskra“ nr. 53 s-a anunțat că procesele-verbale ale ambelor aceste congrese vor apărea foarte curînd și complet. Sînt informat că procesele-verbale ale congresului partidului vor apărea într-o carte de peste 300 de pagini; aproape 300 de pagini sînt gata culese; cartea va apărea într-o săptămînă, cel mult în două). S-ar putea să scriu și o broșură *, atunci cînd vor apărea toate aceste procese-verbale.

Personal, consider că ceea ce a provocat sciziunea a fost în primul și în primul rînd nemulțumirea de compoziția centrelor (a O.C. și a C.C.). Minoritatea voia să fie confirmat în O.C. vechiul grup de șase, iar congresul a ales trei din șase, considerîndu-i, probabil, mai indicați pentru conducerea politică. Tot astfel minoritatea a fost învinsă în problema compoziției C.C., adică congresul nu i-a ales pe cei pe care-i voia minoritatea.

Nemulțumită, minoritatea a început, din această cauză, să dea amploare unor divergențe cu totul neînsemnate, să boicoteze centrele, să-și recruteze adepti și chiar să pregătească sciziunea partidului (aici circulă zvonuri insisteante și, pe cît se pare, demne de încredere că ei au și hotărît să fondeze un ziar al lor „Kramola“, pe care l-au și dat la cules. Probabil nu întîmplător foiletonul din „Iskra“ nr. 53 a fost cules cu caractere care nu există în tipografia partidului!).

Pentru a evita sciziunea, Plehanov a hotărît să-i coopteze în redacție și a scris articolul „Ce nu trebuie făcut“, care a apărut în „Iskra“ nr. 52. Eu m-am retras din redacție după apariția nr. 51, întrucât am considerat că această modificare a hotărîrilor congresului sub influența scandalurilor din străinătate este nejustă. Dar bineînțeles că nu am vrut să mă pun în calea păcii dacă pacea e cu puțință și, de

* „Un pas înainte, doi pași înapoi“, care a apărut în mai 1904 (Vezi *Opere complete*, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 187—414). — Notă red.

aceea (întrucît în ce mă privește nu consider posibil *acum* să lucrez în grupul de șase) m-am retras din redacție, fără a refuza însă să colaborez.

Minoritatea (sau opoziția) mai vrea să-și vîre cu forța oamenii ei și în C.C. De dragul păcii, C.C. a consimțit să primească doi, dar minoritatea e tot nemulțumită și răspîndește în continuare tot felul de zvonuri infamante la adresa C.C., ca, de pildă, că este incapabil. Dupa părerea mea, asta e o revoltătoare încălcare a disciplinei și a îndatoririlor față de partid. Și, de altfel, toate nu-s decât bîrfeli, căci C.C. a fost ales de congres dintre oamenii pentru care s-a pronunțat *majoritatea* „organizației «Iskra»“. Iar „organizația «Iskra»“ știa, fără îndoială, mai bine decât toți cine este apt pentru asemenea roluri importante. La congres a fost ales un Comitet Central format din trei oameni *, cu toții membri vechi ai „organizației «Iskra»“ ; doi dintre ei erau și membri ai Comitetului de organizare ; al treilea fusese solicitat să facă parte din Comitetul de organizare, dar n-a vrut el să intre și a lucrat multă vreme pentru C.O. în problemele generale de partid. Prin urmare, în C.C. au fost aleși oamenii cei mai de nadejde și cei mai încercăți, și cred că e foarte urât să se agite zvonuri despre „incapacitatea“ lor cînd însăși *minoritatea împiedică* C.C. să lucreze. Toate acuzațiile împotriva C.C. (de formalism, birocratism etc.) nu sunt decât născociri dușmănoase, lipsite de orice temei.

Nu mai e nevoie să spun că împărtășesc întru totul părerea dv. că e indecent să vocifereze împotriva centralismului și a congresului niște oameni care înainte vorbeau altfel și care sunt nemulțumiți că într-o problemă particulară congresul nu le-a făcut pe plac. În loc să-și recunoască greșeala, acești oameni dezorganizează acum partidul ! Tovarășii din Rusia, cred eu, trebuie să țină piept cu tărie dezorganizării și să stăruie ca hotărîrile congresului să fie aduse la îndeplinire și să nu stagneze munca din pricina disputelor pe tema : cine să intre în C.O. și cine în C.C. Disputele care se desfășoară în străinătate între publiciști și tot felul de generali (față de care sînteti totuși prea aspru etichetîndu-i pur și simplu de întrigații) vor

* G. M. Krjivanovski, F. V. Lengnik și V. A. Noskov. — Nota red.

Începe de a fi periculoase pentru partid numai atunci cînd conducătorii comitetelor din Rusia vor deveni mai independenți și vor ști să ceară răspicat îndeplinirea celor hotărîte de reprezentanții lor la congresul partidului.

În ceea ce privește atitudinea O.C. față de Comitetul Central, aveți perfectă dreptate afirmînd că, o dată pentru totdeauna, nu trebuie să dăm prioritate nici unuia, nici celuilalt. După părerea mea, congresul însuși trebuie să hotărască, de fiecare dată, această problemă. În conformitate cu statutul, Consiliul partidului se află și acum deasupra O.C. și a C.C. Iar din Consiliu fac parte doi membri din partea O.C. și doi din partea C.C. Cel de-al cincilea membru a fost ales însă de congres. Deci congresul însuși a hotărît cui trebuie acordată, de data asta, prioritatea. Istoryile că am vrut să exercităm o presiune asupra C.C. din Rusia prin O.C. din străinătate sănt curate bîrfeli, care nu conțin nici un simbure de adevăr. Cînd Plehanov și cu mine faceam parte din redacție, aveam în Consiliu chiar *trei* social-democrați din Rusia și *numai doi* din străinătate. La martoviști însă acum e tocmai invers! — după asta puteți judeca cît adevăr e în vorbele lor!

O călduroasă strîngere de mînă. Vă rog mult să-mi comunicați dacă ați primit scrisoarea, dacă ați citit scrisoarea mea către redacție și „Iskra“ nr. 52—53 și care e acum situația la dv. în comitet.

Cu salutări tovărășești, *Lenin*

*Scrisă între 17 și 22 decem'rie 1903
Expediată din Geiea
la Ekaterinoslav*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“, vol. X*

Se tipărește după manuscris

CATRE G. M. KRJIANOVSKI

Dragă prietene,

Trebuie să elucidăm în amănunțime o problemă asupra căreia sîntem, se vede, în divergență și te rog foarte mult să pui această scrisoare a mea în discuția tuturor membrilor

C.C. (sau ai Comisiei executive²⁵⁶). Iată în ce constă divergența : 1) d-ta crezi că e posibilă o pace cu martoviștii (Boris chiar ne felicită de încheierea păcii ! Îți vine să faci haz de necaz !) ; 2) d-ta crezi că a convoca imediat congresul înseamnă a ne recunoaște propria neputință. Sînt convins că în ambele privințe te înseli amarnic. 1) Martoviștii sînt gata de război. La adunarea de la Geneva, Martov a declarat sus și tare că ei sînt o forță. Ei duc o campanie împotriva noastră în coloanele ziarului și substituie cu perfidie problema, căutând să-și camufleze uneltirile prin lamentări pe tema birocratismului nostru. Martov strigă în dreapta și în stînga că C.C. nu e bun de nimic. Într-un cuvînt, ar fi o inadmisibilă naivitate să ne îndoim că martoviștii și-au pus în gînd să acapereze și C.C. tot prin uneltiri, boicot și scandal. Pe acest teren nu putem duce lupta cu ei, întrucît O.C. este o armă teribilă, iar încrîngerea noastră este inevitabilă ținînd mai ales seama și de arestările operate printre ai noștri. Dacă pierdeți momentul, vă îndreptați spre o încrîngere sigură și totală a întregii majorități, primiți în tăcere palmele pe care le încasează Comitetul Central de la cei din străinătate (de la Ligă) și aşteptați altele. 2) Congresul va dovedi forța noastră, va dovedi că noi, nu numai cu vorba, dar și cu fapta, nu permitem ca întreaga mișcare să fie condusă de o clică de scandalagii din străinătate. Congresul este necesar tocmai acum, cît timp e actuală lozinca : lupta împotriva dezorganizării. Numai această lozincă justifică congresul, și-l justifică pe deplin în ochii întregii Rusii. Dacă pierdeți momentul, pierdeți și această lozincă, dați doavadă de neputință, de supunere pasivă față de martoviști. Ar fi de-a dreptul ridicol să ne facem iluzii că ne vom consolida pozițiile prin activitate pozitivă, atunci cînd O.C. duce o campanie împotriva noastră, când martoviștii ne boicotează și fac agitație împotriva noastră. Ar însemna să ne măcinăm forțele încetul cu încețul într-o luptă fără glorie împotriva intrigantilor, care după aceea vor spune (și spun încă de pe acum) : uitați-vă cît de incapabil este acest Comitet Central ! Repet : nu vă lăsați legănați în iluzii. Ori veți impune la congres martoviștilor pacea, ori vă vor da afară fără menajamente sau vă vor înllocui la prima cădere. În

momentul de față, congresul are drept scop să curme actuala dezorganizare de netolerat, să desființeze Liga, care desfide orice C.C., să ia ferm în mînă Consiliul și să pună la punct Organul Central. Cum să-l pună la punct? — *în cel mai rău caz*, menținînd chiar grupul de cinci (sau introducînd din nou sistemul cu șase oameni); însă acest cel mai rău caz este puțin probabil dacă nu vom avea o majoritate fermă. În cazul acesta, ori vom învinge definitiv pe martoviști (Plehanov, văzînd că nu se face pace, *vorbește de pe acum* de un nou Vademecum și amenință că va ataca ambele părți aflate în dispută. Asta ne mai lipsea!), ori vom declara deschis că nu avem un O.C. conducător și-l vom transforma într-un organ de discuții, în care să se publice sub semnatură articole libere ale majorității și ale minorității (sau și mai bine: polemica cu martoviștii s-o ducem în broșuri, iar în „Iskra“ să luptăm numai împotriva guvernului și a dușmanilor social-democrației).

Prin urmare: terminați cu speranța naivă că veți putea lucra pașnic într-o atmosferă insuportabilă. Mobilizați toate forțele *principale* ca să vizitați organizațiile; Căprior să plece în acest scop; *asigurați-vă* imediat și definitiv comitetele, apoi porniți atacul împotriva celorlalte comitete, iar congresul... congresul să fie convocat cel mai tîrziu în ianuarie!

P. S. Dacă Martov o să-l întrebe pe Căprior de publicarea materialelor²⁵⁷, acesta să dea neapărat votul său lui Kol, să-l dea neapărat, altfel o să iasă un scandal monstru! Martov și Dan de câte ori se întîlnesc cu Kol îi trîntesc în față obrăznicii fără seamă!

P. P. S. Astăzi, 18 decembrie, martoviștii ne-au dat o nouă probă de ticăloșia lor: au refuzat să publice în nr. 54 scrisoarea mea în care explic de ce m-am retras din redacție*, sub motivul că Hans a fost împotriva publicării documentelor (se întrec cu minciuna! Hans a fost împotrivă în caz că s-ar încheia *pace*!). Refuzul este însoțit de o sumedenie de calomnii: C.C. a încercat să pună mîna pe O.C., tratativele au fost duse cu scopul de a se acorda din

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 99—105. — Notă red.

nou încredere C.C. etc. Tactica lor este limpede : să mascheze fățarnic opoziția diversilor Dan, Martînov etc. față de C.C., iar în coloanele ziarului să împroaște cu noroi, din umbră, Comitetul Central. În nici un caz nu voi lăsa fără răspuns murdarul nr. 53 ; Telegrafiați imediat : 1) dacă sănțeți de acord ca scrisoarea mea să fie publicată în *afacă „Iskrei”*? Actien * 203 ; 2) dacă sănțeți de acord să punem imediat toate forțele în mișcare în vederea convocării congresului ? Actien 204. Dacă sănțeți de acord cu ambele, Actien 407. Dacă nu sănțeți de acord cu ambele, Actien 45.

Poimîine vă voi trimite scrisoarea mea în legătură cu retragerea din redacție. Dacă nu sănțeți de acord cu convocarea imediată a congresului și aveți de gînd să răbdăți în tăcere palmele martoviștilor, probabil că voi fi silit să ies și din Comitetul Central.

*Scrisă la 18 de embrie 1903
Expediată din Gine a la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

243

CĂTRE I. O. MARTOV

Trimisă la 19. XII. 1903

Stimate tovarășe,

C.C. lasă mînă liberă redacției O.C. să dea indicații tov. Bonci-Bruevici, atît în ceea ce privește textul declarației „din partea redacției“ în foaia lui²⁵⁸, cât și în ceea ce privește caracterul controlului publicistic ; după părerea noastră, ambele intră în competența O.C. și noi nu sănțem în măsură să dăm tov. Bonci-Bruevici indicațiile respective.

Despre mediocritatea articolelor și lipsa de experiență a tov. Bonci-Bruevici redacția n-ar fi trebuit să comunice C.C., ci tovarășului Bonci-Bruevici personal.

C.C. i se vor trimite, desigur, corecturi și, pe cât posibil, el va căuta să-și dea sfatul în cazurile deosebit de importante. Problema textului declarației n-o considerăm importantă, dar „un control special“ al O. C. asupra unor pu-

* — Acțiuni. — Notă trad.

blicații ca foaia lui Bonci-Bruevici ar fi, după părerea noastră, util.

Care ar fi litera cea mai potrivită o să discutăm.

Noi am acordat tov. Bonci-Bruevici dreptul de a preda direct materialele la tipografie dacă redacția O.C. nu are nimic împotrivă.

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, col. XIII*

Se tipărește după manuscris

244

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

22. XII. 1903

Către C.C. din partea lui Lenin, membru al C.C. Am citit însă întărea C.C. trimisă comitetelor²⁵⁹ și nu pot decât să-mi exprim nedumerirea. Nici nu mi-am putut imagina o confuzie mai ridicolă. Hans a fost crunt pedepsit pentru credulitatea și impresionabilitatea lui. Pentru dumnezeu, să-mi explice de unde a avut el curajul să vorbească cu o voce atât de mieroasă despre pace, în timp ce opozitia (inclusiv Martov !), în răspunsul ei la ultimatumul Comitetului Central, a respins în mod formal pacea ?? Nu este oare o copilărie că, după această respingere formală a păcii, să pui temei pe flegarea lui Martov, care, în primul rînd, uită azi cele declarate ieri și, în al doilea rînd, nu poate răspunde pentru întreaga opozitie ? Nu e o probă de naivitate să vorbești și să scrii despre pace în timp ce opozitia se pregătește de un nou război, se laudă în gura mare — la adunările de la Geneva — că este o forță și pornește în „Iskra” nr. 53 o campanie murdară împotriva noastră ? Si după toate astea să spui comitetelor un pur neadevar ! — de pildă că conflictul cu Liga ar fi „complet lichidat“ ?? Să treci sub tacere primul Consiliu (cu Ru) ?

În sfîrșit, sfaturile prostete date de voi ca eu să plec de aici ! Aș mai încelege ca ele să-mi fie date de membrii familiei, de rude, dar să scrie Comitetul Central o asemenea prostie !! Si tocmai acum, cînd începe războiul în presă.

Nr. 53 și scrisoarea mea, publicată în foaie volantă *, vă vor convinge de acest lucru.

Sînt atît de înfuriat din cauza înștiințării voastre către comitete, încît pentru moment nici nu-mi prea dau seama cum ați putea să ieșiți din această situație ridicolă. Poate în felul următor : să declarați că conținutul nr. 53 al „Iskrei“ și în special articolul „Congresul nostru“ v-au zdruncinat orice înoredere în pace. Eu unul nu văd altă ieșire.

Răspundeți comitetelor (și chiar lui Martov) că articolul „Congresul nostru“, mincinos la culme, a declanșat o polemică de presă, dar voi (C.C.) veți căuta să duceți o muncă pozitivă. Plehanov s-a pronunțat împotriva articolelui „Congresul nostru“ și a fost împotrivă ca Martov să țină referatul.

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1920,
în „Culegeri din Lenin“, vol. X*

Se tipărește după manuscris

245

CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“ **

Către redacția O.C.

Stimați tovarăși,

În legătură cu rezoluția din 22. XII a redacției O.C., reprezentantul din străinătate al C.C. consideră necesar să atragă redacției atenția asupra tonului, cu totul nepotrivit, al acestei rezoluții, care nu poate fi explicat decât printr-o mare iritare²⁶⁰.

Dacă Lenin, care vi s-a adresat nu în calitate de membru al C.C., ci ca fost redactor, a făcut vreo afirmație, după părerea dv., inexactă, ați putea lămuri acest lucru în presă ***.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 99–105. — Notă red.

** Scrisoare scrisă în numele reprezentantului din străinătate al C.C.F.V. Leng-nik. — Notă red.

*** În manuscris figurează aici următorul text tăiat : „(răspunsul dat lui Lenin la scrisoarea sa către redacție nu conținea nici o indicație cu privire la anume inexactități în expunerea fațelor)“. — Notă red.

Tov. Hans nu a încheiat nici un acord în numele C.C. cu privire la nepublicarea tratativelor și nici nu putea să încheie un asemenea acord fără consimțământul nostru. Este imposibil ca redacția să nu știe acest lucru. Probabil că tov. Hans a făcut propunerea ca *în cazul cînd se încheie o pace formală*, să nu se publice tratativele *.

Reprezentantul din străinătate al C.C. a comunicat de două ori redacției O.C., și nu într-o formă evazivă, ci absolut precisă, că încuviințează publicarea scrisorii lui Lenin **.

Dacă redacția n-ar fi acționat aflîndu-se într-o stare de mare iritare, și-ar fi dat imediat seama cât de deplasate sînt observațiile ei în legătură cu numărul membrilor C.C. care se află în străinătate. La această ieșire și la alte ieșiri fără sens ale redacției (cum ar fi afirmația ridicolă că ar exista nu știu ce publicație „secretă”), reprezentantul din străinătate al C.C. nu poate răspunde decît cerînd să nu se dea uitării îndatoririle față de partid și să înceteze orice *acțiuni* care pot transforma polemica de presă într-un motiv de sciziune.

Reprezentantul din străinătate al Comitetului Central

*Scrisă la 24—27 decembrie 1903
la Genève (scrisoare loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1977,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

246

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

30. XII. 1903

Am primit scrisoarea dv. din 10. XII. st. v. Sîntem uiniți și indignați de tăcerea dv. în legătură cu probleme de importanță vitală, ca și de neglijență în ținerea corespondenței. Așa nu se mai poate! Dacă Ursul și Căprioara nu pot scrie săptămînal, mai luați-vă un secretar. Gîndiți-vă

* În manuscris figurează aici următoarea frază tăjata: „Și noi am considerat inopportună publicarea într-un asemenea cas”. — Nota red.

** Vezi Opere complete, vol. 8, Bu urești, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 99—105. — Nota red.

numai că de la Căprior n-am primit pînă în prezent nici o știre mai amănunțită ! La scrierea noastră din 10. XII st. n.* n-am primit pînă în momentul de față nici un răspuns (deși au trecut 20 de zile). Asemenea situații revoltătoare trebuie să înceteze !

Mai departe ! Insistăm în mod categoric să ne lămurim pe deplin poziția în lupta împotriva martoviștilor, să ne înțelegem între noi și să adoptăm o linie precisă.

De ce nu l-ați trimis încoace pe Boris, cum a cerut aici Hans ? Dacă ar fi fost aici, el nu ne-ar fi scris lucruri atât de ridicolă în legătură cu pacea. De ce Hans nu s-a ținut de promisiunea de a-i scrie Bătrînului care e adevărata stare de spirit a lui Boris ? Dacă nu-l puteți trimite pe Boris, trimiteți atunci, pentru a lămuri lucrurile, pe Mitrofan sau pe Zver.

Repet încă o dată : principala greșală a lui Hans e că s-a lăsat copleșit de ultimele impresii. „Iskra“ nr. 53 trebuia să-l trezească. Martoviștii au pus mâna pe O.C. pentru război, iar acum duc război pe toată linia : campanie în coloanele „Iskrei“, certuri cu prilejul unor referate publice (zilele acestea Martov a ținut la Paris un referat despre sciziune în fața unui auditoriu de 100 de persoane și s-a luat la ceartă cu Lebedev²⁶¹), agitație impertinentă împotriva Comitetului Central. Trebuie să fim cu totul miopi ca să credem că această situație nu se va extinde și în Rusia. Aici lucrurile au ajuns pînă la ruperea relațiilor dintre O.C. și C.C. (rezoluția O.C. din 22. XII., pe care v-am trimis-o), pînă la tipărirea în O.C. („Iskra“ nr. 55) a afirmației mincinoase că ar exista un acord să nu se publice tratativele.

E timpul să vă gîndiți bine asupra poziției politice în ansamblu, să aveți o privire mai largă, să terminați cu preocupările mărunte de bani și de pașapoarte și să vă lămuriți o dată, fără să vă ascundeți capul în nisip, încotro mergeți și în ce scop tăragănați lucrurile !

Dacă nu mă înșel, în Comitetul nostru Central există două orientări (sau, poate, trei ? Care ?). După mine, ele constau în următoarele : 1) a tăragăna lucrurile fără a

* Vezi volumul de față, p. 345—346. — Nota red.

convoca congresul, a nu răspunde — pe cît posibil — la atacuri și la palme și a ne întări în acest timp pozițiile în Rusia ; 2) a adopta o sumedenie de rezoluții împotriva O.C., a mobiliza *toate* forțele în vederea cuceririi comitetelor șovăielnice și a pregăti congresul în două luni, maximum trei. Și atunci vă întreb în ce constă întărirea pozițiilor de care vorbiți ? Numai în faptul că pierdeți timp, pe cînd dușmanul își adună aici forțele (iar străinătatea trage greu în cumpăna !), și amînați o hotărîre pînă cînd veți fi înfrînti. Înfrîngerea este inevitabilă și chiar destul de apropiată, — ar fi o copilărie să ignorați acest lucru.

Iar după înfrîngere ce-o să ne lăsați ? Martoviștii au forțe noi, care au crescut, în timp ce la noi rîndurile s-au rărit. Ei au un Organ Central consolidat, iar noi un grup care transportă prost acest Organ Central al lor, care ne înjură. Aceasta este, negreșit, o cale spre înfrîngere, nu este decît o amînare rușinoasă și prostească a înfrîngerii *inevitabile*. Dv. nu faceți decît să închideți ochii la acest lucru, profitînd de faptul că războiul din străinătate se strămută cu încetul la dv. Căci tactica voastră se rezumă literalmente la formula : după noi (după actualul C.C.) potopol (potopol pentru majoritate).

Eu cred că, chiar dacă înfrîngerea este inevitabilă, trebuie să ne retragem în văzul tuturor, cinstit și deschis, și asta nu e cu putință decît la congres. Dar înfrîngerea nu este chiar inevitabilă, deoarece grupul celor cinci *nu* este unit. Plehanov nu este de partea lor, ci este *pentru pace*, iar congresul îi *va da de gol*, atît pe Plehanov, cît și pe ei cu pseudodivergențele lor. Singura obiecție serioasă împotriva congresului ar fi că el va consfinți în mod inevitabil sciziunea. La o asemenea obiecție răspund : 1) chiar și această situație ar fi mai bună decît cea actuală, deoarece atunci am putea să ne retragem cinstit și să nu prelungim rușinoasa situație de oameni pălmuiți ; 2) martoviștii au pierdut momentul sciziunii și este puțin probabil ca ei să se retragă de la Congresul al III-lea, dat fiind că actuala luptă și deplina publicitate anihilează orice posibilitate de sciziune. 3) Dar dacă avem posibilitatea să ne tocumim cu ei, cel mai bine ar fi s-o facem acolo, la congres.

Analizați problema cu toată seriozitatea și răspundeți, în sfîrșit, care este părerea fiecărui (absolut a fiecărui) membru al Comitetului Central.

Nu mai insistați atâtă cu foile volante : nu-s mașină, și în situația imposibilă ce s-a creat nu pot lucra.

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

1904

247

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

P. S.²⁶² 2. I. 1904. Am primit şpalturile articolului lui Akselrod din „Iskra“ nr. 55 (care va apărea în două-trei zile). E un articol mai abject decât al lui Martov („Congresul nostru“) din nr. 53. Găseşti în el și „fantezii ambițioase“, „inspirate de legenda dictaturii lui Schweitzer“, ca și acuzația că „atotștiitorul centru“ „dispune, după bunul său plac (sic !)“, „de membrii de partid, transformați (!!) în șuruburi și roți“. Se vorbește despre „instituirea unui număr nesfîrșit de direcții, departamente, servicii, birouri și ateliere“, despre transformarea revoluționarilor (pe cuvînt, aşa scrie !) „în șefi de servicii, funcționari de birou, majuri, subofițeri, soldați, strajnici, meșteșugari“ (sic !). Se face afirmația că C.C. (aşa cum îl concepe majoritatea) „trebuie să fie exclusiv un agent colectiv al acestei puteri (al puterii redacției „Iskra“), să se afle sub tutela ei autoritară și sub controlul ei strict“. Aceasta, spune Akselrod, este „o utopie organizatorică de tip teocrat“ (sic !). „Triumful centralismului birocratic în organizația de partid, iată care este concluzia“... (pe cuvînt, aşa scrie !). În legătură cu acest articol, mă adresez din nou tuturor membrilor C.C. : pot rămîne asemenea afirmații fără protest și fără luptă ? Nu vă dați seama că, suportându-le în tăcere, vă transformați — nici mai mult, nici mai puțin — în niște colportori de bîrfeli (în legătură cu Schweitzer și cu marionetele lui) și în colportori de calomnii (la adresa birocraților, adică a voastră și a întregii majoritați) ? Si cum credeți că o să duceți o „activitate pozitivă“ sub o asemenea „conducere ideo-

logică“ ? Sau știți, poate, alt mijloc de luptă cinstită în afară de congres ??

((De partea martoviștilor sănt, pe cît îmi dau seama, Kievul, Harkovul, Gornozavodskul, Rostovul și Crimeea. Asta face : 10 voturi + Liga + redacția O.C. + 2 în Consiliu = 16 voturi din 49. Dacă ne îndreptăm imediat toate forțele spre Nikolaev, Siberia și Caucaz, putem face foarte ușor ca ei să rămînă cu 1/3.))

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

248

CĂTRE G. M. KRJIJANOVSKI

4. I. 1904. Îți scrie Bătrânul. Abia acum am primit scrierea Căpriorului, în care-mi răspunde la scrisoarea mea din 10. XII* ; îi răspund imediat. Eu nu mă las rugat atunci cînd este vorba să fac critica concepțiilor lui ! Îți spun sincer, sănt înfuriat la culme de timiditatea și naivitatea lui.

1) E culmea lipsei de tact să te apuci să scrii Organului Central din partea Comitetului Central din Rusia. Totul trebuie făcut numai *prin* reprezentantul din străinătate al C.C. Acest lucru, crede-mă, este absolut necesar dacă nu vrei să iasă un scandal monstru. Trebuie să li se spună, o dată pentru totdeauna, celor de la O.C. că în străinătate există un reprezentant al C.C. cu drepturi depline, și cu asta basta.

2) Nu este adevărat că a existat un acord cu privire la procesele-verbale ale Ligii. Tu ai declarat din capul locului că problema publicării materialelor sau a textului prescurtat al acestora o lași în seama noastră. (De altfel, *tu* nici nu puteai să fii sau să nu fii „de acord“ în această privință. Și nici chiar *întregul* C.C. nu putea.) În această chestiune încurci grozav lucrurile și, dacă ai să scrii un singur cuvînt nechibzuit, totul o să fie publicat și are să iasă un scandal monstru.

* Vezi volumul de față, p. 345—346. — Notă red.

3) Dacă în scrisoarea ta către O.C. în legătură cu nr. 53 nu există nici un cuvînt de protest împotriva afirmațiilor murdare în legătură cu Schweitzer, cu formalismul biocratic etc., trebuie să-ți spun că nu ne mai înțelegem de loc. În cazul acesta nu mai are rost să discutăm, urmînd ca să iau singur poziție împotriva acestor murdării, ca publicist particular. O să-i gratific, în articolele mele, pe acești domni cu calificativul de intriganți și de isterici.

4) În timp ce C.C. nu face decît să bânguiе cîte ceva despre o activitate pozitivă, Erema și Martîn îi suflă Nikolaevul. Asta-i o nemaipomenită rușine și constituie totodată pentru voi al o sutălea, dacă nu al o miilea aversiment. Ori cucerim comitetele și convocăm congresul, ori părăsim în mod rușinos scena, sub ploaia de atacuri mîrșave ale O.C., care-mi încide coloanele „Iskrei“.

5) E de-a dreptul ridicol să vorbim de o conferință a comitetelor și de un „ultimatum“ (după ce ei au luat *în derîdere* ultimatumul nostru !!). La o asemenea „amenințare“ martoviștii o să rîdă în hohote !! Ce valoare mai au pentru ei ultimatumurile, cînd ei pur și simplu rețin banii, duc o campanie împotriva C.C. și declară deschis : „Așteptăm primele arestări“.

Căprior a uitat că Martov e o cîrpă în mîinile unor şmecheri ? Ce să mai vorbim după toate astea de atitudinea lui Martov și a lui Georges față de Căprior și de Nil ? E dureros să constați atîta naivitate. În primul rînd, lui Martov și lui Georges puțin le pasă de toți acești Căpriori și Nili. În al doilea rînd, Georges a fost trecut cu totul pe planul al doilea de martoviști și declară public că ei nu-l iau în seamă (ceea ce, de altfel, se vede limpede din „Iskra“). În al treilea rînd — și repet acest lucru pentru a suta oară —, Martov e un nimic. De ce dragul și bunul Hans nu s-a împrietenit aici cu Troțki, cu Dan și cu Natalia Ivanovna ? E păcat că a scăpat, săracul, această „șansă“ (ultima șansă) de „pace sinceră“, de „bună pace“... N-ar fi mai înțelept să scrii de-a dreptul acestor „stăpîni“ decît să versi în zadar lacrimi la pieptul păpușii de cîrpă Martușa ? Încearcă de le scrie, asta o să te trezească ! Atîta timp cât nu le-ai scris și n-ai primit chiar tu un scuipat în față, nu ne plictisi nici pe noi (și nici pe

ei) cu această „pace“. Aici noi vedem dar cine *flecărește* la martoviști și cine *comandă*.

6) Argumente în favoarea convocării congresului am adus încă data trecută. Pentru dumnezeu, fii sincer față de d-ta însuți, amînarea congresului n-ar fi decât o dovdă a neputinței noastre. Și dacă veți continua să îndrugați verzi și uscate despre pace, dușmanii o să vă sufle nu numai Nikolaevul.

Una din două : război sau pace. Dacă veți face pace, va fi o capitulare în fața martoviștilor, care duc un război energetic și abil. Va însemna să răbdăți în tăcere să fiți împroșcați cu noroi în coloanele O.C. (= conducerea ideologică a partidului !). În acest caz nu mai avem ce vorbi. Am mai scris pe această temă și am să mai scriu, spunând *t o t*, absolut tot ce cred.

Pentru mine este clar că campania de care ne temeam în caz că aş fi atacat singur „Iskra“ se duce și acum, dar acum ei o să-mi închidă gura. Și a pune temei pe spusele lui Andreevski despre influența pe care o are numele lui Lenin e o copilărie.

Sau război, și atunci o să te rog să-mi explici ce metodă de război *adevărată* și *cinstită* există în afara de congres.

Repet, acum congresul nu este inutil, deoarece Plehanov nu ține cu martoviștii. Publicarea materialelor (pentru care am să mă bat pînă am s-o obțin)²⁶³ îl va separa definitiv de ei. El este certat și acum cu martoviștii.

La Congresul al III-lea martoviștii nici n-o să pomenească de redacția cu șase membri. Sciziunea ar fi preferabilă actualei stări de lucruri, cînd ei au terfelit „Iskra“ cu bîrfelile lor. Dar mă îndoiesc că la Congresul al III-lea ei o să recurgă la sciziune, și noi putem preda „Iskra“ unei comisii neutre, luînd-o din mîna ambelor părți.

7) Am să lupt din răsputeri pentru a ajunge la un război decisiv cu Liga.

8) Dacă Nil continuă să fie pentru pace, să vină și sa stea de vorbă de vreo două ori cu Dan. Asemenea convorbiriri, crede-mă, i-ar fi suficiente ca să se lămurească.

9) Avem nevoie de bani. Cît avem ne ajunge pentru două luni, după care rămînem fară o lețcaie. Acum, pre-

cum știi, „întreținem“ niște nemernici care ne împroașcă cu insulte și ocări din paginile O.C. Și asta se cheamă „activitate pozitivă“. Ich gratuliere!*

Expediată din Genera la Kiev

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegerea lui Lenin“, vol. X*

Se tipărește după manuscris

249

CĂTRE REDACTIA „ISKREI“ **

În calitate de reprezentant al C.C., consider necesar să atrag atenția redacției că nu există nici un temei pentru a ridica problema legitimității etc. pe baza unor cuvântări mai aprinse rostite pe marginea unor referate sau pe baza unor materiale polemice din presă. Comitetul Central nu se îndoiește și nu s-a îndoit nici un moment de legitimitatea redacției, care a fost cooptată — așa cum pe bună dreptate se arată în „Iskra“ nr. 53 — în deplină conformitate cu § 12 din statutul partidului. Comitetul Central este gata, la nevoie, să facă și o declarație publică în acest sens. Dacă redacția consideră polemica drept un atac împotriva ei, ea are, precum se știe, toate posibilitățile de a răspunde. Ce sens are să te înfierbînți din cauza unor vorbe tăioase (din punctul de vedere al redacției) în polemici, cînd nici unul nu este vorba de boicot sau de o altă metodă neloyală de acțiune (din punctul de vedere al C.C.)? Amintim redacției că C.C. a declarat în repetate rînduri că este oricînd gata și să oferă chiar să publice imediat și scrierile lui Dan, precum și articolul „Din nou în minoritate“ al lui Martov, fără a se formaliza cîtuși de puțin de atacurile vehemente cuprinse în aceste articole. După părereea C.C., trebuie să se lase tuturor membrilor de partid libertatea deplină de a critica și ataca instituțiile centrale: C.C. nu găsește nimic de temut în aceste atacuri atîta timp cât ele nu sunt însotite de boicot, de refuzul de a duce ac-

* — Felicitările mele — Notă trad.

** Scrisoarea este un adaos la conceptul scrisorii de răspuns trimisă de F. V. Leng și lui I. O. Martov. — Notă red.

tivitate pozitivă și de a acorda sprijin bănesc. Comitetul Central declară și acum că ar publica o critică îndreptată împotriva lui, considerînd schimbul liber...*

*Scrisă la 8 ianuarie 1904
la Geneva (scrisoare loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

250

CĂTRE G. V. PLEHANOV, PREȘEDINTELE CONSLIULUI PARTIDULUI **

Mult stimate tovarășe,

Propunem ca Consiliul să țină o ședință luni 25. I., orele 4. p.m. la restaurantul Landolt. Dacă dv. veți fixa un alt loc și o altă oră, fiți amabil și comunicați-ne cel mai tîrziu pînă duminică, deoarece unul dintre noi locuiește departe de Geneva.

În ceea ce privește secretariatul, suntem de părere că ne-am putea limita la serviciile tov. Martov, care a fost numit la prima ședință a Consiliului secretar al acestuia.

Am protestat cu toată energia împotriva desemnării ca secretar a tov. Blumenfeld, deoarece, în primul rînd, el nu respectă conspirativitatea (a comunicat lui Druian că Lenin face parte din C.C.) și, în al doilea rînd, este expansiv din cale-afară, astfel încît liniștea și buna desfășurare a muncii nu sănătătă cu nimic garantate, existînd chiar un pericol de scandal și de sechestrare de persoane. În al treilea rînd, va trebui, probabil, să ridicăm în Consiliu problema persoanei lui în calitate de cumpărător de literatură de partid.

Dacă considerați că e necesar ca atribuția de secretar să fie îndeplinită de o persoană din afara Consiliului, noi propunem pe tov. Bîcikov, unul dintre vechii membri ai organizației „Iskra” și un activist de seamă al partidului

* Fraza a fost completată de F. V. Lengnik : „de păreri drept o garanție împotriva unor eventuale greșeli ale instituțiilor centrale”. — *Nota red.*

** Scrisoarea a fost scrisă în numele reprezentantului în străinătate al C.C., F. V. Lengnik. — *Nota red.*

nostru (membru în C.O.), fiind totodată și omul cel mai imparțial și mai capabil să facă toate însemnările cu calm.

Membri ai Consiliului...

P. S. — Va trebui să vin special la Geneva la ședința Consiliului, iar poșta spre Mornex face destul de mult. De aceea, v-aș ruga mult să-mi trimiteți scrisoarea cel mai târziu duminică (*z i u a*) în caz că fixați ședința pentru luni, căci altfel nu voi reuși să primesc înștiințarea.

În caz contrar v-aș ruga să amînați ședința pentru miercuri.

Adresa mea : Mornex...

*Scrisă la 23 ianuarie 1904
la Geneva (scrisoare loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

251

CĂTRE G. V. PLEHANOV, PREŞEDINTELE CONSILIULUI PARTIDULUI *

Mult stimate tovarășe,

Cu tot regretul, săntem nevoiți să protestăm categoric împotriva desemnării în calitate de secretar a tov. Gurvici, propus de redacție.

În primul rînd, el a avut o serie de conflicte cu C.C.

În al doilea rînd, el și-a exprimat în scris (vă putem pune la dispoziție o copie) o asemenea poziție față de Consiliu, organul suprem al partidului, încît participarea lui la ședințele Consiliului devine absolut imposibilă.

În al treilea rînd — și acesta este principalul —, vom fi săliți să ridicăm în Consiliu problema tov. Gurvici personal, întrucât dînsul, în calitate de reprezentant al administrației Ligii, a avut, după părerea noastră, o atitudine necorespunzătoare față de Comitetul Central. Nu se cade

* Scrisoarea a fost scrisă în numele reprezentantului în străinătate al C.C., F. V. Lengnik. — Notă red.

să fie secretar un om ale cărui fapte urmează să fie supuse unei examinări în ceea ce privește justețea lor *.

Vă atragem totodată atenția asupra faptului că, apreciind însemnatatea Consiliului ca instrument de unire și de conciliere (iar nu de dezmembrare și de discordie), noi am propus din capul locului un secretar care n-a participat de loc la certuri și care n-a fost contestat nici de cealaltă parte.

Sîntem încredințați că și cealaltă parte, redacția O.C., ar putea să propună fără greutate un candidat care n-a fost amestecat în certuri și care să nu poată constituî un obiect de anchetă pentru Consiliu.

Al d-v. devotat, L.

*Scrisă la 27 ianuarie 1904
la Geneva (scrisoare loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tiparește după manuscris

252

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Lui N. N. (pentru C.C.)

Ieri au luat sfîrșit ședințele (în număr de trei) ale sesiunii Consiliului partidului. Aceste ședințe aruncă o lumină definitivă asupra întregii situații politice a partidului. Plehanov se raliază martoviștilor, făcînd ca ei să obțină majoritatea asupra noastră în orice chestiune mai importantă. Rezoluția noastră cu privire la condamnarea boicotului etc. (boicot de ambele părți) nu este pusă la vot; definirea formelor de luptă admisibile și a celor inadmisibile a fost aprobată numai în principiu. În schimb este adoptată rezoluția lui Plehanov: este de dorit ca în C.C. să fie cooptat un număr corespunzător (sic!) de persoane din rîndurile minorității. După aceea, noi ne retragem rezoluția și de-

* In manuscris figurau inițial următoarele: „Nu se va putea discuta în Consiliu justețea sau injustețea faptelor unei persoane care participă în calitate de secretar”. — Notă red.

punem un protest *, pronunțîndu-ne împotriva acestei politici de încurajare a ambițiilor carieriste, care a fost inițiată de Consiliu. Trei membri ai Consiliului (Martov, Akselrod și Plehanov) răspund că este „mai prejos de demnitatea lor“ să studieze acest protest. Noi declarăm că singura ieșire *cinstită* este congresul. Consiliul respinge însă propunerea. Trei membri adoptă rezoluții care conțințesc (!) trimiterea de către redacție a unor împăterniciți proprii, separat de cei ai C.C., indicîndu-se Comitetului Central să dea redacției publicații în cantitatea necesară pentru difuzare (!!). Aceasta înseamnă să le dăm lor materialele noastre pentru transport și distribuire, pentru că acum ei trimit într-o „agenții“ care *refuză* să efectueze comisioane pentru C.C. În afară de aceasta, ei au organizat și transportul (au propus ca transportul să fie folosit în comun).

În „Iskra“ (nr. 57) apare un articol al lui Plehanov în care Comitetul nostru Central este calificat drept *excentric* (nu cuprinde și membri ai minorității) și în care suntem invitați să cooptăm un număr de membri. Cîți — nu se știe; din informații particolare rezultă că cel puțin *trei*, dintr-o listă restrînsă (probabil din 5—6), și s-ar putea să ne mai ceară să mai scoatem pe câte unii din Comitetul Central.

Acum trebuie să fii orb ca să nu vezi cum stau lucrurile. Consiliul va exercita *tot felul de presiuni* asupra C.C., cerîndu-i să cedeze complet martoviștilor. Prin urmare: ori convocarea neîntîrziată a congresului, strîngerea imediată în acest scop a rezoluțiilor din partea a 11—12 comitete, care să ceară ținerea congresului, mobilizarea imediată a tuturor forțelor, care să facă agitație în favoarea congresului; ori demisia întregului C.C., căci nimeni din C.C. nu va accepta un rol atât de rușinos și de ridicol: acela de a primi pe niște oameni care *se invită* singuri și care nu se vor liniști pînă nu vor acapara totul și vor aduce în dezbaterea Consiliului orice chestiune cît de mărunță, numai și numai să-și impună punctul de vedere.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 147—148. — Nota red.

Împreună cu Kurț cerem insistent Comitetului Central să se întrunească neapărat și neîntîrziat și să ia o hotărîre, socotind, firește, și voturile noastre. Repetăm stâruiitor pentru a suta oară : ori convocarea imediată a congresului, ori demisia ; cine nu e de acord cu noi să poftească aici ca să judece la fața locului. Să încerce *effectiv* să se împace cu martoviștii, iar nu să ne scrie vorbe goale despre avantajele păcii !

Nu avem bani. O.C. ne împovărează cu cheltuieli, împingîndu-ne în mod vizibil la faliment, scontînd în mod vădit un crah finanțiar pentru a recurge la măsuri excepționale menite să reducă la zero rolul Comitetului Central.

Trebuie să facem rost imediat și cu orice preț de 2 000—3 000 de ruble. Imediat și cu orice preț, altfel într-o lună vom da faliment *total*.

Repetăm : gîndiți-vă bine, *trimiteți aici delegați* și priviți lucrurile în față. Ultimul nostru cuvînt este : ori congresul, ori demisia întregului Comitet Central. Răspundeți imediat dacă ne dați voturile voastre. Dacă nu, comunicați-ne imediat *cum trebuie să procedăm, eu și Kurț, în cazul că ne vom da demisia.*

*Scrisă la 31 ianuarie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

253

CĂTRE G. M. KRJIJANOVSKI

Lui Hans de la Bătrînul

Dragă prietene,

M-am întîlnit cu Zver și abia de la el am aflat ce e pe la voi. Cred că trebuie să-l determini numai decît pe Căprior să plece imediat și să-și schimbe blana. Ar fi absurd și ridicol să stea și să aștepte lovitura. Trecerea în ilegalitate și vizitarea organizațiilor este singura ieșire. Și, crede-mă, e doar o părere a Căpriorului că un asemenea pas e greu. E de ajuns să încerce să facă acest pas și se va vedea numai-

decât că Căpriorul se obișnuiește cu noua situație. (Nu înțeleg în ruptul capului și nu pot fi de acord cu argumentele pe care le invocă Koneaga împotriva acestei soluții.)

În ceea ce privește întreaga situație politică, lucrurile sunt grozav de încurcate. Plehanov a trecut la martoviști și face presiuni asupra noastră în Consiliu. Consiliul și-a exprimat dorința să se procedeze la completarea C.C. (acest lucru va apărea în „Iskra“ nr. 58). Consiliul a acordat redacției dreptul să trimită agenți și să primească publicații pentru difuzare.

Martoviștii au, se vede, fondul lor de înarări și nu așteaptă decât momentul potrivit pentru un coup d'état (cum ar fi, bunăoară, un crah finanțiar — căci noi nu avem bani — sau o cădere în Rusia etc.). Sunt convins de asta și, de aceea, împreună cu Kurț, cer ca acei membri ai C.C. care mai au îndoieri să vină aici să se convingă; de altfel este ridicol și nedemn că unul zice hăis și altul cea.

După părerea mea, acum trebuie 1) să ridicăm comitele împotriva O.C., determinându-le să adopte rezoluțiile cele mai combative împotriva O.C.; 2) comitele să scoată foi volante în care să polemizeze cu O.C.; 3) să se adopte în comitete și să se publice imediat rezoluții de convocare a congresului; 4) să puneti pe Schwartz, Vakar etc. să scrie foi volante pentru Comitetul Central.

Hans trebuie prevenit că va fi chemat fără discuție ca martor fals împotriva mea. Dacă nu vrea să evite o asemenea situație, să trimită imediat o declarație scrisă, cît se poate de categorică, în care să specifică: 1) că nu a existat nici un acord în sensul ca tratativele să nu fie date publicitate; 2) că în ședința Consiliului din 29.XI.1903 Hans nu a promis să facă cooptări în C.C.; 3) că el a înțeles că martoviștii preiau O.C. pentru a face pace și că ei i-au înșelat speranțele și au pornit războiul începând cu „Iskra“ nr. 53. Această declarație o vom publica *numai în cazul cînd vom fi provocați*.

*Scrisă între 2 și 7 februarie 1904
Expediată din Geneva la Kiev*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“, vol. X*

Se tipărește după manuscris

254

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Stimați tovarăși,

Vă rugăm să ne dați informații mai amănunțite în legătură cu conferința pe care o proiectați : ce caracter are conferința, ce instituții vor fi reprezentate, cînd și unde va avea loc. De asemenea, vă rugăm să fiți amabili și să ne comunicați ce poziție veți adopta în problema participării la conferința social-democraților polonezi.

Așteptînd informații suplimentare de la dv., noi vom înaînta propunerea dv., în conformitate cu statutul partidului nostru, la Consiliul partidului *.

Cu salutări tovărășești.

În numele C.C. ...

*Scrisă la 7 februarie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

255

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

8. II. 1904

Dragă Vladimir Dmitrievici,

Multe mulțumiri pentru adrese²⁶⁴. Vă rog să mă iertați că v-am dat atîta bătaie de cap, nu mi-am închipuit că o să trebuiască să mergeți personal după ele.

Sper să plec astăzi. Vă rog să luați în mînă toată expediția : sănătoate indicile că la L. treburile nu merg bine. Cum s-o faceți, veți vedea dv. Dar mă conving tot mai

* Vezi „Cuvîntarea rostită de V. I. Lenin la Consiliul partidului” (în Opere complete, vol. 8, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 430—433). — Notă red.

mult că atîta timp cît n-o să luăti totul în mîna dv. treburile nu vor merge. Mai discutați asta și cu Vasiliev.

O caldă strîngere de mînă.

Al dv., *N. Lenin*

P. S. Și în privința tipografiei toată speranța e în d-voastră!

Pe Seladin * l-am trimis ieri cu Ignat. L-ați primit?

Scrisă la Geneva (scrisoare loco)

Publicată pentru prima oară în 1929, în revista „Novii Mir” nr. 1

Se tipărește după manuscris

256

CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“

Comitetul Central informează redacția O.C. că el consideră dispoziția dată de ea de a i se transmite scrisorile adresate Comitetului Central o usurpare și un act necinstit și un abuz de încredere.

C.C. declară totodată că a apreciat la justa lui valoare pe tov. Blumenfeld, care a fost acum însărcinat cu trierea scrisorilor, și-l consideră ca un om lipsit de simțul conspirativității și oricînd gata de scandal.

De aceea, C.C. va aduce la cunoștința tuturor membrilor de partid această usurpare și atrage atenția asupra consecințelor ei inevitabile, dăunătoare cauzei.

C.C.

*Scrisă la 26 februarie 1904
la Geneva (scrisoare loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Notă red.

CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Vă scrie Bătrînul. Am citit scrisorile lui Zemleacika și Koneaghin. De unde a scos el că eu mi-am dat acum seama de inutilitatea congresului, Alah știe. Dimpotrivă, insist în continuare că aceasta este singura soluție cinstită, că numai miopii sau lașii se pot teme de ea. Insist în continuare să fie neapărat trimiși aici Boris, Mitrofan și Calul, neapărat, fiindcă oamenii trebuie să se convingă singuri care e situația (creată mai ales după ședințele Consiliului), iar nu să scrie tot felul de bazaconii din depărtare, ascunzîndu-și capul în nisip și profitînd de faptul că de aici pînă la C.C. e cale lungă.

Nimic nu-i mai absurd decît ideea că munca în vederea convocării congresului, agitația în comitete, adoptarea de către ele a unor rezoluții bine cîntărite și categorice (iar nu anemice) *exclud* activitatea „pozitivă“ sau o contrazic. O asemenea idee dovedește incapacitate de a înțelege situația politică creată acum în partid.

Partidul este de fapt sfîșiat, statutul este prefăcut în zdrențe, organizația este batjocorită; numai niște proști și niște indolenți pot să nu vadă asta. Iar cui a înțeles acest lucru trebuie să-i fie clar că la atacul martoviștilor trebuie să răspundem tot printr-un atac (iar nu prin vorbărie prostească despre pace etc.). Toate forțele trebuie folosite în atac. Cu tehnica, cu transportarea și cu primirea de materiale trebuie să se ocupe *exclusiv* forțele auxiliare, ajutoarele, agenții. A pune la asemenea treabă pe membrii C.C. este o mare nechibzuință. Membrii C.C. trebuie să cucerească toate comitetele, să mobilizeze majoritatea, să viziteze toate organizațiile din Rusia, să unească strîns pe oamenii noștri, să pornească atacul împotriva O.C. (drept răspuns la atacul martoviștilor), atac prin rezoluții care 1) să ceară convocarea congresului, 2) să întrebe redacția O.C. dacă se va supune congresului în problema compoziției redacției, 3) să înfiereze fără „menajamente filistine“ noua „Iskră“, aşa cum au făcut zilele trecute Astrahanul, Tverul

și Uralul. Aceste rezoluții trebuie tipărite în Rusia, aşa cum am mai spus de o sută de ori.

Cred că la noi, în Comitetul Central, sînt încrănitări și niște birocați și niște formalisti, iar nu niște revoluționari. Martoviștii îi scuipă în obraz, iar ei șterg scuipatul și-mi dau mie povește: „e inutil să luptăm!“... Numai niște birocați nu văd acum că C.C. nu este un C.C. și că sforțările lui de a fi C.C. sînt ridicolе. Sau Comitetul Central va deveni o organizație care va porni război împotriva O.C., un război efectiv, iar nu verbal, un război în comitate, sau C.C. nu este decît o zdreanță fără folos care merită să fie aruncată căt colo.

Înțelegeți o dată, pentru dumnezeu, că centralismul a fost irevocabil distrus de martoviști. Dați încolo formalitățile idioate, ouceriți comitetele, învătați-le să lupte pentru partid, împotriva spiritului de cerc din străinătate, scrieți pentru ele foi volante (ceea ce nu va împiedica agitația pentru congres, ci o va ajuta!), folosiți la treburile tehnice forțe auxiliare. Conduceți războiul împotriva O.C. sau renunțați cu totul la pretențiile ridicolе de „a conduce“... ștergind urmele de scuipat.

Comportarea lui Claire e rușinoasă și e și mai rău încă că Koneaga îl încurajează. Nimic nu mă înfurie mai mult acum decît „aşa-zisul“ C.C. al nostru. Adio.

Bătrînul

*Scrisă în februarie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin“, vol. X*

Se tipărește după manuscris

Tovarăși,

După ce am primit îmștiințarea dv. că majoritatea C.C. a adoptat o hotărîre colectivă împotriva convocării congresului, exprimîndu-și dorința de a se pune capăt „intrî-

gilor“, și după ce am examinat cîteși trei (Kurț, Zver și Lenin) această înștiințare, am adoptat în unanimitate următoarea hotărîre :

1) Kurț și Lenin demisionează *provizoriu* din funcția de membru al Consiliului (rămînînd membri ai C.C.) pînă la elucidarea adevăratului caracter al divergențelor noastre cu majoritatea Comitetului Central. (Am declarat în Consiliu că nu vedem absolut nici o altă ieșire cînstită din actuala atmosferă de intrigi decît congresul și am votat pentru convocarea congresului.) Subliniem că retragerea noastră este provizorie și condiționată, ea neechivalînd cu renunțarea la funcțiile noastre în general, și că dorim din tot sufletul ca divergențele noastre și neînțelegările dintre noi să fie elucidate tovărășește.

2) Înînd seama (a) de necesitatea ca în străinătate să se afle membri ai Consiliului din partea C.C. ; (b) de necesitatea unei consfătuiri la care să participe membri din Rusia ai C.C. ; (c) de necesitatea de a avea în străinătate, după plecarea lui Kurț, Zver și Lenin (Kurț și Zver pleacă în Rusia, Lenin își ia un concediu oficial complet de cel puțin două luni), un membru al C.C. ; (d) de necesitatea de a face în aşa fel, încît de treburile de aici, care dau loc la „zîzanii“, să se ocupe *acei* membri ai C.C. care *nu sunt de acord* cu noi, dat fiind că *nu putem lupta* împotriva intrigilor altfel decît acum,

— înînd seama de toate acestea, rugăm insistent C.C. să trimîtă aici *imediat* pe cel puțin unul dintre membrii săi din Rusia.

Vă rugăm să ne înștiințați imediat de primirea acestei scrisori și să ne comunicați răspunsul dv.

P. S. Pentru a evita orice bîrfeli și orice răstălmăciri premature, am comunicat Consiliului demisia noastră în următoarea formă (copie integrală) :

„Către președintele Consiliului partidului

Stimate tovarășe,

Vă facem cunoscut că, dat fiind că unul dintre noi pleacă, iar celălalt își ia concediu, spre părere noastră de rău,

sîntem siliți să demisionăm provizoriu din funcția de membri ai Consiliului din partea C.C. Am făcut această comunicare și C.C.

Cu salutări social-democrate, *Kurț Lenin*[“]

*Scrisă la 13 martie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1929,
în „Culegeri din Lenin”, vol. X*

Se tipărește după manuscris

259

CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“

Stimați tovarăși,

În „Iskra” nr. 61 s-a tipărit, probabil din greșală, că pe adresa lui Akselrod urmează să fie expediate nu numai scrisorile, ci și *banii pentru „Iskra” și „Zarea”*.

Oamenii ar putea înțelege că pentru editarea ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea” se creează o casă specială, pe cătă vreme în realitate *toți banii necesari pentru editarea ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”* sunt luați *exclusiv* din casa centrală a partidului, de care dispune *exclusiv* C.C.

Vă rugăm să îndreptați rapid această greșală.

Locuitorul reprezentantului din străinătate al C.C.

P. S. Vă rugăm insistent să ne răspundeți la scrisoare.

*Scrisă la 18 martie 1904
la Geneva (scrisoare loco)*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

260

CĂTRE F. V. LENGNIK *

Și eu îi spun lui Kol să nu se retragă în nici un caz **. Dacă Valentin nu vrea să se sfătuiască cu Kol în toate chestiunile și să-i transmită toate, absolut toate informațiile, să plece el. Să țină minte Kol că întregul curs al evenimentelor ne este acum favorabil nouă ; să mai aibă încă puțină răbdare și perseverență și vom învinge. Aveți grija ca toată lumea să ia neapărat cunoștință de cuprinsul broșurii ***, Brutus îndeosebi. Apoi mai trebuie făcute presiuni asupra lui Brutus după ce va fi citit broșura, și el va fi al nostru ; deocamdată nu accept retragerea lui și să n-o acceptați nici dv. ; puneți deocamdată demisia lui în sertar. Despre demisia Zemleacikăi nu poate fi nici vorbă, luați bine aminte. Nil nici nu-i pretinde măcar să se retragă. Comunicați asta Zemleacikăi și țineți-vă tari. Repet : în Comitetul Central vom învinge noi.

*Scrisă la 26 mai 1904
Înălțată din Geneva la Moscova
Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

261

CĂTRE L. B. KRASIN

De la Bătrînul pentru Cal (personal)

Întrucît nu știu dacă ne vom putea întîlni, aş vrea să mai discutăm în legătură cu documentele pe care vi le trimit (acordul cu Nil²⁶⁵ și scrisoarea mea oficială către C.C. ****). De curînd a fost pe aici „prietenul” ***** dv., care ne-a asigurat că veți veni, dar Nil a dezmințit această

* Scrisoarea este un adaoș la scrisoarea lui N. K. Krupskaia. — Nota red.
** din C.C. — Nota red.

*** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 187—414. — Nota red.

**** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 415—418. — Nota red.

***** D. S. Postolovski. — Nota red.

știre. Vom regreta dacă va fi aşa, căci venirea dv. este absolut necesară din toate punctele de vedere, deoarece au apărut o mulțime de neînțelegeri și ele vor spori, frâñind întreaga activitate, dacă nu ne vom putea întîlni și nu vom discuta lucrurile amănunțit. Scrieți-mi numai decât dacă veniți sau nu și ce părere aveți despre broșura mea. În general, văd că sănăteți cu totul inactiv în materie de corespondență.

Boris (pe cît se pare și Koneaghin) s-au împotmolit, după părerea mea, într-un punct de vedere vădit înapoiat. Ei au rămas tot „în noiembrie“, adică într-o perioadă când lupta noastră de partid se rezuma la dispute și când era permis să speră că totul „se va aranja de la sine“, cu unele concesii personale etc. Acum acest punct de vedere este cu totul depășit, și a te crampona de el înseamnă să fii ori un papagal, care repetă într-una, fără noimă, același lucru, ori o giruetă politică, ori să renunți la orice rol de conducere și să te transformi într-un birjar sau tejghetar surdomut. Evenimentele au infirmat definitiv acest punct de vedere vechi. Acum pînă și martoviștii se leapădă de „cooptare“; absurditățile principiale de care este plină noua „Iskră“ au și împins de facto pe planul al doilea disputele de tot felul (astfel că acum numai niște papagali mai pot rosti îndemnuri la încetarea disputelor), și prin forța evenimentelor totul *se rezumă* — pentru d-zeu, înțelegeți o dată! — la faptul dacă partidul este mulțumit de noua „Iskră“. Dacă nu vrem să ajungem niște pioni, trebuie să înțelegem cu orice preț situația de față și să elaborăm un plan de luptă principală consecventă, dar intransigentă, în numele partinității împotriva spiritului de cerc, în numele principiilor de organizare revoluționare împotriva oportunismului. E timpul să terminăm cu vechile gogorițe cum că orice luptă de acest fel înseamnă sciziune, e timpul să nu ne mai ascundem capul în nisip și să nu ne eschivăm de la îndatoririle noastre de partid invocînd „activitatea pozitivă“... a birjarilor și tejghetarilor, e timpul să renunțăm la ideea, de care în curînd vor rîde și copiii, că agitația în favoarea congresului este o intrigă a lui Lenin.

Repet: membrii C.C. sănt grav amenințați să devină niște retrograzi caraghioși. Cine mai are un pic de onoare și probitate politică trebuie să înceteze cu jongleriile și cu şiretlicurile (procedeele astea nu i-au reușit *nici* lui Plehanov, darmite bunului nostru Boris !), să adopte o poziție precisă și să-și apere convingerile.

O caldă strîngere de mînă. Aștept răspuns.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă nu mai de vreme de
26 mai 1904*

Expediată din Geneva la Baku

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

262

CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI

Dragă prietene,

Din acordul nostru cu Nil îți vei da seama, desigur, care e fondul chestiunii. Pentru dumnezeu, nu lua hotărîri pripite și nu despera. Mai întîi citește neapărat broșura mea * și procesele-verbale ale Consiliului. Nu te necăji că un timp n-ai să activezi, mai bine abține-te de cîteva ori de la vot, dar nu te retrage cu totul. Crede-mă că vei mai fi încă foarte necesar și că toți prietenii contează pe apropiata ta „învieră“. În partidul nostru foarte mulți continuă să fie nedumeriți și dezorientați, neștiind cum să se adapteze la noua situație, pierzîndu-și în mod laș încrederea în sine și în cauza noastră dreaptă. Pentru noi însă devine tot mai clar că de pe urma amînărilor noi avem de cîştigat, că certurile se potolesc de la sine și că pe primul plan se pune în mod irevocabil esența chestiunii, problema principiilor, și că în această privință noua „Iskră“ e foarte slabă. Nu da crezare istoriilor absurde despre voința noastră de sciziu, înarnează-te cu puțintică răbdare și ai să-ți dai

* „Un pas înainte, doi pași înapoi“ (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 187—414). — Notă red.

seama în curînd ce frumoasă e campania noastră și că noi vom învinge prin forța convingerii. Răspunde-mi neapărat. Cel mai bine ar fi să faci tot posibilul și să vii aici pentru vreo săptămînă — nu pentru treburi, ci numai pentru o scurtă vacanță, ca să te întâlnești cu mine undeva în munți. Crede-mă, ai să mai fii încă foarte necesar, și, deși Koneaga a făcut o greșală convingîndu-te să renunți la un plan al tău, să știi însă că un lucru amînat nu e un lucru pierdut! Încearcă să prinzi puteri și o să ne mai batem noi!

Al tău, *Lenin*

Scrisă nu mai devreme de

26 mai 1904

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

263

CĂTRE BIROUL DIN SUD AL COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.R.

L a O d e s a

Din partea lui Lenin,
membru din străinătate al C.C. și membru al Consiliului

Tovărăși! Sîntem informați pe cale particulară că majorității din Comitetul organizației din Nikolaev i se aduce acuzația că nu procedează just²⁶⁶. Aș dori mult să mă lămuresc cum s-au petrecut lucrurile. Fiți buni și răspundeți-mi *imediat* (și transmiteți această scrisoare tovarășilor care fac parte acum din Comitetul din Nikolaev rugîndu-i să-mi răspundă imediat) la următoarele întrebări:

1) Din cine anume era compus Comitetul din Nikolaev înainte de căderea din 8—9 martie? Avem nevoie de lista completă a numelor conspirative. Cîți membri au fost în total? Cîți din minoritate și cîți din majoritate?

2) Toți membrii Comitetului din Nikolaev au căzut la 8—9 martie? Dacă n-au căzut toți, cîți au mai rămas? Cîți din majoritate și cîți din minoritate?

3) N-a existat o hotărîre formală a Comitetului din Nikolaev (înainte de căderea din 8—9 martie) cu privire la numirea de membri supleanți? Dacă da, cînd anume a fost adoptată, cîți membri supleanți au fost numiți și cine anume?

4) Au mai fost căderi în Comitetul din Nikolaev după 8—9 martie? Cum s-a schimbat în urma fiecareia dintre aceste căderi componența Comitetului din Nikolaev?

5) Tovarășii S. și O. (membrii din minoritate cu care s-a produs conflictul) au fost membri ai Comitetului din Nikolaev înainte de cădere? Nu au activat și înainte la Nikolaev? Dacă da, cînd anume, cît timp și în ce calitate, în ce grup, ce muncă au îndeplinit etc.? Cînd anume au sosit S. și O. la Nikolaev?

6) La cîte zile după căderea generală (din 8—9 martie) a sosit la Nikolaev tovarășul N.?

7) Ce drept avea tovarășul N. să-i declare pe tovarășii S. și O. membri ai Comitetului din Nikolaev fără asentimentul și fără consultarea tovarășilor V. și A., membri ai Comitetului din Nikolaev?

8) Tovarășii S. și O. au formulat pretenția de a fi considerați membri ai Comitetului din Nikolaev fără a fi numiți sau cooptați de cineva? Dacă da, scrieți-mi amănunțit pe ce bază?

9) Ce legături trebuiau să transmită tovarășii S. și O. tovarășilor V., N. și A.? De unde le aveau tovarășii S. și O.? Cine le-a dat aceste legături și cînd?

10) De ce S. și O. n-au recunoscut pe tovarășii V. și A. drept comitet?

11) Ce instituții oficiale ale Comitetului din Nikolaev existau în momentul căderii din 8—9 martie? adică ce grupuri de agitatori? de organizatori? de propaganisti? etc.? cîte grupuri de acestea? Enumerați neapărat toate aceste grupuri și indicați cîți membri aveau fiecare din ele. Cîți din minoritate și cîți din majoritate?

12) Cînd s-a format grupul de agitatori care la 20 aprilie, la o adunare formată din 10 membri a adoptat o rezoluție în favoarea majorității ? Înainte de cădere sau după ? s-a schimbat compoziția lui după cădere și cum anume ? Nu avea acest grup (sau nu aveau alte grupuri) dreptul formal sau recunoscut tacit de a propune candidați pentru comitetul local ?

13) Nu ștîi de unde și cu ajutorul cui (bani etc.) au fost trimiși S. și O. ?

*Scrisă la sfîrșitul lunii mai 1904
la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

264

CATRE E. D. STASOVA SI F. V. LENGNIK

Am primit adineauri o scrisoare de la Absolut în legătură cu conferința și n-am înțeles nimic din ea. Din a cui inițiativă se organizează conferința ? Cine anume va participa ? Vor lua parte Nikitici, Căpriorul și Valentin ? Trebuie să știm totul cît se poate de amănuntit, căci se poate întâmpla următorul lucru : Căpriorul, Nikitici și Mitrofan vor transmite votul lor lui Nil sau lui Valentin, și atunci ei vor avea majoritatea, putînd săvîrși astfel un coup d'état ; e mai ușor de înfăptuit o asemenea lovitură în străinătate — Consiliul ar aproba și ar sancționa hotărârile lor. În genere o conferință organizată aici de membrii molatichi * ar putea să prezinte în momentul de față o mare primejdie. Judecînd după felul cum se comportă Nil, poți să te aștepți din partea lui la orice. Bunăoară, referindu-se la scrisoarea lui Plehanov, el spunea : „Trebuie să-i răspundem că nu suntem de acord cu politica lui Lenin, dar nu vrem să-l trădăm“. Ce înțelege el prin „politica lui Lenin“, Alah știe. A refuzat orice explicație cu Șoimul :

* Membrii C.C. împăciuitoriști : V. A. Noskov, L. E. Galperin și L. B. Krašin. — Nota red.

„Părerea mea o s-o aflați de la Valentin“. Cu membrii minorității el discută foarte prietenos, pe cu totul alt ton decât cu cei ai majorității. Șoimul voia să plece astăzi, dar acum nu știm cum să procedăm. „Molaticii“ pot hotărî, dacă le va conveni, că nu se admite transmiterea voturilor, și atunci Șoimul nu trebuie să plece, căci vom avea un vot în plus, și are și Lenin nevoie de un sprijin. Dar dacă nu avem nici un temei să credem că conferința se va solda cu o lovitură, nu are rost ca Șoimul să rămînă. Dacă prima alternativă e justă, atunci telegrafiați : „Geld folgt“ * (adică : Șoimul să plece imediat); dacă e cea de-a doua — „Brief folgt“ ** (adică : Șoimul să rămînă în străinătate). Adresa pentru telegramăe : ... ***

Răspundeți-ne, tot printr-o scrisoare, imediat și cât se poate de amănunțit. Precizați termenul. Ce înseamnă : pregătiți locuința? Credeți că toți cei „tari ca piatra“ pot să plece fără ca totul să cadă în mânile adeptilor lui „Matreșa“, tari ca gelatina? De pildă, dacă Valentin va rămîne, iar ceilalți vor pleca, el poate să ne facă multe buclucuri. Atunci poate că prezența Șoimului în Rusia va fi necesară. Chibzuiți totul bine. Deocamdată nu împărtășim optimismul vostru în legătură cu C.C., dar suntem optimiști în ceea ce privește victoria noastră.

Dacă conferința e generală, Kol să depună încă o dată toate eforturile posibile pentru a-l atrage pe Căprior aici și a-i explica că transmiterea votului său (al Căpriorului) lui Koneaga sau lui Boris poate însemna un coup d'état și retragerea lui Lenin în vederea unei lupte înverșunate.

*Scrișă la 19 iunie 1904
Expeditată din Geneva la Moscova
Publicată pentru prima oară în 1930
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul copiei
scrise de N. K. Krupskaja
cu îndreptările și adăugirile
lui V. I. Lenin*

* — „Urmează bani“. — Notă trad.

** — „Urmează scrisoare“. — Notă trad.

*** În manuscris e lăsat loc liber pentru adresă. — Notă red.

265

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ISKRA”

20. VI. 1904

CĂTRE ORGANUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.

Stimați tovarăși,

Tovarășul Leadov (adresa expediției) a fost numit casier al C.C. de către reprezentanții C.C. din străinătate. Rugăm ca banii să fie vărsăti lui și tot de la el să se ceară chitanțe.

Membri ai C.C. N. Lenin

B. Glebov

*Scrisă la Geneva (scrisoare loco)**Se publică pentru prima oară,
după textul scris de mîna unui
necunoscut și semnat de V. I. Lenin*

266

CĂTRE SECTIA DIN PARIS
 A LIGII DIN STRĂINĂTATE
 A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVOLUȚIONARE RUSE

Către secția din Paris

Întrucât bundistul despre care ne scria secția²⁶⁷ nu s-a adresat C.C. (deși avea tot dreptul, conform § ... din statutul partidului nostru), C.C. nu consideră necesar să facă cercetări într-un conflict care pornește, probabil, de la o simplă neînțelegere.

*Scrisă la sfîrșitul lunii iunie —
începutul lunii iulie 1904
în Elveția**Publicată pentru prima oară în 1930
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV**Se tipărește după manuscris*

267

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

26. 7. 1904

Dragă Vladimir Dmitrievici,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dv. din 23. 7. 1904, cu privire la treburile noastre²⁶⁸. Vă voi răspunde pe rînd la toate.

În ceea ce privește politica generală, sănătatea în continuare pentru o pace armată, pentru o retragere cu proteste (așa cum am vorbit cu Nina Lvovna în prezența dv. și a lui Martin Nikolaevici), într-un cuvînt, pentru vechea tactică. Protestați împotriva oricărei încălcări, aduceți-o la cunoștința publică, faceți agitație în jurul ei, fără a da motive pentru coup d'état pe care o doresc ei. Cât privește amânuințele diferitelor măsuri, vă puteți orienta mai bine acolo pe loc.

Că agenților C.C. nu li s-a dat hîrtia, *vinovat* e numai Boris, care a plecat ultimul²⁶⁹. I-am scris lui Martin Nikolaevici că sfatul meu e să se explice redacției O.C. că *e absurd* să ceară hîrtii : lui Boris i s-a scris de două ori, *s-a primit o știre că ar fi fost arestat*; să așteptăm o jumătate de an să ne vină răspuns din Rusia ?? Protestați, dar de facto voi veți face totul.

În ceea ce privește finanțele, mă tem că n-avea rost să ne apucăm de bibliotecă : Ce-i lipsea chelului ? Tichie de mărgăritar. Vă amintiți că așa v-am spus ? Si s-au dus 300 de frs !! Pentru dumnezeu, băgați de seamă, nu vă lăsați antrenați de bibliotecă²⁷⁰, gîndiți-vă la *t o a t e*.

Multe salutări lui Ignat din partea mea. Cum se simte ?

Sînt foarte neliniștit pentru Nina Lvovna. Scrieți-mi de îndată ce aflați ceva despre ea.

După părerea mea, trebuie să publicăm neapărat răspunsul către Plehanov (nu în foaie volantă, ci *în broșură* cu o mică prefăță) în cazul cînd, în pofida protestelor

noastre, O.C. nu-l va publica. Și nu întîrziați cu asta, căci altfel își va pierde interesul²⁷¹.

O călduroasă strîngere de mînă. Transmiteți, vă rog, salutări Verei Mihailovna și tuturor prietenilor.

Al dv., N. Lenin

Scrieți-mi (și trimiteți-mi ziarele) pe adresa : *Meiringen, postlagernd* *.

*Scrisă în Elveția
Expeditată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

268

CĂTRE I. O. MARTOV SECRETARUL CONSIGLIULUI PARTIDULUI

Răspuns tov. Martov

Stimate tovarășe,

Am primit scrisoarea dv. nedată în timp ce mă aflam într-o călătorie și nu aveam la îndemînă procesele-verbale ale ședințelor Consiliului. În orice caz, consider, din principiu, cu totul inadmisibil și ilegal ca membrii Consiliului să-și dea votul sau să ducă tratative în afara ședințelor Consiliului, în orice chestiuni care sunt de competență Consiliului. De aceea nu pot răspunde la propunerea dv. În legătură cu votarea de candidați. Dacă nu mă însel, Consiliul a hotărît că toți membrii Consiliului reprezintă partidul nostru la congres²⁷². Prin urmare, problema este rezolvată. Dacă vreunul din membrii Consiliului nu poate pleca, el poate, după părerea mea, să trimită un înlocuitor; nu știu, bineînțeles, dacă o asemenea înlocuire este în conformitate cu uzanțele congreselor internaționale, dar în statutul partidului nostru și în uzanțele sale nu există nici o interdicție pentru o asemenea înlocuire. Personal nu pot pleca și aş vrea să mă înlocuiască tov. Leadov, împăternicit

* — post-restant. — Notă trad.

al C.C., și tov. Serghei Petrovici, membru al Comitetului din Moscova.

Cu salutări social-democrate,
N. Lenin, membru al Consiliului

P. S. În legătură cu comunicarea către C.C. voi scrie agenților de la Geneva, care conduc toate treburile în lipsa mea.

*Scrisă la 10 august 1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

269

CĂTRE M. K. VLADIMIROV

Pentru Fred

Dragă tovarășe,

Am primit ultima dv. scrisoare. Vă scriu pe vechea adresă, deși mă tem că scrisorile nu ajung la destinație; la scrisoarea precedentă v-am răspuns destul de amănunțit. Încrederea tovărășească, care răzbate din toate scrisorile dv., mă face să vă scriu personal. De aceea nu scriu scrisoarea de față în numele colegiului și nici pentru comitet.

Comitetul vostru lîncezește din pricină că nu are oameni, că duce lipsă de publicații și este complet neinformat, așa cum se întâmplă în întreaga Rusie. Pretutindeni se face simțită o mare lipsă de oameni — în comitetele minorității această lipsă e chiar mai acută decât în cele ale majorității —, o răzlețire totală, o atmosferă apăsătoare și o iritare generală, o stagnare a activității pozitive. De la Congresul al II-lea încocace partidul a fost mereu rupt în bucăți, iar în ultima vreme s-au făcut foarte multe lucruri în acest sens — tactica minorității a dus la o slăbire extremă a lui. Minoritatea a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a discredită C.C., pornind o campanie împotriva lui încă de la congres și intensificând-o mereu atât în presă,

cît și prin viu grai ; ea a discreditat într-o măsură și mai mare O.C., transformîndu-l dintr-un organ al partidului într-un organ de răfuieli personale cu majoritatea. Dacă ați citit „Iskra“, nu e nevoie să vă mai vorbesc despre acest lucru. În goană după divergențe, ei au lansat acum lozinca : „lichidarea celei de-a patra perioade, perioada « Iskrei »“, și pun azi pe foc tot ceea ce adoraseră ieri, denaturînd total perspectiva, interpretînd iskrismul aşa cum îl interpretau pe vremuri dușmanii lui înverșunați. Activiștii de partid care n-au uitat ce au apărut ieri nu urmează O.C. Cele mai multe comitete se situează pe punctul de vedere al majoritatii de la congres și rup într-o măsură din ce în ce mai mare legătura spirituală cu organul partidului.

Actuala stare de lucruri are însă o înrîfurire atât de puternică asupra activității pozitive, o frînează atât de mult, încît o serie întreagă de activiști de partid nutresc dorința de a se refugia în activitatea pozitivă și de a se îndepărta complet de această înverșunată luptă intestină din partid. Ei vor să închidă ochii, să-și astupe urechile, să-și ascundă capul sub aripa muncii pozitive, fug și se ascund de ceea ce în momentul de față, în partid fiind, nu te poți ascunde. O parte a membrilor C.C. a și adoptat o asemenea poziție „împăciuitoristă“, căutînd să treacă sub tăcere divergențele crescînde, starea de destrămare a partidului. Majoritatea (neîmpăciuitoristă) declară : trebuie să găsim cît mai repede o soluție, să ajungem într-un fel sau altul la un acord, să încercăm a găsi un cadru în care lupta ideologică să se desfășoare mai mult sau mai puțin normal ; e nevoie de un nou congres. Minoritatea se pronunță împotriva congresului și ea declară : marea majoritate a partidului este împotriva noastră și, ca atare, congresul nu ne convine ; majoritatea „împăciuitoristă“ este și ea împotriva congresului, încrucișând se teme de iritarea din ce în ce mai mare, atât împotriva O. C. cît și împotriva C.C. A presupune că congresul nu poate duce decît la sciziune înseamnă a recunoaște că nu avem un partid, că simțul partinic e atât de puțin dezvoltat în noi toți, încît el nu va putea birui vechiul spirit de cerc. În această privință, noi avem o părere mai bună despre adversarii noștri decît

aceea pe care o au ei despre ei însăși. Firește, nu putem da nici o garanție, dar trebuie să facem încercarea de a soluționa conflictul în mod partinic și de a găsi o ieșire. În orice caz, majoritatea nu dorește sciziuinea, dar e din ce în ce mai greu să-ți continui activitatea în condițiile create acum. Peste 10 comitete s-au pronunțat de pe acum în favoarea congresului (Petersburg, Tver, Moscova, Tula, Siberia, Caucaz, Ekaterinoslav, Nikolaev, Odesa, Riga, Astrahan)²⁷³, dar, chiar în cazul când marea majoritate a comitetelor se va pronunța pentru congres, el nu se va ține atât de repede, deoarece atât O.C. cât și C.C. și probabil Consiliul nu vor împărtăși dorința majorității tovarășilor din Rusia.

În ceea ce privește publicațiile, tovarășul din C.C. cu care am stat de vorbă mi-a spus că ele se trimit în mod regulat comitetului dv. E posibil să se fi produs o încurcătură. De două ori am trimis oameni la dv., însă în Rusia ei au fost îndrumați în alte părți. O să vă trimitem nouății când vom avea o ocazie.

Cu salutări tovărășești, Lenin

*Scrisă la 15 august 1904 în Elveția
Expediată la Gomel*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în revista „Krasnii Arhiv” nr. 1*

*Se tipărește după textul copiei
scrise de N. K. Krupskaia*

270

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

Dragă Vladimir Dmitrievici,

Am primit scrisoarea dv. și mă grăbesc să vă răspund. Nu pricep în ruptul capului cum de ați ajuns la un diferenț și despre ce este vorba în fond²⁷⁴. De ce să nu se vîndă 20—30 de exemplare din „Zarea“, ce se „anticipează“ aici, nu mă pot dumiri. După părerea mea, asta e o problemă de amănunt a muncii de expediție, care trebuie lăsată cu totul în seama șefului expediției, adică a dv. Îi voi scrie chiar astăzi lui Martîn Nikolaevici încercînd să

aplanez diferendul. Nu trebuie să vă faceți atîta sînge rău pentru niște expresii, chiar tăioase, chiar nedrepte. Vedeți doar că toți sînt nervosi ; de vină e situația ingrată creată de noii trădători din C.C. De domnul să scăpăm cît mai curînd și definitiv de toate acestea și să începem o activitate nouă, și atunci nu vor mai fi prilejuri de conflicte mărunte. Iar pînă una-alta trebuie să ne înarmăm cu răbdare ; la ieșirile vehemente eu aş răspunde ou o glumă „neînfricatului torpilor”²⁷⁵. Vă încelează prea bine enervarea, dar în acest caz nu se poate răspunde decît printr-o glumă. Dacă se iscă vreo dispută, dacă rezolvarea chestiunii tărgănează, scrieți-mi și atîta tot. Vă rog să luați *toate măsurile posibile* pentru a grăbi apariția

- 1) broșurii lui Readovoi și Galerka,
- 2) a înștiințării dv. și a documentelor însoțitoare,
- 3) a broșurii lui Galerka trimisă astăzi²⁷⁶.

Ce-i cu Ilia ? A fost ieri la mine, i-am expus chestiunea²⁷⁷, dar el nu se hotărăște. I-ați dat 1) scrisoarea mea în legătură cu acordul din 26. 5. 1904, 2) protestul împotriva declarației C.C.²⁷⁸ și 3) scrisoarea în legătură cu protestul * ? Trebuie neapărat ca toate acestea să fie citite atît de el, cît și de toți zețarii ; nu tergiversați acest lucru.

Ați aranjat chestiunea cu tipografia cooperativă²⁷⁹ ? Urgențați.

Ilia ne comunică că, după cîte se zvonește, Glebov ar avea o cerere de demisie a lui Travinski. Ne vom interesa și vom verifica.

Ce specimene ! Există un litigiu între 5 oameni și alți 4 ; din cei 5 pleacă doi, din cei 4 sunt arestați doi, și atunci cei trei rămași, în loc să se retragă, săvîrșesc un coup d'état²⁸⁰ !!

Al dv., N. Lenin

*Scrisă între 18 și 31 august
1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

* Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 415—421 ; vol. 9, p. 22—26. — Notă red.

271

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ISKRA”

CĂTRE O.C. AL P.M.S.D.R.

24. VIII. 1904

Stimați tovarăși,

Fiind destul de departe de Geneva, am aflat abia astăzi de intenția redacției O.C. de a publica „declarația“ care ar fi fost adoptată de Comitetul Central.

Consider de datoria mea să atrag atenția redacției O.C. că încă în ziua de 18. VIII. 1904 am trimis un protest în care contestam legalitatea acestei declarații *, adică a hotărîrii adoptate în această problemă de o pretinsă majoritate a C.C.

Membrii C.C. sunt acum în număr de șase (în urma demisiei tov. Mitrofan și a recentei arestări, dacă zvonurile se adeveresc, a lui Zverev și Vasiliev).

După informațiile pe care le am, mi se pare chiar verosimilă presupunerea că numai trei din cei șase membri și-au permis să vorbească în numele întregului C.C. și că ei nici nu au vorbit prin cei doi reprezentanți din străinătate, care sunt obligați să acționeze solidar prin acordul formal din 26. V. 1904 (semnat de Glebov, de Zverev și de mine).

Anexând aici o copie după scrisoarea mea din 18. VIII. 1904, ţin să atrag atenția că, în cazul cînd „declarația“ va fi publicată înainte ca protestul meu prin care contest valabilitatea hotărîrii adoptate să-și fi găsit o soluționare în cadrul C.C., răspunderea pentru prezentarea în presă a întregului incident și conflict revine redacției O.C.

N. Lenin, membru și reprezentant în străinătate al C.C.

P. S. În orice caz, aş considera absolut obligatoriu să

* „Către cinci membri ai Comitetului Central“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 22–25). — Notă red.

nu se publice „declarația“ înainte ca eu să fi avut o explicație definitivă cu tov. Glebov, care, după cîte sînt informat, pleacă astăzi din Berlin spre Geneva. Eu, ca membru al C.C., nu am cunoștință nici măcar de hotărîrea C.C. cu privire la publicarea acestei declarații.

Dacă redacția va găsi totuși cu cale să publice declarația, consider că are obligația morală să publice și protestul meu prin care îi contest valabilitatea.

*Scrisă în Elveția
Expeditată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul copiei
scrise de N. K. Krupskaia*

272

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII COMITETELOR MAJORITĂȚII ȘI CĂTRE TOȚI PARTIZANII ACTIVI AI MAJORITĂȚII DIN RUSIA ÎNSOȚITĂ DE O SCRISOARE CĂTRE L. A. FOTIEVA

Dragă Lidia Aleksandrovna,

Vă rog să trimiteți cît mai curînd (dacă se poate chiar astăzi) scrisoarea de mai jos *prietenilor noștri* din Rusia :

„Vă rugăm să treceți de îndată la strîngerea și trimiterea corespondenței de orice fel pe adresele noastre, cu menținerea : pentru Lenin. Avem mare nevoie de bani. Evenimentele se precipită. Minoritatea pregătește evident o lovitură, încercînd să încheie o tranzacție cu o parte din membrii Comitetului Central. Ne aşteptăm la tot ce poate fi mai rău. Amănuite peste cîteva zile“.

Trimiteți imediat scrisoarea : 1) la Petersburg, pe adresa lui Mișa, 2) la Tver, 3) la Odesa (pe ambele adrese), 4) la Ekaterinoslav, 5) în Siberia, 6) în Ural, 7) la Riga (pe ambele adrese), 8) Rozei,

9) la Nijni (adresa pentru scrisori : Biblioteca clubului popular, într-o broșură), 10) la Saratov (pe adresa lui Golubev) și în general pe adresele prietenilor, în care putem avea deplină încredere.

Cu bine.

Leon * nu va putea pleca atât de curînd, documentul îi va parveni, dar abia peste cîteva zile **.

*Scrisă în jurul datei de 28 august
1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

273

CĂTRE V. A. NOSKOV

Către tov. Glebov, membru al C.C.

30. VIII. 1904

Stimate tovarășe,

Nu pot participa la votul în legătură cu cooptarea²⁸¹, aşa cum îmi propuneți, înainte de a primi răspunsul dv. scris la protestul meu din 18. 8. 1904 ***, precum și informații amănunțite în legătură cu hotărîrile pe care le-ar fi adoptat Comitetul Central. În momentul de față nu pot veni la Geneva.

Lenin, membru al C.C.

*Scrisă în Elveția
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — *Nota red.*

** Textul cu petite este scris de N. K. Krupskaia. — *Nota red.*

*** Vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 22—24. — *Nota red.*

CĂTRE V. A. NOSKOV

Tovarășului Glebov. Ca răspuns la scrisoarea dv. din 30. 8. 1904, vă comunicăm că legalitatea și valabilitatea hotărîrilor C.C. la care vă referiți au fost contestate de tov. Lenin, membru al C.C. În calitate de agenți ai C.C., care am fost informați de întreaga evoluție a conflictului din C.C., noi, la rîndul nostru, contestăm legalitatea acestei hotărîri și declarăm că hotărîrea C.C. nu poate fi considerată legală, întrucît chiar de la bun început comunică un fapt evident eronat: noi însine am stat de vorbă aici în străinătate cu *doi* membri ai C.C. care nu au fost informați despre adunarea Comitetului Central. Întrucît s-a mai întîmplat să ne comunicați un neadevăr (că C.C. ar fi interzis cartea tov. Lenin *), noi ne îndoim și mai mult de veracitatea comunicărilor pe care le primim din partea dv. De aceea vă rugăm să ne comunicați imediat date precise pentru a putea verifica legalitatea hotărîrii C.C. (cine a participat la adunare ** și declarația în scris a fiecărui participant). Nu avem cîtuși de puțin intenția să ne opunem hotărîrile legale ale adevăratei majorități a C.C., dar, atîta timp cît nu ni se face dovada acestei legalități, nu vom da curs declarațiilor dv.

*Scrișă la 30 sau 31 august
1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

* „Un pas înainte, doi pași înapoi” (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 187—414). — Nota red.

** Pentru a evita orice interpretări greșite, declarăm că, întrucît în presă (în declarație) s-a făcut o afirmație inexactă cu privire la componența adunării, nu avem nici o posibilitate să aflam adevărul decit dacă ni se comunica numele celor care au participat la adunare.

275

CĂTRE M. N. LEADOV

Pentru lămurirea lucrurilor²⁸² adaug : 1) este o minciună sfruntată că Osipov „și-a dat demisia la adunarea precedentă”, pentru că Glebov, care *a fost și el prezent la această adunare, a semnat acordul din 4 mai 1904, în care se vorbea de...* membri ai C.C., *a dică și de Osipov.*

2) *Niciodată n-am fost informat oficial despre demisia lui Travinski.*

*Scrisă la 1 septembrie
1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Se publică pentru prima oară,
după o copie scrisă de mîna
unui necunoscut*

276

CĂTRE I. O. MARTOV,
SECRETAR AL CONSIGLIULUI PARTIDULUI

Către tov. Martov

2. IX. 1904

Stimate tovarășe,

Ca răspuns la invitația dv. din 31. VIII. 1904 de a participa la ședința Consiliului, ţin să declar că pînă la verificarea, de către toți membrii C.C., a legalității compoziției acestuia și a ultimei lui adunări, așa-zis ordinare, consider că nici eu și nici tov. Glebov nu avem dreptul să reprezentăm C.C. în Consiliul partidului. Pînă la o asemenea verificare consider *ilegală* orice acțiune oficială a tov. Glebov (iar participarea la ședința Consiliului este și ea o acțiune oficială).

Mă voi limita să indic un singur *neadevăr evident* și o singură dovadă de *incorectitudine* în „verificarea” compoziției C.C. așa cum au efectuat-o trei din membrii C.C. la „ședința” lor din... iulie. 1) În ceea ce privește demisia lui Mitrofanov, sănt în posesia unei declarații scrise a tov.

Osipov. Cît despre demisia lui Travinski, nimeni nu mi-a făcut o declarație precisă în scris. Cei trei membri ai C.C. au primit demisia cel puțin prematur, fără să se consulte cu ceilalți membri. 2) În ceea ce privește faimoasa demisie a tov. Osipov, săn în posesia unei comunicări în scris a tov. Vasiliev, membru al C.C., în legătură cu controversa dintre el și tov. Valentin și hotărîrea de a aduce această controversă spre examinare în ședința plenară a Comitetului Central. Despre demisia lui Osipov, de asemenea nu am nici o comunicare. Afirmația făcută de cei trei membri ai C.C. că Osipov a declarat oficial, la adunarea ordinată precedentă a C.C., că își dă demisia este o *minciună sfruntată*, care este infirmată printr-un document, acordul din 26. V. 1904, semnat de Zverev și Glebov. În acest acord, care a avut loc *cîteva luni* după „adunarea ordinată precedentă a C.C.” și după ce Osipov o intrat, zice-se, în Comitetul din Petersburg, se recunoaște Comitetul Central alcătuit din 9 membri, *inclusiv Osipov* adică.

N. Lenin, membru al C.C.

*Scrisă în Elveția
Expedită la Genève*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

*Se tipărește după textul copiei
scrise de N. K. Krupskaja*

277

CATRE V. A. NOSKOV *

2. IX. 1904

Către tov. Glebov

Stimate tovarășe,

Vă rog să-mi comunicați dacă aveți intenția să răspundeți la protestul meu în legătură cu hotărîrea adoptată de aşa-zisa majoritate a Comitetului Central.

* Scrisoare scrisă pe verso-ul scrisorii lui V. A. Glebov din 31. VIII. 1904. Pe scrisoare, V. I. Lenin a facut însemnarea : „a se restituî urgent !!”. — Notă red.

La care „ședință ordinară anterioară a C.C.“ a declarat tov. Osipov că-și dă demisia?

Când anume și de cine au fost înștiințați în acest sens membrii C.C. care nu erau de față cînd Osipov a făcut această declarație?

A raportat tov. Valentin Comitetului Central despre explicațiile pe care le-a avut el cu tov. Vasiliev în legătură cu pretinsa demisie a tov. Osipov?

Când și pe cine a anunțat tov. Travinski în mod oficial de demisia lui? Vă rog să dispuneți să mi se trimită o copie după această înștiințare și să mi se comunice toate amănuntele. Poate că mi s-a și scris despre acest lucru, iar scrisoarea s-a rătăcit?

Pînă la „verificarea“ legalității (componenței C.C. și a hotărîrii lui din... iulie) de către *toți* membrii C.C., nu mă consider în drept nici pe mine și nici pe tov. Glebov să reprezentăm C.C. în Consiliul partidului.

N. Lenin, membru al C.C.

*Scrisă în Elveția
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1910,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

278

CĂTRE ZEȚARII DE LA TIPOGRAFIA PARTIDULUI

Stimați tovarăși,

Sper că veți îndeplini neîntîrziat rugămintea tovarășului Galerka²⁸³. Dreptul lui asupra broșurii sale este atîț de neîndoienic și fără legătură cu actualul conflict, încît mi se pare inutil să mai insistăm asupra acestei chestiuni.

N. Lenin, membru al C.C.

*Scrisă la 2 sau 3 septembrie
1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE I. S. VILENSKI

Tovarășului Ilia, directorul tipografiei partidului
și zețarilor de la această tipografie

Independent de legalitatea pretențiilor tov. Glebov (toate materialele în această problemă au fost transmise de mine tovarășilor Olin, Bonci-Bruevici și Leadov), consider necesar să declar că în orice caz directorul și zețarii sunt obligați să livreze autorilor broșura lui Readovoi și Galerka, având în vedere că :

1) broșura este tipărită exclusiv din fondurile autorilor și constituie proprietatea lor integrală ;

2) dispoziția ca broșura să fie culeasă și tipărită în tipografia partidului a fost dată de agenții C.C. cu mult înainte de apariția tov. Glebov cu „reformele“ sale. Hotărârile ulterioare, chiar dacă au fost adoptate de adunările legale ale C.C., nu anulează în nici un caz dispozițiile legale date de anumite persoane în calitate de agenți ai C.C. ;

3) autorii nu insistă cătuși de puțin ca pe broșură să se menționeze că a fost tipărită la tipografia partidului.

Refuzul de a livra imediat autorilor broșura ar fi pur și simplu un act de însușire a unui bun străin.

N. Lenin, membru al C.C.

*Scrisă între 5 și 13 septembrie
1904 în Elveția
Expediată la Geneva*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

280

CĂTRE I. O. MARTOV,
SECRETAR AL CONSILIULUI PARTIDULUI

*Copie**Către tov. Martov*

7. IX. 1904

Stimate tovarășe,

În legătură cu copiile trimise mie de dv., ţin să vă declar că Consiliul s-a ostenit în zadar să repete invitația, din moment ce i-am răspuns o dată printr-un refuz. Nu mi-am exprimat niciodată dorința de a supune spre examinare Consiliului „conflictul“ din C.C. Dimpotrivă, în scrisorile mele trimise tov. Glebov și tov. Martov am declarat din capul locului că numai membrii C.C. sunt competenți a verifica legalitatea componenței acestuia. Nici statutul nu împunericște Consiliul să analizeze conflictele din Comitetul Central *.

După ce biroul congresului internațional a acceptat să transmit unei alte persoane mandatul *meu*²⁸⁴, nu mai sunt obligat să dau socoteală în fața nici unui Consiliu. Explicații (în scris sau în presă) în legătură cu *anumite* probleme sunt gata să dau bucuros oricui le dorește **.

N. Lenin, membru al C.C.

*Scrisă în imprejurimile Genevei,
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, p. 396—398. — *Nota red.*

** Pe scrisoare se află o însemnare făcută de Lenin: „Trimisă la 7.9.04. În Geneva cu o ocazie“. — *Nota red.*

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

13. 9. 1904

Dragă Vladimir Dmitrievici,

După părerea mea, *nu trebuie să înaintați* nici o cerere, aşa cum, de altfel, am și hotărît²⁸⁵.

Lipiți la broșură * o foaie pe care să se tipărească : 1) înștiințarea dv. cu privire la editura dv. de literatură (și pe verso) ; 2) declarația cu privire la interdicția lui Boris (aşa cum a fost culeasă) ; 3) scrisoarea lui Boris (aceasta)²⁸⁶ din 12. IX, fără post-scriptum ; 4) un mic adaos la scrișoare care să sună cam aşa :

„Iată politica unor oameni care s-au fălit atîta cu lupta lor «principială» împotriva formalismului și birocratismului ! Ar fi însă interesant să aflăm ce punct de statut interzice membrilor de partid să publice literatură de partid ?

V. Bonci-Bruevici“

Salutări la toată lumea. Sosesc poimâine, joi.

Al dv., N. Lenin

P. S. Transmiteți-i lui Serghei Petrovici : 1) că joi îl evacuăm din casă și vom înnopta noi acolo ; 2) că pan a scris despre Samsonov acum patru zile. Trebuia trimis direct !

*Scrisă în împrejurimile Genevei
Expediată la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

* Broșura lui Galerka și Readovoi „Neînțelegerile noastre“. — Notă red

CĂTRE M. S. MAKADZIUB *

Lui Anton personal

Dragă tovarășe,

Comunicați-ne măcar în două cuvinte dacă ați primit această scrisoare. Nu știu dacă adresa dv. e bună, iar Zemleacika a rugat ca scrisorile pentru ea să fie trimise pe adresa dv. În plus aş vrea să intru în corespondență regulată cu dv., lucru foarte important. Pentru ca scrisoarea dv. să nu încapă pe mâini străine, vă rog să menționați pe ea: „pentru L. personal“ sau „pentru N. K. personal“. Nu ne puteți comunica unde se află Tomici (=Emmanoil = =Emma) ? Corespondența cu el s-a întrerupt. S-au trimis cîteva scrisori, dar nu știm dacă le-a primit. Comunicați-ne, dacă știți, adresa lui.

Pe cît se pare, declarația C.C. a fost întîmpinată de comitetele majorității nu cu prea multă bunăvoie. În Caucaz ea a stîrnit o explozie de indignare, la Odesa, Nikolaev, Ekaterinoslav a provocat o reacție negativă, vechii tovarăși trimiți din închisori rezoluții pline de indignare... „Împăciuitorii“ au reușit să îneșele pe cîte unii istorisindu-le că în partid s-a instaurat pacea. Se aude că Tula, Saratovul, Astrahanul și-au retras rezoluțiile cu privire la congres, dar, firește că îndată ce vor afla care este adevărata situație, vor insista din nou pentru convocarea congresului. De altfel, nu știu cît sănt de adevărate zvonurile că sus-menționatele comitete și-au retras rezoluțiile. „Împăciuitorii“ nu întotdeauna transmit știrile destul de exact, iar redacția, sub cuvînt că s-ar fi restabilit pacea, nu publică rezoluțiile comitetelor cu privire la congres (a Comitetului din Petersburg, a celui din Ekaterinoslav). În afară de cele 10 puncte, mai sănt cîteva care nu conțin nimic conspirativ, dar pe care „colegiul“ (profitînd de arestarea unora dintre cei mai neșovăitori membri ai săi și excluzînd ilegal pe un membru

* Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaia, la indicația lui V. I. Lenin.
— Notă red.

care avea alte idei *) a hotărît, pentru a evita o zarvă fără rost, să le ascundă de membrii de partid. Este vorba de o hotărîre cu privire la dizolvarea Biroului din Sud, de ne-publicarea unor procese-verbale ale Consiliului care nu convin minorității, de interzicerea publicării lucrărilor lui Lenin în tipografia partidului fără aprobarea unui agent special, numit de „colegiu“... Majoritatea a hotărît să împiedice falsificarea opiniei partidului și să nu permită să i se închidă gura, a întreprins editarea lucrărilor majorității, pe care și-a asumat-o Bonci-Bruevici. Forțe publicistice nu ne vor lipsi, numai de am avea fonduri. A apărut broșura lui Galerka : „Jos bonapartismul!“ (pe marginea declarației C.C.), o culegere de articole ale lui Galerka și Readovoi, o broșură populară a lui Readovoi despre socialism este gata pentru tipar, mai sunt gata și multe alte lucrări.

Dacă știți adresa Zemleacikăi, vă rog să-i transmiteți toate acestea și că am primit cele două scrisori ale ei.

Dați-ne de știre imediat ce veți primi scrisoarea.

Lenin

P. S. Adresa dv. conspirativă este sigură?

Sînt bune adresele lui Pedder și Dilon? Tenski a fost la dv.? Ați primit scrisoarea noastră? Transmiteți-i Zemleacikăi că rudele ei sunt foarte impacientate, o cred bolnavă. Comunicați imediat ce veți primi scrisoarea și atunci vă vom trimite noua noastră adresă.

*Scrisă la 16 septembrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaia*

* F. V. Lengnik, M. M. Essen și R. S. Zemleacika. — Nota red

CĂTRE M. LEIBOVICI *

Lui Evsei (Maliutkin) personal, din partea lui *Lenin*
20. IX.

Dragă tovarășe,

Am primit scrisoarea dv. scrisă după cifrul lui Grițko, am descifrat-o cu mare greutate, pentru că ați scris-o după o altă ediție. Vă scriu cu același cifru.

Aici împăciuitorii sunt ocupați să dizolve majoritatea. Înștiințind comitetele că în partid s-a instaurat pacea, C.C. a omis să adauge că el a trecut la minoritate și a pornit să persecute majoritatea. În afara de punctele date publicității, în rezoluțiile C.C. mai figurează puncte care n-au fost date publicității nu din considerente de ordin conspirativ, ci pentru a evita orice tentație. C.C. a hotărât dizolvarea Biroului din Sud²⁸⁷ pentru agitație făcută în favoarea convocării congresului, să desființeze expediția, să prezinte scuze lucrătorilor de la broșat, să nu dea publicității procesele-verbale ale Consiliului [deoarece ar compromite minoritatea și ar demonstra că majoritatea (fermă), înainte de a începe agitația pentru congres, a propus o pace cinstită, a insistat asupra încetării oricărui boicot de ambele părți, la toate acestea O.C. a răspuns în zeflemea], să instituie o cenzură asupra lucrărilor majorității, a numit un cenzor special din rândurile împăciuitorilor ca să hotărască care din lucrările lui Lenin poate fi tipărită, lui Lenin i s-au retras toate drepturile de reprezentant în străinătate. În afara de aceasta, C.C. organizează o conferință cu minoritatea ignorînd cu totul majoritatea. Firește că minoritatea jubilează și proslăvește C.C. *Componența C.C. s-a schimbat: doi dintre membrii săi au fost arestați, doi și au dat demisia, unul a fost exclus* în mod cu totul ilegal. C.C., care în aprilie se situase pe pozițiile majorității, în prezent consideră că O.C. este la înălțimea sarcinilor sale. Dacă la început nu au

* Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaia, la indicația lui V. I. Lenin
— Notă red.

existat divergențe principiale, în prezent ele sunt suficiente. Spre a se justifica, minoritatea denigrează vechea „Iskră“. Ea declară (în raportul lui Dan la congresul internațional, în broșura lui Troțki) că vechea „Iskră“ nu a fost atât un organ de presă social-democrat, cât unul democrat, că „ea“ nu s-a preocupat de organizarea clasei muncitoare, ci de organizarea intelectualității, că Akselord n-a vrut să participe la „ea“ pentru că nu era un organ de presă cu adevarat social-democrat, că numai noua „Iskră“ a promovat lozinca „către mase“ etc. etc. Este greu să reproducă toate prostiile pe care le debitează ei acum speculând ignoranța oamenilor și necunoașterea istoriei mișcării. C.C. nu este de loc revoltat de toate astea, ba e chiar foarte fericit că a binemeritat prin declarația sa* iertarea O.C. ...Sub pretextul instaurării păcii în partid, O.C. nu publică rezoluțiile comitetelor care cer convocarea congresului, aşa n-a publicat rezoluția Comitetului din Ekaterinoslav, din Petersburg, Moscova, Nijni Novgorod, Kazan.

Dintre cele 20 de comitete din Rusia (care au voturi), 12 s-au și pronunțat pentru congres (comitetele din Petersburg, Tver, Tula, Moscova, Siberia, Tiflis, Baku, Batum, Ekaterinoslav, Nikolaev, Odesa, Nijni Novgorod) și mai sunt pentru congres comitetele din Riga și Kazan. Noul C.C. a declarat că mai acordă drept de vot și comitetelor din Samara, Oriol-Briansk, Smolensk. Aceste comitete sunt împăciuitoriste și au o activitate cu totul redusă...

Având în vedere toate cele expuse mai sus, majoritatea a hotărît să nu lase să i se închidă gura. Ea își tipărește lucrările pe cont propriu, editarea lor și-a asumat-o Bonci-Bruevici. Consiliul, care n-a reacționat cînd Reazanov și Akimov și-au tipărit broșurile, acum face tărăboi și cere ca pe broșuri să nu figureze titulatura „Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia“. În editura Bonci-Bruevici au și apărut broșura lui Galerka „Jos bonapartismul!“ și culegerea de articole ale lui Galerka și Readovoi „Neînțelegerile noastre“. Zilele acestea va apărea broșurica „Lupta pentru congres“, în care vor fi publicate rezoluțiile comitetelor, inclusiv cea a Comitetului din Riga. Cei de la Riga

* „Declarația din iulie“ a C.C. — Notă red.

declară că luptă pentru ca instituțiile de partid să se afle în mâna majorității, lucru hotărît de congres, că la congres vor lupta pentru aceasta, dar că ei consideră necesar ca minorității să-i fie garantate anumite drepturi. Rezoluției Comitetului din Riga i s-au raliat pînă acum comitetele din Petersburg și din Moscova.

Iată cum stau lucrurile.

Tineți seama că am fost dizolvați²⁸⁸ și, de aceea, dacă vreți ca scrisorile dv. să ajungă la destinație, scrieți pe plic: pentru Charcot, personal. Vă trimit noile adrese pentru scrisori.

Sperăm că veți acorda tot sprijinul publicațiilor majorității. Ar fi bine ca în legătură cu aceasta să fie adoptată o rezoluție corespunzătoare. Trimiteti corespondențe și alte materiale.

Scrisoarea dv. anterioară a rămas nedescifrată. Comunicați-ne cîfrul folosit: cu toate că e depășită, ea mai prezintă interes. Nu știți cumva care e situația la Ekaterinoslav și Odesa? Minoritatea răspîndește zvonul că Comitetul din Odesa și-a retras rezoluția cu privire la congres. De acolo nu ne-au venit scrisori cam de mult, știrea însă e puțin verosimilă. Comunicați-ne ce se întîmplă cu Grițko. Salutări.

P. S. Vă vom trimite în curînd toate noile apariții.

*Scrisă la 20 septembrie 1904
Expedită din Geneva la Nikolaev*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaia*

284

CĂTRE V. P. NOGHIN

21. IX.

Lenin scrie lui Makar

Baronul ne-a scris că Comitetul din Nijni Novgorod a adoptat o rezoluție cu privire la congres, dar nu știu de ce nu ne-a trimis-o. Trimiteti-ne-o de urgență pe adresa *.

* Adresa nu este indicată în manuscris. — Nota red.

Această adresă e bună și pentru scrisorile adresate lui Lenin. A plecat spre noi o tânără care vrea să lucreze, dar nu prea se descurcă în treburile de partid, căci n-a mai lucrat. Dacă puteți să-i dați de lucru, o puteți găsi la adresa *. Rândurile de mai jos sunt pentru Olga Ivanovna Ceacina personal.

*Scrisă la 21 septembrie 1904
Expediată din Genă la Iujii
Novgorod*

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaya*

285

CATRE E. D. STASOVA, F. V. LENGNIK S.A. **

Dragi prieteni,

Scrisoarea dv., atât de însuflețită, ne-a făcut o mare bucurie și ne-a dat tuturora noi energii²⁸⁹. Trebuie să vă înfăptuiți neapărat planul, care e admirabil și va avea o mare importanță. De asemenea, este absolut necesar să-i scrieți neamțului. Așteptăm cu nerăbdare și alte scrisori de la dv. Sfatul dv. cu privire la editură a și fost pe jumătate înfăptuit. Forțe publicistice avem și avem și o mulțime de material gata. De altfel, acum suntem cu toții bine dispuși, facem o mulțime de planuri, bătrânlul s-a apucat și el de lucru, corespondența cu Rusia și cu străinătatea s-a înviorat și ea, și acum sper că în curând opinia publică va începe să se grupeze. Acum minoritatea se pupă cu împăciuitoriștii, O.C. pornește la editarea unui organ popular, cei de la „Iujnii Rabocii“ și-au primit porția. Amănunte cu privire la editura majorității veți afla de la cunoștințele noastre comune, cărora le scriem mai amănunțit. Soția și copilul lui Kol sunt sănătoși și stau la Ekaterinoslav. Rețați numele persoanelor pe care ar fi de dorit să le atragem la munca publicistică. A sosit hoinarul, minoritatea îi face

* În manuscris nu figurează adresa respectivă. — Notă red.

** Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaya, la indicația lui V. I. Lenin.
— Notă red.

curte, dar încă n-a adoptat o poziție precisă. Iozefina este la noi, o duce prost cu sănătatea. Expediția a fost predată C.C. Cam asta-i tot. Vă îmbrățișăm, dragii noștri, și vă dorim sănătate și putere de muncă.

Bătrînul et. Co.

*Scrisă la 23 septembrie 1904
Expediată din Geneva la Moscova*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaya*

286

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

29. 9. 1904

Stimate tovarășe,

Am fost plăcut surprins de cele comunicate de Serghei Petrovici și Martîn Nikolaevici relativ la actuala dv. poziție politică. E de prisos să vă mai spun cât de mîhnit am fost în ultimul an din pricina că bunele relații de totdeauna dintre noi încetaseră. Avînd în vedere cele comunicate, cred că trebuie să dăm uitării trecutul și că am putea să restabilim vechile noastre relații exclusiv pe baza sarcinilor generale pozitive ale prezentului și viitorului. Dacă mă însel, mă veți corija, fără doar și poate, dar, după convorbirea cu Martîn Nikolaevici, mă socot dator să fac eu primul o încercare de clarificare directă și a relațiilor dintre noi.

Cu stimă. Al dv., *N. Lenin*

Adresa mea : ... *

Trimisă din Geneva la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

*Se tipărește după o copie
scrisă de P. N. Lepejinski*

* Adresa nu este indicată în manuscris. — Nota red.

**CATRE PARTICIPANȚII
LA CONFERINȚA COMITETELOR DIN SUD²⁹⁰
ȘI A BIROULUI DIN SUD
AL C.C. al P.M.S.D.R.**

Tovarăși,

Ca răspuns la rezoluția voastră în care se arată că ar fi de dorit să se constituie un Comitet de organizare al majorității, ne grăbim să vă comunicăm că împărtășim întru totul ideea dv. Am preferat doar ca această grupare să se numească nu Comitet de organizare, ci Birou al Comitetelor Majorității. Nu credem că este cazul să ne asumăm răspunderea numirii B.C.M.; ne mărginim să recomandăm pe tovarășii Martîn, Demonul și K., Baronul, Serghei Petrovici, Felix și Lebedev, care (după cum știți) au trecut de fapt la acțiunea de unificare a comitetelor majorității. Credem că acești tovarăși ar putea acționa ca un grup particular care să unifice activitatea partizanilor majorității, cu condiția însă că ei să primească sprijinul direct al cîtorva comitete.

(Participanții la conferința celor 22²⁹¹)

*Scrisă după 5 octombrie 1904
Expeditată din Geneva la Odesa*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

CATRE COMITETELE MAJORITĂȚII²⁹²

1) Scriți *t u t u r o r* comitetelor noastre următoarele: „Adresați-vă neapărat și neîntîrziat, în mod oficial, C.C. din Rusia (trimițîndu-ne și nouă o copie după scrisoare) cu rugămintea să trimîtă comitetului toate publicațiile noii edituri Bonci-Bruevici și Lenin²⁹³ și să facă asta în mod regulat. Cereți răspuns din partea C.C. și trimiteți-ni-l și nouă. Profitați de întrevederile personale cu membrii C.C. și cereți-le să răspundă de față cu martori. Ați primit su-

plimentul la nr. 73—74 cu hotărîrile Consiliului²⁹⁴? Trebuie să protestați împotriva acestei infamii, care înseamnă o denaturare fătășă a congresului, o atitudine directă a organizațiilor locale împotriva comitetelor și o provocare de dispute în Consiliu. Dacă nu ați primit aceste hotărîri, adresați-vă tot C.C. și comunicați-ne și nouă. Vom publica în curînd o analiză amănunțită a acestor hotărîri ale Consiliului“.

2) Trimiteteți la *O d e s a* răspunsul celor 22 referitor la C.O. *in extenso*, *p r e v e n i n d u - i* să nu divulge pe cele cale a ajuns la ei. Menționați pe scrisoare: *n u m a i* pentru Baron, Osip și Leonșa. Odesa să ne trimită imediat răspunsul nouă, lui Felix și Şoricelului, dacă sunt de acord, eventualele amendamente etc. Odesa să expedieze urgent rezoluția de la Nikolaev cu privire la congres.

*Scrisă după 5 octombrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

289

CĂTRE M. P. GOLUBEVA

Cifrat

Către *Maria Petrovna*, din partea lui Lenin personal

Dragă tovarășă,

Am aflat cu multă bucurie de la cunoștințele noastre comune (îndeosebi de la *Zver* — nu știu dacă ați cunoscut-o tot sub acest nume conspirativ) că sunteți în viață și vă aflați pe o poziție politică solidară cu a noastră. E atât de mult de când am făcut cunoștință și ne-am întâlnit (în 1892—1893 la Samara), încît ne-ar fi greu să reluăm relațiile de prietenie fără mijlocirea noilor noștri prieteni. Si aş dori mult să le reluăm. De aceea, profitând de faptul că am adresa dv., vă trimit o scrisoare amănunțită despre treburile noastre și vă rog insistent să-mi răspundeți personal și cât mai degrabă. Fără o corespondență regulată nu se poate

concepe o muncă în comun ; iar Saratovul pînă acum nu scrie cu lunile. Vă rog să curmați această stare de lucruri și să începeți să ne scrieți personal cît mai amănunțit. Dacă nu vom primi scrisori amânunțite din partea dv., nu ne vom putea lămuri nici pe ce poziții vă situați dv. personal, nici care sînt în general condițiile de la Saratov. Nu pregetați să acordați 2—3 ore pe săptămînă acestui scop.

Multe salutări și o caldă strîngere de mâna.

Lenin

*Scrisă după 5 octombrie 1904
Expediată din Geneva la Saratov*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

290

CĂTRE E. D. STASOVA, F. V. LENGNIK și.a.*

14. X.

Dragii noștri prieteni,

Sînt trei săptămîni de cînd v-am trimis o scrisoare prin Irina**. Ne alăturăm din toată inima planului d-voastră. Dacă aveți cea mai mică posibilitate, scrieți-ne. Editura și-au luat-o în sarcină Bonci și Lenin. Au și apărut : „Jos bonapartismul“, „Divergențele noastre“, „Către partid“. În curînd vor apărea : „Pe o cale nouă“, „Lupta pentru congres“, „Despre socialism“. După socoteala noastră, în favoarea congresului s-au pronunțat pînă acum 14 comitete, dintre care 11 cu drepturi depline. Toate încercările O.C., C.C. și ale Consiliului de a împiedica agitația în favoarea congresului au fost fără rezultat. C.C. și-a dat seama că trebuie să ții cont și de majoritate și se pare că este gata s-o lase mai moale. Nici cu minoritatea nu reușește să ajungă la o unitate perfectă. Într-un cuvînt, eșec pe toată linia.

* Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaia, la indicația lui V. I. Lenin.
— Nota red.

** Vezi volumul de față, p. 407—408. — Nota red.

Înainte O.C. asmuțea comitetele împotriva C.C. și făcea mizerie Comitetului Central, acum asmute organizațiile locale împotriva comitetelor și se străduiește să dovedească că opinia comitetelor nu este opinia partidului și că, în fond, nici partid n-ar exista. După ce au făcut totul ca să sfîșie partidul, acum urlă că nu există partid.

Poziția adoptată de C.C. ne-a dezlegat mîinile și acum ne e mult mai ușor de trăit. Se înțelege că se întâmplă multe lucruri neplăcute, hoinarul s-a dat cu minoritatea, la fel și Samsonov, dar fără asta nu se poate. Vom munci, ne vom susține punctul de vedere și vom vedea ce va ieși. Recent a apărut o altă broșură a lui Troțki, sub redacția „Iskrei“ după cum se declară. Așadar, ea este un fel de „Credo“ al noii „Iskre“. Broșura e plină de minciuni sfrunțate și de denaturări ale faptelor. Si asta se face sub redacția O.C. Activitatea iskriștilor este blamată în toate chipurile, se susține că economiștii au făcut mult mai mult, iskriștii n-au avut inițiativă, nu s-au gîndit la proletariat, s-au îngrijit mai mult de intelectualitatea burgheză, au introdus pretutindeni un birocratism adormitor, — toată activitatea lor s-a rezumat la înfăptuirea programului cuprins în faimosul „Credo“. După cum afirmă el, Congresul al II-lea n-ar fi decât o tentativă reaționară de a consfinții metodele primitive de organizare etc. Broșura este o palmă dată actualei redacții a O.C., precum și tuturor activiștilor de partid. Citind aşa ceva, îți dai bine seama că „minoritatea“ atîta minte, recurge la atîtea falsuri, înoît nu va fi capabilă să creeze ceva viabil și îți vine pofta de luptă, fiindcă ai de ce să lupți.

Soția lui Kol e sănătoasă și se află la Ekaterinoslav.

Calde salutări tuturor.

Bătrînul et Co,

*Scrisă la 14 octombrie 1904
Expediată din Geneva la Mocovă*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaiă*

CATRE I. I. RADCENKO *

Lenin către Arkadi, personal. *Ural.*

28. X.

Dragă tovarășe,

Am primit scrisoarea dv. Trimiteti-ne, vă rog, rezoluția adoptată de Comitetul din Ural. Minoritatea susține că Comitetul din Ural s-a pronunțat împotriva congresului, iar în „Iskra“ s-a scris că Comitetul din Ural s-a pronunțat pentru pace în partid, exprimându-și simpatia față de acțiunile Comitetului Central. Toți rîvnesc la pace în partid, întrebarea este însă cum să soluționăm criza prin care trece partidul — pe cale partinică, prin convocarea unui congres, sau pe calea unei tranzacții particulare cu minoritatea. În declarația sa, C.C. s-a pronunțat pentru cea de-a doua cale. Prin urmare, declarația „Iskrei“ nu poate fi interpretată decât în sensul că Comitetul din Ural a adoptat o rezoluție împotriva convocării congresului.

Pe scrisori menționați cu cerneală simpatică: „lui Lenin personal“.

Din scrisoarea dv. rezultă că nu sunteți de loc informat în ceea ce privește situația din partid. O expun pe scurt. (Vezi mai jos scrisoarea către Uniunea din Siberia.) Pînă în prezent, pentru congres s-au și pronunțat următoarele comitete: Comitetul din Siberia, Comitetul Uniunii din Caucaz (după rezoluția publicată în suplimentul la nr. 73—74), Comitetul din Tiflis, din Baku, Imeretia-Mingrelia, Odesa, Nikolaev, Ekaterinoslav, Petersburg, Moscova, Tver, Comitetul din Nord (după declarația C.C.), din Nijni Novgorod, Kazan, Riga, Tula (13 organizații cu drepturi depline), ceea ce după vechile norme ar fi suficient, dar Consiliul a mai acordat drept de vot la încă 5 comitete (Smolensk (?), Orel-Briansk (?), Samara, Astra-

* Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaia, la indicația lui V. I. Lenin.
— Nota red.

han și încă unuia, celui din Kremenciug, se pare). Toate sînt comitete care se vor pronunța evident împotriva congresului. Apoi Consiliul recunoaște că s-au pronunțat în favoarea congresului numai comitetele ale căror rezoluții le-a primit (rezoluțiile comitetelor din Nikolaev, de Nord și din Nijni Novgorod s-au pierdut, pesemne, pe drum). Se mai cere confirmarea rezoluțiilor o dată la două luni, ceea ce, dat fiind că „Iskra“ nu vine regulat și nu există o corespondență regulată, poate rămâne necunoscut comitetelor. Se cere ca rezoluțiile comitetelor să fie semnate de membrii comitetului respectiv, ca nu cumva aceeași persoană să voteze de două ori în favoarea congresului (numai membrii Consiliului pot vota de trei ori împotriva congresului : în cadrul Consiliului, al redacției și al Ligii). Dată fiind poziția pe care s-a situat Consiliul, C.C. și O.C. (prigoana celor care desfășoară agitație în favoarea congresului), cererea de semnături are o semnificație precisă. Prin toate acestea se urmărește să se împiedice agitația în favoarea congresului. Întrucât însă comitetele se pronunță foarte precis, acum minoritatea a pornit atacul împotriva comitetelor. Ea se străduiește în fel și chip să submineze prestigiul comitetului în ochii opiniei publice locale și în ochii muncitorilor, care pur și simplu sînt asmuțiți împotriva comitetului. Se fac presiuni în special asupra periferiei. Ne putem ușor imagina la ce dezorganizare a activității duc toate acestea. Acum minoritatea asediază Petersburgul. Astă-i situația în partid. Orice s-ar spune, nu prea e veselă. Trimiteti o adresă conspirativă, de aici se pleacă mereu, poate că unii vor pleca și în Ural.

Cu salutări tovărășești, L.

P. S. Cereți de la Comitetul Central publicațiile majorității.

*Scrisă la 28 octombrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaja*

CĂTRE COMITETUL DIN SIBERIA AL P.M.S.D.R.

Geneva, 30. X. 1904

*Către Comitetul din Siberia
din partea lui N. Lenin*

Stimați tovarăși,

Aș vrea să răspund, prin dv., tovarășului Simonov, care a fost aici ca reprezentant al Uniunii din Siberia și, înainte de plecare, mi-a lăsat o scrisoare (eu nu mă aflam la Geneva) în care-și expunea punctul de vedere împăciuitorist. Aș vrea să vă scriu câte ceva în legătură cu această scrisoare, al cărei conținut îl cunoașteți, probabil, de la tov. Simonov. Punctul de vedere al tov. Simonov se rezumă la următoarele : ei (minoritatea) sunt, desigur, niște anarhiști și dezorganizatori, dar ce să le faci ? E nevoie de un „armistițiu“ (Simonov subliniază în mod expres că el, spre deosebire de alți împăciuitoriști, nu vorbește de pace, ci de armistițiu) pentru a ieși într-un fel din actuala situație, de nesuportat, pentru a ne întări forțele în vederea viitoarelor lupte împotriva minorității.

Scrisoarea tov. Simonov a fost foarte instructivă pentru mine, el fiind unul dintre rareii adepți *sinceri* ai împăciuirii. În rîndurile împăciuitorîștilor domnește atâtă fățârnicie, încît raționamentele (eronate chiar) ale unui om care spune ce gîndește sunt de-a dreptul reconfortante. Dar felul lui de a judeca lucrurile este, incontestabil, greșit. El înțelege foarte bine că nu te poți împăca cu falsitatea, confuzia și certurile, dar ce sens mai au atunci discuțiile cu privire la *armistițiu* ? Doar se știe că minoritatea va folosi acest armistițiu numai și numai pentru a-și întări pozițiile. Polemica fracționistă (a cărei încetare a fost promisă cu fățârnicie de fățârnicul C.C. în ultima sa scrisoare către comitete, pe care, probabil, ați primit-o și dv.) nu a încetat, ci a luat forme căt se poate de murdare, condamnate pînă și de Kautsky, care se situează de partea minorității. El a declarat, într-o scrisoare adresată „Iskrei“, că polemica „voalată“ este mai rea decât orice, întrucît lucrurile se

încurcă, aluziile rămîn nelămurite, răspunsurile directe devin imposibile. Luați editorialul din „Iskra“ nr. 75, a cărui temă este foarte depărtată de divergențele noastre, și veți găsi nitam-nisam un potop de ocări de bătrân înrăit împotriva unor consilieri Ivanovi, niște ignoranți fără prechehe etc. etc. După transfugii noștri din C.C., s-ar zice că asta nu-i polemică fracționistă ! Nu mai vorbesc argumentele de fond invocate de autorul articolului (probabil Plehanov) : Marx era *blind* cu proudhoniștii. Își poate închipui, oare, cineva o mai perfidă invocare a faptelor istorice și a marilor nume din istorie ? Ce-ar fi zis Marx dacă lozinica blîndeții ar fi fost folosită drept paravan pentru a *escamota* deosebirea dintre marxism și proudhonism ? (și nu depune noua „Iskră“ toate sforțările ca să escamoteze deosebirea dintre rabocedelism și iskrism ?). Ce-ar fi zis Marx dacă s-ar fi folosit blîndețea drept paravan pentru a recunoaște în presă că nu marxismul, ci proudhonismul are dreptate ? (Și nu recurge acum Plehanov la asemenea subterfugii, prefăcîndu-se a recunoaște în principiu că minoritatea se situează pe o poziție de dreapta ?) Chiar și printr-o asemenea simplă comparație, Plehanov se dă de gol, lasă să se întrevadă că raportul dintre majoritate și minoritate echivalează cu raportul dintre marxism și proudhonism, cu raportul dintre aripa revoluționară și cea oportunistă, despre care ni se vorbește și în faimosul articol „Ce nu trebuie făcut“. Luați hotărîrile Consiliului partidului (nr. 73 și suplimentul la nr. 73—74), și veți vedea că lichidarea organizației secrete a minorității, proclamată în scrisoarea sus-menționată a C.C. către comitete, nu înseamnă decît trecerea a trei membri ai C.C. în organizația secretă a minorității. În acest sens, organizația secretă a dispărut într-adevăr, ...căci acum au devenit organizație secretă (de luptă împotriva partidului) toate cele trei aşaze instituții centrale ale noastre : nu numai O.C. și Consiliul, dar și Comitetul Central. În numele luptei („principiale“) împotriva formalismului și a birocratismului, ei declară acum război „titlurilor“, afirmînd că editura majorității nu este o editură a partidului. Ei falsifică congresul, numărînd greșit voturile ($16 \times 4 = 61$, deoarece în totalul de 61 figurează cinci membri ai Consiliului, iar în jumătate

din organizații Consiliul figurează ca organizație cu două voturi !!), ascunzînd partidului rezoluțiile comitetelor (faptul că Nijni, Saratovul, Nikolaevul și Caucazul s-au pronunțat în favoarea congresului a fost ascuns : vezi ultimele rezoluții în broșura noastră „Către partid“ și „Lupta pentru congres“²⁹⁵). Ei introduc discordie în Consiliu, denaturînd la nesfîrșit problema reprezentanței la Congresul de la Amsterdam²⁹⁶, îndrăznind să vorbească în presă de „înșelătoria“ Comitetului din Nord, în timp ce acest incident nu numai că nu a fost anchetat (deși C.C. hotărîse încă în iulie o anchetă), dar nici pînă acum n-a fost *interrogat* tovarășul acuzat de un calomniator oarecare (tovarășul a stat în străinătate trei luni — august, septembrie și octombrie — și s-a întîlnit cu Glebov, membru al C.C., care participase la adoptarea hotărîrii cu privire la anchetă, dar nu s-a deranjat să aducă la cunoștința acuzatului capetele de acuzație ce i se aduc !!). Ei încurajează dezorganizarea în numele Consiliului, așîntă „periferia“ împotriva comitetelor majorității, debitînd minciuni sfruntate la adresa comitetelor din Petersburg și Odesa. Ei condamnă ca pe un „abuz“ faptul că unii și aceiași tovarăși votează în diferite comitete, în timp ce trei membri ai Consiliului — Plehanov, Martov și Akselrod — votează de *trei* ori împotriva congresului : o dată în redacție, o dată în Consiliu și o dată în Ligă ! Ei își asumă prerogative de congres, deciărînd nevalabile mandatele. Ce altceva este aceasta decît o falsificare a congresului ? Nu cumva tov. Simonov recomandă armistițiul și față de *această* tactică ??

Luați raportul prezentat Congresului de la Amsterdam²⁹⁷, de curînd apărut în limba rusă. Minoritatea vorbește în numele partidului și evident împotriva voinței lui, repetînd, într-o formă voalată, despre vechea „Iskră“ aceeași minciună pe care au difuzat-o tot timpul Martînov & Co., iar acum ne-o servește Balalaikin-Troțki. Poate tovarășul Simonov vrea armistițiul și cu acest Balalaikin (a cărui broșură a apărut *sub redacția „Iskrei“*, așa cum se specifică deschis în acest ziar) ? Poate și în acest caz el crede în sistarea oricărei polemici fracționiste, așa cum a promis Comitetul Central ??

Părerea că este admisibil a încheia armistițiul cu fățărnicia și dezorganizarea este nedemnă de un social-democrat și, în fond, total eronată. Este o lașitate să crezi că „n-ai ce le face“ publiciștilor, chiar dacă e vorba de unii cu renume, că față de ei nu rămîne decît să aplici tactica formulată de Galerka (în broșura „Jos bonapartismul“) : „Sudui, dar te căciulești la ei“. La transformarea tuturor instituțiilor centrale ale partidului într-o organizație secretă de luptă împotriva partidului, la falsificarea congresului de către Consiliu, majoritatea răspunde printr-un nou și inevitabil pas spre unirea strânsă a rîndurilor sale. Disprețuind fățărnicia, ea își prezintă în văzul tuturor programul de luptă (vezi rezoluția celor 22, aprobată de Uniunea din Caucaz²⁹⁸, de comitetele din Petersburg, Riga, Moscova, Odesa, Ekaterinoslav și Nikolaev. O.C. a ascuns, bineînțeles, partidului această rezoluție, deși a primit-o încă de acum două luni). Comitetele din Sud au și adoptat hotărîrea de a uni comitetele majorității și de a înființa Comitetul de organizare spre a duce lupta împotriva batjocoririi partidului. Nu începe îndoială că o asemenea organizație a majorității va fi creată în mod sigur foarte curînd și ea va acționa deschis. În pofida palavrelor debitate de transfugii din C.C., în Rusia numărul partizanilor majorității este în continuă creștere, iar tinerele forțe publicistice, care părăsesc „Iskra“ confuză și fățarnică, se îndreaptă din toate părțile spre editura, de curînd înființată, a majorității (editura Bonci-Bruevici și Lenin din străinătate), spre a o sprijini pe toate căile, spre a o transforma, lărgi și dezvolta.

Tov. Simonov nu trebuia să-și piardă curajul. El nu trebuia să se grăbească să tragă concluzia : deși totul e o murdărie, n-ai ce să le faci. Ba ai ce să le faci ! Cu cît își bat ei joc mai rău de congres (Balalaikin-Troțki, ale cărui scrieri apar sub îngrijirea „Iskrei“, a și declarat că congresul este o *tentativă reacționară* de a consfinții planurile „Iskrei“. Reazanov, mai sincer și mai cîndit, cînd a afirmat că congresul e o adunătură), cu cît își bat joc mai rău de partid și de activiștii din Rusia, cu atît mai categorică este riposta ce li se dă, cu atît majoritatea se unește mai strîns, grupînd pe toți oamenii principiali, pă-

răsind asociația politică a lui Plehanov, Martînov și Troțki, atât de lipsită de sens și, încă de pe acum, atât de putredă în esență. Tocmai o asemenea asociere vedem acum în noua „Iskră” și în „Zarea” nr. 5 (care a reprodus articolul lui Martînov). Cine vede ceva mai departe de vîrful nasului, cine nu se cramponează de politica intereselor momentane și a coalițiilor de moment va înțelege că această asociere, menită doar să provoace confuzii și intrigi, este condamnată la dispariție și că adeptii orientării vechii „Iskre”, oameni care știu să deosebească această orientare de cercul de străini, oricără de iluștri, trebuie să fie — și vor fi — groparii acestei asociații.

M-ar bucura foarte mult, tovarăși, să mă înștiințați că ați primit scrisoarea și că ați reușit să-o transmită tov. Simonov.

Cu salutări tovărășești, *N. Lenin*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

293

CĂTRE A. A. BOGDANOV *

2 noiembrie

Am primit scrisoarea dv. din 9 (22) octombrie. Scrisoarea pe care n-am putut-o decifra a fost repetată. Despre ușuraticul torpilor — nici o veste. Pe ce adresă ați trimis banii? Lidin, Alekseev și Afanaseieva au plecat, de la Popova nu avem știri.

Vă comunic noutăți pe jumătate din străinătate, pe jumătate din Rusia.

Editura Bonci-Bruevici-Lenin merge încet de tot, broșurile apar din an în paști. De-abia acum a apărut broșura „Lupta pentru congres”, promisă de multă, de foarte multă vreme. Tergiversarea se datorează în parte tipografiei, dar în special lipsei de bani. Problema fondurilor e cea mai acută, deoarece avem nevoie de o mulțime de bani pentru trimiterea oamenilor în Rusia (cererea e mare) și pentru efectuarea transporturilor.

* Scrisoarea a fost scrisă împreună cu N. K. Krupskaia. Textul tipărit cu petite a fost scris de N. K. Krupskaia. — Nota red.

Trebuie să depunem toate eforturile pentru a procura o sumă mare. De astă avem nevoie acum, căci încolo nu ne lipsește nimic. Fără această sumă însă este inevitabilă vegetarea insuportabilă, ucigătoare de acum. Trebuie să facem pe dracu în patru ca să procurăm această sumă. Căci Rusia se organizează și aşteaptă de la noi acțiuni hotărîte!

Comitetul din Riga a adoptat o rezoluție de sprijinire a acestei edituri, ca și comitetele din Odesa, Nikolaev, Ekaterinoslav. Mulți întrebă de ce majoritatea n-a cerut permisiunea, ignorând complet situația și uitând că Bonci-Bruevici și Lenin au acționat ca persoane particulare, și nu în numele unui grup, deși în Rusia acest lucru nu a fost înțeles și s-a adoptat o rezoluție de sprijinire a grupului condus de Bonci-Bruevici și Lenin. Destul de absurd. C.C. a refuzat să transporte literatura majoritații, motivând ca nu este literatură de partid.

De fapt, partidul este totalmente scindat. C.C. și minoritatea au încheiat o tranzacție și aplică o linie unică, care constă în falsificarea congresului și dizolvarea comitetelor „de jos“. Și iată cum: în comitetele combative aparținând majoritații sunt trimise companii de menșevici, care asediază comitetul, fac agitație, străduindu-se să submineze pe toate calele încrederea față de comitet a opiniei publice, a muncitorilor și, în special, a periferiei. Apoi, după ce au pregătit terenul cu ajutorul periferiei, fac un scandal comitetului, cerându-i să se predea. O asemenea istorie se petrece acum la Petersburg, cu participarea binevoitoare a C.C. Față de comitetele majoritații, C.C. aplică o politică ipocrită, declarând că dacă împacarea cu minoritatea nu va avea loc, ceea ce este foarte posibil, zic ei (cei fațarnici!), C.C. va convoca congresul. C.C. pretinde că nu este împotriva congresului și că nu și-a schimbat opinia, că consideră posibil să cadă la învoiala cu O.C., pentru ca nu-l consideră organ al partidului, ci al unui cerc. Deși C.C. reprezintă majoritatea, spun ei, la congres și după congres, când s-au făcut alegerile pentru C.C. unicul considerent de care s-a ținut seama a fost acela dacă X sau Y este destul de bun practician; la congres nu s-a indicat Comitetului Central nici o linie de conduită și de aceea poate avea o linie proprie și nu este obligat să adopte punctul de vedere al majoritații. Într-un cuvînt numai baliverne.

În Rusia lumea e foarte pornită împotriva lor. Comitetele din Nikolaev, Odesa, Ekaterinoslav au organizat o conferință și au adoptat o rezoluție... Membrii majoritații le-au răspuns următoarele... Se proiectază ca alegerile de candidați să fie efectuate în cîteva dintre comitetele majoritații, apoi să se dea publicitatea o înștiințare cu privire la formarea Biroului Comitetelor Majoritații, să fie vizitate celelalte comitete, cărora să li se propună să adere la această hotărîre și să completeze lista de candidați cu unul sau doi candidați din partea lor.

Unde-i Barbă? Stabiliți parola cu Gorki. Cînd veți veni?

Depuneți toate eforturile ca ușuraticul torpilor să meargă cît mai repede. Întîrzierea este inexplicabilă și cît se poate de dăunătoare. Răspundeți imediat cît mai amănunțit și cît mai precis.

Pentru Birou au fost desemnați deocamdată Demonul, Felix, Baronul, Lidin, Alekseev, Gusev, Pavlovici.

*Scrisă la 2 noiembrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

294

CĂTRE I. P. GOLDENBERG

Pentru Meškovski

2. XI.

Dragă tovarășe,

Am primit știrea că scrisoarea noastră a ajuns la dv. Am trimis aceeași scrisoare și pe adresa Mariei Petrovna. Să ne scrie cînd o va primi. Așteptăm cu nerăbdare răspunsul dv. Nu-l amînați. Acum e foarte important să purtăm o corespondență regulată. Repet adresele pentru scrisori. Pe aceleași adrese pot fi trimise diferite corespondențe și foi volante. În scrisoarea următoare vă vom trimite încă o adresă. În „Iskra” nr. 75 se scrie că Comitetul din Saratov s-a pronunțat în favoarea păcii în partid și „și-a exprimat simpatia pentru acțiunile C.C.“ Toți doresc pace în partid, se pune însă întrebarea dacă este admisibilă tranzacția dintre C.C. și minoritate prin care să se admită ca C.C. să facă totul pentru a împiedica convocarea congresului. Hotărîrile Consiliului, publicate în suplimentul la nr. 73—74, arată unde a dus această tranzacție. „Iskra“ nu mai publică rezoluții ale comitetelor majorității sau le publică în suplimente, care nici nu sunt puse în vînzare (după apariția nr. 74 au sosit rezoluții cu privire la congres din Caucaz : de la Comitetul Uniunii din Caucaz, de la comi-

tetele din Tiflis, Baku, Imeretia-Mingrelia), au sosit rezoluții din închisorile din Odesa (37 de semnături), din Moscova. În „Iskra“ s-a deschis însă o rubrică : pentru pace în partid, unde se publică rezoluții *împotriva* congresului.

Nu prea pare verosimil ca Comitetul din Saratov să se fi pronunțat *împotriva* congresului și în favoarea declarației C.C. Trimiteți, vă rog, *cît mai urgent* toate rezoluțiile Comitetului din Saratov, scrieți-ne ce este acest „Svobodnoe Slovo“, minoritatea susține că deține toate legăturile. Vă rugăm să ne trimiteți toate publicațiile comitetului apărute în ultimele luni sau, cel puțin, o listă a lor, să ne comunicați cum merge munca, cum este organizată, dacă există literatură, dacă aveți legături cu țărani. Trimiteți corespondențe, atrageți în special periferia la scrierea corespondențelor, doar săt o mulțime de teme pentru corespondență.

Nu puteți stabili legătura între noi și Astrahan și Ural ?

Cu bine.

Scrisă la indicația lui Lenin.

*Scrisă la 2 noiembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Se publică pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaja*

295

CĂTRE E. E. ESSEN

Baronului din partea lui Lenin

4. XI. 1904

Dragă tovarășe,

Am primit o serie de știri despre dv. care mă determină să vă rog insistent să vă întrerupeți temporar munca și să veniți aici pentru o lună. Înțeleg foarte bine cît de mult vă pasionează munca și cît de greu vă vine să-o părăsiți, dar trebuie să ne gîndim la repartizarea forțelor după planul general al campaniei. Avem nevoie de lucrători cu expe-

rieneță, și dv. trebuie să vă găsiți pentru un timp un înlocuitor dintre tineri și să veniți neapărat aici ca să punem la punct unele treburi comune, să ne comunicați toate concluziile pe care le-ați tras din călătoriile dv., să ne sfătuim în privința noilor acțiuni pe care le vom întreprinde. Acest lucru este absolut necesar, căci altminteri am rămâne fără rezerve în momentul important care se apropiere. Vă rog să-mi răspundeți cât mai repede și vă conjur să nu amînați călătoria nici măcar cu o săptămână. De mult vă propuneți să veniți, și tot amînați. Știu eu cum se termină asta. O călduroasă strîngere de mînă. Vă aştept pe curînd.

Al. dv., N. Lenin

Expediată din Geneva la Odesa

*Publicată pentru prima oară în 1924
în revista „Krasnaia Letopis” nr. 1*

Se tipărește după manuscris

296

CĂTRE A. M. STOPANI

Către Tu — Rapersonal din partea lui Lenin

Dragă tovarășe,

M-am bucurat foarte mult primind scrisoarea dv. Vă rog să-mi scrieți săptămînal, măcar în cîteva rînduri și să urmăriți ca toate adresele să fie bune și să avem adrese de rezervă pentru scrisori și pentru întîlniri. Partizanii majorității sănt revoltător de răzleți ! Fără legături regulate nu se poate duce nici un fel de activitate comună, iar noi n-am primit nici o veste de la dv. de peste șase luni.

Sînt întru totul de acord cu toate cele scrise de dv. despre necesitatea unirii majorității, a unirii comitetelor majorității și a pregătirii unui congres strîns unit, care să știe să-și impună voința activiștilor din Rusia. Pentru toate acestea e necesar să ținem cele mai strînse legături, căci altfel mergem care încotro, și dv. nu știți absolut nimic despre acțiunile comune.

În prezent C.C. s-a contopit total cu minoritatea și a intrat *de fapt* în organizația ei secretă, al cărei scop este lupta prin orice mijloace împotriva convocării congresului. Noile hotărîri ale Consiliului falsifică pur și simplu numărul voturilor și voința comitetelor (ați văzut suplimentul la „Iskra“ nr. 73—74?). Acum trebuie să fim pregătiți ca ei să nu vrea să convoace, sub nici un motiv, congresul, să nu se dea înapoi de la tot felul de încălcări ale Statutului, de la batjocorirea fără sfîrșit a partidului. Ei își bat fățiș joc de noi întrebându-ne : bine, dar nu vedem care vă e forță. Și ne-am purta ca niște copii dacă ne-am mulțumi să credem în congres, dacă nu ne-am pregăti încă de pe acum să opunem forței forță. Pentru aceasta trebuie : 1) să unim imediat toate comitetele majorității și să creăm Biroul Comitetelor Majorității (începutul a și fost făcut de Odesa + + Nikolaev + Ekaterinoslav) în vederea luptei împotriva bonapartismului din instituțiile centrale ; 2) să depunem toate eforturile pentru a sprijini și a extinde sub toate aspectele editura majorității (căreia i-au pus bazele aici Bonci-Bruevici și cu mine ; Bonci-Bruevici este numai editor). Un grup de publiciști din Rusia s-au și apucat de această treabă, iar dv. trebuie să începeți imediat să strîngeți și să ne trimiteți tot felul de materiale, corespondențe, foi volante, note etc. etc., în special scrise de muncitori și despre mișcarea muncitorească. Neapărat și imediat. (Dacă de acum înainte nu ne veți trimite câte o informație săptămînal, vom rupe relațiile cu dv.)

În ceea ce privește Biroul, s-au făcut pînă acum următoarele : Comitetul din Odesa + cel din Nikolaev + cel din Ekaterinoslav au adoptat în comun următoarea hotărîre... (se va reproduce în întregime) == Cei 22 le-au răspuns precum urmează²⁹⁹ : ==

Faceți tot posibilul și duceți-vă cât mai repede la Tiflis, pentru a da celor de acolo ambele documente, la care ei trebuie să se ralieze cât mai repede. Biroul poate fi completat, firește, cu membri ai Uniunii din Caucaz. Așadar, toate comitetele din Caucaz să răspundă imediat în pri-

vință Biroului, adică să ne scrie atât nouă cât și la Petersburg (sau la Riga ?) (pe adresa... cifrul...) dacă sunt de acord cu constituirea lui sau dacă vor modificări ori completarea numărului de candidați. Vă rog stăruitor ca această treabă de primă importanță să fie făcută atent, cu pricepere și cât de repede.

Unii tovarăși cer să se țină o conferință a comitetelor majorității din Rusia. Părerea noastră, a celor de aici, este că o asemenea conferință ar fi prea costisitoare, ar ține lucrurile în loc și nu ar da prea mari rezultate. Iar noi trebuie să ne grăbim pînă peste poate. Pentru a alege membri în Birou nu face să ne adunăm ; e mult mai bine să cădem de acord asupra acestei chestiuni prin scrisori sau unul ori doi tovarăși să viziteze pe ceilalți. Și atunci cînd Biroul va trece la acțiune și i se vor alătura Ekaterinoslavul + Odesa + + Nikolaevul + Petersburgul + Moscova + Riga + Caucazul, el va acționa din capul locului ca reprezentant al majorității organizate.

Prin urmare, vă rog, grăbiți-vă și răspundeți-mi cât mai repede.

O strîngere de mâna. Al dv., N. Lenin

*Scrisă la 10 noiembrie 1904
Expeditată din Geneva la Baku*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE ORGANIZAȚIA DIN PETERSBURG A P.M.S.D.R.

La Petersburg există o filială a asociației muncitorești zubatoviste din Moscova, avînd același statut (muncitori din industria mașinistă) și, parțial, aceeași componență cu asociația zubatovistă care a ființat înainte la Petersburg (Ușakov, Starojilov și Gorșkov, Pikunov și Mohnatkin, Nikiforov și alții). Asociația se află sub patronajul lui Litvinov-Fallinski, Cijov și Langov. Recomandăm insistent să

păstrați o *extremă* prudență în relațiile cu ea, dat fiind *marele* pericol pe care-l prezintă provocatorii. În momentul de față această asociație s-a deplasat ușor spre stânga, însă ea servește în întregime interesele burgheziei și ale poliției.

(Deținem această comunicare de la o persoană bine informată).

*Scrisa în octombrie-decembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluciia“ nr. 3*

Se tipărește după manuscris

298

CĂTRE O. A. PEATNIȚKI

Către Vineri. Pentru „Vineri“ personal din partea lui Lenin

Dragă tovarășe,

Prietenul nostru comun * mi-a transmis ce scrisori se află la dispoziția dv.³⁰⁰ (scrisorile membrului din străinătate al C.C. către membrii din Rusia ai C.C., în care se arată că minoritatea din străinătate s-a obrăznicit și că rezoluția celor 22 exprimă, indiscutabil, adevărata voință a partidului). Cred că trebuie să mi le trimiteți neapărat și imediat.

În primul rând, sănț membru al C.C. și am tot dreptul să cunosc corespondența unui membru din străinătate al C.C. cu cei din Rusia, cu atât mai mult cu cât această corespondență se referă la pozițiile pe care se situează minoritatea, problemă care privește întregul partid. Oare dv. veți da sprijin membrilor C.C. care au trecut de partea minorității și veți ascunde de partid (și chiar de ceilalți membri ai C.C.) adevărata stare de lucruri?

În al doilea rând, din conținutul scrisorilor rezultă că unii membri ai C.C. (Glebov, Koneaghin și Nikitici) mint

* R. S. Zemleacika. — *Nota red.*

pur și simplu, declarînd în scrisoarea pe care au adresat-o comitetelor din Rusia că minoritatea din străinătate este conciliantă. Dacă am declarat deschis război acestui bonapartism, acestei înselări a partidului (în broșura sa, Galerka a făcut o declarație de război în numele nostru, al tuturor), este de datoria noastră directă să demascăm în fața partidului orice înselătorie comisă de membrii C.C. Dacă noi, avînd în mînă dovezile unei asemenea înselătorii, nu le vom arăta partidului, nu ne vom îndeplini datoria pe care o avem față de partid. Dacă vom vorbi în scris și în public despre bonapartism, ratînd ocazia de a demonstra acest bonapartism pe bază de documente, vom fi niște flecari și atît. Noi însă nu folosim cuvîntul bonapartism ca o injurie, aşa cum au făcut Martov și Plehanov.

Se spune uneori : corespondența particulară nu trebuie folosită în lupta politică. Este greșit. Cînd scrisorile particulare dovedesc că persoane oficiale din partid fac abuzuri, ele trebuie folosite fără discuție. Plehanov a folosit în al său Vademeicum astfel de scrisori chiar și cînd n-a fost vorba de persoane oficiale. În afara de aceasta, scrisorile în chestiune nu sunt cîtuși de puțin scrisori particulare, ci o corespondență a membrilor C.C. în legătură cu treburile C.C. Iar eu, în calitate de membru al C.C., și dv., în calitate de agent al C.C., săntem datori să împiedicăm încercarea de a ascunde partidului adevărul.

Din toate aceste motive, consider imperios necesar să-mi trimiteți imediat toate aceste scrisori sau, cel puțin, copii integrale după ele. Se înțelege că o parte din ele este conspirativă și noi nu o vom divulga niciodată. Dar ceea ce viziază interesele întregului partid și nu are nimic conspirativ trebuie să fie dat la iveală. Cum s-o facem și cînd anume, vom mai medita aici.

Răspundeți-mi *neapărat* cît mai repede posibil la această scrisoare. N-are importanță că nu scrieți bine rușește, puteți scrie și în idiș. În orice caz, răspundeți imediat.

Dacă nu veți fi de acord cu mine în ceea ce privește trimiterea scrisorilor, vă rugăm cu toții să veniți aici cît mai repede posibil, chiar *zilele acestea*. E o ches-

tiune atât de importantă, încît trebuie să-o discutăm și să luăm o hotărîre.

O strîngere de mînă. Al dv., *N. Lenin*

P. S. Transmiteți lui *Nik. I-ci**, „*iacobinului*“ și lui *Jitomirski* să-mi trimită imediat adresele lor. E chiar bătaie de joc, toți o iau care-ncotro, fără să stabilească legătura între ei.

*Scrisa înainte de 16 noiembrie 1904
Expediată din Geneva la Odesa*

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXVI*

Se tipărește după manuscris

299

CĂTRE A. A. BOGDANOV

Dragă prietene,

Comunicați-i imediat lui Rahmetov că se poartă cu noi foarte urît. El nu-și poate închipui cu cîtă nerăbdare aşteaptă toți cei de aici vești precise și exacte, încurajatoare, iar nu telegramele pe care ni le trimite. Oamenii sunt de-a dreptul istovită de veșnice așteptări și incertitudini. Este absolut imposibil ca Rahmetov să nu aibă nimic de scris: el s-a văzut și se vede cu multă lume, a stat de vorbă cu Zemleacika, s-a văzut cu Barbă, cu avocați și publiciști din Moscova etc. etc. Trebuie, aşadar, să ne țină la curent, să ne transmită legăturile, să ne comunice noile adrese, să ne trimită corespondență, să ne relateze despre întrevederile rodnice și interesante pe care le-a avut. Iar el nu ne-a comunicat nici o legătură nouă, ceea ce e de-a dreptul monstruos. *Nici o corespondență, nici o informație* în legătură cu grupul de publiciști din Moscova. Dacă Rahmetov ar cadea mîine, n-am putea să ne folosim de nimic, de parcă nici n-ar fi fost !! E o porcărie, căci el ar fi putut să scrie tot și despre toate fără nici o primejdie, dar s-a mulțumit să facă aluzii la unele forțe tinere etc. (Ce se știe despre Bazarov, Frici, Suvorov și ceilalți ?) Trebuie că

* Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — Nota red.

cel puțin o dată pe săptămînă (ce dumnezeu, nu-i atît de mult) să piardă 2—3 ceasuri cu o scrisoare de 10—15 pagini, căci altfel orice legătură se întrerupe, Rahmetov și vastele lui planuri se transformă într-o vastă ficțiune, iar oamenii de aici pur și simplu dau bir cu fugiții, căci, cuprinși de spaimă, deduc că nu există nici o majoritate și că ea nu va ajunge la nici un rezultat. Tactica minorității este pe deplin clarificată în forma ei nouă, și ea constă în a ignora cu desăvîrșire și a trece sub tăcere literatura majorității și existența majorității, a elimina orice polemică din paginile O.C. și a se făli cu activitatea pozitivă (de curînd redacția O.C. a publicat, dar „numai pentru membrii de partid“, o scrisoare către organizațiile de partid în legătură cu planul participării social-democraților la campania zemstvelor: își dau niște ifose teribile debitînd teribile platitudini). Aici a apărut un articol în care Lenin analizează această scrisoare și o desființează *). Este absolut necesar ca majoritatea să editeze un organ propriu³⁰¹; pentru aceasta nu avem fonduri suficiente și nici corespondențe. Trebuie să depunem toate eforturile ca să avem și una și alta, iar fără scrisori cît mai detaliate nu putem face nimic. Nu ni se transmit legăturile, nu avem posibilitatea să atacăm una și aceeași persoană din diferite părți, nu există o coordonare în activitatea mulțimii de bolșevici care vizitează organizațiile din Rusia și pun la punct diferite chestiuni: fiecare după cum îl taie capul. Se simte în toate acestea răzlețirea, comitetele rămnîn din nou în urma situației, în parte necunoscînd noile hotărîri ale Consiliului (suplimentul la „Iskra“ nr. 73—74, o foaie volantă aparte în 10 pagini), în parte neaprofundînd aceste hotărîri și neînțelegînd că ele echivalează cu o totală și nerușinată falsificare a congresului. Acum numai un copil poate să nu vadă că Consiliul și C.C. nu se vor da în lături de la nimic ca să zădărnicească congresul. Noi trebuie să le opunem o forță = organul + organizația majorității din Rusia, altfel suntem sortiți pieirii. Cu Ușuraticul Lenin nu s-a văzut încă; ciudat, el s-a dat deoparte și continuă să stea în expectativă!

* „Campania zemstvelor și planul „Iskrei“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 75—98). — Notă red.

Deci transmiteți-i lui Rahmetov trei rînduri de ocări din partea noastră, iar drept pedeapsă dați-i să-și scrie jurnalul. De ce nu se duce m-me Rahmetova acolo unde a promis? Repetăm: toată lumea va da bir cu fugiții (pînă și Galerka gîme și se vaită), căci nu se simte nici un fel de legătură cu Rusia, nu se vede că Rahmetov există, că duce o activitate de interes general, că această muncă îi dă griji și preocupări. Fără corespondență nu vom ajunge la nimic altceva decît la o răzlețire totală !!

*Scrișă la 21 noiembrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

300

CĂTRE COMITETUL DIN TVER AL P.M.S.D.R. *

26. XI.

Dragă tovarășe,

S-au primit ambele exemplare ale rezoluției dv., la O.C. nu le-am transmis pentru că recent am avut următorul caz: Comitetul din Nikolaev a trimis o rezoluție pentru a fi transmisă „Iskrei”, ceea ce s-a și făcut. Rezoluția a fost înapoiată de Martov, însotită de injurii grosolanе. C.C. și O.C. știu precis, spune el, că la Nikolaev nu există nici un comitet, de aceea este evident, susține el, că rezoluția a fost scrisă de niște escroci și impostori. Întrucât rezoluția nu poartă semnături și nici nu e datată și nu a fost menționat cum a fost primită de periferie, ea, spun ei, nu are nici o valoare, iar el, Martov, refuză chiar să-o transmită O.C., fiindcă s-a plătit de toată această fabricare de rezoluții false. Rezoluția din Tver va avea, probabil, și ea aceeași soartă. O vom publica într-o foaie volantă a majorității.

Vă rugăm să ne scrieți cum merg treburile.

Ați primit foaia volantă a „Iskrei” adresată organiza-

* Scrierea a fost scrisă de N. K. Krupskaia, la indicația lui V. I. Lenin.
— Notă red.

țiilor de partid în problema campaniei zemstvelor. Alegând după „un tip nou, superior“, redacția a debitat în această foaie volantă o mulțime de inepții, inclusiv absurditatea că muncitorii nu trebuie să-i sperie pe liberali, ci să acționeze aşa, încât să nu se producă panică printre ei. Această foaie volantă a prilejuit dispute aprinse, iar Lenin a răspuns la ea scriind broșura „Campania zemstvelor și planul „Iskrei“.

Vă rugăm să trimiteți adrese pentru a vă putea expedia literatură. Adresele pe care a fost trimisă rezoluția sunt bune. Va veni la dv. Rogova din Perm. Se spune că e o bună activistă, n-o cunoaștem personal, vedeți poate va fi de folos, este ilegalistă, ajutați-o să se aranjeze.

Cifrul pentru corespondență cu Bolșak este : statele din America de Sud 34 b, i la mijloc. Bolșak roagă să i se pună în talpa unei perechi de cizme un pașaport și pile subțiri, iar cizmele să-i fie trimise prin Nekrasova sau prin rudele sale.

Comunicați-ne imediat de primirea scrisorilor noastre. Salutări.

Lenin

*Scrisă la 26 noiembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaiā*

301

CĂTRE COMITETUL P.M.S.D.R. DIN IMERETIA-MINGRELIA *

Către Comitetul din Imeretia-Mingrelia

28. XI.

Dragi tovarăși, am primit ambele dv. scrisori, și cea din 23, și cea din 28, prima (cea cu date statistice și adrese) a ajuns la minoritate și ne-a parvenit de-abia astăzi, adresele le-am descifrat și vom folosi imediat adresa indicată

* Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaiā, la indicația lui V. I. Lenin.
— Nota red.

pentru trimiterea literaturii. Rezoluția dv. în favoarea congresului s-a primit și a fost transmisă O.C. N-am auzit de altă numărătoare a voturilor și mă îndoiesc că va fi o astfel de numărătoare.

De curînd a sosit rezoluția Comitetului din Nikolaev și a fost transmisă O.C. Martov a înapoiat-o cu injurii grosolane. O.C. și C.C., afirmă el, știu precis că la Nikolaev nu există nici un comitet (minciună ! C.C. a fost cu declarația sa la Comitetul din Nikolaev și știe perfect de bine că persoanele care au semnat rezoluția fac parte din acest comitet), că rezoluția a fost trimisă de niște escroci și impostori, care au fabricat o rezoluție falsă... Rezoluția Comitetului Uniunii din Caucaz în favoarea congresului n-a fost publicată... în schimb a fost publicată aceea împotriva congresului. A fost publicat că comitetele din Saratov, Samara, din Ural și Astrahan au aprobat politica C.C. (rezoluțiile n-au fost reproduse), iar noi, în aceeași zi în care a apărut respectivul număr din „Iskra“, am primit de la cei din Ural o scrisoare în care spun că n-au auzit nimic de C.C. de câteva luni și nici măcar nu știu dacă partidul există. Plehanov declară deschis că congresul nu se va ține... în schimb, C.C. declară cu ipocrizie că în momentul de față el nu este împotriva congresului, că trebuie numai să se aibă grijă ca congresul să exprime cu adevărat opinia partidului... C.C. pune la dosar rezoluțiile comitetelor, iar în foaia volantă adresată tovarășilor membri de partid se spune : „acum, cînd partidul s-a pronunțat în favoarea noastră“...

Comitetele au cerut de la C.C. publicațiile majorității, dar C.C. a refuzat să le transporte, declarînd că, în primul rînd, acestea nu sunt literatură de partid și, în al doilea rînd, nu pot contribui cu nimic la dezvoltarea conștiinței de clasă a proletariatului. Ce fățarnici ! Probabil, noua broșură a lui Troțki, care a apărut sub redacția noii „Iskra“ și deci reprezintă pînă la un anumit punct un „Credo“ al ei, oferă multe posibilități pentru dezvoltarea conștiinței de sine a proletariatului... În broșură se spune că între „Iskra“ veche și „Iskra“ nouă e o prăpastie, că congresul a constituit o tentativă reaționară de a consolida metodele primitive de luptă, că „Iskra“ veche nu se interesa de pro-

letariat, că iskriștii îi categorisesc pe proletari de ne-toți etc. etc. Nu degeaba elogiază Struve tendințele minorității, numindu-le tendințe viabile... (vezi foaia lui Lenin „Un liberal serviaabil“ *). Ați primit foaia volantă a „Iskrei“ către toate organizațiile de partid cu privire la campania zemstvelor? Alergînd după un tip nou, „superior“ de propagandă și agitație, „Iskra“ a debitat o mulțime de inepții, a ajuns chiar să susțină că demonstrația trebuie organizată cu prudență, ca să nu băgăm frica în zemî. La această foaie volantă, Lenin a răspuns scriind broșura „Campania zemstvelor și planul «Iskrei»“ **...

Acum, cînd C.C. a intrat în cîrdăsie cu O.C. ca să împiedice convocarea congresului, congresul va fi amînat fără termen. Totuși majoritatea a hotărît să lupte pentru convocarea lui, dar ea o poate obține numai dacă se va uni și se va organiza.

Cu asta închei.

Cu cele mai bune urări, *Lenin*

*Scrisă la 28 noiembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaja*

302

CĂTRE COMITETUL DIN MOSCOVA AL P.M.S.D.R.

La Moscova

29. XI.

Dragi tovarăși,

Am primit rezoluția dv. Mulțumiri pentru sprijinul promis³⁰². Vă rugăm să ne comunicați ce se petrece în comitet. Merge această adresă pentru scrisori? Nu sîntem con-

* Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 71—74. — Nota red.

** Op. cit., p. 75—98. — Nota red.

vinși de asta și, de aceea, vă scriem atât de puțin, deși ar trebui să vă scriem despre o mulțime de lucruri³⁰³. Înștiințați-ne imediat de primirea scrisorii.

Cu salutări tovărășești,

Lenin

*Scrisă la 29 noiembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară
la 21 aprilie 1963, în ziarul
„Moskovskaia Pravda” nr. 95*

*Se tipărește după copia
scrisă de N. K. Krupskaia*

303

CĂTRE COMITETUL DIN BAKU AL P.M.S.D.R. *

La Baku

29. XI.

Dragi prieteni,

Vă îndeplinim rugămîntea și vă trimitem deocamdata, cu titlu de încercare, numai literatură de-a noastră, ca să nu cumpărăm. Dacă încercarea va reuși, vă vom trimite așa cum ați cerut. În plus am organizat trimiterea de pachete pe adresa indicată de Raisa **. Știrea despre Lenocika ne-a bucurat mult. De ce nu scrie? Nici ceilalți nu prea scriu. Ați primit scrisoarea noastră din 10 noiembrie? ***

E din ce în ce mai sigur că Consiliul va împiedica congresul cu orice preț. Plehanov declară deschis: congresul nu se va ține! O.C., în cel mai bun caz, aruncă rezoluțiile la coș sau le înapoiază cu injurii grosolane, cum s-a întîmplat cu Comitetul din Nikolaev, care a trimis o rezoluție în favoarea congresului, dar întocmită după o altă formulă decît cea cerută de Consiliu, lucru pentru care autorii rezoluției au fost făcuți escroci, impostori, care fa-

* Scrisoarea a fost scrisă de N. K. Krupskaia, la indicația lui V. I. Lenin.
— Nota red.

** Nu s-a putut stabili al cui e pseudonimul. — Nota red.

*** Vezi volumul de față, p. 422—425. — Nota red.

brică rezoluții false... Pentru ca majoritatea să poată *forța* Consiliul să convoace congresul, ea trebuie să se organizeze, lucru despre care Lenin v-a și scris în scrisoarea trecută. Ați primit foia volantă despre campania zemstveelor adresată de „*Iskra*“ membrilor de partid? (Vezi scrisoarea către Comitetul din Mingrelia-Imeretia.) *

Cu asta închei. Trimiteti corespondențe, majoritatea intenționează să scoată un organ de presă propriu, atitudinea ipocrită a instituțiilor de partid ne împinge tot mai mult la asta.

Am primit scrisoarea Comitetului Uniunii din Caucaz (prin intermediul redacției O.C.). Vom răspunde în curând.

Salutări, *Lenin*

P. S. Cum stau lucrurile la Batum? Ce stare de spirit domnește acolo?

*Scrisă la 29 noiembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de N. K. Krupskaia*

304

CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT

Stimate tovarășe,

Vă rog să mă iertați că am întîrziat cu răspunsul. Am fost foarte ocupat, iar acum urmărează să plec din Geneva pentru câteva zile³⁰⁴. Voi căuta să mă întâlnesc cu dv. Îndată după întoarcerea mea.

O caldă strîngere de mâină, *Lenin*

*Scrisă la sfîrșitul lunii
noiembrie 1904*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

* Vezi volumul de față, p. 431—433. — Nota red.

CĂTRE N. K. KRUPSKAIA

3. XII. 1904

Am expediat astăzi o scrisoare de afaceri lui Bonci. Am uitat să adaug ceea ce era mai important: să tipărească (dicționarul lui Leiteizen) în 3 000 de exemplare; trebuie să știm asta neapărat pentru a putea calcula prețul. Comunică imediat lui Bonci acest lucru.

Îți trimit declarația Comitetului Uniunii și a reprezentantului din Caucaz al C.C.³⁰⁵, primită astăzi de Raisa. *După părerea mea*, această declarație trebuie reprodusă neapărat, imediat într-o foaie volantă în editura noastră; faceți treaba asta de îndată; se poate adăuga la această foaie volantă rezoluția celor din Nikolaev și rezoluțiile altora, dar foaia trebuie să fie foarte mică, de 2 sau (maximum) 4 pagini (fără nici un fel de titluri și având menționat numai jos numele editurii).

Am primit astăzi scrisoarea ta. Nu înțeleg ce-i cu „plânlul“ lui Leadov și Rahmetov, dar ceva nu e în regulă aici. Voi încerca să vin cât mai repede și să grăbesc sosirea torpilorului.

Am încălzit hîrtiile anexate, dar degeaba. Încercați cu alți reactivi.

Contragă așteptărilor, am o seară liberă. Îți scriu pe verso o scrisoare pe care te sfătuiesc să-o expediezi imediat tuturor celor 3 din partea mea*, fără a convoca consfătuirile; asta o să-i scuture bine, iar după aceea vom vedea dacă știrile au fost sau nu exagerate: fapt e că disensiunile au început, aşa că trebuie să le prevenim din capul locului și să-i mustrăm aspru; te sfătuiesc insistent să trimiți imediat această scrisoare tuturor celor 3, și asta în numele meu. Mâine am să stau de vorbă cu torpilorul și, fără îndoială, el va fi de partea mea, Vasili Vasilievici și Schwartz de asemenea, dar e mai bine ca textul să fie al meu. Am vrut să-i scriu lui Martin Nikolaevici și să-l cert, dar cred că nu are rost; am să vin și am să stau cu

* Vezi volumul de față, p. 438—440. Nota red.

el de vorbă, căci aici el e, deocamdată, inofensiv. Cît despre neajunsurile care au început să apară în Rusia, cred că scrioarea mea le va mai pune capăt. Rău ai făcut că nu i-ai cerut lui Martîn Nikolaevici să-mi scrie imediat la Paris despre toate, chiar foarte rău ai făcut, căci lucrul acesta era cît se poate de necesar.

Am recitit scrioarea către Rahmetov : poate că s-ar putea șterge din ea cîte un cuvînt de ocară, dar te *s făstui și esc insistent* - s-o trimiți imediat și într-o formă cît se poate de tranșantă, în numele meu personal.

Am fost pe la Leiteizen. Mi-a citit scrioarea pe care i-a trimis-o Plehanov și în care îl insultă pe Lenin, firește cît se poate de grosolan. El scrie că „broșura lui Troki este tot atît de păcătoasă ca și autorul ei“ și îl îndeamnă pe Leiteizen „să nu meargă cu minoritatea, ci cu el“ (Plehanov), se plînge de „tragedia vieții lui, că după 20 de ani nu e un tovarăș care să aibă încredere în el“, spune că el cere „încredere tovărășească, și nu supunere în fața prestigiului“, că „reflectează serios să-și dea demisia“... asta să rămînă, deocamdată, *entre nous*.

Deutsch i-a scris zilele acestea lui Leiteizen, *rugîndu-l să-l ajute* cu ceva bani, căci nu mai are nici o lețcaie. Același lucru i-a scris și Zasulici (mai înainte) lui Efron, insultînd pe Galerka și luîndu-l pe Serghei Petrovici drept Galerka (!!).

Sper să plec poimîne, luni ; să țin referatul marți și miercuri la Zürich, joi la Berna, iar vineri să fiu acasă. Dar, probabil, voi mai zăbovi cîteva zile³⁰⁶.

Scrie-mi la Zürich prin Argunin (în două plicuri, iar în cel interior cît mai concis și mai circumspect). Cei din Lausanne au scris ? M-au rugat să mă duc pe acolo ? Au comunicat adresa ?

Al tău, *N. Lenin*

Scrieți imediat *tuturor* comitetelor noastre să ne trimită o *dispoziție formală* prin care să ne ceară să reproducem *deschis*, pentru toată lumea, scrioarea redacției

despre zemstvă. Asta pentru orice eventualitate. Să faci treaba asta *fără nici o amînare*. Procurați-vă scrisoarea (sau retipăriți-o) și trimiteți-o tot în plic comitetelor majorității.

Expediată din Paris la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

306

CĂTRE A. A. BOGDANOV, R. S. ZEMLEACIKA
ȘI M. M. LITVINOV

*Din partea lui Lenin,
personal pentru Rahmetov,
Zemleacika și Papasa*

3. XII. 1904

Dragă prietene,

Am primit vești despre venirea lui M. N. (personal nu l-am văzut) și am dedus că stăm cât se poate de prost. Iarăși se produce o disensiune între bolșevicii din Rusia și cei din străinătate. Având 3 ani de experiență, știu că o asemenea disensiune poate aduce prejudicii teribile cauzei. Iată în ce constă disensiunea : 1) se amînă venirea lui Rahmetov ; 2) nu se dă prioritate organului de aici, ci congresului, C.O. din Rusia etc. ; 3) sunt îngăduite sau chiar sprijinate diferitele tranzacții ale C.C. cu grupul de publiciști al majorității, precum și niște planuri de-a dreptul stupide de editare a unui organ în Rusia. Dacă informațiile pe care le am în legătură cu această disensiune sunt adevarate, trebuie să spun că cel mai înverșunat dușman al majorității n-ar putea născoci ceva mai rău. Amînarea plecării lui Rahmetov este o prostie de neierat, care frizează trădarea, căci flecăreală ia proporții însăpicătoare, iar noi riscăm să pierdem un lucru important care este necesar aici, din cauza planurilor absurde și puerile de a încropi ceva în Rusia, și încă imediat. A amîna apari-

ția organului din străinătate al majorității (pentru care nu ne lipsesc decât banii) ar fi cu totul de neierat. Principalul în momentul de față este tocmai acest organ, fără de care mergem spre o moarte sigură, lipsită de glorie. Orice s-ar întâmpla, trebuie să facem, cu orice preț, rost de niște bani, măcar de 2 000, și să pornim imediat la treabă; altfel ne facem singuri seama. Numai niște oameni iremediabil proști își pot pune *toate* speranțele în congres, căci este clar că Consiliul va căuta să zădărnică congresul încă înainte de convocare. Pentru dumnezeu, înțelegeți-mă cum trebuie: eu nu cer să renunțăm la agitația în favoarea congresului, să renunțăm la această lozincă, dar nu suntem copii ca să ne mulțumim acum cu atât și să nu ne dăm seama că principalul este forță. Ar fi bine ca rezoluțiile în legătură cu congresul să ne vină, ca și mai înainte, cu duiumul (nu știu din ce motive vizitarea organizațiilor de către M. N. nu a avut drept rezultat măcar o repetare a rezoluției, ceea ce este cît se poate de regretabil), dar *nu aceasta e esențialul*, ceea ce nu se poate să nu vedeti și voi. C.O. sau biroul majorității sunt necesare, dar fără un organ central nici unul din ele nu va avea nici o valoare, ci va fi o simplă farsă, un balon de săpun, care se sparge la cea dintîi atingere. Trebuie cu orice preț să avem un organ al nostru și bani; avem nevoie de bani aici, omorîți pe cine știți, dar faceți rost de bani. Comitetul de organizare sau biroul majorității trebuie să ne dea împuterniciri pentru acest organ (și cît mai repede) și să viziteze comitetele, dar, dacă C.O. ar intenționa să pună *la început* pe picioare „activitatea pozitivă“ și *să amîne deocamdată* apariția organului, un asemenea comitet de organizare idiot ne-ar băga în mormînt. În sfîrșit, a edita ceva în Rusia, a încheia tranzacții de orice natură cu canaliile ordinare din C.C. ar fi de-a dreptul o trădare. Că C.C. vrea să-i separe pe bolșevicii din Rusia de cei din străinătate și să-i fărâmîzeze e un lucru cît se poate de limpede, e un vechi plan al lui, și numai niște prostănaci cu caș la gură ar putea să se lase prinși în asemenea capcană. A încerca să organizezi editarea unui organ în

Rusia cu ajutorul C.C. e o ne bunie, ne bunie curată sau trădare, asta se vede și se va vedea din logica obiectivă a evenimentelor, fiindcă organizatorii organului de presă sau ai organului popular vor fi în mod inevitabil prostiți de orice creațură josnică, cum sănt cei din Comitetul Central. Eu prezic fără ezitare acest sfîrșit și nu mai vreau să am de-a face cu astfel de oameni.

Repet: pe primul plan trebuie să fie organul de presă, și numai el; a cheltui bani pentru altceva în momentul de față ar fi culmea prostiei. Rahmetov trebuie adus ne-apărat aici și cît mai repede. Comitetele trebuie vizitate în primul rînd pentru adunarea de corespondențe (este rușinos și de ne iertat că n-am primit corespondențe pînă acum ! ! E o rușine și o adevărată pacoste pentru muncă ! !), iar toată agitația în favoarea congresului nu trebuie să fie decît o acțiune *paralelă*. Toate comitetele majorității trebuie să rupă imediat și efectiv cu C.C. și să nu întrețină relații decît cu C.O. sau cu Biroul majorității; acest C.O. trebuie să tipărească imediat o înștiințare de constituire.

Dacă nu vom lichida această disensiune care-și face loc în rîndurile majorității, dacă nu vom cădea de acord asupra acestei chestiuni, atît în scris cît și (mai ales) printr-o întrevedere cu Rahmetov, noi toți cei de aici o să ne lăsăm păgubași și o să abandonăm totul. Dacă vreți să lucrați cu noi, trebuie să mergeți în pas cu noi, să existe între noi un acord și să acționăm conform acestui acord (și nu împotriva lui sau fără nici un acord); ceea ce s-a întîmplat este o rușine și batjocură: ați plecat după bani pentru O.C., și, cînd colo, sfîntul știe de ce fleacuri vă țineți.

Zilele acestea voi publica un articol și mai categoric împotriva C.C. Dacă nu vom rupe cu C.C. și cu Consiliul, vom merita ca toți să ne scuipe în obraz.

Aștept răspuns și venirea lui Rahmetov³⁰⁷.

N. Lenin

Expediată din Paris în Rusia

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV

Se tipărește după manuscris

**CĂTRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ
A P.M.S.D.R.**

5. XII.

Dragă tovarășe,

Noi am primit: 1) declarația delegaților muncitorilor conștienți din Comitetul din Baku al P.M.S.D.R. în legătură cu reorganizarea Comitetului din Baku, 2) foaia volantă de la 20 octombrie a muncitorilor din Balahan și Bibi-Eibat, 3) foaia volantă a Comitetului din Baku intitulată „Noua politică cu coada vulpii“, 4) O explicație necesară, 5) declarația din 9. XI. Nu avem rezoluția Comitetului din Baku și nici rezoluția conferinței comitetelor din Caucaz, care, se zice, ne-ar fi fost trimisă.

În legătură cu „declarația“ trebuie să spunem următoarele. La timpul său (în vară) ne-a sosit o scrisoare foarte amănunțită de la reprezentantul din Caucaz al C.C., în care era expusă povestea cu minoritatea. Această scrisoare a fost transmisă imediat O.C., aşa încât Consiliul a cunoscut perfect de bine opinia lui, a cunoscut-o și Glebov, membru al C.C., care a luat parte la cercetarea chestiunii.

Majoritatea pregătește broșura „Consiliul împotriva partidului“, în care va fi analizată această chestiune pe baza referințelor reprezentantului din Caucaz al C.C.³⁰⁸

Vă rugăm să ne comunicați ce mărime pot avea coletele care vor fi trimise din Sosnovitî. Răspundeți-ne urgent la această întrebare.

În prezent, între redacția „Iskrei“ și majoritate se duce o discuție aprinsă în problema campaniei zemstvelor. Redacția a publicat o foaie volantă absurdă, „numai pentru membrii de partid“, în care a încurcat rău lucrurile în problema atitudinii față de zemți. Lenin a răspuns prin broșura „Campania zemstvelor și planul «Iskrei»“ *. Problema nu are nimic conspirativ, dar este atât de importantă, încât cere o discuție publică.

* Vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 75—98. — Nota red.

De aceea, cereți o retipărire accesibilă pentru toți a foii volante a redacției despre zemstve. Altfel va ieși o întreagă zăpăceală : în „Iskra“ se spune una, iar în foaia volantă adresată membrilor de partid — alta. Astă-i preocupă pe toți. Parvus a trimis o scrisoare în care se pronunță în favoarea punctului de vedere al lui Lenin și împotriva punctului de vedere al minorității. V-am trimis broșura „Campania zemstvelor și planul «Iskrei»“.

Vă rog să transmiteți Lenocikăi că am primit scrisoarea ei, dar ea a căzut în mânile minorității, care a deschis-o. O să-i scriu zilele acestea, prea e pesimistă...

Cu salutări tovărășești, *Lenin*

*Scrisă la 5 decembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaiā*

308

CĂTRE M. M. LITVINOV

Lui Papașa din partea lui Lenin

Dragă prietene,

Mă grăbesc să vă răspund la scrisoare, care mi-a plăcut foarte, foarte mult. Aveți de o mie de ori dreptate cînd spuneți că trebuie să acționăm energetic, ca niște revoluționari, și să batem fierul cît e cald. Sînt de acord și că tocmai comitetele majorității trebuie să se unească. Acum ne este clară tuturor necesitatea unui centru în Rusia și a unui organ de presă aici. Pentru acesta din urmă am și făcut tot ce-am putut. Readovoi lucrează din plin, a tras colaboratori, el se dedică cu totul și este mereu în căutarea unui milionar, avînd unele șanse să-l găsească. Si iarăși aveți de o mie de ori dreptate cînd spuneți că trebuie să acționăm deschis. Litigiul dintre noi constă exclusiv într-un amănunt particular, pe care trebuie să-l discutăm la rece și anume : să convocăm o conferință a comitetelor

ori să formăm direct un „Birou al Comitetelor Majorității“ (această denumire ne place mai mult decât Comitetul de organizare, deși nu denumirea e totul), urmând ca acest birou să fie recunoscut de la început de cîteva din comitetele majorității, iar apoi de toate celelalte. Dv. optați pentru prima soluție, noi pentru cea de-a doua. Dacă organizarea conferinței ar fi posibilă în străinătate, aş opta cu totul pentru această soluție. În Rusia însă înfăptuirea ei ar fi teribil de primejdioasă, ar dura mult și rezultatele ar fi slabe. Între timp, Odesa + Nikolaev + Ekaterinoslav au și căzut de acord și au însărcinat pe cei 22 „să desemneze un Comitet de organizare“. Noi am răspuns recomandînd denumirea de „Biroul Comitetelor Majorității“ și șapte candidați (Rusalka, Felix, Zemleacika, Pavlovici, Gusev, Alekseev, Baronul). Vom scrie despre aceasta la Odesa și Petersburg. Alekseev a și plecat spre dv. N-ar fi mai bine ca alegerea candidaților să se facă prin Riga, Petersburg + Moscova, apoi să facem imediat o declarație publică (să trimitem proiectul Înștiințării *) și s-o pornim repede la Comitetul din Nord, în Caucaz, la Saratov, Nijni Novgorod etc., cerîndu-le să se ralieze și ei și, acționînd pe cît se poate de liberal, să completăm biroul cu doi-trei dintre candidații lor (deși nu pare probabil ca comitetele care vor adera ulterior să ceară mari completri în birou)? Nu-mi pot imagina de loc că vom avea dificultăți din cauza compoziției biroului.

Avantajele acestei soluții: rapiditate, ieftinătate, siguranță. Si sunt avantaje importante, deoarece astăzi rapiditatea e totul. Biroul va fi organul oficial al unificării comitetelor și, în caz de scizie, de fapt va înlocui întru totul Comitetul Central. Compoziția grupului publicistic pentru viitorul nostru O.C. este și ea întru totul asigurată (cinci sau șase: Readovoi, Galerka, eu, Șvarț + *Lunachearski* + eventual *Bazarov*). De transporturi să începeți să vă ocupați voi și cît mai energetic. Aici folosim un fost bundist, care a lucrat mult timp pe ambele granițe

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 9, București. Editura politică, 1965,
ed. a doua, p. 66-70. — Notă red.

și promite să aranjeze treaba pentru 200—300 de ruble pe lună. Nu aşteptăm decât bani și apoi vom stabili legătura cu dv.

Dezavantajul soluției dv : durează prea mult. Consider absolut inutil să prezint ultimatumuri C.C. și Consiliului. C.C. este ipocrit, acum nu mă îndoiesc nici o clipă că s-a vîndut cu totul minorității și acceptă integral și necondiționat falsificarea congresului. Nu trebuie să ne facem iluzii. Acum, cînd au în mînă toate centrele, ei dispun de o mie de posibilități să falsifice congresul și *a u ș i început s-o facă*. Vom dovedi asta în scris atunci cînd vom analiza hotărîrile Consiliului (apărute în „Iskra“ nr. 73—74, supliment). Firește, sănsem și vom fi pentru congres, trebuie însă să strigăm peste tot că ei au și început să falsifice congresul și că noi vom demasca acest fals. De fapt însă eu pun acum congresul pe locul al nouălea, iar pe primul loc — organul de presă și centrul din Rusia. Este ridicol să vorbim de nelealitate, pentru că noi am fost împinși aici atunci cînd ei au căzut la încovoiată cu minoritatea. Este o minciună că organizația secretă a minorității a fost dizolvată, nu, din această organizație secretă fac parte trei membri ai C.C., astă-i tot. În prezent cele trei instituții constituie o organizație secretă împotriva partidului. Doar un prost nu vede asta. Noi trebuie să răspundem creînd o organizație oficială și să demascăm complotul lor.

Vă rugăm să întăriți credința tuturor în organizația noastră și în viitorul organ de presă. Trebuie să mai aşteptăm puțin, pînă ce *R e a d o v o i* își va termina treaba. Adunați și trimiteți corespondențe (*întotdeauna* cu mențiunea : pentru Lenin) și materiale, *în special* de la muncitori. Noi nu sănsem de acord numai în privința unor amănunte, căci, firește, conferința n-ar putea decât să mă bucure. Dar zău, ar fi mai mare daraua decât ocaua ; e mult mai bine să publicăm imediat, din capul locului o înștiințare în numele biroului, pentru că vom cădea repede de acord cu privire la compoziția sa — conflictele nu sănse posibile aici. și de îndată ce biroul își va dovedi

existența, el va fi repede recunoscut și atunci va începe să vorbească în numele tuturor comitetelor. Mai reflectați bine încă o dată asupra acestei chestiuni și răspundeți-ne cît mai repede.

*Scrisă la 8 decembrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

309

CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA

Zemleacikăi de la Bătrînul

10. XII. 1904

Abia întors dintr-o călătorie în cursul căreia am ținut niște referate, am primit scrisoarea dv. nr. 1. Cu Rusalka am vorbit. Ați primit scrisoarea mea plină de ocări (care a fost trimisă și lui Papașa și lui Sîsoika *)? În ceea ce privește compoziția C.O., sunt, desigur, de acord cu hotărîrea generală. După părerea mea, Readovoi nu trebuie atras în muncă, ci trimis imediat aici. Apoi trebuie neapărat să organizați un grup special (sau să completați C.O.) pentru a vizita permanent comitetele și a menține toate legăturile între ele. Legăturile noastre cu comitetele și cu Rusia sunt încă foarte nesatisfăcătoare și trebuie să depunem toate eforturile spre a stimula trimiterea de corespondențe și schimbul de scrisori între tovarăși. De ce nu ne punem în legătură cu Comitetul din Nord, cu tipografiile din Moscova (foarte important!), cu Reahovski, cu Tula, cu Nijni? Căutați să faceți numai decât acest lucru. Mai departe: de ce nu ne trimit nouă comitetele al doilea rînd de rezoluții cu privire la congres, lucru absolut necesar? Tare mă tem că sunteți prea optimiști în ceea ce privește congresul și în ceea ce privește C.C.: citind broșura „Con-

* Vezi volumul de față, p. 438—440. — Notă red.

siliul împotriva partidului“ (care a apărut deja), veți vedea că, vrînd să torpileze congresul, ei recurg la toate mijloacele, la tot felul de uneltiri. După mine, C.O. face o mare greșală că nu publică înștiințarea. Ea este necesară, în primul rînd, pentru a opune organizației secrete a minorității modul nostru deschis de a acționa. Altfel C.C. vă va prinde numaidecît, va profita de ultimatumurile lui Sîsoika și va declara că aveți o organizație „secretă“: majoritatea se va face de rușine, și vinovați veți fi numai voi. În al doilea rînd, publicarea înștiințării este necesară pentru ca masa activiștilor de partid să ia cunoștință de înființarea nouui centru. Prin scrisori nu veți ajunge niciodată nici pe departe la acest rezultat. În al treilea rînd, declarația cu privire la unirea comitetelor majorității va fi de o mare valoare morală pentru liniștirea și încurajarea tovarășilor din rîndurile majorității, care încep să-și piardă speranța (îndeosebi aici, în străinătate). Am comite o mare greșală politică dacă am neglijat acest lucru. De aceea, insist în mod deosebit ca, imediat după conferința din Nord, biroul majorității (sau C.O. al majorității comitetelor) să publice o declarație în care să se refere la acord și la *însărcinarea directă* dată de comitetele din Odesa, Ekatерinoslav, Nikolaev, a celor 4 comitete din Caucaz, a comitetelor din Riga, Petersburg, Moscova, Tver, a Comitetului din Nord etc. (poate din Tula + Nijni Novgorod), adică a 12—14 comitete. Aceasta nu numai că nu va dăuna luptei pentru congres, ci și va fi, dimpotrivă, de un mare ajutor. Răspundeți-mi imediat dacă sunteți sau nu de acord. În ceea ce privește campania zemstvelor, recomand stăruitor să se tipărească în Rusia, imediat și deschis (fără mențiunea stupidă „pentru membrii de partid“) atât broșura mea *, cât și scrierea către redacția „Iskrei“. S-ar putea să mai scriu o broșurică, dar polemica cu „Iskra“ trebuie reprodusă neapărat. În sfîrșit, o chestiune deosebit de importantă și de urgentă: pot semna aici foaia volantă despre

* „Campania zemstvelor și planul «Iskrei»“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 75—98). — Notă red.

noul organ de presă * în numele comitetului de organizare al comitetelor majorității (sau mai bine în numele Biroului Comitetelor Majorității)? Pot eu acționa aici în numele biroului? Pot declara că biroul este editorul noului organ și organizatorul grupului redacțional? Este un lucru cît se poate de necesar și de urgent. Răspundeți-mi de îndată ce vă veți întâlni cu Readovoi, căruia trebuie să-i spuneți și să-i repetați că trebuie să plece numai decât, imediat, neîntîrziat, dacă nu vrea să cadă și să aducă mari prejudicii cauzei. Pretutindeni în străinătate se flecărește o mulțime: am constatat personal acest lucru atunci cînd am mers să ţin referate la Paris, Zürich etc. Dați-i un ultim avertisment: dacă nu spală putina și nu vine imediat aici, o să se nenorocească și o să întîrzie toată munca noastră cu un an. Nu am de gînd să dau aici nimănui un ultimatum în legătură cu congresul, căci asta n-ar duce decât la persiflări și ironii; nu are nici un rost să jucăm teatru. Poziția noastră va fi de zece ori mai clară și mai bună dacă vom acționa deschis, în numele biroului majorității, vom acționa deschis în favoarea congresului și nu ne vom prosti cu tratative de culise, care în cel mai bun caz nu vor duce decât la tăărăganarea lucrurilor și la alte intrigî din partea Glebovilor, Koneaghinilor, Nikiticilor și a altor nemernici. Aici întreaga majoritate se agită, se frămîntă și dorește din inimă editarea unui organ, îl cere pretutindeni. Aceste organ nu poate fi editat fără o însărcinare directă din partea biroului, și totuși el trebuie editat. În ceea ce privește banii, luăm toate măsurile și sperăm să facem rost de ceva, dar faceți și voi eforturi. Dați-ne o dată împuternicirea să edităm organul în numele biroului și tipăriți în Rusia o foaie volantă în legătură cu aceasta.

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Să tipărește după manuscris

* „Scrisoare catre tovarăși” (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 103—109). — Notă red.

310

CĂTRE G. D. LEITEIZEN

12. XII. 1904

Dragă Leiteizen,

Astăzi am luat o hotărîre definitivă, *concretă*, în legătură cu organul de presă. Intenționăm să-l tipărim între 1 și 10 ianuarie; formatul e cam jumătate din vechea „Iskră“ (gen „Osvobođenje“); 100 000 de semne, adică aproximativ 4 pagini din vechea „Iskră“. Apariția — bilaunară, dar ar fi mai bine săptăminală³⁰⁹.

Ne va costa aproximativ 400 frs numărul. Avem bani pentru *un singur* număr, iar mai departe — *promisiuni*... E cam puțin, și la început e foarte greu să te menții. De aceea, amintindu-mi de propunerea dv., mă adresez dv.: discutați problema cît mai amănunțit și scrieți-ne cu ce sumă ne-ați putea ajuta. Vom apela la dv. într-un caz extrem (afară de promisiunea unei sume mai mari din Rusia, mai avem și aici „perspectiva“ cătorva sute de franci). În afară de aceasta, în ultimele trei-patru luni, pentru scoaterea căte unei broșuri s-au găsit întotdeauna o mie-două de franci). N-ar fi rău să stim, *în caz extrem*, cînd n-am putea găsi nimic nicăieri, iar organul de presă ar fi amenințat să dispară, care e suma maximă pe care am putea conta în mod sigur.

Apoi colaborarea. Contăm pe dv. ca pe un corespondent permanent despre mișcarea din Franța. Ar trebui ca o dată la două săptămîni să publicăm materiale cam de 8—12 000 de semne despre socialismul francez, mișcarea muncitorească etc. Trimiteți-ne materiale pînă la 1 ianuarie.

Mai departe. Deoarece (după cum mi-ați spus o dată) sînteti la curent cu viața politică franceză și aveți posibilitate să urmăriți noua literatură căteodată mai bine decît ați putea face din Paris, poate că ne-ați indica, iar uneori ne-ați procura și trimite sau ne-ați recenza etc. cărți și

articole noi și interesante, note din reviste etc. Doar acum presa din străinătate publică o mulțime de materiale despre Rusia. Sunt multe lucruri pe care noi nu le aflăm și despre care nu auzim niciodată, iar dv. vă cad în mînă mult mai multe ziare, reviste, cărți. De pildă, recent am citit despre carte „Rouble et roublards“ * a unui corespondent francez fugit din Rusia în timpul războiului. Pentru ziar ar fi foarte important ca să fie urmările astfel de noutăți și să se scrie articole despre ele. Vă rugăm să dați toată atenția acestui fapt și să ne sprijiniți cu material publicistic *de tot felul*. De asemenea, vă rugăm să ne indicați și să ne trimiteți tot ce apare nou și interesant în ziarele și revistele *socialiste* pentru a fi tradus și publicat în ziar, precum și extrase tematice etc. Probabil că urmăriți aproape toată presa socialistă franceză (*si belgiană?* **).

Deci aveți în vedere că contăm pe dv. *în modul cel mai serios*.

Veniți neapărat aici de crăciun. Este foarte important să stăm de vorbă liber, serios, concret.

I-ați scris lui Plehanov despre concepțiile „zemstviste“ ale noii „Iskre“? Ce prostească e scrierea lor, nu-i aşa? ³¹⁰ Iar materialul semnat de Starover în nr. 78 e o perlă.

Al dv., N. Lenin

Apropo! Îmi puteți trimite material pentru a infirma referirea lui Starover la Clémenceau? Referirea e greșită ³¹¹. Vă rog să căutați și să trimiteți. Ar fi foarte instrucțiv să-o infirmăm pe bază de fapte.

Expediată din Geneva

*Publicată pentru prima oară
la 21 aprilie 1963,
în „Moskovskaia Pravda“ nr. 95*

Se tipărește după manuscris

* Titlul cărții se bazează pe un joc de cuvinte: ruble = rublă; roublard = pișicher. — Notă trad.

** În Belgia nu avem corespondent. Nu v-ați asuma dv. această sarcină sau poate ne indicați pe cineva?

CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA

Răspuns

13. XII

Am primit cea de-a doua scrisoare. Prima n-a ajuns încă. Felicitări pentru începutul promițător al asaltului *asupra lui Literă și vă rugăm să-l duceți pînă la capăt*. Editarea organului de presă a fost pusă la punct, sperăm să apărem în ianuarie. (*A v e m m a r e n e v o i e d e b a n i*). Luați imediat toate măsurile pentru a ne expedia măcar o mie sau două de ruble, altfel suntem în aer și lucrăm la nimereală). Răspundeți imediat : 1) cînd vă veți întîlni cu Literă și cînd sperați să lămuriți definitiv lucrurile ; 2) cît a promis Literă să dea lunar ? ; 3) i-ați vorbit lui Literă despre Sîsoika și ce anume ? 4) ce caracter trebuia să aibă întîlnirea dintre Literă și Cearușnikov (o discuție cu Sîsoika ? o simplă prezentare ? sau transmițerea unei sume de bani ?) dacă această întîlnire a avut loc și cînd veți afla rezultatele ?

*Scrisă la 13 decembrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ
A P.M.S.D.R.

Uniunii din Caucaz din partea lui Lenin

Dragi tovarăși,

Am primit astăzi rezoluțiile conferinței voastre³¹². Trimiteți-mi neapărat încă o copie, mai îngrijită, căci n-am înțeles multe lucruri. De asemenea, puneți imediat în aplicare admirabilul vostru plan de a trimite aici un delegat special. Altfel ar fi foarte greu, aproape imposibil să ne înțelegem ca lumea, să lichidăm neînțelegările dintre noi. Iar acest lucru este deosebit de necesar în momentul de față.

Dv. nu cunoașteți încă nici pe departe toate documentele și toate mîrșăvile Consiliului și ale C.C. Nu începe nici o îndoială că ei au și zădărnicit Congresul al III-lea, iar acum vor căuta să scindeze toate comitetele. Este necesar ca imediat 1) să organizați Biroul Comitetelor Majoritatii, 2) să-i încredeți toate problemele în legătură cu congresul și întreaga conducere a comitetelor, 3) să sprijiniți organul nostru „Vpered”, 4) să fie publicate rezoluțiile dv. (ne dați împuterniciri în acest sens?) și înștiințarea cu privire la birou.

Vă rog să ne răspundeți urgent.

Al dv., *Lenin*

Nu înțelegem care este atitudinea biroului dv. (din Caucaz) față de Biroul Comitetelor Majoritatii din Rusia. Scrieți-ne urgent sau, mai bine, trimiteți aici un delegat.

*Scrisă după 12 decembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

313

CĂTRE L. B. KAMENEV

L u i I u r i

Prin Consiliul Uniunii din Caucaz

Dragă tovarășe,

Multe mulțumiri pentru scrisoarea dv. și pentru *începutul* articolului : „Campania «Iskrei» în legătură cu războiul” (sfîrșitul nu ne-a parvenit încă). Aici primim atât de rare știri din Rusia, atât de rare ni se scrie „nu din obligație”, ci pentru a face un schimb de idei, încît scrisoarea dv. mi-a făcut o mare bucurie. Vă rugăm să ne scrieți cât mai des și să vă ocupați îndeaproape de noul nostru organ de presă, pe care îl vom scoate în viitorul apropiat (o scrisoare

amănunțită despre acest organ trimitem Uniunii din Caucaz, cu rugămintea să v-o transmită și dv. * ; cereți această scrisoare și faceți-o cunoscută unui număr cît mai mare de tovarăși care au adoptat punctul de vedere al majorității). Articolul îmi pare că atestă talentul dv. publicistic și, de aceea, vă rog insisten să nu părăsiți activitatea publicistică. Si articolul de față ar putea fi refăcut și adaptat pentru tipar (în forma lui actuală, după cum ați menționat chiar dv., el este oarecum depășit). Încercați să răspundeți cît mai repede la această scrisoare și să stabiliți cu noi o legătură *directă* prin scris, printr-o corespondență cît se poate de regulată, ceea ce este extrem de necesar, dat fiind că din Rusia avem foarte puține colaborări. Scrieți-ne și despre treburile locale. Ce literatură a majorității cunoașteți ?

Cu salutări tovărășești, *Lenin*

*Scrisă la 14 decembrie 1904
Expediată din Geneva în Caucaz*

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

314

CĂTRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ A P.M.S.D.R.

Dragi tovarăși,

Am primit scrisoarea dv. în legătură cu „Borba Proletariata”³¹³. Mă voi strădui să scriu pentru acest ziar și voi transmite rugămintea dv. și tovarășilor din redacție. În momentul de față sunt extrem de ocupat cu pregătirea apariției noului nostru organ. V-am trimis deja o scrisoare amănunțită în această chestiune **. Vă rugăm să ne răspun-

* Vezi *V. I. Lenin, „Scrisoare către tovarași”* (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 103—109). — Notă red.

** Vezi *V. I. Lenin, Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 103—109*. — Notă red.

deți urgent și să ne trimiteți cât mai multe, repet, cât mai multe corespondențe din partea muncitorilor. Succesul acestui organ de presă depinde acum mai ales de dv., fiindcă începutul este cât se poate de greu.

Al dv., N. Lenin

*Scrisă la 20 decembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

315

CĂTRE COMITETUL DIN TVER AL P.M.S.D.R.

20. XII.

Dragi tovarăși,

Am primit scrisoarea dv. „Cântecul lui Mefisto“ * de Nadson. Dv. direct nu v-am trimis decât două scrisori, iar dv. ne înștiința că ați primit 3... De ce nu răspundeți nimic în legătură cu campania zemstvelor și nu ne scrieți nimic despre treburile locale? Împăciuitorii susțin că Comitetul din Tver înclină spre ei și aduc drept dovadă corespondența dv. din „Iskra“ nr. 79 purtând semnătura „Comitetul din Tver“. Prin tovarășul respectiv v-am trimis o scrisoare prin care anunțăm editarea noului ziar al majorității — „Vpered“. În această scrisoare am expus amănunțit ce ne-a determinat să trecem la editarea acestui ziar, ce sarcini și propune el etc. Răspundeți-ne dacă ați primit această scrisoare amănunțită și scrieți-ne cum o priviți. Vă rugăm insistent să ne scrieți despre starea de lucruri și despre activitatea locală. Noi nu știm de loc cum merge acum treaba la Tver, dacă aveți literatură, mijloace tehnice, dacă apar foi volante, care anume, dacă comitetul întreține legături vaste, cum se desfășoară campania

* Cheia cîfrului care a fost folosită la descifrarea scrisorii. — Notă red.

zemstvelor etc. etc. Repetați 1) despre Rogova, 2) despre Bolșak, 3) despre bunic. —

Lenin

*Scrisă la 20 decembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaia*

315

CĂTRE M. P. GOLUBEVA

Iasnevei personal din partea lui Lenin

V-am scris la Saratov, dar n-am primit răspuns*. Răspundești-ne ce s-a întîmplat : n-ați primit scrisoarea ? sau drumurile noastre se despart ? Chiar dacă n-ați primit scrisoarea, tăcerea dv. este totuși de neierat : este aproape un an de când ne zbatem să stabilim legături cu Saratovul. Răspundești-ne odată !

*Scrisă între 23 decembrie 1904
și 4 ianuarie 1905
Expediată din Geneva la Saratov*

*Publicată pentru prima oară în 1930
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

317

CĂTRE A. I. ERAMASOV

*Monahului
personal din partea lui Lenin*

Dragă tovarășe,

M-am bucurat mult aflînd că acum se pot stabili relații mai regulate cu dv. Ar fi bine dacă v-ați folosi de această ocazie și mi-ați scrie chiar dv. cîteva rînduri despre starea dv. de spirit și despre intențiile dv. de viitor. Toate informațiile despre dv. le-am primit pînă acum numai prin în-

* Viz volumul de față, p. 410—411, — Notă red.

termediari, ceea ce întotdeauna îngreuiază cunoașterea reciprocă.

După cum ați auzit, probabil, și dv., treburile noastre de partid au mers tot anul destul de prost. Minoritatea a torpilat definitiv Congresul al II-lea, a creat noua „Iskră“ (ați văzut-o? cum vi se pare?), iar acum, când mareea majoritate a comitetelor, care și-au precizat în genere atitudinea, s-au ridicat ferm împotriva acestei noi „Iskre“, minoritatea a zădărnicit și Congresul al III-lea. Minoritatea și-a dat prea bine seama că partidul, în lupta pe care o duce, nu se va împăca cu publicația ei de bîrfeli și de intrigi, cu revenirea la principiile rabocedeliste, cu faimoasa teorie a organizării-proces.

Acum pozițiile sunt elucidate. Comitetele majorității s-au unit (cele 4 comitete din Caucaz, comitetele din Odesa, Ekaterinoslav, Nikolaev, Petersburg, Moscova, Riga, Tver, din Nord și Nijni Novgorod). Am început să scot aici (cu forțe publicistice noi) ziarul „Vpered“ (anunțul a și apărut; nr. 1 apare la începutul lunii ianuarie st.n.). Comunicați-mi care e părerea dv. și dacă putem conta pe sprijinul dv., care ar fi deosebit de important pentru noi.

Scrisă între 23 decembrie 1904

și 4 ianuarie 1905

Expeditată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

318

CĂTRE M. M. ESSEN

Ninei Lvovna personal din partea lui Lenin

24. XII. 1904

Dragă Zverușka *,

De mult voiam să vă scriu, dar n-am putut, fiind reținut de treburi. Oamenii de aici au acum un moral ridicat și

* Enunțul și ultima frază se publică pentru prima oară. — Nota red.

sîntem cu toții foarte ocupați : ieri s-a publicat însărcinarea cu privire la apariția ziarului nostru „Vpered“. Toată majoritatea triumfă și este mai plină de curaj ca oricînd. În sfîrșit am scăpat de aceste intrigî murdare și vom începe o muncă rodnică împreună cu cei ce vor să muncească, iar nu să se țină de certuri ! S-a format un grup de publiciști buni, avem și forțe tinere. Bani avem cam puțini, dar în curînd vom face rost. Comitetul Central, care ne-a trădat, și-a pierdut orice credit, a cooptat (în modjosnic, pe ascuns) menșevici și se agită luptînd împotriva congresului. Comitetele majoritatii se unesc, au și ales un birou, iar acum organul de presă îi va uni înctru totul. Ura ! Nu vă descurajați, acum începem cu toții să ne înviorăm și ne vom veni în fire cu totul. Într-un fel sau altul, mai devreme sau mai tîrziu, sperăm să vă revedem și pe dv. Scrieți-ne în cîteva rînduri cum o duceți cu sănătatea și mai ales fiți voioasă ; țineți minte că nu sîntem chiar atît de bătrîni și mai avem toată viața înaaintea noastră. O călduroasă strîngere de mâna *

Al dv., *Lenin*

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V*

Se tipărește după manuscris

319

CĂTRE BIROUL DIN CAUCAZ AL P.M.S.D.R.

Către Biroul din Caucaz

Dragi tovarăși,

Am primit declarația dv. Nu știm ce a scris biroul. Vă vom comunica tot ceea ce știm. V-am trimis la vreme rezoluțiile conferinței comitetelor din Sud și răspunsul participanților la conferința celor 22. Aducem o mică rectificare la mențiunea dv. că comitetele din Sud au propus

* Enunțul și ultima frază se publică pentru prima oară. — Nota red.

grupului celor 22 să numească din rîndurile *sale* biroul comitetelor majorității. Ele au propus să fie indicați, în general, tovarăși care, după părerea participanților la conferința celor 22, ar fi potriviti pentru birou. Din răspunsul participanților la conferința celor 22 rezultă că în nici un caz ei nu s-au considerat în drept să-și asume răspunderea „numirii” și, propunând o listă, au rugat comitetele să-o modifice sau să-o completeze după cum consideră de cuviință. Ați primit doar această scrisoare? Așa priveau lucrurile și tovarășii din Sud, întrucât biroul nu a acceptat compoziția propusă, propunând pentru birou pe Readovoi și Zemleacika (o mică observație: toți candidații propuși, în afară de 2, se află în Rusia, iar unul dintre ei de-abia a venit din Rusia și se va reîntoarce). După cîte știm, persoanele propuse de ei sănăt aceleași care au fost propuse de Biroul din Caucaz. Aceste persoane însă nu s-au considerat în drept să întreprindă nimic pînă la conferința comitetelor din Nord, care a și avut loc. Iată rezoluția acestei conferințe*. Prin urmare, în favoarea congresului și a formării unui birou al comitetelor majorității s-au pronunțat (cele 4 comitete din Caucaz + 3 din Sud + 6 din Nord) adică 13 comitete. După cum vedeti, se face totul pentru a da posibilitate comitetelor din Rusia să ajungă la un acord. În afară de aceste 13 comitete, s-au pronunțat în favoarea congresului încă altele. Chiar C.C. recunoaște că în favoarea congresului s-au pronunțat pînă acum 16 comitete, dar declară că în momentul de față pentru convocarea congresului sănăt necesare declarațiile a 19 comitete (așa i s-a declarat Comitetului din Odesa).

În orice caz, comitetele majorității trebuie să se grăbească să se organizeze. Zilele acestea veți primi documente din care veți vedea cum au început tratativele C.C. cu minoritatea și cum s-au sfîrșit ele: minoritatea își menține autonomia instituțiilor tehnice și sănăt cooptați (deocamdată neoficial) în C.C. trei dintre menșevicii cei mai înfocați, a căror cooptare în C.C. minoritatea a cerut-o din capul

* Textul rezoluției nu este reprodus în scrisoare. — Notă red.

locului. Menșevicii au început să domnească, dovadă istoria de la Petersburg. Muncitorii ardeau de dorința de a merge la demonstrație, comitetul a fixat demonstrația pentru ziua de 28, dar în numeroase cartiere organizatorii erau menșevicii (Comitetul din Petersburg considera imposibil să-i scoată pe menșevici din muncă), și ei au desfășurat tot timpul o agitație intensă împotriva comitetului, C.C. nu a dat comitetului literatură, menșevicii aveau literatură, dar, firește, n-o dădeau comitetului, menșevicii nu au făcut pregătiri în cartierele respective în vederea demonstrației. Cu 3 zile înainte de demonstrație, ei revocă adunarea comitetului și, profitând de lipsa a 3 bolșevici, amînă demonstrația, sănt arse 15 000 de foi volante, iar atunci cînd bolșevicii, îngroziți, convoacă o nouă adunare, e prea tîrziu, nu se mai poate face nimic și muncitorii nu mai vin. Indignarea împotriva comitetului e mare, iar menșevicii, care au pus la cale toată această porcărie, se separă, atrag după sine aproape toate cartierele și capătă literatură, legături și bani în cantități mari. În prezent la Petersburg ființează două comitete. Același lucru va fi, fără îndoială, și în alte orașe. Menșevicii nu-și aleg mijloacele și, profitând de faptul că au pus mâna pe C.C., O.C. și Consiliu, vor aplica o astfel de linie, încât praful se va alege de majoritate. Parcă e vorba de luptă de principii ? Asta-i cea mai nerușinată batjocură la adresa partidului și a principiilor. Iată de ce am început să scoatem un organ de presă propriu. În cadrul partidului e o sciziu în lege, și noi nu mai putem tărgăna lucrurile dacă nu vrem să admitem ca spiritul de partid să fie jertfit spiritului de cerc, ca în partid să se instaureze vreme îndelungată lipsa de principii sau să ne reîntoarcem la economism și rabocedelism.

*Scrisă în jurul datei de 25
decembrie 1904
Expediată din Geneva*

*Se tipărește pentru prima oară
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaja*

320

CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA

Zemleacikăi personal din partea lui Lenin

26. 12. 1904

Dragă prietenă,

Am primit împătemicirea dv. Zilele acestea am să public ceva în legătură cu problema dv. * De curînd am primit și procesele-verbale ale conferinței din Nord ³¹⁴. Ura ! Ați lucrat minunat, și dv. (împreună cu Papașa, Șoarecele și ceilalți) puteți fi felicitată pentru marele succes obținut. O astfel de conferință este o treabă foarte grea în condițiile din Rusia și, pe cît se pare, ea v-a reușit de minune. Tinerea conferinței este deosebit de importantă, mai ales că ea coincide cu apariția anunțului privitor la ziarul nostru („Vpered“). Anunțul a apărut. Primul număr va apărea la începutul lunii ianuarie st. n. În momentul de față sarcina este următoarea : 1) să se tipărească cît mai repede în Rusia o foaie volantă cu privire la constituirea Biroului Comitetelor Majorității. Vă conjur, nu amînați această treabă nici măcar cu o săptămână ! Ea este extrem de importantă.

2) Trebuie vizitate încă o dată comitetele din Sud (*și cele din regiunea Volgăi*) și trebuie explicată foarte insistent importanța sprijinirii *sub toate aspectele* a ziarului „Vpered“.

Transportul îl avem asigurat atîta vreme cît este Papașa. El trebuie să ia cele mai hotărîte măsuri pentru transmisarea moștenirii sale în caz de cădere.

Pe Rahmetov expediți-l cît mai repede din locurile primedioase la locul lui de destinație. Urgent !

Cînd vom avea bani, vom trimite mulți oameni.

Despre rușinea de la Petersburg (zădănicirea demonstrației de către minoritate) publicăm un articol în „Vpered“ nr. 1 **.

* Vezi „Declaratia și documentele cu privire la ruptura dintre instituțiile centrale și partid“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politica, 1965, ed. a doua, p. 115—126). — Notă red.

** Vezi V. I. Lenin, „E timpul să terminăm“ (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 145—149). — Notă red.

Publicați cît mai repede începutarea cu privire la birou, menționând neapărat cele 13 comitete³¹⁵. Mai repede, cît mai repede! Atunci vom avea și bani.

O caldă strîngere de mînă tuturor prietenilor.

Al dv., *Lenin*

Expediată din Geneva în Rusia

*Publicată pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V*

Se tipărește după manuscris

321

CĂTRE A. I. ISAENKO

Ieri ne-au parvenit știri cu privire la sciziunea din Petersburg. M-da! Bine mai lucrează ei, se vede că oamenii nu se jenează...

Poate că măcar asta îi va trezi pe bolșevici și-i va face să înțeleagă că trebuie să lupte activ, pentru că altfel aceste canalii vor scinda toate comitetele *.

*Scrișă la 26 decembrie 1904
Expediată din Geneva la Petersburg*

*Se tipărește pentru prima oară
după manuscris*

322

CĂTRE A. I. ERAMASOV

Dragă prietene,

Ajutorul dv. a fost foarte prețios pentru noi în general și pentru mine în special. Dacă pînă acum nu v-am făcut niciodată o rugămintă specială, e pentru că n-a fost absolut necesar, dar contam pe tot sprijinul dv. Acum vine un moment foarte greu, un moment atât de critic, cum nici nu mi-am putut închipui vreodată. Dacă nu ne vom menține cu ajutorul unor resurse excepționale cel puțin șase luni, suntem amenințați să ajungem la faliment. Iar pentru

* Scrisoarea este un zdrob la scrisoarea lui N. K. Krupskaia. — Notă red.

a ne menține fără a ne reduce activitatea, avem nevoie de minimum două mii de ruble lunar : pentru redacție, pentru tipar, pentru transport, pentru întreținerea agenților necesari. Iată de ce mă adresez acum dv., rugându-vă insistent să ne scoateți din impas și să ne asigurați acest sprijin. Comunicați-ne, vă rugăm, cît mai curînd dacă puteți să ne îndepliniți această rugămintă.

*Scrisă în decembrie 1904
Expediată din Geneva în Rusia*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XV*

Se tipărește după manuscris

A N E X E

1

**SCRISOARE DESCHISĂ
CĂTRE MEMBRII LIGII DIN STRĂINĂTATE
A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVOLUȚIONARE RUSE**

Dragi tovarăși,

Am primit „Scrisoarea deschisă“ adresată de tov. Deutsch membrilor Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse. Tov. Deutsch li se adresează ca membru al Administrației Ligii, deși Administrația nu se poate pronunța decât colectiv în problemele privitoare la Ligă ; de aceea fără a acorda un caracter oficial scrisorii tov. Deutsch și considerînd-o drept o scrisoare particulară a unui tovarăș membru al Ligii, socotim totuși necesar să ne pronunțăm în legătură cu problemele cuprinse în ea. În năzuință sa de a apăra interesele Ligii greșit șnțelese, Deutsch expune eronat situația ei în trecut și în prezent.

Obiectînd împotriva circularei C.C., tov. Deutsch își exprimă îndoiala „că ...modificarea (adusă de congres legăturilor Ligii cu Rusia) poate fi considerată esențială, și de aceea e greu să fim de acord cu C.C. cînd declară că este vorba de o «importantă modificare».“.

Acestei afirmații neîntemeiate a tov. Deutsch îi vom opune concluzii care decurg în mod logic dintr-o comparație a § 13 al statutului Partidului cu vechiul statut al Ligii.

Pe baza acestui statut Liga, care este formată „din redacția revistei «Zarea» și persoanele care aderă la ea“ (§ 1), constituie secția din străinătate de sine stătătoare a organizației generale a „Iskrei“. Sarcinile ei constau în „răspîndirea ideilor social-democrației revoluționare și sprijinirea

formării unei organizații social-democrate combative prin unirea forțelor revoluționare ; ea nu numai că duce în treaga activitate în străinătate stabilind legături de sine stătătoare cu alte organizații din străinătate (redacția „Zarea“ § IV) și ia hotărîri de sine stătătoare „în cele mai importante probleme (redacția „Zarea“ și Administrația Ligii, § IV), dar deține și conducerea generală a transporturilor, a editărilor și a casei organizației“, pe care o exercită „prin organizația din Rusia a «Iskrei» și a membrilor Ligii, care îndeplinesc anumite funcții pe linia transporturilor și a administrației (§ IV)“. Așadar, s-ar părea că organizația din Rusia a „Iskrei“ ocupă prin statut aceeași poziție ca și membrii Ligii care au anumite funcții, adică o poziție secundară față de Ligă ca atare. Chiar în obligațiile organului special al Ligii — Administrația ei — intră participarea la viața din Rusia, de pildă, ea „sprijină redacția în acțiunile de transportare a literaturii“ (§ VIII, l) și „se îngrijește de organizarea tacticii conspirative“ * (§ VIII, m). Din statutul Ligii rezultă cît se poate de clar că prin funcțiile și drepturile ce i-au fost acordate, ea ocupă locul principal în organizația „Iskrei“ și că această prioritate se datorează în întregime participării ei la viața din Rusia.

§ 13 din Statutul partidului privează totalmente Liga de această formă de participare la viața din Rusia, lucru pe care îl recunoaște chiar tov. Deutsch. Toate legăturile oficiale ale Ligii cu comitetele din Rusia se realizează acum prin C.C. ; toate funcțiile principale ale Ligii, care au avut legătură cu viața din Rusia (transporturile, editarea, casa, tactica conspirativă) cad, și Liga este redusă la situația de comitet din străinătate cu drepturi de comitet din Rusia și în același timp cu drepturi limitate în domeniul relațiilor cu Rusia.

Intr-adevăr, această distanță de la situația de organizație centrală de sine stătătoare la situația de organ local al partidului este mare. Pentru a o demonstra anexăm vechiul

* În text s-a strecurat, evident, o greșală ; după sens, trebuie : „tehnicii“. — Notă red.

statut al Ligii, pe care am însemnat articolele care cad sau se modifică în urma desființării organizației „Iskrei“ și desemnării revistei „Zarea“ și a ziarului „Iskra“ ca organe de partid.

Din aceste însemnări rezultă că din primele 8 articole ale statutului care constituie baza lui (celealte articole organizatorice figurează în orice alte statute), cele mai multe cad, iar din cele care rămân sănătoase punctele cele mai importante. Prin urmare, *în fond*, vechiul statut al Ligii își pierde sensul și valabilitatea.

Apoi, tov. Deutsch, obiectând împotriva acestor cuvinte din circulara C.C., „fiecare tovarăș știe ce încurcături, iar cîteodată ce mari nenorociri provoca legăturile dezorganizate de pînă acum dintre cei din străinătate și cei din Rusia“, exclamă : „este o afirmație cu totul eronată. Nu cred că C.C. o va putea susține sau va putea cita un singur exemplu de mare nenorocire care s-a întîmplat, după cum susține el, în urma fostei „încurcături“ în relațiile dintre Ligă și organizațiile din Rusia“. Ceva mai jos, interpretând § 6 din statutul partidului, tov. Deutsch susține că, potrivit acestui paragraf, C.C. „organizează comitete“ etc. „firește, numai în localitățile în care lipsesc orice instituții, sau ele se află într-o stare de dezorganizare“. Ca membri ai Ligii, nouă ni se pare cel puțin ciudat că tov. Deutsch, deși membru al Administrației, nu știe nimic despre „încurcături“, „mari nenorociri“, și „dezorganizarea Ligii“. Vorbind de Ligă, noi nu ne gîndim, firește, la cei 10—15 membri care îndeplineau o anumită sarcină ce le fusese încredințată sau lucrau pentru Ligă aşa cum au lucrat pentru mișcarea social-democrată *înainte* de apariția Ligii și ar fi lucrat chiar dacă ea s-ar fi dizolvat complet, — noi ne gîndim aici, și oricine ia în serios munca și nu spune vorbe goale trebuie să se gîndească, — la activitatea întregii organizații, a tuturor membrilor ei, la activitatea determinată de însăși structura și statutul acestei organizații. În trecutul Ligii însă nu vedem de loc această activitate.

Una dintre sarcinile mari — sprijinirea mișcării din Rusia — era îndeplinită exclusiv de redacție, administrație și diversi membri ai ei.

Toate aceste persoane știu foarte bine din experiență că în muncă era multă „încurcătură“ care a provocat „mari nenorociri“ *.

Cea de-a doua sarcină — editarea de publicații — a fost îndeplinită exclusiv de redacția „Iskrei“; cei doi redactori speciali aleși de Ligă și-au făcut simțită prezența numai redactând jumătate din broșura lui Thun, redactare care a durat, de altfel, luni de zile; oamenilor din străinătate li s-a făcut cunoscut mersul mișcării revoluționare din Rusia (§ III, 5) prin intermediul a două-trei buletine, foarte ne-reușite; difuzarea buletinelor Ligii (§ VIII, e), încunoștiințarea membrilor Ligii asupra dărilor de seamă cu privire la situația din Rusia (§ VIII, g) — au rămas numai pe hârtie; întocmirea unor dări de seamă trimestriale (§ VIII, f) s-a concretizat într-o singură dare de seamă; organizarea grupurilor de sprijin în rândurile tineretului studios (§ VIII, d) s-a redus în special la o mijlocire între grupurile care apăreau independent și Ligă; proiectul de a atrage activiști din grupurile locale la discutarea în comun a diferitelor probleme, precum și proiectul de instituire a unor cotizații regulate, ambele formulate în circularele Administrației Ligii, — au rămas în paginile acestor circulare. De altfel, este caracteristic că între membrii Ligii care locuiau în același oraș, n-au existat contacte *de lucru pe linia Ligii*, ca să nu mai vorbim de legăturile dintre orașe; o mare parte din munca Ligii o efectuau oameni străini de Ligă, de pildă — tovarășii care veneau din Rusia. Pe cît se vede, tov. Deutsch a uitat toate acestea **. Cine dă dovedă că „într-adevăr nu

* E suficient să-i reamintim tov. Deutsch căte neplăceri ne-a făcut nouă și comitetelor din Rusia Berlinul, unde membrii Ligii stabilieau legături cu Rusia în mod independent, peste capul redacției. Presupunem că tov. Deutsch n-a uitat nici recentă întâmplare cu tovarășii care au plecat în Rusia din partea Administrației și n-au fost primiți de Comitetul de Organizare. Am putea cita destule cazuri de acest fel. Charcot, Litvinov, membri ai Administrației.

** Reamintim tov. Deutsch propria lui declarăție, de altfel foarte justă, că grupurile de sprijin funcționează cum trebuie numai acolo unde nu există membri ai Ligii. Sunt semnificative, de asemenea, părerile unui alt tovarăș de-al nostru din Administrație exprimate într-o scrisoare în legătură cu apropiatul congres:

cunoaște trecutul Ligii“ — C.C. sau tov. Deutsch, membru al Administrației ? Apelul tov. Deutsch : „Toți membrii Ligii trebuie să se întrunească cât mai repede într-un congres“ ne miră prin tonul lui precipitat. Orice membru al Ligii care se supune hotărîrilor Congresului al II-lea al Ligii are o atitudine bine precizată față de circulara C.C. și viitorul congres al Ligii. În statutul partidului, rolul Ligii este schimbat, vechiul ei statut nu mai este în vigoare ; este de dorit să reorganizăm Liga și putem să-o reorganizăm pentru a o face mai viabilă numai pe baza principiilor organizatorice acceptate de Partid. Întru că însă cel care cunoaște cel mai bine aceste principii este C.C., e firesc ca el să fie acela care să ne prezinte spre aprobare principiile de bază ale noului statut al Ligii. Statutul întocmit pe baza acestor principii oferă, în sfîrșit, Ligii posibilitatea de a se încadra în viața și activitatea generală a partidului.

În încheiere ținem să protestăm împotriva încălcării grosolană a disciplinei de partid de către o persoană cu funcție de răspundere în Ligă, care își permite să frâneze activitatea organizatorică a unei instituții de partid și îndeamnă și pe alți tovarăși la aceeași încălcare a disciplinei și a statutului. Fraze ca : „Nu mă consider în drept să iau parte în urma invitației C.C. la această muncă“, sau „Tovarăși ! Să nu lăsăm în nici un caz la latitudinea lui (a C.C.) elaborarea unui nou statut pentru Ligă“ etc. nu fac decât să indigneze pe orice om care știe ce înseamnă partid, organizație, disciplină de partid.

Asemenea procedee sunt cu atât mai revoltătoare cu cât sunt folosite față de o instituție de partid abia creată și prin urmare, constituie o încercare categorică de a submina încrederea față de ea în rândurile tovarășilor de partid și

„Congresul poate pune capăt nemulțumirii membrilor Ligii față de situația din organizație, căci pînă acum calitatea de membru al Ligii era un fel de titlu onorific, ceea ce ducea la o organizație formală. Anul care a trecut a demonstrat că activitatea Ligii se duce de rîpă, iar legăturile se destramă“. Profităm de ocazie pentru a spune și noi că nu ne îndoim de starea de dezorganizare și de neviabilitatea vechii Ligii. După părerea noastră, nu este în interesul Ligii să închidem ochii asupra lipsurilor ei numai pentru că instanța supremă prin dispozițiile ei poate atenta la „drepтурile“ noastre ! Charcot, Litvinov, membri ai

totodată sănt folosite sub titulatura de „membru al Administrației Ligii“ și în spatele C.C.

Ortodox, Bonci-Bruevici, Perova, Insarova, Insarov, Koneaghin, Lenin, Litvinov, Petrov, Plehanov, S. Sarafski, Charcot.

Geneva.

Scrisă în octombrie 1903

*Publicată pentru prima oară în :
„Procesele-verbale ale Congresului
al II-lea al Ligii din străinătate
a social-democrației
revoiuționare ruse“.*

*Se tipărește după textul
apărut în carte*

2

INTEROGATORIILE
 LUATE LUI V. I. ULIANOV (LENIN)
 ÎN TIMPUL DETENȚIUNII SALE
 LA ÎNCHISOAREA DIN PETERSBURG
 1895—1896

1

St.-Petersburg, 21 decembrie 1895. Subsemnatul lt. col. Klîkov, din Corpul special de jandarmerie, asistat de A. E. Kicin, substitut de procuror la Curtea de Apel din Petersburg, în baza articolului 1 035 al. 7 din Codul de procedură penală, am procedat la luarea interogatoriului inculpatului, care a declarat :

Mă numesc Vladimir Ilici Ulianov.

Nu mă recunosc vinovat de apartenență la partidul socialist-democrat sau la vreun alt partid. Nu știu nimic de existență în prezent a vreunui partid care să lupte împotriva cîrmuirii. Nu am făcut în nîndurile muncitorilor agitație împotriva cîrmuirii. În legătură cu probele materiale găsite la mine în timpul percheziției, declar că apelul către muncitori și descrierea unei greve la o fabrică se aflau la mine întîmplător, fiind luate spre citire de la o persoană al cărei nume nu l-am reținut.

Contul ce mi se prezintă a fost întocmit de o persoană al cărei nume refuz să-l divulg, pentru niște cărți pe care m-a însărcinat să le vînd ; este vorba, în primul rînd, de o carte a lui Belcov („Monismul în istorie“) și, în al doilea rînd, de „Culegerea în folosul studenților săraci de la Universitatea «Sf. Vladimir»“. Cît privește mențiunea „Iv. Nikol. (dator două ruble)“, cuprinsă în acest cont, ea se referă la Ivan Nikolaevici Cebotarev, un cunoscut al meu, care a cumpărat de la mine, cu două ruble, un volum din sus-menționata lucrare a lui Belcov. Nu știu cine e autorul manuscrisului care figurează sub nr. 2 și 3 în procesul-verbal încheiat cu prilejul percheziției ; manuscrisul de la

nr. 4, în care e descrisă greva din 1895 de la Iaroslavl, a fost copiat de mine de pe manuscrisul pe care l-am căpătat în modul arătat mai sus și pe care l-am restituit apoi *. La întrebarea dacă îl cunosc pe studentul Zaporojet, răspund că refuz să vorbesc despre cunoșcuții mei, deoarece mă tem să nu-i compromit declarând că mă cunosc. Când am fost în străinătate, mi-am cumpărat, printre altele, cărți franceze, germane și engleze, dintre care îmi amintesc următoarele titluri : Schönlank, B. „Zur Lage der arbeitenden Klasse in Bayern“ ; Stadthagen, A. „Das Arbeiterrecht...“ ; „Les paysans“ ** și altele. Când am plecat în străinătate, am avut un geamantan, pe care acum nu-l mai am ; nu țin minte unde l-am lăsat. La plecare am trecut granița, pe cît îmi aduc aminte, în ziua de 1 mai și m-am întors în prima jumătate a lunii septembrie. La înapoierea mea din străinătate, am venit direct la Moscova, la mama mea : Precistenka, stradela Mansurovski, imobilul Loskov (acolo stătea dînsa atuncii) ; de acolo am plecat la Petersburg, unde am sosit pe la 20 septembrie și m-am stabilit în stradela Tairov, nr. 44/6, ap. 30. Bagajul mi l-am adus direct de la gară. Nu-mi aduc aminte dacă am găsit gazdă imediat sau abia după câteva zile. Cred că în ziua de 17 nu eram încă la Petersburg, dar în privința datelor n-aș putea adăuga nimic sigur peste cele arătate mai sus.

Urmează semnăturile.

Conform cu originalul,

Locotenent Dobrovolski

2

St.-Petersburg, 30 martie 1896. Subsemnatul lt. col. Filatiev, din Corpul special de jandarmerie, asistat de A. E. Kicin, substitut de procuror la Curtea de Apel din Petersburg, în baza articolului 1035 al. 7 din Codul de procedură penală, am procedat la luarea interogatoriului inculpatului, care, în completarea declarațiilor sale, a adăugat următoarele :

* Acest manuscris al lui V. I. Lenin n-a fost găsit pînă în prezent. — Nota red.

** — „Taranii“. (Cartea nu a fost identificată). — Nota red.

Mă numesc Vladimir Ilici Ulianov.

Nu am vizitat locuințe de muncitori din Vasilievski Ostrov, dincolo de bariera Nevskaia sau Narvskaia. În privința manuscriselor ce mi-au fost prezentate, și anume : 1) o foaie pe care scrie „Rabocee Delo“, iar pe rubrici sunt grupate diferite articole ; 2) manuscrisul cu privire la greva șesătorilor de la Ivanovo-Voznesensk ; 3) greva de la atelierele de confectionare mecanică a încălțămintei, găsite, după cum declară anchetatorii, la Anatoli Vaneev, declar că sunt scrise de mine; manuscrisul intitulat „Friedrich Engels“ (din ziarul vienez „Neue Revue“) e, de asemenea, scris de mine și reprezintă o traducere făcută în timpul șederii mele în străinătate, spre a fi tipărită într-una din publicațiile ruse * ; nu sunt în măsură să dau lămuriri de fapt asupra manuscriselor care figurează sub nr. 1), 2) și 3).

Urmează semnăturile.

Conform cu originalul,

Locotenent Dobrovolski

3

St.-Petersburg, 7 mai 1896. Subsemnatul lt. col. Filatiev, din Corpul special de jandarmerie, asistat de A. E. Kicin, substitut de procuror la Curtea de Apel din Petersburg, în baza articolului 1035 al. 7 din Codul de procedură penală, am procedat la luarea interogatoriului inculpatului, care, în completarea declarațiilor sale, a adăugat următoarele :

Mă numesc Vladimir Ulianov.

Nu am nimic de adăugat la declarația mea din 30 martie a.c. Nu pot spune nimic despre pachetul în care, după cum declară anchetatorul meu, s-au găsit manuscrisele care mi-au fost prezentate la interogatoriul precedent. În ceea ce privește afirmația că împotriva mea ar exista depozitii de martori, declar că nu pot da nici un fel de lămuriri în fond, pentru că nu mi-au fost indicate numele persoane-

* Manuscrisele menționate aici de V. I. Lenin n-au fost găsite pînă în prezent. — Nota red.

lor care au depus împotriva mea. În ceea ce privește călătoria mea în străinătate, declar că am întreprins-o spre a-mi reface sănătatea după congestia pulmonară de care am suferit în primăvara anului 1895 la Petersburg și am profitat de posibilitatea de a-mi perfecționa cunoștințele în domeniul meu de specialitate la Paris și la Berlin, în special la Biblioteca regală din Berlin. Nu am avut nici un fel de legături cu emigranții.

Urmează semnăturile.

Conform cu originalul,

Locotenent Dobrovolski

4

St.-Petersburg, 27 mai 1896. Subsemnatul lt. col. Filatiev, din Corpul special de jandarmerie, asistat de A. A. Goremîkin, substitut de procuror la Tribunalul districtual Petersburg, în baza articolului 1 035 al. 7 din Codul de procedură penală, am procedat la luarea interogatoriului inculpatului, care, în completarea declarațiilor sale, a adăugat următoarele :

Mă numesc Vladimir Ulianov.

În legătură cu scrisoarea semnată A. Polov și expediată pe adresa : str. Kazanskaia (nr. 61, ap. 11 sau, în paranteză, nr. 11, ap. 61), care mi-a fost arătată, declar că nu cunosc nici scrisul, nici numele aceluia care a scris-o și că această scrisoare, expediată pe o adresă la care n-am stat niciodată, nu-mi este adresată mie. Cât privește telegrama datată : Regensburg, 25 aprilie 1896, și adresată : W. Ulianoff 3. St.-Petersburg, cu următorul conținut * : ţin să arăt că din conținutul ei reiese că nu mi-a fost trimisă mie, ci unui comerciant. În ceea ce privește afirmația făcută de anchetator la interogatoriul precedent că autoritățile sînt informate că în străinătate aș fi avut legături cu emigranțul Plehanov, declar că, întrucât nu mi s-a precizat ce fel de informații posedă autoritățile și de ce natură ar fi putut fi aceste legături, consider necesar să lămuresc că emigran-

* În copie textul german al telegramei e consemnat într-un mod atât de nesatisfăcător, încât sensul telegramei nu a putut fi stabilit. — Nota red.

tul Plehanov locuiește, după cîte știu eu, în împrejurimile Genevei, pe cînd eu n-am fost nici la Geneva, nici în împrejurimile ei și deci n-am putut avea nici un fel de legături cu el.

Urmează semnăturile.

Conform cu originalui,

Locotenent Dobrovolski

*Publicate pentru prima oară în 1927,
în „Zapiski Instituta Lenina” nr. 1*

*Se tipărește după copiile
căre s-au păstrat în scriptele
departamentului poliției*

3

PETIȚII ALE LUI V. I. ULIANOV (LENIN)
1896—1900

1

Domniei sale domnului procuror al Tribunalului
districtual St.-Petersburg

Din partea lui Vladimir Ulianov,
avocat stagiar (celula nr. 193)

PETIȚIE

Am onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune să fie înmînate surorii mele Anna Ilinicina Elizarova următoarele obiecte anexate la prezenta cerere :

- 1) scrisori,
- 2) manuscrisul nr. 1 („Noi schimbări economice în viața țărănească“ *) și
- 3) manuscrisul nr. 2 („Studii asupra economiei politice de la începutul secolului al XIX-lea“ **).

*V. Ulianov,
avocat stagiar*

St.-Petersburg, 2 decembrie 1896

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 1, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—67. — Notă red.

** Acest manuscris al lui V. I. Lenin n-a fost gasit pînă în prezent. — Notă red.

2

Către Secția din Moscova a Ohranei

din partea lui Vladimir Ulianov,
avocat stagiar

PETIȚIE

Pe baza unei dispoziții a autorităților administrative, urmează să fiu deportat, pe timp de trei ani, din St.-Petersburg în Siberia răsăriteană. Domnul director al departamentului poliției mi-a aprobat încă la St.-Petersburg să plec pe speze proprii la Irkutsk, în virtutea unui permis de liberă-trecere, cu dreptul de a face mamei mele o vizită de două zile la Moscova.

Găsind că, dată fiind starea nesatisfăcătoare a sănătății sale, i-ar fi extrem de greu să mă însoțească la Irkutsk și având în vedere că ceilalți deportați prin aceeași decizie au fost trimiși cu trenul pe socoteala statului, mama mea a trimis din Moscova o cerere către domnul director al departamentului poliției cu rugămîntea de a mi se aproba să rămîn la ea ceva mai mult și să mă alătur apoi lotului de deportați. Această cerere a fost trimisă cu expresul în ziua de marți 18 februarie, pentru ca să ajungă la St.-Petersburg a doua zi, miercuri, și ca domnul director să aibă timpul necesar de a dispune într-un sens sau altul. Dar, având în vedere încetineaala comunicățiilor poștale și temîndu-mă că termenul șederii mele la Moscova poate expira înainte de primirea unui răspuns, chiar a doua zi, miercuri 19 februarie, mama mea a trimis la St.-Petersburg, pe adresa d-lui director al departamentului poliției, o telegramă cu răspuns plătit în care cerea să mi se aprobe să rămîn lîngă ea încă o săptămînă, ea fiind bolnavă. Deoarece investigațiile făcute la oficiul telegrafic au arătat că răspunsul la această telegramă nu s-a primit, m-am decis să mă adresez Secției din Moscova a Ohranei, presupunînd că răspunsul la telegramă și la sus-menționata cerere a fost în prealabil comunicat acestei secții.

În prezent mă aflu, aşadar, într-o situație echivocă : dacă domnul director al departamentului poliției nu-mi va

aproba să mă alătur lotului de deportați spre a pleca cu trenul pe socoteala statului, atunci îndată după primirea răspunsului voi pleca la Irkutsk pe spezele mele, cum se prevede în permisul de liberă-trecere ce mi-a fost eliberat.

În virtutea celor arătate mai sus, am onoarea să rog Secția din Moscova a Ohranei să-mi elibereze un bilet provizoriu, pentru a putea rămâne la Moscova pînă la primirea răspunsului din partea departamentului poliției.

*Vladimir Ulianov,
avocat stagiar*

Moscova, 22 februarie 1897

Anexez chitanța nr. 56 din 18 februarie a oficiului poștal din gara c.f. Nikolaevskaia.

*Publicate pentru prima oară în 1934,
în revista „Krasniî Arhiv“ nr. 1*

Se tipărește după manuscris

3

Exelenței sale
domnului Guvernator general al Irkutskului

din partea lui Vladimir Ilici Ulianov,
avocat stagiar

PETIȚIE

Prinț-o decizie a autorităților administrative, am fost deportat — din motive politice — în Siberia răsăriteană pe timp de trei ani. În virtutea unei aprobări a departamentului poliției, am venit la locul de deportare pe spezele mele, pe baza unui permis de liberă-trecere care mi-a fost eliberat de primăria orașului St.-Petersburg sub numărul 2 560 din 17 februarie 1897. Permisul conține indicația că trebuie să mă prezint la Irkutsk, unde urmează să depun la cancelaria Exelenței Voastre permisul de liberă-trecere.

Deoarece, informându-mă la autoritățile guberniale locale (adică la Administrația gubernială Enisei), am aflat că în

privința mea nu s-au primit încă nici un fel de dispoziții și deoarece, judecând după supozițiile generale pe care le-a expus mamei mele domnul director al departamentului poliției, s-ar putea ca domiciliul să-mi fie fixat într-o localitate din gubernia Enisei, prezentarea mea la Irkutsk în acest din urmă caz m-ar expune la extrem de împovărătoare cheltuieli suplimentare cu drumul de întoarcere. De aceea, vă rog să binevoiți a-mi aproba să rămân în orașul Krasnoiarsk pînă la sosirea dispoziției privind fixarea domiciliului meu.

Dacă s-ar considera că acesta e un lucru pe care trebuie să-l aflu de la cancelaria Excelenței Voastre, solicit aprobarea de a cere prin poștă sau chiar pe cale telegrafică comunicarea hotărîrii privind fixarea domiciliului.

O dată cu aceasta, dată fiind șubrezenia sănătății mele, cer ca domiciliul meu să fie fixat în cuprinsul guberniei Enisei și, dacă e posibil, într-unul din districtele Krasnoiarsk sau Minusinsk.

Vladimir Ulianov,
avocat stagiar

Krasnoiarsk, 6 martie 1897

*Publicată pentru prima oară
la 21 mai 1926, în ziarul
„Sovetskaia Sibir” nr. 115*

Se tipărește după manuscris

4

Exelenței sale
domnului Guvernator al guberniei Enisei
din partea lui Vladimir Ulianov,
avocat stagiar, deportat politic
în baza unei decizii
administrative

PETIȚIE

Fiind lipsit de mijloace de trai și avînd domiciliul fixat în satul Ŝušenskoe, unde nu pot conta pe nici un fel de sursă de cîștig, am onoarea a vă ruga să dispuneți stabilirea

alocației prevăzute de lege pentru întreținere, locuință și îmbrăcăminte.

*Vladimir Ulianov,
avocat stagiar*

Orașul Krasnoiarsk,
29 aprilie 1897

Încredințez această petiție felceriței Antonina Maximilianovna Rozenberg, spre a fi depusă la autoritatea de resort.

*Vladimir Ulianov,
avocat stagiar*

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Proletarskaia
Revoluția“ nr. 11—12*

Se tipărește după manuscris

5

Domniei sale
domnului Ispravnic al districtului Minusinsk

din partea lui Vladimir Ulianov,
avocat stagiar, deportat politic
în baza unei decizii
administrative

PETIȚIE

Având domiciliul fixat în satul Şušenskoe și neavând posibilitatea de a-mi căstiga acolo existența, am onoarea să vă rugă să binevoiți a dispune să mi se stabilească alocația prevăzută de lege pentru întreținere, îmbrăcăminte și locuință.

Orașul Minusinsk, 7 mai 1897

Vladimir Ulianov

*Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Proletarskaia
Revoluția“ nr. 11—12*

Se tipărește după manuscris

6

Telegramă către Excelența sa
domnul director al departamentului poliției
Trimisă la Petersburg

Am onoarea a vă ruga să aprobați logodnicei mele, Na-
dejda Krupskaia, transferul în satul Şușenskoe.

Ulianov,
deportat în baza
unei decizii administrative

Scrisă la 8 ianuarie 1898

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în revista „Krasnii Arhiv” nr. 1*

*Se tipărește după textul
telegramei*

7

Excelenței sale
domnului șef al guberniei Enisei,

din partea lui Vladimir Ilici Ulianov,
avocat stagiar, deportat politic
în baza unei decizii administrative,
domiciliat în satul Şușenskoe,
districtul Minusinsk

PETIȚIE

La 7 mai 1898 a sosit în satul Şușenskoe logodnica mea, Nadejda Krupskaia, deportată în baza unei decizii ad-
ministrative. Ca loc de deportare i-a fost fixată inițial gu-
bernă Ufa, dar domnul ministrul de interne i-a aprobat să
locuiască în satul Şușenskoe dacă se va căsători cu mine.

La 10 mai 1898, îndată după sosirea logodnicei mele la
Şușenskoe, am înaintat d-lui ispravnic al districtului Mi-
nusinsk o cerere prin care solicitam să mi se trimită prin
poștă certificatul necesar pentru contractarea căsătoriei.
Neprimind răspuns la această cerere, la 20 mai a.c., în

timpul unei vizite pe care am făcut-o la Minusinsk, m-am prezentat personal la d-l ispravnic și i-am amintit de cererea mea. D-l ispravnic mi-a răspuns că nu-mi poate elibera certificatul, deoarece nu i-a sosit încă fișa mea de deportat, și că după ce va fi primită îmi va trimite certificatul cerut. Cu toate acestea, nici pînă astăzi nu am primit certificatul, deși din momentul depunerii petiției a trecut peste o lună și jumătate. Această întîrziere inexplicabilă are pentru mine urmări deosebit de neplăcute, deoarece logodnicei mele i se refuză fixarea alocației atît timp cît nu e căsătorită cu mine (acesta e răspunsul primit de ea astăzi, 30 iunie, la cererea de a i se fixa alocația prevăzută de lege). Rezultă, aşadar, o contradicție extrem de bizară : pe de o parte, la cererea mea, autoritatea administrativă superioară aproba logodnicei mele să se stabilească în satul Ŝušenskoe, sub rezerva căsătoriei ei *immediate*, iar pe de altă parte nu pot obține din partea autorităților locale un act fără de care nu poate avea loc contractarea acestei căsătorii ; consecințele acestei încurcături trebuie să le suporte însă logodnica mea, care rămîne lipsită de orice mijloace de existență.

În baza celor de mai sus am onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune :

- 1) să se ia măsuri pentru găsirea fișei mele de deportat sau a actului meu de identitate, ori să se ceară informații la autoritatea de resort ;
- 2) să mi se trimită prin poștă certificatul sau actul cerut de lege pentru contractarea căsătoriei.

*Vladimir Ulianov,
avocat stagiar, deportat politic
în baza unei decizii
administrative*

*Satul Ŝušenskoe, 30 iunie
1898*

*Publicată pentru prima oară
la 23 aprilie 1929, în ziarul
.Krasnoiarskii Rabocii" nr. 92*

Se tipărește după manuscris

Excelenței sale
domnului șef al guberniei Enisei

din partea lui Vladimir Ilici Ulianov,
avocat stagiar, deportat politic
în baza unei decizii administrative,
domiciliat în satul Şušenskoe,
districtul Minusinsk

PETIȚIE

Am onoarea a vă ruga să binevoiți a-mi aproba să vin
pentru o săptămână în orașul Krasnoiarsk pentru a re-
urge la serviciile unui medic stomatolog. Medicul din lo-
calitate, după repetate încercări lipsite de succes, s-a de-
clarat incompetent în cazul de față, iar la Minusinsk nu
există în momentul de față medic stomatolog.

Orașul Minusinsk, 12 august 1898

Vladimir Ulianov,
avocat stagiar

Se va înmâna domnului ispravnic al districtului Minusinsk.

*Publicată pentru prima oară
la 21 mai 1926, în ziarul
„Sovetskaia Sibir” nr. 11*

Se tipărește după manuscris

Excelenței sale
domnului director al departamentului poliției

din partea lui Vladimir Ilici Ulianov,
nobil, domiciliat în orașul Pskov,
strada Arhangelsk, imobilul Cernov

PETIȚIE

Prinț-o decizie a d-lui ministrul de interne, mi s-a in-
terzis să locuiesc într-o serie de gubernii, printre care și

gubernia Ufa. În prezent locuiește în orașul Ufa soția mea, Nadejda Ulianova, aflată sub supravegherea poliției, iar cererea mea (din 10 martie a.c.) de a i se aproba să se mute în orașul Pskov nu a fost aprobată. Recent am aflat că soția mea s-a îmbolnăvit și se află în îngrijirea d-lui doctor Fedotov, specialist în boli de femei ; indicând numele medicului, am în vedere eventualitatea unei verificări a afirmației mele și în acest caz rog insistent ca această verificare să fie făcută pe cale telegrafică. Maladia de care suferă soția mea necesită un tratament îndelungat, care va dura, după spusele medicilor, cel puțin șase săptămâni, și deoarece mama soției mele, care locuiește împreună cu ea, va trebui să părăsească curînd orașul Ufa, soția mea va rămîne singură, ceea ce ar putea dăuna foarte mult eficacității tratamentului în curs.

Pentru evitarea unei asemenea eventualități, am onoarea a vă ruga să binevoiți a-mi aproba să locuiesc în orașul Ufa timp de o lună și jumătate.

Vladimir Ulianov, nobil

Orașul Pskov, 20 aprilie 1900

*Publicată pentru prima oară
în 1929, în revista
„Proletarskaia Revoliuția” nr. 11*

Se tipărește după manuscris

SCRISORI ALE LUI
V. I. LENIN
INCLUSE ÎN VOLUMELE
EDIȚIEI DE OPERE COMPLETE

SCRISORI ALE LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICE DE NUME

SCRISORI ALE LUI V. I. LENIN
INCLUŞE ÎN VOLUMELE
EDIȚIEI DE OPERE COMPLETE
(1893—1904)

SCRISOARE CĂTRE GRUPUL REDACȚIONAL. *Octombrie 1899.*
Vol. 4, p. 173—175*.

CĂTRE DIRECTORUL LUI BRITISH MUSEUM. *21 aprilie 1902.*
SCRISOARE CĂTRE „UNIUNEA DIN NORD A P.M.S.D.R.” *Aprilie 1902.*
Vol. 6, p. 442—443.

SCRISOARE CĂTRE UN TOVARAŞ CU PRIVIRE LA SARCINILE NOASTRE
ORGANIZATORICE, *1902.*
Vol. 7, p. 1—31.

CU PRIVIRE LA RAPOARTELE PE CARE COMITETELE ȘI GRUPURILE
P.M.S.D.R. URMEAZĂ SA LE PREZINTE LA CONGRESUL GENERAL AL
PARTIDULUI. *Decembrie 1902—ianuarie 1903.*

PLANUL SCRISORII „CU PRIVIRE LA RAPOARTELE PE CARE COMI-
TELE ȘI GRUPURILE P.M.S.D.R. URMEAZĂ SA LE PREZINTE LA CON-
GRESUL GENERAL AL PARTIDULUI”. *Decembrie 1902 — ianuarie 1903.*

SARCINILE TINERETULUI REVOLUTIONAR. *Scrisoarea iniții. Septembrie 1903.*

Vol. 7, p. 333—347.

PLAN DE SCRISORI DESPRE SARCINILE TINERETULUI REVOLUȚIO-
NAR. *August-septembrie 1903.*

Vol. 7, p. 431—432.

CĂTRE COMISIA PENTRU PUBLICAREA PROCESELOR-VERBALE. *4 oc-
tombrie 1903.*

Vol. 8, p. 22.

CĂTRE COMISIA PENTRU PUBLICAREA PROCESELOR-VERBALE. *6 oc-
tombrie 1903.*

Vol. 8, p. 23.

DECLARAȚIE NEPREZENTATA. *29 octombrie 1903.*

DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA RETRAGEREA DIN CONSILIUL PARTIDU-
LUI ȘI DIN REDACȚIA ORGANULUI CENTRAL. *1 noiembrie 1903.*
Vol. 8, p. 66.

CĂTRE REDACȚIA O.C. AL P.M.S.D.R. *18 noiembrie 1903.*
Vol. 8, p. 88.

* Trimiterile se fac la ediția română. — *Nota trad.*

SCRISOAREA C.C. AL P.M.S.D.R. CÂTRE ADMINISTRAȚIA LIGII DIN STRĂINATATE, CÂTRE GRUPURILE DE SPRIJIN ALE PARTIDULUI ȘI CÂTRE TOȚI MEMBRII DE PARTID AFLAȚI ÎN STRĂINATATE. 29 noiembrie 1903.

Vol. 8, p. 90—93.

SCRISOARE CÂTRE REDACȚIA „ISKREI“. 25 noiembrie 1903.

Vol. 8, p. 94—98.

SCHITĂ CUPRINSULUI SCRISORII CÂTRE REDACȚIA „ISKREI“. În legătură cu articolul lui G. V. Plehanov „Ce nu trebuie săfăut?“ din „Iskra“, nr. 52. Între 20 noiembrie și 2 decembrie 1903.

Vol. 8, p. 466.

DE CE M-AM RETRAS DIN REDACȚIA „ISKREI“? Scrisoare către redacția „Iskrei“. Între 8 și 12 decembrie 1903.

Vol. 8, p. 99—105.

DESPRE IMPREJURĂRILE RETRAGERII DIN REDACȚIA „ISKREI“. 20 februarie 1904.

Vol. 8, p. 177—182.

FRAGMENT-VARIANTĂ A SCRISORII „DESPRE IMPREJURĂRILE RETRAGERII DIN REDACȚIA „ISKREI““. În jurnal datei de 20 februarie 1904.

Vol. 8, p. 485.

SCRISOARE CÂTRE MEMBRII C.C. 26 mai 1904.

Vol. 8, p. 415—419.

DECLARAȚIA A TREI MEMBRI AI C.C. 26 mai 1904.

Vol. 8, p. 420—421.

CÂTRE CINCI MEMBRI AI COMITETULUI CENTRAL. 18 august 1904.

Vol. 9, p. 22—24.

SCRISOARE CÂTRE AGENTII COMITETULUI CENTRAL ȘI CÂTRE MEMBRII COMITETELOR P.M.S.D.R. CARE S-AU PRONUNTAT PENTRU MAJORITATEA DE LA CONGRESUL AL II-LEA AL PARTIDULUI. 18 august 1904.

Vol. 9, p. 25—26.

SCRISOARE CÂTRE GLEBOV (V. A. NOSKOV). 11 septembrie 1904.

Vol. 9, p. 29—37.

SCRISOARE CÂTRE TOVARAŞI (Cu prilejul apariției organului de presă al majorității partidului). 12 decembrie 1904.

Vol. 9, p. 103—109.

SCRISORI ALE LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE*

(1893—1904)

1893

CĂTRE P. P. MASLOV. *Decembrie 1893* (Vezi o altă scrisoare către P. P. Maslov din decembrie 1893 — vol. de față, p. 1).

1900

CĂTRE F. I. DAN. *15 iulie 1900* (Vezi scrisoarea către F. I. Dan din 22 martie 1901 — vol. de față, p. 94).

CĂTRE G. V. PLEHANOV. *Septembrie sau octombrie 1900* (Vezi scrisoarea către A. A. Iakubova din 26 octombrie 1900 — vol. de față, p. 54).

CĂTRE G. V. PLEHANOV. *25 octombrie 1900* (Vezi scrisoarea către A. A. Iakubova din 26 octombrie 1900 — vol. de față, p. 54).

CĂTRE G. I. SMIDOVICI. *Între 26 noiembrie și 7 decembrie 1900* (Vezi scrisoarea către P. B. Akselrod din 7 decembrie 1900 — vol. de față, p. 72).

CĂTRE P. B. AKSELROD. *14 decembrie 1900* (Vezi scrisoarea către același din decembrie 1900 — vol. de față, p. 75).

1901

CĂTRE M. I. VODOVOZOVA. *Primăvara anului 1901* (Vezi scrisoarea către L. I. Akselrod din 27 noiembrie 1901 — vol. de față, p. 163).

CĂTRE L. I. GALPERIN. *Inceputul lunii august 1901* (Vezi scrisorile către același din 31 iulie și 12 august 1901 — vol. de față, p. 140).

* Unele din scrisorile scrise de V. I. Lenin și negăsite pînă în prezent sunt menționate în Listele de lucrări, articole și scrisori negăsite din volumele 1—9 ale ediției de față.

CĂTRE A. I. FINN-ENOTAEVSKI. *4 august 1901* (Vezi scrisoarea către P. B. Akselrod din 4 august 1901 — vol. de față, p. 146).

CĂTRE Z. RACINSKI. *18 septembrie 1901* (Vezi scrisoarea către G. V. Plehanov din 18 septembrie 1901 — vol. de față, p. 151).

CĂTRE O. N. POPOVA (Vezi scrisoarea către L. I. Akselrod din 27 noiembrie 1901 — vol. de față, p. 163).

CĂTRE P. B. AKSELROD și G. V. PLEHANOV. *10—12 decembrie 1901* (Vezi scrisorile către aceiași din 19 decembrie 1901 — vol. de față, p. 169 și 170).

1902

DOUĂ SCRISORI CĂTRE I. O. MARTOV. *12 aprilie 1902* (Vezi scrisoarea către P. B. Akselrod din 18 aprilie 1902 — vol. de față, p. 186).

„SCRISOARE PENTRU K.“ *Înainte de 3 mai 1902* (Vezi scrisoarea către P. B. Akselrod din 3 mai 1902 — vol. de față, p. 188).

CĂTRE G. D. LEITEIZEN. *4 mai 1902* (Vezi scrisoarea din 5 mai către același — vol. de față, p. 191).

CĂTRE I. O. MARTOV. *Înainte de 12 iulie 1902* (Vezi scrisoarea către G. V. Plehanov din 12 iulie 1902 — vol. de față, p. 205).

CĂTRE I. H. LALAIANT. *19 august 1902* (Vezi scrisoarea către P. B. Akselrod din 19 august 1902 — vol. de față, p. 228).

CĂTRE I. I. STAVSKI. *18 decembrie 1902* (Vezi scrisoarea către L. I. Akselrod din 18 decembrie 1902 — vol. de față, p. 250).

1903

CĂTRE L. I. AKSELROD. *10 ianuarie 1903* (Vezi scrisoarea către G. V. Plehanov din 10 ianuarie 1903 — vol. de față, p. 262).

1904

CĂTRE M. P. GOLUBEVA. *După 5 octombrie 1904* (Vezi scrisoarea către aceeași din octombrie 1904 — vol. de față, p. 410).

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. *3 decembrie 1904* (Vezi scrisoarea către N. K. Krupskaia din 3 decembrie 1904 — vol. de față, p. 436).

AD NOTARI

- 1 Articolele lui N. E. Fedoseev, în care se analiza situația economică și politică a Rusiei și se criticau concepțiile cronate ale narodnicilor. Manuscrisele articolelor se aflau la V. I. Lenin — 1.
- 2 „*Russkaia Mîsl*“ — revistă lunară politică și literară ; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918 ; pînă în 1905 a avut o orientare narodnicistă-liberală. În ultimul deceniu al secolului trecut, revista adăpostea uneori în paginile ei articole scrise de marxiști. După revoluția din 1905 a devenit organul de presă al aripii drepte a partidului cadet. — 2.
- 3 „*Russkoe Bogatstvo*“ — revistă lunară ; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. De la începutul ultimului deceniu al secolului trecut, a fost organul narodnicilor liberali, avînd ca redactor responsabil pe N. K. Mihailovski. Revista propovăduia împăciuirea cu cîrmuirea țaristă și ducea o luptă înverșunată împotriva marxismului și marxiștilor ruși. În 1906, a devenit organul de presă al partidului semicadet al „socialiștilor-populiști trudovici“. — 3.
- 4 Aici este vorba, pe cît se pare, de lucrarea lui V. I. Lenin „Ce sănt «prietenii poporului» și cum luptă ei împotriva social-democrațiilor ?“, care urma să fie editată în strainatate (vezi Opere complete, vol. 1, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 125). Sînt menționate lucrările lui F. Engels : „Contribuții la problema locuințelor“ și „Postfață la lucrarea «Cu privire la problema socială în Rusia»“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 211—291 ; vol. 22, 1965, p. 416—429).
- 5 Lenin a petrecut vara anului 1894 la rude la Kuzminki, în apropiere de Moscova, iar în august s-a întors la Petersburg. — 6.
- 6 Din motive de conspirație, denumirile orașelor erau cifrate în scri-soare. — 8.
- 7 În străinătate se pregătea editarea culegerii neperiodice „Rabotnik“. Culegerea a fost editată între 1896 și 1899 de „Uniunea social-democrațiilor ruși“, sub îngrijirea grupului „Eliberarea muncii“. Inițiativa tiparirii acestei culegeri a fost a lui V. I. Lenin,

care, în mai 1895, aflîndu-se în Elveția, a convenit cu G. V. Plehanov, P. B. Akselrod și alți membri ai grupului „Eliberarea muncii“ asupra editării. Reîntors în Rusia în septembrie 1895, Lenin a desfășurat o intensă activitate pentru a asigura articole și corespondențe din Rusia, precum și pentru sprijinirea materială a publicației. El s-a dus la Vilno, Moscova și Orshovo-Zuevo, convenind cu social-democrații locali să acorde sprijin publicației.

În total au apărut 6 numere din culegerea „Rabotnik“ (trei numere duble) și 10 numere din „Listok «Rabotnika»“. — 8.

- 7 Aluzie la arestările operate printre social-democrații din orașul și gubernia Moscova. — 8.
- 8 „Vorwärts“ — cotidian, organul central de presă al Partidului social-democrat din Germania; a început să apară la Berlin în 1891. În ultimii ani ai secolului trecut a fost acaparat de aripa dreapta a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentând în mod tendențios lupta ce se ducea pe atunci în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunistului și revisionismului, „Vorwärts“ a sprijinit pe „eonomiști“, iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. — 9.
- 9 Darea de seamă asupra Congresului de la Breslau (1895) al Partidului social-democrat din Germania. Corespondență din străinătate despre care este vorba aici a fost trimisă în coperta unei cărți. — 10.
- 10 Materialele enumerate au fost publicate sau folosite parțial în nr. 3 și 4 ale culegerii „Rabotnik“. — 11.
- 11 Tipografia clandestină a grupului „tinerilor narodovoliști“, organizată în ianuarie 1895. V. I. Lenin a dus tratative cu grupul narodovolist în vederea folosirii acestei tipografii pentru a tipări literatură destinată muncitorilor. În noiembrie 1895, narodovoliștii au primit spre tipărire broșura lui Lenin „Explicarea legii amenziilor aplicabile muncitorilor din fabrici și uzine“ (vezi Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 15—61). Aceasta este cea de-a patra lucrare („una de-a noastră“) de care vorbește Lenin. — 11.
- 12 Ziarul „Raboce Delo“, pe care îl pregătea „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. Primul număr al ziarului a fost întocmit și redactat de V. I. Lenin. Tot el a scris și articolele importante: editorialul „Către muncitorii ruși“, „La ce se gîndesc miniștrii noștri?“, „Friedrich Engels“, „Greva de la Iaroslavl din 1895“. Manuscrisele acestor lucrări ale lui V. I. Lenin n-au fost găsite (vezi Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 75, 556). În ziar au apărut și articole ale altor membri ai „Uniunii de luptă“ din Petersburg — G. M. Krjjanovski, A. A. Vancev, P. K. Zaporojet, L. Martov (I. O. Tederbaum), M. A. Silvin.

În lucrarea „Ce-i de făcut?“ Lenin a scris : „Acest număr, când era complet gata pentru tipar, a fost confiscat de jandarmi în cursul percheziției făcute în noaptea de 8 spre 9 decembrie 1895 la unul dintre membrii grupului, Anatoli Aleksandrovici Vaneev, astfel încât publicației «Raboce Delo» în prima sa formă nu i-a fost dat să apară“ (Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 30). — 11.

13 În timp ce se afla în deportare, V. I. Lenin trimitea cele mai multe dintre scrisorile sale adresate lui P. B. Akselrod ascunse în copertele unor cărți. După ce treceau prin două-trei mîini, ele ajungeau în străinătate la A. I. Ulianova-Elizarova, care se afla atunci la Berlin și care le trimitea lui Akselrod. Scrisoarea de față a fost copiată de mîna Anei Ilinicina și intercalată în mijlocul unei scrisori adresate de ea lui Akselrod. — 12.

14 Este vorba de revista „Novoe Slovo“, în care în 1897 au apărut două articole ale lui V. I. Lenin : „Cu privire la caracterizarea romanticismului economic“ și „În legătură cu o notă de ziar“ (vezi Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 119—252 și 419—426).

„Novoe Slovo“ — revistă lunară științifică, literară și politică ; a fost editată la Petersburg, începînd din 1894 de către narodnicii liberali, iar din primăvara anului 1897 de către „marxiștii legali“. În decembrie 1897 revista a fost interzisă de guvern. — 13.

15 „Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik“ — revistă ; a apărut între 1888 și 1933 la Berlin — Tûringen — Leipzig.

V. I. Lenin se referă la nr. XII pe 1898 al acestei reviste, în care a fost publicat un articol nesemnat (probabil al lui P. B. Struve) — „Noua legislație industrială în Rusia“. — 14.

16 *Discipolii* — adeptii lui K. Marx și F. Engels ; expresie folosită în ultimul deceniu al secolului trecut pentru a desemna în publicațiile legale pe marxiștii ruși. — 15.

17 V. I. Lenin se referă la polemica dintre S. N. Bulgakov și P. B. Struve în jurul cărții lui Stammier, kantian german, intitulată „Wirtschaft und Recht nach der materialistischen Geschichtsauffassung“. — 15.

18 V. I. Lenin se referă la articolele lui G. V. Plehanov „Bernstein și materialismul“, apărut în revista „Die Neue Zeit“ nr. 44 (1897—1898, Band II), și „Conrad Schmidt împotriva lui Karl Marx și Friedrich Engels“, apărut în „Die Neue Zeit“ nr. 5 (1898—1899, Band I).

„Die Neue Zeit“ — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania; a apărut din 1883 pînă în 1923 la Stuttgart. Pînă în 1917 a apărut sub îngrijirea lui K. Kautsky, iar apoi a lui H. Cunow. — 16.

- 19 Articolul lui G. V. Plehanov „Săizeci de ani de la moartea lui Hegel“, apărut în „Die Neue Zeit“ nr. 7, 8, 9 (1891—1892, Band I).
- În textul lui V. I. Lenin : „Cu ocazia comemorării a 30 de ani“ e o scăpare. — 16.
- 20 Articolele lui P. B. Akselrod „Die historische Berechtigung der russischen Sozialdemokratie“ (publicate ulterior în Rusia într-o broșură intitulată „Situația istorică și relațiile dintre democrația liberală și cea socialistă din Rusia“), apărute în „Die Neue Zeit“ nr. 30 și 31 (1897—1898, Band II).
- Pentru aprecierile lui V. I. Lenin asupra articolelor lui P. B. Akselrod, vezi volumul de față, p. 19—21. — 16.
- 21 V. I. Lenin se referă la disputele aprinse dintre marxiști și na-rodnici care aveau loc în coloniile de deportați. A. N. Potresov îi scrisește lui V. I. Lenin despre o asemenea ciocnire la Orel, gubernia Veatka. — 17.
- 22 „Nacealo“ — revistă lunară științifică și politică-literară, organ de presă al „marxiștilor legali“, a apărut la Petersburg în prima jumătate a anului 1899, sub redacția lui P. B. Struve, M. I. Tugan-Baranovski etc.
- Lenin a publicat în această revistă o serie de recenzii (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 85—90 și 146—149) și primele șase paragrafe din capitolul al III-lea al cărții „Dezvoltarea capitalismului în Rusia“ (vezi Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 179—208). — 18.
- 23 „Soziale Praxis“ — revistă lunară germană, a apărut din 1895 pînă în 1910. Ulterior și-a schimbat denumirea. — 21.
- 24 „Mir Bojiu“ — revistă lunară literară și de popularizare a științei, de orientare liberală; a apărut la Petersburg din 1892 pînă în 1906. Din 1906 și pînă în 1918 a apărut sub titlul „Sovremennii Mir“. — 23.
- 25 „Nauchnoe Obozrenie“ — revistă științifică (din 1903 — literară); a apărut la Petersburg din 1894 pînă în 1904. Cercul ei de colaboratori era format din publiciști și oameni de știință aparținînd diferitelor școli și orientări; a fost larg utilizată de liberali și de „marxiști legali“. În revistă au fost publicate următoarele articole ale lui V. I. Lenin : „O critică necritică“, „Însemnări cu privire la teoria piețelor“, „Încă o dată cu privire la problema teoriei realizării“ (vezi Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 601—625 ; vol. 4, București, Editura politică, 1964, p. 45—54, 66—84). — 23.
- 26 Culegerea din lucrările lui V. I. Lenin intitulată „Studii și articole economice“, apărută în octombrie 1898 (pe coperta exterioară și cea interioară figurează anul 1899) (vezi Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 119—252,

- 309—418, 465—498, 499—544 ; vol. 4, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—35). — 25.
- 27 „*Frankfurter Zeitung*“ — cotidian, organul de presă al marilor financiari germani, a apărut la Frankfurt pe Main din 1856 pînă în 1943. În 1949 și-a reluat apariția sub denumirea de „*Frankfurter Allgemeine Zeitung*“ ; este purtătorul de cuvînt al monopolisitorilor vest-germani. — 25.
- 28 „*Jizn*“ — revistă literară, științifică și politică ; a apărut la Petersburg din 1897 pînă în 1901. Printre colaboratorii ei s-au numărat A. M. Gorki, A. P. Cehov, V. V. Veresacov, S. G. Skitalet, I. A. Bunin, E. A. Soloviev (Andreevici).
- În aprilie 1902 și-a reluat apariția în străinătate, fiind editată de grupul social-democrat „*Jizn*“ (V. D. Bonci-Bruevici, V. A. Posse, V. M. Velicikina, G. A. și M. A. Kuklin și.a.) ; au apărut șase numere ale revistei, douăsprezece numere ale publicației „*Listok «Jizni»*“, precum și o serie de titluri din colecția „Biblioteka «Jizni»“.
- În decembrie 1902 grupul s-a dizolvat, iar editura a fost licitată. — 25.
- 29 Probabil, G. V. Plehanov, cu care V. I. Lenin a avut con vorbiri în 1895, cînd a fost în Elveția. — 26.
- 30 Lenin se referă la sciziunea produsă la primul Congres al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“ (înființată în 1894 din inițiativa grupului „Eliberarea muncii“), care a avut loc la Zürich în noiembrie 1898. Motivul de sciziune l-a constituit faptul că majoritatea membrilor Uniunii (așa-numiții „tineri“) au aderat la „economism“. Datorită acestui fapt, grupul „Eliberarea muncii“ a refuzat să redacteze publicațiile Uniunii. Ruptura definitivă s-a produs în aprilie 1900, la cel de-al doilea Congres al Uniunii, cînd grupul „Eliberarea muncii“ și adeptii lui au părăsit congresul și au ieșit din Uniune, creînd organizația independentă „Soțial-Demokrat“. — 26.
- 31 V. I. Lenin se referă la culegerea „*Materiale pentru caracterizarea dezvoltării noastre economice*“. În această culegere Lenin și-a publicat (sub pseudonimul K. Tulin) articolul „Conținutul economic al narodnicismului și critica lui în carteoa d-lui Struve (oglindirea marxismului în literatura burgheză)“, îndreptat împotriva „marxismului legal“ (vezi Opere complete, vol. 1, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 335—510). — 27.
- 32 Este vorba de carteoa lui N. —on (N. F. Danielson) „*Studii despre economia noastră socială de după reformă*“.
- Engels a purtat corespondență în 1891—1893 cu Danielson. În scrisorile sale, el dezbattea adesea probleme ale dezvoltării economice a Rusiei și critica concepțiile lui Danielson (vezi K. Marx și F. Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 519—521, 529—532, 553—555). — 28.

- 33 V. I. Lenin a ținut seama la publicarea articolului „Capitalismul în agricultură” (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 91—145), de observațiile referitoare la sfîrșitul acestui articol și de care este vorba în post-scriptum. — 34.
- 34 Înștiințarea cu privire la reparația publicațiilor grupului „Eliberarea muncii”, înștiințare publicată la sfîrșitul anului 1899 (în scrisoarea lui Lenin anul este greșit indicat). — 37.
- 35 Scrisoarea lui V. I. Lenin reprezintă un răspuns la articolul lui D. B. Reazanov „Observații pe marginea programului revistei «Raboce Delo»”, trimis lui Lenin de I. M. Steklov. Articolul a fost publicat în aprilie 1901 în nr. 1 al revistei „Zarea”. Programul revistei „Raboce Delo” („Din partea redacției”) a fost publicat în aprilie 1899 în nr. 1 al revistei și reprodus în cursul același an într-o foaie volantă intitulată „Programul revistei «Raboce Delo», organul periodic de presă al Uniunii social-democraților ruși”. „Raboce Delo” a apărut la Geneva din aprilie 1899 pînă în februarie 1902, sub îngrijirea lui B. N. Kricevski, P. F. Teplov (Sibireak), V. P. Ivanșin, iar mai tîrziu și a lui A. S. Martinov. Au apărut 12 numere, dintre care 3 duble. Redacția revistei „Raboce Delo” era centrul din străinătate al „economiștilor”. Conceptiile „rabocedeliștilor” au fost criticate de Lenin în carte „Ce-i de făcut?” (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—190). — 38.
- 36 „Gealații” d-lui Grișin — expresie folosită de Plehanov în post-scriptumul la lucrarea sa „Din agenda unui social-democrat” (nr. 1, Geneva, 1900, p. 6) (vezi G. V. Plehanov. Opere, vol. XII, Moscova, 1924, p. 59). — 39.
- 37 V. I. Lenin se referă aici la ultimul alineat din primul proiect de program al grupului „Eliberarea muncii”, publicat în 1884 (în scrisoare anul este greșit indicat), care, în cel de-al doilea proiect de program (1888), a fost transformat într-o mențiune specială pusă la sfîrșitul proiectului (vezi G. V. Plehanov. Opere, vol. II, Moscova, 1923, p. 362, 404). — 41.
- 38 K. Marx. „Der achtzehnte Brumaire des Louis Bonaparte” (K. Marx. „Optsprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte”) (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 208—214). — 41.
- 39 În august 1900, la Bellerive (în împrejurimile Genevei) a avut loc o consfătuire la care au luat parte V. I. Lenin, N. E. Bauman, V. I. Zasulici, G. V. Plehanov, A. N. Potresov și I. M. Steklov și la care s-a discutat programul ziarului „Iskra” și al revistei „Zarea”.

„*Iskra*“ — primul ziar marxist ilegal din Rusia, fondat de V. I. Lenin în 1900 și care a jucat un rol hotărîtor în crearea partidului revoluționar marxist al clasei muncitoare din Rusia.

Din redacția „*Iskrei*“ au făcut parte V. I. Lenin, P. B. Akselrod, V. I. Zasulici, I. O. Martov, G. V. Plehanov și A. N. Potresov. Secretar de redacție a fost de la început I. G. Smidovici-Leman, iar din primăvara anului 1901 — N. K. Krupskaia, care purta și întreaga corespondență a „*Iskrei*“ cu organizațiile social-democrate din Rusia.

După Congresul al II-lea al partidului, începînd cu nr. 52, ziarul „*Iskra*“ devine organ de presă al menșevicilor.

„*Zarea*“ — revistă științifică-politică marxistă; a apărut ca publicație legală în 1901—1902, la Stuttgart, editată fiind de redacția „*Iskrei*“. — 41.

- 40 La 6 septembrie V. I. Lenin a plecat de la Nürnberg la München, unde se mutase redacția ziarului „*Iskra*“. — 41.
- 41 Grupul : V. I. Lenin, I. O. Martov și A. N. Potresov, format din inițiativa lui V. I. Lenin la începutul anului 1900, după reîntoarcerea lui din deportare, cu scopul de a înființa în străinătate un ziar marxist ilegal pentru Rusia. — 42.
- 42 În august 1899, primind din Petersburg, de la A. I. Ulianova-Elizarova, manifestul grupului „economiștilor“, denumit de aceasta „Credo-ul «tinerilor»“, V. I. Lenin a scris Anti-Credo — „Protestul social-democraților din Rusia“ (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 157—170). „Credo“-ul fusese scris de E. D. Kuskova, pe atunci membră a „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“. Acest document al „economiștilor“ nu era destinat tiparului și, după cum a arătat V. I. Lenin, a fost publicat „fără voia, ba poate chiar împotriva voinței autorilor lui“, întrucât „economiștii“ se temeau de o critică în fața opiniei publice a concepțiilor lor oportuniste (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 18). — 44.
- 43 „Organizația revoluționară «Sozial-Demokrat»“ a fost întemeiată de membrii grupului „Eliberarea muncii“ și adeptii lor în mai 1900, după scizunea produsă în „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“ la cel de-al II-lea Congres al acesteia. În octombrie 1901, la propunerea lui V. I. Lenin, organizația revoluționară „Sozial-Demokrat“ a fuzionat cu secția din străinătate a organizației „*Iskra*“, formînd Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse. — 45.
- 44 *Ceaikoviștii* — grup de narodnici revoluționari din Petersburg, denumit astfel după numele unuia dintre membrii săi — N. V. Ceaikovski, care nici nu crease grupul, nici nu-l conducea ; a luat ființă în 1871, prin fuzionarea cercului de studenți de la Academia medico-chirurgicală, organizat de M. A. Natanson, cu cercul feminin organizat de S. L. Perovskaia și de surorile A. și

V. Kornilova. Din cerc au mai făcut parte S. M. Kravcinski, P. A. Kropotkin, D. A. Klemenç și alții. Cercul avea drept scop educația politică a membrilor săi și propaganda ideilor revoluționare în rândurile tineretului; membrii lui editau și difuzau lucrările lui K. Marx, N. G. Cernîșevski, D. I. Pisarev, N. Flerovski (V. V. Bervi); ei aveau o tipografie proprie în Elveția. Ulterior ceaișkoviciștii au desfășurat agitație revoluționară printre muncitorii și țărani. Ei inițiau pe muncitori în istoria mișcării muncitorești internaționale și studiau în cadrul unor cercuri primul volum al „Capitalului” lui K. Marx. Ceaișkoviciștii nu s-au pătruns de rolul istoric al proletariatului, pe care-l considerau drept un mijlocitor între intelectualitatea revoluționară și țărâinme. Arestările masive operate la începutul anului 1874 au pus capăt activității cercului.

— 46.

45 „Family Pictures” — revistă folosită pentru trimiterea conspirativă a unor corespondențe sau articole pentru „Iskra”. — 47.

46 Proiectul de declarație a redacției ziarului „Iskra” cu privire la apariția acestui ziar. Proiectul a fost întocmit de V. I. Lenin la sfîrșitul lunii martie și începutul lunii aprilie 1900 (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 315—325). După sosirea în străinătate și în urma consfătuirii din august 1900 cu membrii grupului „Eliberarea muncii” (G. V. Plehanov, P. B. Akselrod și V. I. Zasulici), V. I. Lenin a adus modificări proiectului. În prima jumătate a lunii octombrie, declarația a fost publicată în foaie separată (op. cit., p. 346—351).

Spre deosebire de proiectul inițial de declarație, în care erau expuse programele ambelor publicații — ziarul și revista, în declarația editată de redacția „Iskra” era vorba numai de ziarul „Iskra”. Despre sarcinile revistei „Zarea” s-a hotărât să se scrie separat, în primul număr al revistei. Totodată, din motive conspirative, s-a hotărât ca declarația să nu fie difuzată în străinătate înainte de a fi ajuns în Rusia. — 48.

47 Este vorba de revista „Zarea” și de așa-numitul girant-responsabil pe care, conform legilor germane cu privire la presă, trebuia să-l aibă ea. — 48.

48 Articolul lui P. B. Akselrod „Wilhelm Liebknecht”, apărut în nr. 1 al ziarului „Iskra”. În afară de acest scurt articol publicat la moartea eminentului militant al mișcării muncitorești germane și internaționale, Akselrod pregătea un vast articol despre Liebknecht pentru revista „Zarea”, care nu a apărut însă.

49 Congresul internațional al Internaționalei a II-a și Congresul Partidului socialist francez care au avut loc în septembrie 1900 la Paris. În „Iskra” și „Zarea” n-au apărut articole ale lui E. L. Gurevici și I. M. Stecklov pe această temă. — 48.

50 „Rezoluția celor 23” a fost adoptată, după toate probabilitățile, la o adunare a social-democraților deportați (V. V. Vorovski,

N. E. Bauman, A. N. Potresov și-a organizată în orașul Orel, gubernia Veatka, ca mesaj de solidaritate la „protestul celor 17“ („Protestul social-democraților din Rusia“), scris de V. I. Lenin. — 49.

- 51 Este vorba de tratativele duse cu S. S. Trusevici, membru al Comitetului Central al Social-democrației din Polonia și Lituania, cu privire la organizarea transportului de literatură prin Polonia, tratative despre care I. M. Steklov îi scrise lui V. I. Lenin. Transportul nu a putut fi organizat. — 50.
- 52 „*Parizienii*“ (D. B. Reazanov, I. M. Steklov, E. L. Gurevici) — reprezentanți ai grupului „Borba“ la Paris (vezi adnotarea 62). Scriind lui Lenin că „va avea de furcă cu *parizienii*“, P. B. Ak-selrod se referea, pesemne, la faptul că tratativele duse cu aceștia în vederea unei colaborări permanente a lor la „Iskra“ mergeau greu, întrucât ei aveau pretenția să facă parte din redacție (vezi volumul de față, p. 63). — 51.
- 53 Broșura „*Zilele de mai la Harkov*“, cuprinzînd descrierea primei demonstrații de masă a muncitorilor din Harkov de la 1 Mai 1900, a apărut în străinătate cu o prefată scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 355—362). — 51.
- 54 În scrisoarea sa către V. I. Lenin din 15 octombrie 1900, P. B. Ak-selrod îi dădea sfaturi în legătură cu prelucrarea corespondenței care sosea din Rusia pentru „Iskra“. El preconiza folosirea unora dintre corespondențe, împreună cu alte materiale, în cronicile interne sau în editoriale (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. III, p. 66). — 51.
- 55 Poliția se interesa îndeaproape de locul unde se află V. I. Lenin și, în general, întregul grup care a format ulterior redacția ziarului „Iskra“. În „Raport informativ asupra investigațiilor efectuate de jandarmerie în anul 1901“, se indică clar că Lenin locuiește la München și lucrează la „Iskra“. Poliția cunoștea și adresa lui A. N. Potresov de la München. În aceste condiții, plecarea lui Potresov în Rusia, de care se vorbește în scrisoare, era riscantă. — 51.
- 56 Declarația ziarului „Iskra“, al cărei proiect și text definitiv au fost elaborate de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 315—325, 346—351). Declarația urma să fie trimisă „Asociației social-democratice ruse“, din New York, al cărei secretar era I. M. Ingerman (vezi volumul de față, p. 64—65). — 53.
- 57 Este vorba de răspunsul dat de V. I. Lenin lui G. V. Plehanov, care i se adresase cerîndu-i sfatul în legătură cu propunerea ce i-o făcuseră „economistii“ de a colabora la ziarul lor „Raboceiaia Mîsl“.

„Raboceia Mîsl“ — ziar, organul de presă al „economiștilor“ ; a apărut din octombrie 1897 pînă în decembrie 1902 la Petersburg (nr. 1—2), la Berlin (nr. 3—11) și la Varșovia (nr. 12—15) ; ultimul număr, nr. 16, a apărut în străinătate. Ziarul a fost redactat de K. M. Tahtarev ș.a. — 55.

- 58 „Grupul din Petersburg“ — grupul „Raboce znamea“ a luat ființă spre sfîrșitul anului 1897. Avînd o atitudine negativă față de „economism“, își punea ca scop propaganda politică în rîndurile muncitorilor ; a editat ziarul „Raboce znamea“ (trei numere) ; a scos cîteva broșuri și proclamații. Militanții grupului au fost : I. V. Andropov, V. P. Noghin, M. B. Smirnov ș.a. În ianuarie 1901, grupul „Raboce znamea“ din Petersburg a fuzionat cu grupul „Soțialist“, dar în cursul lunilor ianuarie—aprilie membrii grupului unit aflați în Rusia au fost arestați. Cei mai mulți dintre membrii grupului „Raboce znamea“ din Petersburg au trecut în organizația „Iskra“. — 59.
- 59 „Considerente speciale“ — considerente de ordin pur conspirativ. Dietz, în a cărui tipografie din Stuttgart se tipărea revista „Zarea“, se temea de șicane polițienești în cazul cînd s-ar fi constatat că există o legătură între revistă și ziarul ilegal „Iskra“, care se tipărea pe atunci la o tipografie din Leipzig. — 60.
- 60 „Organizația muncitorească din Petersburg“ — organizație a „economiștilor“ ; a luat ființă în vara anului 1900. În apelul ei „Către muncitorii din toate fabricile și uzinele“, publicat în nr. 9 al ziarului „Raboceia Mîsl“ (septembrie 1900), ea chema pe muncitori să se organizeze în cercuri pentru a-și alcătui un program de luptă și a se ajuta reciproc. În toamna anului 1900 Organizația muncitorească a fuzionat cu „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg și s-a întocmit programul și statutul organizației unite, care au fost publicate în aprilie 1901 în ziarul „Raboceia Mîsl“ nr. 11.
- După ce curentul iskrist a învins în Comitetul din Petersburg, iar acesta a recunoscut ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“ drept organe de îndrumare a social-democrației ruse, o parte din organizația din Petersburg, în care se aflau la conducere adeptii „economismului“, s-a desprins în septembrie 1902 de Comitetul din Petersburg și a format din nou o organizație independentă denumită „Comitetul organizației muncitorești“, care de-abia la începutul anului 1904, după Congresul al II-lea al partidului, a fuzionat cu organizația întregului partid. — 61.
- 61 „Nakanune“ — revistă lunară de orientare narodnicistă ; a apărut la Londra în limba rusă, din ianuarie 1899 pînă în februarie 1902, sub îngrijirea lui E. A. Serebreakov ; au apărut 37 de numere. — 62.
- 62 Grupul „Borba“ (D. B. Reazanov, I. M. Stekov, E. L. Gurevici) ; înființat în vara anului 1900 la Paris, s-a constituit definitiv ca grup independent în 1901, după conferința „de unificare“. În pu-

blicațiile sale, grupul denatura teoria marxistă, nega tactica revoluționară a „Iskrei“, avea o atitudine ostilă față de principiile organizatorice leniniste de construire a partidului. Grupul „Borba“ n-a fost admis la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. pentru abateri de la concepțiile și tactica social-democrată, pentru acțiuni dezorganizatorice și pentru lipsă de legătură cu organizațiile social-democrate din Rusia. El a fost dizolvat printr-o hotărîre a congresului. — 63.

- 63 În perioada de pregătire a editării „Iskrei“, au apărut divergențe cu privire la locul în care urma să fie ca editată între V. I. Lenin și A. N. Potresov, pe de o parte, G. V. Plehanov și P. B. Akselrod — pe de alta. Plehanov și Akselrod erau împotriva editării „Iskrei“ în Germania, ei voiau ca ziarul să apară în Elveția, sub conducerea lor directă. Lenin și Potresov erau de altă părere. După consfătuirea de la Corcier (în apropiere de Geneva) cu membrii grupului „Eliberarea muncii“, Lenin și Potresov au ajuns la convingerea că, în interesul cauzei, este necesar ca ambele organe de presă să fie editate în Germania. V. I. Lenin a expus amănuntit esența acestor divergențe de ordin principal în „Cum era cît pe-aci să se stingă «Iskra»“ (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 326—344). Lenin și Potresov au reușit să-și impună punctul de vedere, și „Iskra“ a început să fie editată în Germania, întâi la Leipzig, apoi la München. Revista „Zarea“ apără legal la Stuttgart. — 64.
- 64 Articolul lui Puttman (pseudonimul lui A. N. Potresov) „Ce s-a întâmplat?“ și articolul lui Bîvalii (pseudonimul lui Bogucearski (V. I. Iakovlev)) „Vechi și nou“, despre care se relatează în scrierea de față, au apărut în aprilie 1901 în „Zarea“ nr. 1. Articolul lui D. Kolțov (B. A. Ghinzburg) despre Congresul internațional de la Paris nu a apărut în revista „Zarea“. — 65.
- 65 V. I. Lenin se referă la articolul lui G. V. Plehanov „Cîteva cuvinte despre ultimul Congres socialist internațional de la Paris (Scrisoare deschisă către tovarășii care mi-au încredințat mandatul)“, publicat în aprilie 1901 în revista „Zarea“ nr. 1. — 65.
- 66 Articolul lui V. I. Zasulici despre decembriști nu a apărut în presă. La 27 decembrie 1900, G. V. Plehanov a rostit la o adunare a emigranților politici ruși din Geneva o cuvîntare pe tema: „14 decembrie 1825“. Cuvîntarea a fost publicată în revista „Zarea“ nr. 1 (vezi G. V. Plehanov. Opere, vol. X, Moscova, 1924, p. 351—372). — 67.
- 67 G. V. Plehanov nu a mai scris nota „Ce enormiți au ajuns să spună“, inclusiv materialul în articolul „Încă o dată despre socialism și lupta politică“. — 68.
- 68 „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, întemeiată de V. I. Lenin în toamna anului 1895. — 68.

- 69 „*Documentul cu privire la fuziune*“ — „Programul Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare din Petersburg“ și „Statutul Organizației muncitorești unite“. Principiile enunțate în aceste documente au stat la baza acordului de fuziune a Organizației muncitorești cu „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, care a avut loc în noiembrie 1900. — 69.
- 70 I. G. Smidovici-Leiman aştepta un copil. — 70.
- 71 În nr. 1 al „Iskrei“ nu a apărut un articol al lui Danevici (E. L. Gurevici) despre situația din Franța. Primul lui articol pe această temă, intitulat: „Scrisori din Franța, Scrisoarea I“, a apărut în „Iskra“ nr. 6 (iulie 1901). În revista „Zarea“ nu au apărut asemenea articole ale lui Danevici. — 71.
- 72 Este vorba de transportul literaturii iskriste în Rusia prin Ținutul baltic; cu organizarea acestei acțiuni se angajaseră studenții lettoni Ernst Rolau și Eduard Skubik, care se aflau pe atunci la Zürich. După cum s-a constatat ulterior, jandarmii știau de existența acestui grup care se ocupa cu transportul: ambele transporturi de publicații ale „Iskrei“ organizate de Rolau și Skubik, în decembrie 1900 și iunie 1901, au fost confiscate. Transportarea „Iskrei“ a fost pusă la punct abia la mijlocul anului 1901. — 71.
- 73 I. S. Blumenfeld, pe atunci zețarul „Iskrei“ la Leipzig.
Cu pregătirile în vederea editării în străinătate a publicațiilor „Iskra“ și „Zarea“ a fost însărcinat A. N. Potresov, care a plecat în acest scop în străinătate încă în aprilie 1900. Cu ajutorul social-democraților germani, s-a organizat tipărire „Iskrei“ — întâi la Leipzig, iar apoi la München — în tipografiile social-democraților germani. „Zarea“ apărea legal la Stuttgart, fiind tipărită la Dietz.
Pașaportul pe numele de Nusperli și era necesar lui Blumenfeld, probabil, pentru a se înregistra la Leipzig. — 72.
- 74 V. I. Lenin se referă aici la modificările cerute de Plehanov, într-o scrisoare adresată lui la 8 decembrie 1900 (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. III, p. 116), în articolul „Scițiunea din rîndurile Uniunii din străinătate a social-democraților ruși“ (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 375—376). — 73.
- 75 F. Adler urma să scrie un articol despre situația din Austria pentru „Iskra“. Articolul nu a apărut în coloanele „Iskrei“. — 74.
- 76 V. I. Lenin se deplasase de la München la Leipzig în vederea redactării definitive, înainte de apariție, a primului număr al ziarului „Iskra“. — 76.
- 77 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, București, Editura politică, 1960, p. 3—113. — 78.

- 78 V. I. Lenin a citit și a tradus carteia lui Kautsky „*Bernstein und das sozialdemokratische Programm. Eine Antikritik*“ pe cînd se afla în deportare în satul Ŝușenskoe. În 1905 ea a apărut sub titlul : „K. Kautsky. Culegere de articole“, fără a se menționa numele traducătorului ; în ediția a doua, din 1906, este menționat : „In traducerea lui Lenin“. — 78.
- 79 Articolul lui H. M. Hyndman „*Socialism, trade-unionism and political action*“ a fost comandat autorului de S. V. Andropov pentru nr. 3 al revistei „Raboce Znamea“, dar n-a apărut în această revistă. Manuscrisul articolului, în limba engleză, și traducerea lui de către V. I. Lenin se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. — 79.
- 80 M. B. Smirnov, unul dintre membrii grupului „Raboce znamea“ de la Petersburg. — 80.
- 81 Este vorba de tratativele duse de redacția „Iskrei“ cu liberalii în legătură cu scoaterea unui supliment la revista „Zarea“ intitulat „Sovremennoe Obozrenie“. Tratativele, la care au luat parte V. I. Lenin, V. I. Zasulici, A. N. Potresov și P. B. Struve, au început la 29 decembrie 1900 și au continuat în tot cursul lunii ianuarie 1901. La discutarea proiectului de acord, Struve a respins punctul 7, propus de grupul „Iskra“ și „Zarea“, punct prin care redacția „Iskrei“ își lua libertatea de a folosi după cum va crede de cuvîntă toate materialele politice primite de „Sovremennoe Obozrenie“. Declarațiile referitoare la apariția publicației „Sovremennoe Obozrenie“ au fost scrise de G. V. Plehanov, în numele „Iskrei“ și al revistei „Zarea“, și de P. B. Struve, în numele „opozitiei democratice“. Dar „Sovremennoe Obozrenie“ nu a apărut, deoarece editura „Dietz“ a refuzat să tipărească declarațiile, pretinzînd că vor fi respinse de cenzură. Tratativele ulterioare dintre reprezentanții „Iskrei“ și Struve s-au soldat cu o ruptură definitivă (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 377—379 ; volumul de față, p. 84, 85, 90). — 81.
- 82 Trecînd la organizarea apariției ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“, V. I. Lenin și-a propus ca sarcină imediată să grupeze în jurul redacției elementele din cadrul social-democrației ruse care ar fi fost utile în activitatea publicistică. Așa se explică încercarea lui Lenin de a asigura colaborarea membrilor grupului „Borba“ la „Iskra“, deși atât pe plan ideologic și politic, cât și în ceea ce privește legăturile cu mișcarea muncitorească de masă, grupul era total lipsit de importanță. — 83.
- 83 Grupul D. B. Reazanov, S. M. Steklov, E. L. Gurevici, organizat în vara anului 1900 și care în mai 1901 a luat denumirea de grupul „Borba“ (vezi adnotarea 62). — 85.
- 84 Demonstrațiile studențești care au constituit un protest împotriva introducerii regulamentului provizoriu la 29 iulie 1899 și a încor-

- porării a 183 de studenți de la Universitatea din Kiev (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 382—387). La 6 februarie 1901, la o adunare a coloniei ruse de la Londra a fost adoptat un protest împotriva acestei acțiuni a guvernului, care a fost publicat sub titlul „Protestul de la Londra” în nr. 26—27 al revistei „Nakanune”. — 85.
- 85 Nota despre criză a apărut nesemnată în nr. 1 al „Iskrei” la rubrica „Din viața noastră publică”. Nota avertiza pe muncitorii să se ferească de grevele neorganizate în condițiile crizei, deoarece fabricanții profitau de ele pentru a concedia în masă pe muncitori. — 86.
- 86 „Iujnii Rabocii” — ziar social-democrat ilegal, editat de grupul cu același nume din ianuarie 1900 până în aprilie 1903. Grupul și redacția „Iujnii Rabocii” au avut în diferite perioade următorii membri și colaboratori: I. H. Lalaiant, A. Vilenski, O. A. Kogan (Ermanski), B. S. Teitlin, E. I. și E. S. Levin, V. N. Rozanov și a. La Congresul al II-lea al partidului, delegații grupului „Iujnii rabocii” s-au situat pe poziții centriste (Lenin i-a denumit „oportunității de mijloc”).
 Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a hotărât dizolvarea grupului „Iujnii rabocii”, precum și a tuturor celorlalte grupuri și organizații social-democrate independente izolate.
 Aici este vorba de corespondențele despre greva de la minele Prohorov (pe Doneț), publicate în „Iskra” nr. 2 (februarie 1901) și reproduse după „Iujnii Rabocii” nr. 3 (noiembrie 1900). — 86.
- 87 V. P. Noghin cerea ca în articolul lui L. Martov „Noii prieteni ai proletariatului rus” să se facă în final o analogie mai frapantă între predicile lui S. V. Zubatov și programul ziarului „Raboceia Misl” și sensul pe care-l dadea el luptei economice în programul său. — 87.
- 88 V. P. Noghin scria că deși „Iskra” și-a luat drept motto cuvintele decembriștilor, ea n-a scris nici un cuvânt despre răscoală din 14 decembrie 1825. — 87.
- 89 „Biloe” — revistă istorică, consacrată în special istoriei narodnicismului și mișcărilor sociale anterioare; a apărut în 1900—1904 și 1906—1907 întîi în străinătate, iar apoi la Petersburg. — 87.
- 90 „Justice” — săptămînal, a apărut la Londra din ianuarie 1884 pînă la începutul anului 1925. La început organul de presă al Federației social-democrate, iar din 1911 — organul de presă al Partidului socialist britanic. Din februarie 1925 pînă în decembrie 1933, ziarul a apărut sub denumirea de „Social-Demokrat”. — 87.
- 91 În mai 1901, V. P. Noghin a plecat în Rusia. În drum s-a oprit pentru o săptămînă la München, la V. I. Lenin, cu care a discutat viitoarea activitate din Rusia. — 88.

- 92 V. I. Lenin s-a deplasat la Praga și la Viena, intervenind la consulatelor respective spre a obține un pașaport german pentru N. K. Krupskaia. — 90.
- 93 Este vorba de aprecierile reprezentanților grupului „Borba“ asupra nr. 1 al ziarului „Iskra“. — 91.
- 94 „Aus der Weltpolitik“ — foaie săptămânală editată de Parvus; a apărut la München din 1898 pînă în 1905. — 91.
- 95 Articolul lui P. B. Akselrod urma să apară ca editorial la „Zarea“ nr. 1. Dietz scosese ultimele cinci cuvinte din fraza care urma să fie tipărită pe coperta revistei: „Apare cu colaborarea permanentă a lui G. V. Plehanov, V. I. Zasulici, P. B. Akselrod și a altor socialist-democrați ruși“. — 92.
- 96 Memoriul secret al ministrului țarist G. I. Witte, intitulat „Absolutismul și zemstvele“, însorit de o prefacă scrisă de P. B. Struve (sub pseudonimul R.N.S.), a fost publicat ilegal de „Zarea“ în 1901. Lenin a făcut o critică aspră atât memoriului, cât și prefeței în lucrarea „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului“ (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p.21 —71). În corespondență dintre membrii redacției, polemica pe marginea acestui articol a durat aproape o lună. Lenin a acceptat unele propunerile de a reveni asupra anumitor formulari, dar a refuzat categoric să schimbe tonul și orientarea articolului (vezi volumul de față, p. 131, 136—137, 139). — 93.
- 97 Geamantanele cu fundul dublu serveau la transportul publicațiilor ilegale „Iskra“ și „Zarea“ în Rusia. — 94.
- 98 Încă la sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut, „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg transporta literatură ilegală prin Finlanda și prin Stockholm; transportul a fost organizat cu ajutorul social-democratului suedez Branting, social-democratului norvegian Harder și muncitorului suedez A. Veidel, care s-a stabilit în acest scop în Finlanda. În urma arestării lui Harder în 1900, legăturile au fost tăiate și transportul prin Finlanda a devenit imposibil. În 1901 transportul literaturii ilegale a fost reluat prin Stockholm-Abo, materialul fiind trecut peste graniță din Finlanda în Rusia.
- In scrierea de față, V. I. Lenin se interesează de rezultatele acestei noi tentative de a relua transportul de literatură prin Finlanda. — 94.
- 99 „La postul de onoare“ — culegere de articole editată de narodnici cu prilejul împlinirii a 40 de ani de activitate publicistică și socialistă (1860—1900) a lui N. K. Mihailovski, unul dintre ideologii narodnicismului. În culegere au fost publicate articole ale lui N. Annenski, N. Karîșev, P. Miliukov, N. Mihailovski, P. Mokievski, V. Meahotin, A. Peșehonov, M. Rafailov, N. Rubakin, V. Selevenski, V. Cernov, A. Ciuprov, S. Iujakov și alții. Nici „Iskra“ și nici „Zarea“ n-au publicat recenzii la acest volum. — 96.

- 100 Scrisoarea adresată lui K. H. Branting a fost expusă în 1955 la expoziția de la Biblioteca regală din Stockholm. A fost publicată pentru prima oară în Suedia în ziarul „Morgan-Tidningen“ nr. 65 din 8 martie 1955, iar apoi în ziarul „Helsingin Sanomat“ nr. 68 din 11 martie același an. — 96.
- 101 V. I. Lenin se referă la următoarele fapte. La 5 aprilie 1901 studenții ruși din Geneva au organizat în fața clădirii consulatului rus o demonstrație de protest împotriva represiunilor întreprinse împotriva emigranților politici. Guvernul rus a hotărât să prosite de acest prilej ca să facă presiuni asupra autorităților elvețiene și să obțină expulzarea din Elveția a mai multor emigranți politici de vază, și în primul rând a lui Plehanov. Plehanov a reușit însă să dovedească că nu a avut nici o legătură cu această demonstrație. Membrii redacției „Iskra“ se temeau că demersurile lui Plehanov nu vor avea rezultat. — 97.
- 102 „Promișlennii Mir“ — săptămânal finanțat, economic, comercial și tehnic-industrial; a apărut din noiembrie 1899 pînă în 1905 la Petersburg. — 98.
- 103 Aici V. I. Lenin răspunde lui G. V. Plehanov în chestiunea tacticii și lozincilor „Iskrei“ în legătură cu sărbătorirea lui 1 Mai 1901 în Rusia lansate în „Manifestul *Iskrei*“ pentru 1 Mai. Într-o scrisoare trimisă la 19 aprilie 1901 membrilor din München ai redacției „Iskrei“, Plehanov scria că de 1 Mai în Rusia muncitorii nu trebuie scoși în stradă, deoarece guvernul pregătește un masacru, va curge sânge și muncitorii vor fi zdrobiți. Plehanov considera că sarcina principală a momentului o constituia munca în vederea consolidării organizațiilor social-democrate locale. În conjunctura istorică de atunci, Lenin, după cum rezultă din scrisoare, era de acord cu Plehanov în această problemă. — 98.
- 104 „Narodnoe Hozeaistvo“ — revistă social-economică; a apărut la Petersburg din 1900 pînă în 1905, întîi lunar, apoi o dată la două luni. — 98.
- 105 *Grupul de sprijinire a „Iskrei“*, format în toamna anului 1900 la Berlin, din care faceau parte M. F. Vladimirschi, P. G. Smidovich, E. E. Mandelstam, R. A. Grossman, F. I. Dan, V. A. Buchholz și alții; în fruntea grupului se afla M. G. Veceslov. El a jucat un rol important în organizarea transportului „Iskrei“ și în strângerea de fonduri. Grupuri de sprijin similare au fost create și în alte orașe mari din Europa (Geneva, Zürich, Paris etc.) în care studiau tineri din Rusia și se stabiliseră revoluționari emigranți. Aceste grupuri adunau fonduri pentru „Iskra“, organizau transportul publicațiilor ilegale în Rusia, procurau pașapoarte, stabileau legături și desfășurau și alte activități de sprijinire a „Iskrei“. Despre *grupul neutru* vezi adnotarea 109. — 99.
- 106 „Tovarășii de la Zürich“ — social-democrații letoni, studenți care locuiau la Zürich și se ocupau de transportarea publicațiilor ilegale în Rusia. — 99.

107 „*Listok «Rabocego Dela»*“ — publicație neperiodică a „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“; a apărut la Geneva în 1900—1901. — 100.

108 Planul expus de V. I. Lenin a fost realizat în octombrie 1901, cînd a fost înființată „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a confirmat Liga drept organizație de partid din străinătate unică, cu drepturi statutare de comitet și a obligat-o să activeze sub conducerea și controlul C.C. al P.M.S.D.R.

După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., menșevicii, întărindu-și pozițiile în cadrul Ligii din străinătate, au început lupta împotriva lui Lenin, împotriva bolșevicilor. La Congresul al doilea al Ligii, care a avut loc în octombrie 1903, menșevicii au obținut votarea unui nou statut al Ligii, îndreptat împotriva statutului partidului adoptat la cel de-al II-lea Congres al P.M.S.D.R. Din acest moment, Liga a devenit bastionul menșevismului; a ființat pînă în 1905. — 101.

109 Acest buletin, care urma să fie scos de grupul de sprijinire a „Iskrei“ de la Berlin, n-a apărut din lipsă de fonduri și de materiale.

Grupul neutru al social-democraților din Berlin s-a format în toamna anului 1900 în jurul lui V. A. Bazarov; grupul își propunea să lichideze sciziunea produsă, după Congresul al II-lea al „Uniunii din străinătate a social-democraților ruși“, între partizanii revistei „Raboce Delo“ și grupul „Eliberarea muncii“. Din acest grup au mai făcut parte M. G. Veceslov, I. B. Basovski și alții. La începutul anului 1900, după cum relatează Bazarov, grupul a trimis reprezentanți la Geneva cu misiunea de a convinge organizația „Iskra“ și organizația „Soțial-demokrat“ să se împace cu „Uniunea“. Grupul a scos 3—4 proclamații pe teme politice și a ființat pînă în vara anului 1901. — 105.

110 Ziarul „Iskra“ a început să apară periodic — lunar sau bilunar — începînd cu nr. 4 (mai 1901). — 105.

111 *Grupul „Socialistul“* s-a format în vara anului 1900 la Petersburg. Fiind unul dintre grupurile nemulțumite de orientarea economică a „Uniunii de luptă“ din Petersburg, el punea pe primul plan lupta politică. În ianuarie 1901 grupul „Socialistul“ a fuzionat cu grupul „Raboce znamea“. Grupul s-a destrămat în urma arestărilor din primăvara anului 1901. — 106.

112 În 1901 au apărut două manifeste de 1 Mai „Manifestul «Iskrei»“, semnat: „Organizația «Iskra»“, și un manifest al întregului partid: „1 Mai“, adoptat la începutul lunii februarie 1901 la o conferință a cîtorva comitete din Sud. O comparație între textele celor două manifeste consacrate lui 1 Mai 1901 arată că manifestul „întregului partid“ avea în vedere țelul general al propagării ideilor socialismului în mase, iar „Manifestul «Iskrei»“, facîndu-se ecoul amplei mișcări studențești, care, datorită parti-

cipării muncitorilor, căpătase un caracter revoluționar, formula lozinca luptei politice împotriva absolutismului. — 106.

- 113 În iunie 1901 a avut loc la Geneva conferința reprezentanților organizațiilor social-democrate din străinătate. La conferință a fost elaborată o rezoluție prin care se recunoștea necesitatea unificării tuturor forțelor revoluționare din Rusia pe baza principiilor revoluționare ale „Iskrei“ și unirii organizațiilor social-democrate din străinătate. Rezoluția condamna oportunitismul de toate nuanțele și sub toate manifestările: „economism“, bernsteinism, millerandism etc. (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 22—24). După conferință, „Uniunica social-democraților ruși“ și organul său de presă — revista „Rabocce Delo“ —, intensificând propagarea oportunitismului, au făcut imposibilă unirea iskriștilor cu cei de la „Rabocce Delo“. Din această cauză, conferința de „unificare“ s-a soldat printr-un eșec. — 107.
- 114 V. I. Lenin propusese ca „Iskra“ să se culeagă în străinătate, să se scoată matrițe, care să fie trimise în Rusia spre turnare la stereotipie și tipărire. — 115.
- 115 R. E. Klasson colaborase la culegerea „Materiale pentru caracterizarea dezvoltării noastre economice“, tipărită în aprilie 1895 în 2 000 de exemplare. Guvernul țarist a interzis difuzarea culegerii și, după ce a ținut-o un an întreg sub interdicție, a confiscat-o și a ars-o. N-au putut fi salvate decât vreo sută de exemplare, care erau difuzate în secret în rândurile social-democraților din Petersburg și din alte orașe.
- În culegere a fost tipărit, în traducerea lui R. E. Klasson, articoului lui E. Bernstein „Volumul al treilea al «Capitalului»“, recent apărut atunci. — 116.
- 116 Deb. — V. K. Debogori-Mokrievici, căruia redacția revistei „Zarea“ i-a cerut să-i trimită spre publicare un fragment din memoriile sale. El a acceptat. În această chestiune s-a purtat o corespondență între membrii redacției, dar memoriile n-au apărut în revista „Zarea“. — 117.
- 117 Lenin se referă aici la evenimentele care au avut loc la Petersburg la 4 și 7 mai 1901, în cartierul Viborg și la turnătoria de otel „Obuhov“ (așa-numita „apărare de la «Obuhov»“). Ziarul „Iskra“ nr. 5 (iunie 1901) a consacrat acestor evenimente o corespondență intitulată „1 Mai în Rusia“ și articoului lui Lenin „Un nou măcel“ (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 14—19).

Un bun prieten al nostru — Lenin îl are în vedere pe I. V. Babușkin. În nr. 5 din iunie 1901 al ziarului „Iskra“ a apărut o notă a lui Babușkin intitulată „Ivanovo-Voznesensk“. Lenin vorbește amănunțit despre rolul jucat de I. V. Babușkin în mișcarea social-democrată din Rusia, în crearea „Iskrei“ și asigurarea ei

- cu corespondențe trimise de muncitori în necrologul pe care i l-a consacrat în „Raboceaia Gazeta“ nr. 2 din 31 decembrie 1910 (vezi Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 83—87). — 118.
- 118 V. I. Lenin se referă la un spectacol de la Teatrul de artă din Moscova la care a asistat împreună cu I. H. Lalaianț. — 122.
- 119 *Struvefreundliche Partei*, aşa li se spunea, în glumă, în redacția „Iskrei“ lui A. N. Potresov și V. I. Zasulici. — 124.
- 120 Este vorba de articolul lui Nevzorov (I. M. Steklov) „Deci, cu ce să începem?“, îndreptat împotriva articolului lui V. I. Lenin „Cu ce să începem?“ (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—13). — 125.
- 121 În vara anului 1901, din inițiativa lui V. I. Lenin, redacția ziarului „Iskra“ a trecut la elaborarea unui proiect de program al P.M.S.D.R. Proiectul de program al P.M.S.D.R. a fost publicat în ziarul „Iskra“ nr. 21 din 1 iunie 1902. — 127.
- 122 În nr. 6 al „Iskrei“ (iulie 1901) a apărut nota lui P. B. Akselrod intitulată „Recenta victorie electorală a muncitorilor din Austria“ (despre alegerea lui V. Adler în Landtagul Austriei de Jos). — 128.
- 123 *Post-scriptumul lui Orthodox* — postfață la articolul lui L. I. Akselrod „De ce nu vrem să mergem înapoi?“, scrisă de ea în legătură cu articolul „Lupta pentru idealism“, publicat în nr. 6 al revistei „Mir Bojii“ (iunie 1901) de N. A. Berdeaev, liberal, ulterior reacționar.
- V. I. Lenin și G. V. Plehanov au insistat să fie publicat postscriptumul, dar majoritatea redacției — I. O. Martov, V. I. Zasulici și A. N. Potresov — a respins postfață; articolul a fost publicat fără postfață în „Zarea“ nr. 2—3 din decembrie 1901. — 128.
- 124 Este vorba de observațiile redaționale ale lui G. V. Plehanov la articolul lui V. I. Lenin „Prigonorii zemstvelor și Hanibali“ liberalismului (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 21—71). — 131.
- 125 „Der Vorbote“ — revistă lunară, organul central de presă al secțiilor germane ale Internaționalei I; a aparut la Geneva din 1866 pînă în 1871. — 132.
- 126 V. M. Cernov se referea în articolul său „Tipurile de evoluție capitalistică și agrară“ la propunerea lui Rittinghausen în sensul ca societatea să treacă pămîntul în folosința unor „obști solidare“, propunere prezentată comisiei agrare a Congresului al IV-lea de la Basel din 1869 al Internaționalei I și adoptată de majoritatea comisiei. — 132.
- 127 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 19, București, Editura politică, 1964, p. 339—357. — 132.

- 128 „*Die schlesische Milliarde*“ — o serie de articole scrise de W. Wolff și publicate sub acest titlu în martie-aprilie 1849 în ziarul „*Neue Rheinische Zeitung*“. În 1886, ele au fost publicate, cu unele modificări și însoțite de o introducere scrisă de F. Engels, în broșură sub titlul „*Cu privire la istoria țărănimii prusiene*“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1964, p. 238—249).
- „*Neue Rheinische Zeitung*“ — a apărut zilnic de la 1 iulie 1848 pînă la 19 mai 1849 la Köln, sub îngrijirea lui K. Marx. Din redacție au făcut parte F. Engels, W. Wolff, G. Weerth, F. Wolf, E. Dronke, F. Freiligrath și H. Bürgers. — 133.
- 129 „*Volnoe Slovo*“ — publicație săptămînală, iar începînd cu nr. 37 — bilunară, a apărut la Geneva din 1881 pînă în 1883; au apărut în total 62 de numere. Fondată în scopuri de provocare, cu știința ohranei, de către membrii organizației secrete a cercurilor nobiliare-moșierești și a marilor potentati țărăni, în frunte cu contele P. Šuvalov, publicația era redactată de agentul secret A. P. Malšinski. — 135.
- 130 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 19, București, Editura politică, 1964, p. 339—357. — 135.
- 131 Gazeta „*Der Sozialdemokrat*“ — organ de presă ilegal al social-democrației germane; a apărut la Zürich și Londra din 1879 pînă în 1890. — 135.
- 132 V. I. Lenin răspunde la observațiile lui P. B. Akselrod pe marginea articolului său „*Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului*“ (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 21—71). — 136.
- 133 „*Vestnik Russkoi Revoliuții. Revistă social-politică*“ — publicație ilegală; a apărut în străinătate (Paris-Geneva) în 1901—1905. Au apărut patru numere. Nr. 4 a fost scos de un „Grup de vecchi narodovoliști“, sub redacția lui N. S. Rusanov (K. Tarasov); începînd cu nr. 2, revista devine organul teoretic al partidului eserilor. La revistă au colaborat M. R. Goț (A. Levițki), I. A. Rubanovici, V. M. Cernov (I. Gardenin) și alții. — 138.
- 134 Este vorba de depozitul de cărți al lui A. M. Kalmikova de la Petersburg, care servea drept loc de întîlnire clandestin pentru social-democrați. — 139.
- 135 Conferința „de unificare“ a organizațiilor social-democrate din străinătate, care a avut loc la 4—5 octombrie 1901 la Zürich. La conferință au participat 6 membri ai secției din străinătate a organizației „Iskra“ și „Zarea“ (V. I. Lenin, N. K. Krupskaia, I. O. Martov și alții), 8 membri ai organizației „Sozial-demokrat“ (dintre care 3 membri ai grupului „Eliberarea muncii“ : G. V. Plehanov, P. B. Akselrod, V. I. Zasulici), 16 membri ai „Uniunii

social-democraților ruși“ (dintre care 5 membri ai Comitetului din străinătate al Bundului) și 3 membri ai grupului „Borba“. La prima problemă de pe ordinea de zi — „Acord principal și instrucțiuni pentru redacții“ —, Lenin, care a participat la conferință sub numele de „Frei“, a rostit o cuvântare în care a demascat acțiunile oportuniste ale „Uniunii“. A fost prima manifestare publică a lui Lenin în fața social-democraților ruși din străinătate. După ce s-a dat citire amendamentele și completeazălor oportuniste la rezoluția din iunie adoptate de Congresul al III-lea al „Uniunii social-democraților ruși“, partea revoluționară a conferinței (membrii organizației „Iskra“, „Zarea“ și „Soțial-demokrat“) a prezentat o declarație în care arăta că unificarea nu este posibilă, după care a părăsit conferința. În octombrie 1901, din inițiativa lui V. I. Lenin, aceste organizații s-au unit în „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. — 141.

136 V. I. Lenin se referă la arestările masive operate în rîndurile membrilor organizației social-democrate din Moscova, în cursul căroră, la 11 noiembrie 1896, a fost arestat L. I. Finn-Enotaevski. Agentul provocator Ruma a fost cel care a contribuit la căderea organizației. — 147.

137 Este vorba de articolul „În apărarea muncitorilor din Ivanovo-Voznesensk“, publicat sub semnatura „Un muncitor aflat în slujba muncitorilor“ într-un supliment special la nr. 9 al ziarului „Iskra“ (octombrie 1901); articolul, scris de I. V. Babușkin, era un răspuns la articolul lui V. Dadonov „Un Manchester rusesc (scrisori despre Ivanovo-Voznesensk)“, publicat în nr. 12 al revistei „Russkoe Bogatstvo“ din 1900. — 151.

138 „Cronica internă“ pentru revista „Zarea“ nr. 2—3 a fost scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 297—348).

Drept cronică externă pentru acest număr al revistei „Zarea“ a servit articolul despre Congresul de la Lübeck al Partidului social-democrat german, scris de I. O. Martov și apărut sub semnatura „Ignotus“. — 151.

139 Conferința de „unificare“ a organizațiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. (vezi adnotarea 135). — 153.

140 În acea perioadă, din grupul din Petersburg al „Iskrei“ făceau parte E. E. Mandelstam, A. N. Minskaia, R. M. Rubincik, trimiși din Berlin cu însărcinarea de a organiza difuzarea „Iskrei“, precum și membrii grupului „Soțialist“ din Petersburg rămași în libertate. Grupul a activat sub conducerea lui V. P. Noghin pînă la arestarea acestuia (2 octombrie 1901). S. I. Radcenko ținea legătura între acest grup și Uniune la Petersburg. Toți membrii grupului au fost arestați la 4 decembrie 1901. — 153.

- 141 F. Engels. „Observații critice pe marginea proiectului de program social-democrat din 1891“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1966, p. 220—234.) — 153.
- 142 V. I. Lenin participase la conferința de „unificare“ a organizațiilor din străinătate ale P.M.S.D.R., care avusese loc la Zürich. — 154.
- 143 Este vorba de întocmirea broșurii „Documentele conferinței de «unificare»“. Prefața la broșură a fost scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 349—352). Broșura a fost tipărită la Geneva, în tipografia Ligii social-democrației revoluționare ruse. Din cele relatate de V. I. Lenin se poate trage concluzia că la conferință G. D. Leiteizen și F. I. Dan au fost secretari din partea organizației „Iskra“ și „Zarea“. — 155.
- 144 Este vorba de recenzie la cartea „Aus dem literarischen Nachlass von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle. Herausgegeben von Franz Mehring. I, Gesammelte Schriften von Karl Marx und Friedrich Engels. Von März 1841 bis März 1844“, Stuttgart, Verlag von I.H.W. Dietz Nachfolger, 1902. — 155.
- 145 Organizația „Iskra“ și „Zarea“ avea în permanență dificultăți financiare, despre care V. I. Lenin pomenește în repetate rânduri în scrisorile sale. Aici este vorba de banii primiți de la D. Jukovski pentru editarea „Iskrei“. — 158.
- 146 Disertația lui L. I. Akselrod „Tolstoi's Weltanschaung und ihre Entwicklung“, publicată la Berna în 1901. — 163.
- 147 „Teoria și practica trade-unionismului englez“ de Sidney și Beatrice Webb. Traducerea rusă a primului volum al acestei cărți, făcută de V. I. Lenin și N. K. Krupskaia, a apărut în 1900; traducerea volumului II, redactată de V. I. Lenin, a apărut în noiembrie 1901. — 163.
- 148 „The Economist“ — revistă săptămânală economică și politică engleză, organ de presă al marii burghezii industriale; apare la Londra din 1843. — 165.
- 149 V. I. Lenin fusese invitat la Berna pentru a face o expunere cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la 6 decembrie 1876, cînd G. V. Plechanov își rostise cuvîntarea în Piața Kazanskaia din Petersburg. — 165.
- 150 Cele cinci puncte indică locurile unde trebuia trimisă scrisoarea respectivă. La punctul patru, V. I. Lenin se referă la organizația social-democrată din Tver; scrisoarea pentru această organizație a fost trimisă pe adresa lui A. Bakunin. Punctul al cincilea, ultimul, pus de Lenin între ghilimele, indică titlul scrisorii trimise din Rusia de către unul dintre reprezentanții „Iskrei“. Scrisoarea a fost reprodusă integral de Lenin în articolul său „De vorbă cu apărătorii economismului“ (vezi Opere complete,

- vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 360—367). Scriind acest punct, Lenin avea în vedere pe reprezentantul „Iskrei“ care îi trimisese scrisoarea sus-menționată. — 166.
- 151 Prin „conflictul din străinătate“, V. I. Lenin înțelege plecarea reprezentanților organizațiilor „Iskra“, „Zarea“ și „Soțial-demokrat“ de la conferința de „unificare“ a organizațiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. (vezi adnotarea 135). — 167.
- 152 „Vpered“ — ziar de orientare „economistă“, a apărut la Kiev în 1896—1900. — 168.
- 153 G. V. Plehanov urma să plece la Conferința Biroului socialist internațional care a avut loc la Bruxelles la 30 decembrie 1901; la Congresul de la Paris din 1900 al Internaționalei a II-a, Plehanov și B. N. Kricevski fusese că aleși membri în Birou. În „Iskra“ nr. 15 din 15 ianuarie 1902 a fost publicat un comunicat informativ al lui Plehanov despre lucrările conferinței, depus imediat după terminarea ei, sub titlul: „Scrisoare din Bruxelles. Către redacția «Iskrei»“ (vezi G. V. Plehanov. Opere, vol. XII, Moscova, 1924, p. 193—198). — 169.
- 154 Vezi scrisoarea lui N. K. Krupskaja către L. I. Goldman și S. O. Tederbaum din august 1901 în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII, p. 196—197. — 173.
- 155 V. I. Lenin se referă aici la legătura tipografiilor din Chișinău și din Baku ale „Iskrei“ cu transportul central organizat de I. B. Basovski. — 173.
- 156 La Chișinău fusese organizată o tipografie ilegală a „Iskrei“, în care se tipăreau unele numere ale ziarului pentru a fi difuzate în Rusia. În scrisoare, V. I. Lenin se referă la înștiințarea în legătură cu tipărirea „Iskrei“ nr. 10 la tipografia din Chișinău. — 174.
- 157 În „Iskra“ nr. 13 din 20 octombrie 1901 a apărut editorialul lui V. I. Lenin intitulat „Începutul demonstrațiilor“ (vezi Opere complete, vol. 5, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 369—372). — 174.
- 158 Vezi K. Marx. „Critica Programului de la Gotha. Note marginale la programul partidului muncitoreasc german“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 19, București, Editura politică, 1964, p. 32). — 176.
- 159 „Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik“ — revistă pe care o edita la Jena din 1863 economistul burghez J. Conrad. — 176.
- 160 „Torgovo-Promîșlennaia Gazeta“ — supliment zilnic la „Buletinul finanțelor, industriei și comerțului“; a apărut la Petersburg din 1893 pînă în 1918. Din 1894, gazeta a apărut ca publicație independentă. — 176.

- 161 Comunicîndu-i lui L. I. Akselrod datele referitoare la apariția articolelor lui P. B. Struve și S. N. Bulgakov, V. I. Lenin i-a trimis și tăieturi din revista „Novoe Slovo“ (nr. 8 din mai 1897) cu textul lor. L. I. Akselrod a folosit acest material pentru articolul ei „Despre unele exerciții filozofice ale unor «critici»“, publicat în revista „Zarea“ nr. 4 din august 1902 și îndreptat împotriva lui Struve și Bulgakov. — 177.
- 162 „Sozialistische Monatshefte“ — revistă, principalul organ de presă al oportuniștilor din rîndurile social-democrației germane și unul dintre organele de presă ale revisionismului internațional; a apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. — 177.
- 163 V. I. Lenin se referă la cel de-al doilea proiect de program al partidului, întocmit de G. V. Plehanov.
- „Aranjarea chestiunii într-o comisie“ a constat în punerea de acord a celor două proiecte de program — proiectul de program elaborat de Lenin și cel de-al doilea proiect de program, alcătuit de Plehanov — de către o comisie „de coordonare“ desemnată de redacția ziarului „Iskra“ în vederea întocmirii unui proiect unic de program al P.M.S.D.R. Din comisie urmău să facă parte I. O. Martov, V. I. Zasulici, F. I. Dan sau L. D. Deutsch (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. II, p. 91—92).
- Proiectul de acord „nu a căzut“, cum se temea Lenin : Plehanov a acceptat ca cele două proiecte să fie puse de acord de către o comisie. Confirmarea proiectului de program întocmit de comisie s-a făcut în lipsa lui Lenin, la o consfătuire a membrilor redacției „Iskrei“ care a avut loc la Zürich la 14 aprilie 1902. Proiectul de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, elaborat de redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“, a fost publicat la 1 iunie 1902 în nr. 21 al ziarului „Iskra“. — 178.
- 164 Este vorba de un articol pe care P. B. Akselrod intenționa să-l publice în broșură, ca supliment la ziarul „Iskra“. Acest articol, intitulat „Apariția democrației burgheze ca forță revoluționară independentă în țara noastră“, a apărut de-abia în 1906, în culegerea de articole ale lui Akselrod intitulată „Lupta dintre tendințele socialiste și cele burgheze în mișcarea revoluționară din Rusia“. — 178.
- 165 Polemica iscătată între redacția organului central de presă al Partidului social-democrat din Germania, „Vorwärts“, K. Kautsky și „Zarea“ pe marginea articolului lui Martov (Ignotus) „Congresul de la Lübeck al social-democrației germane“ („Zarea“ nr. 2—3, decembrie 1901). Amănunte cu privire la această polemică vezi în V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, adnotarea 93. — 179.
- 166 În redacția „Iskrei“ s-a discutat în cursul lunii martie mutarea părții de la München a redacției (V. I. Lenin, V. I. Zasulici,

I. O. Martov ; A. N. Potresov, fiind bolnav, urma să rămînă în Elveția) la Londra, întrucât existau informații că poliția rusă și cea germană reușiseră să afle că „Iskra“ se tipărea în Germania. Hotărîrea a fost luată la sfîrșitul lunii martie. V. I. Lenin și N. K. Krupskaia au plecat din München la 12 aprilie și au sosit la Londra la 14 aprilie. I. O. Martov și V. I. Zasulici s-au stabilit ulterior la Londra. — 180.

- 167 „*Kanun revoluției*“ — publicație neperiodică a grupului „Svoboda“ (vezi adnotarea 207) care apărea sub redacția lui E. O. Zelenski (L. Nadejdin). Recenzia asupra nr. 1, despre care e vorba în scrisoare, nu a apărut în revista „Zarea“. — 180.
- 168 „*Adunarea*“, întîlnirea tuturor membrilor redacției „Iskrei“, a fost propusă de P. B. Akselrod într-o scrisoare trimisă lui Lenin la 25 martie 1902 (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. II, p. 99—101). Lenin a refuzat să participe la această adunare. Consfătuirea membrilor redacției, la care au participat G. V. Plehanov, V. I. Zasulici, P. B. Akselrod și I. O. Martov, a avut loc la Zürich la 14 aprilie 1902. A fost discutat și adoptat proiectul de program elaborat de comisie. Comisia a luat drept bază proiectul lui Plehanov, introducînd modificări în sensul indicat în contra-proiectul și observațiile lui Lenin. — 180.
- 169 „*Calendarul social-democrat pe 1902*“ a fost editat de grupul „Borba“ la Geneva în 1902. — 181.
- 170 „*Revoluționnaia Rossiiia*“ — ziar ilegal ; a fost editat de la sfîrșitul anului 1900 în Rusia de către „Uniunea socialistilor-revoluționari“ (nr. 1, figurînd ca apărut în 1900, a apărut de fapt în ianuarie 1901). Din ianuarie 1902 pînă în decembrie 1905 ziarul a apărut în străinătate (Geneva) ca organ oficial de presă al partidului eserilor. — 181.
- 171 Programul Partidului social-democrat din Germania, adoptat în octombrie 1891 la Congresul de la Erfurt. Vezi articolul lui F. Engels „Observații critice pe marginea proiectului de program social-democrat din 1891“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1966, p. 220—234). — 183.
- 172 „*Pridneprovskii Krai*“ — cotidian științific, literar, politic și economic ; a apărut la Ekaterinoslav din 1901. — 189.
- 173 F. I. Dan, care reprezentase redacția „Iskrei“ la Conferința comitetelor și organizațiilor P.M.S.D.R. de la Belostok 23—28 martie (5—10 aprilie 1902). În afară de redacția „Iskrei“, la conferință au fost reprezentate comitetele P.M.S.D.R. ale organizației Petersburg și Ekaterinoslav, „Uniunea comitetelor și organizațiilor din Sud ale P.M.S.D.R.“, C.C. al Bundului și Comitetul său din străinătate, „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. Conferința a ales un Comitet de organizare pentru pregătirea celui de-al doilea Congres al partidului, din care făceau parte F. I. Dan, O. A. Ermanski și K. Portnoi. Amânunte cu privire

- la conferință vezi în V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, adnotarea 131. — 189.
- 174 Este vorba de proclamația de 1 Mai aprobată de Conferința de la Belostok a comitetelor și organizațiilor P.M.S.D.R. Proiectul elaborat de redacția „Iskrei“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.M.S.D.R. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 28—31) a fost pus la baza acestei proclamații. — 190.
- 175 Este vorba de refacerea Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al partidului, întrucât cei aleși în Comitetul de organizare la Conferința de la Belostok fuseseră arestați aproape toți. Înștiințându-l pe F. V. Lengnik printr-o scrisoare de căderea participanților la conferință și a Comitetului de organizare ales la conferință, N. K. Krupskaia îi scria: „Dintre persoanele alese în comisia pentru pregătirea congresului n-a rămas decît bundistul, pe care îl vom trimite la dv. Va trebui să vă ocupați de pregătirea congresului împreună cu el; fiți însă diplomat cu el și nu dați toate cărțile pe față“ („Culegeri din Lenin“, vol. VIII, p. 238). Lengnik era cooptat astfel în Comitetul de organizare. Peste o lună, V. I. Lenin i-a scris în această chestiune lui I. I. Radcenko la Petersburg (vezi volumul de față, p. 196). — 194.
- 176 La 27 iunie 1902, V. I. Lenin a ținut un referat împotriva cserilor la o întunire a emigranților politici ruși de la Paris. — 196.
- 177 V. I. Lenin se referă la primele divergențe în legătură cu elaborarea proiectului de program al partidului, care a fost discutat întîi în cadrul unei consfătuiri a redacției ziarului „Iskra“ ținută la München la 21 ianuarie 1902. La consfătuire, Lenin a făcut o critică aspră proiectului de program întocmit de G. V. Plechanov, venind cu o serie de amendamente și propuneri. — 197.
- 178 V. I. Lenin s-a întîlnit cu M. A. Ulianova nu în Germania, ci în Franța. V. I. Lenin a stat la Loguivy (Coasta de nord a Franței) împreună cu mama sa, M. A. Ulianova, și cu sora sa, A. I. Elizarova, de la jumătatea lunii iunie pînă la 25 iulie 1902. — 198.
- 179 Este vorba de o notă redațională (neseimnată) la o corespondență din Vilno (despre aplicarea în masă a pedepselor corporale persoanelor arestate pentru că participaseră la demonstrația de 1 Mai); în această notă, publicată în nr. 21 din 1 iunie 1902 al ziarului „Iskra“ la rubrica „Din viața noastră publică“, se vorbea de atentatul săvîrșit de muncitorul Leckert (Lekuh) împotriva lui von Wahl, guvernatorul orașului Vilno. V. I. Lenin și vecheia „Iskra“, care au arătat în repetate rînduri ce prejudicii aduce mișcării muncitorești de masă teroarea individuală, îi

condamnau pe I. O. Martov și V. I. Zasulici, care justificau actul lui Leckert.

Mai departe este vorba de un articol scris de G. V. Plehanov în legătură cu atentatul lui G. D. Leckert, care urma să fie publicat în numărul următor al „Iskrei“. Plehanov a acceptat propunerea lui Lenin și a scris articolul „Clasa muncitoare rusă și bîta poliției“, care a apărut ca editorial în nr. 22 al „Iskrei“. — 199.

- 180 „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“, organizată de V. I. Lenin în toamna anului 1895. În decembrie 1895 guvernul țarist a dat o lovitură grea „Uniunii de luptă“, arestând o mare parte din militanții ei, în frunte cu V. I. Lenin. Absența îndelungată a întemeietorilor „Uniunii de luptă“, deportați în Siberia, și în primul rînd absența lui V. I. Lenin, a înlesnit promovarea politiciei oportuniste a „tinerilor“ și „economiștilor“, care din 1897, prin intermediu ziarului „Raboceia Mîsl“, propagau în Rusia idei trade-unioniste și bernsteiniene. La mijlocul anului 1898, conducerea „Uniunii“ a încăpăt pe mîna adeptilor ziarului „Raboceia Mîsl“, „economiști“ declarați. Vechii membri ai „Uniunii“ care reușiseră să scape de arestare au participat la pregătirea și desfășurarea Congresului I al P.M.S.D.R. În toamna anului 1900, „Uniunea de luptă“ a fuzionat cu Organizația muncitorească din Petersburg. „Uniunea“ a fost recunoscută drept Comitet al organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. Lupta dintre iskriști și „economiști“ care s-a desfășurat în organizația din Petersburg s-a încheiat în vara anului 1902 prin trecerea Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. pe pozițiile „Iskrei“. — 200.
- 181 Declarația Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. prin care se solidariza cu ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“ și le recunoștea drept organe conducătoare ale social-democrației ruse a apărut sub formă de manifest în iulie 1902; ea a fost reprodusă apoi în „Iskra“ nr. 26 din 15 octombrie 1902. — 201.
- 182 Probabil plecarea la ședința Biroului socialist internațional, al cărui membru era G. V. Plehanov. — 206.
- 183 La Paris I. O. Martov a dus tratative cu membrii „Uniunii social-democraților ruși“ în vederea înființării în străinătate a unei secții a Comitetului de organizare pentru pregătirea congresului partidului, după cum se preconiza în hotărîrea Conferinței de la Belostok. — 206.
- 184 Consfătuirea din Elveția a iskriștilor care activau în Rusia, după cum rezultă din scrisoarea lui V. I. Lenin, intenționa să organizeze L. G. Deutsch, membru al administrației Ligii, profitînd de faptul că în străinătate se aflau cîțiva iskriști practicieni: P. N. Lepeșinski, V. A. Noskov, F. I. Ţekoldin. Inițiativa convocării consfătuirii o avuseseră, se pare, Noskov și Ţekoldin, membri ai „Uniunii din Nord a P.M.S.D.R.“, care se aflau la

- Zürich și au făcut o serie de propuneri în legătură cu organizația „Iskrei” (vezi volumul de față, p. 220—224); Lepeșinski era și el pentru consfătuire. Ideea convocării ei a fost sprijinită de doi membri ai redacției „Iskrei”, G. V. Plehanov și P. B. Akselrod. Consfătuirea nu s-a ținut. — 207.
- 185 Într-o notă de subsol la lucrarea sa „Programul agrar al social-democrației ruse” (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 314), care era în faza de corecțură, urmând să apară în „Zarea” nr. 4, V. I. Lenin trimite la S. N. Bulgakov. Este vorba de menționarea volumului și a paginii din carte lui Bulgakov „Capitalismul și agricultura”. — 208.
- 186 „Comitetul central” al organizației din Petersburg, comitet unificat al „Uniunii de luptă” din Petersburg și al Organizației muncitorești. — 209.
- 187 „Le-ați trimis după pește”. Persoanele respective au fost trimise la Vardoe (Norvegia) după literatură.
Componența grupului care se ocupa cu transportul literaturii prin Vardoe n-a putut fi stabilită. — 210.
- 188 Moștenirea lăsată de un cetățean rus mort în străinătate. Într-o scrisoare adresată lui V. I. Lenin la 5 iunie 1902 și rămasă nepublicată, V. G. Šklearevici comunica despre această moștenire și cerea ca redacția „Iskrei” să angajeze un avocat care să se occupe de afacere pentru ca ziarul să încaseze o treime din moștenire. Redacția „Iskrei” nu a acceptat propunerea. — 217.
- 189 Organizația social-democrată din Crimeea; V. G. Šklearevici făcea legătura între această organizație și redacția „Iskrei”. Corespondențele din Simferopol, Feodosia și Ialta apărute în nr. 24 și 25 ale „Iskrei” oferă date despre activitatea organizației. — 218.
- 190 „Osvobojenie” — revistă bilunară; a apărut în străinătate din 18 iunie (1 iulie) 1902 pînă în 5 (18) octombrie 1905, sub îngrijirea lui P. B. Struve. Organ ilegal al burgheziei liberale ruse, revista a promovat ideile unui liberalism monarhist moderat. În 1903, în jurul revistei s-a grupat (și în ianuarie 1905 s-a constituit) „Uniunea eliberării”, care a ființat pînă în octombrie 1905. Împreună cu zemții constituționaliști, „osvobojeniștii” au constituit nucleul partidului cadet, ființat în 1905. — 222.
- 191 Denumire conspirativă a „Uniunii din Nord a P.M.S.D.R.” (sau „Uniunea muncitorească din Nord”), care a luat ființă în 1900—1901. „Uniunea” grupează organizațiile social-democrate din gubernia Vladimir, Iaroslav și Kostroma. Chiar de la întemeierea ei, „Uniunea din Nord” a întreținut legături cu „Iskra” și a împărtășit linia ei politică și planul ei organizatoric.

După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., „Uniunea din Nord” a fost transformată în Comitetul din Nord al P.M.S.D.R., iar comitetele locale — în grupuri ale Comitetului din Nord. În iulie 1905, la conferința de la Kostroma a organizațiilor din Nord ale

P.M.S.D.R., Comitetul din Nord a fost lichidat și s-au format comitete independente ale organizațiilor din Ivanovo-Voznesensk, Iaroslav și Kostroma. — 223.

- 192 „*Kolea*“ — denumirea conspirativă a Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. Aici este vorba, pe cît se pare, de V. P. Krasnuka, membru al Comitetului organizației din Petersburg, care în august 1902 îl vizitase pe V. I. Lenin la Londra. — 225.
- 193 „*Vechiul prieten*“ care a adus bani lui G. V. Plehanov este, probabil, P. A. Krasikov. Acești bani (500 de ruble) fuseseră adunați de reprezentanții „Iskrei“ la Petersburg și erau destinați ziarului. — 226.
- 194 Comisia de reorganizare a Comitetului organizației din Petersburg, înființată în iulie 1902 într-o ședință comună a reprezentanților „Iskrei“, „Uniunii de luptă“ din Petersburg și Organizației muncitorești. — 227.
- 195 P. B. Akselrod proiecta să meargă la Congresul Partidului social-democrat din Germania de la München, care urma să se deschidă la 14 septembrie 1904. El n-a mai făcut această călătorie. — 228.
- 196 Membrii grupului și ai redacției ziarului „Iujnii Rabocii“ rămași în libertate după masivele arestări operate în primăvara anului 1902. În august 1902 aceștia au început tratativele cu redacția „Iskrei“ în vederea desfășurării unei activități comune de stabilire a unității social-democrației din Rusia. Declarația de solidarizare cu „Iskra“ a membrilor grupului „Iujnii rabocii“, publicată la 1 noiembrie 1902 în „Iskra“ nr. 27 și reprodusă în decembrie 1902 în „Iujnii Rabocii“ nr. 10, a marcat o etapă importantă în consolidarea forțelor social-democrate din Rusia. În noiembrie 1902, grupul „Iujnii rabocii“ împreună cu organizația din Rusia a „Iskrei“, Comitetul organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. și Uniunea din Nord a P.M.S.D.R. au instituit Comitetul de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al partidului. — 228.
- 197 „*Uniunea comitetelor și organizațiilor din Sud ale P.M.S.D.R.*“ a luat ființă în decembrie 1901 la conferința reprezentanților comitetelor și organizațiilor social-democrate din sudul Rusiei (Ekaterinoslav, Nikolaev, Odesa, Harkov, Chișinău) din inițiativa grupului „Iujnii rabocii“. Conferința a ales Comitetul Central al „Uniunii“ și a declarat ziarul „Iujnii Rabocii“ drept organul său de presă. Dar încercarea practică a grupului „Iujnii rabocii“ (în opoziție cu planul iskrist de creare în Rusia a unui partid marxist centralizat cu ajutorul unui ziar politic pe întreaga Rusie) de a reface P.M.S.D.R. prin crearea unor uniuni social-democrate regionale s-a dovedit nerealizabilă și, după numeroase căderi, „Uniunea“ s-a destrămat în primăvara anului 1902. — 229.

- 198 „*Letucii listok gruppî «Borba»*“ nr. 1, apărut în iunie 1902. În editorialul publicat acolo, grupul „Borba“ făcea opozitie planului leninist de creare a partidului expus în cartea „Ce-i de făcut?“. — 231.
- 199 A. S. Tokarev, liderul „economiștilor“ din Petersburg, protestase împotriva declarației din iulie a Comitetului organizației din Petersburg prin care ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“ erau recunoscute drept organe conduceătoare ale social-democrației. El cerea și excluderea reprezentantului organizației din Rusia a „Iskrei“ din comitetul „Uniunii de luptă“ din Petersburg. — 235.
- 200 *Declaratia Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R.* citată în adnotarea anterioară. — 236.
- 201 V. I. Lenin ținuse la 10 noiembrie 1902 la Lausanne, iar la 11 noiembrie la Geneva un referat asupra programului și tacticii eserilor. — 240.
- 202 La 15 august 1902 a avut loc o consfătuire a redacției „Iskrei“ cu reprezentanții Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R., ai organizației din Rusia a „Iskrei“ și ai „Uniunii din Nord a P.M.S.D.R.“ La consfătuire s-a constituit nucleul iskrist al Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al partidului. — 241.
- 203 *Comitetul de organizare* (C. O.) pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. a fost creat, din inițiativa lui V. I. Lenin, la consfătuirea din 2—3 noiembrie 1902 de la Pskov a comitetelor social-democrate. Iskriștii constituau marea majoritate în noul comitet. În C. O. au fost cooptați din partea organizației din Rusia a „Iskrei“ P. A. Krasikov, F. V. Lengnik, P. N. Lepešinski, G. M. Krjjanovski, precum și A. M. Stopani din partea „Uniunii din Nord“ a P.M.S.D.R. — 241.
- 204 „*Krasnoe Znamea*“ — revistă, organ de presă al „economiștilor“, editată la Geneva de către „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“ din noiembrie 1902 până în ianuarie 1903 în locul revistei „Raboce Delo“. Au apărut în total trei numere. — 243.
- 205 G. V. Plehanov n-a mai făcut analiza articolului lui K. Tarasov (N. S. Rusanov) „Evoluția gîndirii socialiste ruse“, publicat în revista „Vestnik Russkoi Revoluții“, pentru „Iskra“, aşa cum intenționa, ci l-a comentat în introducerea sa la cartea lui A. Thun „Istoria mișcărilor revoluționare din Rusia“ (1903) (vezi G. V. Plehanov. Opere, vol. XXIV, Moscova, 1927, p. 113—121). — 243.
- 206 „*Narodnaia volea*“ — organizație politică secretă a narodnicilor teroriști; a luat ființă în august 1879, în urma scindării organizației narodnice „Zemlea i volea“. — 243.
- 207 Grupul „*Svoboda*“, care se intitula grup „revoluționar-socialist“, a fost întemeiat în mai 1901 de E. O. Zelenski (Nadejdin). Lenin a caracterizat acest grup drept unul dintre acele grupulețe „lipsite

- de orice bază“, care nu aveau „nici idei, nici program, nici tactică și nici organizare, care să prezinte ceva temeinic, serios, și erau lipsite de rădăcini în mase“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 236). Grupul „Svoboda“ a editat în Elveția un ziar cu același nume, din care au apărut 2 numere. El a propagat ideile „economismului“ și terorismului și a militat alături de „economistii“ din Petersburg împotriva „Iskrei“ și a Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. A ființat pînă în 1903. — 245.
- 208 Congresul Internaționalei a II-a, care urma să fie convocat în 1903, dar a avut loc în 1904 la Amsterdam. — 245.
- 209 Este vorba de ședința Biroului socialist internațional care a avut loc la 29 decembrie 1902 la Bruxelles și la care G. V. Plehanov n-a participat. — 247.
- 210 Probabil, referatul cu privire la programul și tactica eserilor ținut de Lenin la 29 noiembrie 1902 la Londra. — 248.
- 211 La sfîrșitul anului 1902 existau la Odesa două organizații: comitetul social-democrat, de orientare antiiskristă, și „Uniunea revoluționară a social-democraților din Sud“, constituită în septembrie 1902. În decembrie 1902, „Uniunea din Sud“ și-a încetat existența ca organizație independentă. În urma luptei tenace duse împotriva „economistilor“ și „borbiștilor“ de către adeptii „Iskrei“ de la Odesa (R. S. Zemleacika, K. O. Levițki ș.a.), în aprilie 1903 „Uniunea din Sud“ a fuzionat cu organizația „Iskrei“. V. I. Lenin relatează acest fapt în scrisoarea din 18 decembrie 1902 către L. I. Akselrod (vezi volumul de față, p. 250—251). — 249.
- 212 Greva din 2—25 noiembrie de la Rostov, căreia V. I. Lenin i-a consacrat articolul „Evenimente noi și probleme vechi“ (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 56—62). — 250.
- 213 „Bîrlogul“ — era denumită în glumă camera din apartamentul lui V. I. Zasulici de la Londra, pe care o împărtăsea I. O. Martov și I. S. Blumenfeld, din cauza dezordinii care domnea în ea. — 255.
- 214 Cu privire la *organizația din Rusia a „Iskrei“* vezi Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, adnotarea 34. — 258.
- 215 Corespondențele din Rusia primite la redacția revistei „Jizn“ pe care, după lichidarea revistei, V. D. Bonci-Bruevici le-a trimis redacției „Iskrei“. — 259.
- 216 V. I. Lenin răspunde la o scrisoare a lui I. V. Babuškin prin care acesta îi cerea să formuleze niște întrebări pe baza cărora să fie „examinați“ membrii grupului de propaganisti, spre a se putea preciza poziția lor față de principiile „Iskrei“. — 261.
- 217 Denumirea conspirativă a grupului „Iujnii rabocii“. Textul înștiințării la care se referea V. I. Lenin mai departe a fost adoptat în

- decembrie 1902 de către Comitetul de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. (vezi Opere complete, vol. 7, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 88—92). — 263.
- 218 *Cei trei rostoveni sosiți în străinătate*: I. I. Stavski, Mocealov și Z. Mihailov. În „*Iskra*“ nr. 35 din 1 martie 1903 a fost publicată scrisoarea Comitetului din regiunea Donului a P.M.S.D.R., prin care acesta se declară solidar cu „*Iskra*“ și „*Zarea*“ în toate problemele de program, tactică și organizare. — 264.
- 219 V. I. Lenin se referă la două manifeste (din septembrie și octombrie) ale comitetului Organizației muncitorești, citate în articolul „*Sciziunea din Petersburg*“, apărut în „*Iskra*“ nr. 30 din 15 decembrie 1902. Manifestul din septembrie fusese publicat în „*Suplimentul*“ la gazeta-revistă muncitorească social-democrată „*Otklikî*“ nr. 1 (decembrie 1902), editată la Geneva de către grupul „*Svoboda*“. — 265.
- 220 Este vorba de broșura „*Listok rabocih kass*“ (seria a 2-a, editată de muncitorii din Harkov organizați în sindicate) și de revista hectografiată „*Harkovskii Proletarii*“, apărută în octombrie 1901. — 266.
- 221 În nr. 16 al revistei „*Raboceaia Mîsl*“, noiembrie-decembrie 1902, a fost publicat „*Protestul comitetului Organizației muncitorești*“, îndreptat împotriva declarației Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. prin care „*Iskra*“ și „*Zarea*“ erau recunoscute drept organe conduceătoare ale partidului. În același număr al ziarului a fost publicată o scrisoare a comitetului Organizației muncitorești către grupul „*Svoboda*“ și redacția revistei „*Otklikî*“, în care acesta își exprima recunoștința pentru simpatia arătată și hotărîrea de a-l sprijini. „*Listok «Rabocei Mîslî»*“ a fost scos de Comitetul organizației din Petersburg, de orientare iskristă, în decembrie 1902 și ianuarie 1903, în locul ziarului „*Raboceaia Mîsl*“. „*Listok «Rabocei Mîslî»*“ nr. 1 a fost distrus printr-o hotărîre a comitetului pentru că era prea slab (vezi volumul de față, p. 275). — 267.
- 222 „*Proletariat*“ — ziar ilegal editat în limba armeană, organul „*Uniunii social-democraților armeni*“. A apărut un singur număr, în octombrie 1902, la Tiflis (din motive conspirative se indică drept loc de apariție Geneva). Ziarul a fost fondat de S. G. Șahumian, ajutat de B. M. Knunianț. — 274.
- 223 V. I. Lenin nu a scris articolul împotriva lui A. Rudin. Broșura lui Lenin „*Aventurism revoluționar*“ (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 367—388) a apărut fără a i se anexa alte articole ale sale împotriva eserilor (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 363—366). — 275.

- 224 La 2 ianuarie 1703 a început să apară regulat în Rusia primul ziar rus, intitulat „*Știri despre treburile ostășești și alte lucruri vrednice de afflare și luare-aminte, petrecute în statul moscovit și în vecinătăți*“. Cu prilejul împlinirii a 200 de ani de la apariția primului ziar rus, Comitetul organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. a scos la 3 ianuarie 1903 un manifest intitulat „*200 de ani de presă în cătușe*“, în care înfiera odiosul sistem al cenzurii existent în Rusia, trecea în revistă lupta dusă pentru libertatea cuvîntului (începînd cu Radîșcev și continuînd cu Herzen), înfățișa amplă dezvoltare a presei revoluționare ilegale la sfîrșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, chemînd la luptă pentru răsturnarea absolutismului. — 275.
- 225 Paralel cu scrisoarea de față, V. I. Lenin scrisese un „*Proiect de apel al Comitetului de organizare din Rusia către Ligă, Uniune și Comitetul din străinătate al Bundului*“ (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 93) pe care-l trimisese la 5 februarie lui Martov la Paris pentru a fi discutat cu P. A. Krasikov și V. A. Noskov, membri ai C.O. din Rusia (vezi volumul de față, p. 277). — 276.
- 226 *Secția din străinătate a Comitetului de organizare* a fost formată din : L. G. Deutsch, din partea redacției „*Iskra*“, A. I. Kremer, din partea Bundului, și N. N. Lohov (Olhin), din partea „*Uniunii social-democraților ruși din străinătate*“. — 278.
- 227 „*Narodnoe Delo*“ — organul de presă al partidului eserilor, editat la Geneva din 1902 pînă în 1904 în culegeri (nr. 1 a apărut ca ziar). — 287.
- 228 Lenin se pregătea pentru prelegerile pe care urma să le țină la Școala superioară rusă de științe sociale din Paris pe tema „*Concepțiile marxiste asupra problemei agrare în Europa și în Rusia*“ (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 105—114) și pentru referatul despre programul agrar al eserilor și social-democraților. Lenin a ținut la Paris prelegeri și referate la sfîrșitul lunii februarie și începutul lunii martie 1903. — 288.
- 229 Comitetul organizației din Nijni Novgorod hotărîse să nu se facă recurs împotriva sentinței de condamnare a celor care participaseră la demonstrația de la 1 Mai 1902 la Sormovo și Nijni Novgorod. — 289.
- 230 Această scrisoare a Comitetului din Nijni Novgorod al P.M.S.D.R. n-a apărut în „*Iskra*“. — 290.
- 231 *Manifestul „Către toți cetățenii din Nijni Novgorod“* al Comitetului din Nijni Novgorod al P.M.S.D.R. a fost difuzat în oraș cu două zile înaintea procesului care a avut loc la 29—31 octombrie 1902. — 290.
- 232 În disputa care a urmat după referatul despre programul agrar al eserilor și social-democraților ruși prezentat de V. I. Lenin la

- 3 și 6 martie 1903 la Paris, Nevzorov (I. M. Steklov) a fost unul dintre cei care au încercat să-l combată pe V. I. Lenin. — 293.
- 233 V. I. Lenin și N. K. Krupskaia urmău să se mute de la Londra la Geneva împreună cu redacția ziarului „Iskra“, care își schimba sediul. Mutarea a avut loc la sfîrșitul lunii aprilie 1903. — 295.
- 234 Declarația de solidaritate a social-democrației poloneze cu P.M.S.D.R. nu a apărut în „Iskra“. Reprezentanții social-democrației poloneze au participat la Congresul al II-lea cu vot consultativ. — 296.
- 235 „Ieșirea“ Bundului împotriva Comitetului din Ekaterinoslav al P.M.S.D.R. a fost expusă pe larg de Lenin în articolul „Are oare nevoie proletariatul evreiesc de un «partid politic de sine stătător?»“ (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 115—120). — 298.
- 236 „S.-Peterburgskie Vedomosti“ — ziar; a apărut la Petersburg din 1728, ca o continuare a primului ziar rusesc, ziarul „Vedemostî“, care își începește apariția în 1703. Din 1728 pînă în 1874 „S.-Peterburgskie Vedomosti“ a fost editat de Academia de Științe, din 1875 — de Ministerul Instrucționii Publice. Ziarul a continuat să apară pînă la sfîrșitul anului 1917. — 299.
- 237 Scrisoarea lui E. M. Aleksandrova a fost publicată în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII, p. 345—353. — 300.
- 238 P.P.S. — Partidul socialist polonez, înființat în 1892. — 300.
- 239 Lucrarea lui F. Engels „Problema țărănească în Franță și în Germania“ (vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 479—501). Pregătindu-și prelegerile despre problema agrară, V. I. Lenin a tradus în limba rusă, în februarie 1903, o parte din articolul lui Engels (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 441). — 305.
- 240 Raportul „Schismă și secte în Rusia“, scris de V. D. Bonci-Brucevič la propunerea lui V. I. Lenin și G. V. Plehanov pentru Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Ulterior, el a fost publicat în foia social-democrată pentru sectanți „Rassvet“ nr. 6—7 pe 1904. Proiectul de rezoluție cu privire la editarea unei publicații pentru sectanți a fost scris de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 303). — 305.
- 241 V. I. Lenin răspunde la scrisoarea lui A. M. Kalmikova scrisă la 31 august 1903 (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. VI, p. 201—202). — 305.
- 242 „Izvoarele californiene“, probabil o sursă de venituri permanentă a „Iskrei“, care nu a putut fi identificată. — 309.
- 243 Potrivit statutului adoptat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., trebuiau numiți doi reprezentanți ai C.C. în Consiliul partidului. — 311.

- 244 Legea cu privire la delegații de fabrică a fost dată la 10 iunie 1903. V. I. Lenin o analizează amănunțit în articolul său „Era reformelor“ (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 306—313).
- Numărul rezoluției „Cu privire la delegații muncitorilor din fabrici“ a fost dat după materialele manuscrise ale proceselor verbale de la Congresul al II-lea. Textul rezoluției vezi în „Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Iulie-august 1903. Procesele-verbale“, Moscova, 1959, p. 433. — 317.
- 245 „Manifestul dat de «Raboceia volea»“ — declarația asociației social-democratice „Raboceia volea“ (1902—1903) în care se recunoștea justețea concepțiilor și tacticii „Iskrei“, se anunță dizolvarea uniunii și aderarea ei la Comitetul P.M.S.D.R. din Odesa. Manifestul a fost publicat în „Iskra“ nr. 50 din 15 octombrie 1903. — 318.
- 246 Adunarea plenară a membrilor fostei redacții a „Iskrei“ („cei șase“) convocată pentru a discuta problema unui acord la care a participat și F. V. Lengnik, membru al C.C. Repetatele încercări ale redacției O.C. (V. I. Lenin și G. V. Plehanov) de a determina pe I. O. Martov să intre în redacție, iar pe ceilalți foști redactori și colaboratori ai „Iskrei“ din minoritate să colaboreze la ziar, nu dăduseră nici un rezultat, din cauză că menșevicii pretindeau să fie cooptați în redacție toți cei patru foști redactori. Lui Lenin îi era absolut clară „absurditatea“ acestei pretenții și el ajunsese la convingerea că orice încercări de a duce tratative sunt inutile. Dar, la 4 octombrie 1903, Plehanov a mai făcut o încercare. El a propus să fie cooptați doi, dar și această propunere a fost respinsă. Amănunte în legătură cu adunarea din 4 octombrie și corespondența care a urmat vezi în Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 337—346. — 319.
- 247 Scrisoarea de față a mai fost trimisă lui P. B. Akselrod, V. I. Zasulici, A. N. Potresov (Starover) și L. D. Troțki. În scrisoare lipseau alineatele : „Mai mult decât atât. Și apariția celei de-a doua ediții a broșurii din «Krasnoe Znamea»... sfîrșitul manuscrisului“ și „În sfîrșit, în interesul muncii, îți punem încă o dată în vedere... în organul suprem al partidului“ (vezi volumul de față, p. 321), care figurează în scrisoarea adresată lui I. O. Martov. Pe plic V. I. Lenin a notat : „Foarte important. Copia scrisorii mele și a lui Plehanov adresată la 6.X.1903 lui Martov et Co. și răspunsul lui Martov“. — 321.
- 248 Înștiințarea în legătură cu Congresul al II-lea al partidului care urma să fie dată de C.C. (vezi „Congresul al doilea al P.M.S.D.R. Iulie-august 1903. Procesele-verbale“. Moscova, 1959). Proiectul de înștiințare fusese trimis cu puțin înainte în Rusia. — 324.
- 249 „Conflictul personal“ dintre V. I. Lenin și I. O. Martov, survenit la Congresul al II-lea al Ligii, constă în următoarele : Martov

acuza pe Lenin că în raportul la congresul Ligii ar fi prezentat astfel lucrurile, încit reieșea că la Congresul al II-lea al partidului Martov s-ar fi comportat ca un intrigant și un minciună în problema modului de organizare a redacției O.C. și-l chema în fața unei comisii de arbitraj. Lenin a protestat împotriva acestei metode de luptă și a acceptat cererea lui Martov, chemîndu-l, la rîndul său, în fața unei comisii de arbitraj în această chestiune. Conflictul a fost aplanat în a doua jumătate a lunii noiembrie 1903, în urma mediației lui G. M. Krjjanovski, care se afla atunci în străinătate, printr-un schimb de scrisori între Lenin și Martov. Dorința lui Lenin ca aceste scrisori să fie consegnate într-o anexă la procesele-verbale ale congresului Ligii (vezi scrierea din 2.XII.1903 adresată lui F. I. Dan) nu a fost îndeplinită de comisia de redactare a proceselor-verbale. Faptul „lichidării conflictului personal“ dintre el și Martov a fost consegnat de ea doar prin următoarea notă la pasajul respectiv din procesele-verbale : „Problema comisiei de arbitraj a fost lichidată în urma explicațiilor avute între tovarășii Lenin și Martov după congresul Ligii“ („Procesele-verbale ale celui de-al II-lea Congres ordinar al Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“, p. 66). Scrisorile lui Lenin și Martov au fost publicate ulterior în „Procesele-verbale ale Congresului al II-lea al Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse comentate“, Geneva, 1904. — 343.

- 250 Din cauza „*Scrisorii către redacția «Iskrei»*“ (vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 94—98), prima parte a articolului „Burghezia narodnicizantă și narodnicismul dezorientat“ (op. cit., p. 79—87), cules pentru nr. 53 al „Iskrei“, a apărut în nr. 54. În partea a doua a acestei lucrări, Lenin intenționa să analizeze articoul lui P. Novobranțev „Problemele fundamentale ale programului revoluționar rus“. Lenin nu și-a continuat articoul. Materialele pregătitoare în vederea acestui articol vezi op. cit., p. 458—465. — 344.
- 251 „*Drujeskie Reci*“ — revistă-gazetă săptămînală ilustrată, fondată și redactată de contele V. P. Meșcerski. A apărut la Petersburg începînd din 1903 pînă în februarie 1917. — 344.
- 252 Tratativele Comitetului Central cu menșevicii în legătură cu situația creată în partid după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — 347.
- 253 „*Moskovskie Vedomosti*“ — gazetă editată din 1756 de Universitatea din Moscova inițial sub forma unei mici foi. Din 1863 gazeta a încăput pe mîinile lui M. N. Katkov și a devenit un organ de presă monarho-naționalist, care exprima concepțiile păturilor celor mai reacționare ale moșierilor și clerului. Din 1905, „*Moskovskie Vedomosti*“ a devenit una dintre principalele publicații ale ultra-reacționarilor. A apărut pînă la Mareea Revoluție Socialistă din Octombrie. — 347.

- 254 Ultimatumul prezentat de Comitetul Central menșevicilor la 25 noiembrie 1903. Punctele principale ale acestui ultimatum au fost expuse de Lenin în scrisoarea adresată de el Comitetului Central la 4 noiembrie 1903 (vezi volumul de față, p. 330—331). Menșevicii, ajutați intens de G. V. Plehanov, care a doua zi după ultimatum a cooptat în redacția O.C. pe toți foștii redactori, au respins ultimatumul C.C. și au pășit pe calea luptei deschise împotriva majorității partidului.
- Vezi aprecierea dată de Lenin ultimatumului C.C. în carte „Un pas înainte, doi pași înapoi“ (vezi Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 364—365). — 347.
- 255 Scrisoarea lui N. E. Vilonov a fost inclusă de Lenin, cu mici prescurtări, în postfața sa la broșura „Scrisoare către un tovarăș despre sarcinile noastre organizatorice“ (vezi Opere complete, vol. 7, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 29—31). — 348.
- 256 Comisia executivă a C.C., înființată în a doua jumătate a lunii octombrie 1903, era alcăuită din trei membri ai C.C. — G. M. Krjijanovski, L. B. Krasin și F. V. Gusarov. — 352.
- 257 Publicarea materialelor în legătură cu tratativele duse de C.C. cu opozitia menșevică din străinătate (de la Geneva). — 353.
- 258 „Rassvet“ — foaică social-democrată pentru sectanți pe care o edita la Geneva V. D. Bonci-Bruevici în urma hotărîrii Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. — 354.
- 259 La întoarcerea lui G. M. Krjijanovski din străinătate, Comitetul Central, pe baza informațiilor aduse de acesta în legătură cu rezultatele tratativelor cu menșevicii, a trimis comitetelor o scrisoare în care se escamota lupta îndărjită din partid și se propaga o politică împăciuitoristă față de menșevici. — 355.
- 260 Este vorba de rezoluția adoptată de redacția „Iskrei“ noi, menșevice, în legătură cu publicarea în foaie volantă a scrisorii lui Lenin „De ce m-am retras din redacția «Iskrei»“. — 356.
- 261 Scrisoarea adresată din Paris lui V. I. Lenin de către S. I. Gusev (Lebedev), în care se relatează amănunțit despre referatul lui I. O. Martov, vezi în „Culegeri din Lenin“, vol. X, p. 105—110. — 358.
- 262 Scrisoarea de față reprezintă un post-scriptum la scrisoarea anterioară, din 30 decembrie 1903. Ele au fost expediate o dată la 5 ianuarie 1904. — 361.
- 263 Publicarea materialelor în legătură cu tratativele duse de C.C. cu opozitia menșevică (de la Geneva). — 364.
- 264 Dată fiind scizunea survenită la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., bolșevicii au trebuit să-și schimbe adresele pe care le era trimisă corespondența conspirativă din Rusia, pentru ca ea să nu ajungă în mâinile menșevicilor. În acest scop, V. D. Bonci-

- Bruevici s-a întâles cu prietenii săi politici care se aflau în diferite orașe din Elveția, ca corespondența din Rusia să fie trimisă pe adresele lor. — 372.
- 265 *Acordul cu Nil* — acordul dintre V. I. Lenin și V. A. Noskov, care venise în străinătate ca reprezentant al C.C. și ca al doilea membru al Consiliului din partea C.C., în locul lui Lengnik, plecat în Rusia. Pe baza acestui acord, Noskov urma să acționeze în străinătate împreună cu Lenin și de comun acord cu el în numele Comitetului Central. „Acordul“ a fost semnat la 13 (26) mai, în prezența celui de-al treilea membru al C.C., M. M. Essen, care se afla în străinătate (vezi Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 420—421). — 378.
- 266 În „Cronica luptei revoluționare“, „Iskra“ (nr. 62 din 15 martie) relatează următoarele în legătură cu căderea de la Nikolaev : „În noaptea de 8 spre 9 martie a fost confiscată tipografia și au fost arestate 4 persoane. Apoi au mai fost arestate multe alte persoane“. Esența conflictului de la Comitetul din Nikolaev a fost expusă de V. I. Lenin, în cursul discutării problemei, la ședința Consiliului partidului din 18 iunie 1904 (vezi Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 438—439).
- Nu s-au putut stabili numele persoanelor menționate în scrișoare prin inițiale, de asemenea nu există date cu privire la grupul de agitatori menționat la sfîrșitul scrisorii. — 381.
- 267 Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. Cazul era următorul : Comitetul bolșevic din Irkutsk al P.M.S.D.R. a refuzat să ajute un membru al Bundului fugit din Siberia. Refuzul său era determinat de numeroasele arestări operate printre membrii Comitetului din Irkutsk și de imposibilitatea de a ajuta pe toți cei care fugeau de la locurile de deportare. Bundistul fusese înștiințat în acest sens înainte de a fugi.
- F. I. Dan s-a adresat Comitetului Central, în numele secției de la Paris a Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse, cu rugămintea de a cerceta cazul. Scrisoarea de față reprezintă răspunsul lui V. I. Lenin la cererea lui Dan. — 385.
- 268 În vara anului 1904, în timp ce V. I. Lenin lipsea din Geneva (V. I. Lenin și N. K. Krupskaia și-au petrecut lunile iulie și august în munți), iar V. A. Noskov, membru al secției din străinătate a C.C., era plecat în Rusia, întreaga muncă practică curentă a secției din străinătate a C.C. a fost încredințată colegiului agentilor din străinătate ai C.C., alcătuit din V. D. Bonci-Bruevici, M. N. Leadov și P. N. Lepeșinski. Primul conducea serviciul de expediție din străinătate al C.C., al doilea era casier pentru străinătate, iar al treilea locuitor al reprezentantului din străinătate al C.C. în relațiile cu redacția „Iskra“. Agentii din străinătate ai C.C. consultau pe Lenin în toate problemele importante și îi trimiteau totodată corespondența sosită din Rusia. — 386.

- 269 Reprezentanții din străinătate ai C.C. (V. I. Lenin și V. A. Noskov) dăduseră colegiului din Geneva al agenților din străinătate ai C.C. o împuternicire oficială scrisă prin care acest colegiu era autorizat să se ocupe de toate treburile secției din străinătate a C.C. În lipsa membrilor Comitetului Central. Întrucât agenții din străinătate ai C.C. nu erau în posesiunea acestui document oficial, redacția „Iskrei“ a refuzat să trateze cu ei în calitate de locuitorii împuterniciți ai membrilor din străinătate ai Comitetului Central. V. D. Bonci-Bruevici îi scrisește lui Lenin despre acest nou conflict cu redacția „Iskrei“. — 386.
- 270 Biblioteca de la Geneva a partidului, organizată pe lîngă secția din străinătate a C.C. și care se întreținea din fonduri proprii (cotizații de membru și colecte speciale). Cei 300 de franci de care pomenește Lenin au fost luați de bibliotecă cu împrumut din casa partidului și au fost restituîti peste puțin timp. — 386.
- 271 Este vorba de o scrisoare deschisă a 37 de bolșevici (grupul de la Geneva) adresată lui G. V. Plehanov în legătură cu răspunsul acestuia la o scrisoare deschisă a lui M. N. Leadov. Leadov publicase această scrisoare deschisă către Plehanov în „Iskra“ nr. 67 din 1 iunie 1904 pe marginea articolului „Nu mai putem tăcea!“ din nr. 66 (15 mai 1904), în care Plehanov critica violent activitatea reprezentanților din străinătate ai C.C., cerînd membrilor C.C. să se desolidarizeze de Lenin și de broșura sa „Un pas înainte, doi pași înapoi“. Leadov cerea lui Plehanov să dea publicitate fapte și documente care să confirme justitia caracterizării făcute de Plehanov activității reprezentanților din străinătate ai C.C., precum și motivele reale pentru care cerea membrilor C.C. să se desolidarizeze de Lenin. Plehanov i-a dat în același număr al „Iskrei“ un răspuns tâios lui Leadov, fără să aducă în fond explicațiile cerute de el în legătură cu acuzațiile aduse lui Lenin și Comitetului Central. Răspunsul lui Plehanov a determinat un grup de 37 de bolșevici din străinătate să-i adreseze o nouă scrisoare deschisă. În această scrisoare, bolșevicii constatau că Plehanov se eschiva să-și întemeieze pe documente și pe fapte acuzațiile pe care le adusese Comitetului Central și reprezentanților lui din străinătate și îl criticau cu asprime pentru comportarea lui în acest caz și în general pentru atitudinea sa față de majoritatea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. — 387.
- 272 La 13 iunie 1904, Consiliul partidului dăduse o hotărîre cu privire la reprezentarea la Congresul Internațională a II-a, care urma să se țină la Amsterdam. Vezi cuvîntările lui V. I. Lenin la ședința Consiliului în legătură cu această problemă în Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 434. — 387.
- 273 Cele mai multe dintre rezoluțiile acestor comitete pentru convocarea Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. au fost publicate în 1904 în cărțea lui N. Šahov „Lupta pentru congres“ (vezi și

„Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. Culegere de documente și materiale”, Moscova, 1955, p. 41—244). — 390.

- 274 La cererea redacției „Iskrei“, V. D. Bonci-Bruevici și lîvrase contra plată din stocul de expediție al C.C. 30 de exemplare din revista „Zarea“, lucru cu care M. N. Leadov nu era de acord. — 390.
- 275 Nu se cunoaște sensul exact al cuvintelor „neînfricatul torpilor“. Din context se pare că ele se referă la M. N. Leadov. — 391.
- 276 Publicațiile bolșevice și documentele menționate aici sunt: 1) o broșură a lui Galerka (M. S. Olminski) și Readovoi (A. Bogdanov), intitulată „Neînțelegerile noastre“, 2) o înștiințare a lui V. D. Bonci-Bruevici cu privire la editarea de literatură social-democrată bolșevică, înștiințare la care era anexată o scrisoare a lui Glebov (V. A. Noskov) prin care se refuza tipărirerea acestei înștiințări la tipografia partidului, 3) o broșură a lui Galerka, intitulată „Jos bonapartismul“ (înștiințarea lui Bonci-Bruevici a fost tipărită pe ultima filă a broșurii „Neînțelegerile noastre“ — vezi ediția de la Geneva din 1904). — 391.
- 277 *Chestiunea* discutată de V. I. Lenin cu „Ilia“ (I. S. Vilenski), care conducea tipografia partidului, era conflictul dintre Lenin și majoritatea împăciuitoristă a Comitetului Central în legătură cu conducerea tipografiei de la Geneva a partidului. — 391.
- 278 O scrisoare către cinci membri ai Comitetului Central trimisă de V. I. Lenin în Rusia, în care se motiva protestul împotriva „declarației din iulie“ a C.C. (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 22—24).

„Declarația din iulie“ a Comitetului Central a fost adoptată în iulie 1904 de membrii împăciuitoristi ai Comitetului Central: L. B. Krasin, V. A. Noskov și L. E. Galperin. Ea conținea 26 de puncte, dintre care 9 au fost publicate în „Iskra“ nr. 72 din 25 august (7 septembrie) 1904, sub titlul „O declarație a Comitetului Central“. Hotărîrea a fost adoptată în mod ilegal, fără știrea a doi membri ai Comitetului Central: V. I. Lenin, aflat în Elveția, și R. S. Zemleacika, cărora nu li s-a dat astfel posibilitatea de a susține în C.C. pozițiile majorității partidului. Prin această hotărîre, împăciuitoristii aprobau cooptarea făcută de Plehanov în redacția menșevică a noii „Iskre“. În Comitetul Central au fost cooptați încă trei împăciuitoristi: A. I. Liubimov, L. I. Karpov și I. F. Dubrovinski. Împăciuitoristii s-au pronunțat împotriva convocării Congresului al III-lea al partidului și au dizolvat Biroul din Sud al Comitetului Central, care desfășura munca de agitație în favoarea convocării congresului. Ei au pus pe V. I. Lenin în imposibilitate de a-și exercita drepturile de reprezentant al C.C. al partidului în străinătate și i-au interzis să-și publice lucrările fără permisiunea colegiului C.C.

Prin adoptarea „declarației din iulie“, împăciuitoristii din Comitetul Central se deziceau cu totul de hotărîrile Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. și treceau fățis de partea menșevicilor.

Comitetele locale de partid din Petersburg, Moscova, Riga, Baku, Tiflis, Imeretia-Mingrelia, Nikolaev, Odesa, Ekaterinoslav au sprijinit pe V. I. Lenin și au condamnat cu hotărîre „declarăția din iulie“ (vezi volumul de față, p. 402—403). — 391.

- 279 Tipografia cooperatistă rusă din Geneva. După ruptura efectivă dintre Lenin și grupul publicistic din străinătate, pe de o parte, și Comitetul Central conciliator, pe de altă parte, Bonci-Bruevici a încheiat cu această tipografie un contract în vederea editării de literatură bolșevică. — 391.
- 280 Lovitura săvârșită în C.C. de cei trei membri împăciutoriști ai săi (V. A. Noskov, L. B. Krasin, L. E. Galperin) la ședința din iulie (vezi adnotarea 278). — 391.
- 281 V. A. Noskov îi comunicase lui Lenin hotărîrea C.C. în legătură cu cooptarea în C.C. a trei membri noi — L. I. Karpov, A. I. Liubimov și I. F. Dubrovinski — și îi ceruse ca în termen de o săptămână să voteze pentru sau contra candidaților desemnați. — 394.
- 282 V. I. Lenin se referă la „declarăția din iulie“ a C.C. și trădarea hotărîrilor Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. de către împăciutoriștii din C.C. — 396.
- 283 În scrisoarea adresată la 12 septembrie 1904 lui V. D. Bonci-Bruevici, V. A. Noskov îi comunica că broșura lui Galerka (M. S. Olminski) și Readovoi (A. Bogdanov) „Neînțelegerile noastre“, dată la cules la tipografia partidului, va fi înapoiață lui Galerka (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XV, p. 167). — 398.
- 284 V. I. Lenin nu a participat la Congresul de la Amsterdam. El și-a transmis mandatul lui M. N. Leadov și P. A. Krasikov, membri ai delegației P.M.S.D.R. la congres. — 400.
- 285 La recomandarea lui V. A. Noskov, V. D. Bonci-Bruevici intenționa să ceară aprobarea scrisă a C.C. pentru înființarea „Editurii pentru literatură social-democrată V. Bonci-Bruevici și N. Lenin“ (vezi adnotarea 293). — 401.
- 286 Scrisoarea de față a fost scrisă în spațiul rămas liber în scrisoarea trimisă de V. A. Noskov la 12 septembrie 1904 lui V. D. Bonci-Bruevici, pe care acesta i-o transmisesese lui Lenin (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XV, p. 167—168). — 401.
- 287 *Biroul din Sud al Comitetului Central* s-a constituit în februarie 1904 cu sprijinul direct al lui V. I. Lenin. El era alcătuit din V. V. Vorovski, I. H. Lalaiant și alții. Sediu permanent era la Odesa. Chiar de la înființare, biroul s-a situat pe poziții bolșevice ferme, întreținând o legătură directă cu Lenin. Cînd a apărut „declarăția din iulie“ (vezi adnotarea 278), Biroul din Sud a desfășurat o amplă activitate, explicînd comitetelor

P.M.S.D.R. adeveratele cauze ale divergențelor apărute în partid după Congresul al II-lea, a întâmpinat unificarea a trei dintre cele mai mari comitete, comitetele din Odesa, Nikolaev și Ekaterinoslav, și a dus o luptă consecventă cu menșevicii și împăcăvitoriștii, cerând convocarea imediată a Congresului al III-lea al partidului împotriva voinei instituțiilor centrale: Comitetul Central, Organul Central și Consiliul partidului.

Biroul din Sud al Comitetului Central a ființat pînă la mijlocul lunii august 1904, fiind dizolvat prin „declarația din iulie“ a Comitetului Central, declarație adoptată în mod ilegal. El a fost refăcut în toamna anului 1904, la prima conferință bolșevică a comitetelor P.M.S.D.R. din Sud. Biroul din Sud împreună cu cel din Nord și cu cel din Caucaz au format nucleul Biroului Comitetelor Majorității din Rusia (B.C.M.), constituit definitiv în decembrie 1904. — 404.

- 288 Secția muncitorească a C.C. în vechea componență, împreună cu agenții ei din străinătate, fusese desființată, iar răspunderea pentru acest sector fusese data lui V. A. Noskov. — 406.
- 289 V. I. Lenin se referă la scrisoarea lui F. V. Lengnik scrisă la 22 august 1904 în închisoarea Taganskaia din Moscova (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XV, p. 159—162). — 407.
- 290 În septembrie-decembrie 1904 au avut loc trei conferințe ale unor comitete bolșevice locale: a Comitetului din Sud, din Caucaz și din Nord: 1) Conferința regională din Sud (reunind 3 comitete: din Odesa, din Ekaterinoslav și din Nikolaev) s-a ținut în septembrie 1904. Ea s-a pronunțat pentru convocarea Congresului al III-lea al partidului și a propus crearea unui Comitet de organizare pentru convocarea congresului, format din R. S. Zemleacika, M. N. Leadov și A. Bogdanov. Conferința a însărcinat pe V. I. Lenin să fixeze întreaga componență a acestui comitet.
 2) Conferința regională a Comitetului Uniunii din Caucaz (reunind 4 comitete: Baku, Batum, Tiflis și Imeretia-Mingrelia) a avut loc în noiembrie 1904 la Tiflis. Ea s-a pronunțat pentru convocarea imediată a Congresului al III-lea și a ales un birou pentru pregătirea lui.
 3) Conferința regională din Nord (reunind 6 comitete: Petersburg, Moscova, Tver, Riga, din Nord și Nijni Novgorod) a avut loc în decembrie 1904. Conferința și-a exprimat neîncredere în organele centrale ale partidului, care erau acaparate de menșevici, s-a pronunțat categoric pentru convocarea Congresului al III-lea și a format un birou special pentru organizarea congresului. — 409.
- 291 Conferința celor 22 — confațuire care a avut loc din inițiativa lui V. I. Lenin în prima jumătate a lunii august 1904 în împrejurimile Genevei. La confațuire au luat parte 19 membri ai P.M.S.D.R.: V. I. Lenin, N. K. Krupskaja, M. S. Olminski, M. N. Leadov, P. N. Lepešinski și alții. A fost adoptat apelul

„Către partid“, scris de V. I. Lenin, în prima sa variantă (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua p. 1—12). La hotărîrile consfătuiriilor raliindu-se curînd după aceea încă 3 bolșevici, apelul „Către partid“ a fost lansat în numele a 22 de bolșevici (op. cit., p. 13—21).

Apelul „Către partid“ a devenit pentru bolșevici un program de luptă pentru convocarea celui de-al III-lea Congres al partidului. — 409.

- 292 Pe manuscris se află însemnat de mîna unui necunoscut: „De trimis: 1) la Moscova, 2) la Odesa, 3) la Saratov, 4) la Petersburg, 5) la Riga, 6) la Baku pentru toate comitetele din Caucaz“. — 409.
- 293 *Editura pentru literatură social-democrată* V. Bonci-Bruevici și N. Lenin a fost înființată de bolșevici la sfîrșitul lunii martie 1904, după ce redacția „Iskra“ menșevice a refuzat să publice declaratiile organizațiilor și membrilor de partid care s-au ridicat în apărarea hotărîrilor Congresului al II-lea, cerînd convocarea Congresului al III-lea al partidului.
- În înștiințarea cu privire la fondarea editurii Bonci-Bruevici scria: „Pornind la editarea literaturii social-democrate de partid, în special a celei consacrate susținerii poziției principiale a majorității Congresului al II-lea al partidului, chem pe toți simpatizanții noștri să sprijine această inițiativă dîndu-ne lucrari și fonduri“. Înștiințarea, publicată pe coperta broșurii lui Galerka și Readovoii „Neînțelegerile noastre“, a fost retipărită apoi pe coperta fiecărei broșuri scoase de editură. — 409.
- 294 În suplimentul la „Iskra“ nr. 73—74 au fost publicate o serie de hotărîri ale Consiliului P.M.S.D.R. În prima dintre aceste hotărîri, cu privire la procedura de convocare a Congresului al III-lea, se anunță adoptarea unor măsuri care aveau drept scop să îngreueze agitația în favoarea ținerii congresului și să nu permită convocarea lui în termenul cel mai scurt. — 410.
- 295 În broșura „Către partid“ a fost publicat apelul cu același titlu scris de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 13—26), iar la broșura lui N. Šahov „Lupta pentru congres“ Lenin a scris prefată (op. cit., p. 38—39). — 417.
- 296 În hotărîrea sa din septembrie, Consiliul partidului a acuzat pe V. I. Lenin, M. N. Leadov și P. A. Krasikov de încalcare a disciplinei de partid, pentru că au facut apel la Biroul socialist internațional cerînd încreșterea ca Lenin să-și încredințeze mandatul altor persoane. În plus, Consiliul susținea că Lenin cerea dreptul de a fi reprezentat la congres din partea C.C. „în timp ce se află în divergență cu Comitetul Central“. În realitate însă, Lenin a trimis reprezentanți la congres la începutul lunii august, înainte de conflictul cu partea împăciuitoristă a C.C., care s-a produs în a doua jumătate a lunii. — 417.

- 297 „Raportul delegației Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia prezentat Congresului socialist internațional de la Amsterdam (14—20 august 1904)“, Geneva, 1904. — 417.
- 298 *Uniunea din Caucaz a P.M.S.D.R.* s-a constituit din inițiativa Comitetului din Tiflis și a Comitetului din Baku ale P.M.S.D.R. la primul Congres al organizațiilor social-democrate din Caucaz, care a avut loc în martie 1903 la Tiflis. La congres au participat 15 delegați din partea organizațiilor social-democrate din Tiflis, Baku, Batumi, Kutaisi și alte organizații social-democrate din Transcaucazia. Congresul a ales organul conducător al Uniunii — Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R., care de la bun început a stabilit o legătură strânsă cu V. I. Lenin și a constituit un sprijin puternic al bolșevicilor în lupta dusă împotriva menșevicilor. În septembrie 1904 Comitetul Uniunii din Caucaz a aderat la rezoluția consfătuirii „celor 22“ și a desfășurat agitație pentru imediata convocare a Congresului al III-lea al partidului. În februarie 1906 Uniunea din Caucaz a P.M.S.D.R. și-a încetat existența o dată cu crearea comitetelor unificate ale fracțiunii bolșevice și ale celei menșevice. — 418.
- 299 În manuscris există o mențiune a lui Lenin „(de citat în întreime)“ după care urmează puncte de suspensie și semne speciale care indică unde urma să fie citat textul rezoluției conferinței comitetelor din Sud. Acest text nu a fost citat în scrisoare și nici răspunsul „celor 22“ (vezi volumul de față, p. 409). — 424.
- 300 Scrisorile lui V. A. Noskov și ale menșevicului V. N. Rozanov, care fusese cooptat în C.C., scrisori pe care I. A. Peatnițki le transmisesese imediat lui V. I. Lenin la Geneva. V. I. Lenin citează aceste scrisori în broșura sa „Declarația și documentele cu privire la ruptura dintre instituțiile centrale și partid“ (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 115—126). — 426.
- 301 V. I. Lenin vorbește de necesitatea de a crea ziarul bolșevic ilegal „Vpered“; primul număr al acestui ziar a apărut la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) la Geneva. — 429.
- 302 Este vorba de rezoluția adoptată în toamna anului 1904 de Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R., în care acest comitet își exprima deplina solidaritate cu concepțiile lui V. I. Lenin, dădea o înaltă apreciere activității sale în direcția „crearii unui puternic partid proletar“ și-i promitea tot sprijinul în organizarea unei edituri pentru publicațiile bolșevice. — 433.
- 303 În vara și toamna anului 1904 în rândurile organizației de partid din Moscova au fost operate numeroase arestări. V. I. Lenin se temea că adresa conspirativă a Comitetului organizației Moscova pe care o avea este cunoscută de poliție și scrisoarea ar putea cădea în mâinile ei. — 434.

- 304 V. I. Lenin se referă, pe cît se pare, la călătoria pe care a facut-o între 2 și 8 decembrie 1904 la Paris, Zürich și Berna, unde a ținut referate cu privire la situația internă din partid. — 435.
- 305 Declarația de protest a Comitetului Uniunii din Caucaz și a reprezentantului din Caucaz al C.C. împotriva hotărîrile Consiliului partidului, publicate în suplimentul la „Iskra“ nr. 73 și 74. — 436.
- 306 V. I. Lenin fusese plecat pentru a ține referatul cu privire la situația internă din partid la Paris (pînă la 5 decembrie inclusiv), la Zürich (la 6 și 7 decembrie) și la Berna (8 decembrie). — 437.
- 307 V. I. Lenin intenționa să-l atragă pe A. Bogdanov (Rahmetov) să lucreze în redacția ziarului „Vpered“, organ de presă bolșevic în curs de organizare. — 440.
- 308 Un menșevic membru al Comitetului organizației din Baku a P.M.S.D.R. cooptase noi membri în comitet din rîndurile menșevicilor în locul membrilor arestați. Președintele Comitetului Uniunii din Caucaz, împreună cu un reprezentant al C.C., în baza statutului Uniunii din Caucaz, a declarat dizolvat Comitetul organizației din Baku, fiind ilegal constituit. Amanunte cu privire la aceasta vezi în broșura lui Orlovski (V. V. Vorovski) „Consiliul împotriva partidului“, Geneva, 1904, p. 24—30. — 441.
- 309 Este vorba de editarea ziarului bolșevic ilegal „Vpered“, apărut la Geneva, sub redacția lui V. I. Lenin, de la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) la 5 (18) mai 1905. — 448.
- 310 Într-o scrisoare adresată redacției „Iskrei“ menșevice și publicată în noiembrie 1904, menșevicii afirmau că sarcina principală a social-democrației este „sporirea influenței organizate asupra opoziției burgheze“ prin prezentarea de revendicări guvernului cu ajutorul liberalilor burghezi și al reprezentanților zemstvelor. — 449.
- 311 În articolul „Nenorocirile noastre“, publicat în nr. 78 al „Iskrei“, A. N. Potresov (Starover), atacîndu-l pe V. I. Lenin, se referea la programul partidului radicalilor francezi, al cărui lider era Clemenceau. — 449.
- 312 Rezoluțiile conferinței regionale a Comitetului Uniunii din Caucaz care a avut loc în noiembrie 1904 la Tiflis. Pornind de la hotărîrile adoptate mai înainte de comitetele din Caucaz, prin care acestea se raliau la rezoluția „celor 22“ și cereau convocarea unui congres extraordinar al partidului, conferința a adoptat hotărîrea de a se organiza o vastă muncă de agitație și luptă pentru Congresul al III-lea, alegînd în acest scop un birou special, pe care l-a înșărcinat să stabilească legătura cu grupul bolșevic al „celor 22“. În post-scriptumul la scrisoarea de față, Lenin cauță să lămurească ce forme organizatorice trebuiau să ia relațiile dintre

- Biroul Comitetelor Majorității și biroul creat de conferința comitetelor din Caucaz și cere trimiterea unui delegat. — 450.
- 313 „*Borba Proletariata*“ — ziar bolșevic ilegal din Gruzia, organ de presă al Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. A fost fondat în urma hotărârii Congresului I al acestei Uniuni. A apărut din aprilie-mai 1903 pînă în octombrie 1905. Au fost editate 12 numere. Din redacție au făcut parte următorii membri ai Uniunii din Caucaz : I. V. Stalin, M. G. Țhakaia, A. G. Țulukidze, S. G. Șahumian și alții. Ziarul era tipărit la Tiflis în tipografia ilegală din Avlabar în trei limbi — gruzină, armeană și rusa. Redacția întreținea legături regulate cu V. I. Lenin și cu centrul bolșevic din strainatate. — 452.
- 314 Conferința regională din Nord (a 6 comitete : din Petersburg, Moscova, Tver, Riga, din Nord și Nijni Novgorod) a avut loc în decembrie 1904 (vezi adnotarea 290). — 459.
- 315 Comitetele la ale căror conferințe a fost ales Biroul Comitetelor Majorității. — 460.

INDICE DE NUME

A

A. N., A. N-ci, A. P. — vezi Potresov, A. N.

Absolut — vezi Stasova, E. D.

Adler, Friedrich (1879—1960) — lider al aripii drepte a social-democrației austriece, a fost unul dintre organizatorii Internaționalei a II^{1/2} centriste (1921—1923), iar apoi unul dintre liderii aşa-zisei Internaționale socialiste muncitorești. — 74, 76.

Adler, Viktor (1852—1918) — unul dintre organizatorii și liderii social-democrației austriece, din 1889 redactorul-șef al organului ei central, „Arbeiter-Zeitung“. În ultimele decenii ale secolului trecut a întreținut relații cu F. Engels, dar curând după moartea acestuia a trecut la reformism, devenind unul dintre liderii oportunitismului. În 1918, după instaurarea republicii în Austria, a fost un timp ministru de externe. — 128

Afanasieva, S. N. (1876—1933) — în ultimul deceniu al secolului trecut s-a încadrat în mișcarea revoluționară la Petersburg. În 1901 a emigrat în Germania, la Berlin, unde a făcut parte din grupul de sprijinire a „Iskrei“. Întoarsă în Rusia, a activat în cadrul Comitetului din Kiev al P.M.S.D.R. și a fost arestată la începutul anului 1902. În 1905, îmbolnăvindu-se grav, s-a retras din activitatea de partid. — 419.

Akim — vezi Goldman, L. I.

Akimov (Mahnovet), V. P. (Baharev) (1872—1921) — social-democrat, reprezentant marcant al „economismului“, oportunist. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“; a luat poziție împotriva grupului „Eliberarea muncii“, iar apoi și împotriva „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al aripii de extrema dreapta a menșevismului. În anii reacțiunii a ieșit din rîndurile social-democrației — 66, 226—227.

Akselrod, I. I. (1872—1917) — social-democrată, autoare de lucrări de filozofie și critic literar. Și-a început activitatea revoluționară ca narodovolista; emigrând în 1893, a aderat la grupul „Eliberarea

muncii“, apoi a devenit membră a „Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, pentru ca apoi să-l urmeze pe Plehanov și să treacă la menșevici. — 338.

Akselrod, L. I. (L. I., Liubov Isaakovna, Ortodox) (1868—1946) — social-democrată, autoare de lucrări de filozofie și critic literar. Aflându-se în emigratie, a intrat în „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. A luptat împotriva bolșevicilor, împotriva concepțiilor filozofice ale lui Lenin. În 1918 s-a retras din activitatea politică și a funcționat la o serie de instituții de învățămînt superior din U.R.S.S. — 71, 120, 124, 126, 128, 131, 152—153, 154—155, 163, 165—166, 177, 195, 196, 240—241, 242—243, 250—251, 264, 269, 338.

Akselrod, N. I. (n. 1906) — soția lui P. B. Akselrod. — 138.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre fondatorii grupului „Eliberarea muncii“ (1883). Începînd din 1900 a făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“; de la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a situat de partea menșevicilor. După congres a devenit un menșevic activ. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă și, din emigratie, a propagat ideea intervenției armate împotriva Rusiei Sovietice. — 8—11, 12—13, 16—17, 19—21, 46—49, 50—54, 60—65, 67, 68—77, 81, 88—93, 99—104, 112—115, 117—118, 125, 126—128, 131—133, 134, 136—138, 139—140, 145, 146—151, 152, 170—171, 172, 177—181, 182, 186—189, 207—208, 228, 339, 361, 369, 377, 405, 417.

Akselrod-Gurevici, V. P. (Vera Pavlovna) — fiica lui P. B. Akselrod. — 61, 74.

Aleks. Nikolaevici — vezi Potresov, A. N.

Aleksandr — vezi Kremer, A. I.

Aleksandrova, E. M. (Natalia Ivanovna, Jack) (1864—1943) — membră a „Grupului narodovoliștilor“. Arestată și deportată în 1894, a aderat în deportare la social-democrații. În 1902, aflându-se în străinătate, a intrat în organizația „Iskrei“, iar apoi a activat în Rusia ca agent al acestei organizații. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a făcut parte din minoritatea iskristă; după congres, menșevică activă; în 1904 a fost cooptată în C.C. ca reprezentantă a menșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse instituții culturale-educative. — 207, 300—303, 363.

Alekseev, K. — 419, 421, 443.

Alekseev, N. A. (n. 1873) — social-democrat, iskrist, bolșevic. În 1897 a intrat în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. Arestat la începutul anului 1898 și deportat pe termen de 4 ani, în 1899 a evadat și a fugit în străinătate. A stat la Londra din 1900 pînă în 1905. A fost membru al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“ și al „Ligii din străinătate a social-

democrației revoluționare ruse". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost reprezentant al bolșevicilor la Londra. — 185, 186, 187.

Aleksei — vezi Martov, L.

Alleman, Leo — vezi Deutsch, L. G.

Andreevski — vezi Ulianov, D. I.

Andropov, S. V. (Bruskov) (n. 1873) — social-democrat, iskrist. A intrat în mișcarea revoluționară în 1893. În 1898 a participat activ la lucrările grupului „Rabocee znamea“. În 1901 a aderat la organizația „Iskrei“ și a fost unul dintre primii ei agenți. Ulterior s-a retras din activitatea de partid. — 59, 61, 80—81, 87, 127, 142, 144.

Ania — vezi Ulianova-Elizarova, A. I.

Anton — vezi Makadziub, M. S.

Argunin. — 437.

Arkadii — vezi Radcenko, I. I.

Arkanov, S. M. — narodnic, medic în satul Ermakovskoe, districtul Minusinsk, gubernia Enisei. — 14, 34.

Arseniev — vezi Potresov, A. N.

B

B. Abr. — vezi Kolțov, D.

B. N., B. N-ci — vezi Noskov, V. A.

Babuškin, I. V. (Bogdan, Prietenul nostru apropiat, Novițkaiia) (1873—1906) — muncitor, revoluționar de profesie, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară în 1893 în cercul muncitoresc condus de V. I. Lenin. Din momentul organizării „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, Babuškin devine unul dintre cei mai activi membri ai ei, colaborator apropiat al lui Lenin. Participă intens la organizarea apariției „Iskrei“ leniniste și este unul dintre primii ei agenți și corespondenți. Este arestat, închis și deportat în repetate rânduri. Participă activ la revoluția din 1905—1907. Surprins de un detașament de pedepseire în timp ce efectua un transport de arme, este împușcat pe loc. — 117, 151, 261, 266, 268.

Baharev — vezi Akimov, V. P.

Bainova — probabil, Smidovici, I. G.

Bakunin, A. I. (n. 1874) — cadet, moșier, de profesiune medic, nepotul cunoscutului ideolog al anarchismului M. A. Bakunin. — 166.

Baramzin, E. V. (Embrion) (1868—1920) — social-democrat, iskrist. Începând din 1891 a condus cercuri marxiste; în 1894 a fost deportat în Siberia răsăriteană; în 1899, împreună cu alți 16 social-democrați, a semnat „Protestul social-democraților ruși“ întocmit de

Lenin și îndreptat împotriva „Credo“-ului „economiștilor“. În 1902 a activat ca agent al „Iskrei“ în Comitetul din Samara al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din activitatea de partid. — 192.

Barbă — vezi Desnițki, V. A.

Baronul — vezi Essen, E. E.

Barza — vezi Stasova, E. D.

Basovski, I. B. (Dementiev) (n. 1876) — în 1896 a făcut parte din cercurile social-democrate din Odesa, apoi a fost unul dintre organizatorii transportării ilegale a „Iskrei“ în Rusia. În februarie 1902 a fost arestat și judecat în procesul „Iskrei“ și al Comitetului din Kiev al P.M.S.D.R.; la 18 august același an, împreună cu N. E. Bauman, V. N. Krohmal și.a. a evadat din închisoarea din Kiev și a început să se ocupe din nou de transportarea „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la mensevici. — 174, 280.

Bătrînul — vezi Lenin, V. I.

Bauman, N. E. (Graci, Poletaev, Safarski, S.) (1873—1905) — revoluționar de profesie, militant de seamă al partidului bolșevic. Să-a început activitatea revoluționară la Kazan în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1896 a participat activ la munca „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, făcind propagandă printre muncitorii din raionul Narva. În 1897 a fost arestat și deportat în gubernia Veatka. În 1899 a emigrat în Elveția, unde a intrat în „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“, înscrîndu-se în rândurile luptătorilor împotriva „economismului“. În 1901—1902 a activat la Moscova ca agent al organizației „Iskrei“. Arestat în februarie 1902, la 18 august, împreună cu un grup de social-democrați, a evadat din închisoarea din Kiev. Reprezentant al majorității iskriste la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Întors la Moscova în decembrie 1903, a condus Comitetul din Moscova și Biroul din Nord al C.C. al partidului. A organizat la locuința sa o tipografie ilegală. Arestat în iunie 1904, este eliberat în octombrie 1905. La 18 octombrie, în timpul unei demonstrații organizate de Comitetul Moscova, a fost ucis de un ultrareacționar. — 73, 109—110, 123—124, 341, 470.

Bazarov, V. (Rudnev, V. A.) (1874—1939) — a participat la mișcarea social-democrată din 1896. În 1905—1907 a colaborat la o serie de publicații bolșevice. În perioada reacționii s-a îndepărtat de bolșevism. Unul dintre principalii reprezentanți ai machismului. — 428, 443.

Bebel, August (1840—1913) — militant de seamă al social-democrației germane și al mișcării muncitorești internaționale. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii“). A fost ales în repetate rânduri deputat în Reichstag. La sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului în rândurile social-democrației germane. Cuvîntările rostite de el au fost

apreciate de Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevarat socialist al partidului muncitoresc”. — 92, 176, 284, 287.

Berdeaev, N. A. (1874—1948) — filozof idealist și mistic. Încă din primele sale lucrări a aderat la „marxismul legal” și a trecut la revizuirea învățăturii lui Marx de pe poziții neokantiene, devenind apoi dușman declarat al marxismului. În perioada reacțiunii a fost unul dintre reprezentanții curentului filozofic-religios al căutării de dumnezeu. După Revoluția din Octombrie s-a manifestat ca apologet al feudalismului și al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de scăpare a omenirii de comunismul în continuă creștere. În 1922 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate contrarevoluționară. A continuat să propage din străinătate misticismul filozofic și a fost unul dintre ideologii contrarevoluției. — 120, 124, 125, 139, 177.

Berg — vezi Martov, L.

Berlin, P. A. (n. 1877) — istoric și publicist de orientare reacționară. A colaborat la revista „Obozrenie”. — 30.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii oportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a, teoretician al revizionismului și reformismului. În 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit” o serie de articole sub titlul comun „Problemele socialismului”, care au fost editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației” (1899), în care a procedat deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein considera că singura sarcină a mișcării muncitorești este să lupte pentru reforme menite să „îmbunătățească” situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă; el a lansat formula oportunistă „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic”.

El preconiza armonia de interese dintre proletariat și burghezie, se pronunța împotriva teoriei marxiste a luptei de clasă, negă necesitatea revoluției sociale. Consecința practică a concepțiilor revizioniste ale lui Bernstein a fost sprijinirea imperialismului german. — 16, 25—26, 30, 32, 33, 150, 151, 152.

Bîcikov — vezi Lepeșinski, P. N.

Bîvalii — vezi Boguearski.

Blondel, Georges (1856—1948) — economist francez, autorul unor lucrări referitoare la situația economică a Germaniei. — 139.

Blumenfeld, I. S. (Prietenul comun, Raznoșvetov, Feld, Tvetov) (n. 1865) — social-democrat, de profesiune zețar, membru al grupului „Eliberarea muncii”, apoi al organizației „Iskrei”. În cadrul ambelor organizații s-a ocupat de tipografie și de transportul publicațiilor. Prins la graniță în martie 1902 cu un transport de tiparituri ale „Iskrei”, a fost arestat și întemnițat la Kiev, de unde a evadat în august același an, fugind în străinătate. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a

aderat la menșevici. — 67—68, 71—72, 90, 93, 110, 141, 162, 166, 178, 184, 366, 373.

Bobrovskiaia (Zelikson), T. S. (Lenocika) (1876—1960) — revoluționară de profesie, veche militantă a partidului comunist. Membră a P.C.U.S. din 1898. În 1900 a fost arestată la Harkov; după un an de ședere în închisoare a emigrat în Elveția, unde a stabilit legătura cu organizația „Iskra“ și, în calitate de agent al ei, a activat în cadrul Uniunii de Nord a P.M.S.D.R. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. În 1903 a plecat la Geneva, unde l-a cunoscut pe V. I. Lenin. A participat la revoluțiile din 1905 și 1917. După Revoluția din Octombrie a dus o vastă activitate politică și publicistică la Moscova. — 435, 442.

Bobrovski, V. S. (Petrov) (1873—1924) — revoluționar de profesie, bolșevic. În 1900 a activat în organizația social-democrată din Harkov, în 1901 în Comitetul din Kiev al P.M.S.D.R. În 1904 a lucrat în Caucaz. În 1906 a organizat la Kostroma comitete țărănești. — 470.

Bogdan — vezi Babușkin, I. V.

Bogdanov, A. (Malinovski, A. A., Rahmetov, Readovoi, Sisoika) (1873—1928) — filozof, sociolog și economist, de profesiune medic. În ultimul deceniu al secolului trecut a activat în cercurile social-democrate. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. A activat în Rusia ca membru al B.C.M. pentru pregătirea Congresului al III-lea. A făcut parte din redacția ziarului bolșevic „Vpered“. În perioada reacțiunii a fost liderul otzoviștilor și al grupului „Vpered“. A încercat să creeze un sistem filozofic propriu, „empiriomonismul“, criticat de Lenin în „Materialism și empiriocriticism“. După Revoluția din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii și conducatorii Proletcultului. — 31, 177, 181—182, 391, 400, 403, 405, 419—421, 428—430, 436—437, 438—440, 442—445, 446—447, 450, 457, 459.

Bogdanova, N. B. (Rahmetova) — soția lui A. A. Bogdanov. — 430.

Bogucearski (Iakovlev, V. I., Bîvalîi) (1861—1915) — liberal burgher, istoric al narodnicismului rus. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la „marxismul legal“. În 1902—1905 colaborator activ la revista „Osvobođenje“ a lui P. B. Struve. Autor și redactor a numeroase lucrări de istorie a mișcării revoluționare ruse. — 65, 66.

Bolșak — vezi Skvorțov-Stepanov, I. I.

Bonci — vezi Bonci-Bruevici, V. D. și Velicikina, V. M.

Bonci-Bruevici, V. D. (1873—1955) — revoluționar de profesie, bolșevic; istoric și literat. A intrat în mișcarea revoluționară la sfîrșitul penultimului deceniu al secolului trecut. În 1896 a emigrat în Elveția, unde a participat la activitatea grupului „Eliberarea muncii“, iar apoi a colaborat la „Iskra“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. În 1904 a condus secția de difuzare a materialelor

C.C., iar apoi a organizat editura de partid „V. Bonci-Bruevici și N. Lenin“. În anii următori s-a ocupat cu editarea de ziară și reviste bolșevice și cu organizarea editurilor de partid. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost secretar general al Consiliului Comisarilor Poporului. — 160, 253, 259, 260, 262, 263, 270, 272, 273, 281—282, 288—289, 304—305, 309—310, 354, 372—373, 386—387, 390—391, 399—401, 405, 409, 411, 419—420, 424, 436, 468.

Boris, Boris Nikolaevici — vezi Noskov, V. A.

Bracke, Wilhelm (1842—1880) — socialist german, editor și librăru; membru al Uniunii generale a muncitorilor germani din 1865. Unul dintre întemeietorii și conducătorii partidului eisenachian (1869). — 284.

Branting, Karl Hjalmar (1860—1925) — lider al partidului social-democrat din Suedia, unul dintre conducătorii Internaționalei a II-a. — 96—97.

Breško-Breškovskaja, E. K. (1844—1934) — unul dintre organizațorii și conducătorii partidului șerilor, a făcut parte din aripa de extreムă dreaptă a acestui partid. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — 299.

Brok — vezi Iakubova, A. A.

Brokhaus, F. A. — editor german și *Efron, I. A.* (m. 1917) — proprietar de tipografie rus. Au scos împreună dicționarul enciclopedic care le poartă numele, una dintre cele mai de valoare enciclopedii ruse de dinainte de revoluție. — 304.

Bruskov — vezi Andropov, S. V.

Brutus — vezi Krjijanovski, G. M.

Bucătarul — vezi Șcekoldin, F. I.

Buchholz, V. A. (n. 1866) — social-democrat. În 1887 a fost exmatriculat din Universitatea din Petersburg pentru participare la acțiunile studențești. În 1895—1897 a activat în grupul social-democrat din Berlin. Până în 1900 a ținut legătura cu social-democrații germani din partea „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. — 52, 70.

Bulgakov, S. N. (1871—1944) — economist burghez, filozof idealist. În ultimul deceniu al secolului trecut — „marxist legal“. În anii următori a revizuit teoria agrară a lui Marx. După revoluția din 1905 a aderat la cadeți. A propagat mișcismul filozofic. În 1918 s-a prezentat. Expulzat în 1922 pentru activitate antisovietică, a desfășurat în străinătate o propagandă ostilă U.R.S.S. — 15, 22—24, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 96, 133, 177, 208.

Bundistul — vezi Zeldov, A. M.

Bunicul — vezi Knipovici, L. M.

C

Calul — vezi Krasin, L. B.

Căpnoara — vezi Krjijanovskaia-Nevzorova, Z. P.

Căprior — vezi Krjijanovski, G. M.

Ceacina, O. I. (n. 1919) — bolșevică. A intrat în mișcarea social-democrată în ultimii ani ai secolului trecut. În 1900—1904 a fost secretar al Comitetului din Nijni Novgorod al P.M.S.D.R. A participat la insurecția din decembrie 1905. În 1909 a fost directoarea bibliotecii „Gogol“ din Moscova, care a devenit loc de întîlniri conspirative și adresă pentru corespondență conspirativă. — 407.

Cearușnikov, A. P. (1852—1913) — editor. În 1897—1899 a editat împreună cu I. P. Dorovatski „Nuvelele și schițele“ lui Maksim Gorki în trei volume. — 450.

Cebotarev, I. N. (1861—1934) — narodovolist, militant revoluționar din 1886. A fost implicat în procesul lui A. I. Ulianov. V. I. Lenin s-a folosit la Petersburg de adresa lui pentru a purta corespondență cu familia și a transmite literatură ilegală. — 471.

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A., Nejdanov) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii, lichidator inveterat. În 1917 a fost unul dintre redactorii publicației menșevice „Raboccaia Gazeta“ și membru al C.C. menșevic. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie. — 31.

Cernisev, I. V. — social-democrat, a oscilat între „eonomiști“ și iskriști. În 1894—1895 a condus grupul social-democraților din Petersburg cunoscuți sub denumirea de „tineri“. În aprilie 1903 a trecut la „eonomiști“, declarîndu-se adept al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“. — 229, 233.

Cernîșevski, N. G. (1828—1889) — filozof materialist, socialist utopic, scriitor și critic literar, conducător al mișcării revoluționar-democrațe ruse din deceniul al 7-lea al secolului trecut. Revista „Sovremennik“, care aparea sub îngrijirea lui, era purtatorul de cuvînt al forțelor revoluționare din Rusia. Cernîșevski a demascat cu vehemență caracterul iobăgist al „reformei țărănești“ din 1861, chemînd pe țărani la răscoală. Arestat în 1862 de guvernul țarist, după o detențune de 2 ani în fortarea Petropavlovskaja a fost deportat în Siberia, unde și-a petrecut 20 de ani din viață. Cernîșevski a rămas un luptător consecvent împotriva inegalității sociale și a oricăror forme de asuprindere economică și politică. — 19, 68.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii partidului eserilor. A scris în revista „Russkoe Bogatstvo“ articole contra marxismului. În 1902—1905 a redactat ziarul eserilor „Revoluționnaia Rossia“. Ministrul agriculturii în guvernul provizoriu burghez din mai pînă în august 1917, a dus o politică de crunte represiuni împotriva țărănilor care trecuseră la ocuparea pămînturilor moșierești. După Revoluția

din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat. A continuat în străinătate activitatea antisovietică. — 96, 125, 129, 131—132, 133, 134—135, 177, 263.

Cetățeanul — vezi Krasnuha, V. P.

Charcot — vezi Krupskaia, N. K.

Cijov — inspector-șef de fabrică; unul dintre protectorii asociației zubatoviste din Petersburg. — 425.

Cioara — vezi Bauman, N. E.

Claire — vezi Krijjanovski, G. M.

Clemenceau, Georges Benjamin (1841—1929) — fruntaș politic și om de stat francez, timp de mai mulți ani a fost unul dintre liderii partidului radical. Din 1876 — membru al Camerei deputaților. În 1906—1909 a fost șef al guvernului. Aparînd interesele marelui capital, a dus o politică de crunte represiuni împotriva clasei muncitoare. În primul război mondial s-a manifestat ca un șovinist inveterat. În noiembrie 1917 a revenit în fruntea guvernului, instaurînd în țară un regim de dictatură militară. A fost unul dintre inspiratorii și organizatorii blocadei și ai intervenției armate împotriva Rusiei Sovietice. În 1920, înfrînt în alegerile prezidențiale, s-a retras din viață politică. — 449.

Columb — vezi Lalaianț, I. H.

Copacul — vezi Dan, F. I.

D

Dadonov, V. — 151.

Dan, F. I. (Gurvici, F. I.) (Copacul, Nadejda) (1871—1947) — a intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut, facînd parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“. Emigrînd în vara anului 1901, a intrat în grupul de sprijinire a „Iskrei“ de la Berlin. În 1902, în calitate de agent al „Iskrei“, a participat la conferința de la Belostok pentru pregatirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. Imediat după conferință a fost arestat și deportat în Siberia răsărîteană. În septembrie 1903 a reușit să fugă în strainătate, unde a devenit unul dintre liderii menșevicilor. — 94, 155, 188—190, 192, 319, 344, 348, 353, 363, 364, 365, 367, 405.

Danevici — vezi Gurevici, E. L.

Danielson, N. F. (N. —on) (1844—1918) — economist rus. A terminat prima traducere în limba rusă a „Capitalului“ lui Marx, care fusese începută de G. A. Lopatin. În timp ce lucra la ea a purtat corespondență cu Marx și Engels, iar în scrisorile sale a atins și probleme legate de dezvoltarea economică a Rusiei. El n-a înțeles însă esența marxismului și ulterior a luat poziție împotriva lui. În 1893

a publicat „Studii asupra economiei noastre sociale de după reformă“, care, împreună cu lucrările lui V. P. Voronțov, au servit la fundamentarea teoretică a narodnicismului liberal. Lenin a criticat cu aspreme concepțiile lui Danielson într-o serie de lucrări ale sale. — 28, 135.

Dascălul vieții — vezi Sponti, E. I.

David, Eduard (1863—1930) — economist, unul dintre liderii de dreapta ai social-democrației germane, revizionist al teoriei marxiste în problema agrară. În 1919 a intrat în primul guvern de coaliție al Republicii germane. A fost ministru al afacerilor interne în 1919—1920. — 295.

Davidson, I. — colaborator la o serie de publicații marxiste. A făcut parte din grupul de sprijinire a social-democraților de la Berlin și din „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. — 101.

Debogorii-Mokrievici, V. K. (Deb. Mokrievici) (1848—1926) — revoluționar narodnic din deceniul al 8-lea. În 1873 s-a apropiat de bakuniști, fără să admită însă tactica terorii. Din 1881 s-a stabilit în străinătate, unde a participat la editarea unor reviste narodnice liberale. — 104, 116—117.

Dementiev — vezi Basovski, I. B.

Demonul — vezi Zemliacika, R. S.

Desnički, V. A. (Barbă) (1878—1958) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1897. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. A dus muncă de partid la Nijni Novgorod, Moscova, în Ural și în sudul Rusiei. În 1909 s-a îndepărtat de bolșevici. — 420, 428.

Destrée, Jules (1863—1936) — socialist belgian, de profesiune avocat. A fost ales în parlament în 1894, a făcut parte din aripa dreaptă a Partidului muncitoresc. — 129, 139.

Deutsch, L. G. (Evgheni, L. G., L. Gr., Alleman, Leo) (1855—1941) — narodnic, apoi social-democrat. Unul dintre fondatorii grupului „Eliberarea muncii“, a contribuit la editarea de literatură marxistă și la transportarea ei în Rusia. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — iskrist din minoritate. După congres — menșevic. — 180, 187, 188, 195, 197, 206, 207, 216, 228, 247, 262, 272, 278, 279, 299, 437, 465—470.

Dietz, Johann Heinrich Wilhelm (1843—1922) — social-democrat german, deputat în Reichstag. A condus editura partidului social-democrat, în care s-au tipărit lucrări ale lui Marx și Engels. Tot aici au apărut primele numere ale „Iskrei“, revista „Zarea“, lucrarea lui Lenin „Ce-i de făcut?“. — 48, 67, 72, 74, 90, 92, 96, 97, 103, 133, 150, 155, 156, 160, 162, 184, 187, 188, 206, 225,

Dikstein, Simon (1858—1884) — publicist socialist polonez, autorul unei cunoscute broșuri de agitație „Cum trăiesc unii și cum trăiesc alții“, tradusă în numeroase limbi. — 284, 287.

Dimka — vezi Smidovici, L. G.

Dobrogeanu-Gherea, Constantin (1855—1920) — unul dintre conducătorii social-democrației române, sociolog și critic literar. Originar din Ucraina, a participat la activitatea conspirativă a cercurilor naționale studențești. Urmărit de poliția țaristă, s-a refugiat în 1875 în România, unde s-a stabilit definitiv. Venind în contact cu personalități proeminente ale mișcării muncitorești internaționale : F. Engels, Karl Kautsky, G. V. Plehanov etc., Gherea evoluază spre marxism. El devine propagandistul și popularizatorul cel mai competent al învățăturii marxiste în România. Gherea conduce sau este animatorul ideoologic a numeroase publicații social-culturale legate de mișcarea muncitorească („Contemporanul“, „Revista socială“, „Critică socială“, „Emanciparea“ etc.) care cunosc o largă răspândire și influențează substanțial întreaga gîndire social-politică a epocii.

În lucrările sale fundamentale : „K. Marx și socialiștii noștri“, „Ce vor socialiștii români?“, „Neoiobăgia“, „Socialismul în țările înapoiate“, Dobrogeanu-Gherea, cu toate lipsurile și limitele sale, susține legitimitatea socialismului în România.

Lucrările sale critice, îndeosebi „Studii critice“, au avut un rol important în dezvoltarea literaturii române pe drumul realismului. Lupta lui pentru crearea unei estetici și a unei critici literare materialiste rămîne un bun de preț în cultura română.

C. Dobrogeanu-Gherea ocupă un loc proeminent în dezvoltarea științelor sociale în România și în formarea concepției revoluționare a proletariatului. Academia R.S.R. l-a ales membru de onoare post-mortem în 1948. — 92.

Doctorul — vezi Gusarov, F. V.

Domnul — vezi Finn-Enotaevski, A. I.

Dragomanov, M. P. (1841—1895) — istoric, etnograf și publicist ucrainean, de orientare burghezo-liberală. — 139.

Druian. — 366.

„*Dumneaei*“ — vezi Gorev, B. I.

Dvinskaia — vezi Ettinger — Davidson, E. S.

E

Efimov — zețar la tipografia Dietz. — 74.

Efron, I. A. (m. 1917) — emigrant rus, de profesiune medic ; a sprijinit grupul „Eliberarea muncii“, iar apoi a fost membru al organizației iskriste de la Paris. — 162, 305, 437.

Egor — vezi Martov, L.

Elizarov, M. T. (1863—1919) — revoluționar de profesie, membru al P.M.S.D.R. din 1893, bolșevic. A dus muncă de partid la Petersburg, Moscova și în regiunea Volgai. Participant la prima revoluție rusă.

Dupa Revoluția din Octombrie a fost comisar pentru caile de comunicații, apoi membru al colegiului Comisariatului pentru industrie și comerț. — 93.

Emma, Emmanuil — vezi Korenevski, M.

Embrion — vezi Baramzin, E. V.

Engberg, O. A. — muncitor la Uzinele „Putilov“. Pentru activitatea sa revoluționară a fost deportat în Siberia, unde a întreținut legaturi permanente cu Lenin. În 1899 a fost printre cei 17 semnatari ai „Protestului social-democraților ruși“ scris de Lenin împotriva „Creedo“-ului „economiștilor“. — 34.

Engels, Friedrich (1820—1895) — 28, 135, 139, 153, 155.

Eramasov, A. I. (Monahul) (m. 1927) — social-democrat, iskrist. A acordat ajutor material partidului bolșevic din perioada apariției „Iskrei“ pînă la Revoluția din Octombrie. — 454, 460.

Erema — vezi Sneerson, A. A.

Ermanski (Kogan), O. A. (Genosse) (1866—1941) — a intrat în mișcarea revoluționară la sfîrșitul deceniului al 9-lea. În 1899—1902 a activat în sudul Rusiei. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. — 192.

Ermolaev, I. S. — țăran din satul Ŝušenskoe, districtul Minusinsk, gubernia Enisei, în casa căruia a locuit deportatul politic O. A. Engberg. — 34.

Ernst — vezi Rolau, E. H.

Essen, M. M. (Zverev, Zveruška, Zver, Zernova, Nina Lvovna, Šoimul) (1872—1956) — social-democrată, iskristă ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. La sfîrșitul anului 1903 a fost cooptată în C.C. După revoluția din februarie 1917 a aderat la internaționaliști. În 1920 a intrat în partidul comunist. — 224, 323, 358, 370, 376, 383—384, 386, 392, 397, 403, 455.

Essen, E. E. (Baronul) (1879—1931) — social-democrat, membru de partid din 1898, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară ca propagandist, apoi s-a ocupat de transportarea literaturii ilegale prin Finlanda. — 409, 410, 422.

Ettinger-Davidson, E. S. (Dvinskaia) — social-democrată, iskristă ; în 1896—1898 a fost membră a „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Kiev și a grupului de la „Raboceaia Gazeta“. În 1898, după ce organizația de partid din Kiev a fost distrusă de

poliție, a emigrat. Apoi a intrat în „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. — 70, 100, 125.

Evgheni — vezi Deutsch, L. G.

Evsei — vezi Leibovici, M.

F

Fedoseev, N. E. (N. E.) (1871—1898) — unul dintre primii marxiști ruși, organizator și conducător de cercuri marxiste. Este examinat din liceul din Kazan pentru participare la mișcarea revoluționară, iar în iulie 1889 este arestat. Deși și-a petrecut tot restul vieții în închisorii și în deportare, Fedoseev a întreținut legături cu marxiștii din diferite orașe. A scris o serie de lucrări de analiză marxistă a dezvoltării politice și economice a Rusiei. A criticat concepțiile eronate ale narodnicilor și a fost primul dintre marxiștii ruși care a angajat polemica cu N. K. Mihailovski, ideolog al narodnicismului liberal. Pe această bază el a început corespondența cu Lenin, pe care a dus-o pînă la moartea sa. — 1.

Fedotov. — 484.

Feld — vezi Blumenfeld, I. S.

Felix — vezi Litvinov, M. M.

Filippov, M. M. (1858—1903) — om de știință, filozof și literat rus; a aderat la „marxiștii legali“. În 1894 a fondat revista „Naučnoe Obozrenie“, organ al „marxismului legal“, în care Lenin și-a publicat articolele: „Cu privire la teoria piețelor“, „Încă o dată cu privire la teoria realizării“ și „O critică necritică“. și-a pierdut viața în cursul unor experiențe riscante, în timp ce lucra la o invcnție. — 263.

Finn-Enotaevski, A. I. („Domnul“) (1872—1943) — social-democrat, economist și publicist. În 1903—1904 a aderat la bolșevici. A scris lucrări de economie, în care a denaturat esența marxismului. — 147—148, 149, 158—159, 161, 164.

Fotieva, L. A. (Nekrasova) (n. 1881) — membră a P.C.U.S. din 1904. În 1904—1905 a făcut parte din grupul bolșevic rus din străinătate; a ajutat-o pe N. K. Krupskaia în purtarea corespondenței cu organizațiile ilegale din Rusia. A participat la prima revoluție rusă și la Revoluția din Octombrie. Începînd din 1918 a fost secretară a C.C.P. și C.M.A. și secretara lui V. I. Lenin. În 1935—1936 a lucrat în cadrul Comisariatului pentru industria grea. În 1939—1956 a fost colaborator științific al Muzeului central „V. I. Lenin“. — 393, 431.

Frank, S. L. (1877—1950) — filozof idealist și economist burghez. A criticat teoria valorii a lui Marx. În 1909 a colaborat la culegerea contrarevoluționară „Vehi“. A fost profesor la Universitatea din Petersburg. În 1922 a fost expulzat din Rusia Sovietică. — 98, 157.

Fratele — vezi Martov, I. O.

Fratele — vezi Potresov, A. N.

Fratele lui Akim — vezi Gorev, B. I.

Fratele lui Pahomie — vezi Tederbaum, S. O.

Fred — vezi Vladimirov, M. R.

Frei — vezi Lenin, V. I.

Frice, V. M. (1870—1929) — critic de artă sovietic, a intrat în mișcarea social-democrată în ultimii ani ai secolului trecut. A colaborat la periodicele social-democrate. Membru al P.M.S.D.R. din 1917. După Revoluția din Octombrie a activat în aparatul de partid și sovietic. — 428.

Frumosul — vezi Krohmal, V. N.

Fürtmiller, K. L. — 317.

G

G., G-i — vezi Grișin.

G. V., G. V.-ci — vezi Plehanov, G. V.

Galberstadt, R. S. (Kostea) (1877—1940) — în 1896 a intrat în cercul social-democrat de la Geneva condus de G. V. Plehanov. A făcut parte din organizația „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevică activă. — 304, 319.

Galerka — vezi Olminski, M. S.

Galperin, L. E. (Koneaga, Koneaghin, Ru, Valentin) (1872—1951) — social-democrat. A intrat în mișcarea revoluționară în 1898. În primăvara anului 1901 a fost trimis în calitate de agent al „Iskrei“ la Baku, unde a participat la înființarea Comitetului Baku al P.M.S.D.R. și a unei tipografii ilegale, precum și la organizarea transporturilor de literatură ilegală din străinătate și la difuzarea ei în Rusia. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici și cîțva timp a făcut parte din Consiliul partidului ca reprezentant al redacției O.C. Apoi s-a situat pe o poziție împăciuitoristă față de menșevici și s-a pronunțat împotriva convocării Congresului al III-lea al partidului. — 122—123, 140—141, 319, 329, 332, 347, 371, 374, 375, 379, 381, 426, 447, 470.

Gatti, Gerolamo — revizionist; deputat în parlamentul italian. — 129.

Genosse — vezi Ermanski, O. A.

Georges — vezi Plehanov, G. V.

Ghinsburg, B. A. — vezi Kolțov, D.

Glebov, B. — vezi Noskov, V. A.

Gobi (Şnitnikova), L. H. (Irina) (1878—1944) — în 1901 a intrat în mișcarea social-democrată și a început să se ocupe de răspîndirea literaturii ilegale. În 1902—1904 a fost secretară tehnică a Comitetului din Petersburg. În 1903 a făcut legătura cu provincia în calitate de agentă a C.C. — 411.

Goldenberg, I. P. (Meškovski) (1873—1922) — social-democrat, iskrist; a intrat în mișcare în ultimul deceniu al secolului trecut, a fost membru al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 421—422.

Goldendah, D. B. — vezi Reazanov, D. B.

Goldman, L. I. (Akim) (1877—1939) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1893. În 1899 a fost arestat, dar a evadat și și-a continuat activitatea la Odesa. În 1900 a plecat în străinătate, unde a intrat în organizația „Iskrei“. La începutul anului 1901 s-a întîlnit la München cu Lenin, cu care a discutat planul înființării unei tipografii ilegale a „Iskrei“ în Rusia. În mai 1901 a organizat la Chișinău această tipografie, în care se tipăreau, în afară de „Iskra“, și alte publicații social-democrate. — 141—142, 168, 172—173, 174—175.

Golubev, V. S. (1867—1911) — în 1890 a intrat în cercul studenților social-democrați de la Institutul tehnologic. Acuzat de a fi făcut propagandă printre muncitori, a fost deportat pe termen de 4 ani în Siberia răsăriteană. Apoi s-a stabilit la Saratov, unde a întreținut legături cu membrii Comitetului local al P.M.S.D.R. Ulterior s-a retras din mișcarea social-democrată și a aderat la liberali. — 394.

Golubeva, M. P. (Maria Petrovna, Iasneva) (1861—1936) — a participat la mișcarea revoluționară din deceniul al 9-lea, la început ca narodnică. În 1891, având domiciliu forțat la Samara, a făcut cunoștință cu Lenin. A devenit membră a P.M.S.D.R. în 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. A fost secretar al Comitetului Saratov al P.M.S.D.R. La sfîrșitul lui 1904 s-a mutat la Petersburg, unde a activat în Comitetul de organizare pentru convocarea Congresului al III-lea de pe lîngă Biroul Comitetelor Majorității. — 410—411, 421, 454.

Gopfenhaus, M. G. (M.G.G.) (1862—1898) — prietena lui N. E. Fedoseev. Prin ea a purtat Lenin corespondență cu Fedoseev. — 5.

Gorev, B. I. (*Goldman, B. I.*, Fratele lui Akim, „Dumneaei“) (n. 1874) — social-democrat. A început să participe la mișcarea revoluționară în ultimii ani ai secolului trecut. În 1905 — bolșevic, membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. În 1907 a aderat la menșevici. În 1920 a ieșit din organizația menșevică. — 271—272.

Gorki, Maksim (*Peskov, A. M.*, Literă) (1868—1936) — mare scriitor proletar, părintele literaturii sovietice. — 420, 450.

Gorškov, S. A. — unul dintre organizatorii asociației zubatoviste la Petersburg. — 425.

Got, M. R. (Rafailov, M.) (1866—1906) — unul dintre întemeietorii și teoreticienii partidului eserilor, membru al C.C. al acestui partid. În străinătate a participat la editarea publicațiilor eseriste „Vestnik Russkoi Revoliuții“ și „Revolutionnaia Rossii“. — 96.

Grangurul — vezi Mihailovski, N. K.

Greulich, Hermann (1842—1925) — unul dintre fondatorii Partidului social-democrat din Elveția, lider al aripii sale drepte. — 132.

Grigoriev. — 106.

Grijsin (Kopelzon, T. M., G.-i) — unul dintre fondatorii Bundului. În 1901 a făcut parte din Comitetul din străinătate al Bundului. A fost membru al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“. — 42, 45, 100.

Gurevici, A. G. — la începutul ultimului deceniu al secolului trecut a făcut parte din primele cercuri social-democrate din Nijni Novgorod. În 1897 a plecat în străinătate, iar în 1899 a devenit membru al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“. În 1900—1902 a ajutat „Iskra“ în organizarea expediției și a transporturilor. A fost membru al „Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse.“ După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. A participat la Congresul al II-lea al Ligii ca delegat menșevic. — 71, 74, 77.

Gurevici, E. L. (Danevici) (n. 1865) — pînă în 1890 a fost narodovolist, apoi a aderat la social-democrați; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. — 48, 49, 50, 67, 71, 85, 100, 103, 112, 114, 127, 149, 150, 156—157.

Gurovici, M. I. (1862—1915) — agent introdus de ohrană în mișcarea social-democrată. — 239—240.

Gurvici, I. A. (1860—1924) — economist. În 1881 a fost deportat în Siberia în urma procesului tipografiei narodnicilor. Întors din deportare, a desfășurat propagandă revoluționară printre muncitori și a fost unul dintre organizatorii primului cerc muncitoresc evreiesc din Minsk. În 1889 a emigrat în America, unde a participat activ la mișcarea sindicală și social-democrată. Lucrarea sa „Situatia economică a satului rus“ (1892, trad. rusă în 1896) a fost apreciată pozitiv de Lenin. — 4.

Gurvici, F. I. — vezi Dan, F. I.

Gusarov, F. V. (Doctorul, Mitrofan, Mitrofanov) (m. 1920) — social-democrat, iskrist. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 334, 358, 374, 383, 396.

Gusev, S. I. (Drabkin, I. D., Lebedev) (1874—1933) — revoluționar de profesie, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară în 1896 în cadrul „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din

Petersburg. În 1897 a fost deportat la Orenburg. În 1899 a activat în Comitetul P.M.S.D.R. din regiunea Donului, a fost unul dintre conducătorii grevei din 1902 și ai demonstrației din martie 1903. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — iskrist din majoritate ; după congres a prezentat dări de seamă asupra desfășurării lucrărilor într-o serie de orașe din sudul Rusiei. În 1904 a participat la consfătuirea celor 22 de bolșevici de la Geneva. Din decembrie 1904 pînă în mai 1905 a fost secretar al B.C.M. și al Comitetului de partid din Petersburg, apoi unul dintre conducătorii organizației bolșevice de la Odesa. După Revoluția din Octombrie a deținut o serie de posturi de răspundere. — 320, 323, 332, 358, 409, 421, 443.

Guesde, Jules (Basile, Mathieu, Jules) (1845—1922) — unul dintre organizatorii și conducătorii mișcării socialiste din Franța și ai Internaționalei a II-a. În 1901 a fondat, împreună cu adeptii săi, Partidul socialist francez. Guesde a avut o contribuție remarcabilă în răspîndirea ideologiei marxiste și în dezvoltarea mișcării sociale din Franța. În 1920 n-a urmat majoritatea Congresului de la Tours a Partidului socialist francez, care a hotărît afilierea la Internaționala Comunistă. — 284.

Gvozdev, R. (Zimmerman, R. E.) (1866—1900) — publicist. A publicat studii și articole pe teme economice în revistele „Russkoe Bogatstvo“, „Jizn“, „Nauchnoe Obozrenie“. — 28.

H

Hans — vezi Krjjanovski, G.M.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — mare filozof german, idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane. Filozofia lui Hegel reprezintă punctul culminant al idealismului german de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă și multilaterală a dialecticii, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic. Dialectica lui Hegel avea însă un caracter idealist, fiind indisolubil legată de sistemul său filozofic, în totalitate conservator, metafizic.

Principalele lucrări ale lui Hegel sunt : „Fenomenologia spiritului“, „Știința logicii“, „Enciclopedia științelor filozofice“, „Prelegeri de istoria filozofiei“ etc. — 16.

Helvétius, Claude-Adrien (1715—1771) — reprezentant de seamă al materialismului și ateismului francez din secolul al XVIII-lea, unul dintre ideologii burgheziei revoluționare, colaborator al „Encyclopédie“. Ideile sale etice, sociologice și pedagogice au contribuit, în ciuda limitelor lor de clasă, la pregătirea teoretică a socialismului utopic din secolul al XIX-lea. Principalele sale opere sunt : „Despre spirit“, „Despre om, facultățile sale intelectuale și educația sa“. — 31.

Hertz, Friedrich Otto (n. 1878) — economist austriac, social-democrat, revizionist. În cartea „Die Agrarischen Fragen im Verhältnis zum Sozialismus”, apărută în 1899, Hertz s-a ridicat împotriva învațăturii marxiste în problema agrară, încercând să dovedească „trainicia” miciei gospodării țărănești, capacitatea ei de a rezista concurenței marii gospodării. Cartea lui Hertz, tradusă în limba rusa, a fost larg tolosită de Bulgakov, Cernov și alți apologeti ai burgheziei în lupta lor împotriva marxismului. — 133.

Hinciuk, L. M. (1868—1944) — membru al C.C. menșevic. Membru al partidului bolșevic din 1920. — 320.

Hoinarul — vezi Silvin, M. A.

Holbach, Paul Henri (1723—1789) — reprezentant de seamă al materialismului și ateismului francez din secolul al XVIII-lea, colaborator al „Enciclopediei”, unul dintre ideologii revoluției franceze de la 1789. În lucrările sale a expus sistematic filozofia materialiștilor francezi contemporani lui. Scriserile sale ateiste, militante au jucat un rol însemnat în lupta împotriva teologiei și obscurantismului. Principalele sale opere sunt: „Creștinismul demascat”, „Sistemul naturii sau despre legile lumii fizice și ale lumii morale”, „Teologia de buzunar sau Dicționar prescurtat al religiei creștine”. — 31.

Hyndman, Henry Mayers (1842—1921) — socialist englez, reformist. În 1881 a fondat Federația democrată, reorganizată în 1884 în Federația social-democrată. — 79.

I

I. O. — vezi Martov, I. O.

Iablocikov — vezi Noghin, V. P.

Iakov — vezi Tederbaum, I. O.

Iakubova, A. A. (Brok, Vetrinskaia) (1870—1917) — social-democrată din 1893, reprezentantă marcanta a „economismului”. A facut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. A contribuit la organizarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R., la care a avut drept de vot consultativ. După scindarea partidului — simpatizantă menșevică. În 1905 s-a retras din activitatea politică și a lucrat în organizațiile cultural-educative muncitorești. — 54—59, 68, 238.

Iasneva — vezi Golubeva, M. P.

Ignat — vezi Krasikov, P. A.

Ilia — vezi Vilenski, I. S.

Ingerman, S. M. (n. 1868) — unul dintre cei mai vechi social-democrați. La mijlocul deceniului al 9-lea a intrat în grupul „Eliberarea muncii”. Emigrând peste câțiva timp în S.U.A., a sprijinit bănește acți-

vitatea editorială a grupului, iar apoi a „Iskrei“. A organizat printre emigranți grupuri de sprijinire a social-democrației din Rusia. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. A fost secretar al Asociației socialiste americane. — 104.

Inorodzew — vezi Struve, P. B.

Insarov — vezi Lalaianț, I. H.

Insarova — vezi Kuleabko, P. I.

Iordanski, N. I. (Iurdanov) (1876—1928) — a intrat în mișcarea social-democrată în ultimii ani ai secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. — 216.

Iozefina — vezi Vorovski, V. V.

Irina — vezi Gobi (Şnitnikova), L. H.

Isaenko, A. I. — 460.

Isari — vezi Topuridze, D. A.

Iuda — vezi Struve, P. B.

Iujakov, S. N. (1849—1910) — unul dintre ideologii narodnicismului liberal, sociolog și publicist. A colaborat la revistele „Otechestvennîe Zapiski“, „Vestnik Evropî“ și a. Unul dintre conducătorii revistei „Russkoe Bogatstvo“. A dus o luptă acerbă împotriva marxismului V. I. Lenin i-a dat o ripostă categorică în lucrările „Ce sînt «prietenii poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?“, „Gospodării liceale și licee de corecție“ și „Cîteva perle din proiectele utopice ale narodnicilor“. — 93.

Iulii — vezi Martov, L.

Iurdanov — vezi Iordanski, N. G.

Iuriev — vezi Veceslov, M. G.

Iurii — vezi Kamenev, L. B.

J

Jack — vezi Aleksandrova, M. F.

Jitlovschi, H. I. (N. G.) (1865—1943) — și a început activitatea socială ca narodovolist. La sfîrșitul deceniului al 9-lea a emigrat în Elveția, unde a fost unul dintre organizatorii „Uniunii socialistilor-revolutionari“ de la Berna (1894). Ulterior, păstrînd strînsse legaturi cu partidul eserilor, a devenit unul dintre ideologii mișcării mic-burgheze naționaliste evreiești. — 15.

Jitomirski, I. A. (n. 1880) — provocator introdus de poliție în mișcarea social-democrată. — 428.

Jukovski, D. — editor de literatură filozofică. — 93.

K

Kalmikova, A. M. (Mătușa, Mătușica) (1849—1926) — militantă progresistă. A participat la mișcarea narodovolistă, apoi a întreținut strînse legături cu grupul „Eliberarea muncii“ și cu „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. A facut parte din redacția revistelor „marxiștilor legali“ „Novoe Slovo“ și „Nacealo“. În 1889—1902 a ținut un depozit de librărie care era loc de întruniri conspirative ale social-democraților. A ajutat bănește ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“. După scindarea partidului a refuzat să acorde sprijin finanțiar bolșevicilor. — 139, 236—238, 272, 305—309, 311, 314—316.

Kamenev (Rosenfeld), L. B. (Iurii) (1883—1936) — a intrat în partidul social-democrat în 1901. În toamna anului 1902 a plecat la Paris, unde a aderat la organizația „Iskrei“. Reîntors în Rusia, a desfășurat muncă de propagandă la Tiflis, Moscova și Petersburg.

Kamenev a manifestat în repetate rînduri şovăielii și s-a ridicat împotriva politicii partidului. În 1927, la Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. a fost exclus din partid ca militant activ al opoziției trotskiste. În 1928, declarînd că își recunoaște greșelile, a fost reprimit în partid, dar nu și-a încetat activitatea antipartinică și a fost exclus din nou în 1932. În 1933 a fost pentru a doua oară reprimit în partid. În 1934 a fost exclus pentru a treia oară din cauza activității sale antipartnice. — 451—452.

Kamenski — vezi Plehanov, G. V.

Kant, Immanuel (1724—1804) — întemeietorul filozofiei clasice germane. „Trăsătura fundamentală a filozofiei lui Kant o constituie concilierea materialismului cu idealismul, realizarea unui compromis între ele, îmbinarea într-un singur sistem a unor curente filozofice eterogene, opuse“ (Lenin). Scrisurile sale din domeniul științelor naturii, datînd din prima perioadă a activității sale, și în special ipoteza cu privire la originea lumii conțin elemente de materialism și ale unei dialectici spontane ; ideolog al burgheziei germane. — 31.

Kanfel, L. O. (sora lui Aleksei) — social-democrată, sora lui L. Martov. În 1902 a fost trimisă de redacția „Iskrei“ să lucreze la Moscova, unde, împreună cu alți activiști, a organizat grupul „Iskrei“. După Congresul al II-lea — menșevică. — 128, 138.

Karelin — vezi Zasulici, V. I.

Kasian — vezi Radcenko, I. I.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre teoreticienii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. A intrat în mișcarea socialistă în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu Marx și cu Engels și, sub influența lor, a aderat la marxism. În această perioadă a activității sale el a publicat o serie de lucrări valoroase, ca :

„Doctrina economică a lui Karl Marx“ (1887), „Problema agrară“ (1889) și.a., contribuind la popularizarea teoriei marxiste în Germania și în alte țări. Dar încă de pe vremea aceea el a dat dovadă de inconsecvență ideologică, făcând concesii revizionismului. La începutul secolului al XX-lea, această inconsecvență s-a accentuat pe linia renunțării treptate la esența revoluționară a marxismului. Kautsky a devenit ideologul centrismului. În timpul primului război mondial s-a situat în esență pe pozițiile social-șovinismului. A formulat teoria antimarxistă a „ultraimperialismului“, care încerca să escamoteze contradicțiile imperialismului.

În 1918 Kautsky a luat atitudine împotriva revoluției din Germania. După victoria Revoluției din Octombrie, el a negat necesitatea dictaturii proletariatului, opunîndu-i teoria utopică, neștiințifică a democrației „pure“, situată deasupra claselor.

Concepțiile lui antimarxiste au fost combătute de Engels, ca și de fruntașii aripiilor stângi a social-democrației germane, și au fost supuse unei critici nimicitoare de către Lenin, în special în lucrarea „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ (1918). — 22, 23—24, 26, 28, 29, 32, 64, 67, 78, 80, 103, 125, 127, 138, 151, 155, 252, 281, 295.

Kiroff — vezi Zasulici, V. I.

Kiselekovski, B. A. (1868—1920) — cadet, publicist, de profesiune jurist. — 121.

Klasson, P. E. (1868—1926) — eminent inginer electrotehnician. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost „marxist legal“. A făcut parte din cercul marxist din Petersburg. Ulterior s-a retras din activitatea politică și s-a consacrat exclusiv profesiunii sale. — 116, 122.

Knipovici, L. M. (Bunicul, Unchiul) (1856—1920) — revoluționar de profesie, bolșevică. Să-a început activitatea revoluționară în deceniul al 8-lea, în cercurile narodovolîștilor. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la social-democrație. A jucat un rol important în stabilirea relațiilor dintre „Iskra“ și organizațiile locale din Rusia. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentantă a majorității iskriste. În ultimii ani ai vieții, îmbolnăvindu-se grav, s-a retras din activitatea politică. — 115—116, 271, 323, 454.

Knunianț, B. M. (Ruben) (1878—1911) — revoluționar de profesie, bolșevic. În 1897 a intrat în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. În 1901 a fost deportat la Baku, unde a devenit unul dintre conducătorii organizației locale și ai Comitetului Unional din Caucaz al P.M.S.D.R. În 1902 a participat la înființarea „Uniunii social-democraților armeni“ și a ziarului „Proletariat“, organul ei ilegal. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., reprezentant al majorității iskriste. După congres a activat ca agent al C.C. în Caucaz și la Moscova. Arestat în septembrie 1910, a murit în închisoarea din Baku. — 320, 325, 332.

Kojevnikova (Gurvici), V. V. (V. V.) (1873—1940) — în 1894—1895 a participat la activitatea „Uniunii de luptă pentru eliberarea

clasei muncitoare“ din Petersburg. Plecînd în străinătate, a lucrat ca secretară tehnică a redacției „Iskrei“. În toamna anului 1902 a fost delegată din partea organizației „Iskra“ la Moscova pentru refacerea comitetului local al P.M.S.D.R. — 208.

Kol — vezi Lengnik, F. V.

Kolțov, D. (Ghinsburg, B. A., B. Abr.) (1863—1920) — social-democrat, menșevic. La începutul anului 1893 a emigrat în Elveția, unde s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii“; în 1895—1898 a fost secretarul „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“ și a colaborat intens la publicațiile acesteia. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — delegat cu vot consultativ, reprezentant al minorității iskriste. După congres — menșevic activ, colaborator la publicațiile menșevice. — 49, 65, 102, 116, 125, 135, 162, 176, 251.

Koneaga, Koneaghin — vezi Galperin, L. E.

Korenevski, M. (Tomici=Emanoil=Emma) — social-democrat, de profesiune medic, membru al „Ligii din străinătate a social-democrației ruse“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic; a participat la Congresul al II-lea al Ligii. — 207, 402.

Kostea — vezi Galberșadt, R. S.

Krasikov, P. A. (Ignat, Muzicantul, P. A., P. And., Pankrat, Pavlovici, —r—, Serghei Petrovici, Špilka) (1870—1939) — revoluționar de profesie, bolșevic. Să-a început activitatea revoluționară în 1892. În același an a plecat în Elveția, unde a luat legătură cu grupul „Eliberarea muncii“. Reîntors în Rusia în 1893, este arestat, iar în 1894 este deportat în Siberia. În deportare cunoaște pe Lenin și pe alții militanți ai „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. Stabilindu-se la Pskov în 1900, intră în organizația „Iskrei“. Delegat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., se raliază majorității iskriste. După congres, participă la lupta împotriva menșevicilor. — 111, 118—119, 200, 225, 226, 241, 244, 246, 265, 269, 272, 273, 277—279, 319, 373, 386, 401, 408, 409, 421, 443.

Krasin, L. B. (Calul, Nikitici) (1870—1926) — om de stat sovietic. A intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1900—1904, lucrînd ca inginer la Baku, a organizat, împreună cu V. Z. Keșhoveli, o tipografie ilegală a „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic, a fost cooptat în C.C., unde a adoptat o poziție împăciuitoristă față de menșevici și a contribuit la cooptarea a trei reprezentanți ai acestora; curînd după aceea a rupt însă cu menșevicii. A participat la prima revoluție rusă. După Revoluția din Octombrie a fost comisar pentru căile de comunicații, iar din 1918 a lucrat în diplomație. — 116, 374, 378—380, 383, 426, 447.

Krasnuka, V. P. (Cetățeanul, Vanea) (1868—1913) — social-democrat din 1899; iskrist. A participat la Conferința de la Belostok din 1902 a comitetelor și organizațiilor P.M.S.D.R. În noiembrie 1902

a participat la confătuirea de la Pskov, care a format Comitetul de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A doua zi după confătuire a fost arestat. În 1905 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Nikolaev. — 226—227, 235—236, 241, 266.

Kremer, A. I. (Aleksandr) (1865—1935) — unul dintre întemeietorii și liderii Bundului. A participat la primul Congres al P.M.S.D.R. ca delegat al Bundului și a fost ales membru al C.C. al partidului. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost delegat din partea Bundului, antiiskrist. După congres — menșevic. — 189—190, 299.

Kricevski, B. N. (1866—1919) — social-democrat, unul dintre liderii „economismului”. În străinătate a aderat la grupul „Eliberarea muncii” și a colaborat la publicațiile sale, dar pentru scurtă vreme. A devenit apoi unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate”. În 1899 a fost redactorul revistei „Rabocee Delo”, organul Uniunii, în coloanele căreia a promovat ideile bernsteiniene. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a ieșit din mișcarea social-democrată. — 112, 114, 169, 179, 226, 293.

Krijjanovskaia-Nevzorova, Z. P. (Căprioara) (1870—1948) — revoluționară de profesie. A activat în cadrul „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. Arestată în 1896, a fost deportată, împreună cu G. M. Krjjanovski, în satul Tesinskoe, districtul Minusinsk, gubernia Enisei. În 1899 a fost printre semnatarii „Protestului social-democraților din Rusia” scris de Lenin ca răspuns la „Credo”-ul „economiștilor”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. A condus Secretariatul C.C. al partidului bolșevic, care se afla la Kiev, dar a fost arestată în 1904. În 1905 a lucrat în redacțiile periodicelor bolșevice. — 235, 357.

Krijjanovski, G. M. (Brutus, Claire, Căpriorul, Hans, Smith, Travinski) (1872—1959) — unul dintre cei mai mari militanți ai partidului comunist, savant sovietic, inginer energetician. A intrat în mișcarea revoluționară în 1893. A fost, alături de Lenin, unul dintre organizatorii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În decembrie 1895 a fost arestat și deportat în Siberia (districtul Minusinsk). Reîntors din deportare, s-a stabilit în 1901 la Samara, unde a organizat un centru iskrist. În toamna anului 1902 a intrat în Comitetul de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. La congres a fost ales în lipsă în C.C. A participat la revoluția din 1905. În 1920, din însărcinarea lui V. I. Lenin, a condus Comisia de stat pentru electrificarea Rusiei (GOELRO). În 1921—1930 a fost președintele Comisiei de stat a planificării. În 1929—1939 a fost vicepreședinte al Academiei de Științe a U.R.S.S. și directorul institutului de energetică al Academiei, institut fondat de el. Autorul unor lucrări în domeniul energeticii. — 192—193, 210, 258, 270—272, 295, 297—298, 303—304, 310—311, 319—320, 323—325, 330, 331, 333—334, 343, 350, 351—354, 357, 358, 362—365, 370—371, 375, 378, 380—381, 383, 391, 397, 398.

Krohmal, V. N. (Frumosul, Zagorski) (1873—1933) — social-democrat, menșevic. Din 1901 a fost agent al „Iskrei” la Kiev. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al minorității iskriste. La sfîrșitul anului 1904 a fost cooptat în C.C. din partea menșevicilor. — 169, 175, 289.

Krupskaia, E. V. (1842—1915) — mama lui N. K. Krupskaia; a urmat-o pe ea și pe Lenin în deportare și în emigrație. I-a ajutat în activitatea revoluționară, păstrînd literatură ilegală și trimițînd pachete celor din închisori. — 484.

Krupskaia, N. K. (Ulianova, N. K., Charchot, Nadia) (1869—1939) — revoluționară de profesie, militantă de seama a partidului comunist și a Statului sovietic, soția lui V. I. Lenin.

În 1890 a intrat în cercurile marxiste studențești din Petersburg, apoi a desfașurat propagandă social-democrată printre muncitori. În 1895 a intrat în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. Arestată în august 1896, a fost condamnată la deportare pe termen de trei ani în satul Ŝusenskoe, apoi la Ufa. În 1901 a emigrat. A fost secretar de redacție a ziarului „Iskra”. A participat la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. După congres a fost secretar de redacție la ziarele bolșevice „Vpered” și „Proletarii”. În timpul primei revoluții ruse a fost secretar al C.C. din Rusia al partidului. A participat la pregătirea și înfaptuirea Revoluției din Octombrie. Dupa revoluție a fost membră în colegiul Comisariatului pentru învățămîntul public. A scris lucrări tratînd probleme ale învățămîntului, ale educației comuniste și ale tineretului. — 30, 33, 35—38, 52, 92, 104, 134, 147, 171, 197, 207—208, 251, 270, 292—293, 342, 402, 406, 436—438, 470, 481—482, 484.

Kuklin, G. A. (n. 1907) — editor social-democrat. În 1901 a intrat în grupul social-democrat „Jizn”, care activa în străinătate. În 1903 a început să editeze „Biblioteca proletarului rus”. Din 1905 — bolșevic. A înființat la Geneva o vastă bibliotecă de literatură revoluționară, care din 1902 a funcționat ca bibliotecă publică. — 273.

Kuleabko, P. I. (Insarova, Şoricelul) (1874—1959) — revoluționară de profesie. Și-a început activitatea în 1893 la Samara, unde i-a cunoscut pe Lenin, A. P. Sklearenko și I. H. Lalaianț, membri ai unui cerc marxist. A fost printre fondatorii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Ekaterinoslav. Membră de partid din 1898. Dupa Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. — 410, 459, 470.

Kuleman, V. — 135.

Kurt — vezi Lengnik, F. V.

L

L. — vezi Leibovici, M.

L. — vezi Leiteizen, G. D.

L. — vezi Lenin, V. I.

L. G., L. Gr. — vezi Deutsch, L. G.

L. I. — vezi Akselrod, L. I.

Lafargue, Paul (1842—1911) — militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale, publicist de talent, unul dintre primii adepti în Franța ai comunismului științific, prieten apropiat și tovarăș de luptă al lui Marx și Engels. În numeroase lucrări, Lafargue a propagat și a susținut ideile marxismului, luptând împotriva reformismului și revizionismului din Internaționala a II-a. Totuși, scriurile sale conțin unele teze eronate în special în problema țărănească și în problema națională. — 284.

Lalaianț, I. H. (Columb, Insarov, Z. Z.) (1870—1933) — militant activ al mișcării social-democratice din Rusia. În 1893 a intrat în cercul marxist grupat în jurul lui Lenin la Samara. În 1902 a plecat în străinătate. A intrat în „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. A răspuns de tipografia „Iskrei“ la Geneva. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic, agent al C.C. în Rusia. — 122, 228, 235, 243, 252, 255, 274, 331, 470.

Lange, Friedrich Albert (1828—1875) — filozof german, neokantian. În lucrarea sa „Istoria materialismului“ a prezentat eronat materialismul, ca pe o concepție ce se justifică numai în științele naturii, nu și în filozofie. A interpretat apriorismul kantian în spiritul idealismului fiziologic. A fost adept al darwinismului social. — 31.

Langovoi, N. P. (1860—1920) — profesor, specialist în industria textilă. Unul dintre protectorii zubatovismului la Petersburg. — 425.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, în 1848—1849 participant la mișcarea democrată din Provincia renană. La începutul deceniului al 7-lea a aderat la mișcarea muncitorească. A fost unul dintre întemeietorii „Uniunii generale a muncitorilor germani“ (1863). A sprijinit politica unificării „de sus“ a Germaniei sub hegemonia Prusiei, a inițiat curentul oportunist în mișcarea muncitorească germană. — 155—156.

Lavrov, V. I. — social-democrat, inginer tehnolog. În noiembrie 1902 a fost desemnat ca locțiitor al lui E. D. Stasova în cazul cînd s-ar fi produs căderea ei. În 1903 a condus sectorul tehnic al Comitetului din Petersburg. A trimis corespondențe la „Iskra“. — 255—256.

Leadov (Mandelștam), M. N. (Lidin, M. N., Martîn, Martîn Nikolaevici, Rusalka) (1872—1947) — revoluționar de profesie. A intrat în mișcare în 1891. În 1893 a participat la crearea Uniunii muncitorești, prima organizație social-democrată din Moscova. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la majoritatea iskristă. După congres a fost agent al C.C., a luptat împotriva menșevicilor în Rusia și în străinătate. A participat ca delegat al bolșevicilor la Congresul de la Amsterdam al Internaționalei a II-a din 1904. — 334—341, 385, 387, 391, 399, 408, 409, 421, 436, 437, 439, 443, 445.

Lebedev — vezi Gusev, S. I.

Leibovici, M. (Evsei, L., Maliutin) — social-democrat, bolșevic ; pînă la 1 februarie 1904 a condus la Geneva aparatul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. pentru transportul literaturii ilegale. — 372, 404—406.

Leiteizen, G. D. (L.) (1874—1919) — social-democrat. A intrat în mișcare în ultimul deceniu al secolului trecut la Ekaterinoslav. După 1900 a plecat în străinătate, unde a aderat la grupul „Eliberarea muncii“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic ; a colaborat la ziarul „Vpered“ și la alte publicații bolșevice. — 91, 111—112, 127, 155, 158—159, 160—162, 190, 191, 215—216, 238—240, 321—323, 436, 437, 448—449.

Lekkert (Lekub), G. D. (1879—1902) — membru al Bundului, muncitor cizmar. În 1902 a fost executat pentru atentatul comis împotriva lui von Wahl, guvernatorul din Vilno, care ordonase torturarea celor arestați cu prilejul demonstrației de 1 Mai. V. I. Lenin și vecnea „Iskră“ au condamnat teroarea individuală, dezaprobată pe Martov și Zasulici, care admiraseră fapta lui Lekkert. — 199.

Lehmann, Carl — doctor în medicină, membru al organizației social-democrate germane de la München. În perioada în care își avea sediul la München, redacția „Iskrei“ s-a folosit de adresa lui pentru corespondență. — 48, 67, 74, 94, 128, 131, 132, 137, 152.

Leman, M. N. (Liza) (1872—1933) — social-democrată, iskristă ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. În anii reacțiunii a ieșit din mișcarea revoluționară. — 304.

Lengnik, A. M. (1878—1933) — fiica unui deportat politic, născută în Siberia. La început a fost învățătoare, apoi a ieșit din cîmpul muncii. În 1918 a lucrat în cadrul C.C.P. — 407, 412.

Lengnik, F. V. (Kol, Kurt, Vasiliev, Wolf, Zarin, 7f 6f) (1873—1936) — revoluționar de profesie, bolșevic. A intrat în mișcare în 1893. În 1896 a fost arestat, iar apoi condamnat la deportare pe termen de trei ani în Siberia răsăriteană. A fost printre semnatarii „Protestului social-democraților ruși“ scris de Lenin ca răspuns la „Credo“-ul „economistilor“. La întoarcerea din deportare a intrat în organizația „Iskrei“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost ales în lipsă membru al C.C. și al Consiliului partidului. În 1903—1904, în calitate de reprezentant al Consiliului partidului în „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“, a participat activ la lupta împotriva menșevicilor. — 192, 194, 257, 269, 282—288, 310, 319, 323, 325, 330, 331, 350, 353, 371, 377, 378, 383—384, 397, 407—408.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., L., Lenin, N., Bătrînul, Frei, Meyer, N. N., Petroff, Petrov, Richter, Jacob) (1870—1924) — 3, 5, 6—7, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 23, 26, 29, 31, 33, 35, 45, 48, 51, 53, 54, 57, 60, 61, 65, 66, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 87, 89, 91, 93, 94, 95, 96—97, 111, 120—121, 124, 125, 126, 127, 129, 131—132, 135, 137, 138, 140, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 162,

164, 165, 166, 170, 171, 176, 179, 182, 184, 186, 187, 191, 194, 195, 197, 199, 205, 207, 208, 209, 215, 216, 217, 220, 224, 230, 237, 240—241, 243, 248, 255, 262, 264, 277—278, 279, 280, 282, 288, 293, 295—296, 299, 300, 304, 305, 310, 312—313, 314, 321, 323, 329, 331—334, 340, 341, 342, 343, 344, 348, 351, 353—354, 356, 362, 365, 367, 369, 372, 373, 375, 377, 380—381, 384, 385, 387, 388, 391, 392, 394, 400, 401, 403, 404, 409, 410, 411, 419, 425, 431, 433, 434—435, 437, 442, 445, 447, 454, 471—475, 476—484.

Lenocika — vezi Bobrovskaja, T. S.

Lepeșinski, P. N. (Bîcikov, Olin, Opinca, 2a 3b) (1868—1944) — militant de frunte al partidului comunist. A intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1897 a fost deportat în Siberia, unde l-a cunoscut pe Lenin, devenindu-i prieten apropiat și discipol. În 1900 s-a stabilit la Pskov și a organizat difuzarea „Iskrei“. În 1903 a fugit în Elveția, unde, sub îndrumarea lui Lenin, a participat la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la revoluțiile din februarie și din Octombrie 1917. A lucrat apoi la Comisariatul poporului pentru învățămînt, îndeplinind și o serie de alte însărcinări. — 107, 118—120, 191, 200, 201, 207—208, 236, 252, 399.

Levin, E. I. (n. 1873) — social-democrat, unul dintre conducătorii grupului „Iujnii Rabocii“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat ca delegat al acestui grup, situîndu-se pe poziții centriste. După congres a aderat la menșevici. Ulterior s-a retras din activitatea politică. — 228—229, 244—246.

Levinson. — 252.

Levițki, K. O. (Osip) (1868—1919) — bolșevic. În 1901—1907 a fost unul dintre conducătorii Comitetului din Odesa al P.M.S.D.R. Împreună cu alți membri ai organizației a semnat mandatul dat lui V. I. Lenin de Comitetul din Odesa pentru Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. — 410.

Lidin — vezi Leadov, M. N.

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — eminent militant al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. Din 1875 și pînă la sfîrșitul vieții sale a fost membru al C.C. al acestui partid și redactor responsabil al organului său central, „Vorwärts“. Începînd din 1874 a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstagul german; a folosit cu pricere tribuna parlamentului pentru a demasca politica internă și externă reaționară a iungherimii prusiene. Într-o activitatea sa revoluționară a fost întemnițat în mai multe rînduri. A participat la activitatea Internaționalei I și la organizarea Internaționalei a II-a. Marx și Engels îl prețuiau pe Liebknecht, îi îndrumau activitatea, dar în același timp criticau aspru politica lui împăciuitoristă față de elementele oportuniste. — 48, 53, 62, 73, 129, 131, 284.

Literă — vezi Gorki, Maksim.

Litvinov, M. M. (Papaşa, Feliks) (1876—1951) — om de stat și remarcabil diplomat sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1898.

Dupa Revoluția din Octombrie a lucrat în diplomație. Din 1921 a fost adjunct al comisarului poporului pentru afacerile externe, iar din 1930 pîna în 1939 — comisar al poporului pentru afacerile externe. Ca membru sau șef al delegației sovietice a reprezentat U.R.S.S. la conferințele internaționale de la Genova (1922), Haga (1922), Montreux (1936), Moscovî (1943) și la Liga Națiunilor. La Congresul al XVII-lea al partidului a fost ales membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S.; a fost membru al C.E.C. al U.R.S.S. și deputat în Sovietul Suprem. În 1936 la Montrœux a căzut de acord cu N. Titulescu asupra textului unui tratat de asistență mutuală între U.R.S.S. și România. — 409, 410, 421, 438—440, 442—444, 459, 470.

Litvinov-Fallinski, V. P. — inginer tehnolog, inspector de fabrică; unul dintre creatorii asociației zubatoviste de la Petersburg. — 425.

Liub. Isaak — vezi Akselrod, L. I.

Liuba — vezi Radcenko, L. N.

Liza — vezi Leman, M. N.

Lobov, N. N. (Olbin) — „economist”, în 1900—1902 a scris la ziarul „Raboceiaia Mîsl“. A fost membru al „Uniunii social-democraților ruși din străinătate”. În 1903 a fost membru-delegat din partea „Uniunii” în secția din străinătate a C.O. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a retras din activitatea revoluționara. — 226—227, 281, 299.

Lozinski, E. I. (n. 1867) — publicist și filozof reaționar. — 177.

Lunacearski, A. V. (Ușurătecul torpilor) (1875—1933) — om de stat sovietic, publicist și critic literar. A fost membru al Academiei de Științe a U.R.S.S. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a raliat bolșevicilor. În anii reaționii a fost influențat de machism și de curentul „ziditorilor de dumnezeu”. După Revoluția din Octombrie a fost comisar al poporului pentru învățămîntul public. Lunacearski a scris valoroase studii marxiste despre clasicii literaturii ruse, sovietice și occidentale, dintre care în româneste a apărut culegerea „Despre literatură” (1960). — 419, 420, 429, 436, 437, 443.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă a mișcării muncitorcești internaționale, unul dintre întemeietorii P.C. din Germania. În deceniul al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre întemeietorii mișcării social-democratice poloneze, a luptat împotriva naționalismului din rîndurile acestei mișcări. Din 1887 a participat la mișcarea social-democrată germană, a combatut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia). De la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. A fost unul dintre inițiatorii creării grupului „Die Internationale“, care după un timp și-a luat denumirea de grupul „Spartacus“, iar mai tîrziu de „Uniunea

Spartacus. A avut un rol de seamă în organizarea luptei proletariatului german în timpul revoluției din 1918. Dupa revoluția din noiembrie din Germania a avut un rol conducător la Congresul de constituire al Partidului Comunist din Germania. A fost asasinată de contrarevoluționari în ianuarie 1919. Unele scrieri ale Rosci Luxemburg au fost traduse în limba română („Cuvîntări și articole alese”, 1962). — 103, 127, 198.

M

M.G.G. — vezi Gopfenhaus, M. G.

M. N. — vezi Leadov, M. N.

Maevski, E. (Gutovski, V. A., Simonov) (1875—1918) — social-democrat, menșevic. În perioada reacțiunii — lichidator. — 415, 417, 418.

Mahlin, L. D. („Mișa zețarul”, Sokolovski) (1880—1925) — social-democrat din 1900. În strainătate a aderat la organizația „Iskrei”. În 1902 a fost agent al „Iskrei” în Rusia. — 250—251, 329.

Makadziub, M. S. (Anton) (n. 1876) — social-democrat, menșevic. În 1901—1903 a activat în organizațiile din sudul Rusiei. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al minorității iskriste. — 402—403.

Makar — vezi Noghin, V. P.

Maliutkin — vezi Leibovici, M.

Maneașa — vezi Ulianova, M. I.

Maria Petrovna — vezi Golubeva, M. P.

Martin — vezi Rozanov, V. N.

Martin Nikolaevici — vezi Leadov, V. N.

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului”, militant marcant al menșevismului. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — antiiskrist. După Revoluția din Octombrie a rupt cu menșevismul. Din 1924 a făcut parte din redacția revistei „Internaționala Comunistă”. — 225, 417, 419.

Martov, L. (Federbaum, I. O., Aleksei, Berg, Fratele, I. O., Iulii, Martușa, Pahomie, Prietenul meu, Prietenul de la Poltava) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. A intrat în mișcarea socialistă la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. În 1895 a fost printre fondatorii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În 1900 a participat la editarea „Iskrei”. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost în fruntea minorității oportuniste, iar de atunci a devenit unul dintre conducătorii instituțiilor centrale ale menșevicilor și redactor la publicațiile acestora. În perioada reacțiunii și a noului avînt revoluționar a fost lichidator. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții cen-

triste. În 1917 a condus grupul menșevicilor internaționaliști. În 1920 a emigrat la Berlin, unde a editat revista menșevică „Sozialisticeski Vestnik“. — 22, 47, 49, 51, 56, 57, 59, 64, 67, 74, 76, 78, 80, 89, 90, 95, 101, 114, 126, 127, 134, 138, 147, 149, 151, 156, 160, 169, 171, 175, 177, 184, 187, 198, 205—207, 253, 273—275, 277—279, 295, 296, 310, 312, 325, 329, 337, 338, 339, 340, 341, 343—344, 347, 352—355, 356, 358—360, 361, 363, 365, 366, 369, 387—388, 396—397, 400, 417, 427, 430, 432.

Martușa — vezi Martov, L.

Marx, Karl (1818—1883). — 24, 25, 155—156, 176, 198, 296, 416.

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist social-democrat, autor de lucrări în problema agrară în care a încercat să revizuiască tezele fundamentale ale economiei politice marxiste. A colaborat la revistele „Jizn“, „Nacealo“ și „Naucinoe Obozrenie“. În 1903—1907 — menșevic. După Revoluția din Octombrie s-a retras din activitatea politică. Din 1929 academician. — 1—2, 3—5, 6, 27, 295.

Mătușa — probabil Zasulici, V. I.

Mătușa, Mătușica — vezi Kalmikova, A. M.

Mehring, Franz (1846—1919) — militant marcant al mișcării municiorești germane, istoric și publicist. În deceniul al 9-lea a devenit marxist. A scris lucrări de istorie a Germaniei și a social-democrației germane. Biograf al lui Karl Marx. Unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit“, organul central al social-democrației germane. Mehring a fost unul dintre liderii și teoreticienii aripii de stânga din social-democrația germană. A jucat un rol important în crearea Partidului Comunist din Germania. — 28.

Menkus, Max. — 78.

Meșcereakov, N. L. (1865—1942) — social-democrat, iskrist ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 204.

Meșcerski, V. P. (1839—1914) — publicist reacționar, conte. A servit în poliție și la Ministerul de Interne. — 344.

Meškovski — vezi Goldenberg, I. P.

Meyer — vezi Lenin, V. I.

Millerand, Alexandre Etienne (1859—1943) — om politic și publicist francez. La sfîrșitul secolului trecut a aderat la mișcarea socialistă franceză, unde a devenit liderul curentului oportunist. În 1899 a intrat în guvernul burghez Waldeck-Rousseau, în cadrul căruia a colaborat cu Galiffet, călăul Comunei din Paris.

Exclus în 1904 din partidul socialist, a fondat, împreună cu alți foști socialisti (Briand, Viviani), gruparea „socialiștilor independenți“. În 1909—1910, 1912—1913, 1914—1915 a deținut diverse posturi în guvern. Dupa Revoluția din Octombrie a fost unul dintre organizațorii intervenției antisovietice. În 1920—1924 a fost președintele Re-

publicii Franceze. În iunie 1924, în urma victoriei în alegeri a partidelor de stînga burgheze, care au refuzat colaborarea cu el, a fost silit să demisioneze. — 65, 179.

Milovidova (Petrova), L. F. — cunoscută a lui Lenin și a altor militanți social-democrați din Petersburg. Fiind în Elveția, a încercat să tipărească carteau lui Lenin „Ce sunt «prietenii poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?”, dar n-a reușit. — 6—7.

Mihailov, Z. — social-democrat din Rostov. După revoluția din 1905 — provocator. — 263—264.

Mihailovski, N. K. (Grangurul) (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiective în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo”, în paginile căreia a dus o luptă îndrîjtită împotriva marxiștilor. Concepțiile lui Mihailovski au fost criticate de Lenin în lucrarea „Ce sunt «prietenii poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?” și în alte lucrări. — 5, 27, 30, 96, 134.

„*Mișa zețarul*” — vezi Mahlin, L. D.

Mitrofan, Mitrofanov — vezi Gusarov, F. V.

Mocealov — social-democrat din Rostov. Sosit în străinătate, a scris redacției „Iskrei”, declarîndu-se solidar cu programul ei. Este autorul broșurii „Adevărul despre evenimentele de la Rostov”, editată în 1903 de Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse sub semnatura Ambrosie. — 263—265.

Mohnatkin, I. I. — muncitor, unul dintre organizatorii asociației zubatoviste din Petersburg și casierul ei. — 425.

Mokrievici — vezi Debogorii-Mokrievici, V. K.

Molotov — vezi Parvus.

Monahul — vezi Eramasov, A. I.

Monistul — vezi Plehanov, G. V.

Muzicantul — vezi Krasikov, P. A

N

N. G. — vezi Jitlovski, N. G.

N. E. — vezi Fedoseev, N. E.

N. K. — vezi Krupskaia, N. K.

N. — on — vezi Danielson, N. F.

Nadeja — vezi Dan, F. I.

Nadia — vezi Krupskaia, N. K.

Nadejdin (Zelenski, E. O., Sokolovski) (1877—1905) — la început narodnic, a intrat în 1898 în organizația social-democrată din Saratov. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a colaborat la publicațiile menșevice. — 137—138, 252, 275.

Nadson, S. I. (1862—1887) — poet rus, a colaborat la revista „Otechestvennîe Zapiski“. — 453.

Nahamkis — vezi Steklov, I. M.

Natalia Ivanovna — vezi Aleksandrova, E. M.

Nejdanov — vezi Cerevanin, N.

- *Nekrasov, N. A.* (1821—1878) — mare poet rus, democrat revoluționar. V. I. Lenin aprecia în mod deosebit creația lui Nekrasov, pe care îl cita adeseori. — 260, 274, 280.

Nekrasova — vezi Fotieva, L. A.

Nevzorov — vezi Steklov, I. M.

Nikitici — vezi Krasin, L. B.

Nikiforov — unul dintre organizatorii asociației zubatoviste din Petersburg. — 425.

Nikolai — vezi Rolau, E. N.

Nil — vezi Noskov, V. A.

Nina Lvovna — vezi Essen, M. M.

Noghin, V. P. (Iablocikov, Makar, Novoselov) (1878—1924) — revoluționar de profesie, bolșevic, membru al P.M.S.D.R. din 1898. În 1903 a fost agent al Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. După Revoluția din Octombrie a fost comisar al poporului pentru industrie și comerț. Ulterior a deținut posturi de răspundere în economie. — 49, 59—61, 78—81, 85—88, 89, 95, 130, 142, 144, 146, 406—407.

Noskov, V. A. (B. N., B. N-ci, Boris, Glebov, Nil, Vadim) (1878—1913) — social-democrat. În ultimii ani ai secolului trecut a aderat la „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. În aprilie 1902 a participat la consfătuirea de la Zürich a redacției „Iskrei“, unde s-a dezbatut proiectul de program al partidului. În 1902—1903 a organizat transportarea literaturii ilegale în Rusia și a luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. La congres, reprezentant al majorității iskriste, a fost desemnat președintele comisiei pentru elaborarea statutului partidului. După congres s-a situat pe o poziție împăciuitoristă față de menșevici și s-a pronunțat împotriva convocării Congresului al III-lea. În anii reacțiunii s-a retras din activitatea politică. — 185, 187, 207, 208, 220—224, 228, 311, 319—320, 323, 330, 331, 334, 358, 363, 364, 374, 378, 379, 380, 385, 386, 391, 392, 394—395, 397—398, 399, 400, 426, 441, 447.

Noua cunoștință — vezi Potresov, A. N.

- Novițkaia* — vezi Babușkin, I. V.
Novobranțev — vezi Peșehonov, A. V.
Novoselov — vezi Noghin, V. P.

O

- Olin* — vezi Lepeșinski, P. N.
Olbin — vezi Lohov, N. N.
Olminski (Aleksandrov), M. S. (Vasili Vasilievici, Galerka) (1863—1933) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării revoluționare din Rusia, publicist. La început narodnic, a intrat în P.M.S.D.R. în 1898. Din 1903 — bolșevic. — 391, 398, 399, 403, 405, 418, 427, 430, 437, 443.
Opinca — vezi Lepeșinski, P. N.
Ortodox — vezi Akselrod, L. I.
Orșa — vezi Radcenko, L. N.
Osip — vezi Levițki, K. O.
Osip, Osipov — vezi Zemliacika, R. S.

P

- P. A., P. And.* — vezi Krasikov, P. A.
P. B., P. B.-ci — vezi Akselrod, P. B.
P. B., P. B.-ci — vezi Struve, P. B.
Pahomie — vezi Martov, L.
Pan — vezi Vorovski, V. V.
Pană — vezi Troțki, L. D.
Pankrat, Pavlovici — vezi Krasikov, P. A.
Papaşa — vezi Litvinov, M. M.

Parvus (Ghelfand, A. L., Molotov) (1869—1924) — a participat la mișcarea social-democrată din Rusia și din Germania. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. A emis teoria antimarxistă a „revoluției permanente“, reluată ulterior de Troțki. Mai târziu s-a îndepărtat de social-democrație. — 21, 90, 103, 125, 127, 129, 131, 156, 442.

- Pașa* — vezi Radcenko, L. N.
Pavel Borisovici — vezi Akselrod, P. B.

Peatnițki, I. A. (Vineri) (1882—1939) — militant al partidului comunist și al Cominternului. A intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În emigratie s-a ocupat de transportul literaturii ilegale și trecerea activiștilor de partid din străinătate în Rusia. A fost printre organizatorii congreselor al II-lea și al III-lea ale P.M.S.D.R. A participat la prima revoluție rusă. După Revoluția din Octombrie a activat pe linie de partid. — 426—428.

Perova — vezi Velicikina, V. M.

Peșehonov, A. V. (Novobranțev) (1867—1933) — narodnic liberal, colaborator, iar din 1904 membru în comitetul de redacție al revistei „Russkoe Bogatstvo”. — 342, 344.

Peșkov, A. M. — vezi Gorki, A. M.

Petersburghezul — vezi Smirnov, M. V.

Petroff, Petrov — vezi Lenin, V. I.

Petrov — vezi Bobrovski, V. I.

Petrovski — colonel de jandarmi. — 317.

Peus, Wilhelm Heinrich (1862—1937) — social-democrat german, ulterior revizionist. În 1891 a fondat „Volksblatt für Anhalt“, pe care a redactat-o timp de 10 ani. Din 1896 pînă în 1918 a fost deputat în Reichstagul german. — 26.

Pikunov, V. I. — unul dintre organizatorii și conducătorii asociației zubatoviste din Petersburg. — 425.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — revoluționar și teoretician marxist rus, fondatorul mișcării social-democrate din Rusia. La începutul activității sale a condus pe rînd organizațiile narodnice „Zemlea i volea“ și „Ciornîi peredel“. În 1880 a fost nevoie să emigreze în Elveția, unde a rămas pînă în 1917. În contact cu mișcarea muncitorească din Apus, a aprofundat operele lui K. Marx și F. Engels și s-a eliberat treptat de sub influența narodnicismului. În a doua perioadă a activității sale (1883—1903), el s-a afirmat ca unul dintre cei mai eminenți teoretičieni marxiști. În 1883 a înființat la Geneva grupul „Eliberarea muncii“. Plehanov a dezvoltat creator marxismul în opere ca: „Socialismul și lupta politică“ (1883), „Divergențele noastre“ (1894), „Contribuții la problema dezvoltării concepției moniste a istoriei“ (1895), „Contribuții la istoria materialismului“ (1896), „Despre concepția materialistă a istoriei“ (1897), „Rulul personalității în istorie“ (1898) etc. El a adus contribuții importante îndeosebi în problema corelației complexe a formelor ideologiei, a rolului istoric al maselor și personalității și a rolului ideilor în dezvoltarea socială. Plehanov a dezvoltat concepția marxistă despre artă, a opus cu fermitate realismul concepțiilor decadente ale esteticii burgheze și a adus contribuții prețioase la valorificarea moștenirii culturale progresiste a literaturii ruse și universale. Plehanov a luptat împotriva revizionismului

În mișcarea muncitorească internațională. El a făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. Dar, încă în această perioadă, el a început să manifeste greșeli importante, care au constituit germenul concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoristă față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În revoluția rusă din 1905—1907, el s-a situat, în toate problemele fundamentale, pe poziții menșevice. În anii reacțiunii și ai nouului avînt revoluționar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului menșevicilor-partiiti. În timpul primului război mondial a trecut pe poziții social-sovine.

Criticînd în mod principal greșelile oportuniste ale lui Plehanov, V. I. Lenin a dat o înaltă apreciere lucrărilor sale filozofice, considerînd că acestea trebuie incluse printre „manualele obligatorii ale comunismului“.

Dintre screrile lui au apărut în limba română: articolul „1 Mai în Rusia“ (numărul festiv din 1 mai 1895 al ziarului „Lumea nouă“), studiul „Augustin Thierry și concepția materialistă a istoriei“ („Lumea nouă“, nr. 6—7, 1896), recenzie romanului lui N. G. Cernîșevski „Ce-i de făcut?“ (reprodusă în „Revista ideei“, cu prilejul apariției acestei cărți în limba română); studiile „Despre concepția materialistă a istoricii“ (Ed. P.C.R., 1945) și „Contribuții la istoria materialismului, Holbach, Helveticus, Marx“ (Ed. P.C.R., 1947), Opere filozofice alese, vol. I și II (Editura politică, 1958 și 1962). — 7, 12, 15—16, 26, 28, 30, 31, 32, 35—36, 41, 54, 63, 65—69, 71, 81—83, 96, 100—102, 112, 115, 117, 124—126, 128—129, 133—135, 139—140, 149, 151—152, 153—154, 155—156, 157—158, 160, 162—163, 164—165, 169—170, 171, 175—176, 178, 180, 182—184, 185, 193—194, 197—199, 205—206, 217, 226—227, 243—244, 247—249, 251—252, 253—254, 262—263, 273—275, 280—281, 290—292, 295—296, 299—300, 321, 328—329, 332—333, 337, 338—341, 342—343, 363, 366—368, 369, 415, 416, 427, 469, 471, 473.

Poletaev — vezi Bauman, N. E.

Polov, A. — 474.

Popova, O. F. — studentă în medicină, simpatizantă a bolșevicilor. — 419.

Popova, O. N. — editoare. În 1897 a publicat în revista „Novoc Slovo“, pe care o edita, studiul lui Lenin „Cu privire la caracterizarea romanticismului economic“. A tipărit cartea soților Webb „Teoria și practica trade-unionismului englez“, tradusă de Lenin și Krupskaia în deportare. — 163.

Portnoi, K. (1872—1941) — unul dintre liderii Bundului. A reprezentat Bundul în Comitetul de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. La congres — antiiskrist. A fost președintele C.C. al Bundului din Polonia pînă în 1939, cînd s-a retras din activitatea politică și a emigrat în S.U.A. — 194—195.

Posse, V. A. (1864—1940) — publicist și militant pe țărîm social. A fost redactor al revistelor „Novoe Slovo“ (1897) și „Jizn“ (1898—1901), organe de presă ale marxiștilor legali. — 253, 260.

Postnikov, V. E. (1844—1908) — economist-statistician, a lucrat la Ministerul Agriculturii. Membru al Societății de științe economice. Autorul cărții „Gospodaria țărânească din sudul Rusiei“ (1891). — 1—2, 3—5, 6.

Postolovski, D. S. (1876—1948) — social-democrat. În 1904 a fost agent al C.C. al P.M.S.D.R.; împăcitorist. — 378.

Potresov, A. N. (A. N., A. N-ci, A. P., Aleks. Nikolaevici, Arseniev, Fratele, Prietenul, Puttman, Starover, Vicentele) (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. A aderat la marxiști în ultimul deceniu al secolului trecut. A fost printre fondatorii ziarului „Iskra“ și ai revistei „Zarea“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — adept al menșevismului. După Revoluția din Octombrie a emigrat; în străinătate s-a dedat la atacuri în presa împotriva Puterii sovietice. — 14—17, 18—33, 35, 45, 47, 53, 64, 67, 75, 100, 117, 121, 126, 128, 142, 148—149, 180, 195, 237—238, 255, 260, 269, 272—273, 280, 311—314, 315, 338, 344, 449.

Pravdin, V. — vezi Vakar, V. V.

Prietenul, Puttman — vezi Potresov, A. N.

Prietenul comun — vezi Blumenfeld, I. S.

Prietenul meu, Prietenul de la Poltava — vezi Martov, I..

Prietenul nostru apropiat — vezi Babușkin, I. V.

Q

Quelch, Harry (1858—1913) — militant al mișcării muncitorești engleze și internaționale. Quelch a fost conducătorul elementelor revoluționare din Federația social-democrată engleză, în cadrul căreia a propagat ideile marxismului. Din 1886 a fost redactorul ziarului „Justice“, organul central al social-democrației engleze. A fost membru al B.S.I. În 1902—1903, când „Iskra“ s-a editat la Londra, i-a acordat un sprijin organizatoric substanțial. — 185.

R

— r —— vezi Krasikov, P. A.

R. N. S. — vezi Struve, P. B.

Racinski, Sigmund (n. 1882) — membru al P.P.S., a activat la Cracovia, Varșovia și Lodz. În 1905, ca membru al grupului de luptă al P.P.S., a fost arestat și condamnat la 15 ani muncă silnică în Siberia. — 152

Racovski, C. (1873—1941) — militant al mișcării muncitorești din România și al celei internaționale, de origine bulgar. A aderat din tinerețe la mișcarea socialistă. A participat la Congresul de la Stuttgart al Internaționalei a II-a (1907) ca membru al delegației socialistilor români. Împreună cu alți conducători ai mișcării muncitorești din România, a participat la editarea seriei a doua a ziarului „România muncitoare“. A avut o bogată activitate publicistică în presa socialistă din România : a scris numeroase studii și eseuri cu caracter politic. După reorganizarea în 1910 a Partidului social-democrat din România, Racovski a fost ales membru în Comitetul Executiv al acestuia. În 1915 a reprezentat Partidul social-democrat din România la Conferința internațională de la Zimmerwald. Prigonit de organele represive, Racovski a plecat în 1917 în U.R.S.S., unde a avut munci de raspundere pe linie de partid și de stat. A murit în U.R.S.S. — 65.

Radcenko, I. I. (Arkadi, Casian) (1874—1942) — membru al partidului bolșevic din 1898, revoluționar de profesie. A facut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg ; a jucat un rol de seamă în difuzarea „Iskrei“ în Rusia. În 1902 a facut parte din C.O. pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. Din 1918 — unul dintre organizatorii și conducătorii industriei turbei din U.R.S.S. — 191, 195—196, 200—205, 207, 208—215, 225, 227, 235, 413—414.

Radcenko, L. N. (Liuba, Orșa, Pașa) (n. 1871) — și-a început activitatea ca narodnică, apoi a făcut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. A fost agent al „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În 1918 s-a retras din activitatea politică, lucrînd ca statisticiană. — 130, 169, 319.

Radcenko, S. I. (Stepan) (1868—1911) — în 1890 a intrat în grupul studentilor social-democrați de la Institutul tehnologic din Petersburg. În 1895 a fost unul dintre organizatorii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“. În 1898, la primul Congres al P.M.S.D.R., a fost ales membru al C.C. al partidului. În martie 1900 a participat la consfătuirea organizată de Lenin la Pskov în problema editării unui ziar ilegal în străinătate. În 1902 a fost arestat în legatură cu procesul „Iskrei“ din Petersburg și deportat. Eliberat în 1905 pe baza unei amnistii, în anii reacțiunii s-a retras din activitatea politică. — 106—107.

Rafailov — vezi Goț, M. R.

Rahmetov — vezi Bogdanov, A.

Rahmetova — vezi Bogdanova, N. B.

Raicin, S. G. (n. 1864) — social-democrat ; în deceniul al 9-lea a aderat la grupul „Eliberarea muncii“, care l-a însărcinat în 1891 să plece în Rusia pentru a stabili legături cu organizațiile social-democrate. Arestat în 1892, a fost deportat la Minusinsk. Ulterior s-a îndepărtat de social-democrație. — 13.

Rappoport, Charles (n. 1865) — socialist francez, filozof și sociolog. A încercat să revizuiască teoria marxistă, ceea ce i-a atras aspre critici din partea lui P. Lafargue. — 293.

Rasid-Bek — vezi Zurabov, A. P.

Ratner, M. B. — bundist, publicist. În 1898 a scris în revista „Rusko Bogatstvo“ articole în care încerca să revizuiască „Capitalul“ lui Marx. — 16.

Raznošvetov — vezi Blumenfeld, S. S.

Readovoi — vezi Bogdanov, A.

Reahovski, N. A. (n. 1872) — în 1894 a fost exmatriculat din Universitatea din Moscova pentru participare la mișcarea studențească. Mutîndu-se în 1895 la Universitatea din Harkov, și-a continuat activitatea revoluționară. A fost apoi unul dintre primii conducători ai cercurilor social-democrate din Voronej. În 1897 a fost arestat și deportat în gubernia Ienisei. Din 1916 pînă în 1930 a fost asistent, apoi profesor la Academia agricolă. — 445.

Reazanov (Goldendah), D. B. (1870—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată la sfîrșitul secolului trecut, activînd la Odesa și Chișinău. În 1900 a plecat în străinătate, devenind unul dintre organizatorii grupului publicistic „Borba“, care s-a ridicat împotriva programului partidului și a principiilor organizatorice leniniste elaborate de „Iskra“. Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a pronunțat împotriva participării sale la congres ca reprezentant al acestui grup. La Congresul al VI-lea al partidului (1917) a fost primit, împreună cu „interraionistii“, în rîndurile P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția din Octombrie a lucrat în mișcarea sindicală; a fost unul dintre organizatorii Institutului „K. Marx și F. Engels“ și directorul lui pînă în 1931, cînd a fost exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. — 46, 63, 67, 83—84, 111—114, 134, 138, 150, 157, 405, 418.

Rerib, A. E. (Vlas) (n. 1876) — iskrist; a activat în cadrul „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. — 255.

Richter, Jacobb — vezi Lenin, V. I.

Rittinghausen, Moritz (1814—1890) — democrat german, în 1848 a colaborat la „Neue Rheinische Zeitung“. A fost membru al Internaționalei I. În 1884 a fost exclus din Partidul social-democrat din Germania pentru că nu s-a supus hotărîrilor cu privire la disciplina de partid ale Congresului de la Copenhaga. — 132.

Rittmeyer, H. — social-democrat din München la care a locuit în 1900—1901 Lenin sub numele de Meyer; pe adresa lui sosea corespondență pentru Lenin din decembrie 1900 pînă în iulie 1901. — 73, 92, 94, 104, 131.

Rogova. — 431. 454.

Rolau (Rolav), E. H. (Nikolai, Ernst) (1874—1907) — membru al Uniunii social-democraților letoni din Occident, cu concepții apropiate de ale eserilor. Împreună cu alți membri ai acestei Uniuni, a organizat transportul de literatură ilegală în Rusia, fapt pentru care a fost arestat în 1901 și deportat. În 1907 a fost din nou arestat și împușcat sub pretextul că a încercat să fugă de sub escortă. — 71, 110, 123.

Roza — vezi Zemleacika, R. S.

Rozanov, V. N. (Martîn) (1876—1939) — social-democrat, menșevic. A făcut parte din grupul „Iujnii rabocii“. A fost membru în C.O. pentru convocarea Congresului al II-lea. După congres — menșevic activ. Față de Revoluția din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 345, 347, 363.

Rozenberg, A. M. (1875—1941) — sora lui G. M. Krjijanovski, a urmat în deportare pe logodnicul ei, V. V. Starkov. — 452.

Ru — vezi Galperin, L. E.

Ruben — vezi Knunianç, B. M.

Rudin, A. (Potapov, A. I.) (1869—1915) — și-a început activitatea politică ca narodnic. Ulterior a intrat în partidul eserilor. În 1901—1903 a fost membru al C.C. al acestui partid. În articolele și broșurile sale în problema agrară a luat poziție împotriva marxismului. — 274.

Ruma, L. N. — provocator, adept al „economismului“, a făcut parte din „Uniunea muncitorească“ din Moscova. În 1895 a fost arestat și apoi recrutat ca provocator de colonelul de jandarmi S. V. Zubatov. — 147—148, 159, 161.

Rusalka — vezi Leadov, M. N.

Rusanov, N. S. (Tarasov) (n. 1859) — publicist, narodnic, ulterior eser. În emigratie a avut prilejul să-l cunoască pe Engels. Reîntors în Rusia în 1905, a redactat o serie de publicații eseriste. După Revoluția din Octombrie — emigrant alb. — 243, 247, 251, 254, 280.

S

Samsonov — vezi Valentinov, N.

Sanin, A. A. (n. 1869) — publicist marxist, a colaborat la „Samarski Vestnik“ (1896—1897) și la culegerea „Proletarskaia borba“. A tradus carteau lui I. Gurvici „Situatia economică a satului rus“ (în 1896), însotind-o de ample comentarii. — 224, 255.

Scandalagiul — vezi Tokarev, A. S.

Schönlank, Bruno (1859—1901) — publicist social-democrat german. — 472.

Schwartz — vezi Vorovski, V. V.

Schweitzer, Johann Baptist von (1833—1875) — avocat din Frankfurt pe Main; redactor-șef al publicației „Sozial-Demokrat” (1864—1867); președinte al Uniunii generale a muncitorilor germani (1867—1871); lassallean, a susținut politica lui Bismarck de unificare „de sus” a Germaniei, sub hegemonia Prusiei; a încercat să împiedice pe muncitorii germani să adere la Asociația Internațională a Muncitorilor; a luptat împotriva Partidului muncitoresc social-democrat; în 1872, după descoperirea legăturilor sale cu guvernul prusian, a fost exclus din Uniunea generală a muncitorilor germani. — 345, 361, 363.

Serghei Petrovici — vezi Krasikov, P. A.

Silvin, M. A. (Hoinarul) (1874—1955) — social-democrat din 1891. A făcut parte din grupul de conducere al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În 1898 a fost deportat pe termen de trei ani în Siberia rasărîteană. În tot acest timp a menținut legături permanente cu Lenin. În 1899 a fost printre semnatarii „Protestului social-democraților din Rusia” scris de Lenin ca răspuns la „Credo”-ul „economistilor”. A fost agent al „Iskrei”. În 1904 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. La sfîrșitul aceluiași an a trecut la menșevici, dar peste scurtă vreme s-a reîntors la bolșevici și a colaborat la publicațiile lor. În 1908 s-a retras din P.M.S.D.R. și din activitatea politică. — 192—193, 407, 412.

Simonov — vezi Maevski, E.

Singer, Paul (1844—1911) — unul dintre conducătorii social-democrației germane, tovarăș de luptă al lui A. Bebel și W. Liebknecht, militant marcant al aripii marxiste din Internaționala a II-a. Din 1900 — membru al B.S.I. — 92.

Sisoika — vezi Bogdanov, A.

Skaldin (Elenev, F. P.) (1828—1902) — publicist și scriitor rus. Reprezentant al liberalismului burghez din deceniul al 7-lea, colaborator la revista „Otechestvennie Zapiski”. — 18—19, 27.

Skubik (Skubikis), E. P. (n. 1875) — în ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la mișcarea democrat-revoluționară din Letonia. În 1900—1903, aflându-se la Zürich, a stabilit legături cu grupul editorial al „Iskrei” și s-a ocupat de transportarea literaturii ilegale în Rusia. Ulterior s-a îndepărtat de social-democrație. — 71, 77.

Skvorțov-Stepanov, I. I. (Bolsak) (1870—1928) — activist de partid și om de stat sovietic, publicist marxist, autor a numeroase lucrări economice, istorice și cu conținut ateist. A tradus integral „Capitalul”, precum și o serie de alte lucrări ale lui Marx și Engels.

Participant la mișcarea revoluționară din 1892, în 1904 devine bolșevic. După Revoluția din Octombrie — comisar al poporului pentru finanțe. Membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. de la Congresul al XIV-lea, redactor al mai multor publicații de partid, directorul

Institutului „Lenin“ de pe lîngă C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S., membru în preziul Academiei Comuniste. — 431, 454.

Smidovici, I. G. (Bainova, Dimka, Zagorskaia) — social-democrată, iskristă. De la înființarea „Iskrei“ și pînă în iulie 1901, cînd a sosit la Geneva N. K. Krupskaia, a fost secretara de redacție a ziarului, apoi s-a ocupat de trecerea peste graniță a literaturii ilegale. În anii reacțiunii s-a retras din activitatea politică. — 51, 52, 53, 63, 70, 72, 168—169, 207.

Smidovici, P. G. (1874—1935) — la început „economist“, apoi iskrist, bolșevic. — 218—220.

Smirnov, M. V. (tovarășul din Petersburg) — membru al grupului social-democrat „Raboce Znamea“. — 80.

Smith — vezi Krjijanovski, G. M.

Sokolovski — vezi Mahlin, L. D.

Sokolski — vezi Nadejdin, L.

Soloviev, E. A. (1866—1905) — critic și istoric literar rus; a scris studii monografice despre clasicii literaturii ruse. A colaborat la „Naučnoe Obozrenie“. — 22.

Soloviov, V. S. (1853—1900) — filozof idealist rus. A prezentat denaturat marxismul, identificîndu-l cu materialismul economic. A propagat ideea mistică religioasă a „înnoririi“ omenirii. — 67.

Sora, Sora mai mare — vezi Zasulici, V. I.

Sora lui Aleksei — vezi Kanțel, L. O.

Sponti, E. I. („Dascălul vieții“) (1866—1931) — social-democrat, în 1894—1895 unul dintre militanții Uniunii muncitorești din Moscova. În primăvara lui 1895 l-a însorit pe Lenin în călătoria făcută în străinătate cu scopul de a stabili legături cu grupul „Eliberarea muncii“. — 8.

Stadthagen, Arthur (1857—1917) — avocat pînă în 1892, cînd a fost exclus din barou pentru că ținuse o cuvîntare prin care cerea desființarea tribunalelor militare. Autorul cunoscutei lucrări „Das Arbeiterrecht“. — 472.

Stammler, Rudolf (1856—1939) — profesor, jurist și filozof german, neokantian. A criticat marxismul, exercitînd o puternică influență asupra „școlii sociale“ în economia politică. Lenin i-a caracterizat concepțiile teoretice drept scolastică total inconsistentă. — 31.

Starojilov, D. V. — unul dintre organizatorii și conducătorii asociației zubatoviste la Petersburg. — 425.

Starover — vezi Potresov, A. N.

Stasova, E. D. (1873—1966) (Absolut, Barza, Varvara Ivanovna) — veche militantă în mișcarea revoluționară, membră a P.C.U.S. din

1898. În 1901—1905 a fost secretar al Comitetului din Petersburg și al Biroului din Nord al C.C. al P.M.S.D.R. Din 1917 pînă în 1920 a fost secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia. În 1921—1938 a lucrat în cadrul Cominternului și Ajutorului Roșu. A fost printre fondatoarele Comitetului mondial antifascist și antirăzboinic al femeilor (1934). În 1938—1946 — redactor al revistei „Internatsionalnaia Literatura”. — 235—236, 255—256, 265, 267, 275—276, 383—384, 407—408.

Stavski, I. I. (1877—1957) — membru al partidului bolșevic din 1898. A fost unul dintre conducătorii grevei de la Rostov pe Don. În 1903, împreună cu Z. Mihailov și Mocealov, au adresat o scrisoare redacției „Iskrei” în care se declarau solidari cu programul ei. — 250, 252, 264.

Steklov, I. M. (Nahamkis, Nevzorov) (1873—1941) — social-democrat din 1893. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. Autorul unor lucrări de istorie a mișcării revoluționare. — 38—41, 46, 48, 50, 67, 83, 103, 112, 113, 125, 148—149, 151, 293.

Stopani, A. M. (Tu — ra) (1871—1932) — revoluționar de profesie, bolșevic. Intrat în mișcare în 1892, în 1900, pe cînd activa la Pskov, l-a cunoscut pe Lenin. A fost unul dintre organizatorii Uniunii muncitorilor din Nord. A luat parte la preparativele în vederea editării „Iskrei”. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al majorității iskriste. După congres, din însărcinarea C.C. a organizat o tipografie ilegală la Iaroslavl, iar după căderea acesteia, în vara lui 1904, a plecat la Baku, unde a fost unul dintre organizatorii Comitetului bolșevic local. După Revoluția din Octombrie a deținut posturi de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 423—425.

Struve, P. B. (Inorodzew, Iuda, P. B., P. B-ci, R.N.S., Vițelul) (1870—1944) — economist și publicist burghez rus, în ultimul deceniu al secolului trecut unul dintre reprezentanții marcanți ai „marxismului legal”, colaborator și redactor al revistelor „Novoe Slovo” (1897), „Nacealo” (1899) și „Jizn” (1900). Încă de la prima sa lucrare, „Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei” (1894), combătînd narodnicismul, a procedat la o „critică” a teoriei economice a lui Marx. Struve s-a solidarizat cu exponentii economiei politice vulgare și a propagat neomalthusianismul. A fost unul dintre teoreticienii și organizatorii „Uniunii eliberării” și redactor al organului ei ilegal „Osvobojdenie” (1902—1905). O dată cu înființarea partidului cadet în 1905, devine membru în C.C. al acestui partid. După Revoluția din Octombrie s-a manifestat ca un dușman înverșunat al Puterii sovietice. A făcut parte din guvernul contrarevoluționar al lui Vrangel, ulterior emigrant alb. — 14—15, 21, 24, 25—26, 30—31, 32, 81—83, 90, 92, 103, 126, 128, 136, 139, 149, 163, 177, 433.

Suvorov, S. A. (1869—1918) — publicist și statistician, la început narodovolist, iar din 1900 social-democrat. După revoluția din 1905 — machist. În culegerea „Studii de filozofie marxistă” (1908) a publicat articolel „Bazele filozofiei sociale”, aspru criticat de Lenin în carteasă „Materialism și empiriocriticism”. — 428.

S

Şahovskoi, N. V. (1856—1906) — print, președintele Comitetului de cenzură din Petersburg și al direcției generale pentru problemele presei. — 125.

Şcekoldin, F. I. (Bucătarul) (1870—1919) — social-democrat, iskrist. În 1900 a fost unul dintre organizatorii Uniunii din Nord a muncitorilor ruși. În 1901—1902 s-a ocupat de transportul literaturii iskriste, precum și de pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. — 207—208, 220, 223.

Selgunov, V. A. (1867—1939) — muncitor, revoluționar de profesie, bolșevic. Din 1892 a propagat marxismul în cercurile muncitorești din Petersburg. A fost unul dintre organizatorii și militanții „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“, fapt pentru care a fost arestat și deportat. A participat la fondarea ziarului „Pravda“. Din cauza represiunilor la care a fost supus și-a pierdut vederea. — 250.

Sergov, M. I. — social-democrat, membru al grupului de sprijinire a „Iskrei“ de la Berlin și al „Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 341.

Şklearevici, V. G. (1877—1921) — student social-democrat, iskrist. A stabilit legătura dintre „Iskra“ și organizația social-democrată din Crimeea. — 207—208.

Sneerson, A. A. (Erema) (n. 1881) — social-democrat. În 1902, făcând parte din grupul de propaganșisti ai Comitetului din Petersburg, a corespondat cu „Iskra“. A elaborat un proiect de „organizare a partidului revoluționar la Petersburg“ și l-a trimis lui Lenin, cerîndu-i să-i comunice observațiile sale critice. Lenin i-a răspuns publicind „Scrisoare către un tovarăș despre sarcinile noastre organizatorice“. — 246, 319, 363.

Şoricelul — vezi Kuleabko, P. I.

Şoimul — vezi Essen, M. M.

Sower, M. M. — social-democrat, iskrist, membru al „Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. La Congresul al II-lea al Ligii s-a situat de partea menșevicilor. — 91.

T

Tarasov — vezi Rusanov, N. S.

Tezeakov, N. I. (1859—1925) — specialist în medicina socială. V. I. Lenin i-a apreciat pozitiv cartea „Muncitorii agricoli și organizarea controlului lor sanitar în gubernia Herson“, relevînd totodată unele erori cu caracter narodnicist cuprinse în ea. — 125, 139.

Tokarev, A. S. (Scandalagiul) (n. 1874) — „economist“, conducătorul aşa-numitei „Organizații muncitorești“, desprinse din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, care a ființat din 1900 pînă în 1904. În iulie 1902 Tokarev s-a ridicat împotriva declarației Comitetului din Petersburg prin care ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“ erau recunoscute drept organe conduceătoare ale social-democrației ruse. Sub influența lui, în octombrie același an, comitetul „Organizației muncitorești“ a scos o foaie volantă în care se autodeclara organ conduceător al „Uniunii de luptă“. — 235—236, 255—256.

Tomici — vezi Korenevski, M.

Torpilorul — vezi Lunacearski, A. V.

Travinski — vezi Krijanovski, G. M.

Troțki (Bronștein), L. D. (Pană) (1879—1940) — membru al P.M.S.D.R. din 1897, menșevic. Întors din emigratie după revoluția din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniștilor“ și împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în partidul bolșevic. Dar el nu trecuse pe pozițiile bolșevismului și a continuat să ducă față și în ascuns lupta împotriva leninismului, împotriva politicii partidului.

După Revoluția din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile externe, apoi comisar pentru problemele militare și maritime militare, președinte al Consiliului militar-revolutionar al republiei, membru în Biroul Politic al C.C. și membru în Comitetul Executiv al Cominternului. În 1918 a fost împotriva încheierii păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a situat în fruntea opozitiei în discuția cu privire la sindicate. Începînd din 1923 a dus o înverșunată luptă fraționistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului, susținînd că victoria socialismului în U.R.S.S. este imposibilă. Partidul comunist, demascînd trockismul ca pe o deviere mic-burgheză, l-a înfrînt pe plan ideologic și organizatoric. În 1927 Troțki a fost exclus din partid, iar în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică; în 1932 i s-a retras cetătenia sovietică. Din străinătate a continuat lupta împotriva partidului comunist și a Statului sovietic, împotriva mișcării comuniste internaționale. — 250, 271, 273, 290—292, 363, 405, 412, 417—418, 432.

Tu — ra — vezi Stopani, A. M.

Topuridze, D. A. (Isari) (1871—1942) — social-democrat gruzin, menșevic. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al majorității iskriste, s-a dovedit însă șovăitor, și la sfîrșitul congresului a votat împreună cu minoritatea. După congres a aderat la menșevici, luînd poziție împotriva instituțiilor centrale ale partidului alese la

congres, ceea ce i-a atras în octombrie 1903 înlăturarea din munca de partid. După instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a lucrat la Comisariatul pentru finanțe și a desfășurat activitate publicistică și științifică. — 325, 338.

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus, reprezentant marcant al „marxismului legal“. — 24, 29—30, 263.

T

Tederbaum, S. O. (Fratele lui Pahomie, Iakov) (1879—1939) — social-democrat din 1898, a lucrat la transportarea literaturii iskriste în Rusia. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic activ. — 142—146, 166, 169.

Tenski. — 403.

Tvetov — vezi Blumenfeld, I. S.

U

Ulianov, D. I. (Andreevski) (1874—1943) — bolșevic, de profesie medic, fratele mai mic al lui Lenin. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al majorității iskriste. După congres a activat ca agent al C.C. După Revoluția din Octombrie a ocupat diferite funcții în aparatul de partid și de stat. — 323, 364.

Ulianova-Elizarova, A. I. (Ania, Vechea prietenă) (1864—1935) — militantă a partidului comunist, sora mai mare a lui Lenin. Şi-a început activitatea revoluționară în 1886. În 1900—1905 a lucrat în organizația „Iskrei“ și la publicațiile bolșevice ilegale. După Revoluția din Octombrie a lucrat la Comisariatul poporului pentru învațămînt. — 12, 25, 47, 53, 54, 129, 147, 148, 215, 476.

Ulianova, M. A. (1835—1916) — mama lui V. I. Lenin. Femeie instruită și cu idei înaintate, și-a sprijinit copiii în activitatea lor revoluționară. — 198, 215, 472, 477, 479.

Ulianova, M. I. (Maneașa, Ursul, Ursulețul) (1878—1937) — militantă a partidului comunist și a Statului sovietic, sora mai mică a lui Lenin. A desfășurat activitate de partid în diverse orașe din Rusia. Din 1900 a participat la activitatea „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. După Revoluția din Octombrie a fost, pînă în 1929, secretar de redacție al ziarului „Pravda“. — 93, 235, 295, 304, 357.

Ușakov, M. A. — agent zubatovist în mișcarea muncitorească. — 425.

Ușuratecul torpilor — vezi Lunacearski, A. V.

V

V. I., V. Iv. — vezi Zasulici, V. I.

V. I-n — vezi Ivanşin, V. P.

V. M. — vezi Velicikina, V. M.

V. V. — vezi Kojevnikova, V. V.

V. V. — vezi Voronțov, V. P.

Vakar, V. V. (Pravdin, V.) (1878—1926) — în 1902 membru în Comitetul din Kiev al P.M.S.D.R. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 225, 269, 371.

Valentin — vezi Galperin, L. E.

Valentinov, N. (Volski, N. V., Samsonov) (n. 1879) — social-democrat din 1898. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, dar la sfîrșitul anului 1904 a trecut la menșevici și a colaborat la o serie de publicații ale lor. După Revoluția din Octombrie a lucrat la reprezentanța comercială a U.R.S.S. la Paris. Emigrant din 1930, publică articole ostile partidului comunist și Statului sovietic. — 401, 412.

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc belgian, președintele Biroului Socialist Internațional al Internaționalei a II-a. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția din Octombrie. — 129, 139.

Vanea — vezi Krasnuha, V. P.

Vaneev, A. A. (1872—1899) — a participat la înființarea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. A fost propagandist în cercurile muncitorești social-democrate. Arestat împreună cu Lenin, a fost deportat în Siberia răsăriteană. A fost printre semnatarii „Protestului social-democraților din Rusia“ scris de Lenin ca răspuns la „Credo“-ul „eonomiștilor“. S-a stins de tuberculoză în deportare. — 473.

Varvara Ivanovna — vezi Stasova, E. D.

Vasili Vasilievici — vezi Olminski, M. S.

Vasiliev — vezi Lengnik, F. V.

Vasiliev, N. V. (1858—1920) — menșevic, a participat la mișcarea social-democrată din Elveția. — 76.

Veceslov, M. G. (Iuriev) (1869—1934) — social-democrat, de profesie medic. A înființat și condus grupul de sprijinire a „Iskrei“ de la Berlin. A organizat transportarea „Iskrei“ la granița apuseană. Membru al „Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. — 94, 98—99, 104—106, 108, 121—122, 216, 321, 341.

- Vechea prietenă* — vezi Ulianova-Elizarova, A. I.
- Velika. Velika Dm., Velika Dmitrievna* — vezi Zasulici, V. I.
- Velicikina, V. M.* (V. M., Vera Mihailovna, Perova) (1868—1918) — în 1901 a intrat în „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevică. A tradus din lucrările lui Marx și Engels. — 262, 270, 305, 387, 470.
- Vera Ivanovna* — vezi Zasulici, V. I.
- Vera Pavlovna* — vezi Akselrod-Gurevici, V. P.
- Vert, O. A.* — 22.
- Veteranul* — vezi Plehanov, G. V.
- Vetrinskaia* — vezi Iakubova, A. A.
- Vicontele* — vezi Potresov, A. N.
- Vilenski, I. S.* (Ilia) (1873—1931) — social-democrat din 1897. Arestat în 1900, a reușit să fugă peste graniță. La Geneva a aderat la organizația „Iskrei“. A lucrat la tipografia grupului „Eliberarea muncii“, iar ulterior a condus tipografia partidului. — 391, 399.
- Vilonov, N. E.* (1883—1910) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1901, pe cind era muncitor la atelierele căilor ferate din Kaluga. În 1902 a devenit adept al „Iskrei“. Deportat în 1903 la Ekaterinoslav, a făcut parte din comitetul iskrist local și a fost unul dintre organizațorii grevei din august același an. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 348—351.
- Vițelul* — vezi Struve, P. B.
- Vladimirov, M. K.* (Şeinfinkel, M. K., Fred) (1879—1925) — membru al P.M.S.D.R. din 1903, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. — 243, 420—421.
- Vlas* — vezi Rerih, A. E.
- Vodovozova, M. I.* — editoare din Petersburg. În ultimul deceniu al secolului trecut a tipărit și răspândit literatură marxistă. În editura ei a apărut cartea lui Lenin „Dezvoltarea capitalismului în Rusia“. — 163.
- Vorovski, V. V.* (Iozefina, Schwartz) (1871—1923) — militant ai partidului bolșevic din 1890, publicist și critic literar. În 1894, membru al „Uniunii muncitorești din Moscova“. Emigrând în 1902, a devenit colaborator al „Iskrei“. A făcut parte din redacția ziarului bolșevic „Vpered“. După Revoluția din Octombrie — diplomat sovietic; a fost ucis la Lausanne de albgardiști. — 332, 371, 401, 408, 436, 443.
- Voronțov, V. P.* (V. V.) (1847—1918) — economist și publicist rus, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din ultimele decenii ale secolului trecut. În lucrările sale, dintre care cea mai cunoscută este „Destinele capitalismului în Rusia“, susținea că în Rusia nu există

condiții pentru dezvoltarea capitalismului și idealiza obștea țărănească și mica producție de mărfuri. În același timp, el pleda pentru împăcarea cu cîrmuirea țaristă și combatea cu înverșunare marxismul. Concepțiile sale au fost aspru criticate de Lenin într-o serie de lucrări.
— 3, 4.

W

Wasserberg, E. A. — membră a grupului de sprijinire a „Iskrei“ de la Paris. — 158.

Webb, Beatrice (1858—1943) și *Sidney* (1859—1947) — cunoscuți militanți ai mișcării muncitorești engleze. Au scris împreună o serie de lucrări de istorie și teorie a acestei mișcări, dintre care Lenin a tradus în limba rusă în 1900—1901 „Industrial Democracy“ (1897) sub titlul „Teoria și practica trade-unionismului englez“. — 163.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat rus, exponent al intereselor „imperialismului militarо-feudal“ al Rusiei țariste, partizan convins al absolutismului. A contribuit activ la reprimarea revoluției din 1905—1907. Ocupînd diferite posturi în guvern, Witte a stimulat accesul capitalului străin în Rusia, contribuind la dezvoltarea capitalismului și accentuînd dependența țării de puterile imperialiste. — 93, 103, 125, 126, 136, 287.

Wolf — vezi Lengnik, F. V.

Wolf, Wilhelm (1809—1864) — revoluționar și publicist proletar german, prieten și tovarăș de luptă al lui Marx și Engels. — 133.

X

X — vezi Knipovici, L. M.

X — vezi Plehanov, G. V.

Z

Z. Z. — vezi Lalaiant, I. H.

Zagorskaia — vezi Smidovici, L. G.

Zagorsky — vezi Krohmal, V. N.

Zalezki, Kazimir (Trusevici, Stanislas) (1869—1918) — unul dintre fondatorii Uniunii muncitorilor lituanieni (1895). În 1900—1901 — membru al Conducerii centrale a S.D.P. și L. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a colaborat la presa menșevică. — 99.

Zaporojet, P. K. (1873—1905) — social-democrat, membru al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg.

Deportat în Siberia răsăriteană, a contractat o boală psihică și internat în spital, s-a stins de tuberculoză. — 472.

Zarin — vezi Lengnik, F. V.

Zasulici, V. I. (V. I., V. Iv., Karelín, Kiroff, Mătușa, Sora, Sora mai mare, Velika, Velika Dmitrievna, Vera Ivanovna) (1849—1919) — militantă de seamă a mișcării narodnice și apoi a celei social-democrate din Rusia, unul dintre fondatorii grupului „Eliberarea muncii“. În 1900 a intrat în redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la minoritatea iskristă. După congres — unul dintre liderii menșevismului. — 12, 13, 26, 27, 28, 51, 61, 64—66, 72, 75, 90, 98, 121, 126, 133, 139, 148—149, 151, 156, 163, 178, 183, 199, 205, 208, 243, 269, 280, 296, 312, 315, 339, 344, 345, 437.

Zeldov, A. M. (Bundistul) (1873—1924) — unul dintre activiștii de seamă ai Bundului, a participat la conferința comitetelor și organizațiilor P.M.S.D.R. de la Belostok din 1902. — 195.

Zemleacika, R. S. (*Zalkind, R. S.*, Demonul, Osip, Osipov, Roza) (1876—1947) — militantă a partidului comunist și a Statului sovietic, social-democrată din 1893. În 1901 a lucrat ca agent al „Iskrei“ la Odesa și Ekaterinoslav. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentantă a majorității iskriste. După congres a fost cooptată în C.C. ca reprezentantă a bolșevicilor. A participat la consfătuirea celor 22 de bolșevici de la Geneva (august 1904), fiind aleasă în Biroul Comitetelor Majoritatii. A fost delegată la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. După Revoluția din Octombrie a ocupat funcții de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 323, 329, 374, 378, 393, 396, 397, 409, 421, 426, 428, 438—440, 450, 457, 459—460.

Zernova — vezi Essen, M. M.

Zubatov, S. V. (1864—1917) — colonel de jandarmi, în 1901—1903 a organizat la Petersburg și Moscova „Uniuni muncitorești“ poliție-nești, care i-au purtat numele, cu scopul de a îndepărta pe muncitori de la lupta revoluționară. — 87, 148.

Zurabov, A. G. (Rašid-Bek) (1873—1920) — social-democrat din 1892, a făcut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. În 1902 a fost unul dintre organizatorii „Uniunii social-democraților armeni“ și ai organului ei de presă „Proletariat“. În 1903 — membru în Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al majorității iskriste. După congres — bolșevic. — 325.

Zver, Zverev, Zveruška — vezi Essen, M. M.

2a 3b — vezi Lepejinski, P. N.

7t 6f — vezi Lengnik, F. V.

C U P R I N S

1893

Prefață	VII
-------------------	-----

1. CĂTRE P. P. MASLOV. <i>A doua jumătate a lunii decembrie</i>	1—2
---	-----

1894

2. CĂTRE P. P. MASLOV. <i>30 mai</i>	3—5
*3. CĂTRE P. P. MASLOV. <i>31 mai</i>	6
4. CĂTRE L. F. MILOVIDOVA. <i>21 iulie</i>	6—7

1895

5. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>Inceputul lunii noiembrie</i>	8—10
6. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>Mijlocul lunii noiembrie</i>	10—11

1897

7. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>16 august</i>	12—13
---	-------

1898

8. CĂTRE S. M. ARKANOV. <i>10 mai</i>	14
9. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>2 septembrie</i>	14—17

1899

10. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>26 ianuarie</i>	18—22
11. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>27 aprilie</i>	22—28
12. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>27 iunie</i>	28—34
13. CĂTRE S. M. ARKANOV. <i>31 octombrie</i>	34

* Cu asterisc sunt notate scrisorile publicate pentru prima oară.

1900

14. CĂTRE N. K. KRUPSKAIA. <i>Înainte de 24 august</i>	35—38
15. CĂTRE I. M. STEKLOV. <i>Înainte de 4 septembrie</i>	38—41
16. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT. <i>5 septembrie</i>	41—44
17. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT. <i>Între 6 și 15 septembrie</i>	45—46
18. CĂTRE S. M. STEKLOV. <i>25 septembrie</i>	46
19. CĂTRE D. B. REAZANOV. <i>25 septembrie</i>	47
20. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>10 octombrie</i>	47—48
21. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>10 octombrie</i>	49
22. CĂTRE I. M. STEKLOV. <i>10 octombrie</i>	50
23. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>18 octombrie</i>	50—52
24. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>19 octombrie</i>	52—53
25. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>21 octombrie</i>	53—54
26. CĂTRE A. A. IAKUBOVA. <i>26 octombrie</i>	54—57
27. CĂTRE A. A. IAKUBOVA. <i>26 octombrie</i>	58—59
28. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>2 noiembrie</i>	59—61
29. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>3 noiembrie</i>	61—62
30. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>8 noiembrie</i>	63—65
31. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>9 noiembrie</i>	65—69
32. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>16 noiembrie</i>	69—70
33. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>19 noiembrie</i>	70—71
34. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>26 noiembrie</i>	71—72
35. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>7 decembrie</i>	72—73
36. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>11 decembrie</i>	73—75
37. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>14 decembrie</i>	75—76
38. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>24 decembrie</i>	76—77

1901

39. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>3 ianuarie</i>	78—79
40. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>24 ianuarie</i>	79—81
41. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>30 ianuarie</i>	81—83
42. CĂTRE GRUPUL „BORBA“. <i>3 februarie</i>	83—84

43. CĂTRE D. B. REAZANOV. <i>5 februarie</i>	84—85
44. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>5 februarie</i>	85—88
45. CĂTRE GRUPUL „BORBA“. <i>21 februarie</i>	88—89
46. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>21 februarie</i>	89
47. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>27 februarie</i>	90—91
48. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>11 martie</i>	91
49. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>20 martie</i>	92—93
50. CĂTRE F. I. DAN. <i>22 martie</i>	94
51. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>23 martie</i>	95
52. CĂTRE V. P. NOGHIN. <i>6 aprilie</i>	95
53. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>15 aprilie</i>	96
54. CĂTRE K. H. BRANTING. <i>19 aprilie</i>	96—97
55. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>21 aprilie</i>	97—98
56. CĂTRE M. G. VECESLOV. <i>22 aprilie</i>	98—99
57. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>25 aprilie</i>	99—104
58. CĂTRE M. G. VECESLOV. <i>25 aprilie</i>	104—106
59. CĂTRE S. I. RADCENKO. <i>Sfîrșitul lunii aprilie</i>	106—107
60. CĂTRE GRUPUL „BORBA“. <i>12 mai</i>	107
61. CĂTRE M. G. VECESLOV. <i>18 mai</i>	108
62. CĂTRE TIPOGRAFIA ZIARULUI „ISKRA“. <i>Între 22 mai și 1 iunie</i>	109
63. CĂTRE N. E. BAUMAN. <i>24 mai</i>	109—110
*64. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>24 mai</i>	111—112
65. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>25 mai</i>	112—115
66. CĂTRE L. M. KNIPOVICI. <i>28 mai</i>	115—116
67. CĂTRE R. E. KLASSON. <i>28 mai</i>	116
68. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>1 iunie</i>	117—118
69. CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI ȘI P. A. KRASIKOV. <i>1 iunie</i>	118—119
70. CĂTRE GRUPUL DE SPRIJINIRE A „ISKREI“, <i>5 iunie</i>	120
71. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>12 iunie</i>	120—121
72. CĂTRE M. G. VECESLOV. <i>17 iunie</i>	121—122
73. CĂTRE L. E. GALPERIN. <i>Între 18 și 22 iunie</i>	122—123

74. CĂTRE N. E. BAUMAN. <i>25 sau 26 iunie</i>	123—124
75. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>7 iulie</i>	124—126
76. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>9 iulie</i>	126—128
77. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>13 iulie</i>	128—129
78. CĂTRE UN ADRESANT NECUNOSCUT. <i>18 iulie</i>	129—130
79. CĂTRE L. N. RADCENKO. <i>Între 18 și 27 iulie</i>	130
80. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>21 iulie</i>	131—133
81. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>25 iulie</i>	133—135
82. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>26 iulie</i>	136—137
83. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>30 iulie</i>	137—138
84. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>30 iulie</i>	139—140
85. CĂTRE L. E. GALPERIN. <i>Între 31 iulie și 12 august</i>	140—141
86. CĂTRE L. I. GOLDMAN. <i>Între 31 iulie și 12 august</i>	141—142
87. CĂTRE S. O. TEDEBAUM. <i>A doua jumătate a lunii iulie</i>	142—146
88. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>4 august</i>	146—148
89. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>24 august</i>	148—149
90. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>30 august</i>	150—151
91. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>18 septembrie</i>	151—152
92. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>5 sau 6 octombrie</i>	152—153
93. CĂTRE GRUPUL ISKRIST DE LA PETERSBURG. <i>După 15 octombrie</i>	153
94. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>21 octombrie</i>	153—154
95. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>22 octombrie</i>	154—155
96. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>2 noiembrie</i>	155—156
97. CĂTRE E. L. GUREVICI. <i>3 noiembrie</i>	156—157
98. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>3 noiembrie</i>	157—158
*99. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>10 noiembrie</i>	158—160
100. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>11 noiembrie</i>	160
*101. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>14 noiembrie</i>	160—162
102. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>19 noiembrie</i>	162—163
103. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>27 noiembrie</i>	163—164
104. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>1 decembrie</i>	164—165
105. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>17 decembrie</i>	165—166

106. CĂTRE ORGANIZAȚIILE DIN RUSIA ALE „IS-KREI“. <i>Înainte de 18 decembrie</i>	166—168
107. CĂTRE I. G. SMIDOVICI. <i>18 decembrie</i>	168—169
108. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>19 decembrie</i>	169—170
109. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>19 decembrie</i>	170—171
110. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>20 decembrie</i>	171
111. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>23 decembrie</i>	172
112. CĂTRE L. I. GOLDMAN. <i>Decembrie</i>	172—173

1902

113. CĂTRE L. I. GOLDMAN. <i>3 ianuarie</i>	174—175
114. CĂTRE V. N. KROHMAL. <i>3 ianuarie</i>	175
115. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>7 februarie</i>	175—176
116. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>18 februarie</i>	177
*117. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>3 martie</i>	177—178
118. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>22 martie</i>	178—179
*119. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>Înainte de 23 martie</i>	179
120. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>27 martie</i>	180—181
121. CĂTRE A. A. BOGDANOV. <i>Între 28 martie și 19 aprilie</i>	181—182
122. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>4 aprilie</i>	182—185
123. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>17 aprilie</i>	185
124. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>18 aprilie</i>	186
125. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>23 aprilie</i>	186—187
126. CĂTRE P. B. AKSELROD. <i>3 mai</i>	188—189
127. CĂTRE A. I. KREMER. <i>4 mai</i>	189—190
128. CĂTRE UNIUNEA SOCIAL-DEMOCRATILOR RUȘI DIN STRĂINĂTATE. <i>4 mai</i>	190
*129. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>5 mai</i>	191
130. CĂTRE P. N. LEPEȘINSKI ȘI I. I. RADCENKO. <i>5 mai</i>	191
131. CĂTRE G. M. KRJIJANOVSKI. <i>6 mai</i>	192—193
132. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>14 mai</i>	193—194
133. CĂTRE F. V. LENGNIK. <i>23 mai</i>	194
134. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>14 iunie</i>	195

135. CĂTRE I. I. RADCEŃKO. 22 iunie	195—196
136. CĂTRE L. I. AKSELROD. 23 iunie	196—197
137. CĂTRE G. V. PLEHANOV. 23 iunie	197—198
138. CĂTRE G. V. PLEHANOV. 2 iulie	198—199
139. CĂTRE I. I. RADCEŃKO. Între 9 și 16 iulie	200—205
140. CĂTRE G. V. PLEHANOV. 12 iulie	205—206
141. CĂTRE N. K. KRUPSKAIA. 16 iulie	207—208
142. CĂTRE I. I. RADCEŃKO. 16 iulie	208—211
143. CĂTRE I. I. RADCEŃKO. 22 iulie	212—215
144. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. 24 iulie	215—216
145. CĂTRE G. V. PLEHANOV. 28 iulie	217
146. CĂTRE V. G. ŠKLEAREVICI. 29 iulie	217—218
147. CĂTRE P. G. SMIDOVICI. 2 august	218—220
148. CĂTRE V. A. NOSKOV. 4 august	220—224
149. CĂTRE KARTAVȚEV. 4 august	224—225
150. CĂTRE I. I. RADCEŃKO. 7 august	225
151. CĂTRE G. V. PLEHANOV. 8 august	226—227
152. CĂTRE I. I. RADCEŃKO. 12 august	227
153. CĂTRE P. B. AKSELROD. 19 august	228
154. CĂTRE E. I. LEVIN. 22 august	228—229
155. CĂTRE COMITETUL DIN MOSCOVA AL P.M.S.D.R. 24 august	230—232
156. SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „IUJ- NII RABOCII“. 16 septembrie	232—234
157. CĂTRE G. M. ȘI Z. P. KRJIANOVSKI. 23 septem- brie	235
158. CĂTRE V. P. KRASNUHA ȘI E. D. STASOVA. 24 septembrie	235—236
159. CĂTRE A. M. KALMIKOVA. 27 septembrie . .	236—238
*160. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. Înainte de 5 octombrie	238—240
161. CĂTRE L. I. AKSELROD. 11 noiembrie	240—241
162. CĂTRE P. A. KRASIKOV. 11 noiembrie	241—242
163. CĂTRE L. I. AKSELROD. 28 noiembrie	242—243
164. CĂTRE G. V. PLEHANOV. 1 decembrie	243—244

165. CĂTRE E. I. LEVIN. <i>In jurul datei de 11 decembrie</i>	244—246
166. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>14 decembrie</i>	247—249
167. CĂTRE FIT. <i>16 decembrie</i>	249
168. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>18 decembrie</i>	250—251
169. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>19 decembrie</i>	251—252
170. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>25 decembrie</i>	253—254
171. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>26 decembrie</i>	255
172. CĂTRE V. I. LAVROV ȘI E. D. STASOVA. <i>27 decembrie</i>	255—256
173. CĂTRE F. V. LENGNIK. <i>27 decembrie</i>	257
174. CĂTRE BIROUL ORGANIZAȚIEI DIN RUSIA A „ISKREI“. <i>28 decembrie</i>	258

1903

175. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>1 ianuarie</i>	259
176. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>1 ianuarie</i>	260
177. CĂTRE I. V. BABUŞKIN. <i>6 ianuarie</i>	261
178. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>10 ianuarie</i>	262—263
179. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „IUJNII RABOCII“. <i>10 ianuarie</i>	263
180. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>12 ianuarie</i>	263—264
181. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>15 ianuarie</i>	264
182. CĂTRE E. D. STASOVA. <i>15 ianuarie</i>	265
183. CĂTRE COMITETUL DIN HARKOV AL P.M.S.D.R. <i>15 ianuarie</i>	266—267
184. CĂTRE E. D. STASOVA. <i>16 ianuarie</i>	267
185. CĂTRE I. V. BABUŞKIN. <i>16 ianuarie</i>	268
186. CĂTRE F. V. LENGNIK. <i>17 ianuarie</i>	269
187. CĂTRE L. I. AKSELROD. <i>27 ianuarie</i>	269—270
188. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>27 ianuarie</i>	270
189. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>27 ianuarie</i>	270—272
190. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>27 ianuarie</i>	272—273
191. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>28 ianuarie</i>	273—275
192. CĂTRE E. D. STASOVA. <i>28 ianuarie</i>	275—276

193. CĂTRE UNIUNEA SOCIAL-DEMOCRAȚILOR RUȘI DIN STRĂINĂTATE. <i>4 sau 5 februarie</i>	276—277
194. CĂTRE I. O. MARTOV. <i>5 februarie</i>	277—279
195. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>5 februarie</i>	280—281
196. CĂTRE V. D. BRONCI-BRUEVICI. <i>8 februarie</i>	281—282
197. CĂTRE F. V. LENGNIK. În jurul datei de <i>12 februarie</i>	282—288
198. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>21 februarie</i>	288—289
199. CĂTRE COMITETUL DIN NIJNI NOVGOROD. <i>Inainte de 25 februarie</i>	289—290
200. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>2 martie</i>	290—292
201. SCRISOARE CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE IN CADRUL UNEI SCRISORI CĂTRE N. K. KRUPSKAIA. <i>Între 4 și 7 martie</i>	292—293
202. CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE. <i>Între 6 și 9 martie</i>	293—294
203. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>15 martie</i>	295
204. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>15 martie</i>	295—296
205. CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE. <i>31 martie</i>	296—297
206. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>3 aprilie</i>	297—298
207. CĂTRE COMITETUL DE ORGANIZARE. <i>6 aprilie</i>	298—299
208. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>10 aprilie</i>	299—300
209. CĂTRE E. M. ALEKSANDROVA. <i>în jurul datei de 22 mai</i>	300—303
210. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>24 mai</i>	303—304
211. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>16 iulie</i>	304—305
212. CĂTRE A. M. KALMIKOVA. <i>7 septembrie</i>	305—309
213. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>10 septembrie</i>	309—310
214. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>Între 10 și 14 sep- tembre</i>	310—311
215. CĂTRE A. N. POTRESOV. <i>13 septembrie</i>	311—314
216. CĂTRE A. M. KALMIKOVA. <i>30 septembrie</i>	314—316
217. CĂTRE K. L. FÜRTMILLER. <i>30 septembrie</i>	317
218. CĂTRE COMITETUL DIN ODESA AL P.M.S.D.R. <i>1 octombrie</i>	317—318
219. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI ȘI V. A. NOSKOV. <i>5 octombrie</i>	319—320

220. CĂTRE I. O. MARTOV. <i>6 octombrie</i>	320—321
221. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>10 octombrie</i>	321—323
222. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>20 octombrie</i>	323—325
223. CĂTRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ. <i>20 octombrie</i>	325—326
224. CĂTRE COMITETUL DIN REGIUNEA DONULUI. <i>Octombrie</i>	326
225. CĂTRE SINDICATUL MUNCITORILOR DIN INDUSTRIA MINIERĂ. <i>Octombrie</i>	327—328
226. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>1 noiembrie</i>	328—329
227. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>4 noiembrie</i>	330
228. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. <i>4 noiembrie</i>	330—331
229. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI ȘI V. A. NOSKOV. <i>5 noiembrie</i>	331—332
230. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>6 noiembrie</i>	332—333
231. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>8 noiembrie</i>	333—334
232. CĂTRE M. N. LEADOV. <i>10 noiembrie</i>	334—341
233. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>14 noiembrie</i>	342
234. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>18 noiembrie</i>	342—343
235. CĂTRE I. O. MARTOV. <i>29 noiembrie</i>	343
236. CĂTRE F. I. DAN. <i>2 decembrie</i>	344
237. CĂTRE V. I. ZASULICI. <i>3 decembrie</i>	344
238. CĂTRE V. I. ZASULICI. <i>3 decembrie</i>	345
239. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. <i>10 decembrie</i>	345—346
240. CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“. <i>12 decembrie</i>	347—348
241. CĂTRE N. E. VILONOV. <i>Între 17 și 22 decembrie</i>	348—351
242. CĂTRE G. M. KRJIANOVSKI. <i>18 decembrie</i>	351—354
243. CĂTRE I. O. MARTOV. <i>19 decembrie</i>	354—355
244. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. <i>22 decembrie</i>	355—356
245. CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“. <i>24—27 decembrie</i>	356—357
246. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R. <i>30 decembrie</i>	357—360

1904

247. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
2 ianuarie 361—362
248. CĂTRE G. M. KRJIIANOVSKI. *4 ianuarie* 362—365
249. CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“. *8 ianuarie* 365—366
250. CĂTRE G. V. PLEHANOV, PREȘEDINTELE CONSILIULUI PARTIDULUI. *23 ianuarie* 366—367
251. CĂTRE G. V. PLEHANOV, PREȘEDINTELE CONSILIULUI PARTIDULUI. *27 ianuarie* 367—368
252. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
31 ianuarie 368—370
253. CĂTRE G. M. KRJIIANOVSKI. *Între 2 și 7 februarie* 370—371
254. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
7 februarie 372
255. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. *8 februarie* 372—373
256. CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“. *26 februarie* 373
257. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
Februarie 374—375
258. CĂTRE COMITETUL CENTRAL AL P.M.S.D.R.
13 martie 375—377
259. CĂTRE REDACȚIA „ISKREI“. *18 martie* 377
260. CĂTRE F. V. LENGNIK. *26 mai* 378
261. CĂTRE L. B. KRASIN. *26 mai* 378—380
262. CĂTRE G. M. KRJIIANOVSKI. *26 mai* 380—381
263. CĂTRE BIROUL DIN SUD AL COMITETULUI
 CENTRAL AL P.M.S.D.R. *Sfîrșitul lunii mai* 381—383
264. CĂTRE E. D. STASOVA ȘI F. V. LENGNIK. *19 iunie* 383—384
- *265. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ISKRA“. *20 iunie* 385
266. CĂTRE SECTIA DIN PARIS A LIGII DIN STRĂINATATE A SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVOLUȚIONARE RUSE. *Sfîrșitul lunii iunie — începutul lunii iulie* 385
267. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. *26 iulie* 386—387
268. CĂTRE I. O. MARTOV, SECRETARUL CONSILIULUI PARTIDULUI. *10 august* 387—388
269. CĂTRE M. K. VLADIMIROV. *15 august* 388—390
270. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. *Între 18 și
 31 august* 390—391

271. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ISKRA“. 24 august	392—393
272. SCRISOARE CĂTRE MEMBRII COMITETELOR MAJORITĂȚII ȘI CĂTRE TOȚI PARTIZANII ACTIVI AI MAJORITĂȚII DIN RUSIA ÎNSOȚITĂ DE O SCRISOARE CĂTRE L. A. FOTIEVA. <i>În jurul datei de 28 august</i>	393—394
273. CĂTRE V. A. NOSKOV. 30 august	394
274. CĂTRE V. A. NOSKOV. 30 sau 31 august	395
*275. CĂTRE M. N. LEADOV. 1 septembrie	396
276. CĂTRE I. O. MARTOV, SECRETAR AL CONSILIULUI PARTIDULUI. 2 septembrie	396—397
277. CĂTRE V. A. NOSKOV. 2 septembrie	397—398
*278. CĂTRE ZEȚARII DE LA TIPOGRAFIA PARTIDULUI. 2 sau 3 septembrie	398
*279. CĂTRE I. S. VILENSKI. <i>Între 5 și 13 septembrie</i>	399
280. CĂTRE I. O. MARTOV, SECRETAR AL CONSILIULUI PARTIDULUI. 7 septembrie	400
281. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. 13 septembrie	401
282. CĂTRE M. S. MAKADZIUB. 16 septembrie	402—403
283. CĂTRE M. LEIBOVICI. 20 septembrie	404—406
*284. CĂTRE V. P. NOGHIN. 21 septembrie	406—407
285. CĂTRE E. D. STASOVA, F. V. LENGNIK ș.a. 23 septembrie	407—408
286. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. 29 septembrie	408
287. CĂTRE PARTICIPANȚII LA CONFERINȚA COMITETELOR DIN SUD ȘI A BIROULUI DIN SUD AL C.C. AL P.M.S.D.R. <i>După 5 octombrie</i>	409
288. CĂTRE COMITETELE MAJORITĂȚII. <i>după 5 octombrie</i>	409—410
289. CĂTRE M. P. GOLUBEVA. <i>După 5 octombrie</i>	410—411
290. CĂTRE E. D. STASOVA, F. V. LENGNIK ș.a. 14 octombrie	411—412
291. CĂTRE I. I. RADCENKO. 28 octombrie	413—414
292. CĂTRE COMITETUL DIN SIBERIA AL P.M.S.D.R. 30 octombrie	415—419
293. CĂTRE A. A. BOGDANOV. 2 noiembrie	419—421
*294. CĂTRE I. P. GOLDENBERG. 2 noiembrie	421—422

295. CĂTRE E. E. ESSEN. <i>4 noiembrie</i>	422—423
296. CĂTRE A. M. STOPANI. <i>10 noiembrie</i>	423—425
297. CĂTRE ORGANIZAȚIA DIN PETERSBURG A P.M.S.D.R. <i>Octombrie-decembrie</i>	425—426
298. CĂTRE O. A. PEATNIȚKI. <i>Inainte de 16 noiembrie</i>	426—428
299. CĂTRE A. A. BOGDANOV. <i>21 noiembrie</i>	428—430
*300. CĂTRE COMITETUL DIN TVER AL P.M.S.D.R. <i>26 noiembrie</i>	430—431
301. CATRE COMITETUL P.M.S.D.R. DIN IMERETIA- MINGRELIA. <i>28 noiembrie</i>	431—433
302. CĂTRE COMITETUL DIN MOSCOVA AL P.M.S.D.R. <i>29 noiembrie</i>	433—434
303. CĂTRE COMITETUL DIN BAKU AL P.M.S.D.R. <i>29 noiembrie</i>	434—435
*304. CATRE UN ADRESANT NECUNOSCUT. <i>La sfîrșitul lunii noiembrie</i>	435
305. CĂTRE N. K. KRUPSKAIA. <i>3 decembrie</i>	436—438
306. CĂTRE A. A. BOGDANOV, R. S. ZEMLEACIKA și M. M. LITVINOV. <i>3 decembrie</i>	438—440
*307. CATRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ A P.M.S.D.R. <i>5 decembrie</i>	441—442
308. CĂTRE M. M. LITVINOV. <i>8 decembrie</i>	442—445
309. CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA. <i>10 decembrie</i>	445—447
310. CĂTRE G. D. LEITEIZEN. <i>12 decembrie</i>	448—449
*311. CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA. <i>13 decembrie</i>	450
312. CATRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ A P.M.S.D.R. <i>După 12 decembrie</i>	450—451
313. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>14 decembrie</i>	451—452
314. CĂTRE COMITETUL UNIUNII DIN CAUCAZ A P.M.S.D.R. <i>20 decembrie</i>	452—453
*315. CĂTRE COMITETUL DIN TVER AL P.M.S.D.R. <i>20 decembrie</i>	453—454
316. CATRE M. P. GOLUBEVA. <i>Intre 23 decembrie 1904 și 4 ianuarie 1905</i>	454
317. CĂTRE A. I. ERAMASOV. <i>Intre 23 decembrie 1904 și 4 ianuarie 1905</i>	454—455
318. CĂTRE M. M. ESSEN. <i>24 decembrie</i>	455—456

-
- *319. CĂTRE BIROUL DIN CAUCAZ AL P.M.S.D.R.
In jurul datei de 25 decembrie 456—458
320. CĂTRE R. S. ZEMLEACIKA. *26 decembrie* 459—460
- *321. CĂTRE A. I. ISAENKO. *26 decembrie* 460
322. CĂTRE A. I. ERAMASOV. *Decembrie* 460—461

A N E X E

1. SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE MEMBRII LIGII DIN STRĂINATATE A SOCIAL-DEMOCRATIEI REVOLUȚIONARE RUSE. *Octombrie 1903* 465—470
 2. INTEROGATORIILE LUATE LUI V. I. ULIANOV (LENIN) ÎN TIMPUL DETENȚIUNII SALE LA ÎN-CHISOAREA DIN PETERSBURG. *1895—1896* 471—475
 3. PETIȚII ALE LUI V. I. ULIANOV (LENIN). *1896—1900* 476—484
-

- Scrisori ale lui V. I. Lenin incluse în volumele ediției de Opere complete (1893—1904) 487—488
- Scrisori ale lui V. I. Lenin care n-au fost găsite 489—490
- Adnotări 491—536
- Indice de nume 537—585

I L U S T R A T I I

- Grupul de conducere a „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg, în frunte cu V. I. Lenin — februarie 1897 12—13
- Casa din Helford Square nr. 30 din Londra, în care au locuit V. I. Lenin și N. K. Krupskaia în 1902—1903 252—253
- Scrisoarea lui V. I. Lenin către G. M. Krjijanovski — 8 noiembrie 1903 335
-

*Dat la cules 06.04.1967. Bun de tipar 29.06.1967.
Apărut 1967. Hârtie tipar înalt A de 63 g/m².
Format 540×840/16. Coli editoriale 33,18. Coli de
tipar 37,50. C.Z. pentru biblioteci 3 C 23=R.*

*Tiparul executat sub comanda nr. 6523/70 246 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scinteli“, Piața
Scinei nr. 1, București — Republica Socialistă
România*

